

Roskies / LIT 5529

The GREAT MADNESS

Authorized Translation
from the Hebrew Original of

AVIGDOR HAMEIRI

by

JACOB FREEDMAN

VANTAGE PRESS, INC., NEW YORK 1952

Avigdor Hameiri

THE GREAT MADNESS

Translated from the Hebrew by
Yael Lotan

Or-Ron Publishing House Ltd.

Haifa, 1984

PJ 5053 H3 S5 E5

אביגדור המאירי

השגעון הגדול

רשימות קצין עברי במלחמה הגדולה

הוסיף אחרית דבר: אבנר הולצמן

את הרשימות האלה אני מקדיש לאדם השפוי
אלברט איינשטיין
שלא נשמע לפקודות הפלדוויבל שלי

הרושם

קולות סדרה בעריכת דן מירון

Avigdor Hameiri
THE GREAT MADNESS

© Dvir Publishing House
P.O.B. 149, Tel Aviv
Printed in Israel, 1989

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לחרום,
לאחסן במאגר מידע, לשרר או לקלוט
בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני
או אחר — כל חלק שהוא מהחומר שבספר זה.
שימוש מסחרי מכל סוג שהוא כחומר הכלול בספר זה
אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכחב מהמו"ל.

© כל הזכויות שמורות לדביר, הוצאה לאור
סידור, לוחות, הדפסה וכריכה במפעלי
זמורה, ביתן — מוציאים לאור
רחוב שוקן 32, תל-אביב
נדפס בישראל תשמ"ט / 1989

AUTHOR'S PREFACE

I SPENT about three years in that colossal madhouse which encompassed half the world and in which a billion distracted people went crazy. Its mad ecstasy manifested itself in weeping and hallowed exultation; in treachery and sincerity; in pain, love and resentment.

I witnessed the first stroke of this lunacy. I rubbed my eyes in amazement. In my bewilderment I, too, was swept into its midst by a certain character with a glittering uniform and a long, pointed mustache, who called himself by the strange name of "General First Sergeant."

Then I, too, found myself falling victim, prey to the violent, smashing waves of maddening confusion. I steeled myself to keep my brain from becoming benumbed, so that I could with sobriety observe the poor wretches about me as well as my own pitiful self.

Did my eyes see aright? Was my brain clear? Surely, I am not the one to answer this question. Not I, the madman who observed himself!

I have a faint recollection. Once I discussed with Maeterlinck his reason for not having obeyed his physician, Doctor Einstein.

Then even this recollection vanished.

Thus I survived my three years on the Eastern front during World War I, in the Austro-Hungarian-German line, which opposed the Russians. There it was that I noted down what I saw and felt as a sentient human being. I made my first notation within a few days after meeting the first sergeant. The final chapter I wrote in Tshortokov, where I spent the first part of my internment, in a Russian prisoner-of-war camp.

I have not embellished the facts. Neither have I made them uglier. I have added nothing. On the other hand, I have not withheld one iota of fact. I simply kept noting down my impressions and awaiting the end. I waited for the moment of recovery from this insanity of war.

At the same time, however, I also observed the Jew in our

midst. The Jew, who, though engulfed in that maddening confusion, remained a Jew; an inspired fool, a sacred clown, an aged youth, a despised lover of man.

Originally, I did not intend to pay heed to the Jew within me and my comrades in death. But so it turned out. And now that it is over, it is best that it did turn out that way.

AVIGDOR HAMEIRI

Tel-Aviv, Israel

כשלוש שנים חייתי באותו בית-המשוגעים הכביר, שהקיף יותר מחצי כדור-הארץ ושמיליארד בני-אדם תזוים השתוללו בו בכל מיני העוויות משונות: בהתלהבות, בכביה, בקדושה, כמרמה, בצער, באהבה ובחירוק-שיניים.

ראיתי בהתפרץ השיגעון — ומשמשתי בעיני כתמיהה. ועד שאני תוהה — נסחפתי אל קרבו בידי אחד מהם, בעל בגדים נוצצים ושפם ארוך ומחודד מאוד; הוא כינה את עצמו בשם מוזר: גנראל-פלדווִיִּקל. אחרי-כן מצאתי את עצמי משתולל בתוך נחשול-התזוית והתאמצתי לא לתת למוחי להחערפל: להביט בעיניים מפוכחות במסכנים ובי האומלל הנחמד.

הנשאר עיני פקוחות ומוחי מפוכח? לא אני יכול לענות על שאלה זו. לא אני, המשוגע המתכונן בעצמו.

וזוכר אני בדמדום: התווכחתי פעם עם מְטְרלינק: מדוע אינו נשמע לרופא הדוקטור איינשטיין.

ואחרי-כן גם זה ניטשטש בקרבי.

וככה עמדתי כשלוש שנים בחזית המלחמה הגדולה: בחזית האוסטרית-הונגאריית-גרמנית נגד החזית הרוסית, ושם, בתוך החזית רשמתי מה שראיתי והרגשתי בתור בן-אדם חי. התחלתי את הרשימה הראשונה יומיים אחרי הכירי את הפלדווִיִּבל וגמרתי את הפרק האחרון בצ'ורטקוב, בתחנה הראשונה של שבוי ברוסיה, לפני שלוש-עשרה שנה.

לא שיפרתי את העובדות וגם לא כיערתי אותן: לא הוספתי עליהן ולא גרעתי מהן ולא כלום. רשמתי וחיכיתי לסוף; להשתפפות הגדולה שתבוא.

אך בינתיים ראיתי בקרבנו גם את היהודי, שגם בתוך בית-

המשוגעים נשאר יהודי: טיפש נלהב, מוקיון קדוש, ילד זקן, אוהב שנוא.

לא התכוונתי מראש לראות את היהודי שבי ושכח-כרי-למוות — אך כך יצא.

ובדיעבד טוב שכך יצא.

אביגדור המאירי

תל-אביב, אלול תרפ"ט

TRANSLATOR'S PREFACE

AMONG the books I took with me to read en route from New York to my first pulpit in Long Beach, California, was the Hebrew novel HASHIGAON HAGADOL. By the time the train arrived on the West Coast, I had become haunted by the episodes in this autobiographical account of World War I on the Austro-Hungarian-Russian front. Hameiri's book impressed me as being the Hebrew equivalent of Remarque's "All Quiet on the Western Front." Quite coincidentally, the motion-picture version of "All Quiet . . ." was being shown in the local theaters at that very time.

I saw the film possibilities of this book, too, and endeavored to interest some people in the motion-picture industry in it. However, I broke off my contacts when I returned to the East. Meanwhile, I began to translate the work, but then halted it while I attempted to locate Hameiri and obtain his authorization. But he was nowhere to be found. My letters did not reach him. Literary friends attempted to locate him while traveling abroad. The late Lewis Browne, whose tragic passing grieved me greatly, made special inquiry for me on one of his European tours, which included a visit to Palestine. Unfortunately, he, too, was unable to find Hameiri. I still treasure as a memento his "apologetic" card to this effect. Finally, I succeeded in making personal contact myself by letter and obtained Hameiri's authorization.

By this time Hameiri (who was born Feuerstein; Hameiri is the Hebrew equivalent) had become one of the most colorful personalities in modern Hebrew letters. There is scarcely a literary form which Hameiri has not employed to give expression to his varied talents. His effervescent feelings and thoughts have been poured into poem and novel, satire and drama, literary criticism and journalism. He has even tried his hand as a theatrical producer, having founded the short-lived comedy theater Ha-Kumkum (The Tea Kettle) in 1927. His writings, particularly those on Palestine, are character-

ized by a kind of exalted rhythm permeated by a sense of moral elevation. He portrayed the clash between the vision of redemption and its disillusioning and slow realization. However, unconquerable hope in growth and progress, which could neither be impeded nor deterred, has animated his characters and prevailed to light the way to the future.

While waiting for final clearance on THE GREAT MADNESS, I translated some of Hameiri's short stories and, together with one of the book's most interesting and powerful chapters, "Madame Pompadour," published them in several magazines.

In the translation of the present volume I have sought to capture the full flavor and style of the terse, often choppy and apocopated, Hebrew original. I am confident the reader will find my faith in the dramatic and emotional quality of the book vindicated, and my judgment of the literary value of this powerful presentation by a recognized, contemporary Israeli author amply justified. Such an introduction to Hameiri, in my view, should prove both a satisfying and rewarding experience.

The author has tried not only to depict the horror and madness of war, but to condemn the viciousness and ludicrousness of class distinction, particularly the insane, vindictive maliciousness of anti-Semitism in the ranks of men generally considered to be "comrades in arms." Parallel with this, he reveals the common, underlying humanity of the opposing belligerents, which innately rejects war and instinctively yearns for brotherhood and peace.

JACOB FREEDMAN

Opium

SILENCE in the editorial rooms. The tense quiet of absorption. The silence of feverish activity. Everyone was engrossed in his own work, in poignant, nervous, antlike activity. Nerves were positive and negative electric wires. Brains—those finely tooled machines—emitted streams of mobile images onto white paper, without interruption.

And should one raise his head for a moment between paragraphs, he might hear the beehive of scratching pens and the cryptic beating of hearts. From one department to the other, he could see cigarette smoke, which seemed to blend with the tick-tock of watches on serried desks.

A soft rustling quiet, which continued constantly, unbrokenly.

Suddenly, the telephone.

"Hello! Stockholm. Yes."

As foreign news editor of the day, I raised the receiver to my ear.

"Hello!"

And I wrote: 1) Professor Brunner has proposed the establishment of an international university at the Hague, whose language of instruction is to be Esperanto. The proposal will be adopted tomorrow. 2) Professor Einstein's lecture on the theory of relativity in Leipzig brought tears to the eyes of the small audience. In Germany, it is planned to establish an ob-

2

The Great Madness

servatory in his honor. 3) Edison is completing his electric screen, designed to prevent every kind of warfare. 4) Kaiser Wilhelm, at a court dinner last night, said that as long as he lives there will be no war in Europe. 5) In an interview, the Brahmin Lemundi gave his views on opium smoking. "For us, the true Hindus, opium is superfluous. But it is a necessity for the uncivilized Europeans—for this divine smoke will at least in dreams reveal to them the goal of life; namely, completely to abnegate the *I* and the *thou* in us and realize both in God." 6) Lieutenant Colonel Bulman, against whom there has been uncovered incontrovertible evidence of his having sold the plans of the fortifications of Przemysl to the Russians, today committed suicide with a revolver left him for that purpose by the commander in chief. End.

I made excellent stories out of these dull items. The day's work done, I rang.

The door opened and the girl from the composing room entered.

"These are the latest cables."

Simultaneously from the other desks came the requests: "Take this, too!"

All had finished.

A deep sigh of relief. Now we, too, heard the roar of the presses below.

We stretched and looked at our watches—half past three. We made ready to go. The boy brought us the paper.

Not one of us looked at it.

We went out for "breakfast." On that night, as we went out into the street, the din of the city's night life burst upon us. The street lights were already extinguished. The spacious mansions stood dormant like peaceful citizens; only the intimate coffee houses were filled.

We entered the Royal Orpheum and descended into the boisterous cellar. At the table, my friends asked me the latest news. I told them. An international university. Einstein. Edison. Kaiser Wilhelm. The Brahmin and opium. The treacherous colonel. Laughter. Kaiser Wilhelm has fallen into a trap. "As long as he lives, there won't be a war!" That means he is always thinking of war. Stupid—war in the twentieth century.

במערכת שקט. שקט מתוח ומזויע. דממת העבודה הקדחתנית. כל חבר וחבר קבור בעבודתו שלו. כעבודת-חיפזון נמלחית האוכלת את העצבים. העצבים: חוטי ברזל חשמליים, חיוביים ושלייליים. והמוח — מכונת-אתר עדינה זאת — פולט, פולט ופולט את תמונותיו הנעות על הנייר הלבן, בשטף, בלי הרף.

וכי תרים את ראשך רגע, בין עניין לעניין, ושמת את קן-הקולמוסים ואת דפיקת הלבבות המיסתורית. מפקידה לפקידה — הפחת עשן הסיגארה, המודווגת עם תקתוק השעונים הקטנים שעל גבי השולחנות הרבים.

דממת אוושה קלה וממושכת, ממושכת בלי הרף. פתאום: טלפון.

— האללו! — שטוקהולם. כן.

אני, התורן, מגיש את האפרסכת שעל שולחני אל אוזני: האללו. ואני כותב:

(א) "הפרופסור ברונר" הציע להניח את היסוד לאוניברסיטה בין-לאומית בהאג, ששפת הלימודים שלה תהיה אספראנטו. הצעה שתקבל מחר; (ב) הרצאת הפרופסור איינשטיין על תורת היחסות בלייפציג הוציאה דמעות מעיני השומעים המעטים. מציעים מגרמניה להקים לו מצפה-כוכבים על שמו; (ג) אדיסון הולך וגומר את חומת החשמל שלו, שתעכב בעד כל מין מלחמה בעולם; (ד) הקיסר וילהלם? אמר בארוחת הערב של החצר, שכל עוד הוא בחיים, לא תהיה מלחמה באירופה; (ה) בשיחה עם הברהמין למונדי חיווה הוא את דעתו על עשן האופיום: לנו ההודים האמיתיים האופיום הוא למותר. ואולם נחוץ הוא לבני אירופה הפראים; עשן-אלוהים זה היה מראה להם לכל הפחות בחלום, מה

1. קונסטנצין ברונר (1862-1937) — פילוסוף יהודי-גרמני.

2. הקיסר וילהלם השני (1859-1941) — שליט גרמניה בשנים 1888-1918.

מטרת האדם בחיים: להכחיד לגמרי את ה"אני" ואת ה"אתה" שבנו ולהכיר את שניהם באלוהים; (ו) שר-האלף בולמן, שמצאו הוכחות ברורות למכירתו את כל חוכניות המבצר פשמישלי לרוסיה — איבד את עצמו היום באקרוח, שהמצביא הראשי השאיר לו לשם זה על שולחנו. — סוף."

עשיתי מטעמים מהחדשות המשעממות הללו וחסל. עבודת היום נגמרה. אני מצלצל.

הדלת נפתחה והילדה מבית-הדפוס נכנסת.

— הרי הטלגרמות האחרונות.

ומכל שאר השולחנות נשמעו כמרכן הצעות: קחי, גם זה.

כולם גמרו.

אנחה כבדה ומקילה. עכשיו שומעים אנו גם את רעש המכונות מלמטה.

כולנו התמתחנו, הסתכלנו בשעונינו: שלוש וחצי — והתכוונו ללכת. עוד רגעים — והמשרת הביא לנו את העיתון.

איש מאיתנו לא הסתכל בו.

והלכנו ל"ארוחת הצהריים" שלנו. — כשיצאנו אל הרחוב — רעש עיר-הלילה טפח על פנינו. החשמלית כבר נחה. הארמונות הגדולים ישנים שנת-אזרחים ורק בתי-הקפה האינטימיים מלאים.

נכנסנו אל "האורפיאום הממלכתי" וירדנו בו אל המרתף ההומה. על-יד השולחן שאלו אותי חברי: מה חדשות. סיפרתי להם את הידיעות האחרונות. אוניברסיטה בין-לאומית. איינשטיין. אדיסון. קיסר וילהלם. הברהמין והאופיום. ושר-האלף הבוגד. צחוק: הקיסר וילהלם נתפס. עד שהוא חי — לא תהיה מלחמה. הא — הא — פירוש: שחושב הוא כל הזמן על מלחמה. אידיוט: במאה העשרים מלחמה. וגם אדיסון מצחיק: איינשטיין, ואוניברסיטה ואספראנטו — ומלחמה. מחומת החשמל שלו יבנה לו בית, מיסטר אדיסון.

ורק דברי הברהמין עניינו אותנו. וביחוד את חברנו הפריכבאט-דוצנט' הד"ר גאראי החיוור והרך.

3. מצודה קדמית של חילות אוסטריה בעיר פשמישל ממערב ללוב. עמדה במרכז קרבות קשים ועברה מיד ליד.
4. מועדון-לילה בכבודאפשט, ששמו גזור מאורפיאוס, אחד מאבות השירה, המוסיקה ופולחן ריוניסוס במיתולוגיה היוונית.
5. מרצה בלתי-רשמי באוניברסיטה.

And Edison is ridiculous, too. Einstein, the university, Esperanto—and war. Let this Mr. Edison build himself a home with his electric screen.

Only the words of the Brahmin interested us. Especially, our friend the college instructor, pale, frail Doctor Goroyi.

"Perhaps the Brahmin will pay us a visit, too," said the doctor, his ashen face growing still paler. He lighted a cigar before eating, and inhaled the bitter-sweet smoke so deeply he seemed to be drawing it into his stomach. Then he gulped the beet soup, and afterwards alternately chewed on his cigar and sipped cherry brandy. After six or seven more gulps he requested the waiter to remove the soup and bring him a sausage pickled in lemon juice.

The music welled about us and the cabaret girls came over to our tables and sat down. Someone offered them drinks of tokay mixed with a dash of absinthe. They all drank.

Five young women—one from France, the others from Canada, Düsseldorf, Melbourne, and Worms. They all understood the international language of the Orpheum. It was the language of night, wine and love.

"Here's to Professor Brunner's university!" cried one of my companions, who then turned to the girls with, "Well, what will you do if war breaks out?"

They burst into a pleasant peal of laughter. Each suggested a remedy for war and its stupidity.

"I'll go out to dance to the tune of the firing on the front."

"I'll crawl into the muzzle of a cannon, then have them shoot me home."

"I'll get the entire front so drunk on Bordeaux that they'll forget that they are enemies and join in a frenzied cancan."

"And I'll sit between the enemy soldiers and make eyes at them," said the French girl, with pleasant coquetry. "First at one, then at the other. Then I'd like to see if they'll know what the war is all about!"

"Heaven protect us!" exclaimed one of my companions. "They would devour one another because of you!"

"And you?" Someone turned to the petite from Melbourne. "You marble image of Holy Mary, what will you do?"

The statue-like girl raised her deep melancholy eyes and

— אולי יבקר הברהמין גם אצלנו — אמר הד"ר ופניו הכסופים הכסיפו עוד יותר. הדליק סיגארה — לפני האכילה — ונשף את העשן המתוק-מר עד תוך בני מעיו. אחר-כך גמא את המרק הקמיץ ובינתיים לעס את טבק הסיגארה ושחה את השריר-ברנדי כסירוגין. אחרי שש-שבע גמיאות ציווה על המלצר להסיר את המרק ולהביא לו את הנקניק המטוגן במיץ לימון.

המוסיקה רועשת מסביבנו והמחוללות ניגשות אל שולחנו ויושבות. אחד מאיתנו מכבד אותן ביי-טוקאי מעורב קצת אבסינט. כולן שותות.

חמש צעירות. אחת מצרפת, אחת מקנדה, אחת מדיסלדורף, אחת ממלבורן, ואחת מנרמיזא. וכולן מבינות בשפת האורפיאום הבין-לאומית. שפת הלילה היא זו, שפת היין והאהבה הבין-לאומית.

— הרי לך האוניברסיטה של הפרופסור ברונר — אמר חברי האחד.

ופונה הוא אל הצעירות:

— נו, מה תעשינה אם תהיה מלחמה בעולם?

צחוק נחמד פורץ מפי כולן. וכל אחת הביאה תרופה למלחמה הטיפשית.

— אני אצא במחוללות לקול היריות בחזית.

— אני אכנס אל תוך חור התותח, יירו אותי הביתה.

— אני אשקר את כל החזית כבורדו, עד שהאויבים יצאו יד ביד ורגל ברגל בקאנקאן נפלא.

— ואני אשב בין שני האויבים ואסתכל בהם בעיני — אמרה הצרפתי בגנדרנות מתוקה — פעם בזה ופעם בזה; וחפצה אני לראות, אם ימצאו את ידיהם ורגליהם במלחמה!

— השם ישמרנו! — אמר אחד החברים — כי אז יאכלו זה את זה בגללך!

— ואת? — פנה מישהו אל המלבורנית החיוורת-הפעוטה — את:

מרי-טיש קדושה, מה תעשי את?

ילדת-השיש הרימה את עיניה הנוגות מאוד ואמרה כמעט כנגינה:

— אני אהיה לאחות רחמניה ואנשק להם לפצועים את דם פצעיהם ממצחם הטיפשי. מי יודע כמה חתנים יהיו לי שם? — הוסיפה

6. חיוורים.

כרצינות ענוגה — מי יודע, כמה מנשיקותי, שחתמתי בהן את מצחם לבעלי נעורי, תתמוגגנה שם עם אנחתם האחרונה.

והתחילה לבכות בחשאי.

צחוק אדיר פרץ מפי כולנו: הן היא מאמינה כרצינות גמורה באפשרות מלחמה בעולם.

חברנו הד"ר גאראי החיוור והרך קם ממקומו, ניגש אליה, ישב ולקח אותה בחיקו, נשק לה ואמר:

— טיפשוונת את, כלתי החולה. הברהמין בכל-זאת אינו צודק. את

אינך יודעת, מה אמר הברהמין. הוא אמר שאירופה זקוקה לאופיום בשביל לאהוב, בשביל לשכוח את עצמה, בשביל להגיע למדרגת האדם העליון ובשביל להרגיש הרגשה חושית את הלוגוס של שפינוזה בתוך

דמנו. הוא, חכיכתי היקרה, איננו יודע אותנו, את אירופה. להם, בני הודו, נחוץ עשן-האופיום כדי לשמוע את שירת באך בחלום ולחלום את סוד המזיגה הגדולה שבין ה"אני" וה"הוא" — ואנחנו הגענו לידי

כך בלי כל עשן. היודעת את, רעיית החיוורת, מה הציווי המוחלט שלנו?

"רעיית החיוורת" הביטה בו כבשיכור. איזה מלים הן אלו? מה הוא מדבר?

והוא המשיך:

— הציווי המוחלט שלנו הוא, חכיכתי, "ואהבת את עצמך כרעך!"

אתה והרע, הרע קודם. אנו הולכים כבר, ילדה חצופה שלי, וקרבים אל המאדים ואל "האלפא-קנטאורי" — במכונה. ואל עצמנו: אל אלוהים

— כדינאמיקה של מוחנו. וככה — — —

— הילדה הפסיקה אותו פתאום:

— ואותי אוהב אתה, זקן?

— אותך, ילדה, אוהב אני עד לאין שיעור, יותר מאשר את עצמי. אמרו לי, שחולה את במחלה מידבקת ורוצה את לנשק לי — יען זה

מסב לך עונג: הרי, הנני, נשקיני.

— והעלות אתה להרוג את מישהו, את אחד מחבריך, למשל, בשבילי? בקנאתך לי?

— בקנאה? — מה זאת קנאה? האם יש עונג גדול בעולם, מאשר למסור לרעי את האשה האהובה עלינו עד מוות?

7. הגדול בקבוצת כוכבי קנטאורוס שבשמי הדרום, כ-4.3 שנות אור ממערכת השמש.

4 The Great Madness

spoke, almost lyrically. "I'll join up as a nurse and kiss the bloody wounds on the stupid brows of the wounded men. Who knows how many sweethearts I shall have there? Who knows how many of the kisses which I planted upon the brows of my girlhood sweethearts will vanish with their last groans?"

And she began to sob softly.

We burst into resounding laughter. She seemed in all seriousness to believe in the possibility of war!

Our friend, the anemic Doctor Goroyi, arose, took her on his lap, kissed her, and said: "You're a fool, my sick sweetheart. The Brahmin, despite everything, is not right. You don't understand what he said. He said that Europe must take to opium in order to love, in order to forget herself, in order to reach the stage of the higher man, and in order to experience the actual physical sensation of Spinoza's *logos* in her blood. He, my sweet, doesn't understand us—he doesn't understand Europe. For them, the Hindus, opium smoking is indispensable to hearing the music of Bach in fancy, and to the contemplation of the supreme mystery of the fusion of the *I* and the *thou*—but we have attained that without smoking. Do you know, my wan darling, what our categorical imperative is?"

His wan darling stared at him as though he were drunk. What language was this? What was he talking about?

But he continued: "Our categorical imperative is, my dear, 'And thou shalt love thyself as thy neighbor.' In what involves you and a neighbor, your neighbor has preference. We are already, my saucy miss, fast approaching Mars and Alpha-Centauri—in a machine. And we are also fast drawing near to ourselves—to God—by the dynamics of our brain. And so . . ."

She suddenly interrupted him. "And do you love me, old-timer?"

"You, my little girl, I love distractedly, more even than myself. I have been told that you have a contagious disease and that you want to kiss me because it will give you pleasure. Well, then, here I am. Kiss me."

"And would you kill someone, one of your friends, for example, on my account? Out of jealousy?"

"Jealousy? What is jealousy? Is there any pleasure in the

world greater than that of giving a friend the woman we both love more than life itself?"

She sprang from his knees as though stung by an adder. "If that's the case, then go to the devil! Reprobate!"

Continuing unruffled, he added, as though in a trance, "And yet there isn't one of us who knows what is in his heart's blood. The great love of the denizens of the primordial planets, which bear the culture of life, has been residing within us, too; but Satan still lives within us, the shade of Cain to which we must give egress, swinging open for it the door of ultimate release."

"By perforating the brain," someone interjected, with derisive laughter.

"Of course," continued Doctor Goroyi, "war is a necessity. A real war. The primeval hate of the wild animal in the jungle of primitive days chafes in our blood, clamoring for complete release because it is stifled by being crowded in with man. Let the great war come—the blessed catharsis, the blazing surgery of the soul—and we shall come out from under its scalpel feeling like the patient after the pus has been drained from his appendix—vestige of the apeman, our revered forebear. How can the Martians visit us now? Whom can they visit? The Australian ape? You, dear Lilly of Melbourne? Does to be emancipated from the force of gravitation mean to conquer life? Yes, yes. 'To be emancipated from the gravitational force of ourselves, from the dead weight within us' means to 'conquer life'! To establish the neutral field between rebellious man and the crawling beast within us means to be united with God. Waiter! Justil! We're out of wine and absinthe again! Surely, you love me truly!"

For what must have been the tenth time the waiter served drinks. The music and the cabaret girls wafted us tenderly and pleasantly over the waves of our heartbeats. We sat and dozed, wide-eyed.

A feminine voice whispered in my ear, now dull with stupefaction. "With us, back in Worms, sitting up until dawn is taboo."

"With you? In Worms—Worms—Worms—that is the city Varmiza, Varmisha . . . Do you know, my dear, who lived in

your Varmisha? Rashi, Rashi—Rabbi Solomon Yitzchaki, that genial, astounding patriarch, whom I studied aloud in sing-song . . ."

Suddenly someone sobered up and said, "Let's go. They want to sweep the hall."

The hall was empty, still, cold.

"Justil! The check!"

Each extended his open purse to the waiter, who took whatever money was due him, and bowing, said, "Good morning, brethren. *Au revoir*. Go home before the sun greets you. It's already about . . ."

Even he himself had no idea how late it was.

Outside we encountered a giddy procession of night owls reeling home, singing obstreperously and treading the light fantastic along the entire length of the street. They brushed close by a policeman standing at the street intersection, and tried to drag him along, too, with dances and kisses.

There was a pleasant snap in the air. One of the city clocks struck the morning hour, as I straggled home to bed.

In my dreams I spoke chaste, classical Hebrew with Flammarion; about the "categorical imperative" of Doctor Goroyi.

When I awoke in the dusk of evening, I noticed a pink slip of paper on my table—a call to the colors.

הילדה קפצה מעל ברכיו כנשוכת-נחש:

— אם כן, לך לעזאזל המדברה! נבל!

והוא הוסיף בהמשך שקט, כבחלום:

— ואולם — אין איש מאיתנו יודע את אשר בלבבו-כדמו שלו.

האהבה הגדולה אשר לבני הפלאנטות הזקנות והמסובלות תרבות-היקום, חיה כבר גם בנו, ואולם — עוד חי בנו אותו השטן, שטן-קין, שצריך לתת לו מוצא, לפתוח לו דלת ולשחררו סוף-כל-סוף.

— לנקוב חור במוח — העיר אחד מאיתנו בלעג ובצחוק.

— מובן — הוסיף הד"ר גאראי — מלחמה נחוצה. באמת מלחמה.

השנאה הנושנה, של החיה הרעה ביער-הקדומים, החורקת בשיניה שם בתוך דמנו — מתחננת כבר לשחרור גמור, יען צר לה המקום יחד

בכפיפה אחת עם האדם, עד כדי חניקה. תבוא המלחמה הגדולה: הקפוזים המבורך, הניתוח הנפשי הצורב — ואנחנו נצא מתחת איזמלו

כמו חולה אחרי היסחט המוגלה מתוך כרכשתו הסומאת? יחד עם הכרכשת, ירושת האדם היערי, זקננו הנכבד. איך יבקרו אצלנו בני-

המאדים כעת? את מי יבקרו בנו? האת הקוף האוסטרלי? האותך, לילה ממלבורן היקרה? "להשתחרר מהכוח המושך של החומר", פירוש:

"לכבוש את היקום"? כן-כן: "להשתחרר מהכוח המושך של עצמנו, מן הכובד שבנו", פירוש: "לכבוש את היקום"! ליצור את "השדה

האפרי" בין האדם הממריא ובין החיה הזוחלת שבנו, פירוש: להיאחד עם אלוהים. — המלצר! — יוסי! שוב אין יין ואין אבסינט! והן אתה אוהב אותי באמת!

המלצר הביא, זו הפעם העשירית בוודאי, משקאות והמוסיקה והמחולות הניעו אותנו בנעימה רכה על גלי הדם המנגן ואנחנו ישכנו וישנו בעיניים פקוחות.

קול אשה לחש באוזני בשעמום:

— אצלנו שם בוורמס אסור לשבת עד עלות השחר.

— אצלכם? בוורמס — וורמס וורמס — זוהי עיר ורמיזא —

ורמיזא — היודעת את חביבה, מי ישב בורמיזא שלכם? רש"י, רש"י,

רבי שלמה יצחקי, הזקן הנפלא והטוב, שאני למדתי אותו כנגינה.

אחד מאיתנו התפכח פתאום ואמר:

— נלך. רוצים לטאטא את האולם.

8. המעי העיוור.

האולם היה ריק ושקט וקר.

— יוסי! לשלם! — הושטנו כל אחד ואחד את ארנק-הכסף

הפתוח, לאחור, כלפי המלצר. המלצר לקח מתוך הארנק את המגיע לו ואמר בקידה:

— בוקר טוב, אָחִי. להתראות. לכו הביתה, פן תפגע בכם השמש.

כבר השעה ה — —

לא ידע גם הוא כמה השעה בערך.

כשיצאנו החוצה — תהלוכת בני-הלילה חוגגה הביתה בזמרת-

נהימה ובצעדי-מחול לאורך כל הרחוב. עברו עלייד השוטר העומד

באם הרחוב, סחבוהו גם אותו במחול ובנשיקה.

האוויר היה צונן קצת. נעים. הפנסים כבר כבר ואחד משעוני העיר

היכה את שעת הבוקר.

בחלומי דיברתי עם פלאמאריין⁹ עברית צחה. על "הציווי המוחלט"

של הד"ר גאראי.

כשקמתי בדמדומי הערב ראיתי על שולחני פתקה אדומה: הזמנת-

גיוס לצבא.

9. קאמיל פלאמאריין (1842-1925) — אסטרונום צרפתי.

Mania

FOR about four years I had never seen the sunlight before noon. Newspaper offices close about three in the morning—and after work who goes to sleep? After work we used to go out together for amusement, which continued until dawn, talking of music, art, philosophy, women, dancing and science. We went to bed before sunup in order to avoid people. People are very strange creatures. Creatures who have economic wants and financial worries. Bewildered, wizened, stupid, very fine citizens—but to converse with them is a rather disgusting experience. "How are you?" "Fine, thanks, and you?" "Thanks for asking. Oh, so-so. With a thousand dollars I might still be salvaged." That was humor . . . "And what's the latest news?" "News?" All he wants is news. "The theory of relativity." And when all is said and done, he, the citizen, the dear reader, despised you in his heart. Indeed, everything you wrote you slaved away to write for *him*. And, in reality, what are you? A frivolous fellow who caroused his nights away with cabaret girls.

Being in dread of a citizen outranked all other fears. We rushed home early in the morning, switched on the light, read some book until about eight, and fell asleep.

When we awoke, it was five in the afternoon. We would sit in the coffee house and work for two hours or more. Poems,

stories, puzzles. After that we went to the editorial rooms. The routine assignment to a theater or concert. Until ten or later. And to top it all, the drudgery of getting out the paper until about three.

And so on, over and over again, in endless repetition.

It had been this way for about four years now. The life of a night owl.

The pink slip didn't sober me up very much. Go to the City Hall? Good. But when? Ten in the morning? That's bad. One is bound to run into people there. Surely one ought to be able to settle it by telephone.

I went to the editorial rooms and telephoned City Hall. "Please, miss, City Hall."

"City Hall."

"Hello! City Hall? Editorial office of the *People's Word* calling. Hello! I got a pink slip this morning. What is it for?"

"A pink slip? You must report for conscription."

"Conscription? What does that mean? Must I be a soldier?"

"It seems so."

"Can't you arrange that without my coming? I'm very busy. Especially before noon. Surely, sir, you appreciate what newspaper work is?"

Laughter on the telephone. And then, "We're very sorry. You can't die a hero on the telephone. Quite impossible." That was all.

They laughed. Evidently it was serious.

More of the staff men entered.

Now I laughed. "You can't die a hero on the telephone. You must appear among people."

"Have you been downtown? The city has gone mad."

From my home to the office was a two-minute walk. Across the street. I hadn't been downtown.

"Let's go downtown." It was jammed. There was a street parade. A soldier held a flag, followed by a crowd of young men uttering deafening cries.

"Viva the war!" "Viva the Fatherland!" "Viva Franz Joseph the First!" "Viva Kaiser Wilhelm, our noble friend!" "Viva King Emanuell!" "Viva beautiful Italy!"

זה כארבע שנים לא ראיתי אור-שמש שלפני הצהריים. העיתון נגמר תמיד בשלוש בלילה בערך, ואחרי העבודה מי זה הולך לישון? אחרי העבודה יוצאים קצת בחברה. החברה נמשכת עד אור הבוקר. חיי חברה: מוסיקה, אמנות, פילוסופיה, אשה, מחולות ומדע. כבוקר הולכים לישון עוד טרם יצא השמש. שלא להיפגש עם בני-אדם. בני-האדם הם בריות מוזרים מאוד. בריות-פרנסה ודאגות-הזווים. כהולים, יבשים, טיפשים, אזרחים נחמדים מאוד, אולם לדבר עימם: יש בזה מן הגועל. "מה שלומך?" "תודה." "ושלומך?" "תודה: ככה, חיים. באלף זהובים אפשר עוד להצילני." זה הומור. "ומה חדשות?" "חדשות?" ספר נא לו חדשות. תורת היחסות. ולבסוף: הוא, האזרח, הקורא הנכבד, מבזה אותך בלבבו בעצם. הן כל מה שאתה כותב, בשבילו אתה כותב ועובד. ובעצם הדבר: מה אתה? איש פוחז, המתהולל בלילה עם מחוללות.

הפחד מפני האזרח — עולה על כל הפחדים. רץ אתה כבוקר השכם הכיתה, מעלה את אור החשמל וקורא איזה ספר עד השעה השמינית בערך ונרדם.

כשקמים — הנה השעה החמישית אחרי הצהריים. יושבים אל בית-הקפה ועובדים כשתי שעות ויותר. שירים, סיפורים, מסות. אחרי-כן: ביקור במערכת. אחרי-כן: חובת התיאטרון או הקונצרט. עד עשר ויותר. ואחרי אלה: עבודת הפרך של יצירת העיתון. עד שלוש. וחזור חלילה.

זה כארבע שנים ככה. חיי ינשוף-לילה.

הפתקה האדומה לא פיכחה אותי ביותר. ללכת אל העירייה? טוב. אך — אימתי ללכת? כבוקר בעשר? — זה רע. שם מוכרחים להיפגש עם בני-אדם. — אך הן אפשר לסדר את העניין בטלפון.

אני הולך אל המערכת ומבקש בטלפון את העירייה:

— בבקשה, הגברת, את העירייה!

— העירייה.

— האללו! העירייה. מערכת "דבר העם". האללו! קיבלתי היום פתקה אדומה. למה זה?

— פתקה אדומה? עליו להופיע לגיוס.

— לגיוס? מה פירוש? עלי להיות חייל?

— כנראה.

— אי-אפשר לסדר זאת בלעדי? אני עסוק מאוד. ובפרט לפני הצהריים. לפני הצהריים אני ישן. הן יודע אדוני את סדר עבודת העיתון. בטלפון צחוק. ואחרי-כן:

— צר לנו מאוד. ואולם למות מות-גיבורים אי-אפשר דרך הטלפון. דומני שאי-אפשר. — חסל.

הם צחקו. כנראה, זה דבר רציני.

נכנסים עוד מחברי המערכת.

עכשיו אני צוחק:

— דרך הטלפון אי-אפשר למות מות-גיבורים. מוכרחים להופיע בין בני-אדם.

— ההיית בעיר? העיר השתגעה.

ממעוני ועד המערכת — מהלך שני רגעים. מעבר לרחוב. לא הייתי בעיר.

— נלך העירה קצת. אני אומר לכם: בני-האדם השתגעו. ממש.

אנו יוצאים העירה. והעיר כמרקחה. ברחוב — תהלוכה. חייל ודגל בידו ואחריו המון פרחים מחרישים אוזניים:

— תחי המלחמה! תחי המולדת! יחי המלך פראנץ יוסף הראשון!
יחי הקיסר וילהלם ידידנו הרם! יחי המלך עמנואל!¹ תחי איטליה
היפה! וההיימנון!

"למולך תך, מוצק כצור"

— הנה נאמן, הו, מדינר!"

1. פראנץ יוזף הראשון (1830-1916) — קיסר אוסטריה מ-1848 ומלך הונגריה מ-1867 עד מותו.

2. ויטוריו אמנואלה השלישי (1869-1947) — האחרון למלכי איטליה.

To your fatherland firm be,
As a rock in your loyalty, O Magyar!

Quite strange. For some time we had not heard that pious refrain. Where had it been buried, to suddenly burst forth from the mouth of the rabble?

Fatherland! What did it mean?

"That is the song of our primitive forebear, the Australian ape," I heard from behind me.

I turned back. It was Doctor Goroyi speaking.

"What do you think, then?" I asked him.

"Oh, you know what I think."

"No more of your paradoxes, my friend . . . Oh, yes, did you get a pink slip?"

"Yes, I arranged it by messenger."

There was only one among us who did not break into a howl upon hearing of Doctor Goroyi's "arrangement"—and that was I. In that festive crowd I saw something which they did not happen to see. I could not believe my eyes. I gazed again, and rubbed my eyes.

"What's this? Don't you see? Look!"

By the side of the soldier carrying the flag, to his left, swelling with national pride, marched our dear friend, the well-known Italian anarchist, Signor Grapuligni.

"Hasn't he been in jail for the past six months?"

"What do you mean, jail?"

"Why, for the past few months we have left no stone unturned for him. We have enlisted all the influence of our prominent friends to make his prison life more comfortable and to obtain his release!"

"They must have forced him to do this," someone remarked, conscious of the fact that not even he believed his own words.

We all stared at him. What nonsense! Force someone to demonstrate against all his ideals? Why even in Russia they didn't do such things.

The crowd reached the Meteor coffee house. There it halted. Signor Grapuligni was the ringleader.

"Madness. Grapuligni? War?"

But facts are facts. Signor Grapuligni entered the coffee house and sternly ordered all the guests outside! And the order brooked neither refusal nor objection, because at his side there already stood several policemen and a young officer who drew his sword and brandished it.

"Outside! Outside!"

The assembled guests went out. Signor Grapuligni gathered the crowd about him, stationed the flag-bearer on a table in the outer terrace, and, standing beside him, began to speak.

He harangued without cessation, passionately, his face flushed crimson, the blood straining through his heart and lungs. "In the name of the modern United Kingdom of Italy, in the name of the countrymen of Michelangelo, of Machiavelli, and of the sainted Garibaldi . . ."

We forced our way forward. This was a fine thing! Grapuligni was orating in the name of the United Kingdom, in the name of Italy, and inciting men to war. In the name of Garibaldi! He was quite a fellow. He was making a huge joke of it all. We knew him, didn't we? He was full of jokes. There'd be a laugh in a moment.

Somebody in the crowd, an artless fellow who couldn't take a joke, shouted at the frothing speaker: "Well, who's stopping you from dying like a hero? Good luck!"

Someone laughed. And following the laughter—an outcry, a groan of pain. We looked and saw blood dripping from the face of the tactless heckler. He was already under arrest and was being led away.

The crowd raged. The entire street was a seething mass of excitement. "Viva the war!" "Viva our ally, Italy!" "Viva Kaiser Wilhelm, our kind and trusted friend!"

Someone laughed. And following the laughter was an outcry. His face also dripped blood.

"Let's go. It's dangerous."

"Why? We can stay here quietly and listen."

Doctor Goroyi bent over to me and whispered in my ear: "I want to see if there really isn't a single person in the entire crowd who is contrary-minded."

"You see that there is, don't you! And when he shows it, he is beaten!"

The speaker raged on: "The Fatherland is in danger. We must break the teeth of the Serb dog, tear out the fangs of the French serpent, cut off the head of the British lion, and crush the skull of the Russian bear!"

Bravo! Bravo!

We surveyed the crowd. Every face was flushed. They all agreed! And at the close, the hymn:

To your Fatherland firm be,
As a rock in your loyalty, O Magyar!

קצת מוזר. כמה זמן לא שמענו זמר תמים זה. איפה היה נחבא עד הנה — אם לפתע פתאום התפרץ מפי האספסוף הזה? "מולדת" — מה פירוש המלה?

— שירת אבינו-זקננו, הקוף האוסטרלי, היא שירה זו — שומע אני מאחורי.

אני מביט לאחור: הדי"ר גאראי החיוור והרך הוא המדבר.

— ובכן: מה דעתך? — שאלתי.

— הן יודע אתה מה דעתי.

— חזל לך מן הפרדוקסים שלך חביבי. — אה, כן: הקיבלת את הפתקה האדומה?

— כן, סידרתי את העניין על-ידי שליח.

בין כולנו לא היה אלא איש אחד, שלא פרץ בצחוק אדיר למשמע "סידורו" זה של הדי"ר גאראי: אני. — בתוך ההמון החוגג ראיתי דבר-מה, שלא ראו הם במקרה. לא האמנתי למראה עיני. הסתכלתי ושפשפתי את ריסי עיני —

— מה זאת? אינכם רואים? הביטו.

על-יד החייל נושא הדגל, לשמאלו, הולך בגאון לאומי ידידנו היקר, האיטלקי האנרכיסט הידוע סיניורה גרפוליני.

— הלא הוא אסור מזה חצי שנה?

— מה פירוש: אסור? הן זה חודשים אחדים שאנחנו מרעישים עולמות ומגייסים את כל הפרוטקציות על מנת להקל עליו את המצב בבית-האסורים וגם לשחררו!

— ודאי הכריחוהו לכך — העיר אחד מאיתנו ומורגש היה, שגם הוא אינו מאמין לדברי עצמו.

כולנו הבטנו בו: איזו שטות. להכריח את מי-שהוא, שיצא חוצץ נגד כל האידיאלים שלו? הן אף ברוסיה אינם עושים כאלה.

האספסוף הגיע עד לבית-הקפה "מטאור". פה עמד מלכת. וסיניורה גרפוליני הוא המנצח.

— שיגעון. גרפוליני? מלחמה?

והעובדה — עובדה: גרפוליני נכנס אל תוך בית-הקפה, נותן פקודה במפגיע לכל האורחים — החוצה! והפקודה אינה סובלת מיאון וסירוב. יען לצידו כבר עומדים שוטרים אחדים וגם איזה אופיציר צעיר, השולף את חרבו ומנופף בה: החוצה, החוצה!

הקהל יוצא החוצה וסיניורה גרפוליני אוסף מסביבו את האספסוף.

— שיגעון. גרפוליני? מלחמה?

והעובדה — עובדה: גרפוליני נכנס אל תוך בית-הקפה, נותן פקודה במפגיע לכל האורחים — החוצה! והפקודה אינה סובלת מיאון וסירוב. יען לצידו כבר עומדים שוטרים אחדים וגם איזה אופיציר צעיר, השולף את חרבו ומנופף בה: החוצה, החוצה!

הקהל יוצא החוצה וסיניורה גרפוליני אוסף מסביבו את האספסוף.

הקהל יוצא החוצה וסיניורה גרפוליני אוסף מסביבו את האספסוף.

מעמיד את בעל-הדגל על השולחן שבטֶסֶה³ מחוץ לקפה, הוא עצמו עומד כמורכך על השולחן ומתחיל נואם.

נואם ונואם בהתלהבות, בפנים מסמיקים, בדם, בלב ובריאה מלאה — בשם מדינת-הברית איטליה הנאורה — בשם עמו של מיכאל אנגילו, של מאקיאבלי ושל גאריבאלדי הקדוש —

— ניגשנו בהזדקרות. זה עניין נחמד. גרפוליני מדבר בשם מדינת-הברית, בשם איטליה, ומעורר להתלהבות המלחמה. — בשם גאריבאלדי. — הוא בחור נהדר. — הוא יעשה מכל העניין חוכא ואיטלולא. — הן יודעים אנו אותו. — יש בו הרבה הומור. — תיכף יהיה צחוק.

אחד מן הקהל, איש תמים, שלא ידע הומור, צועק כלפי הנואם הסוער:

— ובכן? מי מעכב בעדך למות מות-גיבורים? דרך צלחה!

לא הספקנו להביט לאחור, כלפי המדבר — והנה צעקה — אנקת כאב — אנו מביטים ורואים: פניו של האיש התמים זכים דם — וכבר אסרו אותו וכבר מוכילים אותו מכאן —

וההמון סואן וכל הרחוב תוסס ורותח: — תחי המלחמה! — תחי איטליה בעלת-הברית! יחי הקיסר וילהלם הנאור והאמן-בחסד!

מי-שהוא צוחק. ואחרי הצחוק: אוי! — גם מפניו זכ דם —

— נלך מפה. סכנה.

— למה? אפשר לעמוד ולשחוק ולהקשיב.

הדי"ר גאראי גוחן אלי ולוחש לי באוזני: — אני רוצה לראות, אם באמת אין איש או אשה בכל ההמון, המתנגד.

— הן רואה אתה, שיש. ואם יש — הרי הוא מקבל מכות.

והנואם סוער. המולדת בסכנה, צריך לשבר את שיני הכלב הסרבי, לעקור את לשונו של הנחש הצרפתי, לכרות את ראשו של האריה הבריטי — ולרוצץ את גולגלתו של הדב הרוסי!

הידר! הידר!

אנו מביטים בהמון: כל הפנים נלהבים. כולם מסכימים!

ואחרי הסיום: ההימנון.

"למולדתך, מוצק כצור,

There was not a mouth on the entire street which was not wide open in song.

"Whence all this enthusiasm?"

"They're all hirelings of war. Don't you see? The rabble."

Doctor Goroyi studied the unruly crowd, listening to the words of the speaker. Then, turning to me with half-shut eyes, he declared emphatically, "We're all wrong, my friend. We're super-intellectual. Did you hear what he was saying? The Serbs have crossed the Don. They're coming closer and closer."

"That's a lie!"

"And what if it is true?"

"We would all know it."

"You know everything, my friend. But do you know this? Do you know that the masses are ready to march to their death with a song on their lips?"

"So far, I don't see it. I do see that they are shouting."

Doctor Goroyi was provoked. "Don't be a sophist! They're all ready to go! All of them!"

I was mum.

Then he added, earnestly, "Do you know what it means to march to one's death?"

"No, I don't."

"To march to one's death means to search for a new life's content. Opium. Divine mania. We're rotting away."

He made off hurriedly and disappeared.

We laughed.

The fevered excitement of the masses blasted the laughter from our lips.

"The people. The people, blessed of God!"

The hymn subsided and immediately thereafter came a rasping announcement: "Who will enlist in the holy war to protect the Fatherland? Step forward!"

The crowd began to stream forward to the table with such pressure as to endanger their own lives.

They all volunteered.

"I'll sign up, too!"

I looked at the speaker and again did not believe my eyes—fragile, sallow Doctor Goroyi.

I laughed and blinked. What a joke!

Doctor Goroyi fastened his weary eyes upon me, indignantly. "Why do you laugh?"

I broke into a guffaw. I took his hand in mine and clasped it. "You're a splendid fellow, a war hero. Well, go! The Fatherland is in danger."

Doctor Goroyi shot a parting glance at me, withdrew his hand from mine, and rushed to the table. I hurried after him. I was still convinced that he was jesting.

And yet—no, he was really enlisting.

Doctor Goroyi, like one who had faithfully performed his duty, returned from the table, his face beaming. His frail body was erect.

I approached him.

"Congratulations!" I wanted to shake his hand.

He withdrew. He surveyed me critically, his features betraying suppressed hatred, and fury mixed with scorn. He left me. I chuckled. He walked on—then turned back toward me and spewed out one word:

"Jew!"

I remained standing, stricken dumb as a stone.

It had been an age since that word had been uttered in our circle and in such a tone. I could not make a proper reply. My throat was parched; my tongue mute.

"Goroyi!" His name, half stifled with tears, spurted from my mouth.

It seemed to have taken effect. He heard it. He turned back, came over to me and exclaimed with a stinging, sarcastic hiss, "How should you know what a Fatherland is?"

My head began to spin. I shut my eyes and leaned against a lamppost.

Someone jostled me. I came to and went to the editorial rooms.

They were deserted. I sat down and mopped the perspiration from my brow.

The emptiness was frightful.

On the desk—yesterday's cables. The Einstein observatory. The international university. Esperanto.

And from the street, an uproar.

I just couldn't sit there like that.

I went out into the street.

A battery of artillery passed by. On both sides of the street crowds of women distributed money and cigarettes to the hosts of marching soldiers. Some of them threw themselves on the necks of the soldiers and kissed them.

To your Fatherland firm be . . .

היה נאמן, הוי, מדריך!

עכשו כבר אין פה ככל הרחוב, שלא יהיה פעור ושלא יזמר.

— מנין כל ההתלהבות הזאת?

— שכירי מלחמה הם כל אלה. הן רואה אתה: אספסוף.

ד"ר גאראי מסתכל, מסתכל בהמון הפרוע, מקשיב לדברי הנואם האחר-כך פונה אלי בעיניים עצומות ואומר בהטעמה:

— אנו טועים כולנו, חביבי, חכמים אנו יותר מדי. השמעת, מה הוא מספר? — הסרפים עברו את הדונאו. הם קרבים הנה יותר ויותר.

— כל זה שקר.

— ומה יהיה אם כל זה אמת?

— היינו יודעים זאת כולנו.

— אתה יודע הכל, חביבי. ואת זה האם ידעת? הידעת, שההמונים

מוכנים ללכת למוות בשירה על שפתם?

— עדיין אין אני רואה זאת. רואה אני, שצועקים הם.

הד"ר גאראי התקצף:

— מה אתה מתחכם? כולם נכונים ללכת! כולם!

נשתתקתי. והוא הוסיף ברצינות:

— היודע אתה, מה פירושה של הליכה למוות?

— איני יודע.

— ללכת למוות, פירושו: לחפש אחרי חוכן חיים חדש. — אופיום.

— שיעון קדוש. אנו מרקיבים.

אמר — ועזב אותנו בחיפזון. נעלם.

צחקנו.

התלהבות ההמון המיתה את הצחוק על פינו.

— העם. העם כרוך-האלוהים.

ההימנון משתק ואחריו הכרזה מנסרת:

— מי מתנדב מעצמו למלחמה הקדושה להגן על המולדת?

— יבוא הנה!

וההמון מתחיל מזדקר ומצטפף אל השולחן עד כדי סכנת נפשות

ממש.

כולם מתנדבים.

— אני גם-כן ארשם — —

אני מסתכל במדבר ואיני מאמין לעיני: הד"ר גאראי החיור

והרך —

אני צוחק וממצמץ בעיני: כדיחה נפלאה.

הד"ר גאראי החיור והרך נועץ בי את שתי עיניו העייפות כמעט ככעס:

— מה אתה צוחק?

אני פורץ בצחוק רם. נוטל את ידו האחת ולוחצה: אתה כחור נהדר,

גיבור מלחמה. נו, לך! המולדת כסכנה — —

הד"ר גאראי זורק בי מבט אחרון, עוקר את כפו מתוך ידי ורץ אל השולחן. — אני ממהר אחריו. ועדיין אין ספק אצלי, שמשטה הוא בי.

ואולם: לא — הוא נרשם כאמת.

— מה זאת?

— נו נראה, מה יהיה הסוף.

הד"ר גאראי, כמי שעשה את חובתו באמונה, שב מאצל השולחן,

פניו מאירים. גופו הרך — זקוף.

אני ניגש אליו:

— מזל טוב. — ורוצה אני ללחוץ את ידו.

הוא משתמט. מביט בי בעין בוחנת וכל פניו מְזָרִים שנאה כבושה וזעם נורא מעורב בו. הוא עוזב אותי, אני מצטחק והוא הולך

— ואחר-כך פונה הוא לאחור, אלי, ומפליט מלה אחת:

— יהודי!

אני עומד נדהם כאבן.

זה תקופה שלמה לא נאמרה מלה זו אצלנו בטון כזה. איני עוצר כוח, שלא לענות לו דבר-מה. ואולם הגרֹוֹן יבש, והלשון — אטומה.

— גאראי! — נזרקת מפי המלה חנוקה כמעט בדמעות.

זה השפיע כנראה. הד"ר גאראי שמע; הוא פונה לאחור, ניגש אלי ואומר לי בלחש ובהטעמה:

— מנין לך לדעת, מה זאת מולדת?

ראשי מסתחרר עלי; אני עוצם את עיני ונשען אל עמוד פנס-הרחוב.

מי-שהוא דחפני. אני מקיץ והולך אל המערכת.

המערכת ריקה מאדם. אני יושב ומקנח את מצחי המזיע.

מה נוראה ריקנות זו.

על השולחן — הטלפונוגראמה של אמש: מגדל איינשטיין.

אוניברסיטה בין-לאומית. אספראנטו.

ומן הרחוב — סערה.

אי-אפשר לשבת פה ככה.

אני יוצא הרחובה.

גודו של תותחנים עובר. ומשני עברי הרחוב — המון נשים עומדות ומחלקות כסף וסיגארות לחיילים ההולכים בסך. אחדות מהן מתנפלות על צווארי החיילים ומנשקות להם.

— "למולך־תך, מוצק פצור — — —"

מוכָּשֶׁר

Fit

THE pink slip. Strange. I had to report to the government, by its order. It was the first time in my life that the government had *ordered* me to do anything. Heretofore, it had always turned to me, whenever it had occasion to, in the manner of a request; but now—it was an order.

Below, in the lower margin, was a footnote: "This slip does not subject you to immediate conscription, but you are ordered to report at headquarters."

I did not understand the footnote. I hadn't the remotest idea. It was late. I had to go back to the editorial rooms.

The editorial rooms were agog.

"My dear Mr. Stupid!" they welcomed me. "Sit down and get it into your superior brain that we are at war; and that on the one hand the Fatherland is in danger, while on the other, it is embarked on world conquest!"

"I don't understand."

"Tomorrow the Hussars enter Belgrade, the capital of the civilized Serbs, in order to change the name of King Kara-georgevitch to the simple and pretty Karolyi. Why such an outlandish name as Kara-geor-ge-vitch? Phew! And on the other hand," continued my friend, the theater critic for the day, "on the other hand, the erudite Cossacks want to cross the Carpathians!"

"Let them cross. Why not?"

He was perplexed. He hadn't even thought of that. Truly, why shouldn't they cross? Whom will they disturb?

"Really, it will be a pity if they don't cross," came from the sports desk. "The Cossack dance is marvelous. But, just the same, I hope they don't get through."

"Why shouldn't they cross?"

"Why? While at school didn't you learn that the Carpathians are made of divine stuff, that they're the fortress of the Magyar gods who brook no enemy to cross them?"

"Oh, the Cossacks can't read or write!" interjected the young lady who edited the women's section. "They didn't learn that in school, and so they will surely cross," she concluded, rather gleefully.

The girl from the composing room had meanwhile come in for material.

We were all thrown into consternation. We had none.

Our work was renewed with its customary feverishness.

What occupied my attention chiefly was the footnote on the pink slip. My friends explained it to me. "When were you born? In the nineties? If so, then the draft doesn't apply to you yet. But since the Fatherland in the Carpathian sector is in danger, they want to know if you have any connections with that section of the country, and if you have, they will ask you to volunteer."

"I see."

We worked until three. And since there was no point in going to sleep until seven that same morning, we did not go to bed.

It was only when the work was finished that I realized that my friend, Doctor Goroyi, was not with us. Where was he? No one knew. That night he hadn't even been at his desk. I told my colleagues how he had acted on the street. No one believed it. "He is a bit cracked! Good."

But his parting words of the day before had given me no rest. There are many forms of insanity, but this one, in this direction—that of reminding one of his *Jewishness*? There must be something behind it all.

הפתקה האדומה. מוזר. עלי ללכת ולעמוד בפני הרשות — על-פי פקודתה. זאת לי הפעם הראשונה בחיי, שהרשות מפקדת עלי לעשות דבר-מה. עד כה היתה הרשות פונה אלי תמיד, כשפנתה, בבקשה ידועה, ועכשיו — פקודה.

ואולם למטה, בשולי הפתקה יש הערה: "פתקה זו אינה מחייבת את הגיוס עצמו, אך אדוני מצווה לעמוד להופיע בפני המפקדה".

אין אני מבין פירושה של ההערה. אין לי מושג קל. — השעה מאוחרת. עלי ללכת אל המערכת.

ובמערכת — תנועה.

— חביבי מר אידיוט! — מקבלים את פני — שב ושים אל לבך העליון, שישנה מלחמה בעולם. ושהמולדת היא בסכנה מצידה האחד, ומצידה השני כוכשת היא את העולם.

— אינני מבין.

ההוסארים! נכנסים מחר לבלג'רד בירת הסרבים הנאורים, כדי לשנות את שמו של המלך "קאראג'יורג'יביץ" לשם "קארולי" הפשוט והיפה. למה שם מוזר כזה: קארא-ג'יורג'יביץ? פרי! — ומצד שני — מוסיף חברי הממונה היום על ביקורת התיאטרון — מצד שני: הקוזאקים הנאורים רוצים לעבור את הקארפאטים!

— יעברו. מדוע לא?

חברי בא במבוכה. על זה לא חשב אפילו. באמת: מדוע לא יעברו? למי הם מפריעים?

1. גודר בצבא האוסטרי, שהתקפתו על בלג'רד בסוף יולי 1914 פתחה את מלחמת העולם הראשונה.

2. פטר קאראג'יורג'יביץ (1844-1921) — מלך סרביה מ-1903.

3. הצבא הרוסי תקף את האוסטרים בחרי הקארפאטים וזכה שם לנצחונות בשלהי 1914.

— באמת חבל, שלא יעברו — נשמע קול מאצל "שולחן הספורט" — ריקוד הקוזאקים — נהדר. — אלא שלא יעברו. — מדוע לא יעברו?

מדוע? האם לא למדת בבית-הספר שהקארפאטים הם "חומת-אֵלוֹהִי", מבצר אלוהי המאדיארים, שאינם נותנים לשום אויב לעבור על גבם?

— אי, הקוזאקים אינם יודעים קרוא וכתוב! — נשמע קול ידידתנו, עורכת מדור-הנשים — הם לא למדו זאת בבית-הספר ובוודאי יעברו! — גמרה בכעין שמחה.

הילדה מבית-הדפוס נכנסה לבקש חומר.

החברה נבהלה. אין עוד חומר.

והעבודה התחילה בקדחת הרגילה.

אותי עניינה ההערה שבשולי הפתקה. וחברי ביארוה לי: מתי נולדת? בתשעים? ובכן אין חובת הגיוס חלה עליך עדיין. אלא, הואיל והמולדת עומדת, בחלקה הקארפאטי, בסכנה, לפיכך רוצים לדעת, אם יש לך איזו שייכות אל חלק-המולדת ההוא, ואם יש לך — יבקשו מאיתך להתנדב.

— אהא.

ועברנו עד שלוש.

והואיל ולא כדאי כבר לשכב עד שבע בבוקר — לא שכננו.

ורק כתום העבודה הרגשתי, והנה ידידי הד"ר גאראי איננו. איהו? — איש לא ידע. הלילה לא נכנס כלל אל המערכת. סיפרתי לחברים את התנהגותו של הד"ר גאראי ברחוב. איש לא הבין אותו. הוא משוגע במקצת. — טוב.

אך דבריו האחרונים משל אתמול לא נתנו לי מנוחה. הרבה צורות יש לו לשיגעון, ואולם צורה זו, יחס כזה, להזכיר לו למי-שהוא את יהדותו — ? דבר-מה קרה פה בכל-זאת.

ובבוקר הלכנו אל המפקדה.

שם מצאנו גם את הד"ר גאראי. איש מאיתנו לא פנה אליו. הוא הרגיש בדבר וכולו היה נרגז בחשאי. וגם שיכור היה במקצת.

בא תורו. הלבלר מבאר לי את פירושה של הפתקה ושל ההערה שבשוליה.

4. מאדיארים — שם כולל לשכטים שייסדו את הונגאריה. כיום שם נרדף להונגאריה ולהונגארים.

In the morning we went to headquarters.

There we also found Doctor Goroyi. Not one of us paid any attention to him. He was aware of it and seemed all aquiver. He was also a bit under the weather.

My turn came. The recruiting officer explained the slip and the footnote.

"If, sir, you have any connection with the Carpathian districts, then you can volunteer. One has to defend the Fatherland. The wild Cossacks are bound to get out of hand. Well?"

"Of course. I'll go."

The recruiting officer rose, clasped my hand, and enrolled me. He added, "Please undress. In the corner there. Stand naked."

"Naked!"

"Yes, of course. Naked."

"Can't we do without it?"

"No. Someone may be sickly. We must examine everyone."

"I'm not sickly."

Suddenly a tall soldier came over to me and shouted, "Undress! Understand?"

"Please don't talk to me in that tone."

The tall officer drew so close to me that our noses almost touched. His eyes bulged. He gritted his teeth and said, "What? Tone? Do you think this is a newspaper office? We talk in an entirely different tone here, my friend. You enlisted, so you are a soldier and must undress. Right away! Understand?"

A dark curtain seemed to fall from my brain. My heart was filled with regret. Why did I enlist? So that this clown, dressed like an idiot, should abuse me?

And while taking off my clothes, I reflected: "To die for one's country is understandable. But to endure such boorishness?"

And if this was so at the very outset, how would it be in another week or two? It was revolting.

The doctor examined me.

In the meantime several friends had also come in and were standing in line, naked. Doctor Goroyi was missing. Where was he?

The doctor asked me a few questions and then said in a firm voice: "Fit! Next!"

Some were unfit. One of them protested at the disgrace. He was healthy and fit!

We dressed. We returned to the recruiting officer. He gave me a new slip and said: "From now on you are in the army and you can't make a move without orders. Go into the room and wait."

"I must inform my office of this."

Again the tall officer come over to me.

"There's no informing and no office in the army!"

"I must say good-by to my sister and my family."

"Where does your sister live?"

"On her own homestead, in the district of Bereg."

"Bereg? Why, that's in the Carpathians! You'll be sent there tomorrow! You're going to protect your sister from the Cossacks, idiot!"

He suddenly offered me his hand and said, "You'll be a marvelous soldier, my friend. You'll chase the Cossacks back to Moscow! And when you return, you will be awarded a decoration of the highest rank! Before it's all over, we'll make a man of you. You'll no longer be smeared with ink and other such stuff!"

When we were alone in the other room, we learned that Doctor Goroyi had not enlisted. He had got out of it.

"We, too, can still be exempted as newspapermen," said one of my colleagues.

I was completely stunned by all that had happened to me. My head was heavy. I could not sleep. Only the word "fit" rattled through me, from my heart to my brain, and back again. Am I fit? I? Am I fit for a uniform like the officer's? What a travesty!

Before long someone who seemed to be an officer entered and ordered us to go along with him. I eyed him from the soles of his boots to his helmet. A boorish fellow, with a waxed mustache, whose points were twirled up toward his small eyes. He was a stumpy, powerfully built fellow who kept spitting with gusto, in constant punctuation of his racy words.

"Who are you?" I inquired.

— אם אדוני יש לו איזה שייכות אל מחוזות הקארפאטים, אזי יכול הוא להתנדב וללכת. צריך להגן על המולדת. הקוזאקים הפראים עלולים להתפרץ. ובכן?

— מוכן שאלך.

הלבלר קם, לחץ את ידי ורשם אותי. והוסיף:

— בבקשה להתפשט. שם בפינה. לעמוד עירום.

— עירום.

— כן-כן. עירום.

— אולי אפשר בלעדי זה?

— לא. שמא חולה הוא. צריך לבדוק אותו.

— אין אני חולה.

ופתאום קם איש-צבא גבוה, ניגש אלי ואמר כמעט בצעקה:

— להתפשט! הכינות!

— בבקשה לא לדבר אלי בסגנון כזה.

האופיציר הגבוה ניגש אלי עד כדי נגיעת חוטמו בחוטמי, הבליט את

עיניו ואמר כמעט בחירוק שיניים:

— מה? ! סגנון? ! החושב אתה, שזוהי מערכת? ! לנו יש סגנון אחר

לגמרי, חביבי. אתה התנדבת, ובכן: חייל אתה ועליך להתפשט. כרגע!

הכינות? !

כעין צעף-אופל נפל מעל מוחי. וכליבי עברה רוח חרטה. למה

התנדבתי? כדי שמוקיון זה בעל בגדי-השוטים יתעלל בי?

ובתוך כדי פשיטת בגדי הרהרתי: למות בעד המולדת — זה מוכן.

ואולם לסכול גסות שכזו?

ואם ברגע הראשון כך — מה יהיה בעוד שבוע ושכועיים? — הרי

זה מעורר גועל.

הרופא בדק אותי.

בינתיים באו גם אחדים מחברי ועמדו בתור; עירומים. — הדי"ר

גאראי — חסר. איפה הוא?

הרופא פנה אלי בשאלות אחדות ואחר-כך אמר בקול בוטח:

— מוכשר! — הלאה!

אחדים מאיתנו היו פסולים. אחד מהם מוחה על העלכון. הוא בריא

וכשר.

5. כשר.

התלבשנו. ניגשנו שוב אל הלבלר. הוא מסר לי פתקה חדשה ואמר:

— מעתה הנך חייל ואסור לך ללכת אף פטיעה בלי פקודה. היכנס אל החדר ההוא וחכה.

— עלי להודיע זאת למערכת.

ושוב ניגש אלי האופיציר הגבוה:

— שום הודעה ושום מערכת אין פה! !

עלי להיפרד מאחותי ומשפחתי.

— איפה גרה אחותך?

— באחוזתה, בפלך פֶּרְג.

— בפלך פֶּרְג? ! הן פלך זה בין הקארפאטים הוא! הן שמה תשולח

מחר! הן על אחותך אתה הולך להגן בפני הקוזאקים, טיפש!

ופתאום הושיט לי את ידו ואמר:

— אתה תהיה חייל נפלא, חביבי. אתה תגרש את הקוזאקים עד

מוסקבה! וכשתשוב תקבל אות-הצטיינות ממדרגה ראשונה! — סוף-

סוף תהיה לבן-אדם אצלנו. לא תתלכלך עוד כדיו ובשאר השטויות

שלכם!

כשהיינו יחד עם חברי בחדר השני נודע לנו, שהדי"ר גאראי לא

התנדב. הוא השתלף.

— גם אנחנו יכולים עוד להשתחרר בתור עיתונאים — אמר אחד

מחברינו.

אנוכי הייתי נדהם כולי מכל מה שעבר עלי. ראשי היה כבד עלי, לא

ישנתי עוד. ורק המלה "מוכשר" טרטרה בקרבי והתגלגלה בי מן המוח

אל הלב וחזרה. אני מוכשר? אני? אני מוכשר לבגדי-שרד כאלה של

האופיציר? — בדיחה.

לא עברו הרבה רגעים ונכנס כעין-אופיציר ופקד עלינו, ללכת איתו

יחד. הסתכלתי בו מכף רגלו ועד הקסדה שלו. איש גס, בעל שפם משוח

ומסולסל כלפי מעלה, כלפי עיניו הקטנות. גבר גוץ, בעל כוח ואינו

פוסק מלירוק יריקות חדות בתוך כדי דיבורו המהיר.

— מי אתה? — שאלתי אותו.

— אני? — ענה לי כיוהרה מלאה בוז — אני הפֶּלְדְּוֹיֶפֶל!

— אהא — אמרתי והושטתי לו את ידי ואמרתי לו את שמי בהצגת

כבוד.

6. סמל.

"I?" he replied with scornful arrogance. "I am the first sergeant!"

"Oh," I said, and offered him my hand, as I politely introduced myself.

He did not extend his.

"Never mind, never mind!" he flashed back at me. There's plenty of time to become acquainted. You'll be fed up with me yet, men!"

Later, when we were in the courtyard, he announced, "Who wants to go home to get something?"

Of course, we all wanted to.

"I knew it," he spoke scornfully. "Well," he added, "let everyone go home and get whatever he wants, within two hours, to the minute! It's a quarter past eight now, so at a quarter past ten everyone must be waiting here in the courtyard all ready for travel! Understand?"

When we came out onto the street, we heaved sighs of relief.

I went home in a daze. When I entered my room, the furniture, too, was weeping. And I pouted at it. Fools, am I, then, going away for a long time? I could not yet understand what was going on. The streets were mad. The anarchist Grapuligni had harangued the crowd and screamed, "Viva the King of Italy!" Sickly Doctor Goroyi had taunted me with "contemptible Jew." I am fit. The officer had fumed at me and addressed me in the imperative: "Undress, understand?" And the churlish first sergeant had spurned my handshake and refused to return my greeting.

In the meantime, something stranger than all this had happened, something profoundly strange. When the tall officer patted me on the shoulder and commended me by shaking my hand and telling me that I would make a good soldier, I was conscious of a feeling akin to pride.

To whom should I deny it? To myself? The fact was, I seemed to feel happy. How account for it? Only yesterday I wouldn't have sat at the same table with him.

What was there about war?

I began to pack my things in my traveling bag.

The concierge came in.

"Where to, where to? Why so suddenly?"

"I'm fit, granny."

"What do you mean, fit?"

"I'm fit. Don't you understand? I'm fit."

She evidently caught the meaning immediately. For she began quietly to wipe first her nose, then her eyes, and finally burst into tears.

"Why do you cry? Foolish dear! If I'm fit, does that have to make you cry?"

She began to bawl bitterly, so loudly that it got under my skin. And intermittently she stammered, "Woe is me—fit! Alas, my only son was also fit! And he died a year ago in the barracks. Of pneumonia. He caught cold and died there. Oh, woe is me! And now you, sir!"

"I won't catch cold. I won't die of pneumonia."

But her bitter wailing got under my skin. I tried to calm her.

"You'll remain here, granny, dear, to take care of my library and everything, and I'll write you love letters, darling, as your son did. He was really smart. He died of pneumonia. Without fighting. And then I'll come back to you a hero on the battlefield, on the altar of my Fatherland!"

But the little old lady could not be quieted. She cried and cried, more and more, and as she sobbed softly she kept stuffing more things into my bag. Another shirt, another apple, another sausage, another handkerchief.

The vision of my dead mother floated up before me. For a good many years now I had not been conscious of being motherless.

"Oh, woe is me," the concierge continued to lament. "And what shall I tell your dear lady? What shall I tell Mansy, who loves you so dearly? Woe is me!"

"Tell her that I am fit, my dear. That I am fit. For the first time in my life someone has finally told me that I am fit! And do you know what that officer, that general in uniform, said? He told me that I would be an excellent soldier; that I would chase the Cossacks back to Moscow!"

And that very moment I was again conscious of a sort of pride.

הוא לא הושיט לי יד.

— ילך, לך! — אמר לי במהירות הברק — עוד יש לנו שהות להתוודע. עוד אמצא עליכם, אדונים!

ואחר-כך, כחצר, הודיע:

— מי רוצה ללכת אל דירתו לקחת איתו דבר-מה?

מוכן, שכולנו רוצים.

— ידעתי! — אמר הפלדוויבל בכזו. — ובכן — הוסיף — ילך כל אחד לדירתו, יקח את אשר ברצונו ובעוד שעתים בדיוק — עכשיו השעה השמינית ורבע — ובכן: בשעה העשירית ורבע יעמוד כל אחד פה כחצר נכון, מוכן ומזומן לנסיעה! הבינותם?!

כשיצאנו אל הרחוב — נאנחנו אנה מקילה ונעימה.

הלכתי אל דירתי כשיכור. כשנכנסתי החדרה התחילו הרהיטים בוכים. ואני כאילו גערתי בהם: טיפשים, כלום לזמן רב אני הולך? — בשום אופן לא הבינותי את כל העניין. הרחוב משוגע. — האנארכיסט גרפוליני נואם וצועק: יחי מלך איטליה. — הד"ר גאראי החיור והרך מלעים בי: יהודי נבזה. — אני מוכשר. — הקצין מגער בי ומדבר אלי בלשון נוכח: להתפשט, הבינות? — ופלדוויבל גם משיב את ידי בכזו ואינו מחזיר לי שלום.

ובינתיים קרה דבר מוזר מכל אלה, דבר מוזר לגמרי: כשהאופיציר הגבוה טפח לי על שכמי ולחץ את ידי בשבח, שאני אהיה חייל טוב — הרגשתי כעין גאווה.

— למי אכחד זאת? הלעצמי? — עובדה: הייתי כעין מאושר. —

מה זאת? הן אתמול לא הייתי יושב איתו עליד שולחן אחד.

מה זאת מלחמה?

התחלתי לארוז חפצים אל המזוודה.

נכנסה המפקחת על הדירה שלי.

— לאן, לאן? מה זה פתאום?

— אני מוכשר, זקנתי.

— מה פירוש "מוכשר"?

— אני מוכשר. האינך מבינה? אני מוכשר!

הזקנה הבינה, כנראה, כרגע. התחילה מקנחת את אפה בשתיקה ואחרי-כן את עיניה ופרצה בכביה.

— מה את בוכה? טיפשה! אם אני מוכשר — חייבת את

לבכות? — הזקנה געתה בכביה מרה, שירדה כי אל תוך דמי. ובינתיים

גמגמה: — הוי, מוכשר! הוי, בני יחידי היה גם כן מוכשר! ומת בקסרקטין לפני שנה. בשחפת. הצטנן ומת שם. אוי ואבוי לי! ועכשיו גם אדוני —

— אני לא אצטנן. אני לא אמות בשחפת.

אלא שבכיייתה המרה נכנסה בעורקי. הרגעתי אותה:

— את תישארי פה, זקנתי היקרה, תשמרי על הספרייה שלי, ועל הכל, ואני אכתוב לך מכתבי אהבה, יקירתי, כמו בנך המנוח. הוא היה באמת חכם. מת בשחפת. בלי מלחמה. — ואחר-כך אשוב אליך בתור גיבור שמת על שדה הקרב, על מזבח המולדת!

הזקנה לא שקטה. בכתה ובכתה, יותר ויותר ובתוך כדי בכיה חרישית תחבה אל תוך מזוודתי עוד חפץ, עוד כותונת, עוד תפוח, עוד נקניק ועוד ממחטה.

זכרון אמי המתה עלה והופיע לפני. זה הרבה שנים שלא ידעתי שאין לי אם.

— אוי, אוי ואבוי לי — נהמה הזקנה — ומה אגיד לגברת היקרה?

מה אגיד לגברת מאנסי, הן היא אהבת אותו כל-כך? אוי ואבוי לי.

— תגידי לה, שאני מוכשר, זקנתי החביבה. שאני מוכשר. זאת לי

הפעם הראשונה בחיי, שסוף-סוף אמר לי מיי-שהוא, שמוכשר אני. —

והיודעת את, מה אמר אותה השר, אותו הגנרל בכגדי-השרד? הוא אמר לי, שאני אהיה חייל נהדר; שאני אגרש את הקוואקים עד מוסקבה!

וברגע זה שוב הרגשתי כעין גאווה.

הזקנה כאילו נזכרה פתאום בדבר-מה חשוב מאוד. ניגשה אלי

בעיניים מפיצות תקווה יקרה ואמרה:

— אדוני היקר! הלא יש לו מכירים גדולים וחשובים, היכולים

לפטור אותו מצרה זו! הן יש לו איזה גנרל גדול שהוא ידידו הטוב!

באמת. נזכרתי, שהגנרל הזקן שבכל הגנרלים, האינואליד

שווייצר⁷ היהודי היקר, מכירי הוא וחובב אותי. הוא כמעט ציוני.

והזקנה אחזה בתקווה זו ולא הרפתה ממנה:

— ילך נא אליו אדוני, אני מתחננת לפניו: ילך נא אליו. הוא לא יתן

7. אדוארד פון-שווייצר (1844-1920) — לויטננט-פילדמרשל יהודי בצבא האוסטרי-הונגארי.

The old lady suddenly seemed to recall something very important. She came over to me, her eyes beaming with precious hope, and said, "My dear boy! You have prominent and influential friends, haven't you? Friends who can get you out of this trouble? Why, there is a prominent general who is a close friend of yours!"

That was true. I recalled that the senior ranking general, Heinwald Schweitzer, a fine Jew, was my friend and quite fond of me. He was practically a Zionist.

She eagerly grasped this straw of hope.

"Please go to him, sir. I'll plead with him. Please go to him. He won't let you go. Woe is me—please go to him. I'll go to him."

"Don't you go, my dear. He won't see you."

"He won't see me? Me who has given an only son to the Emperor!" And she straightened with pride.

She had already determined to dress and go. But I prevented her.

"All right, all right, granny, I'll go. In any event I should say good-by to him."

"Swear that you'll go!"

"I swear."

But to go to the general, I had to don my jacket. I put it on and departed, leaving my maternal guardian to her sobs.

General Schweitzer, a Jew of humble parentage, a seminary student of seventy years ago, was deeply moved. Only two weeks before he had revealed to me and my fellow Zionists his warm Jewish heart and his keen regret that because of his advanced age he was unable to share in our great and ancient hope. And now, without warning, I appeared before him as one destined to die a hero. He began to cough. His eyes welled with tears.

"The Fatherland is cruel, my dear child," said the aged general. "Cruel, very cruel, because it knows we love it." Then he asked suddenly, "How old are you, my boy?"

"Twenty-four, sir!"

The tall patriarch trembled. He arose from his chair, and I followed suit. He came over to me, took my hands in his, and in a tone that betrayed his foreknowledge of the answer, he asked, "So—you are enlisting?"

"In a certain sense, yes, sir."

He took my temples in the palms of his hands, kissed me on the brow, and spoke with unconcealed emotion.

"May the God of Israel watch over you, even as He has watched over His people from generation to generation."

He gripped my hand firmly and continued.

"Go in peace and blessing, my dear son, and if God will be gracious to you and grant you the privilege of defending the walls of Jerusalem, please don't forget me there at the Wailing . . ."

His words broke; his voice cracked. He turned away and went into the adjoining room. As he did so, I noticed that his neck was twitching convulsively.

Was he weeping?

I left the room and went out.

There in the corridor my granny was standing in her holiday attire, anxiously waiting for me.

"Well?" she asked, her heart pounding, looking like a quivering human question mark. "Well, what did he say?"

"What did he say, darling? He requested me to pray for him on the site of the Holy Temple in Jerusalem."

She eyed me as though I were mad.

I went off, leaving her standing there, glued to the spot. But even I did not understand the request of the aged general.

What had the Carpathians to do with the walls of Jerusalem?

לו ללכת — ללכת — אוי ואכזבי לי — ילך נא — אנוכי אלך אליו.

— אל תלכי, יקירתי, הוא לא יקבלך.

— אותי לא יקבל?! אני אשר נתתי בן יחיד לקיסר?! — הזדקפה הזקנה בגאות.

וכבר החליטה להתלבש וללכת. אלא שאני עיכבתי אותה.

— טוב, טוב, זקנתי, אני בעצמי אלך. בין כה עלי להיפרד ממנו.

— יישבע נא אדוניי שילך!

— אני נשבע.

ואם ללכת אל הגנראל — הרי עלי ללבוש את הז'אקט. ולבשתי את הז'אקט וככה עזבתי את הבית ואת המפקחת-אמי לאנחות ולבכיות קורעות לב.

הגנרל שווייצר, יהודי מבית הורים יהודים פשוטים, בחורי-ישיבה לפני שבעים שנה בערך, קיבל אותי בהתרגשות גדולה. רק לפני שבועיים בערך גילה לפני ולפני אחי-בציונות את לבבו היהודי החם ואת צערו הגדול, שמתוך זקנתו אין לו היכולת לקחת חלק בתקוותנו הגדולה והנושנה; ועכשיו — פתאום מופיע אני לפניו כמועמד למות-גבורה. הוא התחיל משתעל ועיניו נמלאו דמעות.

— המולדת אכזרית היא, תינוקי היקר — אמר הגנראל הזקן — אכזרית, אכזרית, יען יודעת היא, שאוהבים אנחנו אותה. ופתאום שאל:

— בן כמה אתה, ילדי?

— בן עשרים וארבע, אקסלנץ!

הזקן הגבוה התחיל רועד בעין. קם מכיסאו, קמתי גם אני, ניגש אלי, אחז בשתי ידי ושאל כיודע בעצמו את התשובה:

— וככן: אתה מתנדב?

— כמובן ידוע, כן, אקסלנץ.

הוא אחז בשתי כפיו את רקותי, נשק לי על מצחי ואמר בהתרגשות גלויה:

— אל אלוהי ישראל ישמור עליך, כשומרו על עמו מדור-דור ועד דור-דור.

לחץ את ידי בכוח והוסיף:

— לך לשלום ולכרכה, בני היקר, ואם יעזרך אלוהים ויזכה אותך להגן על חומות ירושלים — אל נא תשכח אותי שם אצל הכותל המ — — —

לא גמר את דבריו, פנה ממני לאחוריו ויצא אל החדר השני. בינתיים ראיתי את עורפו מתנועע ורועד.

הוא בוכה?

עזבתי את חדרו ויצאתי.

ושם במסדרון עמדה הזקנה שלי כלבוש יום-טוב שלה וחיכתה לי בכליון עיניים.

— ובכן? — שאלה בלב דופק, כשכולה סימן-שאלה רועד — ובכן, מה אמר?

— מה אמר, יקירתי? הוא ביקש ממני, שאתפלל בעדו אצל בית-המקדש בירושלים.

הזקנה הכיטה בי ככמשוגע.

יצאתי ועזבתי אותה והיא עמדה כקפואה במקומה בלי ללוות אותי אפילו.

אולם את בקשת הגנראל הזקן לא הבינותי גם אני. מה עניין הקארפאטים אצל חומות ירושלים?

נפש יחידה

ישבתי וכתבתי את זה:

A Lonely Soul

I SAT down and wrote these verses:

*This is the path that I shall go—
A sad and glorious thoroughfare.
Good, that my feet are guided so,
And that no other way is there.
Good, that no bond can hold me here,
Nor future hope, nor heart beset:
No home, no wife, no vineyard near,
For which my soul might feel regret.
With cheering they have sped me on—
Vain clamorings of dubious worth:
My tears no soft cheek fall upon—
Only the breast of Mother Earth.
Strong grow my enervated arms;
My eyes send forth a lethal ray;
And in my heart, through war's alarms,
A flaming sunset lights the way.
My lips are foaming for the end;
The snowy fields my tread invite;
Soon shall I fall, and all will blend—
A crimson stain upon the white.*

Why deny it? A sort of festive spirit sang within me during

this final leave-taking. Myriads of feelings struggled within me, wrestled, multiplied, conflicted, and finally compromised, fused and welded into one mighty, pleasant emotion which expressed itself in a single, all-embracing happy sigh. At last!

At last I'm going. To die.

Every day of my brief life flashed through me in swift procession, from the hazy memory of my mother, which brought the taste of the sweet, warm milk of her breast to my palate, to the terrible, scornful look of my friend, Doctor Goroyi, when he spat out the word: "Jew!"

My beautiful, romantic orphanhood, my stately-looking grandfather, my schoolday trials, the struggling but nonetheless happy students of the Talmudical academy, my wanderings, my first love for the nun who watched for me through the high, latticed window, all the deaths both in and out of the family, beautiful voluptuous women, Vienna, Berlin, Paris, Amsterdam, our homestead, my sister, the Latin declensions and conjugations, the martyred Rabbi Akiba, the blows I received and meted out, Professor Jehuda Blau, who hated me for not faithfully studying his lessons, my brilliant Bar Mitzvah (confirmation) address, the scrawled manuscript of the inebriate Adi Endra, whose first reader I had the good fortune to be, and again my departed mother, my little daughter who was born when I was about nineteen and whose whereabouts was unknown to me, and Mansy, my latest love, the young, vivacious cabaret girl whose grimaces bordered on the divinely tragic . . .

A film of stirring events, which some divine operator flashed upon the screen for an unseen audience, which both suffered and laughed.

And at the end of the film appeared the word—Jew!

How did he know I was a Jew? Who told him so? Not I. All our colleagues had been working in the same newspaper office for many years and not one of them knew who were Jews and who weren't. Who could be bothered with such things?

And suddenly: Jew!
Disdainfully!

Well, I'd go then. The big city and the burdensome world

זוהי הדרך כשכילה התכוננתי,
לשום לה פְּעָמִי כְּתוּגַת־תְּפָאֶרֶת;
ומה טוב, שְׁסוּף־סוּף רְגְלֵי מוֹעֲדוֹת כֹּה,
ומה טוב, שְׁסוּף־סוּף אֵין דֶּרֶךְ אַחֲרָת.

ומה טוב, שאין לי שום כופת ותופס פה,
לא עתיד בריא, לא לִכְבִּי לִי חֶרֶד;
ואין לי לא בית, לא אשה ולא כרם,
ואין לי על מי ועל מה להתחרט.

כה אשים לדרך פְּעָמִי הַנְּסֻתוֹת
בְּהַמְלֵת־הַיְדֻדִים הַמְּשַׁתְּעָה וְעוֹלָה,
ולא לחיי אשה תְּסוּפֹנָה אֶת דְּמַעְתִּי,
אך גופת אַמְתִּי הַאֲדָמָה הַגְּדוּלָה.

שרירי הקמושים כי ישתרגו לִפְלֶה,
זיוֹמֹת כְּעֵינִי וּבְלָבִי מְלִיוֹנִים
ושקיעות שְׁמֵשׁוֹת מִתְנַדְּכוֹת זֶהֲכֵן —
על שפתי שם מגוש־חֶלֶב הַנוֹגֵה כְּחֶלֶד —
ושם על עֲרֹבוֹת־שֶׁלֶג כִּי אֶפּוֹל מִלֵּא־אוֹנִים:
אֵין־דְּכָר; כְּחֶסֶד־הוּא; אִדָּם עָלַי לִכֵּן.

למה להכחיד? כמין רוח חגיגית זימרה בקרבי לפרוצס "ההליכה לבלוי שוב" הלזו. אלפי הרגשות התרוצצו בקרבי, התנגחו, רבו, התנגדו — ולבסוף התפשרו זו עם זו, התמזגו והתלכדו להרגשה אחת גדולה ונעימה, שהופיעה בי בצורת אנחת־אוויר אחת וכללית: סוף־כל־סוף!

סוף־כל־סוף ללכת. למות.

כל ימי חיי הקצרים עברו בי כרגע־כמימרא אחד, החל מזכרון אמי המדומדם, שהעלה לי בחיכי את טעם חלב־שדיה המתוק והחם — ועד מבטו הנורא והעלוב של ידידי הד"ר גאראי בבטאו את המלה: — יהודי.

יתמותי היפה והחולמת, סבי הזוקף והגברתן, סבלות בתי־הספר, חובשי בתי־המדרש המאושרים העלובים, טלטולים, אהבתי הראשונה אל הנזירה הלכנה, שהציעה אלי מתוך חלון־השִׁכְּכָה הגבוה, כל המיתות שבמשפחתנו ושלא במשפחתנו, הנשים היפות והמזוהמות, וינה, ברלין, פאריס, אמסטרדם, אחוזתנו, אחותי, נטיית הדקדוק הלאטיני, רבי עקיבא הקירח הנפלא, כל המכות שקיבלתי ושנתתי, פרופסור יהודה בלאוי,² ששנא אותי על שלא למדתי את שיעורו בהתמדה, דרשת בר־מצווה שלי המזוהרה, כתב־ידו השיכור של ארי אַנְדֶּרָה,³ שזכיתי להיות הראשון בין קוראיו, ושוב אמי המתה, וילדתי שנולדה בהיותי כבן תשע־עשרה ואינני יודע איפה היא — ומאנסי: אהובתי זאת האחרונה, המחוללת־המזמרת הצעירה והשיכורה, המנבלת את פיה עד כדי קדושה טראגית —

סרט כביר המאורעות, שאיזה יד־אלוהים מסובכת אותו כשכיל איזה קהל נעלם, הסובל וצוחק.
ובסוף הסרט מופיעה המלה:

— יהודי!

מאין הוא יודע, שאני יהודי? מי הגיד לו זאת? אני לא. שנים רבות עובדים כל ידידינו במערכת אחת ואין אחד מהם יודע, מי ביניהם יהודי ומי לא. למי ישנן דאגות כאלה?
ופתאום: יהודי.

1. למה להעלים, לשקר, לכחד.
2. יהודה אריה בלוי (1861-1936) — מורה בבית־המדרש לרבנים בכודאפשט ומנהלו מ־1914. חוקר פורה בתחומים רבים של מדעי היהדות.
3. אדי אנדרה (1877-1919) — גדול המשוררים המודרניסטים ההונגארים. קובץ שיריו בחרגומו של המאירי הופיע ב־1954.

were already oppressing me to the point of suffocation. Now I'd leave them. I'd go, yes, I'd go to my mother who was waiting for me. That would be very pleasant . . . At last.

I'd go. Alone, proudly, bravely, with a smile upon my lips. I'd make one last mighty gesture of defiance at heaven and earth, and go.

All my friends and acquaintances would realize what I had meant to them. Up to then they had taken me and my friendship for granted. But when they took leave of me, as I departed for eternity, they'd feel the shudder of death pass through them.

Not through me. Through them.

And so I went to say good-by. In sequence.

Strange. Things took on an entirely different aspect from what I had anticipated. They smiled proudly and earnestly wished me an heroic death, with true affection, and with warm handclaps.

"That's the beautiful fate of the poet. All your poems will now be garlanded with blazing glory. A hero's death."

"I'll be happy the rest of my life. To think that I had a friend, that I had a comrade who died a hero. A hero's death!"

That was the refrain of every good-by—a hero's death.

They were all happy.

But I was silent. I reflected. Suddenly I became aware that in the expression there was also the word "death."

Not one of them realized it. Only I.

Death. And what a death! A shattered human corpse lying on the field; then the Medics would come and toss it into a big chalk pit. That was all. The Pantheon! Oh!

I wanted to break into a mighty, resounding cry.

"Harlots! Harlots! I am going to die in a chalk pit! And you'll remain to go to the theater and to the cabaret to drink, laugh, and live! Harlots!"

It was terrible! Friends!

Wasn't there really a solitary soul among all my comrades and friends with whom I had drunk and suffered—a single person who would say, or at least feel, the word? Wretch! A living person was going to die . . .

The streets were a seething cauldron.

On my way to City Hall I passed some acquaintances. Their faces were flushed with happy excitement. And they all laughed at me.

"Where in the world are you going in evening clothes?"

As a matter of fact, I was in evening clothes. A dinner jacket and stiff-bosomed shirt.

"Where? To the dance of death," I replied.

The retort soothed me without my even being aware of the harsh finality of the words.

And in the meantime—most intriguing reports, secrets upon secrets.

Had I heard? They had caught and arrested four spies. Among them Vera. The Russian dancer. Vera Radovskaya.

Who? Vera Radovskaya? They're stupid!

With his own eyes he had seen them leading her in chains.

In Segedin they had brought down a French airplane with four Serbian officers.

Our soldiers had entered Belgrade and were advancing farther.

Hindenburg, the German commander in chief, had ordered Moscow captured within a month.

The day before they had seen an enemy plane above the post office.

A Hussar had captured the Serbian crown prince that morning. He was already in the local barracks.

And more such reports.

Confused and excited, I reached City Hall.

I entered the barracks and reported to the first sergeant.

"Well, boy," he queried, "did they shed many tears over you?"

I was stunned by the condescending witticism of this rude fellow.

And he added: "Harlots, my friend, harlots. They're all harlots. You have only one friend left in the world—the gun. And even that will desert you when you die."

We made ready. We got into our uniforms. To the railroad station. Everyone scrambled. The Cossacks were in the Carpathians. We had to rout them without delay.

ובכזו!

סוף-סוף אלך. העיר הגדולה וכל העולם הכבד העיקו עלי כבר עד מחנק. כעת אעזוב אותם. אלך, אלך אל אמי המחכה לי. זה נעים מאוד. — סוף-כל-סוף.

אלך. בגפי, בגאוה, בגבורה, כצחוק קל על פי.

אירוק יריקה אחת גדולה בשמיים ובארץ ואלך.

כעת ירגישו כל ידידי ומכירי, מה הייתי אני בשבילם. עד היום קיבלו אותי ואת אהבתי כדבר מוכן מאליו; כעת, בהיפרדם ממני, בלכתי לעולמים, כעת תעבור בהם סממורת-המוות.

כי לא. — בהם.

והלכתי להיפרד. בשורה.

מזור. העניין קיבל צורה אחרת לגמרי קיוויתי. כולם מחייכים בגאוה ומאחלים לי מות-גיבורים ברצינות, כאהבה אמיתית ובלחיצת ידיים חמה כאמת.

— זהו גורלו היפה של המשורר: כל שיריך יוכתרו כעת בגלוריה מזהירה. מות-גיבורים.

— לא תצטרך לחכות עד שהביקורת קטנת-המוחין תכניס אותך אל הפאנתיאון. מות-גיבורים.

— אני אהיה מאושר כל ימי חיי: יש לי ידיד, היה לי חבר שמת בגבורה. מות-גיבורים.

זה היה הרפריין של כל ברכת פרידה:

— מות-גיבורים.

כולם מאושרים.

ואני שותק ומהרהר. ופתאום מרגיש אני, שבמושג "מות-גיבורים" ישנה גם המלה: מוות.

כזה איש מהם לא הרגיש. רק אני.

מוות. — ואיזה מוות! נבלת אדם קרועה מתגלגלת בשדה, אחר-כך בא הסאניטסיטס ומשליך אותה אל בור-סיד גדול. וחשל. — פאנתיאון.

— אורי!

הפצתי לפרוץ בזעקה אכירה של בכיה רמה:

4. תהילה.

5. פומון חזון.

6. חובש.

— זונות! זונות! — אני הולך למות כבור-סיד! — ואתם תישארו וחלכו אל התיאטרון, אל הקאבארט, לשחתות, לצחוק, לחיות! זונות! נורא. ידידים.

הבאמת אין לי נפש אחת יחידה בעולם בין כל חברי וידידי, שיחד איתם שתייתי את ייני וסבלתי את סבלותי — אחד יחיד, שיגיד, או לכל הפחות ירגיש את המלה:

— מסכן. אדם חי הולך למות — —

נכנסתי אל הקסרקטין והופעתי לפני הפלדוויבל.

— ובכן כחור — שאל אותי — הרבה דמעות שפכו עליך?

נדהמתי לחוכמתו העליונה של בר-נש גס זה.

והוא הוסיף:

— זונות, חביבי, זונות. כולם זונות. רק ידיד אחד יש לך כעת בעולם: הרוקה שלך. — וגם הוא ישאיר אותך כשתמות.

התכווננו, התלבשנו. אל תחנת הרכבת. הכל היה בחיפזון. הקוזאקים בין הקארפאטים. צריך לגרש אותם תיכף ומיד. הפלדוויבל כאילו הצטדק:

The first sergeant said apologetically. "At present we are in a hurry. That's why everything is in disorder—uniforms, marching, and instruction. We'll rout the enemy and return; then we'll begin all over again. We'll practice and prepare, and we'll be first-rate soldiers. But have no fear. You won't all die. Only don't be scared out of your wits. Make sure you don't dirty your pants, boys! You mustn't worry about life. It isn't worth it. They're all harlots—every single one of them! There isn't a true friend in the world. There are friends who'll join you in a glass of wine—but not to die. Harlots! Tful!" He spat.

Then he ordered us all to expectorate in unison. And the entire company spat in unison. Tful!

Suddenly we heard a terrifying noise near the gate. A woman's voice. And immediately thereafter a feminine bedlam, shouting, crying, arguing, struggling, jostling. And before we could make them out, the women, about eighteen in number, rushed in and assailed us with weeping, wailing and lamentations—each one encircling the neck of some member of the company; and before I could bat an eyelash I found someone hanging on my neck—my Mansy. She cried like a wounded, quivering beast, choking with bitter tears.

"You won't go—you'll stay! Woe and alas! Where are you going? I'll go with you! Woe is my soul. I won't leave you—won't leave you—won't l-e-a-v-e y-o-u!"

Their wailing seemed to rend the heavens. The barracks square was crowded with them. It was filled with a miserable hysteria.

The first sergeant stood there confounded, motionless.

The commissioned officers came out of the barracks and looked around.

"To the devil!" one of them yelled. "Chase them out!"

But the first sergeant did not stir. He observed how the women hung on the necks of their sweethearts, now in mute silence, with sniffling sobs and spasmodic caresses, clinging to them like fruit on a tree.

Another officer said. "Let them alone. Let them say good-by."

Silence now reigned in the barracks square. Only restrained, soft sobs, sobs that came from the abysses of the heart, were heard here and there among the ranks.

The officers walked down the steps, slowly made their way over to us and watched. One of them took a good look at the women and said to a fellow officer, "Just look. They're all harlots!"

"Quite so," he replied.

All the weeping women were either professional or non-professional prostitutes.

My Mansy—a cabaret girl.

And the officers stood there mute, touched to the quick.

One of them turned to the women courteously, softly, sympathetically, respectfully.

"Dear girls," he said, "please calm yourselves. For we now have a great and sacred duty to our Fatherland—therefore..."

They did not permit him to finish. The word "Fatherland" made them frantic.

"I spit upon your Fatherland, you rotter!" exploded one of them. She was instantly joined by the rest with furious cries, which gradually subsided into a terrifying, upsetting, synchronized lament.

"Throw them—the hell—into jail!" shouted an officer. But the other officers calmed him. "Never mind. Whores. Let them cry a bit."

And the harlots cried, moaned, whimpered, and finally subsided into soft sobs until they were completely hushed.

The first sergeant gave the order to march. The procession began, and the street women accompanied us, each one at the side of her sweetheart. They walked along with us in silence. When we left the grounds and went out into the streets, more women joined us, first one, then three, then two more, then six more. The policemen, dumfounded, merely stared.

"A parade of whores," they whispered.

The policemen knew them quite well.

When I bade Mansy farewell, I said to her: "Don't cry, little sister. What do you want? I'm going to die a hero, am I not? You'll be proud of me, sweetheart!"

— לעת-עתה ממהרים אנו ולפיכך לא הכל בסדר. לא המלבושים, לא ההליכה ולא הלימוד. נגרש את האויב ונשוב — ואז נתחיל את הכל מראש, נלמד, נתכונן ונהיה חיילים כהוגן. — רק לא פחד. לא כולם מתים. רק לא כהלה. רק לא ללכלך את המכנסיים, ילדים! — ולא צריך להצטער על החיים. לא כדאי. כולם זונות, כולם! אין יריד בעולם. יש ידידים לכוס יין, אך לא למוות. זונות! טפו!
וציווה גם עלינו לירוק במקלה; וכל החבריה ירקה במקלה:
— טפו!

ופתאום שומעים אנו איזה רעש ושערוריה על-יד השער. איזה קול אשה. ואחריה הרבה קולות נשים. צועקות, בוכות, מתוכחות, מתרועעות ומתפרצות. ועוד לא הספקנו להקשיב — והנה הנשים, כשמונה-עשרה במספר, התפרצו והן מתנפלות כלפינו, בבכיה, ביללה, ביבכה. כל אחת על צווארי אחד מן החבריה, ועד שאני מביט והנה גם על צווארי תלויה לי — — — מאנסי שלי. והיא בוכה בקול של איזו חיה פצועה ומפרפרת בשֶׁנֶק הדמעות המרות:

— אתה לא תלך — אויה לי, אתה תישאר! — אוי ואבוי — לאן אתה הולך — אני אלך איתך — אוי לנפשי — אני לא אעזבך — לא אעזבך — לא א-עז-ב-ך!

והבכיות קורעות שמיים ממש. כל חצר הקסרקטין מלאה אותן. — כל החצר נמלאה היסטריקה אחת אומללה.

והפלדוויבל עומד נדהם מבלי לזוז.

ומתוך הקסרקטין יוצאים הקצינים הגבוהים ומביטים.

— לעזאזל! — צורח אחד הקצינים — לגרש אותן!

אך הפלדוויבל אינו זו. מביט הוא, איך כל הנשים תלויות על צווארי בחוריהן, כבר בשתיקה אילמת, בבכיות-שיהוק, בלטיפת-שבץ, תלויות ודבוקות "כפרי על העץ" — —

ואופיציר שני אומר:

— הנח. תן להן להיפרד.

ובחצר הקסרקטין קמה דממה. רק אנקות קלות וחשאיות, אנקות-לב פנימיות נשמעו פה ושם בתוך השורה.

הקצינים יורדים מעל המדרגות, ניגשים לאט-לאט אלינו ומתכוננים. אחד מהם מסתכל היטב בנשים ואומר לחברו:

— הבט-הבט: כולן זונות.

— נכון-נכון — עונה השני.

כל הנשים הבוכות היו או זונות פרופסיונאליות או בלתי פרופסיונאליות.

מאנסי שלי — מרקדת-מזמרת —

והקצינים עמדו אילמים, נגועים עד הלב.

אחד מהם פנה אליהן, בנימוס, ברוך, באהדה ובכבוד אמיתי:

— עלמות יקרות — אמר להן — הרגענה נא. לכן יש תפקיד גדול

וקדוש כעת כלפי המולדת — — ולפיכך — —

הזונות לא נתנו לגמור, המלה "מולדת" הוציאה אותן מדעתן ממש:

— אני יורקת על המולדת שלך — אתה הרקוב! — פרצה אחת מהן ואחריה כמעט כולן בבכיה ובזעם, שהלכו והתמזגו להארמוניה מקוננת איומה ומחרידה.

— לאסור אותן לעזאזל! — צעק קצין אחד. אך שאר הקצינים הרגיעו אותן:

— לא צריך. זונות. תכנינה קצת.

והזונות ככו, נאנחו, שתקו כאנקה ולבסוף עברו כולן לבכיה חרישית עד שנאלמו-רדם.

הפלדוויבל נתן פקודה ללכת. התהלכה התחילה והנשים הפרוצות נלוו אלינו, כל אחת אל הבחור שלה והלכו איתנו יחד בדממה.

"I spit upon you, idiot!" Mansy burst into a paroxysm, which turned into a bitter lament from the sanctuary of her heart. She was almost prostrated.

When she recovered, she stood in front of me, grasped my shoulders, looked straight into my eyes, and said dryly, fatalistically, "Don't die a hero. Don't be a hero, Avigdor. Come home a private, tattered and worn, without acclaim and without medals—but alive."

She gave me one last look, her eyes again welling with tears, and then spoke decisively.

"Well, go, I'll wait for you. I'll wait."

"You'll wait to drink a few toasts to my health, Mansy!"

I kissed her.

Her eyes flashed furiously. She did not return my kiss. But a moment later she replied, as dryly as before, "I'll never drink again. Not until you come back. This very day I'm going to leave the cabaret and enter the training school for nursing sisters."

She kissed me and cried. She did not wait for the train to start.

The only soulmate I had.

A common whore.

וכשיצאנו מן החדר — ברחוב נלוו אלינו עוד נשים, עוד אחת, עוד שלוש, עוד שתיים ועוד שש. השוטרים שברחוב עמדו והשתוממו:

— תהלכות זונות — לחשו.

השוטרים יודעים אותן היטב.

כשנפרדתי מאת מאנסי אמרתי לה:

— אל תבכי אחותי הקטנה, מה את רוצה? הן הולך אני למות

מות-גיבורים, תתגאי בי, תביכתי!

= אני יורקת עליך, אידיוט! = פרצה מאנסי בזעם שעבר והיה לבכיה מרה, לבכית, קדושה ופנימית עד כדי התעלפות.

כשהתעוררה, עמדה למולי, תפסה את שתי כתפי, הביטה בעיני ישר

ואמרה בקול יבש ופאטאלי:

— אל תמות מות-גיבורים. אל תהיה לגיבור, אביגדור. תבוא

הביתה בתור חייל פשוט, קרוע וכלוי, בלי גבורה וכלי מדאליות — אך

חי.

הביטה בי עוד מבט אחד, עיניה נמלאו שוב פעם דמעות לחות,

אחר-כך החליטה:

— נו, לך. ואני אחכה לך, אני מחכה.

— תחכי ותשתי לחיי כוסות אחדות, מאנסי — נשקתי לה.

עיניה הפיצו זעם נורא. לא החזירה לי נשיקה. אך כעבור רגע ענתה

בקול יבש:

— אני לא אשתה יותר בחיי. עד שלא תשוב. עוד היום אעזוב את

הקאבארט ואלך אל בית-הספר לאחיות-רחמניות.

נשקה לי ובכתה. לא חיכתה לזיזת הרכבת.

נפש אחת יחידה שלי.

הזונה הפרוצה.

מָסַע בְּהוֹטְנְטוּטְיָה¹

A Journey Among the Hottentots

FROM City Hall they led us to the barracks square. There the first sergeant turned us over to his assistant, who looked us over sardonically from head to toe.

"So-o-o-o! In evening clothes! Shall I find you a pretty young lady as a dancing partner?"

"No. Thanks very much."

"No? Too bad. I was going to suggest my dead grandmother. Fall in, gentlemen!"

We formed a rank. About sixty men, each one different from his fellow. Among us were a few newspapermen and all kinds of artists. The first sergeant examined us all and jested casually. He spoke of the degenerating intelligentsia whose turn had finally come to be turned into men useful to society. I took out a cigarette and was about to light it as I simultaneously held out the case to the first sergeant.

He nailed me with his round moon eyes and shrieked: "Get it out of sight, right away! I'll knock it out of your hand! Where do you think you are—in a saloon? Or back there in your newspaper office? Attention! Do you know where you are?"

"Yes. In Hottentotland," I replied, jesting like a person drunk for lack of sleep, and hoping that he would not know what the word meant.

They all laughed.

The first sergeant was frantic. He turned in every direction in his anger, then searched for a word, and, not finding it because of his fury, turned to us, gnashed his teeth, spat violently, and entered City Hall.

Before we could give vent to our opinions and our deep-seated disgust with it all, he came out again.

"By order of the lieutenant colonel. For the present you'll all go home, but return tomorrow morning ready for travel. So—disperse!"

We did not disperse, but went on our way. Praise God! One more night without a first sergeant.

And the street—a boiling, steaming cauldron. Shouted military orders. A long line of artillery, and after it a battalion of infantry, war material, horses, commands, singing, shouts, weeping, the wailing of mothers, the national anthem, the Fatherland, women of beauty and refinement hugging and kissing plain privates, fragmentary harangues from the coffee-house cellars . . .

I hadn't the strength to stand on my feet. It seemed that the best thing to do was to snatch some sleep. Until tomorrow morning.

My concierge almost went out of her mind for sheer joy.

"You're free, sir?"

"Yes. Until morning."

She burst into tears.

"Don't cry, granny. I want to snatch some sleep. In a few minutes I shall be free."

"What?" she asked, her moist eyes brightening with renewed hope. "What? In a few minutes, sir, you will be . . ."

"Yes, granny, in our dreams we are entirely free of everything that oppresses our psyche in our daily lives. Professor Freud isn't right. Positively not. Dreams, on the contrary, give us exactly what we do *not* want in reality, even subconsciously. The subconscious is part of the divine on high, my dear, and God is absolutely good in contrast with our sentient nature, which is absolutely idiotic. The threshold of the subconscious

הרחכות כמקחה ורתחת.
בדרכי אל בית-העיר נפגשים בי מכירים. פני כולם סמוקים מתוך התרגשות אושר. וכולם צוחקים בי:
— לאן-לאן בכגדי נשף?
באמת: אני בכגדי-נשף. ז'אקט, שחורים, כוחנות קשה בעמילן.
— "לאן?" — לנשף מחולות-המוות — עונה אני.
והחשובה מניחה את דעתי בלי שארגיש אפילו את חומר-הדין של המלים האלה.

ובינתיים: שמועות מעניינות מאוד וסודות על גבי סודות.
— השמעת? תפסו ואסרו ארבעה מרגלים. ביניהם נ'ירה. המחוללת הרוסית. וירה ראדובסקינה.

— מי?? וירה ראדובסקינה? אתה טיפש!
— בעיני ראיתי מוכילים אותה בשלשלאות.
— בסג'דין? הורידו אווירון צרפתי וכו ארבעה אופיצירים סרבים.
— שלנו נכנסו לבלגרד והם מתקדמים הלאה.
— הינדנבורג,³ המצביא הראשי הגרמני, נתן פקודה לכבוש את מוסקבה במשך חודש ימים.
— אמש ראו אווירון-אויב מעל לארמון הדואר.
— הוסאר אחד תפס הבוקר את יורש-העצר הסרבי. הוא נמצא כבר בקסרקטין פה.

1. הוטנטוטיה — ארץ שבטים פראים בדרום אפריקה. בהשאלה: מציאות פראית וחסרת תרבות.
2. סג'דין (סגד) — עיר בדרום הונגאריה, סמוך למפגש הגבולות עם רומניה ויוגוסלביה.
3. פאול פון הינדנבורג (1847-1934) — מפקד עליון של מעצמות המרכז במלחמת העולם הראשונה. נשיא גרמניה (1925-1933).

ועוד כאלה.

מבולבל ונרגש הגעתי אל העירייה. הפלדוויבל קיבל אותי יפה מאוד; בצחוק רחב:

— אִי-אִי-אִי! בכגדי נשף — אולי אמציא לאדוני צעירה ויפה לבת-זוג?

— לא. תודה רבה.

— לא? חבל. הייתי מציע לו את זקנתי מעולם האמת. בשורה,

אדונים נכבדים!

עמדנו בשורה. כשישים איש שונים מאוד איש מרעהו. בינינו עיתונאים אחדים ומיני אמנים שונים. הפלדוויבל בודק את כולנו ומתלוצץ דרך אגב. מדבר הוא על האינטליגנציה המרקובה, שהגיע תורה סוף-סוף להיהפך לאנשים מועילים לחברה. — הוצאתי סיגאריה ורוצה אני להדליקה ובינתיים מושיט אני את התיק גם לו, לפלדוויבל. הוא נועץ בי את עיניו העגולות-הלכנות וצועק:

— התטמין תיכף ומיד?? אני אכה אותו מידך! — מה אתה חושב, שבכית-מרזח אתה נמצא? או שם בטאראדאקציה? שלכם?!

עמוד ישר! — היודע אתה איפה אתה נמצא?!

— כן, בהוטנטוטיה — אמרתי בבדיחת איש-שיכור מחוסר שינה ובתקווה, שהוא בין כך ובין כך לא יבין את המלה.

החכריה צחקה.

הפלדוויבל יצא כמעט מדעתו. — פנה אילך ואילך בכעסו הנורא, אחר-כך חיפש איזה מלה וכשלא מצא מתוך התרגשות עזה, עמד למולנו, חרק בשיניו, ירק יריקה אחת גדולה וגסה: טפו! — ונכנס אל בית-העיר.

ועוד לא הספקנו להריק זה לזה את דעתנו ואת בוזנו הפנימי לכל העניין — והנה הוא יוצא:

— לפי פקודת האדון הרם, האדון שר-האלף, תלכו לעת-עתה כולכם הביתה ורק למחר בבוקר תשובו נכונים לנסיעה. ובכן: התפוררו! לא התפוררו, אלא הלכנו לדרכנו. תהילה לאל. עוד לילה אחד בלי פלדוויבל.

והרחוב — קלחת צורבת ומעלה אדים. קולות-פקודה צבאיים, שורה ארוכה של תותחנים ואחריה גודר-רגלי, נשק, סוסים, פקודות.

4. שיכוש של "רדקציה", מערכת עיתון.

is not our doing, my dear, because if it were within our power, then . . ."

The last sentence I must have finished in my dream. The only thing I was conscious of was the hands of my concierge as she tucked me in so that I would not catch cold, and perhaps also her sobs, heard deep in the fastness of my slumbering soul.

"My poor, unfortunate dear. In his despair he drinks and babbles. Miserable boy. Woe is me . . ."

I did not sleep much. When evening came I was forced to get up, by habit. Sunset draws men out of bed. I got up, dressed, and went to the newspaper office. It was only when I crossed the threshold that I recalled that I had absolutely no business to be there. And, as a matter of fact, the editorial rooms were entirely strange to me. New men sat and sweated in our former places. My friend Doctor Goroyi was among them. And even he was new to me. Entirely new.

"*Servus!*" I said to him, as was my custom, and became immediately aware that I had no right to greet him in that intimate fashion. He turned his eyes toward me, nodded, and greeted me with reserve, as one does a chance acquaintance.

"Good evening."

A cold shiver raced through me. I wanted to cry.

I fled outside to the Orpheum cellar: *home*.

Even the cellar had changed somewhat. The dancing was about the same as usual, except that weeping, too, was heard in a corner here and there. And the drunkards smashed more glasses than usual. The strange reports were verified. They had captured Vera.

She had been a spy. That was most strange. Vera, the darling? That sweet Russian whose kiss was always mixed with her warm heart's blood? Who loved Budapest more than her own little girl? That angel of the Slavic gods, in whose tender, blue blood the wine of that tavern was even then fermenting? And that was the way she had decided us? *She* involved in politics? Such stupidity is born only in the heads of police officers, which echo in their hollowness.

And more. The waiter Debo had also been arrested with important political documents upon his person. He had trans-

mitted the topographical secrets of Budapest to France. This was the Everest-peak of suspicion. Why, Debo was of Hungarian stock. His wife and children didn't even know one word of French. *He* spoke Hungarian, while *they* knew no French.

And other such shocking reports. Madness ran riot among us like a drunken specter.

Suddenly two of my journalist friends entered, came over to me excitedly, and presented an announcement which they wanted me to sign.

"Read! And sign!"

"Why should I read it? Here's my signature. And then if you want to collect the money, get in touch with my granny, back in my flat. She has all my belongings in her possession."

I signed. They snatched up the sheet, solicited a few of our other literary friends, and left in a hurry.

The madness began to confuse my brain more and more. The strange reports began to bubble up from my champagne glass; they clouded my eyes and curtained my sadness, and gradually I began to feel that it was a stupendous joke. In another hour or two I should awake with an exultant shout . . .

As they began to sweep up the cellar, they asked me to go home. The morning was crisp. I went home distraught and melancholy. Granny was still sleeping innocently, as usual. I took my traveling bag, packed since the day before, and left my flat in despair.

The furniture looked back at me with sleepy eyes, and the clock ticked after me.

"*Tick, tock, tick, tock*, you're going on your last trip, *tick, tock . . .*"

When I went outside and passed by the bulletin board, I saw an announcement. A public statement from the "Association of Free Journalists." At the bottom *my name was also signed*.

Should I read it?

I passed by the board and walked on. But after taking a few steps a premonition of danger impelled me to return.

As I read, my heart became inflamed.

זמרה, צעקות, בכיות, יללת-אמהות, הימנון, מולדת, נשים יפות ועדינות מחבקות חיילים פשוטים ומנשקות להם, קטעי נאומים רמים מתוך בתי-הקפה.

אין בכוחי לעמוד על רגלי. — כמדומני, שהטוב שבכל המעשים יהיה: ללכת לישון קצת. עד מחר בבוקר.

המפקחת על הדירה שלי כמעט שיצאה מדעתה מתוך שמחה:

— אדוני משוחרר?!

— כן. עד מחר בבוקר.

היא פורצת בבכיה.

— אל תבכי זקנתי, רוצה אני לישון קצת. בעוד רגעים אהיה חופשי.

— מה? — שאלה הזקנה בעיניים רטובות, המאירות מתוך תקווה

חדשה — מה? בעוד רגעים אדוני יהיה — —

— כן, זקנתי, בחלומנו אנו חופשים לגמרי מכל דבר המעיק על

הפסיכיקה שלנו בעליל. הפרופסור פרויד אינו צודק; בהחלט לא.

החלום נותן לנו דווקא את מה שאין אנו רוצים בעליל אפילו ברצון

שמתחת למפתן ההכרה. הסופר קונסציאנס הוא חלק אלוה ממעל,

חכיבתי, ואלוהים הוא טוב בהחלט בניגוד למהותנו החושית, שהיא

אידיוטית בהחלט. הריפואלימן לא מעשה ידיו הוא, חכיבתי, שכן

אילו היה בידינו, כי אז — — —

את המשפט האחרון גמרתו ודאי בחלומי ורק את ידיה של המפקחת

הרגשתי, איך היא מכסה אותי היטב שלא אצטנן, ואולי גם את אנקותיה

שמעתי שם עמוק-עמוק בקרב נפשי הנרדמת, ועוד דבר-מה קלטה

אוזן-הרוח שלי:

— מסכן שלי היקר: ביאושו שותה הוא ומפטפט. אומלל, אוי ואבוי

לי.

לא ישנתי הרבה. בא הערב ואני מוכרח לקום, מתוך הרגל. שקיעת-

השמש מוציאה את האדם מן המיטה. קמתי, התלבשתי והלכתי אל

המערכת. רק בעוברי את המפתן נזכרתי, שאין לי פה שום עסק.

ובאמת: המערכת היתה כולה זרה לי. אנשים חדשים יושבים ומזיעים

במקומנו. והד"ר גאראי יידי בתוכם. וגם הוא היה חדש לי. לגמרי

חדש.

— סרווס — אמרתי לו כרגיל ותיכף הרגשתי, שאין לי רשות לברכו

5. התחמוד.

בברכת-חברים זו. והוא הפנה אלי את עיניו, נענע בראשו ואמר בלחש

בברכת מכירים זרים:

— ערב טוב.

סמוררת צוננת עברה בי. חפצתי לבכות.

ברחתי החוצה, אל מרתף-האורפיאום: הביתה.

והמרתף שינה את פניו קצת גם הוא. המחולות כמעט כרגיל ואולם

גם בכיות נשמעות בו מקרני-זווית אחדות. והשיכורים מפוצצים כוסות

יותר מן הרגיל. והשמועות המזורות מתאמתות. את יורה תפסו. היא

מרגלת. זה מוזר ביותר. יורה היקרה? רוסית מתוקה זו, שנשיקתה תמיד

מעורבת בדם-ליבה החם. והאוהבת את בודאפשט יותר מילדתה

הקטנה. מלאך אלוהי הסלאבים זה, שיין המרתף תוסס כבר בדמה הרך

והלכן — וכה רימתה אותנו? היא היתה עסוקה בפוליטיקה? —

טיפשות כזו אינה נולדת אלא בראש פקידים-שוטרים, המצלצל

בריקנותו.

ועוד: גם המלצר דיבו נתפס ואיתו דוקומנטים פוליטיים חשובים.

הוא מסר לממשלת צרפת את הסודות הטופוגרפיים של בודאפשט. זהו

כיכר הר-חרמון של החשדים הנוראים. הן דיבו בעל משפחה הונגארית

הוא. אשתו וילדיו אינם יודעים אף מלה צרפתית. הוא מדבר הונגארית

והם אינם יודעים צרפתית.

ועוד זוועות כאלה. השיגעון מתהולל בקרבנו כשטן שיכור.

ופתאום נכנסים שני עיתונאים-יידי, ניגשים אלי בבהלה ומושיטים

לי כרוז לחתום עליו:

— קרא! וחתום!

— למה לי לקרוא? הרי לכם שמי. ואם תרצו אחר-כך לגבות את

הסכום, תפנו אל זקנתי שם בדירתי. כל הוני בידיה.

והחמתי. הם חטפו את הנייר, פנו אל עוד אחרים מידידניו הסופרים

ונסו בבהלה.

השיגעון התחיל מכלכל את מוחי יותר ויותר. השמועות המזורות

התחילו מבעבעות מתוך כוס-השמפניה, העיבו את עיני ואת עצבי

ולאט-לאט התחלתי מרגיש, שכל העניין אינו אלא בדיחה נפלאה. ועוד

שעה, שעתים ואתרונן" — —

התחילו מכבדים את המרתף וביקשוני ללכת הביתה. הבוקר היה

6. אתפכח מן השיכון.

"The Free Journalists announce to the world that the peoples of Tolstoi, Pushkin, Gorky, Andreyev, Romain Rolland, Shakespeare, Barbusse, Bernard Shaw, Sinclair, Whitman, Anatole France, and many others have never become our enemies, and we will never raise a hand against them; and may the hand of everyone who does so be withered . . ."

And signed, among the other writers, was my name, too.

Good, bravo, very good.

Adjoining the announcement was another notice.

I read it and sobered up momentarily.

"And for anyone who dares to spread the lying spirit of pacifism and dampen the ardor of our patriots, I shall find the power to break him like a cracked reed . . ."

The signature of Count Tisa, Prime Minister.

Well, it was one against the other. *I* against *Tisa*. And *Tisa* against me. That was good, too. Very good. I went to the dear first sergeant . . .

And how fortunate that I did not understand even one word of what the first sergeant said. When he laughed, I laughed, too. But I did not let his anger get under my skin. On the contrary, I remembered the previous day's incident about the cigarette, and again extended my cigarette case to him. He struck it from my hand. I was just lazy enough not to pick it up.

"Follow me!"

We followed him. We reached the railroad station. There they thrust us into a long train compartment, jammed with men. It was with great difficulty that I got seated, or perhaps, more correctly, it was very easy to sit down on the bench because it was impossible *not* to be seated. The great pressure forced me down.

And the compartment raged and stormed—songs both vulgar and sad, curses, blasphemies, laughter, derision, drunken kisses.

When things quieted down a bit, my confusion really began. Not a single familiar person. All of them either drunk or half-drunk peasants and workers. I took a book out of my traveling bag and began to read. Metchnikoff, *An Optimistic View of the World*, translated by Doctor Liani Erford, published by "Science," Budapest, 1908. I lighted a cigarette, smoked and read.

Suddenly, black spit, tobacco spit from above, fell right onto the book. I wiped the book with my handkerchief and blazed with fury. I looked up. A rookie, smoking and spitting. Oh, well. He hadn't meant to insult me. But such uncouthness. I continued to read and smoke.

"Who has a light?" someone asked.

Someone snatched the cigarette out of my mouth, lighted his own with it, and threw mine out of the window. And nonchalantly returned to his business.

What was this?

My wits returned although I was shocked. I wanted to call the conductor.

A few of the passengers got the drift of the situation, and mockingly cried out: "Mr. Conductor! Conductor! Where is the conductor?"

"He has died like a hero."

"Hush! He has been promoted to a general!"

"His Highness, Mr. Conductor!"

Laughter on all sides.

I continued to read. Now I understood the situation. I began to grasp what was behind all that was going on. It was better to be silent and suffer. It was better to read the book.

I scarcely had time to grasp the meaning of the sentence before my eyes when there was shoving all about us. Someone cried out: "Let me get out. Let me get out. I must go." The crowd surged, and again the same voice: "Who has paper? Who has paper?" Suddenly a rough hand seized my book and tore two or three pages out of it.

Then the man ran out into the vestibule, proclaiming in all seriousness: "Thank you very much! Good paper!"

I closed my eyes, like one drunk with pain, and my left temple began to throb painfully.

"*Servus, comrade!* Well? Don't you like the marvelous land of the Hottentots? Glorious, isn't it?"

A friendly tap roused me and opened my eyes.

My good friend the rookie was Count Cziraki, the young Bohemian, a boon companion of my night life. He was covered from head to foot with filth. I eyed him quizzically. But he laughed.

"Isn't this great? When were we ever able to go on such a democratic jaunt?"

קרי. הלכתי הכיתה שבור ושחור-הנפש: הזקנה עוד ישנה את שנת-התמימים שלה, לקחתי את המזוודה המוכנה מאתמול ועזבתי את דירתי מתוך יאוש.

הרהיטים מביטים אחרי בעיניים רודמות והשעון מצלצל אחרי: — דין, דין, דין, לך מבלי לשוב דין, דין — כשיצאתי החוצה ועברתי על-יד עמוד המודעות ראיתי מודעה: כרוז מאת "הסתדרות העיתונאים החופשיים". ולמטה חתום גם אנוכי. לקרוא?

אני עוזב את העמוד והולך לי. אך כעבור פסיעות אחדות דחפני איזה רגש סכנה חזרה.

אני קורא וליכי מתחמם בי. "העיתונאים החופשיים" מכריזים לעיני כל העולם, שעמם של טולסטוי, פושקין, גורקי, אנדרייב, רומן רולאן, שקספיר, בארכיס, ברנארד שאו, גלס, סינקלר, ויטמן, אנטול פרנס ועוד מעולם לא נהפך לנו לאויב ואנו לעולם לא נרים יד עליו וכל המרים תיבש ידו וכו' וכו' וכו' — ועל החתום: גראף טיסא,⁷ נשיא המיניסטרים, גם אנוכי.

טוב, כראובו, טוב מאוד. ובצידה של מודעה זו עוד כרוז. אני קורא ומתפכח לרגע — : "וכל המעו להכניס רוח פאציפיזמוס מזויף ולרפות את ידי גיבורי המולדת — אני אמצא את הכוח לשוברו כקנה רצון וכו' וכו' וכו' ועל החתום: גראף טיסא,⁸ נשיא המיניסטרים.

ובכן: זה לעומת זה. אני לעומת טיסא. וטיסא לעומתי. גם זה טוב. כראובו. טוב מאוד. נלך אל הפלדוויבל היקר.

ומה טוב שלא הבינתי אף מלה מדברי הפלדוויבל. ובצחוק צחקתי גם אני. וכעסו לא הגיע אלי. אדרבה. נזכרתי במעשה הסיגאריה של אתמול ושוב הושטתי לו את תיק-הסיגארות שלי. הוא היכה אותו מידי, התיק נפל ואני עצל הייתי ולא הרימותיו מן הקרקע.

7. קבוצת עיתונאים פאציפיסטיים. 8. אישטון טיסה (1861-1918) — ראש ממשלת הונגאריה בשנים 1914-1917. נהרג בידי חיילים שראו בו אחד האחראים למלחמת העולם.

— ללכת אחרי!

הלכנו אחרי! הגענו אל תחנת הרכבת. שם תחבו אותנו אל תא גדול וארוך, מלא אנשים כרימון. בקושי גדול, או ביתר דיוק: בנקל ישבתי על הספה, יען אי-אפשר היה שלא לשבת. הצפיפות הושיכתני. והתא מרעיש וסואן: זמרה גסה ועצובה, קללות, חירופים וגיודופים, צחוק, לעג, נשיקות שיכורות.

כשקווח קצת התחלתי משתעמם. אף מכיר אחד לא נפל בשכנותי. כולם בני-איכרים ובעלי-מלאכה שיכורים ושיכורים למחצה. הוצאתי ספר מתוך מזוודתי והתחלתי קרוא. מצ'ניקוב,⁹ "השקפת עולם אופטימית", תרגום ד"ר ליאני ארפד, הוצאת "המדע" בודפשט 1908. אני מדליק סיגאריה ומעשן וקורא.

פתאום — יריקה שחורה, יריקת-טבק מלמעלה, והרוק נופל ישר על הספר. ניגבתי את הספר במטפחתי ורגש רוגזה התלקח בי. הבטתי למעלה: טירון-חייל מעשן ויורק, מעשן ויורק — מילא. הוא לא התכוון להעליבני. אך גסות כזו. — המשכתי לקרוא ולעשן.

— למי אש? — שומע אני. מי-שהוא חוטף את הסיגאריה שלי מתוך פי, מדליק בה את הסיגאריה שלו ומשליך את שלי דרך החלון. — ופונה לעסקיו. מה זאת?

אני הולך ומתפכח. אני משתומם. ורוצה לקרוא לקונדוקטור. נוסעים אחדים מרגישים בדבר ופורצים בצחוק וצועקים בעצמם בלעג: — אדון קונדוקטור! קונדוקטור! — איפהו הקונדוקטור?

— הוא מת מות-גיבורים! — הס! הוא עלה לגדולת גנראל! — הוד רוממותו אדון קונדוקטור!

צחוק מכל אפסיים. אני מוסיף לקרוא. אני מבין כבר את המצב. מתחיל תופס את העניין במהותו. מוטב לשחוק ולסכול. מוטב לקרוא בספר.

ועוד לא הספקתי לתפוס את מובן המשפט אשר לפני עיני בספר והנה דחיפה מסכיב, מי-שהוא צועק: "תנו לי לצאת, תנו לי לצאת, עלי

9. אליה מצ'ניקוב (1845-1916) — זואולוג ובקטריולוג רוסי, חתן פרס נובל לרפואה ב-1908. ספרו "מחקרים על הטבע האנושי, ניסיון לפילוסופיה אופטימיסטית" הופיע ב-1903.

לצאת" — — הצפיפות תוססת, צחוק ודחיפות — ושוב אותו הקול:
"למי נייר? למי נייר?!" ופתאום איזו יד גסה תופסת את ספרי, קורעת
מתוכו שניים-שלושה דפים והאיש רץ החוצה אל האכסדרה כשהוא
אומר לי ברצינות גמורה:

— תודה רבה. נייר טוב.

אני עוצם את עיני כשכור-הצער וראשי מתחיל כואב עלי ברקתי
השמאלית.

— סרווס קאמראד!¹⁰ ובכן? הלא תמצא חן בעיניך ארץ הוטנטוטיה

הנפלאה? — נהדר, הלא כן?!

טפיחת יד-ידיד העירה אותי ופקחה את עיני:

ידידי הטירון הוא: גראף ציראקי, הבוהימאי הצעיר, חברי בחיי-

לילה. כולו סחי ורוק ורפש. אני מביט בו בתמיהה והוא צוחק:

— האין זה נחמד? — מתי זכינו לנסיעה דמוקרטיית כזו?

10. שלום, חבר!

Lacrimae Risusque Rerum

ORDERS, ringing of bells, noises, shouts, kisses, whistles—the train moved.

And the drunken singing, mingled with the lamentations of tortured mothers, was the pleasant El Dorado of wormlike man, deranged by the mad scent of blood which filled the air.

In the meantime, there occurred a minor incident which, however, was not considered important enough even to halt the uproar. A soldier, one of the gay rounders of the wine cellars, in whom the depressing war excitement had set afire the liquor in his stomach, tried to cut capers. He mounted the top of the train to take leave of his dear city by waving his hat and throwing dribbling kisses to its gorgeous castles. The train passed beneath a bridge, and the wag was suddenly left without a head on his shoulders. The sharp bridge bottom had severed the drunken head as cleanly as though by a sword.

Someone wanted to crown the severed head with a hero's garland. "The first victim!" he gasped, awe-stricken.

"A plague on his gizzard!" another retorted, across the way. "Does, then, everyone who falls beneath the wheels of a troop train die a hero, a victim of war?"

And they continued to raise a rumpus.

They would not think of allowing the corpse to be canonized by the sacraments of war.

"Who will give him the last honors?" a voice asked.

"To whom? That contemptible slacker? That cowardly blackguard who ran out on his Fatherland and preferred death by accident to death on the battlefield of honor? Let the dogs devour him!"

"Let the reverend holy father himself come from Rome and bury him," muttered a deep baritone voice from behind one of the crowded benches.

"The Pope?"

"Yes," the voice continued, "because the Pope is the apostle of peace on earth and accords great honor to the corpses of peace."

"Yes, the Pope," interjected a thin voice from beneath my bench, which then proceeded to sing the popular ballad, *The Gates of the Vatican*.

To the tune of that sprightly song we traveled for almost three days without interruption. Once, we would have covered the same distance in half a day.

And it was fortunate that I had a narcotic; the supreme optimism of Metchnikoff and a flask of Tirleyi cointreau.

On the evening of the third day they let us off in some town and loaded us into a tremendous van, hitched to four German horses.

The rain was coming down in torrents.

After traveling in the rain for about four hours, we heard a thundering voice.

"Fall out of the van!"

Fall out. Just that. Not, by any chance, climb down. The darkness actually blanketed vision.

We jumped from the wagon into the pitch blackness of the night, and fell right into a flood of deep gutter mud, which splattered clammy dirt into our faces. I sat in the mud. The van was very high. In the darkness I was unable to gauge its height—and the jump had bowled me over.

I was sitting above my hips in thick mud.

It was easier to remain sitting than to get up. But again came that same voice.

"Crawl!"

The voice was that of some first sergeant. The authoritative voice of a veteran first sergeant.

We crawled. We thrashed about in the mud. The sweat

פקודות, צלצולים, צעקות, נשיקות ושריקות — והרכבת זוה. והשירה השיכורה, הבלולה בכביות-אם אומללות, היתה לאֶלְדוֹ-ראדו' נחמד של תולעת-האדם, המשתגעת כשגעון ריח-הדם הממלא את האוויר.

ובינתיים קרה דבר פעוט, שלא היה כדאי אפילו להפסיק בגללו את השאון: חייל אחד, מכימני-המרתפות העליונים, שהידד-המלחמה העצוב הציח בו את היין השרוף שבקיבתו, עשה מעשה קונדס: עלה על גבי הרכבת כדי להיפרד מן העיר היקרה בנפנוף כובעו ובפיזור נשיקותיו הרינייות כלפי הארמונות הנהדרים. הרכבת עברה תחת גשר-על — והקונדס נשאר פתאום בלי ראש על עורפו. משקוף הגשר החד התיז את הראש השיכור כבסיף.

מי-שהוא רוצה לקשור כתר-גיבורים על הראש המותז:

— הקורבן הראשון! — נאנח שומם ביראת-הכבוד.

— מכה בקורבנו! — עונה מי-שהוא לעומתו — שמא כל הנופל

תחת גלגלי רכבת-צבא מת מות-גיבורים, קורבן-המלחמה?!

והוסיפו להשתולל.

לא נתנו לו להלל העליון להיקדש בקדושת המלחמה חלילה.

— מי יחלוק לו את הכבוד האחרון? — נשמע קול.

— למי? לשלף-מלחמה נבזה זה? לבוגד-פחדן זה, המשתלף

מתחת ידי המולדת ובוחר במות-אסון מאשר למות על כבוד שדה

המלחמה?! הכלבים יאכלו אותו!

1. ארץ עושר דמינית באמריקה הדרומית, סמל למחוד-חפץ אנרי.

— האב הקדוש בעצמו ובכבודו יבוא מרומא ויקבור אותו — אומר

באס-באריטון מאחורי אחת האצטבאות הצפופות.

— האפיפיור?

— כן — מוסיף הבאס-באריטון. — יען האפיפיור הוא שליח

השלום עלי אדמות ומכבד הוא את פגרי-השלום כבוד רב.

— כן, האפיפיור. — נשמע קול דק מתחת הספסל שלי, והוא

מוסיף ומזמר את השיר העממי הידוע:

שְׁעָרֵי הַוַּטִּיקָן נִפְתְּחוּ בַסָּתֵר,

הַאֵי, הַאֵי, הַאֵי בַסָּתֵר —

הָאֵב הַקְדוֹשׁ לְמִי-שֶׁהוּא שֵׁם מְחֶכֶה,

הַאֵי — הַאֵי — מְחֶכֶה —

מֵעַל רֵאשׁוֹ הַקְדוֹשׁ הַסִּיר אֶת הַכֶּתֶר,

הַסִּיר אֶת הַכֶּתֶר —

וּלְכַבּוֹ הַקְדוֹשׁ אֵט נוֹקֵף בּוֹ, אֵט מְכֶה.

הַאֵי — הַאֵי — אֵט מְכֶה.

אֶף הַעֲלֵמָה הַיִּפְּה סוֹעֵרָה לֹא נוֹחֶמָה:

אֲהוּבָה, בְּחֹר קָאָרוֹ הַלֵּף לְשׂוֹדֵה-הַמִּלְחָמָה —

הַאֵי — שְׂוֹדֵה-הַמִּלְחָמָה —

וְהָאֵב הַקְדוֹשׁ מְנַחֵמָה: גְּשֵׁי הַלּוֹם —

גְּשֵׁי, גְּשֵׁי, גְּשֵׁי הַלּוֹם: —

אֵל תְּכַכֵּי יַחֲדָתִי, אֲנֹכִי אָבִיא שְׁלוֹם,

הַאֵי — הַאֵי — אָבִיא שְׁלוֹם!

לאורו של שיר זמר זה נסענו כמעט שלושה ימים רצופים. לפני כך

היינו עושים דרך כזו במשך חצי יום.

וטוב שהיה לי נרקוזיס²: האופטימיסמוס העילאי של מצניקוב

וצנצנת הקואנטרו³ של הפירמה טירליאי.

כיום השלישי בערב הורידו אותנו באיזו עיר ותיכף הושיכו אותנו

אל תוך עגלת משא כבירה רתומה לארבעה סוסים גרמניים.

והגשם שוטף ברכבות דליים.

2. תרדמת סמים.

3. ליקר תפוזים.

dripped from my brow. My body was as heavy as lead. My lower extremities were mud-soaked, and the things in my bag were soggy, too.

And we crawled. In the broken light of the lantern in the hands of our leader, who tried to light up our faces, but not the way. The darkness of night was not sufficient for us; we had also the darkness in light.

At last the order came: "Get up!"

They brought us into some sort of ruin, through the top of which—for the building was wholly roofless—one might have looked at the beautiful stars of the night, if the stars had been visible through the clouds, and if the raindrops had not blinded our eyes.

The first sergeant circled and carefully surveyed the grimy walls with his lantern, then gave the order: "Break ranks!"

We broke ranks, each one in the place where he stood near the wall, with his bag under his weary head. Fatigue overwhelmed the cold in our bones and we fell asleep shriveled and cramped in both body and spirit—living corpses.

The morning light was blatant and cruel. It was only then that I became aware of what had happened to me, and of the condition I was in. Fearful cold had made my weary limbs quake, and I had no strength to budge from the spot to which I seemed hopelessly chained.

I observed and studied my buddies. Something seemed to have happened there. Everyone was anxious to exert every means to adapt himself to conditions. To be sure, there was nothing unusual about this. But each tried to show that he was a seasoned soldier and knew all the military usages and practices; and at the same time they tried to ridicule and deride the "softies" among us. There were among them those who in some way had snatched up, by hearsay, the words and expressions of veterans, in order to show that *that was the center of life, the sum total of the world and all that was in it, the end of human existence and the quintessential goal of culture*, and that outside of it everything was worthless, superfluous, evoking both pity and derision.

Yes. Up to that day, it seems, we had been living in great error, not knowing that the be-all and end-all of our lives were the army, war, the Fatherland, and the first sergeant.

One of us, an instructor in an Eastern academy, who all his life had never left his cloistered research in the Persian language and its poetry, a man famous for knowing the entire *Shah-Nahmah* of Firdusi by heart in the original, suddenly distinguished himself with pungent, blasphemous cursing, directed against those who complained of their lamentable and depressing situation.

"Perhaps," he asked angrily, "you want the *Herr Lieutenant Colonel* to turn his warm sleeping quarters over to you?"

I became curious to learn who the lieutenant colonel might really be, that college instructors should accord him such great respect.

"Who is he?" the Persian scholar snapped back. "What a question! Who is the *Herr Lieutenant Colonel*? Yes, my good man, *Herr Lieutenant Colonel* and *not just* Lieutenant colonel! You had better be a bit careful with your language. You're an intelligent person, I take it!"

"But still," I dared nonetheless, "who is the *Herr Lieutenant Colonel*?"

He glared at me furiously, but remained silent. Then he said with awe-inspiring deliberation: "The *Herr Lieutenant Colonel* is that man from whose collar three gold stars shine out upon us! It seems that an intelligent person should know that!"

My first impulse was to laugh in his face. But within a few seconds I felt keenly humiliated that, as an intelligent person, I was ignorant of this.

My head began to ache.

It was only then that I studied my person, and its present state.

I was a frightful sight.

An individual wearing a broad hat, a dinner jacket, pressed trousers, and polished shoes—lying down, soiled from the soles of his shoes to his white, stiff-bosomed dress shirt, ashamed because he was ignorant of what even a buck private knew. I scrutinized myself carefully and felt an exuberant impulse to laugh. To come right down to it, it was splendid. It was a successful comedy whose hero was by no means banal. To produce it on the stage would have been an artistic triumph.

But in my numb brain I seemed to hear at that very mo-

אחרי נסיעה בגשם במשך ארבע שעות בערך — נשמע קול רעם:
— ליפול מעל העגלה!

ליפול. דווקא. לא לרדת חלילה.

והחושך מטיח ממש את העיניים.

אנו קופצים מעל העגלה אל תוך שחור-הלילה — ונופלים אל תוך תהום של טיט-חוצות דלול, המתזז את רסיו הקרים אל פנינו. אני יושב בתוך הטיט. העגלה גבוהה מאוד. בחושך לא שיערתי את הגובה — והקפיצה הושיבה אותי.

אני יושב בטיט-היוון עד המותניים ומעלה.

נקל היה לשבת מאשר לקום. ואולם שוב אותו הקול.

— התלבטו!

הקול קולו של איזה פלדוויכל. קול פלדוויכל מובהק.

והתלבטנו. לשנו את הרפש בכבודות-מצרים וממצחי טפטפה הזיעה.

גופי היה כבד מאוד. חלקו התחתון היה ספוג רפש וגם החפצים

שבמזוודתי ודאי מלאים מי-ברך.

והתלבטנו. לאור-הסירוגין של הפנס שבידי המנהיג שלנו, המשתדל

להאיר לא את הדרך, אלא את פנינו. לא די לנו החושך שבחושך; הרי

לנו גם החושך שבאור.

וסוף-סוף באה הפקודה:

— עמוד!

הכניסו אותנו אל מין חורבה, שמבעד לגגה — בית בלי גג — אפשר

היה להסתכל בכוכבי-הליל היפים — אילו היו הכוכבים נראים מבעד

לעבים ואילו לא היו טיפות הגשם מסמאות את עינינו.

הפלדוויכל העביר את אור-פנסו סביב-סביב לאורך הכתלים

המזוהמים ונתן פקודה:

— להתפגר!

התפגרנו, כל אחד במקום שעמד, אצל הקיר, המזוודה תחת הראש

העייף. העייפות גברה על הקור שבעצמותינו ונרדמנו כווצי גוף ונפש:

חללים חיים.

אור-הבוקר היה גם ואכזרי מאוד. רק עכשיו ראיתי מה היה לי ומה

איתי. קור נורא הרעיד את כל איברי העייפים ולא היה בי כוח לזוז מן

המקום, שאליו נצמדתי כולי.

הסתכלתי והתכוננתי ב"חברי" כולם. קרה פה דבר-מה. כל אחד

מזדרז, מתעורר ומשתדל להסתגל אל המצב. מילא, בזה אין כל פלא.

ואולם — כל אחד התאמץ להראות שחיל מובהק הוא ויודע את כל הלכות החיים האלה ויחד עם זה התאמצו כולם לצחוק ולכזות את "המפונקים" שבנו. היו ביניהם כאלה, שגנבו ממקום-שהוא, אגב שמיעה, את המלים והביטויים הצבאיים המובהקים, כדי להראות, שזה הוא מרכז החיים, תוכן העולם ומלואו, תכלית ההווה האנושית ומטרת התרבות כולה, ושמוחץ לזה הכל אפס, מיותר, מעורר חמלה וצחוק כאחת.

כן: עד היום הזה חיינו לכאורה בטעות אחת גדולה ולא ידענו,

שעילת העילות של כל חיינו — היא הצבאיות, המלחמה, המולדת

והפלדוויכל.

אחד מאיתנו, פריבאט-דוצנט באקדמיה המזרחית, שכל ימיו לא

יצא מתוך ארבע אמות של חקירת הלשון הפרסית ופיוטה, איש שהיה

מפורסם בדיעתו את ה"שאה-נאמה" של פירדוסי⁴ בעל-פה במקורו

— מצטיין פתאום בחירופים ובגידופים קשים כלפי אלה בקרבנו,

המתאוננים על המצב הפרוע והמעליב.

— אולי רוצים אתם — שאל ברוגזה — שהאדון שר-האלף ימסור

לכם את חדר המשכב שלו החם?!

נעשיתי סקן לדעת, מי הוא בעצם שר-האלף ההוא, שפריבאט-

דוצנטים חייבים בכבודו הגדול.

— מי הוא?? — עונה לי המלומד הפרסי — מה שייך, מי הוא האדון

שר-האלף? — כן, אדוני, האדון שר-האלף ולא שר-האלף! — ייזהר

נא במקצת בלשונו. האדון הוא איש אינטליגנטי, כמדומה!

— ובכן? — העזתי בכל-זאת — מי הוא האדון שר-האלף?

הוא הביט בי בעיניים זועמות, שתק ואחר-כך אמר במתינות

מאיימת:

— האדון שר-האלף הוא אותו הגבר, ששלושה כוכבי-זהב מאירים לנו

מעל צווארו! דומה, שאיש אינטליגנטי צריך לדעת זאת!

כרגע הראשון רציתי לחייך עליו. ואולם כעבור רגעים אחדים

הרגשתי כושה עמוקה, שבתור איש אינטליגנטי אינני יודע זאת.

ראשי התחיל כואב על עורפי.

4. אפוס רחבי-ידיעה, פרי עטו של גדול משוררי פרס, מן המאה העשירית, המספר את חולדת פרס מראשיתן עד הכיבוש הערבי.

ment a profoundly tragic soft sobbing. I looked about me—no one there was crying. On the contrary, everyone was happy and exuberant and tried to give the impression that he understood the sanctity of the words: lieutenant colonel.

Who then was weeping? My brain became entirely confused, and before my eyes there stood granny, my concierge. But weeping so excessively—and to hear her crying with my own ears? Surely, fatigued and drenched, I must be ill. I felt warm. And immediately it became clear to me. I looked at my packet and saw it cry.

I remembered the Latin proverb: *Sunt lacrimae rerum*. Yes, inanimate objects possess tears, too. That cloak was crying, that garment was oozing with a paradise of thoughts, ideals, mighty longings, and Flammarion-like dreams. It was shedding tears. My head ached to the point of distraction. I turned my thoughts in another direction. I closed my eyes and saw the Philharmonic Hall with its grand orchestra. I heard the notes of the overture 1812, and my jacket waxed more sorrowful; the whole symphony was nothing but a war march. Of course. The *Marseillaise* mingled with the sounding bells of the Muscovite Kremlin, which was in danger of destruction by the red flames. And the lieutenant colonel—a Napoleon with the gold stars on his collar.

I forced those thoughts out of my mind and saw Hamlet with the skull in his hand. I heard him speak.

*Imperious Caesar, dead and turned to clay,
Might stop a hole to keep the wind away.*

And my jacket actually sobbed incoherently! Hamlet, the young prince, who disregarded the ban to wage perilous warfare in honor of his father, and who lost his life at the hands of a cruel king; who wanted to rule his armies with the aid of his numerous first sergeants; and the lieutenant colonel, Julius Caesar, whose soldiers conquered the Pyramids, and the gold stars that sparkled on his collar in the Eastern sunlight. . . .

God in heaven, could it be true that all that mattered in the world were lieutenant colonels, wars, and first sergeants—and why hadn't I realized it before? And so—there were no theaters, no books, no Rodin, no Isadora Duncan, no Tolstoi, no Adi Endra, and no Chassidic saint—author of the *Tania*?

A pleasant shudder warmed my quivering body. No—not that. The author of the *Tania* was not a lieutenant colonel and had no first sergeant. There was still a corner in the world where my jacket could rest and weave garlands of thought. . . .

A pleasant fever set me aquiver. I was intoxicated. Nevertheless, I could still distinctly hear my jacket weeping.

"Woe, woe, woe! Woe to this sanctity. The author of the *Tania* is no more. He is exiled somewhere and is awaiting the Messiah. Look at me—I am not your cloak, but rather your inner self. In mire and dirt. 'A scholar upon whose garment a speck of dirt is found is subject to the death penalty.' Woe, woe, woe. Who are you? Don't pretend to be a stranger. Don't forsake me, lest you be lost forever. . . ."

Someone seized me by the nape of the neck with a very rough hand.

"Snap out of it! If you don't, I'll snap you and strip your hide from you! Strip down right away and get into these!"

He was a soldier, evidently not a private. He handed me a uniform. I got up and began to undress. I took off my dinner jacket—but put it on again.

Such sentimentalism was out of place. The jacket wept? I let it weep. If I had got a beating, I'd have wept, too.

I took it off. Heartlessly, decisively, I cast it to the ground, and my head spun furiously.

Someone began to sing.

*Good-by, stovepipe hat,
Good-by, Shakespeare,
Adieu, Max Linder,
Dance, thought, and song!
Good-by, nights with women!
All this is worthless, empty and vain,
Viva his high lordship!
Viva his excellency the first sergeant!*

I took the new outfit and examined it. It was filthy through

ורק עכשיו התבוננתי בייבצעמי ובמצבי.

מחזה מזעזע אני:

איש לבוש כובע-דליין⁵ רחב, ז'אקט, מכנסיים מגוהצים ונעלי-לָפָה — שוכב כולו מרופש מכף נעליו ועד חזה-כותונתו הלכנה-הקשה ומתבייש על שאינו יודע מה שיודע החייל הפשוט שבפשוטים. — הסתכלתי בעצמי יפה-יפה. ורגש-צחוק עליו עבר בי. בעצם הדבר: זה נהדר. זוהי קומדיה מצלחת, שבמרכזו עומד "גיבור" לגמרי לא באנאלי. להעלות את זה על הבימה — הרי זוהי סנסציה ספרותית. אלא שבאותו רגע שמעתי בראשי הנהם כעין בכיה חרישית טראגית מאוד. הבטתי מסביב — אין איש בוכה פה. אדרבה: כולם שמחים ועלזים ומשתדלים להראות, שיודעים הם את קדושתה של המלה: שר-האלף.

מי בכה פה? — מוחי התבלבל לגמרי ולפני עיני עמדה הזקנה, המפקחת על הדירה שלי, ובכתה. ואולם עד כדי כך: לשמוע באוזניים את בכייתה? ודאי אני חולה מתוך עייפות ורטיבות. אני מרגיש חום. — ותיכף נתחוויר לי העניין. הבטתי בז'אקט שלי וראיתי אותו בוכה. נזכרתי במימרה הלאטינית: "סונט לקרימה גרום". כן, יש להם לחפצים דמעות. בוכה הוא מלבוש זה, ששחורו ספוג גן-עדן של מחשבות ואידיאלים ותשוקות כבירות וחלומות-פלאמאריון. הוא בוכה בדמעות. וראשי עלי כואב עד כדי דהימה. אני מפנה את מחשבותי לצד אחר. עוצם את עיני ורואה את האולם הפילהארמוני עם התזמורת הכבירה שלו ושומע את קולות הסימפוניה "1812"⁶ — והז'אקט שלי מתגבר בתאנייתו: כל סימפוניה זו אינה אלא מארש-מלחמה. — מוכן. המרסלייזה המעורבת צלילי הפעמונים של הקרמל המוסקבאי, העומד להיחרס בלהבות האש האדומה. — ושר-האלף — נאפוליון עם כוכבי-זהב שעל צווארו.

אני מסיח את דעתי בכוח ורואה את האמלט עם הגולגולת שבידו ושומע אותו מדבר רמות: אהה, האם גם במוחו של יוליוס קיסר טחו איזה קיר-בניין?

והז'אקט שלי נאנק ממש: האמלט, הפרינץ הצעיר, כן-המלך, ששכח לאסור מלחמות כבירות לכבוד אביו, שנפל חלל בידי מלך

5. מגנכת רחבת-שוליים.

6. מאת צ'ייקובסקי (1880).

אכזר, הרוצה למשול בצבאותיו בעזרת הפלדוויבלים שלו הרבים, ושר-האלף — יוליוס קיסר, שחייליו כובשים את הפירמידות — וכוכבי הזהב שעל צווארו נוצצים כאור שמש-מזרח — ריבונו של עולם, הבאמת הכל בעולם אינו אלא שר-אלפים ומלחמות ופלדוויבלים — ומדוע לא ידעתי זאת עד הנה? ובכן: אין תיאטרון, אין ספר, אין רודן⁷, אין איזידורה דונקאן⁸, אין טולסטוי, אין אדי אנדרה ואין הרב-התניא⁹ — ? הרב-התניא — ?

צמרמורת נעימה חיממה את גופי הרועד: לא. זה לא. הרב-התניא אינו שר-אלף ואין לו פלדוויבל. — יש עוד פינה בעולם, ששכינת-הז'אקט שלי יושבת וקושרת כתרים למחשבה — קדחת נעימה מזעזעת אותי. אני שיכור. ואולם את בכיית הז'אקט שלי אני שומע ברור:

— וי, וי, וי! וי להאי קדושה — הרב-התניא איננו. — הרב-התניא מנודה במקום-שהוא ומחכה למשיח. — הבט בי: לא מלבושך אני כי אם התוכן שלך. בזהמה ורפש. "תלמיד חכם שנמצא רב על בגדו חייב מיתה" — וי, וי, וי. מי אתה? אל תתנכר אלי. אל תשליכני, פן תאכזר לנצח.

מי-שהוא אוחז בעורפי ביד גסה מאוד:

— התחלחל! ולא — אני אחלחל אותך ואפשוט את עורך מעליך! התפשט כרגע ולבש את זה!

חייל הוא, וכנראה לא פשוט לגמרי. הוא מושיט לי בגדי-שרד. אני קם ומתחיל להתפשט. פושט את הז'אקט שלי — ולובש אותו שוב.

אי! סנטימנטליות זו לא במקומה היא. הז'אקט בוכה? יככה. אם אקבל מכות — אני בעצמי אבכה.

ואני פושט אותו. באכזריות ובהחלטה. משליך אותו על הקרקע וראשי מסתובב עלי כחזוקה.

מי-שהוא מתחיל לזמר:

7. אוגוסט רודן (1840-1917) — הפסל הצרפתי הנודע.

8. איזידורה דאנקן (1878-1927) — מחלוצות המחול המודרני.

9. הרב התניא — הוא הרב שניאור זלמן מלאדי (1747-1813), מייסד חסידות חב"ד.

and through. The trousers were soggy. Instead of being dry—they were putrid. The jacket was stiff with blood.

Terrible.

I put on the uniform. My stupefaction increased. Someone laughed at me. What sort of an appearance could I have made? What a sight I must have been. I quickly opened my bag and drank a little cointreau. Pleasant warmth. Calming and healing intoxication. And the suit laughed. What was this? The uniform mocked me. And the jacket lay there on the ground, weeping.

I put my jacket in the bag.

It even cried from there. I was very drunk. Why had I drunk? The situation had become worse—who said that things possessed tears? Some Roman. And why hadn't he realized that they also possessed laughter? The author of the *Tania* had known that as well. The congealed blood pressed against my heart. And the uniform laughed—ha, ha, ha! That was the reward for all my work. I had hopped from star to star, from constellation to constellation—and there I was.

Suddenly—a hoarse shriek: "Attention!"

That meant one had to stand at attention. They all stood at attention, motionless. The first sergeant entered. And the entire hall actually froze up. He walked along from man to man, eyeing each one with his sharp eyes, with satisfaction—good; good; good.

When he reached me he broke out into a guffaw. I realized immediately it was the laugh of my blood-soaked uniform.

"You're a fine fellow! Where is your dinner jacket? You certainly must have a stovepipe, too. And what do you think about the war?"

I did not understand. Why just me? Why did he address this important question to me only?

"About the war? War is a great paradox, sir," I answered cautiously, my brain spinning a bit.

"What's that? What 'dox'?"

"War is a great paradox. The problem of the *Ding an sich* (thing-in-itself) must be solved empirically and not logically. There is only one solitary reality within us which is the thing in itself, and that is that part of the divine on high which is

within us, which we see in the form of a wild animal, or of an uncouth beast which devours flesh with gold teeth and with a fork in the right hand. We thought that man was the crown of creation, but bread turns him into a worthless creature. And now comes the war to show us that man does not live by bread alone, but essentially upon the blood of the enemies of the Fatherland, whom it is a sacrament to destroy, root and stock. That is to say: we have no conception of the nature of that exalted creature named his excellency the first sergeant or his highness the lieutenant colonel! Kant is wrong."

The first sergeant laughed broadly in approbation.

"Heh, heh, heh! You're right. Who is this Kant?"

"He's a miserable hunchback, a war slacker, who wrote a book about everlasting peace. The idiot."

"Heh, heh, heh! You're a good soldier, my friend!" The first sergeant tapped me on my weary shoulder. "Some day you'll be an officer of the highest rank. Of course, you babble unintelligible nonsense, too, but here you'll learn enough to speak like a human being. Very good."

He looked at me and at my clothes and again broke into a chuckle.

And I—my heart suddenly grew faint without my knowing why.

Laughter and weeping. The uniform and the jacket were conducting a mad concert for me. Oh, my headache!

It was fortunate that the door was opened wide. Two soldiers brought in a tremendous basket reeking with the mixed odor of tobacco and black coffee.

"Black coffee," someone remarked with satisfaction.

Black coffee—before the meal and not after it? I became aware that something had really happened in this big world.

The first sergeant straightened up and rasped:

"Glut yourselves!"

היה שלום צילינדר,
היה שלום שקספיר,
אדיו לך, מֶסֶס־לינדר,¹⁰
מחול, רֵעִיוֹן וְשִׁיר!
היו שלום, לילות נָשִׁים,
כָּל זֶה רִיק וְהֶבֶל,
יְחִי כַפְתּוֹר הוֹד מְלֻכְתּוֹ!
יְחִי הָאָדוֹן פְּלֹדוּיבֵל!

אני לוקח את המלבוש החדש ובודק אותו. הוא כבד מזוהמה. המכנסיים רטובים. במקום להתייבש — עָבְשָׁו. והחולצה — קרושה כדם.

נורא.

אני לובש את הבגד. שכרוני הולך ומתגבר. כי מִי־שהוא צוחק. כי מה פנים יש לי? — דם. גירוי הקאה תוקף אותי. פתחתי מהר את המזוודה ושתיתי מעט קואנטרו. — חום נעים. שיכרון מרגיע ומרפא. והבגד צוחק. מה זה? המונדיר! הצבאי צוחק. כי והואקט שם על הקרקע בוכה.

טמנתי את הוֹאֶקְט בתוך המזוודה.

הוא בוכה גם משם. אני שיכור מאוד. למה שתיתי? זה עוד גרוע — מי אמר, שהחפצים יש להם דמעות? איזה רומאי. ומדוע לא ידע, שיש להם גם צחוק? הרב־התניא ידע גם את זאת. — הדם הקרוש מעיק על ליבי. והמונדיר צוחק: אי, אי, אי! זה חלקך מכל עמלך. קפצת מכוכב לכוכב, ממְזֻרֹת למְזֻרֹת — והנה.

ופחאום — צעקה צרודה:

— פֶּכָד!

זאת אומרת: צריך לעמוד בכבוד. כולם עומדים בכבוד, בלי לזוז. הפלדוויבל נכנס. וכל האולם קפא ממש. הוא עבר מאיש לאיש, הסתכל בו בעיניים חודרות — ושבע־רצון: טוב; טוב; טוב.

10. מכס לינדר (1883-1925) — קומיקאי צרפתי, יהודי, כוכב הסרט האילם.
11. מקטורן צבאי.

כשניגש אלי פרץ בצחוק. תיכף הכרתי: זהו צחוקו של המונדיר שלי המלא דם:

— אתה בחור נהדר! — איפה הוֹאֶקְט שלך? ודאי יש לך גם צילינדר. ומה דעתך על המלחמה בכלל?
לא הבינותי: מדוע דווקא אני? למה מכבד הוא דווקא אותי בשאלה נכבדה זו?

— על המלחמה? המלחמה היא פרדוקסון גדול, אדוני — ענית בזהירות ובמוח מסתובב קצת.

— מה־מה? איזה דוקסון?

— המלחמה היא פרדוקסון גדול. שאלת ה"עצם בפני עצמו" של קאנט צריכה להיפתר באופן אמפירי ולא בדרך ההיגיון. יש רק ממשות אחת יחידה בקרבנו, שהיא "עצם בפני עצמו" והיא: חלק האלוה ממעל שבנו, שאנו רואים אותו בצורת חיה רעה, או בהמה גסה, הזוללת בשר בשיני־זהב ובמזלג ביד שמאלית. אנו חשכנו, שהאדם הוא נור הבריאה והלחם מהפכו למנוול. והנה באה המלחמה להראות לנו, שלא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי בעיקר על דם אויבי המולדת, שמצווה לעוקרם מן השורש. זאת אומרת: שאין לנו מושג מה טיבה של יצירה נשגבה זו, ששמה האדון הפלדוויבל או האדון שר־האלף ירום הודו!

— קאנט אינו צודק.

הפלדוויבל צחק צחוק־הסכמה רחב:

— הָ — הָ — הָ. אתה צודק. מי מי זה אותו הקאנט?

— זה גיבן אומלל, אחד משלפי־המלחמה, שכתב ספר על השלום הנצחי. אידיוט.

— הָ — הָ — הָ! כן־חיל אתה, חביבי! — טפח הפלדוויבל על שכמי העייף — אתה תהיה לאופיציר ממדרגה ראשונה. אמנם, אתה מדבר גם שטויות בלתי־מוכנות, ואולם פה תלמד קצת לדבר בלשון בני־אדם. טוב מאוד.

והסתכל בי ובבגדי ופרץ בצחוק נעים.

ואני — ליבי נמס בי פתאום מבלי דעת מדוע.

צחוק וככי. המונדיר והוֹאֶקְט עורכים לי קונצרט־שיגעון. — אוי, המיגרנה שלי!

טוב שנפתחה הדלת לרווחה. שני חיילים הכניסו עביט כביר, שריח טבק מעורב קפה־שחור נודף ממנו.

— קפה שחור — מעיר מִי־שהוא כשביעת־רצון.

קפה שחור — לפני הארוחה ולא לאחריה? מרגיש אני, שבאמת קרה פה דבר־מה בעולם גדול זה.

והפלדוויבל מזדקף ומנסר:

— לזלול!

The Nightmare

MORE than a month had passed since I donned my bloody uniform—and still I could not fathom what had really been going on. All seemed like a sort of cinema, based upon an imperfect story of Theodore Amadeus Hoffman, entitled *The Nightmare*.

And just then, like a bolt from the blue—shocking and infuriating news.

The first sergeant explained to us that we hadn't time to study tactics much, because in reality we were already on the front and had to drive the Russian pigs out of the ancestral vineyards of the Fatherland. Meanwhile, there first came the sporadic thunder of cannon, followed by shrapnel shells, everyone of which was powerful enough to destroy a sizable house. The first sergeant had taught us the "Gospel of Patriotism" and the customs and usages of the good man who prayed not to God but to His Majesty the King. The first sergeant spread the gospel and the shrapnel fell incessantly, in quick succession and then in volleys, until one almost went mad.

The first sergeant was explaining the quality of a good soldier and the nature of death, when suddenly a shrapnel shot stifled the word "death" in his throat, and tore him to shreds. Yes—all that remained of the first sergeant were shreds of flesh and bone.

The second sergeant, who stepped into the place of the first,

was a soft, cowardly individual, who prayed constantly and urged us also to pray—each to his own God and in his own language; and while passing, with studied casualness, he asked the representatives of the various faiths to teach him one of their prayers. I taught him the Hebrew "prayer of the traveler." He was very pleased and promised me a citation in the near future. —The Russians drew nearer and nearer. We penetrated the very heart of the battlefield. A few fell dead. Two went mad because of the terrible noise of the cannon and shrapnel. Our officer shot them, killing them on the spot. It was impossible to see the Russians. The dead continued to fill the field between the two lines; the stretcher-bearers fell like flies; we were ordered to shoot in the air, far ahead into the distance, at the invisible enemy. Not one of us knew how to go about it. Some of us were beaten with butts. The rain began to pour down upon us; the muzzles of the guns became stopped up with thick mud, and the bullets that were fired exploded inside the guns and killed those who fired them. Somebody cried, and someone else shot and killed him. The roaring grew louder, ever louder. Someone shrieked that the Russians were fighting empty-handed, without guns. They were attacking us with clubs! —My companion, who was lying in the mud alongside of me, trying to fire, suddenly turned rigid and died. Blood trickled from his mouth. —Someone cried out, "Mother!" Two soldiers, engaged in hand-to-hand combat, attacked each other, clawing and biting, and the first sergeant shot both, instantly killing them. I asked for bullets, and the first sergeant tossed me some as he shouted: "Bravo! Bravo! Be pitiless! What an unusually clever fellow you are! A medal!" —Evening descended slowly; the rain drenched us to the marrow; the firing subsided; the heart became freer with hope. —Someone gasped with exhaustion: "Let's chase them! Let their bloody memory be blotted out as far back as their criminal ancestors!" —I looked at him; he understood me and added, "Fire and don't be afraid, son of the Maccabees! Shoot only at the head and not the feet, to spare them the misfortune of going home to Moscow lame!" —I was pleased with my fellow Jew, and laughingly shouted in Hebrew: "Hedad! Hedad! Come here, to me!" The Israelite

יותר מחודש ימים עברו עלי מאז לכשתי את בגדי-השרד הדמייים ועדיין אין אני יודע: בעצם מה קרה כאן. דומה כל זה לכעין סינמטוגרף בולבארי! שתוכנו: סיפור תיאודור אמדיוס הופמן¹ מקולקל, ושמו: "הסיוט הנורא".

ובערך זה קרה בשורה מבהילה ומטורפת: הפלדוויבל ביאר לנו, שאין לנו פנאי ללמוד הרכה, לפי שבעצם הדבר אנו נמצאים כבר בחזית ועלינו לגרש את החזירים הרוסים מכרם-המולדת. בינתיים התחילו באים קולות התותחים ואחריהם — ה"רימונים"² שכל אחד מהם יש בו כדי להרוס בית הגון. הפלדוויבל לימד אותנו את "תורת המולדת" ואת הלכות האדם ההגון המתפלל לא לאלוהים אלא להוד מלכותו ירום הודו. הפלדוויבל הרביץ תורה, והרימונים באו ובאו, כזה אחר זה ובסך, עד כדי להשתגע. הפלדוויבל מבאר לנו את מהותו של החייל ההגון ואת טיבו של המוות — ופתאום בא רימון אחד ומחניק בגרונו את המלה "מוות", הוא מתפוצץ לאלפי רסיסים ומן הפלדוויבל לא נשאר, כי אם סמרטוטי בשר ועצמות.

הפלדוויבל השני, שבא על מקומו של הראשון, הוא איש רך ופחדן, המתפלל בלי הרף ומעודד גם אותנו להתפלל, כל אחד לאלוהיו ובלשונו שלו, ודרך אגב מבקש הוא מאת כל בני הדתות השונות, שילמדו אותו תפילה אחת משלהם. אני מלמד אותו את "תפילת הדרך", הוא שבע-רצון מאוד ומבטיח לי אות-הצטיינות בקרוכ. — הרוסים הולכים וקרבים, אנו נכנסים אל תוך חזית-הקרב, אחדים

1. סרט קולנוע מלודראמטי, המוני.
2. ארנסט תיאודור אמדאוס הופמן (1776-1822) — סופר ומוסיקאי, מן הדמויות המרכזיות ברומנטיקה הגרמנית. כתב סיפורים פנטאסטיים וגרוטסקיים.
3. פגזים.

מאיתנו נופלים מתים, שניים משתגעים מתוך כהלת קול התותחים והרימונים, האופיציר שלנו יורה בהם וממיתם במקום עמידתם, את הרוסים אי-אפשר לראות עין בעין, החללים הולכים וממלאים את הכיכר שבין שתי החזיתות, החובשים נופלים כזוכבים, הפקודות מכריחות אותנו לירות כמו-אוויר, למרחקים, שאיש לא נראה מתוכם לעינינו. איש מאיתנו אינו מבין את המלאכה. אחדים מאיתנו מקבלים מכות. הגשם מתחיל זורם עלינו, הרובים מסתתמים בטיט-יוון והכדורים שבתוכם מפוצצים את קני-הרובה והורגים את בעליהם. — אחד מאיתנו בוכה ומי-שהוא יורה בו וממיתו. — הרעש הולך וגדול יותר ויותר. — מי-שהוא צועק: הרוסים נלחמים בידיים ריקות, אין להם קני-רובה, במקלות הם באים עלינו! — חברי, השוכב אתי בטיט-היוון ומתאמץ לירות, משתטח ומת. מפיו זב דם. — מי-שהוא צועק: אמי! שני חיילים רבים זה עם זה, מתנפלים זה על זה, נושכים זה את זה והפלדוויבל יורה בשניהם וממיתם. — אני מבקש כדורים והפלדוויבל משליך לי כדורים וצועק: בראבו, בראבו! אל תחוס! אתה איש אינטליגנטי נפלא! מדאליה! — הערב הולך ובא והגשם ממסמס אותנו עד מוח-העצמות, היריות משתתקות, הלב הולך ומתרחב בתקווה. — מי-שהוא מנחר מתוך עייפות: גירשנו אותם! ימח שמם וזכרם עד אבי-אבות-אבותיהם עֶשׂו הרשע! — אני מביט בו, הוא מבין אותי ומוסיף: ירה ואל תפחד, בן-המכבים! רק בראש ולא כרגל, למען לא ילך הביתה-למוסקבה חיגר חלילה! — אני שמח לאי-יהודי וצוחק וצועק בעברית: הייד! הייד! בוא הנה, אלי! היהודי מתלבט על ארבעותיו אלי ואצלי שוכב ואינו זו עוד. מת. ראשו נופל על שכמו. — היריות משתתקות והפקודה אומרת: לחדול מלירות; ולנקות את הרובים.

אני בודק את כיסי חברי המת, מוציא מתוכם עשרים ושניים קרונים, מוסר אותם לאחד החובשים, אחר-כך בודק את "תעודת-המוות" שבצווארו וקורא: שמעון ברגר בן יעקב, חייל-רגלי, בן עשרים ושלוש, דוקטור לפילוסופיה מכפר האטראג. — אני חופר לו קבר יחד עם חברי, אני "מלווה" אותו במלים אחדות: לך, ידידי, אתה עשית את שלך וכי תבוא אל עולם האמת, שלח נא לנו משם טלגרמה קצרה: מהי בעצם האמת. — הפלדוויבל הטוב ניגש אל ה"הלוויה", שואל, אם המת הוא יהודי ומתפלל בקול רם את "תפילת-הדרך", בשיבושי-גוי. אנו שותים קפה שחור — ושוב מתחילות היריות והצעקות. אנו

crawled toward me on all fours, lay down at my side without moving a muscle. He was dead. His head drooped on his shoulder. —The firing subsided and the command was given: Stop firing and clean the guns!

I searched the pockets of my dead companion, took out of them twenty-two *kronen*, turned them over to the stretcher-bearers, and then examined the identification tag around his neck. It read: Simon, son of Jacob Berger, infantryman, twenty-three years old, doctor of philosophy, native of Hatrag. —With my friends I dug a grave for him, gave him his last honors, briefly: "Go, dear friend; you did your duty, and when you reach the realm of truth, please send us a brief telegram, telling us what truth actually is." The good first sergeant joined the "funeral," and learning, upon inquiry, that the dead soldier was Jewish, recited aloud the "prayer of a traveler," with the mispronunciations natural to a non-Jew.

We drank black coffee, and again the firing and the noise began. We gulped the last mouthful, and once more started shooting. The skies cleared up and there, on one side, the gray, curtained moon rose. Slowly, as if in pledge of troth, it emerged to radiate its clear, white light of love. The battle waxed more furiously; men fell; one here, another there; a few received light wounds and were permitted to be carried behind the lines. It was turning more and more into a crazy affair; dripping sweat, gasping lungs, shouted commands, shrapnel bursting all about us, exhausted, groaning men, and somebody shouting and cursing: "You, up there, the devil take you. Why do you shine so peacefully?" I turned and looked. He was speaking to the moon, and added, "Look, how the dear moon makes sport of us! It's a good thing that it doesn't sing us a couplet!" The speaker kept on firing as he sang:

*How fine is the moon!
Pure silver is the moon,
Piff, paff—boom!
A night-flower, of sweet aroma,
Piff, paff—boom!
The world is drunk with wine,
My blood, too, within me, all wine—
Piff, paff—boom!
My beauty, my cheeks,
And then my lips—
Piff, paff—boom!
Thus kiss me; quiet,
Hush! In the dear night a lullaby:
Piff, paff—boom!*

We labored with every sinew in our bodies. The noise became maddeningly deafening. Someone shouted, "Hurrah! Again! Once again the tender lullaby!" The singer began anew:

*How fine is the moon!
Pure silver is the moon,
Piff . . .*

And was silent.

Someone cried, "He's dead; somebody else continue!"

I shouted to him while shooting: "Idiot! Good-for-nothing!" And he answered: "You know the song! Continue!" "Piff, paff—boom!" Someone else fell. Another was wounded, crying and screaming with pain! A shot in the belly! —And suddenly a command: "Up! Forward! Attack!" And out there, men kept coming nearer; men, shadows in the light of the moon. We jumped up and ran towards the shadows, shooting as we ran. —They dropped one after another. —Terrifying cries: Hurrah! Hurrah! I, too, cried, "Hurrah!" And as I did so, I reflected—perhaps the poet Zalman Schneur was among them? Or my friend, Professor Peter Vasilyevitch? —Hurrah! Hurrah! Pitch blackness; rain. We penetrated the enemy line, which surged against us. We lunged at one another with our bayonets. I belabored the wind. I slashed the air. Cries. Stick'em! Stick'em! Cursing, profanity, reviling. —Strange languages. I didn't understand them. Strange men, strange beasts, wild animals. We had to wipe them out! I struggled in the mud and fell. I was kicked in the side—I was not dead yet. I

כולעים את הלגימות האחרונות — ומתחילים שוב לירות. השמיים מיטהרים ושם מן הצד עולה הירח המעורפל. כמנוחה, כאילו למתנים-באהבים הוא בא להאיר אור אהבה חיוור. — המלחמה מתלקחת יותר ויותר, אנשינו נופלים, מי פה, מי שם, אחדים נפצעים פצעים קלים והם מאושרים להינשא בידי החובשים אל אחורי החזית. — העבודה הולכת ונהפכת למעשה שיגעון, הזיעה מטפטפת, הריאות נחרות, הפקודות צועקות, הרימונים מתפוצצים מסביבנו, האנשים עייפים ונאנקים ואחד מאיתנו צועק ומקלל: "אתה שם, ימח שמך, מה אתה מאיר במנוחה כזו!" — אני מביט ורואה: עם הירח מדבר הוא ומוסיף: "הביטו, איך הוא מתעלל בנו, הירח היקר! טוב שאינו מזמר לנו קופלט!" והמדבר יורה ויורה וכינתיים הוא מזמר:

מה יקר הוא הירח,
פסוף זך הוא הירח —
פיה פאף-בום
פרח-ליל נודף ריח —
פיה פאף-בום!
העולם שכור מיין,
גם דמי כי כל-יין —
פיה פאף-בום!
יפתי, את הלחיים,
אחרי-כן את השפתים —
פיה פאף-בום!
כך נשקיני, חרש, חרש,
הס! — כליל יקר שיר ערש:
פיה פאף-בום!

אנו עובדים בכל רמ"ח איברינו, הרעש מתהולל עד כדי טמטום. מי-שהוא צועק: הורא! עוד פעם! עוד פעם את שיר הערש הרך! — המזמר מתחיל מחדש:

4. קופלט — דוטור, צמד שורות חרוזות, בדרך כלל כחלק משר גדול יותר. המושג שימש גם כינוי מקובל לפזמון שהיה מושמע מעל כימות הכידור. כך מוכנו כאן.

מה יקר הוא הירח,
פסוף זך הוא הירח —
פיה — — —

ונשתתק. מי-שהוא צועק: הוא מת, ימשיך אחר! אני צועק לו מתוך רייה: אידיוט! מנוול! והוא עונה: אתה יודע את השיר! להמשיך: פיה פאף-בום! — עוד אחד נופל. עוד אחד פצוע ובוכה וצועק בכאבו! יריית-בטן! — ופתאום פקודה: לקום! קדימה! להתנפל על האויב! — ושם הולכים וקרבים אנשים, צללים לאור הירח. — אנו קמים ורצים כלפי הצללים ויורים בהם תוך כדי ריצה. — הם נופלים כזה אחר זה. — צעקות מזרידות: הורא! הורא! גם אני צועק: הורא! וכינתיים אני מהרהר: אולי שם כיניהם המשורר ז' שניאור?⁴ או ידידי הפרופסור פטר וסקיליביטש? — הורא! הורא! חושך אפילה, גשמים, אנו נכנסים אל תוך מחנה האויב המתלבט לקראתנו. — אנו דוקרים זה את זה. אני דוקר באוויר. צעקות: דקור! דקור! קללות, חירופים, גידופים. — שפות זרות. אינני מבין אותם. אנשים זרים, חיות זרות, פראים. צריך להשמידם! אני מתלבט ברפש ונופל. בעיטה ברגל בצדי. — אני לא מתי עדיין. אני חי ורגליים עוברות עלי. דקירה חזקה בתוך האדמה סמוך לאוזני השמאלית. אני נבהל ונאנק. — אני קם ועושה בידי וברגלי ומכה ודוקר באוויר. אוי, דקרתי את מי-שהוא! אני שומע: אל תדקור, זה אני. — אחד משלנו. הכידון עבר תחת בית שחיו. — אני שומע יריה קרובה מאוד ומרגיש מכה איומה ברגלי הימנית למעלה מברכי. — אוי! החדור עבר דרך העצם. כאב נורא. — אני צועק — סאניטיטס! חובש! אני פצוע! — מי-שהוא סוחב אותי בחלק-גופי העליון, בא שני ועוזר לו. הם שמים אותי על גבי אלונקה ונושאים אותי. אחד שואל: איפה נפצעת? אני מרגיש רגש נעים, שעוזב אני את ההילולה, ועונה לו: איפה נפצעתי? בשדה-הכבוד על מזבח המולדת! — השואל כועס ורוצה להשליכני: אתה מרמה! אתה לא נפצעת! לעזאזל! — אני צועק: עליך ועל בניך הפצע שלי חביבי! אוי! — והוא שוב: איפה נפצעת? — אני עונה: ברגלי הימנית שאינה מניחה תפילין! אוי! — והפצע כואב, דווקא, עד כדי

5. זלמן שניאור (1887-1959) — משורר עברי בן-הזמן. למעשה עשה שניאור את שנות המלחמה ככרלין, כנתין רוסי.

was alive. Feet stepped over me. A powerful bayonet was thrust into the ground, close by my left ear. I was terrified and choked. —I rose and thrashed about with my hands and feet, striking and thrusting in the air. Oh! I had bayoneted someone! I heard: "Don't drive it in! It's me!" —It was one of our men. The blade had passed under his armpit. —I heard shouting very close by and felt a fearful blow against my right leg, above the knee. Oh! —The bullet had shattered the bone. Terrible pain. —I cry out; "Medics! Stretcher-bearer! I'm wounded!" Someone dragged me by my torso; another came and helped him. They put me on a stretcher and carried me. One of them asked: "Where were you hit?" I had a pleasant sensation as I was leaving the "wild party," and answered him: "Where was I hit? On the field of honor, on the altar of my Fatherland!" My questioner got angry and wanted to drop me. "You're deceiving us! You aren't wounded! The devil with you!" I cried out: "I wish you and your children would have a wound like mine, my friend! O-oh!" And again he asked, "Where were you hit?" I answered, "In my right leg, the one upon which I do not wind the phylacteries! O-oh!" The wound really hurt so much that I felt the pain in my head! They brought me into some sort of a depot. They bandaged me and while they were about it I asked, "Where is the bullet?"

"Why should you care about the bullet?"

"O-oh, I don't know! What do you care about the bullet? His Highness Franz Joseph the First has enough bullets! Oh! The pain!"

"Did the bullet pass out?"

"I don't know! How should I know? Oh, dress my wound, it hurts such a lot!" My eyes watered, but I was happy.

One of them said: "The bullet passed out. Tough luck, my friend! You won't be laid up very long!"

I was panic-stricken.

"What? Am I going to die?"

"No. On the contrary. You'll get well quickly, and you'll come back here quickly! Tough luck!"

Meanwhile, they had dressed my leg and started to carry me farther. The pain became more intense; a sort of ague passed through me. The motion of the stretcher as they carried me was very pleasant. I shut my eyes.

The cannon shots became more and more intense. In the distance, the wounded cried. I heard one of the bearers carrying me say: "Such luck! A leg wound!"

I felt that my wound was numbing my brain somewhat—fortunately for me. I fell asleep.

When I awoke, I found myself on a hospital train—*click-clack, click-clack*, the rails clicked—homeward bound.

What had happened there?

CHAPTER VIII

The High School for the Intelligentsia

FROM the hospital for the disabled, headquarters transferred me to the command of a non-com, in order to learn the particulars of standing, marching, shooting, and discipline. At the very outset they quizzed us to see if we knew where we were located. "We are located," the sergeant explained, "in the High School for the Intelligentsia."

"Back home in your cheap colleges," our new instructor went on, "you studied every science under the sun. Yes, I, too, learned to read and write just as you have. But that isn't everything. You must also acquire a little intelligence. Why, you don't even know how to stand properly. Just imagine! Suppose the *Herr* First Lieutenant should pay us a surprise visit today, and you did not even know how to greet him. Now, for example, let's take you," he turned to one of us. "How would you greet the *Herr* First Lieutenant? Well, how?"

"Hello, *Herr* First—Lieutenant!"

"A knife in your gizzard, my friend—I knew it! And, of course, you don't even know enough to be ashamed. A soldier who has already had the good fortune to be wounded, and still babbles hello and such! One doesn't greet the *Herr* First

מיחוש בראש! אנו נכנסים אל איזה אִמְבֶּר. הם חובשים אותי וכינתיים שואלים, איפה הכדור?

— למה לך הכדור? אויה! אוי-אוי-אוי!

— איפה הכדור, שואל אני! — צועק החובש.

— אוי, אינני יודע! למה לך הכדור! יש די כדורים למלך פראנץ

יוסף הראשון ירום הודו! אוי! כואב!

— הכדור יצא?

— אינני יודע! מה אני יודע? אוי, חבשו לי, זה כואב מאוד

— בעיני דמעות ואני מאושר. — אחד מהם אומר: הכדור יצא.

ביש-גדא אתה חביבי! לא תאריך ימים שם בבית!

אני משתומם:

— מה? אני אמות?!

— לא. אדרבה. תתפא במהרה ובמהרה תשוב הנה! ביש-גדא!

— בינתיים חבשו את רגלי ונושאים אותי הלאה. הכאב הולך וגדול,

— כעין סמרמורת עוברת בי. — תגורת הנשיאה נעימה מאוד. אני עוצם

את עיני.

יריית-החותחים הולכת ומתגברת עוד. צעקות פצועים מרחוק. אני

שומע את אחד החובשים שלי אומר:

— מזל כזה! פצע ברגל.

אני מרגיש, שהפצע שלי מדהים קצת את מוחי — טוב לי

— מזל כזה — אני נרדם.

כשהקיצותי — מצאתי את עצמי ברכבת-החולים: תיק-תק, תיק-תק

— הביתה.

מה קרה פה?

ח

בית-הספר התיכוני לאינטליגנציה

מבית-החולים של פצועי המלחמה העבירה אותי המפקדה העליונה אל רשותו של האונטראופיציר! ללמוד את דקדוקי העמידה, ההליכה, היריה והמשמעת. בראש ובראשונה בחנו אותנו, אם יודעים אנו, איפה אנו נמצאים בעצם. אנו נמצאים בעצם — ביאר לנו האדון הצוגספיהרר² — "בבית-הספר התיכוני לאינטליגנציה".

— אתם למדתם שם בבית-הספר הסמרטוטיים שלכם — אמר לנו מורנו החדש — כל מיני חוכמות שבעולם. אני — גם אני למדתי כבר לקרוא ולכתוב כמוכם. אלא שאין זה הכל. לקרוא ולכתוב יודע כל אדבוקאט וכל פרופסור. אין זה הכל. עליכם ללמוד גם קצת אינטליגנציה. הן אפילו לעמוד ישר כהוגן אינכם יודעים. ותארו לעצמכם: לו בא היום פתאום האדון האוברלויטננט³ — ואתם אפילו לדרוש בשלומו אינכם יודעים. נניח, למשל, אתה — פנה אל אחד מאיתנו — איך תדרוש בשלום האדון האוברלויטננט? ובכן: איך? — שלום, אדון אוברלויטננט!

— סכין בלועך חביבי! — ידעתי! ואתה אינך מתבייש, כמוכן. חייל שוכה כבר אפילו להיפצע — ועדיין מפטפט "שלום" וכדומה! — בשלומו של האדון אוברלויטננט אינם דורשים, חביבי, כמו שדורשים בשלום איזה פרופסור או שפחה חרופה, שרוצים לתנות עימה אהבים! בשלומו של האדון האוברלויטננט אינם דורשים בכלל! — אלא מאי? — עומדים לפניו ככה — כנציב-אבן קפוא, באיברים משותקים, בראש למעלה, בנשימה עצורה, כשהעיניים תקועות ישר,

1. מפקד שאינו קצין.
2. מפקד כיתה.
3. סגן ראשון.

Lieutenant, my friend, as one greets a professor, or a servant girl with whom one wishes to carry on a flirtation. One doesn't greet the *Herr* First Lieutenant at all! But what then? One stands before him like this—petrified, like a pillar of stone, limbs paralyzed, head erect, breath bated, eyes staring straight ahead, straight into his eyes without seeing anything at all, neither the surroundings, nor one's comrades, nor anything on earth—just nothing at all! Not even himself! Because the sense-organs of the body were not given to look with and wink with, like loose women! Man's body was created for one purpose only: to stand at attention before the *Herr* First Lieutenant and to listen to what he has to say, and to watch the thoughts which are in the innermost part of his brain. The entire body must be all eyes and ears without any subtlety or guile. And that's all! Come, let's test your stinking abilities! Let's say, for example, that the *Herr* First Lieutenant is at this very moment approaching us. I give the command: Attention! and you do what I told you. Now, ready—one, two three: Attention!"

I stretched myself and shut my eyes, and stood there petrified.

The subofficer burst into wild laughter, then screeched: "Y-o-k-e-l-s!"

I opened my eyes and noticed that all the others had shut their eyes as I had.

"What a crew!" said the instructor in deep despair. "I can see now that you'll never amount to anything. Why did you shut your eyes? Well? Why? Do you think this is a prayer service? When you pray you must shut your eyes, lest, heaven forbid, you see God himself! But here, the *Herr* First Lieutenant is no god! God will never give you a medal! Nor solitary confinement in pitch blackness for thirty days so you can go blind! So, once again!"

And not only once more, but fifty times and more. It was a gang that had not even a spark of intelligence. The *Herr* Sub-officer was in a fit of despair and on the point of exhaustion. This shutting of the eyes!

And suddenly, a calamity. The *Herr* First Lieutenant arrived.

The instructor snorted like the chimney of a horsemeat sausage factory.

"Attention!"

The *Herr* First Lieutenant came over and stood facing us, as our instructor reported with steely words: "*Herr* First Lieutenant! I beg leave to report, sir, there is nothing to report!"

That was terrible. Nothing to report! But why the horrific shout?

The *Herr* First Lieutenant scrutinized us from our toes to the tops of our helmets, critically, solemnly, and silently. And then he said placidly: "At ease. Your hearts don't have to drop into your pants. I'm not the angel of death."

The weather was glorious. The autumn sun displayed its entire blinding golden treasure, and the pleasant breeze wafted to us the intoxicating odors of withering foliage from some happy far-off places. I recalled Naples, Sorrento, Zara, Monaco, the Riviera . . .

The first lieutenant discovered that our posture was imperfect.

He stood us up with our faces to the barracks. It was pure white and when the sun shone upon it, it was impossible to look at. The officer took a pencil, went up to the wall, drew a perpendicular line, and said: "Look at this line as I stand facing you. Look straight ahead. Without moving. Understand?"

We understood.

Our instructor gave the command.

"Attention!"

We stood there rigid, our eyes focused upon the blinding wall. Straight ahead. The light began to make our eyes smart. I shut my eyes, and remembered that no god stood before me but the *Herr* First Lieutenant—and then I opened my eyes. I kept right on looking. Come what might. . .

The officer came up to the man at the head of the rank, scrutinized his face, and motioned disapprovingly to signify: "Fall out, to the devil!"

The disqualified soldier turned aside, to the left. After him went the second, and the third, and fourth. All disqualified. I kept staring, like one sentenced to blindness, with my last

ישר בעיניו כלי לראות כלום בעולם, לא את הסכיכה, לא את החברים, לא את העולם ומלואו — לא כלום! ואפילו לא אחרו בעצמו! יען האיברים לא ניתנו בשביל לראות ולקרין בהם כדרך נשים פרוצות! גוף האדם לא נברא, אלא בשביל מטרה אחת: לעמוד הכן לפני האדון האוברלוטנטט ולשמוע מה שהוא מדבר ולראות את מחשבותיו שכתוך מוחו שם פנימה — וכל האדם צריך להיות כולו עיניים ואוזניים כלי שום חוכמות והתחכמות — וחסל! — הבה, ננסה את כשרונכם המרקיב! — נניח למשל, שהאדון האוברלוטנטט הולך וקרוב ברגע זה אלינו — אני נותן פקודה: "היכון!" ואתם עושים כפי שביאתי לכם. ובכן, היו נכונים — — אחת, שתים, שלוש: — היכון!!!

התמתחתי ועצמתי את עיני — ועמדתי מאוכן.
האונטראופיציר פרץ בצחוק פרוע — ואחר-כך צעק:
— הד — יו — טים!

פקחתי את עיני וראיתי, שכולם עצמו את עיניהם כמוני. — זוהי חכמה! — אמר המורה ביאוש גמור — רואה אני כבר, שלעולם לא תהיו לבני-אדם. למה עצמתם את עיניכם? — הא? — למה? — חושבים אתם, שזוהי תפילה? בשעת תפילה צריך לעצום את העיניים כדי שלא יראו חלילה את האלוהים! אך פה — האדון האוברלוטנטט איננו אלוהים! אלוהים לא יתן לכם לעולם מדאליה! וגם לא מאסר-חשיכה לשלושה ימים, שתסתמאו בו! — ובכן עוד פעם!

ולא רק עוד פעם, אלא עוד חמישים פעם ויותר. איזו חכמה מחוסרת כל רגש אינטליגנציה. האדון האונטראופיציר היה אכול-יאוש עד כדי אפיסת הכוחות. עצמת-עיניים זו!

ופתאום — בא האסון. האדון האוברלוטנטט בא. המורה השמיע צעקת-נחרה כמעשנת בית-חרושת לנקניקי כשר-סוסים:
— היכון!!!

האדון האוברלוטנטט ניגש, עמד ממולו והמורה שלנו הודיע לו דברים קשים כגידון:

— אדון אוברלוטנטט! אני מודיע בהכנעה: — אין חדשות!! — נורא. אין חדשות. אך למה הצעקה האימה לזה?
האדון האוברלוטנטט ביק אותנו מכף רגלנו ועד ראש הקסדה שלנו, בהכחנה, ברצינות ובשתיקה. ואחר-כך אמר במנוחה:

— נוחו. לא צריך לשלשל את הלכ אל חוך המכנסיים. אני אינני שד משחח.

מזג האוויר היה נהדר. שמש הסתיו הוציאה את כל אוצר זהבה המסמא והרוח המצויה הביאה לנו ריחות כמישה משכרים מאיזו מרחקים מאושרים. נזכרתי: ניאפולי, סורנטו — — זארה — — מונאקו — ריבירה —

האוברלוטנטט מצא, שעמידתנו אינה נכונה. העמידו אותנו ופנינו כלפי כותל הקסרקטין. הכותל היה לבן-צח וכשהשמש האירה אותו אי-אפשר היה להסתכל בו. — האופיציר הוציא עיפרון, ניגש אל הכותל ומשך בו קו לאורכו ואמר:
— בקו זה תביטו כשאעמוד לפניכם. ישר תביטו. כלי לזוז. — הבינותם?

הבינונו.
המורה שלנו נתן פקודה:
— היכון!!!

עמדנו קפואים ועינינו ככותל המסמא. ישר. האור התחיל צורב את עיני. עצמתי את עיני — ונזכרתי, שלא אלוהים עומד לפני, אלא האדון האוברלוטנטט ופקחתי את עיני. אני אביט. ויהי מה.
האופיציר ניגש אל הראשון בשורה, בדק אותו בפניו ועשה תנועת-ביטול: הצידה, לעזאזל!

החבר הפסול סר הצידה, שמאלה. אחריו גם השני וגם השלישי והרביעי. כולם פסולים. — אני מביט כנירון לעיוורון, ככל כוחותי האחרונים. עיני זולגות דמעות: אני הולך ומסתמא. לא, לא אעצום את עיני. אני שומע: המורה אומר אל הפסולים: חכו-חכו אפילפטיקים, חכו-חכו, אני אקרע מעל עיניכם את הריסים! אני אלמד אתכם דרך-ארץ!

אני שומע זאת ואזור את שארית כוחותי: מביט ישר באור הכותל. האופיציר ניגש אלי, מביט בי. עיני דומעות טיפות גדולות, הדמעות נזולות על לחי והעיניים כבר אינן רואות אלא שמש אחת כביה ורועדת. והאוויר — מלא פלפל-אדום.
האופיציר מביט, מביט בי, במנוחה. מוציא מכיסו סיגאריה ומדליק

ounce of energy. Tears streamed from my eyes. I felt myself going blind. No, I wouldn't shut my eyes. I heard the instructor telling the disqualified men: "Just wait, you epileptics, just wait. I'll tear the lashes from your eyes! I'll teach you etiquette!"

I heard this and summoned my ebbing strength. I looked directly at the bright wall.

The officer came over and gazed at me. My eyes watered large tears, which streamed down my cheeks; they saw nothing but the mighty, dancing sun. And the light was full of red pepper.

The officer gazed and gazed at me, calmly. He took a cigarette out of his pocket and lighted it—and continued to gaze. He inhaled deeply and blew the smoke right into my eyes.

Just because of that I would not close my eyes. For it was all the same to me then. Just for spite.

The officer kept puffing away. Finally he came over to me, tapped me on the shoulder, good-naturedly, and gripped my right hand.

"Bravo! That's a soldier for you! Dry your face."

I turned to the right, heaved a deep sigh of relief, and dried my tears.

An extraordinary feeling of pride passed through me.

What a triumph! All the literary triumphs of my entire life could not compare with that one? I was a real soldier! I rated a "bravo"!

And then for the first time I noticed that the *Herr* First Lieutenant limped a bit on one foot. I immediately recalled he was the one. He was the officer they reviled so shamelessly behind his back. They said that during his first military engagement he did everything in his power to escape actual combat, and when he failed he put his revolver in his trouser pocket and with his own hand shot himself in the leg.

And since that time he remained "at home," behind the battleline, and taught rookies military tactics.

"Phew!" I concluded inwardly. Such cowardice!

When he had finished the first examination, he went over to the disqualified men, stood in front of them contemptuously, and, with furrowed brow, said scornfully:

"You—want—to be—soldiers?"

"Who wants to? Do I want to?" The voice came from among the group. I could not make out who it was that had such terrible nerve.

Someone broke out into a sort of laugh.

The officer suddenly straightened up, flipped his cigarette away, folded his arms like a bear stalking its prey, went over to the impudent jester, and, grinding his teeth as he spoke, said:

"What did you say? What did you say?"

"I said—"

"Shut up! I didn't ask you! What did you say? What did you say to me?"

"I said—"

"Not a sound from you! Sergeant!" He turned to our instructor. "Three days' solitary confinement; without food or water and without sunlight! Right away! Get him out of here!"

The unfortunate victim was seized firmly by the under-officer and led away.

"Without sunlight," he stammered. "That's marvelous—there you can shut your eyes."

The first lieutenant heard this and his face turned crimson.

"Stop!"

He drew so close to him that their noses almost touched.

"So you're wisecracking, are you? Sergeant! Put him against the wall for four hours at one stretch!"

To be put against the wall meant to be tethered to the wall while standing on one's toes, with arms held high above the head.

That was the joke, and that was its reward. Three days' solitary confinement, in darkness and without food.

The next day they informed us that we should be prepared to "take an intelligence test." There was a separate test for each man. The underofficer took out a sheet of paper and read the questions. One man was to explain in five seconds, a miraculously brief time, what the difference was between a buck private and his majesty, Kaiser Franz Joseph the First. The second was to tell what he would do if he were ordered to shoot his own mother, should she be standing in front of him. The third was to describe the Russians in one sentence.

— ומביט כי. נושם את העשן כנשימות גדולות ונופח את העשן אל תוך עיני.

דווקא לא אעצום את עיני. הן כבר אחת היא לי. דווקא. האופיציר מעשן, מעשן — ולבסוף ניגש אלי, טופח לי על שכמי בחיבה ודוחק אותי ימינה:

— בראבו! בן-חיל! — נגב את פניך!

אני סר ימינה ומנגב את דמעתי באנחה כבדה ומקילה.

רגש גאווה בלתי-רגילה עובר בי.

איזה ניצחון! — ומה ערך כל ניצחונותי הספרותיים בחיי לעומת

זה? — אני בן-חיל! אני בראבו!

ורק עכשיו רואה אני, שהאדון האוברלויטנט צולע קצת על רגלו האחת. ותיכף נזכרתי: זהו. הוא-הוא האופיציר, שמלעזים עליו בסתר דברים לא יפים כלל. אומרים, שבהשתתפותו הראשונה במלחמה עשה את כל מה שבכוחו, כדי להשתמט מן המלחמה וכשלא הצליח, שם את אקדוחו בכיסו ובתוך המכנסיים ירה בעצם ידו אל תוך רגלו האחת. ומאו נשאר "בכית", מאחורי המערכה ומלמד את הטיירוניס את הלכות המלחמה.

— פוי! — גמרתי בליבי. פחדנות כזו.

בגומרו את הבריקה הראשית ניגש אל החבריה הפסולה, עמד לפניו כשאט-נפש ואמר בכזו ובמצח מקומט:

— אתם — רוצים — להיות — חיילים?

— מי רוצה? אני רוצה? — שומע אני קול מפין החבריה —

ואינני מבין מי הוא המעז העזו נוראה כזו —

— עין-צחוק פרץ מפי מיי-שהוא.

האופיציר נזדקף פתאום, השליך את הסיגריה ועיקם את שתי זרועותיו כדוב המתכונן לטרף, ניגש אל המחוצף-המתכחד ואמר בחירוק שיניים:

— מה אמרת? מה אמרת אתה?

— אמרתי —

— שתוק!! לא שאלתיך! — מה אמרת? מה אמרת לי?

— אמר —

— שתוק והיאלם!! — צוגספיהרר! — פנה אל המורה שלנו — שלושה ימים מאסר-כבוד; בלי אכילה ושתייה ובלי אור שמש! תיכף ומיד! שאהו מפה!

הנידון האומלל נאחז בידי האונטראופיציר בחוזקה ומובל — ובינתיים הוא ממלמל:

— בלי אור-שמש — זה נפלא — שם אפשר לעצום את העיניים.

האוברלויטנט שומע זאת ופניו מסמיקים:

— עמוד!

הוא ניגש אליו עד כדי נגיעת חוטם בחוטם ושואל:

— אתה מתכחד? — צוגספיהרר! לכפות אותו אל הכותל לארבע שעות רצופות!

לכפות אל הכותל, פירושו: לעמוד קשור אל הכותל על בהונות הרגליים, והזרועות למעלה.

זו בדיחה וזה שכרה: שלושה ימים מאסר-כבוד, בחשיכה ובצום. למחר הודיעו לנו, שכל אחד מאיתנו יהא מוכן "לעמוד בכחית" האינטליגנציה". כל אחד בכחיתה המיוחדת בשבילו. והאונטראופיציר הוציא נייר וקרא את "תוכן הכחיות". אחד יבאר במשך חמישה רגעים, בקיצור מופתי, מה בין החייל הפשוט ובין הוד מלכותו הקיסר פראנץ יוסף הראשון? — השני יגיד, מה היה עושה, לו היה מקבל פקודה לירות באמו העומדת לפניו? — השלישי יבאר במשפט אחד, מי הם הרוסים? — הרביעי יראה, מה כוחו בחירופים וגידופים? — החמישי (זה הייתי אני, כאשר אני סופר —) ימנה את עשר המעלות הטובות שהמלחמה מצטיינת בהן. — וכן הלאה.

ישכנו רגעים אחדים כדי לחבר את חיבורי-הכחיה. קראתי לעזרה את כל מלאכי המחשבה ואת כל תשע המדות יחד עם כל מרעין בישין והם עזרו לי למצוא את המעלות הללו: (א) המלחמה מחזקת את השרירים; (ב) מלמדת לסבול; (ג) מרגילה אל המוות; (ד) מלמדת להרוג בלי שנאה קודמת; (ה) מלמדת אותנו לכבד את האדון הפלדוויכל; (ו) מביאה אותנו למקומות, שלא עברנו בהם עדיין; (ז) מעסיקה את הפועלים מחוסרי-העבודה; (ח) משמידה את העניים שאין להם מה לאכול; (ט) מעבירה אותנו לעולם האמת; (י) מעלה את מיתתנו המשונה למעלת מות-גיבורים.

מסרתי את מחשבותי הנעלות לאונטראופיציר בתקווה להתפעלות יוצאת מן הכלל. — ונכשלתי. — הוא הביט בכתב, הסתכל, הבחין ואחר-כך אמר בפשטות קלאסית:

— טינופת!

חבל, אתה כעל כשרונות, אלא שחסר אתה את האינטליגנציה הדרושה. מעלות המלחמה הן, שהיא: משברת, הורגת, רוצחת, משמידה, מכחידה, מעקרת, ממגרת, מאבדת, מכלה ומקברת!
— את מי?

— "את מי?? — ומה אתה חושב: את מי? את האויב הנכזה!
ובכן? חכם! נכשלת חכיבי. וכדי שלא תיכלס בפני האדון האוברלויטנט אתן לך עוד הזדמנות לעמוד בכחינה אחרת. הרואה אתה שם את הגבעה ההיא? מכאן ועד שמה: חצי קילומטר. על הגבעה שם: מבצר הרוס, רק חומה אחת נשארה בו. עליך לרוץ מפה לשם במשך עשרים רגע ומבלי לנחם — לעלות על החומה ושם, על החומה לעמוד ולזמר את ההימנון! ובכן: אחת, שתיים, שלוש!
רצתי. — בכל כוחי.

ומאחורי ראיתי את האדון האוברלויטנט רוכב על סוס. ואחרי — האונטראופיציר, העובר עליו בריצה.
כשעליתי על החומה — זימרת את "התקווה".
האונטראופיציר רמז לי לרדת. כשירדתי טפח לי המורה שלי על כתפי ואמר בחמלה רכה:

— כראבו, חכיבי. הרצון הטוב ישנו אצלך, ואך היכולת חסרה. אין לך קול יפה ואין לך כשרון-שמיעה. לא טוב זימרת את ההימנון. היו בו הרבה "פאלשים". חבל.

— ובכן? מה יהיה איתי? — שאלתי.

— "מה יהיה?" — נראה. עליך ללמוד הרבה.

כעבור זמן-מה באה כל המחלקה. עשינו תמרונים אחדים ואחרי-כך הלכנו ב"מארש" הכיתה. בדרך היו הרבה שלוליות ואחת מהן נפלה לי בדרכי. כדי שלא ללכלך את הנעלים סבכתי אותה קצת. ופתאום אני שומע פקודה: עמוד! — כל המחלקה עמדה מלכת. הלויטנט ניגש אלי על סוסו, מצווה על כל חברי ללכת הצידה, ועלי — להישאר אצל השלולית.

— עכשיו — אומר האופיציר — תעשה שבע פעמים "מטה-ומעלה".

5. זיופים.

6. "מארש" — צעידה צבאית.

"מטה-ומעלה", פירוש: לשכב לאורכי אל תוך השלולית ולקום.

שבע פעמים.

מילאתי את הפקודה — ויצאתי ממנה כחזיר.

— כך — אומר האופיציר שבע-רצון. — ועתה תענה לי על

שאלותי: הלמדת תנ"ך?

— כן, אדוני.

— היודע אתה את מעשה שלוש מאות המלקקים של גדעון?

— כן, אדוני.

— התוכל לבאר לי את סודו של גדעון, מדוע בחר דווקא

במלקקים?

באתי במבוכה. כאמת: מעולם לא עלה על דעתי לבאר לעצמי את הקפריזה ההיא, שאפילו מורי הגדול, הפרופסור באכר,⁷ לא ביארה לי. ופתאום נצנצה מחשבה במוחי:

— כן, אדוני הנאור — אמרתי בשמחה — יודע אני! גדעון הסיר את המפונקים שבהם ובחר באלה, שאינם בודקים יותר מדי! — חייל הבודק ופוחד מפני הסחי אינו חייל, אדוני הנאור!

האופיציר הרים את ידו למעלה ואחרי-כך הושיטה לי, לחץ את ידי ואמר:

— כראבו! אתה תלך מעלה מעלה! אתה תהיה לאיש! ואם לא

תזכה לקבל מדאליה כחיך — אני אדאג, שתקבל אותה על קברך!

כל חברי הביטו כי בקנאה.

ואני — הייתי מאושר.

מלתא זוטרתא:⁸ מדאליה על הקבר!

7. בנימין זאב כאכר (1850-1913) — מחשובי החוקרים במדעי היהדות, מורה בכית המדרש לרבנים בכרדאפשוט מ-1877, ומנהלו מ-1907.

8. ארמיית: דבר קטן, דבר של מהיכבך.

The fourth was to demonstrate his prowess in swearing and cursing. The fifth (this was addressed to me because I was a writer) was to enumerate the ten virtues of war. And so on.

We sat down for a few minutes to write the answers. I summoned to my aid all the angels of thought and the nine muses, together with every evil spirit, and they helped me discern the following virtues: (1) War strengthens the muscles; (2) teaches endurance; (3) accustoms one to death; (4) teaches how to kill without any previous hatred; (5) teaches us to respect the *Herr* First Sergeant; (6) brings us to places through which we had never traveled; (7) employs jobless workers; (8) annihilates the poor who have no food; (9) transports us to the realm of truth; and (10) crowns our accidental death with the glory of heroism.

I handed my list of inspired ideas to the subofficer in expectation of an exceptionally enthusiastic reception. But I was sadly mistaken. He looked at the answers, studied and scrutinized them, and then said with classic simplicity:

"Drivel!"

And he added: "Too bad; you're such a capable fellow, but you lack the necessary intelligence. The ten virtues of war are: that it breaks, kills, murders, destroys, exterminates, uproots, overthrows, ruins, annihilates, and buries."

"Whom?"

"Whom? Whom do you suppose? The contemptible enemy! Well, smarty! You have failed, my friend. But to spare your humiliation before the *Herr* First Lieutenant, I'll give you an opportunity to take another test. Do you see that hill over there? It's half a kilometer away. On the summit there is a shelled fort, only one wall of which remains standing. You must run from here to there within twenty minutes without stopping to rest, climb up the wall, stand up on top of it, and sing the national anthem! So—one, two, three!"

I ran with all my might.

I observed the *Herr* First Lieutenant riding behind me on a horse. And then—the underofficer passing him, on the run.

When I climbed the wall, I sang *Hatikvah*,* the national anthem of the Jewish people.

* Now the national anthem of the State of Israel.

The underofficer motioned me to descend. When I came down, my instructor patted me on the shoulder and said with boundless compassion:

"Bravo, my friend. Your intention is good, but you haven't the ability. You have neither a good voice, nor an ear for music. You didn't sing the anthem well at all. You were very often off pitch. Too bad."

"Well? What will happen to me?" I inquired.

"What will happen? We shall see. You have a lot to learn."

After a while the entire company came. We executed a few maneuvers and then went back in march step. On the way there were many puddles, and one of them happened to be right in my path. To avoid soiling my shoes, I skirted it. Suddenly I heard a command. "Halt!" The entire company halted. The lieutenant rode over to me, ordered my comrades to step aside, and me to remain near the puddle.

"Now," said the officer, "do the floor dip seven times."

That meant stretching out my entire length in the midst of the puddle and getting up again. Seven times.

I obeyed the command—and came out as filthy as a pig.

"So," said the officer, satisfied. "Now answer my question—have you studied the Bible?"

"Yes, sir."

"Do you know the story of Gideon's three hundred water lappers?"

"Yes, sir."

"Can you explain to me the real reason why Gideon chose only the lappers?"

I was in a quandary. In truth, it had never occurred to me to explain that capricious act, even to myself. Even my distinguished teacher, Professor Bacher, had never explained it to me.

Suddenly a thought flashed through my brain.

"Yes, sir," I said gleefully, "I know! Gideon sifted out those who were meticulous and selected only those who weren't too fussy! A soldier who is finicky and is afraid of a little mud is no soldier, sir!"

The officer raised his hand aloft, and then extended it to me, gripping mine, as he said:

"Bravo! You'll go higher and higher. You'll amount to

something! And if it isn't your good fortune to receive a decoration while you live, I'll make it my business to see that you get it on your grave!"

All my comrades eyed me enviously.

I was happy.

Not a thing to be sneezed at—a decoration on your grave!

32

His Majesty the Button

DURING all these confusing events, in the midst of that complete inner disturbance which had passed over and through me during the past weeks, I was gripped by a realization that became crystallized in an enigma to which I could find no solution. That was the genuine respect I increasingly came to feel toward people whom I had not previously considered of any more value than a shriveled lemon peel—the officers.

What had an officer meant to me before this?

I had always thought of an officer, if, indeed, I ever gave the matter a moment's thought, as a useless and unnecessary creature in a divine world; a sleek being that strutted about in a sort of wooden contraption, and consisted entirely of dry bones from pate to foot. And within the skull, instead of a brain, there was a sort of jellylike substance of congealed wine.

I ran across such a creature only rarely in my social life and had never paid any attention to it, even casually. It had no definite relationship to reality. If such a creature were to stand between me and some object, I would not have to disturb myself a bit in order to see the object. Glass, that was all. And I never wanted to sit at the same table with an officer, even inadvertently. Who sits with an officer? Either a charwoman or, worse than that, another officer.

And I never regarded it sufficiently important to reflect and inquire: Why do these creatures live, anyway? Only once did I stumble upon some such thought, quite accidentally. I read a book of Beulsche's on "purpose in creation," and it stimulated in me thoughts on the great "Wherefore." Then, amid other questions and associations, there arose in me this question: Why, in truth, were, for example, the locust, the frog, and the officer created?

Even after I understood the ordering of the world and of society, and had learned the secret of militarism and capitalism and all that pertains to them—even then I did not really understand to what purpose that creature strutted about in this stupid, ugly system. Even in this stupid, ugly system I did not find a place for that creature with the strangulating collar and the whip, with which he lashed the miserable husband who sought to avenge the honor of his stupid wife, who had been seduced into following this wooden post.

I recalled that those peculiar creatures moved about Bismarck, too, constantly surrounding him like the stone pillars which encircle the tall linden tree in the Gruenwald Garden in Berlin. And when Bismarck-the-linden-tree stirred, they, too, moved after him. When he halted, they stopped, too. But what did those posts do when Bismarck was thinking? Bismarck's thoughts might perhaps have been venomous, murderous, violent—but after all, what had *they* to do with thinking, anyway?

I remembered Werner Sombart's lecture on Judaism. Jews were not qualified to become officers. Very true—to be an officer you had to be definitely scatterbrained, and the Jew's qualifications are quite different from these. Such were Sombart's observations, and we all understood them as something taken for granted, self-evident. To be an officer, one must have a whip, a waxed mustache, a dog, and his own self.

These thoughts flashed through me in the High School for the Intelligentsia, in a lucid interval, when suddenly I realized that I was reckoning with the opinions of my first lieutenant and his fellow officers, *not merely in military affairs but in other connections, and not only that but in matters of culture, art, and literature!*

כמשך כל המאורעות המבולבלים הללו, בתוך כל אותה המהומה הנפשית, שעברה עלי ובקרכי כמשך השבועות האחרונים — הלכה והתגברה בי הכרה מוזרה אחת, שהתגבשה והיתה לשאלה משונה, שלא מצאתי לה פתרון. זהו רגש הכבוד הפנימי, שאני מרגיש יותר ויותר אל בני-אדם, שכל ימי חיי לא היו נחשבים בעיני כקליפת-הלימון היבשה: אל האופיצירים.

מה היה בעיני האופיציר קודם לכן?

דמותו של האופיציר היתה חיה כי — אם בכלל הקדשתי לה רגע-מחשבה אחד פעם כחיי — כדמות בריה מיותרת בעולם אלוהים; בריה מגוהצת, המתהלכת בתוך מנגנון-עץ וכולה עצמות יבשות מכף רגלה ועד קודקודה. ושם, בתוך גולגולתה, יש לה במקום מוח כעין גלידה של יין-קרוש.

בריה זו רק לעיתים רחוקות נתקלתי בה כחיי-החברה שלי ומעולם לא הרגשתי בה אפילו שלא-במתכוון. חוסר-יחס מוחלט. ציירתי לי: אילו היתה בריה זו עומדת ביני ובין איוה חפץ — לא היתה מפריעה לי כלל מראות אותו חפץ. וכוכית, פשוט. ואף במקרה לא הייתי רוצה לשבת עם אופיציר על-יד שולחן אחד. מי זה יושב עם אופיציר? או אשה יצאנית, או, גרוע מזה: אופיציר שני.

ומעולם לא נתתי את ליבי לחשוב ולשאל: לשם מה חיים הכריות הללו בעולם ככלל? — ורק פעם אחת נתקלתי במחשבה מעין זו, דרך אגב: קראתי באיזה ספר של ביולוגיה על דבר התכלית שביצירה, והספר הביא אותי לידי הרהורי ה"למה?" הגדול, ואז, בין יתר השאלות והאסוציאציות, עלתה בליבי השאלה: למה באמת נבראו, למשל, החסיל, הצפרדע והאופיציר?

1. וילהלם בְּלֶשֶׁה (1861-1939) — מבקר ומספר גרמני, שדגל בעקרונות הנאטורליזם המדעי בספרות, מכית-מדרשו של אמיל זולה.

וגם אחרי שלמדתי לדעת את סדר העולם והחברה ונודע לי סוד המיליטאריזמוס והקאפיטאל וכל השייך להם — גם אז לא הבינותי בעצם: למה בריה זו מתהלכת במשטר טיפשי ומנוול זה? — אפילו במשטר טיפשי ומנוול זה לא מצאתי לו מקום לאותו בר-נש בעל הצווארון המחניק והמגלב, שבו הוא מכה את הבעל האומלל, התובע ממנו את עלבון אשתו הטיפשה, שנתפתתה והלכה אחרי כלונס-עץ זה — ?

ונזכרתי שגם סביב ביסמארק התהלכו הכריות המוזרות הללו ועמדו תמיד סביבו כאותם עמודי-האבן סביב התרזה הגדולה שבגן-גרונאוואלד שם בכרלין. ואם ביסמארק-התרזה היה זן — זן גם הם אחריו. עמד — עמדו גם הם מלכת. — ואולם מה עשו הכלונסאות ההם, בשעה שביסמארק חשב את מחשבותיו? מחשבות ביסמארק היו אולי מחשבות-לענה, מחשבות-רצח ותקיפות — ואולם מה להם ולמחשבה ככלל?

ונזכרתי בהרצאתו של וְרנר זומבארט² על דבר היהדות: היהודים אינם מסוגלים להיות לאופיצירים. — נכון מאוד; בשביל להיות אופיציר נחוצה ריקנות-מוח ידועה ועוד דברים כאלה והיהודי תכונות אחרות לו מאלה. כך בערך אמר זומבארט — וכולנו הבינונו את דבריו בפשטות, כדבר המוכן מאליו. — להיות לאופיציר — נחוץ מגלב, שפם משוח, כלב והוא עצמו.

המחשבות הללו צצו כי פעם בלי משים "כבית-הספר לאינטליגנציות", פתאום, ברגעי "לוצידום אינטרנלום", אחרי שלפתע נוכחתי, שמתחשב אני את האוברלויטנט שלי ואת כל חבריו לא רק בדברים שבצבא, אלא גם בעניינים אחרים. ולא עוד אלא אפילו בשאלות תרבות, אמנות וספרות — !

מה קרה כאן?

האוברלויטנט, האדון פְּרִינט, הוא יליד אוסטריה, איש נוח בעצם, חובב את השיחות, שיש בהן משום שאלות תרבותיות ונותן את עצמו לחובב האמנות ומבינה. ותמיד אחרי "העבודה" הוא משפיל עצמו

2. ורנר זומבארט (1863-1941) — כלכלן גרמני, מבקר המרקסיזם. ספרו "היהודים והיי הכלכלה" (1911), המזהה את היהודים עם הקפיטליזם, שימש חומר להעמולה אנטישמית.

3. לאטניח: הפוגה של צלילות הדעת בין שני מצבי טירוף.

4. כמוכן מחשיב, מעריך.

What had happened?

The first lieutenant, Herr Print, a native of Austria and really a fine fellow, was fond of cultural small talk, and sought to give the impression that he was a lover and connoisseur of art. And always after "work" he graciously condescended to talk with us about the nation and the individual. On such occasions he seemed to be an entirely different person. He liked an uproarious joke and engaged in friendly discussion with us.

It was from these discussions that I discovered a few of his ideas. For example:

Michelangelo was a titanic artist who had only one shortcoming—his women are neither esthetic-looking nor beautiful.

Marx was a contemptible careerist who couldn't find a way to rise to the top; therefore he hit upon a plan to flatter the poor people and confuse their minds with dangerous doctrines.

Haydn was the greatest of all German musicians. He composed the Austrian national anthem, and also all the military signals of the Austrian army.

Wagner was also a great artist. In his work, too, there are military motifs here and there, but Wagner was ensnared by the July Revolution and became a revolutionist himself. Because of this he received his artistic punishment—his revolutionary creation, the overture *Polonia*, is pitiful piffle.

The secret of Tolstoy's thoughts is concealed in this fact—that he was dropped from the officers' society because he lacked the ability to be a good soldier, and therefore became a preacher of peace and such. Truly, he was to be pitied. He could have brought a blessing to the world, had he remained an officer all his life.

The Bible is a record of war, but the Jewish people, lacking power and military prowess, turned it into a record of the ideals of peace.

"And Jesus of Nazareth?" one of us asked him.

"Jesus of Nazareth was a Jew, in truth. And the only bit of Christianity in him was his apothegm: 'I came not to send peace, but a sword.' Peace can be a compromise, but not an ideal. Too bad that Nietzsche was a bit late in arriving. He

should have been born before Jesus of Nazareth. The entire world could then have accepted his teaching; the teaching of war for the sake of war, for the sake of the knife. Nietzsche's day, too, will come. It will certainly come."

These opinions served to reaffirm my previous reactions to the first lieutenant, so it seemed to me; but despite this . . .

But despite this I found myself in the strangest predicament. It was not contempt that I felt toward him and his fellow possessors of shining buttons, not the contempt I had previously felt—but the very contrary. I began to be aware that in my every utterance, in every act and in every free moment, I endeavored to please them and to satisfy their desires and opinions.

The buds of this feeling blossomed within me even during my first examination, after I was declared "fit," when the commanding officer there at headquarters extended his hand and said, "You'll be a marvelous soldier, my friend. You'll chase the Russians back to Moscow, and when you return, you'll receive a decoration of the highest rank."

And after that, whenever I was similarly flattered, a feeling of pride passed through me.

Once, when a mounted officer held out his hand to me and said, "Bravo! You'll amount to something," it was pleasant to hear it.

It was in vain that I searched for the explanation of this phenomenon. I respected them. Why deny it?

Marx—a careerist. The women of Michelangelo—ugly. Wagner—deservedly punished. Tolstoy—an object of pity. The Bible—a war record. Jesus of Nazareth . . .

I was unable to resolve my predicament until a seeming triviality struck me between the eyes. I had written a letter to my sweetheart. After I had finished, upon rereading it, I came across these words: "Our first lieutenant is really an intelligent fellow—he will keep promoting me to an ever higher rank!"

I tore the letter into a thousand bits.

During such moments I was aware that this feeling had penetrated to my very innards and was resting there, weighing heavily upon me. Like a stone, thrown into the rotting hole

כחסדו הטוב ומשוחח איתנו על גוי ועל אדם יחד. בשעה כזו הוא אדם אחר לגמרי, ככיכול, אוהב את הבדיחה המדגדגת ומתווכח איתנו כאשר יתווכח איש עם רעהו.

ומתוך הוויכוחים הללו נודעו לי אחדות מדעותיו. למשל:

— מיכלאנג'לו היה אמן כביר ורק חיסרון אחד יש בו: הנשים שלו אינן אסתטיות, אינן יפות.

— מארקס היה קארייריסטן נבזה, שלא מצא מקום לעלות למדרגה גבוהה ולפיכך נפל על ההמצאה: להחניף לדלת-העם ולכלכל את מוחם ברעיונות מסוכנים.

— המוסיקאי הגדול שבכל אמני המוסיקה הגרמנים היה היידן: הוא יצר את ההימנון האוסטרי, וגם את כל הסינגאלים הצבאיים של הצבא האוסטרי. גם ואגנר היה אמן גדול, גם אצלו ישנם מוטיבים צבאיים פה-ושם, ואולם ואגנר נכשל כמהפיכת-יולי' והיה גם הוא למהפכן. ועל זה קיבל באמת את עונשו האמנותי: היצירה הרבולוציונית שלו, האוברטורה "פולוניה", היא סמרטוט המעורר חמלה.

— סוד רעיונותיו של טולסטוי ספון בזה, שהוציא-והו מחבר האופיצירים מפני חוסר כשרונו להיות איש-צבא טוב, ולפיכך היה למטף-שלום וכדומה. באמת חבל עליו. הוא היה יכול להביא ברכה לעולם. אילו נשאר אופיציר כל ימי חייו.

— התנ"ך הוא ספר-המלחמה, והיהודים מחוסרי הכוח ואמצעי-המלחמה עשו אותו לספר אידיאלי-השלום.

— וישו הנוצרי? — שאל אחד מאיתנו.

— ישו הנוצרי? — הוא היה יהודי באמת. והנצרות היחידה שבו, היה מאמרו: "לא שלום הבאתי, כי אם מלחמה". השלום יכול להיות קומפרומיס, אך לא אידיאל. חבל שניטשה איחר קצת לבוא. הוא היה צריך להיוולד לפני ישו הנוצרי. ואז היה כל העולם מקבל את תורתו תורת "המלחמה לשם מלחמה, לשם שכרון הסכין". — עוד יבוא גנ יומו של ניטשה. עוד יבוא.

5. הכוונה כנראה לחמיכתו של ריכרד ואגנר במרידה בסקסוניה ב-1849, שבעקבותיה הוכרז לעזוב את גרמניה.
6. פשרה.

הדעות הללו היה בכוחן לחזק בקרבי את היחס הנושן שלי אל האוברלויטנט, כך דומני; ובכל-זאת —

ובכל-זאת תפסתי את עצמי בקלקלתי המזורה. לא כזו הרגשתי אליו ואל חבריו, בעלי הכפתורים הנוצצים, לא את הבזו הקודם — אלא להיפך. התחלתי מרגיש, שבכל שיחותי, בכל מעשי ובכל פניותי מתאמץ אני למצוא חן בעיניהם ולהתאימם לרצונם ולדעותיהם.

ניצני רגש זה צצו בקרבי בשעת ההבחנה הראשונה, אחרי שנעשיתי ל"מוכשר", כשהקצין העליון שם בבית-המפקדה הושיט לי את ידו ואמר לי: "אתה תהיה חייל נפלא, חביבי. אתה תגרש את הקוזאקים עד מוסקבה וכשתשוב תקבל אות הצטיינות ממדרגה ראשונה!"

ומאז — בכל פעם שקיבלתי מחמאה כזו עבר בי כעין רגש גאוה. ולפני ימים אחדים, כשהאופיציר הושיט לי את ידו מעל גבי הסוס ואמר לי: "בראבו! אתה תהיה איש" — נעים היה לי לשמוע את הדברים.

לחנים חיפשתי את נימוקו של העניין המזור הזה. עובדה. אני רוחש להם כבוד. למה להכחיש?

מארקס — קארייריסטן. נשי מיכלאנג'לו — מכוערות. ואגנר — קיבל את עונשו. טולסטוי — חבל עליו. התנ"ך הוא ספר-המלחמה. ישו הנוצרי —

ולא עמדת על קלקלתי זאת, עד שבאה עובדה קטנה וטפחה לי על פני: כתבתי מכתב לאהובתי וכשגמרתי את המכתב וקראתי שנית, מצאתי בו משפט כזה: "האוברלויטנט שלנו הוא אדם אינטליגנטי באמת — הוא יעלה אותי ממדרגה למדרגה —"

קרעתי את המכתב לאלפי קרעים. וברגעים כאלה הרגשתי, שרגש זה נכנס אל תוכי והוא מונח שם ומעיק ומעיק. כאבן, שהושלכה אל תוך חור-הריקבון של העץ, העץ גדל, גדל, מגלד את הכשר שסביב האבן, והאבן אינה מרקיבה בתוכו. ויאוש תקף אותי: הבאמת נגזרה עלי הגזירה להיכרת בדמי ימי יחד עם אבן זו בתוך גזע-נשמתי שם פנימה?

במקום ר' פנחס מקוריין⁷ — האדון האוברלויטנט פרינט. במקום שתי עיניים מאירות בחוכמתן העליונה — כפתורים נוצצים, כפתורי

7. ר' פנחס מקוריין (1726-1791) — צדיק מפורסם שהושפע מתורת הבעל שם-טוב, ונעשה אדמו"ר חסידי בקוריין. ואחר-יך באוסטריה.

of a tree. The tree keeps on growing, encrusting the decay around the stone, but the stone itself does not disintegrate. Despair seized me. Had I, in truth, been condemned to destruction in the very flower of my youth, together with this stone buried in the trunk of my soul?

In place of Reb Pinchas of Koritz—*Herr* First Lieutenant Print. In place of two eyes gleaming with phenomenal wisdom—shining buttons, the buttons of His Majesty. And when His Majesty the Button appeared, I sprang to attention. Facing it, hands straight by my sides, body erect and rigid—I felt that I was doing my duty faithfully and honestly. I felt that there was a purpose in life. And that to be an officer was a supreme purpose. And as for the man who is awarded a medal posthumously—happy is he and the one who bore him.

That is how I actually felt. A week before, the day before, too, and that very morning.

Ye gods of Flammarion! What had happened to me!

To tell someone was impossible. Not because I was ashamed, but simply because they *all* lived with that feeling, all of them without exception!

And not only that. In the army, and especially in the academy for officers, there was a very strict rule which said: A student who has fallen into the slightest disrepute cannot be an officer.

This meant—not a pupil who *was known to have done something wrong*, but a pupil *about whom there had been spread the slightest accusation* was disqualified and had to go to the front as a private. So anyone who was angry with me and wished to take revenge upon me had only to spread a bad story about me. That was all. It did not matter whether or not there was a grain of truth in the accusation. Nobody investigated and nobody wanted to hear your defense and your wretched self-justification. If they spread a report about you to the effect that you had stolen as much as a silver teaspoon, it was all over with you. You went about like one condemned—waiting for the moment when they would send you with a guard of dishonor to the replacement camp, from which, within a few days, you would be dispatched to the front to serve as the dog of the beloved first sergeant. And until you were packed off to hell, all your comrades knifed you with looks of contempt that could kill.

At first we were all stunned by the stupidity of this rule, but it so happened that one of my dear friends, an artist with a brilliant reputation as a painter, fell victim to just such a slander. The story reached headquarters, and the order came to send him to the replacement camp, as one disqualified to be a candidate for a commission.

The wretched man could not raise his eyes to look any of us in the face. He packed his things.

Universal contempt accompanied him as he left.

As he passed through the gate, I saw him turn his head back toward me, his eyes filled with the mute question, "You, too?"

And I—I did not even think it proper to run over and whisper in his ear that I was one with him in contemptuous loathing of that whole madhouse, and that to die and rot away you didn't need the respect of officers and the assent and eulogy of a drunken first sergeant!

No. I did *not* run to him and I did *not* tell him that.

I stood there among the scorners, and I, too, scorned.

I. A cultured person. The pupil of Rabbi Akiba, the Gaon of Vilna, of Professor Ze'ev Bacher, and of Camille Flammarion and Tolstoi.

I went to my room, took out my little mirror, looked at my contemptible reflection, and spat into it:

"Damn your soul!"

הוד מלכותו. — וכשהופיע הוד מלכותו הכפתור ואני עמדתי לפניו וידי על התפר, בגוף ממותח ומוצק — הרגשתי, שעושה אני את חובתי באמונה וביושר. והרגשתי שיש מטרה בחיים. ושלהיות לאופיציר — תכלית עליונה היא. והמקבל מדאליה אחרי מותו — אשריהו ואשרי יולדתו.

ככה הרגשתי באמת. גם לפני שבוע, גם אתמול וגם היום, בבוקר. אל אלוהי פלאמאריון! מה היה איתי! ולספר את זה למי-שהוא — אי-אפשר. לא מתוך בושה, אלא פשוט, משום שכולם חיים ברגש זה, כולם, באין יוצא מן הכלל. ולא זו בלבד:

בחיי הצבא, וביחוד בבית-ספר לאופיצירים, יש חוק חמור האומר: תלמיד שהוציאו עליו לעז כל-שהוא — לא יהיה לאופיציר. פירוש: לא תלמיד, שנודע שעשה מעשה שלא כהוגן — אלא תלמיד שהוציאו עליו לעז כל-שהוא, נפסל, ועליו ללכת אל החזית בתור חייל פשוט. ובכן: כל הכועס עלי ורוצה לנקום בי, אין לו אלא להוציא עלי דיבה — וחסל, אין חשיבות בדבר, אם יש בה כדיבה זו קורטוב של אמת, או לא. אין איש חוקר ודורש ואין איש רוצה לשמוע את התנצלותך ואת הצטרפותך האומללה. — הוציאו עליך דיבה, שגנבת כפית-כסף — עולמך חשך בעדך. מתהלך אתה כנירון לבז, מחכה לרגע, שישלחו אותך במשמר-בושת אל הקאדר* וכעוד ימים תשולח אל החזית, להיות שם לכלבו של האדון הפלדוויבל הנחמד. ועד שתשולח לעזאזל — כל חבריך מכיטים כן בשאט-נפש, העלול לקבור אותך חיים.

בתחילה השתוממנו כולנו על האידיוטיות שבחוק גאוני זה, ואולם בימים האחרונים קרה מקרה, שאחד מידידי הקרובים, צייר-אמן בעל עבר מזהיר, נפל קורבן לדיבה ממין זה. הדבר הגיע לאוזני המפקדה והפקודה באה: לשלוח אותו אל הקאדר — בתור אדם פסול לאופיציר. האומלל לא הרים את עיניו להביט בפני איש מאיתנו. ארו את חפציו ללכת.

בוז כללי ליווה אותו בדרכנו.

ובעזובו את השער ראיתי, והנה הוא מפנה את ראשו לאחור ומביט בי — — בעיניים מלאות שאלה אילמת: הגם אתה?

8. מחנה לאימוני-שרה.

ואני — לא מצאתי אפילו לנכון לרוץ אליו וללחוש לו, שיורק אני איתו ביחד על כל בית-המשוגעים הזה ושלמות ולהרקיב אין צורך דווקא בכבוד אופיצירים ובהסכמתו ובהספדו של פלדוויבל שיכור! לא. לא רצתי אליו ולא אמרתי לו זאת. עמדתי בין הבזים ובזתי לו גם אני. אני. אדם התרבות. תלמידם של רבי עקיבא, הגאון מווילנה, פרופסור זאב באכר וקמיל פלאמאריון וטולסטוי. נכנסתי אל החדר, הוצאתי את המראה הקטנה שלי, הבטתי בה בכבואתי הנכזוה וירקתי בפניה: — יפח שמך!

המפקד על המוזה

The Commander of the Muse

MY first examination in the academy for war officers, it appeared, went off well. I did not realize that in this drama, in which my unfortunate comrade had been disqualified on the basis of groundless slander, I too had been one of the motivating spirits. To be sure, my role had been passive, but a rather decisive one. This drama, as I learned presently, served us embryonic officers as the first test in acquiring the necessary intelligence of officialdom. At the very moment our condemned comrade left the courtyard, the cynosure of hundreds of derisive and pitying eyes, our great-hearted instructor, First Lieutenant Print, was standing off to one side, surveying us with a critical eye, to detect those of us who might be trapped into sympathizing with the departing comrade. Everyone thus detected was to be doomed to disqualification in the immediate future. To the genuine delight of the hard-boiled instructor, not one was trapped. We all eyed the departing comrade with contempt, thank God! Bravo! Very good! In a flash I realized that my own situation was somewhat more dangerous than I had supposed. The instructing officer paid much more attention to my humble self than to any of the others. After the condemned had left the courtyard, the first lieutenant came over to me, put his hand on my shoulder, and said inquiringly: "You write for the press under the pseudonym 'Albert Kova'?"

"I beg leave to report, yes, sir."

"You are also a Hebrew poet, writing in the language of the Bible?"

"I beg leave to report, yes, sir."

"I understand that you're the best friend of mad Adi Endro?"

"I beg leave to report, no, sir."

"What? You're not! I say you are! Do you deny it?"

"Yes, I deny that he is mad. Adi Endro is the greatest Hungarian poet that ever lived."

The instructor stared at me, removed his hand from my shoulder, and after a moment's pause, said: "We'll find out about that soon. It seems to me that he is opposed to war. We shall see if he'll come to his senses for a while and give us a fitting war poem. And if not—if not . . ."

At this point his face became as severe and harsh as a shrunken horse-radish.

"If not—then you must forget him like one who has died a villain. I hope you understand me. You had better understand me."

"Just as you say, sir."

The officer lighted a cigarette, and offered me one, too, which greatly tickled my ego. When I had lighted mine, with affected nonchalance and a half-derisive, half-solemn smile, he posed the question: "And what is your opinion about absolute right and justice?"

I realized immediately that this fellow knew all the circumstances of my life, including the detailed history of my literary endeavors. I decided not to humble myself, but also not to irritate this arsenal of vulgarity and corruption, either. I too spoke with an affected smile like his.

"I beg leave to say, sir—absolute right and justice do not exist."

"And there will never be any, either?"

"I beg leave to say, sir—they will come into being when the cutthroat epoch that breeds war has ended."

"And you must add," he said, "we will emerge from this epoch of warfare victorious."

"I beg leave to say, sir—yes, all of us will emerge victorious. The entire world."

כחינתי הראשונה בכית-המדורש לקציני-המלחמה עלתה יפה כנראה. ואני לא ידעתי אפילו, שבמחזה דראמאטי זה של משפט-ההפסלה, שנחרץ על חברי האומלל על יסוד הדיבה, שבמחזה זה הייתי גם אני אחת הנפשות העושות. תפקיד פאסיכי היה לי אמנם, אך תפקיד מכריע למדי. מחזה זה, כפי שנודע לי מיד, שימש לנו, טירוני הקצינים, מבחן ראשון למידת האינטליגנציות הקצינית שלנו: כשעה שחברנו הנידון עזב את החצר בין מאות עיניים מכזות וחומלות — באותה שעה עמד המורה הגדול שלנו, האוברלויטנט פרינט מן הצד והסתכל בנו בעין בוחנת: מי מאיתנו ייכשל כרגש השתתפות-בצערו של ההולך. וכל הנכשל: גם חצי דינו שלו היה חרוץ מראש להיפסל בעתיד הקרוב. ולהנאתו האמיתית של המורה החמור — איש מאיתנו לא נכשל. כולנו הבטנו בו בהולך — כרגש של בוז כרוך-השם. בראבו! טוב מאוד! — וכרגע נודע לי, שתפקידי שלי היה קצת יותר מסוכן מאשר חשבתי: הקצין-המורה הקדיש לאפסותי תשומת-לב גדולה יותר מאשר לאחרים. אחרי שהנידון עזב את החצר ניגש אלי האוברלויטנט, שם את ידו על שכמי ואמר כשאלה:

— אתה כותב בעיתונים בשם "אלברט קובה".

— מודיע בהכנעה: כן.

— אתה משורר עברי גם כן, בשפת הביבליאה.

— מודיע בהכנעה: כן.

— אתה הנך ידידו הטוב של המשוגע אדי אנדרה.

— מודיע בהכנעה: לא.

— מה: לא? אני אומר: כן! אתה מכחיש?

1. שם-העט של המאירי בעיתונות ההונגאריה לפני מלחמת העולם הראשונה. המלה "קובה" היא התרגום ההונגארי ל"פירשטיין" (אבן-אש), שמו המקורי של המאירי.

— כן, אני מכחיש, שמשוגע הוא. אדי אנדרה הוא המשורר ההונגארי הגדול שבכל התקופות.

המורה הביט בי, הסיר את ידו מעל שכמי ואחרי רגע אמר:

— את זה נראה בימים הקרובים. דומני, שמתנגד הוא למלחמה.

נראה, אם ישמפה כעת ויתן לנו שירת-מלחמה הגונה. ואם לא — אם לא —

כאן נעשו פניו חמורים וחרिפים כחזרת יבשה.

— אם לא — אזי עליך לשכוח אותו כמת-מות-נבלים. אני מקווה

שאתה מבין אותי. תשתדל להבין אותי.

— כדברך, אדוני הנאור.

הקצין הדליק סיגאריה, כיבד גם אותי, לגאוותי הגדולה, ואחרי

שהדלקתי — שאל בקלות ערומה ובכת-צחוק של לעג ורצינות כאחד:

— ומה דעתך על היושר והצדק המוחלט?

תיכף ראיתי שאדם זה יודע את כל הלך-חיי, אורחי ורבעי. את כל

תולדות עבודתי הספרותית לפרטיהן. החלטתי לא להיכנע, אך גם לא

להרגיז את ארסנאל-הגסטו-והסרחון הזה. ואמרת גם אני בכת-צחוקו

שלו:

— מודיע בהכנעה: אין יושר וצדק מוחלט בעולם.

— וגם לא יהיה?

— מודיע בהכנעה: יהיה, אך רק כתום כל פרשת-המלחמות בעולם.

— ותוסיף — אמר הוא — ואנחנו נצא בניצחון מפרשת-

המלחמות בעולם.

— מודיע בהכנעה: כן, כולנו נצא בניצחון. כל העולם.

האוברלויטנט נשם נשימת-עשן עמוקה ואמר בקולו של אדם שבא

במבוכה לרגע ואין לו תשובה מכרעת:

— טוב. על זה נתווכח בפעם הבאה.

ונתן פקודה לצאת לתרגילי-תמרונים.

ואת הבטחתו קיים; הוויכוח על היושר והצדק המוחלט נמשך לא

פעם בינינו. קשה ומטריד היה לי הוויכוח הזה. והיו רגעים, שהרגשתי:

עוד מעט ואני כורע תחת משא השיחות הללו, שהתפתחו והיו לדר-קרב

של שני כוחות בלתי-שווים כלל: הוא באקדוח השלטון המוחלט בידו,

ואני — ביד ריקה. מלחמת הכוח והמוח. ולו היו בין חברי, שפחות או

יותר השתתפו גם הם בוויכוחים אלה, לכל הפחות נפש אחת יחידה,

המעיוזה לא לנענע ראש-חונף לדעותיו הצחונות של לקסיקון-הרציחה

The first lieutenant inhaled deeply and replied, his voice sounding like one who is momentarily nonplussed and has no positive answer to give: "Good. We'll discuss that the next time."

And then he ordered field drill.

He kept his promise. The discussion on absolute right and justice was continued between us on several occasions. This discussion was both annoying and boring. There were moments when I felt that I was about to collapse under the burden of these discussions, which developed into a duel between two unequal forces—between him with the revolver of absolute law in his hand, and me, empty-handed. A battle between brain and brain.

If, among those of my friends who at times to some degree joined in these discussions, there had been at least one solitary soul who did not fawningly assent to the putrid opinions of this living lexicon of murder, it would have been possible to turn the entire discussion either into a logical victory or ironic quips. But there was no such person. On such occasions they all grinned disdainfully, like officers, a grin which betokened acquiescence in the words of the first lieutenant, and pity for my logic. So, in the course of time, I became the laughingstock of the regiment, and my great pains to distinguish myself went for naught.

"I'm sorry for you," our instructor once told me with true compassion and affection. "As a soldier you have a very good reputation, but as a person—it seems that education has unsettled you."

The result was, that while almost all my comrades could boast of their rank as corporal and even sergeant by the second month, I had not even won my first promotion to the lowly rank of lance corporal. I was still a rookie, even though I had already fought and been wounded at the front. I felt humiliated.

But unexpectedly a change occurred in my sad plight. It was the custom for every class in the military academy to arrange a big show upon the conclusion of their studies—which lasted about three months—just before leaving for the front. In this show all those participated who had any measure of talent, either literary or artistic. It so happened that our class was liberally endowed with talent. There were among us writers, painters, actors, dancers and opera singers.

When the order came to prepare for the affair and to muster these talents, I found myself a rank outsider. First Lieutenant Print, a devotee of literature and art, could not bring himself to permit me to take part in this artistic endeavor. Participation in the performance was of great assistance in insuring promotion to the rank of commissioned officer—and since he suspected I might be a literary success on this occasion, he definitely did not want the opportunity to occur. A dangerous pacifist like myself ought to go to the front as a private, and if he has it in him to be worthy of note, then his heroism on the front will raise him to the rank of officer!

But it happened that in moments of artistic consciousness, the hearts of some of my comrades were humanly stirred for me, and they were not at all pleased by this boycott.

One of them, who had already had the good fortune to be promoted to the rank of corporal, approached me. He took me by the arm for a stroll. He was a handsome fellow, with blue eyes and the features of a real officer; his well-bred Christian appearance had furthered his success in the academy. In the city he too had been a young writer and an embryonic poet, a slim volume of whose work had already been published.

"I can't bear to see you suffer, my friend," he whispered confidentially. "You'll simply have to participate in the program."

"It doesn't bother me in the least," I pretended.

"That doesn't matter," he answered. "It can't be. We won't let you down."

Suddenly, he bent over still closer to me and whispered most confidentially. "To my great regret, I can't do anything personally—because I myself am—a Jew—but someone else..."

So even he, with the genteel features of a well-bred Christian officer, was a Jew. I was not unduly surprised. In Hungary that is not so very rare.

My friend continued: "I can't bear not having at least one Jewish strain in this entire program! You must participate!"

"Why should there be a Jewish strain?" I queried.

החי הזה, כי אז אפשר היה להפוך את כל השיחה הזאת או לנצחון ההיגיון, או — להיתולים מבדחים. אך איש כזה לא נמצא בכל הסביבה שלי. כל החכריה חייכה בשעה כזו כלפינו חיוך אופיציירי עליון, חיוך של הסכמה לרברי האוברלויטנט וחמלה להגיוניאני. וככה הייתי במשך הזמן לזוטו' של הלגיון, שכל התאמצותו הגדולה להיות לכפתור-ופרח כמעט שעלתה כתורה.

— חבל עליך — אמר לי פעם המורה שלנו בחמלה ובאהבה אמיתית — בתור חייל יש עליך דעה טובה מאוד, אך בתור בן-אדם — כנראה שהחינוך היה לך לרועין.

והתוצאות היו: בשעה שכמעט כל חברי התהדרו כבר במעלת "קורפוראל" ואפילו "צוגספיהרר" בחודש השני — אני לא זכיתי אפילו למדרגה הראשונה, מדרגת "ג'פרייטר" העלובה. "טירון" הייתי, אף כי השתתפתי כבר בחזית וגם נפצעתי שם. התביישתי.

ואולם פתאום בא כעין שינוי במצבי זה העלוב: כל מחזור ומחזור שבבית-הספר לאופיציירים היה רגיל לסדר נשף-קאבארטי גדול בגומרו את חוק-הלימודים, שארכו כשלושה חודשים, לפני צאתו אל החזית. בקאבארט זה השתתפו כל אלה, שהיה בהם כשרון ידוע, ספרותי או אמנותי. והמחזור שלנו הצטיין דווקא בכוחות כאלה במידה הגונה. היו בינינו סופרים, ציירים, כימנים וגם רקדנים ומזמרי האופרה.

וכשבאה הפקודה להתכונן לנשף ולגייס את הכוחות הללו — מצאתי את עצמי מחוץ לפקודה זו. האוברלויטנט פרינט, חובב הספרות והאמנות, לא מצא לאפשר גם את אפסותי בעבודת-האמנות. ההצלחה שבעבודה זו היתה מועילה בהרבה להצלחת העליה למדרגת קצין — והוא, שחשש להצלחתי הספרותית בנשף, בהחלט לא רצה בזה. אדם מסוכן-השלום כמוני — ילך לחזית בתור חייל פשוט ואם מוכשר הוא להיות לבן-אדם הגון, הרי תעלה אותו גבורתו שם בחזית למדרגת קצין!

אלא, שברגעי הרגש-האמנותי נתעורר גם בלב אחדים מחברי המצפון האנושי כלפי-אני, ודעתם לא נחה מן הבויקוט' הזה עלי.

2. בעל המעמד הנמוך ביותר ביחידה.
3. רב טוראי.
4. טוראי ראשון.
5. חרם.

ופעם ניגש אלי אחד מהם, שזכה כבר להיות לצוגספיהרר, לקח אותי תחת זרועי וטייל איתי; זה היה בחור יפה, בעל עיניים כחולות ופני אופיצייר מובהק, שאצילותו הנוצרית עזרה להצלחתו בבית-הספר. שם בעיר היה גם הוא סופר צעיר ומשורר מתחיל, שכבר יצא לו ספר שירים לא גדול.

— אינני יכול לנשוא את סבלך, חביבי — לחש לי בסוד — אתה מוכרח להשתתף בנשף.

— אינני סובל כלל — שיקרתי לו.

— זה לא חשוב — ענה הוא — זה לא יתכן. אנו לא נוותר עליך.

ופתאום גחן אלי עוד יותר ולחש לי בסודי סודות:

— אני לדאבוני הרב אינני יכול לעשות כלום — — יען כי אני

בעצמי — — יהודי — — אך מי שהוא אחר — —

ובכן: גם בעל פני האופיצייר-האציל-הנוצרי הזה יהודי הוא. לא השתוממתי ביותר. כהונגאריה זה לא דבר נדיר ביותר. — וידידי הוסיף:

— אינני יכול לשאת, שאף נימה אחת יהודית לא תורגש בכל הנשף הזה! אתה מוכרח להשתתף.

— למה הנימה היהודית דווקא? — שאלתי.

— יען כי הוא מתנגד ליהודים ומכריח אותנו — אותי — להתכחש. — דווקא!

הבינתי. והבטחתי לו, שלא אקלקל לו.

וכנראה, שהוא השתדל: בידי אחרים. הוא פחד להמליץ עלי בפני האוברלויטנט, פן ייחשד. לזה נחוץ נוצרי אמיתי.

ולמחרת, בשוכנו משרה-התרגילים, אחרי הצהריים מופיע האורדונג' של האוברלויטנט ומודיע:

— אדוני המתנדב! פקודת האדון האוברלויטנט: להופיע לפני תיכף ומיד!

כעבור רגעים הופעתי:

— לפקודתו אדוני הנאור!

האדון הנאור קיבל אותי בקרירות רשמית מאוד. לא "בלשון-נוכח" הנהוגה אצל האופיציירים לגבי המועמדים-לאופיציירים, אלא דווקא בלשון נסתר. זה היה סימן ליחס קר, כמעט לעלבון.

"Because he is antagonistic to Jews and forces us—me—to conceal our origin. That's why!"

I understood. I assured him that I would not give him away.

It appeared that he did try, through others. He was afraid to intervene directly with the first lieutenant in my behalf, lest he be suspected. For that a genuine Christian was needed.

The following day, upon our return from field drill in the afternoon, the first lieutenant's orderly called on me and announced: "Herr Volunteer! By order of the first lieutenant, you are to report immediately!"

Within a few minutes I reported.

"By your order, sir!"

He welcomed me with exceptional official aloofness. He did not employ the second person, customary among officers when addressing cadet aspirants, but the third person. This was an evidence of disparagement, almost vilification.

"We have decided that he must participate in the program, as poet and reader," he said.

"At your order, sir!"

"Is he desirous of writing a poem?" he asked. And immediately added, "Because even if he isn't, he'll still have to write it."

I reflected for a moment. It was the first time I had ever set eyes upon the commandant of the sacred muse.

He continued: "He must write a poem which he himself will read during our program. Its contents must be romantic, patriotic, sentimental, and definitely martial. Did he understand?"

"I understand! Romantic, patriotic, sentimental and definitely martial."

Yes, I understood, but gradually the ordinary person, the civilian, for whom it is impossible to hear such an order without smiling, came to life within me. Summoning my courage, I smiled.

He concluded: "The length of the poem—a quarter of an hour's public reading. Did he understand?"

"I understand, sir. Only may I ask one question, sir?"

"Let him ask!"

"What must its breadth be?" I immediately regretted the question.

The first lieutenant stared at me wide-eyed, his eyeballs bulging. He came over to me, officer-fashion, and gnashing his teeth, shrieked: "Attention! Miserable inklicker! About face! March!"

I obeyed the command. But at the door I again stood at attention, by his order.

"It is now three. And at seven this evening he must bring the poem!"

"By your order, sir, at seven!"

But this last order steeled me with sufficient courage to make a request.

"What is it?" he asked suspiciously.

"Will you please permit me, sir, to sit and write in the coffee house?"

He reflected for a moment, then said derisively, but good-naturedly: "Let him spend the evening at the coffee house. The cashier of the place is your muse. Of course! Well—all right!"

This was an extraordinary concession. Only officers had the right to sit in the coffee house. Enlisted men, officer candidates, only once a week, on Sunday afternoons.

I sat in the coffee house and determined to do something in revenge. And chance favored me. Among my companions there was a Jewish youth, a teacher, who by divine grace had been considered fit for the army. He was an emaciated fellow, almost hunchbacked, flat-chested, and with no neck to speak of. A clumsy fellow who fell all over himself. This object of my pity was happy beyond words to be a soldier, and, especially, to be an officer aspirant. When the first lieutenant would come over to him as he stood in the line and, out of inner derision mixed with sympathy, tap him on the shoulder as a sign of satisfaction, the eyes of this soldier would actually gush forth tears, hot tears of joy.

This extraordinary fellow actually wormed himself into my heart. To use him just once as the subject of a story! That hankering I had once confided to several of my friends. And now, as I sat in the coffee house and sweated to find a suitable

— החלטנו, שעליו להשתתף בנשף; כתורת משורר וקורא. — אמר הוא.

— לפקודתו!

— יש לו החשק לכתוב שיר? — שאל והוסיף תיכף — יען כי אם גם אין לו חשק לכך, עליו לכתוב אותו.

הרהרתי רגע. בפעם הראשונה הופיע לפני עיני המפקד על המונה הקדושה. והוא המשיך:

— עליו לכתוב שיר שהוא עצמו יקרא אותו בנשף שלנו. תוכן השיר צריך להיות: רומאנטי, פאטריוטי, סנטימנטאלי ובהחלט צבאי. הבין? — הכינותי! רומאנטי, פאטריוטי, סנטימנטאלי ובהחלט צבאי.

כן, הכינותי, אך לאט-לאט התעורר בי האדם הפשוט, הציבילי, שאי אפשר לו לשמוע פקודה כזאת בלי בת-צחוק. חייכתי בהבלגה. והוא גמר:

— אורכו של השיר: רבע שעה קריאה לפני הקהל. הבינני?

— הכינותי, אדוני הנאור. — אך ירשה נא לי שאלה, אדוני הנאור! — ישאל!

— כמה צריך להיות רוחכו? — שאלתי ותיכף התחרטתי.

האוברלויטנט פקח עלי את עיניו הכולטות, ניגש אלי נגישת אופיציר וכחירוק שיניים צעק:

— פבד! לקקן-דיו אומלל! אהור פנה! מארש!

מילאתי את הפקודה — ואולם בפתח שוב עמדתי עמידת כבוד לפקודתו:

— כעת שלוש. ובשעה שבע הערב עליו להביא את השיר!

— לפקודתו אדוני הנאור, בשעה שבע!

אך פקודה אחרונה זו נסכה בי אומץ לכל הפחות עד כדי בקשה. — מה יש? — שאל הוא כחשדנות.

— ירשה נא לי אדוני הנאור לשבת בבית-הקפה ושם לכתוב.

הוא הרהר רגע — אחר-כך אמר בלעג, אך כרצון-טוב:

— ינשוף-הקפה! הגזכרה של הקפה היא המונה שלכם! ידוע! ובכן: טוב.

זה היה חסד יוצא מן הכלל. רק לאופיצירים יש הרשות לשכת

7. פקודה לעמידת-דום חגיגית או למחוות-כבוד בשעת צעידה.

בבית-הקפה. למתנדבים, מועמדי-האופיצירות רק פעם בשבוע: ביום הראשון אחרי הצהריים.

ישבתי בבית-הקפה והחלטתי לעשות איזה מעשה נקמה. והמקרה עזר לי. בין חברי היה בחור יהודי, מורה, שאיזה חסד עליון עזר לו להיות מוכשר לצבא: בחור צנום, כמעט גיבן, בעל חזה שקוע ומחוסר-צוואר. כן-אדם הנכשל ברגלי-עצמו. ובחור חמלתי זה — היה מאושר מאין כמוהו להיות חייל, ובחור: מועמד לאופיצירות. וכשהאובר-לויטנט היה ניגש אליו בעומדו בשורה ומתוך לעג פנימי המעורב אהדת-חמלה היה טופח לו על שכמו בשביעות-רצון — היו עיניו של החייל הזה זולגות דמעות ממש; דמעות גיל חמות.

בריה משונה זו הזדקרה ממש אל תוך ליבי; להשתמש בו פעם לנושא לסיפור. ואת רצוני זה גיליתי פעם לאחדים מחברי. — וכעת, כשישבתי בבית-הקפה והזעתי למצוא נושא מתאים לשיר המוזמן על-ידי פקודה — פתאום עבר הבחור הזה כרחוב על-יד חלוני כאילו להציע את עצמו.

מצאתי את הנושא לשיר רומאנטי, פאטריוטי, סנטימנטאלי ובהחלט צבאי.

אלא, שאליה זו — קוץ היה בה. קוץ — לא בשבילי, אלא בשביל האדון הנאור: הנושא הוא יהודי. אוי, מה יהיה!

יהי מה שיהיה. אני בין כה אבדתי כבר מגן-ערן האופיצירים. סוף החודש השני ואני עדיין טירון. יהי מה שיהיה. טוב מאוד! כעבור רגע הופיע ידידי בעל פני האופיציר-האציל-הנוצרי וכשמסרתי לו את תוכניתי — קפץ משמחה וברח.

ובשעה השישית נגמר השיר. שמו: "מכתב אל האדון שר-האלף". תוכנו: הגפרייטר היהודי הצנום והחלש, השוכב פצוע וחשוך-מרפא בבית-החולים, כותב מכתב אל האדון שר-האלף. במכתבו זה מספר הוא לו, שנולד בגיטו להורים חולניים, מרודים. כל ימי נעוריו התעללו בו הילדים על גופו האומלל והמגוחך וכיחוד כשפרצה המלחמה צעקו אחריו: המלך פראנץ יוסף מחכה לך! — ואלוהי יעקב ריחם עליו ועשה לו נס: הרופא מצא אותו למוכשר למלחמה. וכאן התחילה ההצלחה מאירה לו את פניה המזהירים. הוא התאמץ, למד, התמיד בתרגיליו ונשא חן בעיני הפלדוויל. אך למרום פסגת אושרו הגיע בשעה שהאדון שר-האלף בא לבקרת הטירונים וניגש אליו, טפח על

subject for the poem prescribed by official order—this man suddenly passed by my window, walking down the street as though to suggest himself!

I had found the subject for the romantic, patriotic, sentimental, and definitely martial poem!

But the rose was not without its thorn. A thorn, not to me, but to my commanding officer. *The subject was Jewish!*

What would happen?

Come what may. In any event, I had already been banished from the paradise of officialdom. The end of the second month still found me a rookie. Come what may. Very good!

A moment later my friend, the dashing officer of Christian mien, appeared, and when I disclosed my plan to him, he jumped with joy and fled.

At six o'clock the poem was finished. Its title: *A Letter to the Herr Lieutenant Colonel*. Its contents: an emaciated, weak Jewish lance corporal beyond medical assistance in a hospital, writes a letter to the *Herr Lieutenant Colonel*. In this letter he tells him that he was born in the ghetto of sickly, poverty-stricken parents. During his childhood the boys picked on him because of his wretched physique, and especially after the war broke out, when they taunted him with: "Emperor Franz Joseph is waiting for you!" But the Lord of Jacob had compassion upon him and performed a miracle—the doctor declared him fit for service! And now fortune began to smile graciously upon him. He tried hard, studied, made progress in his drills, and was in the good graces of the first sergeant. But he reached the pinnacle of his bliss when the *Herr Lieutenant Colonel*, who came to inspect the new men, walked over to him, patted him on the shoulder, and said, "You're a good soldier!" Then he swore a sacred oath by his very soul that he must die for the *Herr Lieutenant Colonel!* Providence granted this, too. When he entered the frontlines and the battle waxed furious, he suddenly noticed a Russian soldier in the distance aiming directly at the *Herr Lieutenant Colonel*. Whereupon he, the weak lance corporal, the loyal soldier, jumped up and stood like a protective shield in front of the *Herr Lieutenant Colonel*, and received the fatal bullet into his own body! And now, as he is about to die,

he has but one minor request to make—won't the *Herr Lieutenant Colonel* please come and say to him once again while he is still alive: "Good soldier!"

Here I had a poem at once romantic, patriotic, sentimental, and definitely martial.

I am a good soldier.

When I presented myself to the first lieutenant and my features betrayed that I had fulfilled his order—I was greeted in the second person and given permission to stand at ease.

Not only that—he offered me a cigarette and invited me to sit down.

Then I read the poem to him.

The effect was phenomenal. He kept puffing with his sacred martial emotion. He was altogether pleased that the hero was a Jew. This somewhat disturbed me, but I hoped that in time he would realize his blunder.

When I finished, he again offered me a cigarette; but when I hastened to give him a light, he declined it. On the contrary, he held out his lighted match to me. Then he said to me: "The *Herr Lieutenant Colonel* must hear this. He simply must. The *Herr Lieutenant Colonel* must. Tomorrow evening you will please be good enough to read it to the *Herr Lieutenant Colonel*, too. Here in my place."

When I visited his home the following evening, the *Herr Lieutenant Colonel* was not present. In his stead there was his wife, a simple Magyar woman, a peasant, whom the *Herr Lieutenant Colonel* had fallen in love with and married, a number of years ago. We all found her most congenial. She was a very beautiful, robust woman, and exceptionally good-natured.

As I read the poem, she broke into bitter weeping. She kept constantly drying her tears and muttering: "Poor fellow, my poor fellow! The poor Jewish lance corporal!"

At this point, that which I had both feared and hoped for occurred. The first lieutenant suddenly remembered, became rather embarrassed, and said; "Of course, that's rather a serious flaw. A Jew. He might just as well not have been a Jew. That's somewhat—well—how can one express it? We shall see what the *Herr Lieutenant Colonel* thinks about it."

שכמו ואמר לו: בן-חיל אתה! — אז נשבע בנפשו שכועת אלוהים, שעליו למות בעד האדון שר-האלף! וגם זה ניתן לו מאת ההשגחה הטובה. כשנכנס לחזית והמלחמה התלקחה בכל תוקפה — פתאום ראה ממרחקים, שחייל רוסי קולע ישר כלפי האדון שר-האלף. על זה קפץ הוא, הגפרייטר החלש, החייל הנאמן, עמד כמחיצת-מגן בין האדון שר-האלף ובין הקולע — וספג בגופו-הוא את כדורי-המוות! — וכעת שהולך הוא למות אין לו אלא בקשה אחת קטנה: יבוא נא האדון שר-האלף וישמיע לו שוב פעם אחת בחייו את המלה: בן-חיל! הרי לי שיר רומאנטי, פאטריוטי, סנטימנטאלי וצבאי כהחלט. בן-חיל אנוכי.

כשהופעתי לפני האוברלויטננט והכרת פני ענתה בי, כי מילאתי את הפקודה — נפגשתי בלשון נוכח ובהיתר של עמידה פשוטה.

ולא עוד: הוא הושיט לי סיגאריה וביקשני לשבת. ואני קראתי לפניו את השיר.

הרושם היה עז. האדון הנאור חטם כל הזמן מתוך התרגשות צבאית קדושה. הוא שכח לגמרי, שהנושא הוא יהודי. זה הרגיו אותי קצת — אך קיווייתי שיבוא הזמן ויעמוד על טעותו זאת הקשה.

כשגמרתי — הציע לי שוב סיגאריה וכשמיירתתי לתת לו אש — לא קיבל ממני; אדרבה, הוא הושיט את הגפרור שלו הדולק. — אחר-כך אמר לי:

— האדון שר-האלף מוכרח לשמוע את זאת. הוא מוכרח. האדון שר-האלף מוכרח. מחר בערב תואיל, בבקשה, לקרוא אותו גם לאדון שר-האלף. פה בביתי יהיה.

למחרת בערב כשהופעתי בכיתו, לא היה שם האדון שר-האלף. במקומו היתה שם אשתו. אשה מאדיארית פשוטה, בת-איכרים, שהאדון שר-האלף התאהב בה ונשא אותה לאשה לפני שנים. האשה היתה אהודה מאוד על כולנו: אשה יפה מאוד ובריאה מאוד וגם טובה מאין כמוה.

כשקראתי את השיר — פרצה בכביה מרה; קינתה כל הזמן את דמעותיה ואמרה בלי הרף:

— מסכן! מסכן שלי — גפרייטר יהודי מסכן!

כאן בא לי את אשר יגורתי וקיווייתי גם יחד: האוברלויטננט נזכר פתאום, בא ככעין מבוכה ואמר:

— אמנם כן, זה קצת חיסרון גדול. — יהודי. — הן הוא היה יכול

להיות גם לא יהודי. — זה קצת — ככה — איך להגיד? — נראה, מה דעתו של האדון שר-האלף על זה —

— האדון שר-האלף לא יתנגד לזה — אמרה האשה היפה.

— ובכן, טוב. מחר תקרא את השיר גם לפני האדון שר-האלף. כשהתכוננתי ללכת, שמעתי את האשה היפה אומרת לאובר-לויטננט:

— איך זה, שהוא עדיין טירון? ואפילו לא גפרייטר?

— זה — זה — זה לא כלום, גבירתי, זה לא כלום כהחלט — ענה האוברלויטננט בהצטרקות ובפשטות — זה לא כלום, זה מקרה, מחר יהיה לגפרייטר. מחר.

ואלי:

— מחר תבוא אלי ותודיע, שעלית למעלת גפרייטר! הבינות? נו, סנס! — להתראות!

למחרת בבוקר הופיעה הפקודה: הועליתי למעלת גפרייטר. ובקרב המחנה רבתה השמחה.

ובאותו יום בערב שוב הופעתי אצל האוברלויטננט. שם ישבה שוב האשה היפה עם בנה הקטן, כבן שלוש-עשרה, בחור נחמד ויפה. האדון שר-האלף שוב עסוק.

ואני שוב קראתי את השיר. והילד קפץ בעיניים לחות והתחיל מפציר באמו, שסוף-כל-סוף מוכרחים לשלוח אותו אל החזית. חרפה היא שהוא יושב בבית על-ידי אמו!

והבחור ניגש אלי באהבה ילדותית וביקש ממני העתקה. — ופתאום פונה הוא אל האוברלויטננט:

— אדוני האוברלויטננט, מדוע האדון הגפרייטר-המשורר רק גפרייטר? מדוע לא לכל הפחות קורפוראל? — אני ראיתי ביניהם קורפוראלים!

האוברלויטננט שוב בא ככעין מבוכה:

— זה — זה — זה לא — לא כלום! כהחלט לא כלום! — ואלי:

— מחר תודיע לי, שעלית למעלת קורפוראל! הבינות?!

ולמחרת בבוקר באה הפקודה: הייתי לקורפוראל. — ובקרב המחנה קמה תמיהה וקנאה: ביום אחר יום?!

8. שיבוש נפוץ של "סרווס", ברכת-שלום בשפות אחדות.

"The *Herr* Lieutenant Colonel will not object to it," the beautiful lady interposed.

"Well, then, all right. Tomorrow you will read the poem to the *Herr* Lieutenant Colonel, too."

As I made ready to leave, I heard her saying to the first lieutenant: "How is it that he is still a rookie? And not even a lance corporal?"

"That, that—that's nothing, madame. That's absolutely nothing," he answered apologetically and guilelessly. "That's a minor matter; it's an oversight. Tomorrow he will be a lance corporal. Tomorrow."

And to me: "Tomorrow you will come to me and report that you have been promoted to the rank of lance corporal! Understand? Well, *Sevas!* Au revoir!"

The very next morning the order was issued that I was promoted to the rank of lance corporal. Joy reigned in the camp.

On the evening of that same day I again reported to the first lieutenant. The beautiful woman sat there again, with her young son, about thirteen years of age. A fine handsome lad. The *Herr* Lieutenant Colonel was still too busy to attend.

Again I read the poem. The boy jumped up, his eyes moist with tears, and began to plead with his mother to send him to the front. It was disgraceful that he should still stay home with his mother!

The lad came over to me with childlike affection and asked for a copy. He suddenly turned to the first lieutenant: "*Herr* First Lieutenant, why is the *Herr* Poet Lance Corporal only a lance corporal? Why isn't he at least a corporal? I saw corporals among the men!"

The first lieutenant was up against it a second time. "That—that—that's a minor matter—nothing at all! Really, very minor!"

And to me: "Tomorrow you will report to me that you have been promoted to the rank of corporal! Understand?"

The next morning the order was issued, and I became a corporal. The men were both amazed and envious. One day after the other!

In the afternoon I was ordered to appear again that eve-

ning to read the poem, at last, to the *Herr* Lieutenant Colonel himself.

The *Herr* Lieutenant Colonel was very pleased.

"Listen, inkslinger," he said to me affectionately, in a manner that can hardly be described, "how is it that you haven't acquired at least three ivory stars? What are you, Napoleon, that you are satisfied with the rank of corporal? If I ever see you again with your two stars, I'll put you back where you started from!"

And the *Herr* First Lieutenant: "That—that—that's a minor matter. Really nothing at all. Tomorrow the order will be issued that he has been promoted to the rank of sergeant!"

He continued to stammer deferentially: "And what is your opinion, sir, wouldn't it be better, if that lance corporal in the poem, if he were—a non-Jew? That is to say—I think . . ."

"What?" ejaculated the *Herr* Lieutenant Colonel in amazement. "On the contrary! The very contrary! That's very good. That's something different. Very good!"

And to me: "Now go back and sew on your third star—tonight! Understand?"

He extended a kindly hand, and I departed.

When I sewed on my third star, no one in my platoon believed his eyes—three promotions in three days!

That night I could not sleep. To this very day I do not know whether it was because of joy or because I kept reflecting on the singular occurrence that I had written a poem, and a fine poem at that—to order.

And this order I had received not from Georg Brandes, not from Ignatius, nor from David Frischmann.

But from First Lieutenant Print.

It was worthwhile for once to meet the muse face to face, just to see how official military dress becomes her.

About a week later, I received a letter from my dear friend, the poet and editor Joseph Patai.

"This is perhaps your best poem. But the theme is deplorable."

ואחרי הצהריים נצטוויתי להופיע הערב שוב ולקרוא את השיר סוף-סוף באוזני האדון שר-האלף.

האדון שר-האלף היה מרוצה מאוד.

— שמע דיוחן! — אמר אלי בחיבה ובסגנונו, שלא תמיד אפשר למסור אותו כהווייתו — איך זה, שאתה לא רכשת לך אפילו שלושה כוכבי-שן? מה אתה, נאפוליון, שאתה מסתפק במעלת קורפוראל? ! — אם עוד פעם אראך עם שני הכוכבים שלך — אשלח אותך חזרה למקורך!

והאדון האוברלויטנט:

— זה — זה — זה לא כלום. בהחלט לא כלום. — מחר תבוא הפקודה, שעלה למדרגת צוגספיהרר!

והוסיף בגמגום כבוד:

— ומה דעת מעלתך — לא היה מוטב, לו — לו אותו הגפרייטר שבשיר — לו היה — לא יהודי? — זאת אומרת — אני חושב — מה? — תמה האדון שר-האלף — להיפך! ממש להיפך! זה טוב מאוד! זה חדש! — טוב מאוד!

ואלי:

— ובכן: הסתלק ותפור לך עוד הערב את הכוכב השלישי שלך! — הבינות?!

והושיט לי יד-חסד ואני הסתלקתי.

וכשתפרתי לי את הכוכב השלישי — איש מן החכריה לא האמין למראה עיניו: שלוש מדרגות במשך שלושה ימים?!

ובלילה — נדדה שנתי מעיני ועד היום הזה לא ידוע לי: אם מתוך שמחה, או מתוך הרהורים לעובדה המוזרה שכתבתי שיר, ודווקא שיר גדול, על-פי פקודה.

ואת הפקודה קיבלתי לא מאת ז'ורז' בראנדס, ולא מאת איגנוטוס⁹ וגם לא מאת דוד פרישמן.¹¹

9. גיאורג בראנדס (1842-1927) — מראשי המבקרים של ספרות אירופה בסוף המאה התשע-עשרה.

10. איגנוטוס — כינויו הספרותי של הוגו פייגלסברג (1869-1950), משורר, מסאי ופובליציסט יהודי-הונגארי. מ-1904 ערך כבודאפשט את הירחון "מערב", במה מרכזית לספרות ההונגאריה המודרנית.

11. דוד פרישמן (1861-1922) — סופר עברי רב-אנפין. כמבקר נחשב כאותן שנים לאחד מקובעי-הטעם המרכזיים.

מאת האוברלויטנט פרינט.

כדאי היה פעם לראות עין-בעין את המוזה: איך הולמת אותה שמלת-השרד הצבאית?

וכעבור שבוע ימים קיבלתי מכתב מאת ידידי המשורר והעורך יוסף פאטאי¹²:

— "אולי השיר הטוב בין כל שיריך, וחבל על הרעיון."

12. יוסף פאטאי (1882-1953) — סופר ועיתונאי יהודי-הונגארי. ייסד וערך את הירחון הספרותי "עבר ועתיד". היה ידידו ופטרונו-כספות של אביגדור המאירי.

הפרס הגדול

The Great Reward

ALL the society and aristocracy of the city of Loshontz and of its environs came to our show. But when I went out on the stage to read the poem, my eyes could see nothing but glistening buttons and ivory stars. The entire audience appeared to me like an awe-inspiring military court, at whose head there sat, up there in his box, our chief commandant, the colonel, with his long, drooping mustache. I noticed him the moment I went out on the stage. I was panic-stricken. Fortunately, I also suddenly caught sight of the beautiful lady, the wife of our *Herr* Lieutenant Colonel, together with her husband. They sat in an adjacent box. As I approached the prompter's pit, I was appalled to feel two hands grasp me by my feet. From the prompter's pit there beamed at me the face of that sweet child, the son of the lieutenant colonel. This dissipated all my fears, and I read the poem with great success. I saw the beautiful lady in the box drying her eyes. Good. From the audience I heard a soft murmur, which I did not know how to interpret—whether as approval or disapproval. When I had finished, there was spontaneous applause, but someone seemed to stifle it immediately. Only four hands disregarded this hushing-up and continued to applaud in spite of everyone. They were the hands of the beautiful lady and the two little hands of the mischievous fellow seated at my feet in the pit.

At that moment the *Herr* Chief Commandant rose from his place, a silent warrior, and in the strict silence of the large audience, he mounted the stage. My poem had been the last number on the program. The distinguished *Herr* came over to me, looked at me for a moment that seemed an eternity, then closed the program with brief remarks directed more to me than to the audience.

"A fine Jewish poem," he said unenthusiastically. "And the greatest reward you can receive," he added, more to the audience than to me, "is the kindness of the Supreme Commander in Chief, His Majesty Emperor Franz Joseph the First, who gives you the opportunity to die a hero for him."

Thunderous applause. The chief commandant continued, addressing the participants who stood behind me on the stage: "And that applies to all of you as well!"

Again thunderous applause as the distinguished *Herr* left the stage.

Within a few minutes his aide-de-camp came over to me, back stage, and informed me: "Report!"

Report? For what? The word "report" was synonymous with "trial."

But I calmed down immediately as I realized that military usage was not too precise in employing this expression, and that there were occasions when the commanding officer uses it not only as an order to stand trial before him, but also generally as a command to report to him on any matter.

But *Herr* First Lieutenant Print angrily informed me that in this case I really had to report for trial before the chief commandant. In his great kindness, when he noticed my stupefaction, he added (as though sympathizing with me in my distress) the friendly reproof: "You don't have to parade the fact that you're a Jew!"

In accordance with military rule, as my superior officer, he, too, went along with me to the commandant.

We walked in stony silence. I remembered the closing remarks—to die for Franz Joseph. It was the desire of Franz Joseph that I die for him. Who? King Franz Joseph? Strange. Franz Joseph had lived in me from my early youth as the symbol of a fine old man, a benign patriarch, whose life was filled with superhuman suffering, sorrow, family trouble, and un-

לנשף-הקאברט שלנו באה כל האריסטוקראטיה העליונה של העיר לושונץ והסביבה. אך אני כשיצאתי על הבימה לקרוא את השיר — לפני עיני התנוצצו אך ורק כפתורים וכוכבי-שן. כל הקהל היה בעיני כעין משפט צבאי נורא, שכראשו יושב, שם כתא-הלשכה שלו, הקומנדאנט הראשי שלנו, האדון המאיוור, עם השפם הארוך והתלוי שלו. אותו ראיתי תיכף ומיד ליציאתי על הבימה. ובצתה תקפה אותי. — למזלי ראיתי פתאום גם את האשה היפה, אשת שר-האלף שלנו יחד עם בעלה; הם ישבו כתא הסמוך. כשניגשתי אל אפרכסת-הלחשן שעל הבימה — הרגשתי בבהלה, ששתי ידיים מחבקות את רגלי: מתוך האפרכסת הביטו פני הילד הנחמד, ילדו של שר-האלף. — זה הפיג בי את כל הפחד ואני קראתי את השיר בהצלחה רבה. ראיתי את האשה היפה מנגבת את עיניה כתא. טוב. בקהל שמעתי כעין מלמול, שלא ידעתי, אם זה לשבח או לגנאי: אם זאת הסכמה או רטינה. כשגמרתי — פרצה מחיאת כפיים — אך מִי־שהוא כאילו החניק אותה תיכף ומיד. ורק ארבע ידיים לא נשמעו להיסוס זה והמשיכו את מחיאתן על אף הכל: אלה היו ידי האשה היפה ושתי ידיו הקטנות של הקונדס, היושב לרגלי באפרכסת-הלחשן.

וברגע זה הקם האדון הקומנדאנט הראשי ממקומו, ובשתיקה צבאית, וגם בתוך שתיקה מוחלטת של כל הקהל הרב, עלה על הבימה. — השיר שלי היה הנומר האחרון שבנשף. — האדון הרם ניגש אלי, הסתכל בי רגע-נצח, ואחר-כך נעל את הנשף בדברים קצרים, שהיו מופנים יותר אלי מאשר לקהל: — שיר יהודי יפה — אמר בלי כל צבע שבקולו. — והפרס הכי

1. כמאה ק"מ מצפון-מזרח לכודאפט. כיום בשטח צ'כוסלובאקיה.
2. מפקד.
3. רב-סרן.

גדול שאתה יכול לקבל — הוסיף יותר כלפי הקהל מאשר אלי — הוא חסדו של שר-הצבא הרם על כל רמים, הוד מלכותו הקיסר פראנץ יוסף הראשון, הנותן לך את היכולת למות בעדו מות-גיבורים.

מחיאות-כפיים סוערות. — והקומנדאנט הראשי הוסיף עוד כלפי שאר המשתתפים שעמדו מאחורי על הבימה:

— וכן גם כולכם!

שוב מחיאות כפיים רועשות — והאדון הרם ירד מעל הבימה. לא עברו רגעים אחדים והאורדוננץ בא אלי אל אחורי הקלעים ומודיע לי:

— לראפורט!

— לראפורט? — על מה? המושג "ראפורט" הוא נרדף ל"משפט".

ואולם נרגעתי תיכף: ידעתי, שהסגנון הצבאי אינו מרקדק ביותר במבטא זה ויש שהקצין משתמש בו לא רק בתור פקודה לעמוד לפניו למשפט, אלא גם סתם: להופיע לפניו באיזה עניין אחר.

אך האדון האוברלויטננט פרינט הודיע לי בפני-זעם, שבאמת עלי להופיע הפעם למשפט בפני הקומנדאנט הראשי. — ובחסדו הגדול, בראותו את תמיהתי, הוסיף כמשחתף בצערי, בנויפת ידיו:

— לא צריך תמיד להיות יהודי!

וכפי החוק ליווה אותי גם הוא, בתור קציני, אל האדון הרם.

בתוך כדי ההליכה האילמת איתו יחד נזכרתי בדברי הנעילה: למות בעד פראנץ יוסף. רצונו של המלך פראנץ יוסף שאמות בעדו. מי? המלך פראנץ יוסף? מזור. פראנץ יוסף היה חי בקרבי כל ימי נעוריו ועד היום הזה כסמל הזקן הטוב, הישיש הרך, שחייו מלאים סבלות לא-אנושיים, צער, יסורי-משפחה ועבודת-משרד מתמידה וחרוצה. את המלך הזקן חזיתי בימי ילדותי כ"ידיד" של סבי הזקן, שהיה מקבל אותו לראיון, לאאודיאנץ, והיה משוחח איתו על הסוסים ועל נוסח התפילות שבבית-הכנסת; ובכל פעם שהיו בונים בית-כנסת באיזו עיר גדולה בהונגאריה, היו עושים "מושב" מיוחד ב"מזרח" לפראנץ יוסף, על-יד ארון-הקודש והוא, הזקן הנחמד, היה מופיע בתנוכת בית-הכנסת והיה יושב על מושבו, מקשיב לתפילת "הנותן ישועה" וישיר מזמור תנוכת הבית לדוד" ואחרי-כן היה עונה אמן, אומר מלים אחדות ויוצא בלוויית הרב דמתא' וראש הקהילה.

4. רב העיר.

remitting, energetic labors of state. In my youth I had envisioned the old king as the crony of my aged grandfather, whom he used to receive in audience and with whom he discussed horses and the prayers of the synagogue. Whenever they built a synagogue in any large Hungarian city, they would construct a special seat in the eastern wing for Franz Joseph, adjoining the Holy Ark. And he, the affable old man, would be present at the dedication of the synagogue, occupying his seat, as he listened to the special prayer, "He who granteth salvation," and the psalm, "A song for the dedication of the Temple of David." Then he would answer, "Amen!" and leave, accompanied by the local rabbi and the lay head of the community.

That was Emperor Franz Joseph.

And more. The aged emperor was in the habit of spending a few days a year in Budapest, in the Buda section across the river Duno. There he used to pass the season in the palace, whose doors were opened wide for every human being. We journalists, when we had finished our work at the office at three in the morning, often strolled over to the courtyard of the palace, and, through the window, watch the old emperor arise every morning at exactly a quarter past four, dress, wash, drink tea, and immediately thereafter sit down to work at his desk. Morning after morning.

That was Franz Joseph. The Supreme Commander in Chief, His Majesty Emperor Franz Joseph the First!

We always envisioned him in tragic glory. The death of his beautiful wife, Queen Elizabeth, scintillating in the luminous romanticism of Heine's poems, an ivory cameo of whom she used to wear on her bosom; the tragic death of his young son Rudolph, the circumstances of which no one to this day knows; and, finally, the passing of his nephew, Crown Prince Ferdinand, whom some deluded Serbian political fanatic had assassinated to start the war. When the new crown prince, young Karl the Fifth, came before him to be anointed heir to the throne, the aged king raised his eyes to heaven and said, tearfully:

"Almighty God! I pray Thee—this time, I pray Thee— do not in Thine awful benevolence prolong my days so that I outlive this youth, too!"

That was Franz Joseph!

And even after that, when I became a fanatical socialist and it became my duty to bitterly hate all kings, even then I could not hate the aged emperor. At the most, I looked upon him as the beloved comic-opera king, wearing a papier-mâché crown, with a gilded wooden sword dangling from his belt.

So the Emperor Franz Joseph wanted me to die for him.

What an outlandish desire!

Perhaps his senile mind had become unbalanced.

If Mansy had known it, she would have gone to him and asked him if it were true.

In the meantime, we had reached the commandant.

To my great amazement, I saw the commandant dismiss the first lieutenant in order to talk to me in private. This was against army regulations. When one "reports," the officer should always be present, along with the soldier who stands accused, and remain until a verdict has been rendered. But he dismissed my lieutenant!

When we were alone, the commandant paced back and forth for a few minutes and then suddenly, as if bitten by a snake, snapped at me, as if to frighten me.

"You're a Jew!"

"I beg leave to say, sir—yes, sir!"

He looked at me for a moment.

"And why are you so proud of it?"

"I beg leave to say, sir, I am not proud, but when there is need to be ashamed of it, then I am proud."

"Ahem, ahem."

Suddenly: "They say that you are an excellent officer aspirant."

"I beg to say, yes, sir!"

"If that is so, then why do you compete with your comrades, and why do you glory so in your Jewishness?" And suddenly he added, smiling slightly, "Don't you want to be a general? General Kovatz was a Jew, too. But he accepted the Christian faith and became a general."

He looked closely at me.

I said decisively, "I beg leave to say, sir, I don't want to be a general."

"Are you so firm in your religious convictions?"

"I beg leave to say, sir, I am not much of a believer and therefore cannot accept any other religion, either."

"Ahem!" he again growled, beneath his drooping mustache.

I felt a strong desire to talk, and continued without waiting for a question.

"Exactly because I have no religion, I cannot change it for any other. No. A person can't exchange currency he doesn't possess!"

המלך הזקן היה נוהג לבלות בכל שנה ימים אחדים בעיר בודאפשט, כחלק בודא שמעבר לנהר דונאו. שם היה גר בתוך הארמון הממלכתי, ששעריו פתוחים לכל ילוד אשה. ואנחנו העיתונאים, אחרי שגמרנו את עבודת העיתון בשלוש כלילה, היינו מטיילים שמה אל חצר הארמון והיינו רואים דרך החלון את המלך הזקן קם בכוקר-כבוקר בשעה ארבע ורבע בדיוק נמרץ, מתלכש, מתרחץ, שותה תה ותיכף יושב אל שולחן הפתיחה שלו ועובד. — בכוקר-כבוקר.

זהו פראנץ יוסף. שר הצבא הרם על כל רמים, הוד מלכותו המלך פראנץ יוסף הראשון ירום הודו!

ראינו אותו תמיד בגלוריה של טראגדיה: מותה הטראגי של אשתו היפיפיה, המלכה אליזבטה⁵ המזהירה בזוהר הרומאנטיקה של שירי היינה, שהיא הייתה נושאת את תמונתו חטובת-שן על חזה הדשן; מותו הטראגי של בנו רודולף⁶ הצעיר, שעד היום הזה אין איש יודע, איך הוא מת; ולבסוף: מותו הטראגי של בן-אחיו, יורש העצר פרדינאנד⁷, שסרבי אחד בעל מרה שחורה פוליטית רצה אותו להתלקחות המלחמה; וכשירוש העצר החדש, קארל החמישי⁸ הצעיר, הופיע לפניו להימשח ליורש הכיסא — הרים המלך הזקן את עיניו כלפי אלוהים ואמר בקול בוכים:

— אל אלוהים! אל תעשה עימדי גם הפעם את החסד הנורא, להאריך ימים ולראות גם במותו של הצעיר הזה!

זהו פראנץ יוסף.

וגם אחרי-כן, כשהייתי לסוציאליסטן קנאי ומוטל עלי היה לשנוא את כל המלכים שנאה עזה — גם אחרי-כן לא יכולתי לשנוא את המלך הזקן. לכל היותר ראיתי בתור מלך האופרטות הנחמד, שהכתר שכראשו עשוי נייר והחרב שבמותניו — עץ מוכסף ומוזהב לתפארת. והנה — כעת אומרים לי, שהמלך פראנץ יוסף רוצה שאני אמות כעוד.

5. אמליה אויגניה אלזבט (1817-1898) — קיסרית אוסטריה, הייתה מעורבת במדיניות ואהובה על העם. נרצחה בידי אנרכיסט איטלקי.
6. בנו היחיד של הקיסר. התאבד ב-1889.
7. פראנץ-פרדינאנד (1863-1914) — יורש העצר האוסטרי, שרציחתו בסאראייבו הציתה את מלחמת העולם הראשונה.
8. קארל החמישי (1887-1922) — הקיסר האחרון של אוסטריה. בשנים 1916-1918.

איזה חשק משונה.

אולי קצת נחבלבלה עליו דעתו לעת זקנתו?

לוי מאנסי הייתה יודעת זאת — הייתה רצה אליו לשאול אותו, אם אמת הדבר.

בין כה ואנו הגענו אל האדון הרם.

לתמהוני הרב ראיתי, איך האדון הרם שולח מעל פניו את האוכרלויטנטט, כדי לדבר איתי ביחידות. זה נגד תקנות-הצבא; בראפורט עומד האופיציר יחד עם החייל שלו הנאשם, עד גמר המשפט. והנה הוא שלח אותי.

כשנשארנו שנינו — התהלך האדון הרם הנה והנה רגעים אחדים ואחר-כך פתאום, כמי שנשכרו נחש, פנה אלי, כמו להבהיל אותי ואמר: — אתה יהודי!

— מודיע בהכנעה: כן, אַקסלנץ!

הוא הביט בי רגע.

— ולמה אתה מתגאה בזה כל-כך?

— מודיע בהכנעה: אינני מתגאה, אַקסלנץ — אך בשעה שיש צורך להתכבש בזה, אזי אני מתגאה.

— אַהם. אַהם.

ופתאום:

— אומרים עליך שאתה קאנדידאט¹⁰ טוב לאופיציר.

— מודיע בהכנעה: כן, אַקסלנץ!

— אם ככה, הרי למה תתחר בחברך ומדוע אתה מתפאר כל-כך ביהדותך? — ופתאום הוסיף כמו בכת-צחוק קלה — אינך רוצה להיות לגנרל? הנה הגנרל קובאץ⁹ היה גם כן יהודי, הוא התנצר והיה לגנרל.

והביט בי.

החלטתי ואמרתי:

— מודיע בהכנעה: אינני רוצה להיות גנרל.

— עד כדי כך מאמין אתה בדתך?

— מודיע בהכנעה: אינני מאמין ביותר ולפיכך אינני מאמין גם בדתות אחרות.

9. הוד מעלתך.

10. מועמד.

— הם — נהם שוב מכין שפמו התלוי.

ואני קיבלתי תיאכון-דיבור והוספתי בלי שאלה:

— דווקא משום שאין לי דת — אין אני יכול להמיר אותה באחרת.

אין אדם מחליף מטבע שאין לו!

He came close to me, with smoldering anger. "I didn't ask you, *fratz* (insect)," he thundered at me, like a bolt from the sky.

I froze into a motionless column of flesh. The commandant continued to dress me down. "You fought on the front. You know what it is to suffer. You must still remain behind the front, in the city, for quite a long time—to become an officer and then march to the front. Understand?"

"I beg leave to say, yes, sir!"

"So."

His features suddenly turned into a terrifying monstrosity. "You'll have to throw that entire burdensome Jewish heritage into hell and not stir up the whole world while you're doing it! Understand?"

The devil knows how it happened. But I suddenly straightened up and said defiantly, "I beg leave to say, no, sir!"

"What?" he screamed at me, and without waiting for an answer, he blurted into my face; "About face! March! To the replacement camp! To the front, dog!"

"I beg leave to say, yes, sir! That's no punishment. That's my great reward! I want to die for the Supreme Commander in Chief, His Majesty Emperor Franz Joseph the First."

I left him, saluting as I went.

The next day he sent me to the replacement camp—without the rank of commissioned officer.

When we left the city for the railroad station, I went as a noncom in command of a platoon. For a parade of that kind the whole city turned out. The people knew almost all of the students in the officers' training school, and they were most anxious to see those who had succeeded in winning promotion to the rank of commissioned officer, as well as those who had failed.

As I approached the house of the commandant, I saw him standing at a distance, ready to review the parade. It was the duty of each platoon leader to give the command to salute as we passed the commandant on the pavement.

About a hundred paces beyond the house, I saw the beautiful lady standing with her little son, her eyes red, scrutinizing the marchers. As I drew closer, I noticed that she had covered her face with her handkerchief, while with her other hand she caressed the head of her little boy.

The sight of the commandant suddenly loosed a flood of hatred and loathing. And in one moment I settled with him all my accounts of all Israel, beginning with the exodus from Egypt to his last venomous order to send me to the front ahead of time, because of my loyalty to my faith. I'd pique him a little. Why not? What had I to lose! I decided and acted. When I passed him I did not give my platoon the order to salute.

My platoon was in a dilemma, but passed without according him the customary sign of respect. They did not understand the situation, but without the command no man made a move. What had I to lose?

The situation was both peculiar and terrible. The commandant stood there with his green eyes fastened upon me and my platoon. He stroked his mustache, looked first to one side, then to the other, and raised his arm toward me, as if to make me correct the oversight.

I just wouldn't notice him. What had I to lose?

But when we drew opposite the beautiful lady, to the amazement of all the men on parade, I thundered forth a rasping command.

"Eyes right!"

The platoon straightened up as they passed the beautiful lady, marching with exceptional respect.

Stormy applause broke out along the entire length of the crowded street. It seemed that the street itself was applauding.

The beautiful lady waved her handkerchief and burst into tears, her face torn between smiling and weeping.

When we reached the station, First Lieutenant Print came over to me and stared at me at length, expressing both anger and pity.

"What have you done? Now not even your *Jewish* lieutenant colonel will protect you!" he said, almost in a whisper. "Now you have no hope at all. Now you'll have to go to the front without delay."

Even he seemed to have forgotten the remarks of the commandant. I reminded him.

"I beg leave to say, sir, the front is the supreme reward and not a punishment!"

• • • • •

We sat in the train and rode on. On the way I learned that the lieutenant colonel, the husband of the beautiful woman and the father of that splendid lad, was also a Jew.

הוא קטן באיכותו כמו משמים. — לא שאלתיך, פראץ! ("פראץ" מושג נרדף ל"שָׁרֵץ") — הרעים עלי כמו משמים.

הייתי לנציב-מלח. — והאדון הרם הוסיף בדברי כיבושין: — אתה השתתפת גם בחזית. טעמת את טעם היסורים. עליך להישאר עוד בעורף, בעיר, לזמן רב; להיות לקצין ואחר-כך לצאת כמארש (אל החזית). הבינות? — מודיע בהכנעה: כן, אקסלנץ. — ובכן.

ופה נשתנו פניו לפתע-פתאום והיו לפני-מפלצת מזרה אימים: — עליך להשליך לעזאזל את "החבילה היהודית הנאלחת" ולא להרגיז את הרוחות בשעת-חירום זאת! — הבינות?! השד יודע איך קרה הדבר. אך הזדקפתי פתאום והעזתי: — מודיע בהכנעה: לא, אקסלנץ! — מה?! — הרעים עלי בקול מטרט, ומבלי לחכות לתשובה, טרט לי בפני:

— מארש! אל הקאדר! אל החזית, כלב! — מודיע בהכנעה: כן, אקסלנץ! זה לא עונש, זהו הפרס הגדול שלי! רוצה אני למות בעד שר-הצבא הרם על כל רמים, הוד מלכותו הקיסר פראנץ יוסף הראשון. ועזבתי אותו כדין.

למחרת שלח אותי אל הקאדר — בלי מעלת-קצינים. כשיצאנו את העיר, אל תחנת הרכבת, הלכתי בתור אונטראופיציר בראש פלוגה אחת. בתהלוכה אשר כזו היתה כל העיר בחוץ. העיר ידעה כמעט את כל תלמידי בית-הספר לקצינים וכולם היו תאבים לראות מי הצליח לעלות למדרגת קצין ומי לא. קרוב למעונתו של האדון הרם ראיתי אותו מרחוק עומד הכן לקראת התהלוכה; על כל ראש-פלוגה היה מוטל לתת לפלוגתו פקודת-כבוד כלפי הקומנדנט הראשי העומד על המדרכה. כמאה צעדים אחרי מעונתו של האדון הרם שם ראיתי את האשה

היפה עומדת עם בנה הקטן ובוחנת בעין סוקרת את כל ההולכים. כשקרבת יתר ראיתי, איך היא מכסה בממחטה את פיה המתעקם לבכיה — כשידה השניה מלטפת את ראש בנה הקטן.

דמותו של האדון הרם עוררה בי פתאום רוגז ובחילה עד לאין גבול. וברגע אחד גמרתי איתו אל כל חשבונותי ואת חשבונות כל בית-ישראל, החל מיציאת מצרים ועד פקודת הרעל האחרונה שלו, לשלחני על יהדותי אל החזית קודם זמני. — אני ארגיז אותו קצת. מדוע לא? מה יש לי לאבד? — החלטתי ועשיתי: כשעברתי על פניו לא נתתי לפלוגתי פקודת כבוד —

הפלוגה שלי באה כמבוכה — אך עברה בלי כל סימן של כבוד כלפיהו. החבריה לא הבינה את העניין — אך בלי פקודה אין איש זו. מה יש לי לאבד?

המצב היה מוזר ונורא. האדון הרם עמד והבליט עלי ועל פלוגתי את עיניו הירוקות, אחר-כך משך את שפמו, הביט הנה והנה והרים את ידו כלפי, כמו להעיר אותי שאתקן את המעוות. לא ראיתי אותו. מה יש לי לאבד?

וכשניגשנו כלפי האשה היפה, לתמהונה של כל התהלוכה — הרעמתי קול פקודת-כבוד מנסרת: — פָּבֵד!

הפלוגה הזדקפה ועברה על פני האשה היפה כצעדי כבוד יוצא מן הכלל.

מחיאות-כפיים סוערות טרטרו לאורך כל הרחוב הצפוף — הרחוב מחא-כף.

האשה היפה נפנפה בממחטתה ופרצה בבכי בפניה המחייכים ובוכים כאחד.

כשהגענו אל התחנה, ניגש אלי האוברלויטננט פרינט והביט בי ארוכות בזעף וגם בחמלה:

— מה עשית? — כעת לא יגן עוד עליך שר-האלף היהודי. — אמר כמעט בלחש. — כעת אין לך כל תקווה. כעת תיכנס תיכף אל החזית. גם הוא שכת, כנראה, את דברי האדון הרם בנשף, הזכרתי אותו: — מודיע בהכנעה: החזית היא הפרס הגדול ולא עונש!

ישבנו ברכבת ונסענו. בדרך נודע לי ששר-האלף — בעל האשה היפה והילד הנחמד — הוא יהודי.

תְּעוֹדַת הַמּוֹת

The Identification Tag

OUR replacement camp was in the city of Satmar. My first visit in the city was to the local rabbi, Samuel Jordan. Rabbi Jordan was an enthusiastic Zionist, which was unusual for a Hungarian rabbi.

I received a sorrowful welcome. All eyes welled with tears. The war. The front. And especially the rabbi's youngest daughter Hannah, about fourteen. A dark girl, a gorgeous daughter of her people, whose eyes wounded and healed you at the same time. She studied the Bible with her father and knew Hebrew well.

In the eyes of this girl, I was, for the first time, deeply conscious of the horror of approaching death. I was going off, to die there in a clay pit, and she would remain here, grow up, mature, and be gloriously beautiful, without me, forever and ever. I began to feel keenly alive to the war and all its horrors. I had altogether forgotten that I had already been in danger of imminent death, and had been wounded. That seemed like a shadowy, passing event. Only now did the real thing begin. Now the war really began. Little Hannah.

In the replacement camp itself, life began anew for me. Almost all of my comrades appeared as officers, while I was the only idler, a miserable ill-starred wretch, a good-for-nothing. Headquarters turned a few rookies over to me for preliminary instruction in standing, marching, handling a gun and presenting arms. The buck privates were peasants, laborers, and a few city fellows, and all of them looked upon me as a superior creature, to be feared and dreaded. They studied, listened to me reverentially, and were fond of me.

My superior officer, recently promoted to the rank of lieutenant colonel, looked askance at the pleasant relationship between me and the soldiers. I was quite lenient with my pupils. Until he came over to me once and said softly, "Why did you collude with them in the chicken thefts? Spit in their faces right away!"

"Spit in their faces? That's a little hard."

But the commanding officer was insistent.

"Spit in their faces, I said! Understand?"

I looked into their faces. Simple fellows, with guileless, sober countenances, studying military tactics and preparing to leave their families behind to die—how could one spit in their faces for no reason at all?

So I did not spit in their faces. What had I to lose?

For that I stood trial and was sentenced to one day's solitary confinement. That meant a narrow, dark room and bread and water. Sleeping on the floor, without cot or pillow.

In prison I had leisure to reflect upon the concept of patriotism. All war fervor burns with love for the Fatherland. The orators preach it, the women seduce their husbands and lovers into dying for the Fatherland, the poets glorify it in verse, and the correspondents at the front report heroic exploits of love for the Fatherland—and they had ordered me to spit in the faces of the candidates for heroism and patriotism! Suppose I should spit into the face of one of them, while his wife and children were looking on?

As I left prison, one of the rookies came over to me before going on duty. A very young chap, strikingly handsome.

"Herr Sergeant, we beg of you, all of us, should you again be ordered to disgrace us—please don't hesitate. Disgrace us. An order is an order. It doesn't mean anything. It isn't worth suffering for on our account. Death is worse than disgrace."

"Go to your station, stupid!"

In the evening that same handsome youth, a Magyar about seventeen years old, who had enlisted out of true and simple

הקאדר שלנו היה בעיר סאטמאר;¹ את הביקור הראשון שלי בעיר הקדשתי להרכיב דמתא של ערת הנאורים: ר' שמואל ירדן.² הרב ירדן הוא מן הציונים הוותיקים — דבר הנדיר בהונגאריה בין הרבנים.

כבית הרב קיבלו אותי בצער וכעניינים לחות. — המלחמה. — החזית. — וכיחוד בתו הצעירה של הרב, חנה, ככת ארבע-עשרה. ילדה שחומה, בתי-ישראל מזהירה, שענייה היו פוצעות ומרפאות כאחת. היא למדה את התנ"ך יחד עם אביה והכינה היטב עברית.

בעיני ילדה זו הכרתי לראשונה את עומק זוועתו של המוות המתקרב. אני אלך, אמות שם בכור-הסיד — והיא תישאר פה, תגדל, תשגשג, תיף לתפארת, בלעדי, לעולמי עד. — התחלתי להרגיש את המלחמה במלוא מוראה. שכחתי לגמרי, שכבר הייתי בסכנת-מוות וגם נפצתי. זה היה כעין מקרה-עובר בעיני. כעת — כעת מתחיל הדבר. כעת מתחילה המלחמה. חנה הקטנה.

ובקאדר עצמו — התחילו בשבילי חיים חדשים. כמעט כל חברי הופיעו בתור קצינים — ואני היחיד הבטלן, ביש-גרא אומלל, לא-יצלח. המפקדה מסרה לי טירונים אחדים, שאלמד אותם את השיעורים הראשונים בהלכות העמידה, ההליכה, החזקת-הרובה ונתינת-הכבוד. החיילים הפשוטים, איכרים, כעלי-מלאכה, וגם בני-עיר אחדים — כולם הביטו בי כמו ביצור עליון, שפחדו ומוראו עליהם. למדו, הקשיבו לי כדחילו ורחימו ואהבו אותי.

1. סאטמאר (סטור-מרה) — כיום נכללת בתחום רומניה, סמוך לגבול הונגאריה. מסוף המאה התשע-עשרה הייתה מאבק עז בין זרמים שונים ביהדות.
2. הרב שמואל ירדן (שאנדור ירדן) — ראש קהילת ה"סטטוס קוו" בסאטמאר משנת 1902, ציוני פעיל. ב-1911 ייסד גן-ילדים עברי ראשון בהונגאריה, ובשנים 1920-1922 הפעיל בית-ספר עממי.

המפקד שלי, קצין חדש, שראלף במעלה, הביט על זה, על יחס-הגומלין הטוב שביני לבין החיילים בעין רעה. רך מדי הייתי אל תלמידיו. עד שפעם ניגש אלי ואמר במנוחה:

— איפה השתתפת איתם יחד בגניבת-תרנגולות? ירוק להם בפניהם תיכף ומיד!

לירוק להם בפניהם? — זה קצת קשה.

אך האדון המפקד לא הרפה:

— ירוק להם בפניהם אמרתי! הבינות?

הסתכלתי בפניהם. אנשים פשוטים, פנים תמימים ושקטים, הולמדים את הלכות המלחמה ומתכוננים לעזוב את משפחותיהם ולמות — איך לירוק להם פתאום בפניהם?!

לא ירקתי להם בפניהם. מה יש לי לאבד?

על זה עמדתי למשפט וקיבלתי יקמה "מאסר-יחיד". פירוש: חדר צר ואפל עם לחם ומים. על הרצפה, כלי כל מיטה וכו'.

במאסר היתה לי שהות להרהר בעניין המושג פאטריוטיזמוס. כל החלהכות המלחמה בוערת באהבת המולדת. הנואמים מטיפים לה, הנשים מפתות את בעליהן ואת האוהביהן ללכת למות בשם המולדת, המשווררים מחברים לה שירים והקפטים שבועורף-החזית מודיעים על גבורות מתוך אהבת המולדת — ופה מצווים עלי לירוק בפני המועמדים לגיבורים ולאהבי-המולדת. — ולו הייתי ירוק בפני אחד מהם — ואשתו ובניו היו רואים זאת מן הצד?

כשיצאתי מן המאסר — ניגש אלי אחד הטירונים לפני העבודה. בחור צעיר מאוד ויפה עד להפליא.

— אדון צוגספיהרר, אנו מבקשים ממך, כולנו, אם שוב פעם תקבל פקודה להלעיב בנו — אל תפקק. תלעיב בנו, הפקודה היא פקודה. אין דבר. — לא כדאי לסכול בגללנו. המוות הוא גרוע מן העלבון. — לך למקומך, טיפש!

בערב נכנס אלי אותו הבחור היפה, מאדיאר, ככן שמונה-עשרה, שהתנדב מרצונו הטוב, מאהבת-מולדת אמיתית ופשוטה, ואמר לי:

— ירשה נא לי אדוני להיות לך למשרת-קצין.

— כשאהיה קצין, חביבי. תודה רבה.

— לא חשוב — התעקש הטירון הצעיר — נהוג, שגם מועמדי-

הקצינים מרשים לעצמם להשתמש במשרת. לא רשמית. ככה. אני אשרת אותו. בחפץ לב. בכקשה.

patriotism, came to me and said; "Will you please permit me, sir, to be your orderly?"

"When I am an officer, friend. Thanks, very much."

"It doesn't matter," the young tyro insisted, "because it is customary for even officer aspirants to permit themselves the service of an orderly. Unofficially. So. I shall be your orderly. Very gladly. Please."

And he immediately began to arrange my things.

I studied him. Large, deep-blue eyes that shone forth from beneath long black lashes, which shaded their brightness, like the sun rising within a thick forest. I became very fond of him. It was pleasant to be in his company.

From that day, he did not leave. He worked for me, tried hard, was always respectful and under strict discipline, and showed exceptional devotion. Whomsoever I loved, he loved, too, and whomsoever I hated, he, too, hated to the nth degree. Outwardly, he was most genteel, but inwardly I was aware of his strength—a pedigreed dog, faithful and handsome, but with the heart of a lion deep inside of him.

He was in the habit of calling the lieutenant colonel "wild boar" because of his exceptional vulgarity.

It so happened that on my second day in the replacement camp I learned that one basic principle of the army was vulgarity. Shamelessness and trenchant commonness of speech. Above all, one must know how to swear and blaspheme in language that no drunken prostitute had ever dreamed of. The loathsome reviling of everything dear and sacred to man, from his own virtuous mother to the crucifix—and among Jews, the "phylactery strap"—served as a sort of intoxicant, like alcohol, in the war-charged air. By swearing and blaspheming, their hapless suffering and anger were in large measure dissipated. The soul filled with bitterness was to some degree emptied, and the condition of the spirit was improved. Headquarters understood that very well, and it therefore extolled and showed favor upon those who spoke that way, although the *Herr* Lieutenant explained it somewhat differently. That manner of speech, according to his explanation, was necessitated by the urgency of brevity. Instead of searching for words, phrases, and expressions for certain common acts, which people usual-

ly do not mention in nice society, there would come a single word, a simple word, which required no time for reflection and left no room for error. Those instructions had got him into difficulty more than once. There had been occasions when an officer, one of the "four hundred," had gone home on furlough, and while seated with decent people would suddenly use some army expression that would humiliate everyone present. And he would finally flee posthaste back to the replacement camp.

But there was one among us who found it difficult to accustom himself to that manner of speech—a young seminary student, Jakob Margolis. He was a thin, emaciated, dark fellow, short of stature, who spoke Hungarian flawlessly, and patiently endured his afflictions because of his inability to adapt himself to the official swine language. But at the same time he was endowed with the gift of natural humor—an incomparable jester. It was his humor that saved him from suffering real punishment. No one ever saw him laugh—his face was always provokingly serious. But his acts, his gestures, his voice, and his speech made even the wildest beasts among the officers laugh. And that natural faculty lent itself, ultimately, to the manner of the officers, if not in speech, then better (or worse) in deeds. He stripped himself of all sense of shame, in accordance with the wish of the officers, and performed his every act as though desirous of accurately demonstrating what he had to say.

Before long Jakob Margolis was the darling of the entire regiment, and his fame spread throughout our division. Being aware of that, he endeavored to reduce his language to the absurd. As if to say—if you want vulgarity, I'll give it to you!

More than once he was the cause of ruining discipline while the men were on duty. And that was something which involved stiff punishment. To make the rookies laugh while they were on duty—there was no crime greater than that.

"Wait, wait," the captain once said to him angrily, with a forced smile, "just wait! Soon the *Herr* Division Commander will visit us, and just try to clown then! He'll knock your teeth out, you *mamzer!*" (He spoke the word in Hebrew.)

"Why a *mamzer*?" Margolis asked.

ותיכף התחיל לסדר לי את החפצים.

הבטתי בו: יופי של בתולה טהורה; עיניים גדולות, כחולות-עמוקות, שעפעפיים ארוכים, שחורים מאהילים על נוגהן והן מאירות מתוכם כשמש עולה מתוך עבי-היער. — החאהכתי בו. נעים היה לי להיות בחברתו.

ומאו — הוא לא עזבני. עבר בשבילי, התאמץ, השתדל, בכבוד, ובדקדוקי המשמעת — ובאהבה יוצאת מן הכלל.

את אשר אהבתי אהב, ואשר שנאתי — שנא גם הוא תכלית שנאה. מבחוץ כולו נימוס — ובפנים הרגשתי בו כוח; דמות כלב גועזי נאמן ויפה — עם לב אריה שם פנימה.

את שר-האלף קרא בשם רגיל: "החזיר בעל הקרניים". — בשם זה הכתיר אותו ביחוד על גסותו הכלתי רגילה.

בכלל נודע לי פה בקאדר תיכף ביום השני, שאחד מיסודי תורת-הצבא הוא: הגסות. חוסר הבושה ופשטות דראסטית. ועל כולם: לדעת לחרף ולגדף בסגנון, ששום זונה שיכורה לא שיערתו מעולם. הקללות הנמרצות כלפי כל החביב והקדוש לו לאדם, החל מן האם הטובה ועד האיקונין הקדוש — ואצל היהודים: "רצועת-התפילה" (תפילין) — משמשות כעין שיכרון, כעין אלכוהול באווירת המלחמה: בחירוף וגידוף פג הצער והכעס אין-האונים במידה מרובה. הנפש המלאה מרירות, מתרוקנת קצת ומצב הרוח משתנה לטובה. — את זה מבינה היטב המפקדה העליונה ולפיכך משבחת היא ומציינת באהבתה את בעלי הסגנון הזה, אף כי האדון הליטיננט מבאר את זה אחרת קצת. הסגנון הזה, לפי ביאורו, בא למען הקיצור הנמרץ. במקום לחפש מלים והבעות וביטויים לפעולות ידועות, שאין האדם רגיל לדבר עליהן בחברה טובה — באה מלה אחת, המלה הפשוטה, שאינה תובעת זמן רהור ואינה נותנת מקום לטעות. — וחינוך זה תובע לא-פעם את עלבוננו. היו מקרים, שקצין, בן לחברה הגבוהה, קיבל חופשה, נסע הביתה — ובשבתו שם בחברה טובה היה מדבר פתאום בסגנון כזה, שהיה ממיט חרפה וכלימה על כל סביבתו. עד שהוא עצמו ברח חזרה אל הקאדר.

והיה אחד בינינו, שקשה היה לו להתרגל אל הסגנון הזה: בחור הישיבה, יעקב מרגלית. בחור צנום ושחרחר זה, בעל קומה נמוכה ושוחחה, שדרך-אגב דיבר הונגאריית צחה שבצחה, סבל עינויים בגלל חוסר-כשרונו להסתגל אל סגנון החזירים המצוה. אך יחד עם זה היה

בחור צנום זה מחונן בכשרון של הומור טבעי, כמעט מוקיוני לאין דוגמה; וזה הציל אותו מלקבל את היסורים כמות שהם. מעולם לא ראה אותו איש צוחק, פניו היו תמיד רציניים עד כדי הרגזה — אך מעשיו, תנועותיו, וקולו ודיבורו היו מביאים לידי צחוק אף את החיות הכי רעות שבין הקצינים. וכשרונו זה הטבעי סיגל אותו סוף-סוף אל סגנון הקצינים, אם לא בריבור — הרי טוב מזה (או גרוע מזה): כמעשים. הבחור הזה התפשט מכל רגש בושה, כחפץ הקצין שלנו ועשה את הכל כאילו רוצה לתת כמעשיו אילוסטרציה נאמנה לדבריהם.

ולא עברו ימים אחדים ויעקב מרגלית היה חביב על כל הרגימנט³ ושמעו עבר בכל הדיכוייה שלנו. והוא, לדעתו זאת, התאמץ להביא את הסגנון הזה לידי אבסורד. כלומר: אם לגסות — הרי לכם גסות! ולא פעם היה גורם לקלקול המשמעת בשעת העבודה. דבר הגורר אחריו עונש חמור: להצחיק את הטירונים בשעת העבודה — אין חטא גדול מזה.

— חכה, חכה! — אמר לו פעם שר-המאה בכעס מתוך צחוק-אונס — חכה! בקרוב יפקוד אותנו האדון הדיכויינר⁴ — ואז תנסה לעשות מעשי-מוקיון! הוא יוציא לך את שיניך, ממזר! (את המלה הזאת אמר בעברית: ממזר).

— מדוע ממזר? — שאל מרגלית.

— כל בחורי הישיבה "ממזר" הם, מלחכי-אחוריים כולם.

— מדוע מלחכי-אחוריים!

— אל תשאל, טינופת שכמותך! כך אומר לך האדון שר-המאה! וכעבור ארבעה ימים בא האדון הדיכויינר לבקרת הרגימנט שלנו. יצאנו השדה לתרגילי-טכסיס ועברנו בהתמדה, בחריצות ובציפיה לעונשין. הופיע האדון הרם, עמד מן הצד והתבונן בנו כשנחנו קצת — ניגש אלינו, הסתכל יפה-יפה במרגלית ושאלו:

— מה אתה בציביל?⁶

מרגלית, שלמד את חובת הקיצור, ענה:

3. חטיבה.

4. אוגדה.

5. מפקד אוגדה.

6. בחיים האזרחיים.

"All seminary students are *mamzers*, buttock-lickers, all of them!"

"What do you mean, buttock-lickers?"

"Don't ask questions, you piece of dung! The *Herr* Captain tells you so!"

Four days later the *Herr* Division Commander came to inspect our regiment. We went out into the field for drill, and we performed diligently, industriously, and in expectation of punishment. The commander appeared, stood to one side, and watched us. As we stopped to rest a bit he came over and closely scrutinized Margolis.

"What are you in civilian life?"

Margolis, who had learned the necessity of brevity, replied, "I beg leave to say, sir, a *mamzer*!"

"What is a *mamzer*?" the commander asked.

"I beg leave to say, sir, a buttock-licker!"

"What?" he thundered, storming furiously. "Do you know what you are saying?"

"I beg leave to say, sir, I don't know. A piece of dung like myself is forbidden to ask questions. So the *Herr* Captain tells me."

I looked with trepidation at my captain, and the captain reflected my panicky look, then turned and looked at the commander, who had his eyes fastened upon him. The commander stared for a moment, and then, as though sizing up the entire situation, gave the command: "Resume drilling!"

We resumed. As I lined up my platoon at attention, with my lieutenant in command at my side, the rasping voice of Jakob Margolis suddenly rang out: "*Herr* Captain, I must go!"

This was in accordance with orders about the use of military language—instead of speaking in a roundabout way, losing time while requesting permission to care for one's natural needs—one had to speak very briefly, in a single word. And that was the established word.

The captain looked at Margolis for a moment like one vanquished, and said, "Go!"

Margolis ran about one hundred paces and there took care of his needs.

A disguised smile played across the harsh features of the commander.

We continued our drill.

A long time passed, but Margolis did not stir from his place. Only his groans came across the field. The commander was now disgusted with the prank and motioned the captain to bring the rookie back.

"Margolis!" the captain shouted. "Run back!"

Margolis, who knew what discipline meant, suddenly ceased his operations and ran toward us with all his might. He resumed his place in line, his falling pants in one hand, and in the other an empty cornhusk, which he had just used.

This spectacle shocked the commander into a stance of deadly seriousness. Then he adjusted his camera and snapped Margolis in his incredible pose, turned, and left the field.

A few days later the photograph appeared in the army journal as an example of the marvelous regard for discipline displayed by an ordinary rookie.

Margolis was promoted to the rank of lance corporal.

Army language saturated the entire city in which the replacement camp was located, and even the women were not free of its taint. But the children, in particular, absorbed it, and no punishment either in school or at home was of any avail.

Afterwards, everyone became accustomed to it. So there came to be a number of cities in the country, in which the replacement camps had been located, where, should an outsider enter, he would find himself in an altogether different and strange environment.

One fine day I, too, discovered that I, a veteran soldier and a capable underofficer, had succumbed to my environment, despite the fact that I did everything to preserve my civilian character and was unaware of any change at all. The burdens of army life vanished. To drink from the same mug which dozens of gypsies had used, to finish half a cigarette which a friend had left for me, and to eat bread ravenously which had fallen into dirt, without even cleaning it—all of these things became second nature to me, and I did not give them a second thought.

So, too, we became accustomed to the thought of death,

— מודיע בהכנעה: ממזר! (כעברית)

— מה זה "ממזר"? — שאל האדון הרם.

— מודיע בהכנעה: מלחך אחוריים!

— מה?! — הרעים האדון הרם בכעס עצור — אתה יודע מה

שאתה מדבר?

— מודיע בהכנעה: לא יודע; לטינופת שכמותי אסור לשאול, כך

אומר לי האדון שר-המאה.

אני הבטתי ברעדה בפני שר-המאה שלי ושר-המאה החזיר לי מבט-זוועה ואחר-כך עמד והביט בפני האדון הרם, שנעץ בו את עיניו, הסתכל רגע ואחר-כך, כמבין את העניין, נתן פקודה:

— להמשיך!

המשכנו את העבודה. וכשהעמדתי את הפלוגה שלי בשורה, עמידת-כבוד, ועל ידי הלויטננט' המפקד עלי — נשמע פתאום קולו המנסר של יעקב מרגלית:

— אדוני שר-המאה: להחריא!

זאת היתה לפי פקודה בין יתר הפקודות על דבר הסגנון הצבאי: במקום לדבר סחור-סחור ולאבד זמן כשעת הבקשה לרשות עשיית הצרכים — צריך לדבר בקיצור, במלה אחת. וזאת היא המלה הברורה. שר-המאה הביט רגע בפני מרגלית וכמנוצח אמר:

— לך!

מרגלית רץ כמאה פסיעות, ושם עשה את שלו.

על פניו החמורים של האדון הרם הופיעה בת-צחוק מסתרת.

ואנו המשכנו את העבודה.

עבר זמן רב ומרגלית אינו זו ממקומו. רק אנחותיו היו נשמעות משם, האדון הרם נלאה להביט בכדיחה זו ורמז לו לשר-המאה להחזיר את הטירון.

— מרגלית!! — צועק הקצין — רופָּה!!

מרגלית, היודע משמעת, מפסיק פתאום ורץ בכל כוחו אלינו — וכה נכנס אל השורה ועומד, כשמנסיו הנופלים בידו האחת וכידו השניה קולֵס ריק של תירס, שבו השתמש.

לתמונה זו נעמד האדון הרם ברצינות-מוות — אחר-כך מתקין את מכונת-הצילום שלו ומצלם את מרגלית בעמידתו המופתית.

7 סגן.

ועוזב את השדה.

כעבור ימים אחדים הופיעה התמונה בז'ורנאל הצבאי — דוגמה לרגש המשמעת המופתית לגבי טירון פשוט.

ומרגלית הועלה למדרגת "גפרייטר" (כוכב אחד).

סגנון צבאי זה היה ממלא את כל העיר, שבה נמצא הקאדר וגם הנשים לא ניקו ממנו. אך ביחוד הילדים למדו אותו, ושום עונש בכית-הספר ובכית-ההורים לא הועיל.

אחר-כך התרגלו כולם לדרך וככה היו ערים אחדות בארץ, הערים שהקאדרים התגוררו בהן, שאם אדם זר נכנס אליהן, היה מוצא את עצמו כמו בתקופה אחרת זרה לגמרי.

וביום בהיר מצאתי גם אני את עצמי חייל מובהק, ואונטראופיציר ותיק — אחרי שהתאמצתי בכל כוחי לשמור על מהותי הציבילית ולא הרגשתי אפילו תמורה כל-שהיא. פסו סבלות הצבא; לשתות מספל אחד עם עשרות צוענים, להמשיך את עישון חצי-הסיגאריה שהשאיר לי חברי ולאכול כתיאבון את הלחם, שנפל באבק ומבלי לנקות אותו אפילו — כל אלה היו לנו לטבע שני שאין להרהר אחריו.

וככה התרגלנו גם לרעיון-המוות, מבלי כל מחשבת חרטה, ומבלי כל זכר לעיר היפה ולא-הובחנו החמה שם במקום-שהיא.

ופתאום אירע דבר קטן שטפח לנו על פני נפשנו ועורר בנו את הזוועה בכל שיעור מפלצתה האיומה. הפלדוויבל חילק בינינו כעין פח קטן כפול, העשוי כשני לוחות-ספר קטנים הסובכים על ציר ונסגרים, ובתוכם פיסת-נייר עם השם, המעלה, שְׁנַת-ההולדת ושנת-הגיוס.

זאת היתה תעודת-המוות, שכל חייל תולה אותה על צווארו בלכתו אל שדה-הקרב. מטרת התעודה הפעוטה הזאת היא: אם יימצא החלל בשדה, ידעו מי הוא ויודיעו את מיתחו למפקדה, והמפקדה — לקרובי המת.

תעודת-מוות זו העמידה בנו את נקיפת ליבנו לרגעים אחדים. הפלדוויבל חילק אותן וכיאר לנו את ייעודן. אנו לקחנו אותן ביד, קראנו את הכתוב בהן, אחר-כך תלינו אותן על צווארנו, תחת הכותונת בהרהורים נוגים ובפנים חיוורים — ועל ליבנו עלו וצפו פתאום כל חיינו הצעירים עם כל שמחתם והמונם יחד.

כרגע זה הרגשתי את עצמי כמת לכל פרטיו.

הקצין הרגיש בדבר.

— זאת היא הדיפלומה שלכם, חבריה — אמר בלעג-מוות — כל

without repining and without recalling the beautiful city, and our warm sweethearts far away.

Suddenly, a minor incident occurred which struck us between the eyes, and made us horribly panic-stricken. The first sergeant gave to each of us a little, hinged locket, made like two small book covers, in which there lay a piece of paper bearing the name, rank, date of birth, and date of joining the service.

This was the identification tag which every soldier hangs around his neck when he leaves for battle. If anyone should find a dead body on the field, he would be able to identify it, report the death to headquarters, and headquarters would inform the relatives.

The identification tags set our hearts a-thumping for a few minutes. The first sergeant distributed them and explained their import to us. We took them in our hands, read what was written in them, then hung them around our necks, under our shirts, with sad thoughts and ashen faces. In our hearts there suddenly rose and floated a panorama of our youthful lives, with all their joys and sorrows.

That moment I felt, for all practical purposes, like a corpse. The noncom, too, realized how the boys felt.

"This is your diploma, fellows," he said, defiant of death. "All that you have learned and done in your lives up to now—you have done for this. So be careful, fellows. Guard this little tag. Don't cause your relatives any suffering after your death. Why should you be lost without identification?"

We reflected.

He added, severely: "If you should be suddenly searched and this tag is not found on you, you will get three days' hard labor without bread and water! Understand?"

We did not understand. Is it so important to headquarters that we avoid bringing sorrow to the survivors?

When the officer left, Margolis came over to me.

"I'll throw this the hell away. What good is it to me?"

"Why?"

"I have no relatives."

"No relatives at all?"

"No."

"Then what difference will it make to you, if you keep it?"

Margolis pondered for a moment, and then said, as though to himself: "It's worse if they report and there is no one to report to. They report to just an empty grave. Why? There won't even be anyone to say Kaddish for me."

"I'll say it for you," spoke up a middle-aged soldier, who had been put in my platoon a few days before. He was "Uncle" Oestreicher, a Jew about fifty, who had already been a soldier during peacetime and had been drafted as a reservist.

The two soldiers, young Margolis and the older Oestreicher, shook hands and made an agreement—that whoever survived would say Kaddish for the deceased.

"And your own son?" I asked Oestreicher.

"I have none. I had two and both fell in battle last week. Almost on the same day. I have daughters only. And a little grandson."

I was sorry that I had asked him.

* * * * *

The next day my orderly informed me with vengeful glee: "News. The Herr Colonel is here. And dressed for action."

I was interested to learn that someone's accusation had brought him there.

As punishment for his "debate" on religion and Judaism with me, he, too, had been ordered to the front before his turn.

He, too, had received the "great reward." In the next advance to come after ours, he, too, would go to the front.

When the Herr Colonel saw me, his face became terribly contorted and his mustache began to shake to and fro, like a locust. It was certainly clear to him that I was the cause of his coming there.

מה שלמדתם ועשיתם בכל ימי חייכם עד הנה — למען זה עשייתם. לפיכך היזהרו, חבריה, שמרו על הפח הקטן הזה. אל תגרמו צער לקרוביכם אחרי מותכם. למה לכם לאבוד בלי כל זכר? הרהרנו בדבר.

והוא הוסיף בחומרה:

— אם יבדקו אתכם פתאום ולא ימצאו את הפח הזה, תקבלו

שלושה ימים מאסר קשה בלי לחם ומים! הבינותם?!

לא הבינונו. האם כל-כך חשוב הוא הדבר למפקדה, שלא נגררם

חלילה צער לנשאים בחיים?

כלכת הקצין ניגש אלי מרגלית:

— אני אשליך את זה לעזאזל. למה לי?

— מדוע?

— אין לי שום קרוב.

— שום קרוב בעולם?

— לא.

— אזי — מה איכפת לך, אם תשמור עליו?

מרגלית הרהר רגע ואחר-כך אמר כמו לעצמו:

— גרוע הוא, אם מודיעים ואין למי להודיע. — מודיעים לחלל

ריק, בעלמא. — למה? אפילו "קדיש" לא יהיה מי שיגיד אחרי.

— אני אגיד אחריו — נשמע קולו של חייל בא-בימים אחד,

סיפחו אותו בימים האחרונים אל הפלוגה שלי. זה היה "הדוד

אסטרייכר"; יהודי כבן חמישים, שהיה כבר חייל בימי-השלום וכעת

סיפחו אותו בתור רזרביסטן.⁸

ושני החיילים, הצעיר מרגלית והזקן אסטרייכר, תקעו כף ועשו

הסכם: מי שימות קודם יגיד אחריו השני "קדיש".

— ובכך? — שאלתי את הדוד אסטרייכר.

— אין לי. היו לי שניים ושניהם נפלו בשבוע שעבר. כמעט ביום

אחד. רק ילדות יש לי ונכד קטן.

התחרטתי על ששאלתי אותו.

למחרת מודיע לי המשרת שלי בהנאת-נקמה:

— חדשות: האדון המאיור פה. ובתלבושת-חזית.

8. איש מילואים.

התעניינתי ונודע לי, שתלונתו של מי-שהוא הביאה את האדון הרם הנה. בתור עונש על "שיחתו" איתי על ענייני הדת והיהדות — באה פקודה לשלחו, גם אותו, לחזית קודם זמנו.

גם הוא קיבל את "הפרס הגדול". במארש השני, הבא אחריו, ילך גם הוא לחזית.

כשראה אותי האדון המאיור — התעוו פניו עד כדי שבץ ושפמו התחיל להתנועע הנה והנה, כמו של חסיל. ודאי "ברור" לו, שאני גרמתי לו את זה.

In the house of Rabbi Jordan there was a little gathering of friends who had come to say good-by to me. There were a few speeches, too. They spoke in a truly patriotic manner. They spoke of heroism, of courage, and of a hero's death. One lady raised her glass and said, with pathos: "This poet has an exalted fate—to die a hero. His name will be remembered

along with that of the poet Fatiufi (a classic Hungarian poet who fell in the War of the Redemption), and with all the poets who have fallen on the field of honor."

And she raised her glass.

All that time I sat there, listening, and looking at the faces of those people speaking about death, about my death, as if it were a beautiful drama. Finally, I raised my glass and said, "If my death will give you pleasure, I'll do my best to give it to you."

The rabbi, who had been sitting quietly, closed his eyes and leaned on his side. Little Hannah burst into tears and fled into the adjoining room. From there we heard her crying: "Enough! enough!"

They all arose, perplexed and silent. Each one took leave of me, silently ashamed. Withal, someone did express the hope that I would win special distinction. Then the rabbi came over, kissed me on my brow, and said with complete assurance: "You won't die. You will go to Palestine. Right after the war. They're waiting for you there. Remember."

When I was near the door, little Hannah came over to me and said, "You will return with neither decorations nor medals nor citations for heroism. You will come home an ordinary soldier tattered and worn and even—even wounded. But you will return; you will return alive."

She kissed me and again fled to her room.

When I went outside, all that remained in my memory of the speeches were the moist blue eyes of little Hannah and her sweet voice: "You will come home—tattered and worn—but alive."

And the touch of her sweet lips lingered on my cheek.

Suddenly, I recalled the words of the rabbi—to Palestine. Strange. The fine old general had also said something like that to me: "Pray for me at the Wailing Wall."

* * * * *

In the replacement camp everyone was prepared for the advance. The band began to blare, and we stood ready. My orderly gave me a letter—from Mansy. I remembered that I had sent her a letter in which I had written, "I release you, Mansy, my darling. Live, love, drink, laugh, and forget."

I read the reply. Only two short lines.

Don't release me, idiot! Come home a ragged private, but return! Don't release me! I'm not your wife!

Mansy.

The advance began. I saw my Herr Colonel drawing nearer to me. He came over and whispered in my ear: "So! You denounced me? We'll meet again, Jew poet! You won't get away with it! You'll get yours!"

I shook violently, and shouted as loud as I could, to the amazement of everyone in the courtyard. What had I to lose?

"That's no punishment, kind sir! That's the great reward—to die for His Majesty Emperor Franz Joseph!"

Suddenly I heard a voice behind me, shouting in Hebrew. "Go straight to hell!"

It was the voice of Lance Corporal Margolis, hurling defiance at the colonel.

כבית הרב ירון היתה מסיבה קטנה של ידידים, להיפרד ממני. היו גם נאומים אחדים. דיברו בסגנון פאטריוטי מובהק. דיברו על גבורה, על אומץ, ועל מות-גיבורים. גברת אחת הרימה כוסה ואמרה בפאתוס: — גורל נשגב למשורר: למות מות-גיבורים. שמך ייזכר יחד עם המשורר פטיפי (משורר הונגארי קלאסי, שנפל במלחמת השחרור) עם כל המשוררים שנפלו על שדה-הכבוד!
והרימה את הכוס.

אני ישבתי כל הזמן והקשבתי והבטתי בפני האנשים הללו, המדברים על המוות, על מותי אני, כעל משחק יפה. ולבסוף הרימותי את כוסי ואמרתי:

— אם מותי יגרום לכם נחת — אשתדל בכל כוחי לתת לכם את העונג הזה.

הרב ששתק כל הזמן — עצם את עיניו ונשען על צידו. — וחנה הקטנה פרצה בככי וברחה לחדר השני. ומשם שמענו את קולה הצועק: — די! — די! — ובכחה.

כולם קמו במבוכה, בשתיקה. כל אחד נפרד ממני פרידה אילמת, כבושה. אך בכל-זאת היה משהו, שבייך אותי באותות-הצטיינות מזוהרים. אחר-כך ניגש אלי הרב, נשק לי על מצחי ואמר בכיטון גמור:

— אתה לא תמות. אתה תיסע לארץ-ישראל. ישר מן המלחמה. שם מחכים לך. זכור.

וכשהייתי אצל הפתח — ניגשה אלי חנה הקטנה ואמרה: — אל תחזור לא בהצטיינות ולא במדאליות ולא בגבורה; תבוא

9. שאנדור פטיפי (1823-1849) — בעיני בני-ארצו נחשב למופת של המשורר האידיאלי. קובץ משיריו, מתורגם לעברית בידי אביגדור המאירי, הופיע ב-1961.

הכיתה בתור חייל פשוט, קרוע ובלוי ואפילו — ואפילו פצוע — אך תבוא, תבוא — תבוא חי — — נשקה לי וברחה שוב אל חדרה.

כשיצאתי החוצה — לא נשאר לי מכל הנאומים אלא שתי עיניה הלחות של חנה הקטנה וקולה המתוק: "תבוא הביתה — קרוע ובלוי — וחי" —

וטעם פיה המתוק על לחיי. ופתאום נזכרתי בדברי הרב: לארץ-ישראל. — מזור. — גם הגנרל הישיש אמר לי כעין אלה: "תתפלל כעדי עלייד הכותל המערבי — —"

בקאדר היו כבר הכל מוכנים לדרך. התזמורת התחילה לרעוש, ואנחנו עמדנו נכונים. המשרת שלי מסר לי מכתב: מאת מאנסי. נזכרתי ששלחתי לה מכתב, שבו כתבתי לה: אני משחרר אותך, מאנסי יקירתי. קיי, אהבי, שתי וצחקי ושכחי.

אני קורא את התשובה. סך הכל שתי שורות קצרות: — "אל תשחרר אותי, מנוול! — בוא הביתה בתור חייל פשוט וסמרטוטי ובלבד שתבוא! אל תשחרר אותי! אני לא אשתך! מאנסי"

התהלוכה התחילה — ואני רואה את האדון המאיוור שלי הולך וקרב אלי. הוא ניגש — ולוחש לי באוזני:

— ובכן! הלשנת עלי? עוד ניפגש, משורר יהודי. — לא תעקוף את העונש!

נודעו עתי וצעקתי בכל כוחי להשתוממות כל החצר (מה יש לי לאבד?)

— זה לא עונש, אדוני הנאור!! זהו הפרס הגדול: למות בעד הוד מלכותו המלך פראנץ יוסף!!!

פתאום שומע אני קול מאחורי, צועק בעברית: — ימח שמך וזכרך!

זה היה הקול של הגפרייטר מרגלית כלפי המאיוור.

כפר-המגפה

The Leper Village

WE traveled towards Galicia. In turmoil and confusion. The noise continued for a day or two—and then the entire contingent seemed suddenly steeped in thought, reduced to silence.

During the journey, our commanding officer came over and showed us some photographs. I looked at the pictures and saw—feet, nothing but feet. Feet of marching soldiers. The officer explained angrily.

"They're cripples, that's what they are! The Herr Major photographed your feet while you were marching. You marched like the lame and the halt. It's a shame, a disgrace! Even when you're marching to your death you don't march like men!"

He turned to me. "Aren't you ashamed of yourself? This is the way your platoon marches to the battlefield! A terrible disgrace! Soldiers don't march like that, only ballet masters. I'll teach you men how to march!"

Outrageous! Men marching to their death without knowing the first thing about marching!

After a few days—I had no idea exactly how many—we debarked from the train and continued our journey on foot. Headquarters had ordered us to proceed quietly, cautiously. We drew nearer and nearer to the front. In the distance we heard the muffled roar of cannon and the earth rumbling.

The Galician cities and villages through which we passed were desolate. Everywhere we met pallid people, weary and exhausted by hunger, pleading for a morsel of bread. There were villages, even cities, in which not one house had been left standing whole. Where a house once reared its height, there now stood a stove from which a desolate chimney protruded, like a funneled finger pointing at the ashen sky. On the stove, generally, lay an emaciated cat, nothing but skin and bones, unable to stir from the spot. It either was breathing its last, meowing faintly, or else was stretched out dead.

My orderly came over to a dying, meowing cat and wanted to take it along, but the cat snorted and spat viciously, and scratched at him with all its ebbing strength.

"Don't you know that cats never want to leave a house?" Uncle Oestreicher explained. For this was his second experience on the Galician front.

The mud was ankle deep. The mud of Galicia's black, bleak earth.

The nearer we came to the front, the more numerous were the skeletons of horses, mingled with wrecked wagons and broken wheels.

Not far from the village of Zlato-Lippe we had the good fortune to be greeted by "guests"—bursting shells which missed their mark.

Near the route of our march, about two hundred paces distant, we saw a horse—very gaunt, a bag of bones. It stood motionless. Across the road a pitiful peasant was ploughing his land with the help of his wife and daughter, in place of horses. In the entire vast province there was not another living creature aside from these four.

We stopped a while to catch our breath. I walked over to the horse, bringing him a handful of barley from the ration of our officer's mount. The horse refused the offering. He merely stood there. With his eyes practically closed.

The farmer explained. "It is the horse of some Hussar who fell in battle not far from here and lay there for a few days. The horse would not leave him. I picked up the dead Hussar, brought him to burial—and the horse followed me. This is where I buried him. And since then it is impossible to get the horse away from here."

אנו נוסעים כלפי גאליציה; ברעש ובהמולה. הרעש נמשך יום, יומיים — ואחר-כך כאילו כל החכריה שקעה בהרהורים, נשתתקה. בדרך נכנס אלינו הקצין שלנו ומראה לנו צילומים. אני מסתכל בתמונות ורואה: רגליים, רגליים, רגלי חילים מהלכים. הקצין מבאר בכעס:

— הנה חברת בעלי-מום! הארון המאויור צילם את רגליכם בשעת התהלוכה. הלכתם כמו חיגרים ופיסחים. חרפה ובושה! אף למות אינכם הולכים כמו בני-אדם!
והוא פנה אלי:

— אינך מתבייש? כך הלכה הפלוגה שלך אל שדה המלחמה! בושה וכלימה! ככה הולכים לא חיילים, אלא מורים לריקודים! — אני אלמד אתכם ללכת!

באמת נורא. אנשים הולכים למות ואינם מודקדים בהלכות הצעדים.

כעבור ימים אחדים — אין לי כל מושג, כמה ימים — ירדנו מעל הרכבת והמשכנו את דרכנו ברגל. הפקודה ציוותה עלינו ללכת בשתיקה, בזהירות. אנו הולכים וקרבים אל החזית. ממרחק נשמעו קולות התותחים העמומים והמרעידים את האדמה.

הערים והכפרים שעברנו בהם בגאליציה היו שוממים. בכל מקום פגשנו אנשים חיוורים, עייפים, מזוירעב, המתחננים לפרוסת-לחם. — היו כפרים או ערים, שלא נשאר בהם אף בית אחד שלם. במקום הבתים — עומד התנור ומתוכו מודקפת כלפי השמיים האפורים ארובת-העשן הכודדה. על התנור, על פי רוב, רובץ חתול רוה, עור ועצמות, שלא זו מן הכיריים; רובץ שם בגסיסה, כיללה חלושה — או שטוח מת.

המשרת שלי ניגש אל חתול אחד גוסס ומיילל, רוצה לקחת אותו עימנו — אך החתול נושף בכעס, שורט אותו בכוחותיו האחרוניים ונשאר.

— האם אינך יודע, שהם אינם רוצים לעזוב את הבית? — אומר לו הדוד אסטרייכר, שזו לו הפעם השניה שהוא הולך לחזית גאליציה. הרפש הגיע עד הקרסוליים. רפש אדמת גאליציה השחורה והשוממה.

כמידה שקרבנו אל החזית — הלכו והתרכו לעינינו שלדי סוסים עם שברי-עגלות ואופנים.

לא רחוק מן הכפר זלאטה-ליפה זכינו גם ל"אורחים". רימוני-תותחים ש"תעו" במעופם.

קרוב לדרכנו, כמאתיים פסיעה בערך, ראינו סוס עומד; רוה מאוד; עור ועצמות. עומד ואינו זו.

לצידה השני של הדרך איכר מסכן אחד חורש את אדמתו, בעזרת אשתו ובתו, המשמשות לו סוסים למחרשתו. בכל הנוף הרחב לא היתה נפש חיה חוץ מארבע הנפשות הללו.

עמדנו לפוש קצת.

אני ניגש אל הסוס, מנסה לדבר אליו, מביא לו קומץ שעורים משעורי סוסו של הקצין שלנו. הסוס אינו מגיב במאומה. עומד. כמעט כעיניים עצומות.

האיכר מבאר לנו:

— סוסו של הוסאר אחד, שנפל לא רחוק מפה והיה מונח שם ימים אחדים. הסוס לא עזב אותו. לקחתי את הוסאר המת, נשאתי אותו לקבורה — והסוס הלך אחרי. פה קברתי את הוסאר. — ומאז אי-אפשר להזיז מפה את הסוס.
והוא מוסיף:

— זה חזון רגיל פה. סוסו של הוסאר ההונגארי לא יעזוב את בעליו. הוא עומד עד אפיסת כוחותיו ואחר-כך נופל ומת. גם זה יפול ככה וימות על-יד קבר בעליו.

בינתיים הגיעו עוד רימונים אחדים לא רחוק מאיתנו.

— אינך מתיירא? — שאלתי את האיכר.

— ולאן ללכת? בכל מקום אפשר וצריך למות. האדמה היא שלי.

— אולי יהיה שלום בינתיים.

וביקש מאיתנו פרוסת לחם. נשק את כנף מעילי וחילק את הלחם

And he added: "That's a usual sight here. The horse of a Hungarian Hussar will not leave his master. He stands beside him until he drops dead from exhaustion and starvation. This one will also drop like that and die beside his master's grave."

Meanwhile a few more shells had fallen not far from us.

"Aren't you afraid?" I asked the farmer.

"Where can one go? Death lurks everywhere, and one has to die somewhere. This land is mine. Perhaps peace will be declared soon."

He begged us for a piece of bread. He kissed the hem of my coat and apportioned the bread among his wife, his daughter, and himself. As his daughter ate, she kept ogling me. She was ready to go to the village with me if I wanted her to. A peasant daughter of Galicia. Vestiges of beauty and robustness were still recognizable in her. But she was frightfully skinny. The picture of death.

The family ate the bread ravenously, the farmer and his wife denying themselves the luxury of their entire portion. They stored part of it away—the farmer in his pocket, his wife in her bosom. But the girl devoured all of hers and asked for more. With a smile. A horrible smile. Death was smiling and inviting a kiss. A persistent smile directed at me.

"Why didn't you go to war, too?"

"It was enough to have my only son, whom the Jews took to kill in battle."

"The Jews?"

"And who started this war, if not they?"

"I'm a Jew, too, my friend," I told him.

His wife looked at me with her round eyes and crossed herself as she mumbled a prayer. The girl suddenly wiped off her deathly smile and looked at me as though fearfully disappointed. And as the peasant resumed his labor, he said, "Go, in God's name, go!"

I left them and went off with Margolis, who had all this time served as interpreter between me and the peasant. He knew a little Ruthenian.

"Well," Margolis mumbled to himself, "even at the gates of hell, they hate us!"

Our glance fell upon the horse standing with head lowered

over the grave of his dead master, the Hussar. We could not take our eyes from him. A frightful sight. Suddenly, I noticed that the eyes of the entire platoon were fastened upon the horse. And even when we were a long distance away, a great many of us still looked back.

While on the march, field headquarters ordered us to circle to one side, toward the city of Butchatz. We turned off to the right. We marched on and on, fatigued, sweating, our arms dangling, our legs dragging.

On the way, we passed through villages which had lately experienced every phase of warfare. We camped in a large village, almost all of whose houses had gaping holes smashed in them.

Before two hours had passed, a bizarre scene of village life was unfolded before our eyes. The women, small, large and old, walked about, tattered and torn, like sacks of dried bones, constantly licking their lips with their white-coated tongues. Suddenly, we noticed that their dresses, in addition to their tatters, were all marked by a single sizable rent in a spot common to all of them—in front, where the pudenda were.

At first we only smiled.

"It's impossible to cross the street to bring them food, damn them!" my young orderly complained to me, his face flushing crimson with embarrassment.

Our commanding officer was of the opinion that the Russian soldiers had done this when they raped the women. We finally learned that they themselves had rent their garments, in order to ensnare the men. And when they passed a man they pretended to cover the torn spot with their hands with a smile of feigned embarrassment.

A strict order was given to shut the women up in their houses and not allow them to go about on the streets. It was impossible to enforce the order. The women disregarded every command. They feared neither whipping nor prison, nor even death.

As one woman said to me, unaffectedly: "What could be worse than famine? Death? We'll die of starvation in any event."

The only way we could shut them up in their houses was by giving them bread.

לאשתי ולבתי. הבת אכלה וכינתיים סקרה¹ לי ברמזי עגבים: היא מוכנה ללכת איתי עד הכפר, אם אני רוצה. — בת־איכרים מגאליציה; סימני יופי ובריאות היו ניכרים בה עוד. כעת רזה עד להפחיד. פני־מוות.

המשפחה אכלה את הלחם בתאוה רירנית — האיכר ואשתי לא ריתו לעצמם לאכול את כל המנה, טמנו חלק ממנה; האיכר ככיסו והאשה — בחוקה. רק הנערה בלעה את מנתה ובקשה עוד. בבת־צחוק. בת־צחוק נוראה. המוות מחייך ומציע נשיקה. בת־צחוק מתמידה כלפי.

— מדוע לא נכנסת גם אתה למלחמה? — שאלתי בעורמה את האיכר.

— די לי בכני היחיד, שהיהודים לקחו אותו להרוג אותו במלחמה. — היהודים?

— ומי עשה את המלחמה הזאת אם לא הם? — אני גם כן יהודי, דודי — אמרתי לו.

האשה הביטה בי בעיניים עגולות — והצטלבה מהר במלמול־תפילה. העלמה הפסיקה את בת־צחוק־המוות שלה והביטה בי באכזבה נוראה, והאיכר אמר, כשהוא פונה לעבודתו:

— לך באלוהים, לך. — עזבתי אותם והלכתי יחד עם מרגלית, ששימש כל הזמן תורגמן ביני ובין האיכר. הוא ידע קצת רותנית.²

— הנה — אומר מרגלית לעצמו — אפילו על פתחו של גיהנום שונאים אותנו!

מבטנו נפל על הסוס העומד בראש מורד כלפי קבר בעליו ההוסאר — ולא יכולנו לגרוע עין ממנו. תמונה מזעזעת. ופתאום ראיתי, והנה עיני כל הפלוגה נעוצות כלפי הסוס. וגם כשהיינו כבר במרחק רב —

עדיין הפנו רבים מאיתנו את עיניהם חזרה.

תוך כדי הילוך באה פקודה מגבוה, לעקוף הצידה כלפי העיר בוצ'אץ.³ פנינו ימינה. הלכנו והלכנו, עייפים, מזיעים, תשושי־כוח, באיברים תלויים ומדולדלים.

1. קרצה.
2. שפת חושבי רותניה, חבל בדרום־מזרח אוקראינה (כיום כחוס בריה"מ); הרותניית היא ניכ של השפה האוקראינית.

3. עיר בגאליציה, 60 ק"מ מדרום־מערב לטרנפול. בה נולד ש"י עגנון.

בדרך עברנו בכפרים, שעברו במשך הזמן האחרון דרך כל מדורי המלחמה. נחנו בכפר אחד גדול, שכמעט כל בית שבו היה "פצוע" פצועים הגונים.

לא עברו שעתיים ולעינינו נתגלתה תמונה מוזרה בחיי הכפר. הנשים למקטנה ועד גדולה וזקנה, התהלכו קרועות וכלויות, רזות כעצמות יבשות ומלחכות את שפתותיהן כל הזמן בלשון חיוורת. פתאום רואים אני, שהתלככות שלהן הקרועות בכלל — כולן מצטיינות בחזר אחד הגון במקום אחד משותף לכולן: על פני התורפה. בתחילה עורר בנו הדבר הזה צחוק.

— אי־אפשר לעבור ברחוב ולהביא את האוכל, ימח שמן! — מתאונן לפני המשרת הצעיר שלי בפנים סמוקים מבושה.

הקצין שלנו סוכר, שהחיילים הרוסים עשו זאת בשעת אינוסם את הנשים. — לבסוף נודע לנו, שהן עצמן עושות זאת, כדי לצודר ככה את הגברים — וכשהן עוברות על פני גבר — מכסות הן, ככיכול, בידיהן את הקרע — ובת־צחוק של כושה על פניהן.

באה פקודה נמרצת, להחזיק את הנשים בביתן ולא לתת להן להתהלך ברחוב. אי־אפשר היה למלא את הפקודה. הנשים לא התחשבו עם שום פקודה. לא פחדו לא מפני מלקות ולא מפני מאסר — וגם לא מפני המוות.

אשה אחת אמרה לי בפשטות:

— מה יכול להיות גרוע מן הרעב עצמו? המוות? בין כה נמות ברעב.

לא היתה עצה אחרת, מאשר להחזיק אותן בכתיהן בלחם. למחרת הודיעה הפקודה, שכולן כאחת חולות הן בעגבת עד כדי ריקבון וכל אשר יגע בהן — יומת בידי משפט צבאי.

ילדה אחת, כבת עשר, התהלכה ברחוב ומלמלה בלי הרף:

— אני בריאה, לי אין סיפילים. אני בריאה. יכולים לבדוק אותי. התאספו סביבה חיילים וקצינים אחדים והקשיבו בהשתוממות אל מלמולה. — פתאום הופיע אונטראופיציר אחד מן הדיכויזה, הקשיב לה רגעים אחדים, אחר־כך הוציא את אקדוחו, ירה בה והמית אותה על המקום.

— פרח־לענה אומלל! — אמר והלך להודיע את מעשהו למפקדה. שר־האלף לא מצא בו סיבה לעונש. להיפך, לימד עליו זכות:

— צריך לשרוף את כל הכפר כמות־שהוא! — אמר — תיכף

The next day headquarters informed us that every last one of them was in an advanced stage of syphilis, and that anyone having contact with them would die by court-martial.

One little girl, about ten, kept walking to and fro in the streets, muttering incessantly: "I'm healthy. I'm not syphilitic. I'm healthy. You can examine me."

Some soldiers and a few officers gathered about her and listened in amazement. Suddenly, one of the divisional under-officers appeared, listened to her for a few minutes, then took out his revolver and shot her, killing her on the spot.

"Miserable poison flower!" he said, and walked away to report his act to headquarters. The lieutenant colonel found the act no cause for punishment. On the contrary, he defended it.

"The entire village should be burned to the ground!" he said. "I'm going to take up this question immediately with general headquarters. They're bound to infect the entire battalion. Such a plague!"

As we stood gazing at the little corpse, a peasant came over to us, a decrepit dotard who muttered in Polish: "The accursed Jewish women began this. They taught our women to become whores. The filthy Jewesses!"

Margolis came over to us, looked at the aged peasant, shook his head, and spoke.

"The filthy Jewesses! Yes, old fellow. The Jewesses."

Then he turned to me.

"Ever since we came here I have been searching for a Jewish house where we could have a Sabbath meal. There isn't a single Jew to be found in the village, for love or money!"

That very day an order came to leave the village.

"A leper village," the lieutenant colonel grumbled with loathing. "Plague and pestilence!"

Margolis walked over to him, stood at attention, and added his comment.

"Herr Lieutenant Colonel, I beg leave to say, sir, not a leper village, but a city of whoredom according to Holy Writ."

Lance Corporal Margolis was happy. He had found the appropriate verse.

אפנה בשאלה זו אל המפקדה העליונה. עלולות הן להרעיל את כל הגדוד. מגיפה שכו!

ועד שאנו עומדים ומכיטים בחלל-הילדה — ניגש אלינו איכר זקן מופלג וממלמל פולנית:

— היהודיות הארוורות התחילו בזה; הן לימדו את נשותינו להיות לזונות. היהודיות הטמאות!

ניגש אלינו מרגלית, מביט באיכר הקשיש, מנענע בראשו ואומר לו: — היהודיות הטמאות. כך זקן. היהודיות.

אחר-כך פונה אלי:

— מאז באנו הנה מחפש אני בית יהודי, שאפשר לסעוד בו סעודת-שבת: אף נפש אחת יהודית אין בכל הכפר אף לרפואה! בו ביום באה הפקודה, לעזוב את הכפר.

— "כפר-המגיפה" — רטן שר-האלף בכחילה — "כפר המגיפה".

ניגש אלי מרגלית, ניצב בכבוד ואומר:

— אדוני שר-האלף, מודיע בכנענה: לא "כפר המגיפה" אלא "עיר הזונה" על-פי כתבי הקודש!

גפרייטר מרגלית מאושר; הוא מצא "פסוק".

4 לפי ישעיהו, כג, 16.

CHAPTER XIV

יד

בְּחֶצֶר-הַמּוֹת

In Death's Vestibule

OUR nearest objective was the town Jaszlowietz, a large village near the city of Butchatz. As we passed through Butchatz, I stopped a Jew on the street and asked him where the writer S. I. Agnon lived.

The shriveled, famished Jew eyed me as though I were crazy, then said: "Something to worry about! S. I. Agnon! I wish I knew where I myself live!" And he went on his way, muttering, "S. I. Agnon, S. I. Agnon."

The synagogue was in ruins. I stood in the doorway and looked in. A few Jews were sitting there, studying the sacred texts.

Meanwhile, the cannon from the nearby front had become audible. Before long, shells landed and burst in the city. No panic ensued. People walked about in the streets, weary and steeped in despair, and it was only when they heard the whining of a shell in flight that they lowered their heads a bit, out of habit, and continued on their way.

Our rookies began to sense the wings of death above their heads. We went on, drawing constantly nearer to the town of Jaszlowietz, just behind the lines, which served as a replacement camp. There the soldiers who had completed their training were assembled to await orders.

The shells fell with increasing regularity, although not in great numbers, and without scoring a hit.

It was there that I saw "Uncle" Oestreicher for the first time offering his devotions in prayer-shawl and phylacteries. I learned that he had never missed a single one of his daily prayers. Even on the march, he would don his prayer-shawl and phylacteries and pray—serenely and with devotion, as was his custom.

המטרה הקרובה שלנו הייתה העיירה יאזלוביץ, כפר גדול קרוב לעיר בוצ'אץ. כשעברנו דרך בוצ'אץ, העמדתי יהודי אחד ברחוב ושאלתי אותו, איפה גר הסופר ש"י עגנון?

היהודי הצנום והרעב הביט בי כבמשוגע — אחר-כך אמר:

— דאגה! ש"י עגנון! הלוואי שידעתי איפה אני בעצמי גר! — והלך לו כשהוא ממלמל: ש"י עגנון, ש"י עגנון — ש"י עגנון — בית-הכנסת היה הרוס למחצה. עמדתי על הפתח והצצתי בו. יהודים אחדים יושבים ולומדים.

בינתיים התחילו קולות התותחים נשמעים מן החזית הקרובה. וכעבור זמן-מה באו גם רימונים והתפוצצו בעיר. — לא קמה כל מהומה. — האנשים התהלכו ברחוב עייפים ומיואשים ורק בהישמע יללת התעופה של הרימון, הרכינו המתהלכים ברחוב את ראשם כמקצת, מתוך הרגל — והמשיכו את דרכם.

הטירונים שבנו התחילו מרגישים את כנפי-המוות ממעל לראשם. ואנו הלכנו הלוך וקרוב אל הכפר יאזלוביץ. הכפר הזה היה פה בכחינת עורף-החזית, מקום חיל-המילואים, המחכה בכל רגע לפקודה. והכדורים באים הנה ברגילות, אף כי לא בֶּסֶךְ, ולא כמטרה.

פה ראיתי בפעם הראשונה את הדוד אסטרייכר מתפלל בטלית ותפילין; נודע לי, שעד היום הזה אף פעם לא החסיר הדוד אסטרייכר אף תפילה אחת ביום. גם בדרך, תוך כדי הליכה היה לובש את טליתו ואת תפיליו ומתפלל; כמנוחה, ככוונה, כרגיל.

— ומה יהיה בחזית, דודי?

— מה פירוש, מה יהיה? — ענה בפשטות ואחר-כך הוסיף

בעורמה:

— הן משום זה התקינו חכמינו ז"ל להניח תפילין על היד

"And how will it be on the front, dear friend?"

"What does 'how will it be' mean?" he answered guilelessly. Then he added, cleverly, "Isn't that why our sages of blessed memory established the custom of putting the phylacteries on the left arm? Since we shoot with the right hand, there is obviously an understanding between our sages of blessed memory and His Majesty Franz Josef!"

In the town of Jaszlowietz something new occurred in our lives. To be very faithful to the facts, that something began while we were still en route, as we were marching toward Jaszlowietz. That was the most severe of all the army marches we had experienced. An order had come from headquarters to hurry to the town posthaste. Evidently, the fighting was growing bitter in that sector of the front, and we might be needed there in the immediate future. Hence the forced march. And a forced march was hell. There was no mercy. The entire battalion ran with all its might, not reckoning with anything else, neither with strength nor with distance. Only with time, hard and pressing. To the point of absolute exhaustion. The officers were mounted: we were on foot. And they urged us on just as they did the horses. If it had been permissible to make an outcry, then we, driven like cattle, would have screamed. Except that we were approaching the front. Thus the bitterness continued, stifled in our throats. We were impelled to still further action, shoved by the horses, prodded by the whips and gun butts in the hands of the underofficers, who were in a bad way themselves, barely dragging their legs along as they hurried on. But since it was impossible to accomplish anything of this arduous nature without some sort of outcry, we did venture to whisper hoarsely. We muttered violent curses in impotent wrath.

Amidst these acrid, hoarse whispers, I heard the savage voice of *Herr* Lieutenant Colonel Johann Figer, as he gnashed his teeth.

"Without mercy! Don't spare the men! Men don't cost anything! Only horses have value! Don't spare the rabble! Keep going!"

Herr Lieutenant Colonel Figer had attracted my attention a few days before. He was a handsome Austrian, tall and blond, with black eyes, very elegant; and what attracted my special interest was his exceptionally delicate hands. Ivory-sculptured hands, with thin shapely fingers which reminded me of figured Japanese art. And at times I was reminded of the marvelous, historic hands of the Magyar queen Elizabeth Batori of the Middle Ages, who slaughtered maidens in order to bathe in their "beautifying" blood. The manicure of *Herr* Figer would have taken the first prize in a Parisian art salon. His voice, too, was refined, soft, a resonant baritone, seeming constantly on the verge of bursting into song. His personality conjured up in my mind the image of the Roman Petronius, who charmed mad Nero with his beauty, refinement, and sycophancy. And especially when he was sitting quietly, or standing in an aristocratic, indolent posture discussing science, literature, art, philosophy and love, was he the symbol of a person of breeding and social standing, an exemplar for all men. The jaunty smile never left his lips.

That same smile remained visible even when he was mounted on his horse, speaking and giving commands in the language of the half-krone prostitute of Kertnerstrasse in Vienna. For, once on his horse, *Herr* Figer was metamorphosed into an entirely different person—one scarcely recognizable. That is to say, it was not *he* who changed, only his manner of speech. That very manner, which remained soft, refined, and musical, at such a time adopted a shocking, stunning content. He appeared to be a statue—the statue of *Herr* Lieutenant Colonel Figer, out of which some monstrous apache was speaking. He spoke gently, with an affable smile and incomparable elegance; and with that same gentleness, smile, and elegance he might say, for example, while pointing his whip at Jakob Margolis:

"You, Lance Corporal Margolis, why do you stand there and look at me all the time, as if you were looking lustfully at your own beautiful mother, desirous of infecting her with your Jewish syphilis? Why?"

Or to the lanky Tyrolean: "Listen, you limp phallus! I'll stick you into my mare's womb—perhaps that will make you stiffen up and stand straight, as His Majesty's soldiers should."

There were times when immediately after such talk he would dismount and join us in a discussion of the light that Bergson's philosophy sheds on the psychology of laughter.

Only one thing made us rather suspicious of him as a soldier. He, too, limped. An officer who limps is either a hero or the very opposite—he is suspected of having wounded himself in order to go to the hospital on furlough. And as fate would have it, it was the lanky Tyrolean, who had previously served on the front with Figer, who aroused this suspicion in us.

He would whisper to us: "He fears death even more than vulgarity. He, too, put his pistol in his pocket and shot himself in the leg. We know that."

השמאלית. וכימנית יורים. כנראה, יש הסכם בין חכמינו ז"ל ובין הוד מלכותו פראנץ יוסף!

ככפר יאזלוביץ התחיל דבר-מה חדש בחיינו. ואם להיות נאמן מאוד לעובדה — הרי אותו דבר-מה התחיל עוד בדרך, בלכתנו כלפי יאזלוביץ. מהלך זה היה המהלך הכי קשה שבכל דרכי-המלחמה שלנו עד הנה. באה פקודה מגבוה, למהר כלפי הכפר בכל הכוחות. כנראה, שהמלחמה התמרמרה שם בחזית ואולי נחוצים נהיה שם בקרוב. ולפיכך "מהלך-אונס". ומהלך-אונס — זה גיהנום. פה אין רחמים. כל הגדוד רץ בכל כוחו, מבלי להתחשב עם שום דבר, לא עם הכוח ולא עם הדרך. רק עם הזמן הדחוק. עד יציאת הנשמה. הקצינים על סוסיהם ואנחנו ברגל. והם דוחקים אותנו כמו את הסוסים. לו היה מותר לגעור, היו הדופקים צועקים בינתיים; אלא שקרובים אנו לחזית — וככה הולכת המרירות, הנחנקת בגרון מאין לה מוצא בצעקות, ומדחשת בפעולה עצמה: בדחיפות בסוסים, בשוט ובקתי-הרובה שבידי האונטר-אופיצירים, אשר, דרך אגב, מסקנים גם הם, ברצם כולם ברגליים כושלות. אולם הואיל ובלי כל צעקה בכלל אי-אפשר לעשות כל פעולה ובפרט פעולה כזו — הרי לכל הפחות לוחשים בגרון צרוד. לוחשים קללות נמרצות ככעס אין-אונים.

ובין הלחישות החריפות והצרודות הללו שומע אני את קולו של האדון שר-האלף יוהאן פיג'ר צורם וחורק שיניים:

— בלי רחמים! אל תחוס על האנשים. האנשים אינם עולים בכסף! רק הסוסים עולים בכסף! — אל תחוס על האספסוף! — הלאה!

האדון שר-האלף פיג'ר משך את עיני אליו עוד לפני ימים. אדם אוסטרי יפה, גבוה, בלונדין עם עיניים שחורות, אלגנטי מאוד, ומה שעורר בי אצלו תשומת-לב מיוחדת: ידיו העדינות מאוד. ידיים חטובות-שן עם אצבעותיהן הדקות והרכות, שהזכירו לי את אמנות-החיטוב היופנית. ולפעמים נזכרתי בידיה ההיסטריות המפליאות של המלכה אליזבטה באטורי¹ המאדיארית שבימי הביניים, ששחטה ילדות כדי להתרחץ בדמן "המייפה". המאניקיר של האדון פיג'ר יכול לקבל פרס ראשון בסלון היופי שכפאריס. — גם קולו הוא קול עדין, רך, מצלצל בכריטון נעים מאוד, כאילו היה מתכוון לזמרר כל הזמן. כל

1. אליזבטה באטורי — אחייניתו של סטפן באטורי, מלך הונגריה במאה השש-עשרה, שנודעה באכזריותה המפלצתית.

אישיותו העלתה לי תמיד כדמיוני את פטרוניוס² הרומאי, שהקסים כיופיו, בעדינותו ובחנופתו את נירון המשוגע. — וכיחוד כשהיה יושב במנוחה או עומד עמידה רשלנית אצילה ומשוחח על המדע, הספרות והאמנות, על הפילוסופיה והאהבה. סמל אדם-החברה, שיכול לשמש אידיאל. בת-הצחוק היפה לא משה מפיו.

ואותה בת-הצחוק עצמה לא משה מפיו גם בשעה שישב על סוסו — והיה מדבר ומפקד בסגנון של זונה בעי חצי-קרונה שברחוב קרטינר בווינה. יען כי בשכתו על סוסו — נהפך האדון פיג'ר לאדם אחר לגמרי: עד לבלתי הכיר אותו. זאת אומרת, לא הוא השתנה, אלא סגנונו: אותו הסגנון עצמו, שנשאר רך, עדין ומזמר — קיבל בשעה כזו תוכן מפתיע ומדהים. בשעה כזו היה דומה למסכה, מסכתו של האדון שר-האלף פיג'ר — שמתוכה מדבר איזה אפאש מן הפראטר³. מדבר כרפות, בכת-צחוק ובאלגנציה שאין דוגמתה; — ובאותה רכות, בת-צחוק ואלגנציה עצמה היה אומר למשל, בהראותו במגלכו כלפי הגפרייטר יעקב מרגלית:

— זי, גפרייטר מרגלית! — מה אתה עומד שם ומכיטי בי כל הזמן, כאילו היית מביט באמך היפה בתאוות-משגל, כדי לזרוע בה את העגבת היהודית שלך? מה?!

או, כלפי הטירולי הארוך:

— שמע, "איבר" מדולדל! אני אתחוב אותך לתוך רחם סוסי, אולי תתקשה ותעמוד ישר, כראוי לחיילו של הוד מלכותו!

ויש, שתיכף אחרי אלה היה יורד מעל סוסו ונכנס עימנו בשיחה על גילוי הפילוסופי של פרגסון⁴ בפסיכולוגיה של הצחוק. רק דבר אחד עורר בנו אצלו מעין חשד צבאי: גם הוא היה צולע על רגלו האחת. קצין הצולע, או שהוא גיבור, או ממש ההיפך מזה: חשוד הוא על חבילה-כעצמו, כדי לנסוע לבית-החולים ואחר-כך יקבל קצת חופש. — ואת החשד הזה עורר בנו דווקא הטירולי הארוך, שכבר היה פעם איתו יחד בחזית. הוא היה לוחש לנו:

— את המוות ירא הוא יותר מאשר את הגסות. גם הוא שם את

2. גאיוס פטרוניוס (מת ב-66 לספירה) — מכני לווייתו של נירון קיסר. הוא, כנראה, מחברו של ה"סאטיריקון": נחשב לגבר האלגנטי וטוב-הטעם שבכל רומא.

3. גן-השעשועים בווינה. אפאש — שוודר.

4. אנרי ברגסון (1859-1941) — פילוסוף צרפתי, יהודי. ספרו המרכזי: "ההתפתחות היצירת" (1907). בעל תיאוריה ידועה על הצחוק.

Figer's outpourings would rile us more than anything else in our service. While the other officers always tried to temper the stringency of military rule and cover up its cruelty by pleading military justification for our hardships, *Herr Figer* did the very opposite. He elevated them to injunctions to be observed for their own sake—cruel orders for the sake of cruelty, and torture for the sake of torture.

"A soldier who doesn't suffer is no soldier," he used to say, with a saccharine smile. "I'll make you eat human dung to make you civilized, charming rabble!"

At that moment I recalled what I had forgotten during all my previous sufferings: *Herr Figer* was the officer in the replacement camp who ordered me to spit in the faces of my rookies while on duty.

As the danger of death drew nearer and nearer, *Herr Figer* became more and more cruel. I was reminded of the practice of the jungle, that during a thunderstorm wild animals huddle together for protection; the boa constrictor with the stag, the jackal with the parrot, and the leopard with all the rest. And now *Herr Figer* disproved this law. Every whining shell constricted his eyelids and contracted his thick lips into some cruel order, which he sought to back up by an order from headquarters. On the contrary, headquarters actually cau-

tioned the officers to be on good terms with the rank and file.

Nevertheless, this order, "not to spare the men because they have no cash value," he really inherited from his royal highness, the late Austro-Hungarian Crown Prince Franz Ferdinand, who had been killed in Bosnia shortly before the outbreak of war. The crown prince was notorious as the "iron general," and this order was truly in his spirit, but its practical realization under *Herr Figer* might have given pause even to a ruler of iron.

Above all, *Herr Figer* gave Uncle Oestreicher no respite. This veteran simply frightened him. To forbid Oestreicher his customary daily prayers in prayershawl and phylacteries either did not occur to him, or else he did not dare to go so far. On the front, and in the army in general, prayer was considered a great virtue. It was almost on the same plane with vulgarity. They both seem to have the same psychological basis—both act as a sort of stimulant. Instead of drinking to the point of intoxication, soldiers dispel their suffering and anger with vulgarity. And similarly with prayer. Nevertheless, the very praying of Oestreicher stirred *Herr Figer* to pay especial attention to the veteran. And during the terrible forced march, *Herr Figer* suddenly ordered the man to run before his horse. This did not seem to be much of a punishment, because the *Herr* Lieutenant Colonel's horse did not generally outrun the regiment, but would trot along abreast of us. But *Herr Figer*, nevertheless, would constantly trot back and forth to check up on the progress of the regiment en marche, and to see that no one surreptitiously threw something out of his knapsack in order to lighten the oppressive burden. On such occasions Oestreicher would run before the horse until he was on the point of dropping from sheer exhaustion. That was a really amusing sight—a veteran about fifty years old, a Jew with a little pot belly, with a goatlike beard and parchmentlike face, furrowed with worry over earning his daily bread, his knapsack dangling about him, his coat folded diagonally across his body, with gun and cartridge belt, running before the horse, puffing and groaning, bathed in sweat, his feet sinking into the ankle-deep mud and flopping loudly, like a dog lapping water. He ran and the horse snorted and

breathed upon him through its fine, steaming nostrils—onward, onward, Jew!

Not one of us understood how it was that this elderly, broken Jew, stumbling along in the slimy, sticky mud, did not fall from exhaustion. What mysterious power kept his soul in that body and prevented it from departing?

Herr Figer gradually also influenced the other officers for the worse. Those with whom we came in contact in the course of our duties were: Lieutenant Colonel *Herr Figer*; First Lieutenant *Herr Stubniak*, of a Slavic family in Hungary; and the commandant of the replacement camp, a manifest fool, who under no circumstances would permit anyone to speak with him about anything but women and dogs. And he had no real understanding of even these matters.

"A beautiful woman, what? A beast! *Canaille!* Like a beautiful bitch!" he used to say, smiling gravely, whenever they mentioned a woman.

And on the other hand:

"A pretty dog, what? A sacrament! Like a beautiful woman!"

Next to him, Lieutenant *Herr Joni*, an officer with Jewish features which filled us with genuine revulsion whenever they delineated cruelty. Ultimately we learned that he really was an apostate Jew.

האקדוח בכיסו וירה בתוך המכנסיים אל תוך רגלו. אנו יודעים זאת. ויותר מכל היה מרגיז אותנו "גילוי-לבו" של פיגר: בעוד שכל הקצינים היו מתאמצים כל הזמן להמתיק את מידת-הדין הצבאית הקשה ולכסות על האכזריות שבה, בהצדיקים צידוק צבאי את הסבלות — הרי האדון פיגר עשה את ההיפך: העלה את אלה למצוות-עשה לשמה: מצוות אכזריות לשם אכזריות ועינייים לשם עינייים.

— חייל שאינו סובל אינו חייל — היה אומר בחיוך מתוק. — אני אאכילכם גללי-אדם כדי שתהיו לאנשים מן הישוב, אספסוף נחמד! וברגע זה נזכרתי מה ששכחתי בתוך כדי סבלותי עד הנה: האדון פיגר היה אותו הקצין שם בקאדר, שציווה עלי לירוק בפני הטירונים שלי בשעת העבודה —

ובמידה שסכנת-המוות היתה הולכת וקרבה — היה האדון פיגר מתאכזר יותר ויותר. נזכרתי בחוק הגיונגל, האומר: בשעת סופה ורעמים מתכנסים כל בעלי-החיים הרעים למיניהם השונים יחד ואינם נוגעים זה בזה לרעה: נחש-הבואה עם הצבי, השועל עם הציפור והנמר עם כולם ביחד. והנה: את החוק הזה עשה האדון פיגר פלסתר. כל שריקת כדור או רימון צמצמה את ריסי עיניו, היריקה את שפתיו השמנות לאיזו פעולה אכזרית, שתמיד היה מוצא לה סמך דווקא בפקודות המפקדה העליונה, שהזהירה דווקא את הקצינים ליחס טוב אל המאנשאפט⁵ הפשוטה.

אמנם פקודתו זאת, "לא לחוס על האנשים היות שאינם שווים כסף!" — פקודה זאת נפלה לו דווקא בירושה מאת הוד רוממותו יורש העצר האורטור-הונגארי המנוח פראנץ פרדינאנד, שנהרג בכוסניה קרוב להתפרץ המלחמה. יורש העצר היה מפורסם כ"מצביא ברזל" ופקודה זו היתה לפי רוחו באמת — אך הוצאתה לפועל בידי קצינו זה, האדון פיגר, היתה אולי מביאה גם אותו לידי הרהורים.

וביחוד לא הרפה האדון פיגר מן הדוד אסטרייכר. חייל זקן זה היה פשוט מרגיז אותו. לאסור עליו את התפילה התמידית בטלית ותפילין, זה או שלא עלתה על דעתו, או שלא העז. התפילה היתה נחשבת בחזית, ובצבא בכלל, למעלה גדולה. כמעט שעמדה במדרגה אחת עם הגסות. כנראה, שלשניהם יש יסוד פסיכולוגי אחד: שניהם משמשים כעין אלכוהול. במקום לשנות לשוכרה — מפיגים את היסורים ואת

5. כאן כמובן: החיילים הפשוטים.

החרון בגסות; וכמו-כן בתפילה. ואולם אותה התפילה עצמה של הדוד אסטרייכר הניעה את האדון פיגר לתשומת-לב מיוחדת כלפי החייל הזקן; ובשעת מהלך-האונס הנוראה — ציווה עליו פתאום האדון פיגר לרוץ לפני סוסו. לכאורה לא היה זה עונש גדול, יען כי הלא סוסו של האדון שר-האלף לא היה עוזב את הגדוד, הוא היה מהלך איתנו יחד ואין הבדל. כן — ואולם האדון פיגר היה רץ כל הזמן לאחור וחזרה, לבדוק את הליכת הגדוד ולראות, אם מי מאיתנו אינו זורק מעליו מתוך ילקוטו איזה חפץ בסוד, כדי להקל מעל עצמו את מחנק המשא. ובמקרים כאלה היה הדוד אסטרייכר רץ לפני הסוס, עד אפיסת הכוחות. אך לא עד בכלל. — זה היה תמיד מחזה משעשע באמת: חייל זקן כבן חמישים, יהודי כרסני קצת, ובעל זקן-תישיש וקמטי דאגות פרנסה בפני-הקלף שלו, מסורבל ומכורבל בילקוט, מעיל מקופל על גופו באלכסון, רובה ואיזור-כדורים — רץ לפני הסוס, נאנת, נאנק, מזיע עד-כדי מרחץ, כשרגליו טובעות בכוח עד הקרסוליים, לשות את טיט-היוון בקול-רם הדומה לקול ליקוק-הכלב — הוא רץ והסוס נוחר ונושף עליו בנחיריו העדינים והנפוחים: הלאה, הלאה, יהודי!

איש מאיתנו לא הבין, איך זה לא השתחח היהודי המפורך הבא-בימים כרפש הנדבק והמכשיל, המגיע עד הקרסוליים? — איזה כוח מיסתורי החזיק את נפשו בתוך אותו הגוף ולא נתן לה לצאת? ואדון פיגר השפיע לאט-לאט גם על יתר הקצינים, שהלכו והשתנו מיום ליום. אלה שהיו קרובים אלינו קרבת עבודה היו: שר-האלף האדון פיגר, אוברלויטננט האדון שטובניאק, ממשפחה סלובאקית בהונגאריה, קצין-הקאדר, אדם טיפש מובהק, שעל שום דבר בעולם לא היה לו לשום ילוד אשה לדבר איתו חוץ מעל עיניי נשים וכלבים. וגם בשאלה זו לא היתה לו כל דעה.

— אשה יפה, מה? הַסְטִיָּה!⁶ הקאנאליה!⁷ כמו כלכה יפה! — היה אומר בכת-צחוק רצינית כשדיברו על איזו אשה. ולהיפך: — כלב יפה, מה? סאקראמנט!⁸ כמו אשה יפה! — היה אומר בדברו על איזה כלב.

אחריו הלויטננט האדון יוני; קצין עם פנים יהודיים, שהיו מעוררים

6. חיה טרופת. ובלשון גידוף: מנוולת.

7. מלת גידוף גסה, שפירושה: מנוולת, שפלה.

8. תשמיש קדושה נוצרי. כאן כלשון קריאה ושכועה.

"About such Jews as these," the scrawny Tyrolean said to me with sincerity, "it is truly possible to believe that they belong to that sect which slaughters Christian children for Pass-over."

Upon scrutinizing the arrogant, puffed up, dictatorial features of Herr Joni, I began to reflect; and then I replied to the thin, naive Tyrolean: "Right, my friend. If there ever were Jews whom priests could hire to do things like that, then they would have been of his ilk." And to this he nodded assent.

Among the rest of our officers was the color-bearer Herr Segedi, an intelligent, quiet Magyar who, having been graduated from the university and become a notary, had since then borne himself with provincial pride. He was accustomed to have the farmers address him deferentially with their dirty, greasy hats in their gnarled old hands. Next was the dwarflike officer, the color-bearer Herr Sliezak, a young Czechoslovak with a chubby, rose-red face, spry as a Chinaman and always ready either to give an order or to obey one. The soldiers nicknamed him "Jumping Jack." He was really the most sympathetic officer of all and yet oddly enough he aroused suspicion simply because rumors had begun to circulate concerning "Czechoslovakian treachery," based on the movement for Czech freedom. That movement aroused great astonishment amongst us, because the Czech regiments boasted a tradition of loyalty to Austria and to Emperor Franz Josef, originating with Crown Prince Franz Ferdinand, who used to call those regiments "my Czechs." In truth, he had shown more confidence in them than in the Austrian regiments. But among journalists this favoritism was given a more human explanation. The wife of the Crown Prince, Countess Sophia Chotek, had been a Czech, and she had planted in his heart an affection for her people and its troops. But a person in an army uniform utterly despises journalists who prattle without any basis in fact, and especially such idle gossip as that. Then suddenly there came reports about the treason of "my Czechs." That was why we became rather suspicious of the dwarfed officer, who doubtlessly wanted to conceal his secret plots under the cloak of sympathetic attachment and affection.

There were still other officers and underofficers who learned from their superiors how to walk about haughtily, contemptuous of the plain soldiers. Slowly, we became accustomed to seeing them strut about with feet wide apart as though they suffered from a venereal disease, stepping haughtily, flexing their knees as they walked, striking their boots with their crops, and speaking through their noses.

"Rabble! Miserable rabble! Civilians!"

Referring to us as civilians was just about the worst of all insults. A civilian meant a defective, a good-for-nothing, a coward, a fool, a most worthless person.

Of course, among these officers there also strutted the main pillars of His Majesty's army, the first sergeants themselves. Their rule was much harsher than that of the officers. Indeed, they were there to see that the officers' orders were carried out. The soldiers used to call them "carcass strippers." One of these first sergeants paid special attention to insignificant me. In this I was no exception. Every first sergeant naturally hates cadet officers, despite the fact that he knows the day will come when he will have to stand at attention before them and take their orders. Or, perhaps, just because of this, he avails himself of a final opportunity to display his authority and power. Nevertheless, the first sergeant is not afraid that within a short time this cadet officer will show him the pleasure of his authority. The first sergeant has a tried and tested system of defense—he diverts the anger and hatred of the cadet who has become an officer in another direction, toward the soldiers. In this he is almost completely successful, for there the field to show one's authority and act abusively is much greater, since he is only one and the soldiers are many.

But my first sergeant outdid the tradition in his hatred of me. Perhaps because I was a Jew, perhaps because he was certain that the Herr Lieutenant Colonel would not permit me to advance on account of my religion, and also because at bottom he felt that even if I should sometime or other become an officer, I would not pour my wrath upon the heads of the soldiers and make them the customary scapegoats.

The officers' whips behind the firing line in Jaszlowietz began pounding on their boots with still more pride and ambition. "In order to accustom the men to suffering on the front and toughen their hearts for war" they devised all sorts of schemes for military instruction. First Lieutenant Erich Stubniak, who happened to be a professional athlete, ordered some of his men to run a distance of about two hundred yards, back and forth. At either end of the course he placed a first sergeant, and as a runner reached one of the sergeants, he was required to pronounce all the titles of the king, clearly, seven times without a mistake:

בנו גועל-נפש אמיתי בשעת אכזריותם. ולבסוף באמת נודע לנו, שמומר הוא.

— על יהודים כאלה — אמר לי הטירולי הארוך בתמימות אפסר באמת להאמין, ששייכים הם לאותה הכת, השוחטת ילדי-נוצרים לפסח.

וכשהבטתי היטב בפניו של הארון יוני הגאוותיים, המתנפחים והמפקדים — התחלתי להרהר בדבר — וענית לך לטירולי הארוך והתמים:

— נכון, חביבי. אם היו יהודים כאלה, שהכמרים שכרו אותם בכסף לעשות מעשים כאלה — הרי אלה היו מסוגו של זה — ועל זה הסכים לי הטירולי הארוך והתמים.

יתר המפקדים עלינו: הדגלן הארון סגדי, אינטליגנט מאדיארי שתקן, שגמר את האוניברסיטה והיה לנוטאריון בעיר פרובינציאלית ומשם היה נושא בקרבו את הגאווה הקרתנית; הוא היה רגיל שהאיכרים ידברו איתו כשכובעם השמן-מזוהמה בידם הזקנה. — אחריו הקצין הגמד, הדגלן הארון סלזאק, צעיר צ'כוסלובאקי בעל פנים שמנים ואדומים-ורדיים, וריו כמו סנאי ותמיד נכון גם לפקד וגם למלא פקודה. החיילים כינוהו בשם "מה תקפוץ?" — הוא היה בעצם הקצין הסימפאטי שבכולם, והיה מעורר חשד דווקא בזה: בזמן האחרון התחילו מהלכות שמועות על דבר "כגידות צ'כוסלובאקיות" מיסודה של תנועת השחרור הצ'כית. תנועה זו עוררה תמיהה גדולה בקרבנו, הגדודים הצ'כיים היתה להם מסורת של נאמנות לאוסטריה ולמלך פראנץ יוסף. מסורת זו באה מאת יורש העצר פראנץ פרדינאנד, שהיה קורא להם לגדודים הללו בשם "הצ'כים שלי", והיה מאמין בהם יותר מאשר בגדודי-אוסטריה עצמם. אמנם בחוגי-העיתונות ביארו את החיבה הזאת באור אנושי יותר: אשתו של יורש העצר, הגרופה סופיה חוֹטק, היתה בת צ'כיה והיא נטעה כל בעלה את החיבה היתירה אל עמה וגדודיו. — ואולם איש הלבוש מדי-צבא מבזה תכלית כזו את העיתונאים המפוטטים בלי כל יסוד, וביחוד פטפטו ריק כזה. — ופתאום שמועות על כגידתם של "הצ'כים שלי". ולפיכך הבטנו בכעין חשד על חביבותו של הקצין הקטן, הרוצה בוודאי לכסות באהדתו ואהבתו על מזימותיו הנסתרות.

9 קצין וטר (סגן-משנה).

והיו עוד קצינים וסגני-קצינים שלמדו את מעשי הגדולים מהם כמעלה, להתהלך בכזו וקוממיות כלפי החיילים הפשוטים. ולאט-לאט התרגלו לראות את כולם מתהלכים ברגליים ממושקות, כאילו חולים הם במחלת-המין, צועדים בגאווה וכופפים תוך כדי הליכה את ברכיהם ובינתיים חובטים במגלכם את קני-המגפיים ומדברים מתוך חוטמם: — אספסוף! אספסוף! אומלל! — ציבילים!

הכיני זה, ציבילים (אזרחים), היה כמעט הקשה שבעלבונות. ציביל — פירושו: בעל מום, לא-יצלח, מוגלג, טיפש, אפס שבאפסים. ומוכן, שבין האופיצירים הללו התהלכו גם עמודי התווך של צבא הוד מלכותו: הלא המה הפלדוויבלים. מרותם של אלה קשה הרבה יותר מאשר של הקצינים עצמם; הן הם המוציאים לפועל את פקודות הקצינים. החיילים היו מכנים אותם בשם "פושטי נבלות". ואחד מבין הפלדוויבלים הללו היה מייחד לאפסותי-שלי תשומת-לב מיוחדת. לא הייתי בנידון זה יוצא מן הכלל. הפלדוויבל בכלל שונא מטבעו את המועמדים לקצינות, אף כי יודע הוא, שיבוא יום ועליו יהיה לעמוד לפניו בכבוד ולשמוע לפקודתם; או אולי דווקא משום זה: — משתמש הוא בהזדמנות אחרונה זו להראות לו את כוחו וגבורתו. ואולם הפלדוויבל אינו מפחד, שכעבור זמן-מה יראה לו המועמד הזה את נחת זרועו. יש לו לפלדוויבל שיטת-הצלה בדוקה ומנוסה: מפנה הוא את חרונו ושנאתו של המועמד, שהיה לאופיציר, לצד אחר: לצד החיילים. כזה הוא מצליח תמיד כמעט כמאה אחוזים — שם השטח להשתררות ולהתעללות הוא גדול יותר: הוא רק אחד והחיילים הם מרובים.

ואולם הפלדוויבל שלי עולה על המסורת-הפלדוויבלית בשנאתו אלי. אולי משום שאני יהודי, אולי משום שכמעט בטוח הוא שהארון שר-האלף לא יתן לי לעלות לעולם למדרגת אופיציר גם-כן מחמת יהדותי — וגם משום שמרגיש הוא מראש, שגם אם אהיה פעם לאופיציר לא אשפוך את זעמי על ראש החיילים והם לא ישמשו כפרתו.

והמגלב הקציני התחיל פה, בעורף יאזלוביץ, לרפוק על המגפיים כיתר שאת ואמביציה. "כדי להרגיל את האנשים לסבלות החזית ולחזק את ליבם למלחמה" — המציאו כל מיני תחבולות לחינוך צבאי זה. האוכרלוויטנט אריך שטובניאק, שהיה דרך אגב גם ספורטמן פרופסיונאלי, ציווה לאחרים מאנשיו לרוץ בשטח של מאתיים פסיעה

בערך רצוא ושוב; לשני התחומים העמיד שני פלדוויבלים וכל פעם שכל אחד מן הרצים הגיע אל אחד הפלדוויבלים, היה מוטל עליו לבטא בביטוי נקי ונכון את כל כינויי-כבודו של המלך שבע פעמים בלי שגיאה:

"Allerhoest Kriegsherr, Seine Majestät Kaiser und Koenig Franz Joseph der Erste!"

That was the especial task of the Magyars who found it more difficult to pronounce the full German title than to eat frogs, and who hated him even without this linguistic ordeal. What is more, they hated the German language even more than the first sergeant.

Lieutenant Herr Joni made one of his soldiers eat five cigarettes because he had not thrown away his cigarette when the officer brusquely stopped to speak to him.

The shy color-bearer Herr Segedi made his orderly drink from a spittoon, as punishment for once spitting upon the floor of his room. The wretch vomited green sputum.

The officer called "Jumping Jack" caught a deserter who tried to escape during the night, but before he turned him over to the court-martial, he contrived his own punishment for the culprit. He bound and seated the unfortunate under a faucet which dripped, drop by drop, upon his head all night. The next day, when the man appeared before the court-martial, he was madly gnawing the skin of his hand.

This good-natured officer had altered his behavior out of fear, for he saw that cordial relations with his men aroused suspicion. Everyone thought him fearful lest his sympathy with the secret movement for the liberation of the Czech people be unexpectedly detected. Hence he began to imitate the other officers closely.

All this under the rule and authority of Lieutenant Colonel Herr Figer, who was Provisional Judge-Advocate-General behind the lines. In the end it was discovered that the unfortunate victim had never even dreamed of deserting to the enemy, but that color-bearer Herr Sliezak had made the charge according to the defending statement of Herr Figer, "as a cautious and conscientious officer, in order to prevent the occurrence of any possibility of such desertion."

And all this in death's vestibule, in the common danger, in the domain of imminent hell, where any minute anyone might be struck, pitch forward, stretch out, and die. One of us remarked in a whisper that he did not understand who had suddenly begot these wild animals for us. To this my young orderly replied: "Wild animals? What beast does such things? A beast does not hate for the sake of hating. A wild animal merely wants to eat."

My young orderly generally went about his business quietly, performing his duties in exemplary fashion. But meanwhile he would guard me like the apple of his eye, and would bring me all the news of what was going on among the officers. He got this information in the officers' kitchen, where he met the other orderlies. Hence he bore in his bosom a deep-seated grudge and a hatred bitter as death toward anyone with an officer's insignia on his collar. Once he came and revealed a secret to me.

"Herr First Lieutenant Stubniak proclaims that you will never become an officer, sir!"

"That's not your concern, Pauli!" I replied.

He fumed with restrained anger. "Good! What concern is it of mine?" And he walked off sullenly.

I called after him: "Why are you so afraid? You'll find another officer to serve in place of me!"

At this he straightened up on the threshold, uncoiled and burst out with unrestrained fury: "Sir, don't pack me off to others! I'm not a whore!" And he turned to go. But again he stopped and added: "I won't serve hares who pretend to be wolves! There isn't one among them who deserves to have even the most insignificant medals pinned upon his cowardly breast. Why even his majesty the pig (a nickname for the lieutenant colonel) hasn't the cheap *signum ludis* for active service. Instead, he limps. A revolver shot in his pocket!"

The *signum ludis* (badge of honor) is made of bronze and is the commonest medal an officer can receive.

— אַלְרְהֶסְטֶה קְרִיגְשֶׁהְר זײַנְה מַאיִסְטֶט קְאִיִר אונד קְנִיג פְּרַאנְץ יוֹזֶף דֶר אֶרְסְטֶה! (שר הצבא הרם על כל הרמים, הוד מלכותו הקיסר והמלך פראנץ יוסף הראשון).

זאת היתה ביחוד מנת-חלקם של המאדיארים, שקשה להם לבטא את הכינוי הגרמני הזה יותר מאכילת צפרדע והשונאים גם כלי זה, וביחוד על ככה, את השפה הגרמנית עוד יותר מאשר את הפלדוויבל עצמו.

הלויטננט האדון יוני האכיל את אחד החיילים שלו חמש סיגארייות על שהלה לא השליך את הסיגאריה, כשהוא, הקצין, העמיד אותו על דרכו במפגיע לדבר איתו.

הדגלן האדון סְגֶדִי השתקן השקה את המשרת שלו מכלי-ההרקיקה שלו בתור עונש, על שהלה ירק פעם על הרצפה בחדרו. המסכן הקיא מרה ירוקה.

והקצין "מה תקפוץ?" חפס פתאום כוגד אחד רצצה לברוח כלילה אל מחנה האויב ובטרם מוסרו אותו למשפט הצבא — ניסה בעצמו להעניש אותו קצת: כפת אותו והושיבו תחת הכרו המטפף טיפה אחר טיפה על קודקודו משך כל הלילה. — ולמחרת, כשהאומלל עמד לדין — היה נושך את עור ידו מטירוף הרעת.

הקצין הסימפאטי הזה שינה את טעמו מתוך פחד: הוא ראה שיחסו הטוב אל חייליו מעורר חשד. הכל חשכו, שעושה הוא זאת מתוך פחדנות, שמה תיוודע פתאום אהדתו אל תנועת השחרור הנסחרת של העם הצ'כי — ולפיכך השתדל להיות ככל הקצינים.

וכל זה תחת מרותו וברשותו של שר-האלף האדון פיגר, שהיה "השופט העליון הפרוביזורי" מאחורי החזית. ובסוף נורע, שלא היו דברים מעולם, שהאומלל לא עלה על דעתו מעולם לברוח אל האויב ושהדגלן האדון סְלִיזַק עשה זאת — כפי הסניגוריה של האדון פיגר — "בתורת קצין זהיר ומחמיר, כדי למנוע מראש כל מין אפשרות של בגידה כזו".

10. ארעי, בפועל.

וכל אלה — בחצר-המוות, בסכנה המשותפת, ברשותו של הגיהנום הקרוב, במקום שבכל רגע עלול כל אחד מאיתנו לקבל כדור ולהשתחמ מת. אחד מאיתנו העיר בלחש, שאינו מבין, מי ילד לנו את החיות הטורפות הללו פתאום? על זה ענה לו המשרת הצעיר שלי:

— חיות? איזו חיה עושה דברים כאלה? החיה אינה שונאת כלל, החיה רוצה לאכול.

המשרת שלי הצעיר היה בכלל מתהלך בשתיקה וממלא את חובותיו לדוגמה עד כדי שבח ותהילה. ואולם בינתיים היה שומר עלי כעל בבת עינו והיה מביא לי את כל החדשות המתרחשות בין האופיצירים. כל אלה נודעו לו שם במטבח הקצינים, במקום שהיה נפגש עם יתר משרתי-הקצינים; ולפיכך היה נושא בחופו טינה כבדה של שנאה עזה-כמוות אל כל מי שסימני-קצין לו על צווארונו. — ופעם בא וגילה לי סוד:

— האדון האוברלויטננט החליט, שאדוני לא יהיה לאופיציר לעולם!

— לא עסקך, פאלי! — ענית לי.

הוא בא בכעס עצור.

— טוב. מה איכפת לי?! — והלך לדרכו ברוגז-חשאי. קראתי:

אחריו:

— מה אתה מפחד כל-כך? — תמצא במקומי אופיציר לשרתו!

על זה הזדקף כנחש בפתח ופרץ בכעס גלוי:

— אל ישלח אותי אדוני לאחרים! אני לא זונה! — ופנה ללכת —

אך שוב נעמד והוסיף:

— אני לא אשרת בני-ארנבות, העושים את עצמם לזאבים! אין אף

אחד ביניהם, שאפילו הפחותה שבמדאליות תקשט את חזהם הפחדן!

הנה גם "הוד חזירותו" (כינוי לשר-האלף) — אפילו "סיגנום לאודיס"

זול אין לו! — אך במקום זה — צולע הוא. — אקדוח בכיס!

"סיגנום לאודיס" (סימן תהילה) — המדאליה הכי נמוכה

לאופיצירים; עשויה נחושת.

That very evening Herr First Lieutenant Stubniak hailed me before him and forbade me the use of an officer's orderly. In vain did I explain that my orderly did not, like the others, exempt himself from the regular military duties, but that he had volunteered to serve me without neglecting his regular duties. But he thundered in his crackling voice: "If he ever again cleans even one of your shoes, you'll get solitary confinement—and he'll be tethered to the wall!"

That would mean tying him to the wall on tiptoe for hours. A few minutes later my orderly brought me my supper and, upon learning of the new order, stood at attention before me and shouted: "Herr Color-Bearer! I beg leave to say, sir, I will not leave you!"

"Come now, fool!" I said to him. "It is against the rules to address anyone by a title of rank that does not belong to him!"

"Herr Color-Bearer! I beg leave to say, sir, tomorrow we shall enter the frontline, and there the authority will belong to us and not to these sons of rabbits!"

I scarcely had time to eat my supper when the order came: "To the front at four in the morning!"

They ordered us to lie down and sleep until that hour. Quietly. My platoon was quartered in a large granary with a shattered roof, through which the stars peeped down upon us. Stars twinkling, far away.

We lay down to sleep. My orderly had tucked me in tenderly like a devoted mother. With the approaching danger, this young Magyar became more and more attached to me.

There was stony silence. Then, suddenly, the rumbling of cannon in the distance. The noise kept drawing nearer and nearer. I arose and hurried to my commanding officer, Lieutenant Joni, to see if there was an order of any kind. He was sleeping in a bed. To my question he replied almost angrily.

"Go on! Go to sleep! What do you want of me? Things don't depend upon me, but upon the Russians!"

Strange. A genius of an officer. It depends upon the Russians! I could not contain myself.

"If it depends upon the Russians, then it's too bad for us!" When I was at the door I saw him raise his head from the pillow and stare angrily at me.

Upon my return I did not find my orderly. I had scarcely lain down—without undressing, of course—when he reappeared.

"Why are you prowling around at night?"

"I also wanted to learn a little strategy and find out upon whom this affair really depends, upon us or upon the Russians!"

He spit profusely. "Tful"

He had followed me and overheard my conversation with the officer.

He lay down again, muttering angrily.

"You are looking for trouble, sir. Why do you have to get up and go outside?"

"You're a fool, Pauli. Do you think that here in the granary the danger is less than on the outside or anywhere else?"

Again he was quiet. They were all asleep. Suddenly, the muffled roar of a Russian cannon (the Russian guns sounded different from ours), was followed by a thunderous whine which nearly burst our eardrums. It grew constantly louder, and winging like the angel of death over our granary a shell exploded beyond.

The sleepy heads rose and stared at one another.

"Welcome!" said the simple, scrawny Tyrolean. "Drastuteh!" (A perversion of the Russian word *Zdrastvityeh*, meaning hello.)

"To hell with you!" someone answered. "They don't even let a fellow dream about the stars!"

After this first shell, another and still another. I looked about me. I noticed that every last man in the platoon had covered himself with his blanket, drawing himself together and rolling up under it like a porcupine—to hide from the exploding shells!

The lanky Tyrolean, looking like a bear rolled up into a ball, prepared for his winter sleep, exclaimed from beneath his covering: "There is nothing in the world that will protect you from a Russian shell like a blanket!"

ועוד באותו ערב קראני האדון האוברוויטנט שטובניאק ואסר עלי להשתמש במשרת-קצינים. לחינם ביארתי לו, שהמשרת שלי אינו פוטר את עצמו, כמו יתר המשרתים, מכל עבודת הצבא הרגילה, ושהוא מתנדב לשרתני מרצונו הטוב ומכלי לעשות זאת על חשבון העבודה. הוא הרעים עלי בקולו היבש:

— אם עוד פעם ינקה לך אף נעל אחת — תקבל מאסר-יחיד; והוא — מאסר-כפות!

מאסר-כפות! כופתים את האדם בעמידה על-ידי הקיר, כשהוא עומד על כהונותיו שעות אחדות.

בעוד רגעים אחדים נכנס המשרת שלי עם ארוחת הערב ועל שמועת הפקודה החדשה מעמיד הוא את עצמו לפני עמידת-כבוד ככפני קצין, וצועק:

— אדוני הדגלן! מודיע בהכנעה, אני לא אעזוב אותך!

— לך, טיפש! — אמרתי לו — אסור לכנות את מישהו בכינוי שאינו שלו!

— אדוני הדגלן! מודיע בהכנעה, מחר ניכנס אל החזית ושם לנו יהיה השלטון ולא לבני-הארנבות!

לא הספקתי לאכול את ארוחת הערב — באה הפקודה: בבוקר בשעה ארבע אל החזית!

ציוו עלינו לשכב ולישון עד ארבע. במנוחה. — הפלוגה שלי היתה גרה בתוך גורן גדולה, בעלת גג רעוע ושבור, שהכוכבים נשקפים בו אלינו. כוכבים נוצצים, רחוקים —

שכבנו. לצידי: המשרת שלי, שכיסה אותי היטב, כמו בידי אם טובה. — עם הסכנה הקרובה נקשר אלי המאדיאר הצעיר הזה יותר ויותר.

היה שקט גמור. ופתאום: רעש תותחים ממרחק. והרעש הולך וקרב. — אני קם וממהר אל המפקד שלי, הלויטננט יוני, אולי יש פקודה.

הוא שוכב במיטה. על שאלתי עונה לי כמעט ככעס:

— לך. לך לישון. מה אתה רוצה ממני? לא בי תלוי הדבר, כי אם ברוסים!

מוזר. מפקד גאוני. ברוסים תלוי הדבר. לא עצרתי בי:

— אם ברוסים תלוי הדבר, הרי אוי ואכזבי לנו! — אמרתי והלכתי. כשהייתי בפתח ראיתי, שהוא מפנה אלי את ראשו מעל הכר ומביט בי כועס.

כששכתי לא מצאתי את המשרת שלי. — לא הספקתי לשכב — כמובן, בלי להתפשט — והוא הופיע.

— איפה אתה מתלבט בלילה?

— רציני גם אני ללמוד קצת אסטרטגיה ולדעת, במי תלוי הדבר, בנו או ברוסים!

וירק יריקה גדולה: טפו!

נודע לי, שהוא הלך אחרי ושמע את דברי הקצין. — שכב גם הוא שנית ומלמל בחרון:

— אדוני מחפש לו אסונות. למה לו לקום וללכת?!

— טיפש אתה, פאלי; אתה חושב שכאן, בגורן, קטנה היא הסכנה מאשר בחוץ, או במקום אחר?

ושוב היה שקט. כולם ישנים. — ופתאום: קול עמום מאוד של תותח רוסי (לתותחים הרוסיים היה קול שונה משלנו) ואחריו יבבת סער חרישית וצורמת, ההולכת ומתגברת, קרשנדו — עפה כמלאך המוות ממעל לגורן שלנו ומתפוצצת באיזה מקום. כל הראשים הישנים מתרוממים ומביטים זה בזה.

— כרוך הבא! — אומר הטיורלי הארוך והתמים. — דראסטוטה!

(רק כעבור שנה נודע לי פירושה של מלה רוסיית זו; וזהו כעצם המלה זְדְרַאֲסְטוּוִיִּיִּה.)

— ימח שמך! — עונה קול שני, — אפילו לחלום ככוכבים אינם נותנים לו לאדם פה!

ואחרי הרימון הראשון הזה — עוד אחד ועוד אחד. — אני מביט ורואה: כל החכריה התכסו כל אחד בשמיכתו והתכווצו והתקפלו תחתיה כקפוליי-קיפור — מפני הפצצות.

הטיורלי הארוך, שאפילו הוא היה דומה תחת שמיכתו לדוב מכודר המתכווץ לישון את שנת-החורף שלו — אומר מתחת לשמיכתו:

— אין בעולם דבר המגן מפני התותח הרוסי כמו השמיכה!

"שֶׁשֶׁת" שְׁלִי

My Man Friday

AT three they woke us. To the front!

It was strange. This was my second time at the front. Yet, despite this, the feeling was new and the fear was new. Then everything had happened in a flash. Quickly, in haste and confusion, so that I had no time to learn what was actually happening. Then the entire affair, beginning with the "Hottentot trip" and the attack on the Cossacks in the Carpathians, to the time of my passing out and entering the hospital—all was like a bad dream, like a nightmare in a storm, ending with a tender-faced, blue-eyed nurse, who smiled at me and caressed me as they do in paradise.

But here was an entirely different situation. We entered a covered trench, its openings looking toward the covered trench of the enemy. It took me but a moment to estimate that this trench was hundreds of kilometers long. From Tchernowitz to Riga. That was all.

At exactly four o'clock we entered—by a deep path leading practically from the village to our trench—amid a hailstorm of deadly shot and shell.

After we got inside we looked at one another. Nothing had happened; we were all here. And our faces were happy and satisfied. As though we were safe in the fortress of Przemyśl. We were already accustomed to the thunderous noise above our heads, as though there were an agreement between us and the Russians to shoot only *above* the trench and *behind* our line.

For the present we did absolutely nothing. We waited for an order. In the meantime they divided us into squads, making me responsible for thirty men. I introduced myself to my new group and immediately recognized some fine fellows with whom one would gladly die. I do not know how it happened, but I suddenly found standing before me Uncle Oestreicher and Lance Corporal Margolis. I was happy with them. And I had more acquaintances to greet. There, too, was the tall, thin, ingenuous Tyrolean, who smilingly announced: "Herr Sergeant! Johan Maria Braedl, infantryman, begs leave to report, sir, that there is nothing to report!"

I shook his hand warmly and embraced him. My head came exactly up to his flat chest.

The screeching thunder above us did not cease. I examined the rest of the men. There was the stunted Serb, the half-Magyar and half-Serbian bastard from the province of Banat, whose face was full of scars made by human beings—cuts and bites. One of his ears had been snipped short by a bite. He was already famous in the press as one who in a bayonet encounter would throw his gun away and attack his enemy by biting, clawing and choking.

"Herr Sergeant! Laslo Kraytchan, infantryman, begs leave to report, sir, I am already an old fossil, twice wounded!"

"Good, my friend. I see."

Next I saw the giant Croatian with the gold medals on his chest. He spoke Hungarian ungrammatically, but under no conditions would he utter any other language. A Magyar at all costs! And he was peeved because he was not lucky enough to be conscripted with the "Army for the Defense of the Fatherland," consisting entirely of Magyars, but had to serve in the joint Austro-Hungarian army. If he were to die, he wanted to die as a Magyar only. He was the first to impress upon me the astounding, marvelous strength of the Magyar people, which is without peer anywhere.

He approached. "Herr Sergeant! Franz Rizitch, infantryman, begs leave to ask if it is possible to transfer me to the

בשלוש העירו אותנו: אל החזית!

מוזר הדבר, שזאת לי הפעם השניה שאני נמצא בחזית — ובכל זאת חדש הוא הרגש וחדש הוא הפחד. אז בא הכל כחתף. במהירות ובחיפזון ובבהלה, שלא הספקתי אפילו לדעת, מה קרה בעצם. כל העניין אז, החל מן הנסיעה ההוטנטוטית וההתנפלות על הקוזאקים בקארפאטים ועד התעלפותי לרגע וכניסתי לבית-החולים — הכל היה כעין חלום רע, כעין סיטו, שבא ברעש, עבר ברעש, וגמר באחות-רחמניה רכת-הפנים ותכולת-העיניים, שחיכה לי וליטפה אותי כמו בגן-העדן.

ופה — פנים חדשות לגמרי. נכנסנו אל תוך בור-המחסה, המכוסה למעלה ואשככי נשקפים כלפי בור-המחסה של האויב. כרגע עשיתי חשבון ומצאתי, שאורכו של הבור הזה הוא מאות קילומטרים. החל מצ'רנוביץ ועד ריגה. רק.

נכנסנו בשעה ארבע בדיוק — בדרך עמוקה, המובילה כמעט מן הכפר ועד הבור שלנו — בתוך מטר כדורי-מוות והתפוצצות.

כשהיינו כפנים — בדקנו כולנו זה את זה: אין דבר, כולנו פה. — והפנים שמחים ומרוצים. כאילו נמצאנו לכל הפחות במבצר פשמישל. — וכבר התרגלנו לכל הרעש והרעם שממעל לראשנו, כאילו יש חוזה בינינו ובין הרוסים, לירות דווקא מעל בור-המחסה, ואל אחורי הקו שלנו. — אנו לא עשינו שום פעולה לעת-עתה. חיכינו לפקודה מגבוה. — אך בינתיים חילקו אותנו לפלוגות ועלי הטילו אחריות על פלוגה בת שלושים איש. — "התוודעתי" עם החבריה החדשה שלי ותיכף הכרתי בה בחורים הגונים, שאפשר למות איתם יחד באהבה. — אינני יודע, איך קרה הדבר, אך ביניהם עמדו לפני פתאום גם הדודו אסטרייכר וגם הגפרייטר מרגליט. — שמחתי להם.

ואולם היו לי עוד "מכירים" אחדים ביניהם. הנה גם הטירולי הארוך והתמים, הוא עמד וחיך והודיע:

— אדוני הצוגספיהרר! יוהאן מאריה ברידל רגלי מודיע בהכנעה — אין שום חדשות!

לחצתי לו יד וחיבקתי אותו. ראשי הגיע בדיוק עד חזהו הצר. והשריקות אינן פוסקות ממעל לנו. — בדקתי את יתר האנשים. הנה הסרבי הגוץ "הממזר", שחציו מאדיארי וחציו סרבי מפלך באנאט, שפניו מלאים צלקות של פצעים אנושים: שריטות ונשיכות. אוזנו האחת קטועה על-ידי נשיכה. "הממזר" הזה כבר יצאו לו מוניטין גם בעיתונות: בכל הזדמנות של קרב-כידונים משליך הוא את כלי-הזין ומתנפל על האויב ונושך ושורט וחונק.

— אדוני הצוגספיהרר! לאסלו קרצ'אן רגלי מודיע בהכנעה: אני כבר "עצם נושנה", פעמיים פצוע!

— טוב, חביבי. אני רואה.

הלאה אני רואה את הקרואטי הענק עם מדאליית זהב. על חזהו. מדבר הוא מאדיאריט משובשת, אך בשום אופן אינו רוצה לדבר בשפה אחרת. מאדיארי הוא בכל המחיר! וכועס הוא, על שלא הצליח להיות מגויס דווקא ב"צבא מגן-המולדת", שכולו מאדיארים ועל זה שעליו לשרת בצבא האוסטרי-הונגארי המשותף. אם למות, הרי למות בתור מאדיארי דווקא. — הוא היה הראשון בחיי שהביא אותי לידי הרהורים על כוחה המבולל המפליא של האומה המאדיאריט, שאין דוגמתו בעולם. הוא ניגש:

— אדוני הצוגספיהרר! פראנץ ריזיץ רגלי מודיע בהכנעה: מבקש, אם אפשר יהיה להעביר אותי אל הרגימנט השלושים ושניים של ההונג'ידים (מגיני המולדת)!

— אינך רוצה למות איתי ביחד, ריזיץ?

— מודיע בהכנעה: רוצה — אך —

— יודע אני, יודע חביבי. טוב. אם תמות, נקבור אותך כקבר-אחים מאדיארי.

הוא מוריד את חוטמו העבה והדומה לחצוצרה.

והנה רוזנברגר השמן. בחור כחבית, צעיר מאוד, כבן תשע-עשרה

1. חבל-ספר בדרום מזרחה של הונגאריה שמלפני 1919. כיום נכלל בתחום רומניה ויוגוסלביה. בירתו ההיסטורית היא טימישוארה.

32nd regiment of Honveds (those who defend the Fatherland)!"

"You don't want to die with me, Rizitch?"

"I beg leave to say, sir, I want to, but . . ."

"I know, I know, my friend. Good. If you should die, we'll bury you with your Magyar countrymen."

He lowered his thick nose, which resembled a trumpet.

And there was fat Rosenberger. He was built like a barrel, very young, about nineteen, and teeming with jokes. For every misfortune he had a joke or a proverb. And it was impossible to shut him up. He had enlisted for war service and had already advanced to the rank of corporal.

"Herr Sergeant! Corporal Bernat Rosenberger begs leave to report, sir, at your orders, sir!"

"Good. But don't bother us with your stories now."

Rosenberger's face broke into a broad smile.

"I beg leave to say, sir, it is difficult to renounce joking on the front. The hangman Bali once asked one of the victims what was his last wish. To this the latter answered that he wanted to hear a good joke! So the hangman told him this joke."

"Which joke?"

"I beg leave to say, sir, the one I have just told!"

A few shells whined their way over the trench and froze the mouths which were about to laugh into crooked molds.

Next, Lance Corporal Andrash Madi, infantryman—"Beg leave to say, sir, I am an artist of the National Theater in the city of Debretzin!"

"What roles have you played?"

"Butler parts."

Suddenly one heard the voice of rotund Rosenberger who, as corporal, ventured to speak without asking permission.

"He switched the lights on and off in *Hamlet*!"

This called forth a loud, vulgar, belly laugh. The actor reddened with anger. He ground his teeth.

"Who are you?" I asked the fellow who was laughing. He was a big, swarthy soldier.

"I beg leave to say sir, Benvenuto Ghaliierghi, infantryman!"

"Italian?"

"Yes, from Fiume."

"Why did you laugh?"

"In *Hamlet* there is no electricity, sir. The entire play takes place during the daytime!"

"Aha! During the daytime! And if it should take place at night?"

The Italian had no answer.

"What is your occupation at home?"

"A shoemaker. But I am also an expert leather worker."

I had time to become acquainted with two more of this Austrian gathering of exiles. One of them was a student—a cadet-officer who, like myself, had not succeeded in attaining the rank of officer, not even that of lance corporal. He was a fop, coquettish as a woman, and might even have used lipstick. The other was a sculptor who already had his work on exhibition. His name was a familiar one. Scarcely had I begun to converse with him, when panic struck us—an attack!

The battle was bitter and cruel. For about two days the barrage continued, and then came the hand-to-hand encounter with bayonets. The Russians retreated and we captured a few of their trenches. On the fourth day we reached the city Tchenstochovo, which we captured after a bloody battle that cost us a heavy toll of men.

We put up fortifications around the city and prepared for a rest. I examined my squad. Six men had fallen and two were severely wounded. When I announced the names of the fallen, deep silence charged with terror reigned among the men. I kept walking back and forth during this oppressive silence, when I suddenly heard the simple Tyrolean say in a half-serious, half-jocular tone: "They're well off. They no longer have a first sergeant."

I suddenly noticed our own first sergeant standing at one side, listening attentively. He approached me with the cushioned steps of a leopard stalking its prey.

"You're spoiling the troops. Be careful!"

Then he went over to the Tyrolean, coming so close that his mustache fairly brushed the man's face. He gritted his teeth.

ומלא אנקדוטות כרימון. על כל צרה יש לו אנקדוטה, משל. ואין להשתיק אותו בשום אופן. הוא התנדב מרצונו הטוב למלחמה ועלה כבר למדרגת קורפוראל.²

— אדוני הצוגספיהרר! קורפוראל בְּרֵנַט רוזנברגר מודיע בהכנעה: מוכן לפקודתו.

— טוב, אך אל תכלבל את המוח במשלים כעת.

רוזנברגר מחייך חיוך רחב:

— מודיע בהכנעה: על האנקדוטה בחזית קשה לוותר. התליין

באלי שאל פעם את אחד הנתלים, מה חפצו האחרון? על זה ענה הוא: רוצה אני לשמוע אנקדוטה טובה! — ועל זה סיפר לו התליין את האנקדוטה הזאת!

— איזו אנקדוטה?

— מודיע בהכנעה: את זו שסיפרתי כעת!

רימונים אחדים יָבְּו מעל לבור-המחסה והקפּיאו בצורתם הנעווה את הפיות המוכנים לצחוק.

הלאה:

— גפרייטר אנדראש מאדי רגלי מודיע בהכנעה: אני ארטיסט

בתיאטרון הלאומי בעיר דֶּבְרֵצִין!³

— איזה תפקידים מילאת?

— תפקידי לאקייאים.⁴

פתאום קולו של רוזנברגר השמן, שהרשה לעצמו כחור קורפוראל לדבר בלי נטילת רשות.

— הוא הדליק וכיכה את החשמל במחזה "האמלט"!

על זה נשמע צחוק עמוק וגס מאוד. והשחקן התאדם מכעס עצור ומר. חרק את שיניו ממש.

— מי אתה? — שאלתי את הצחק, שעמד על-יד השחקן; גבר

שחור וגדול.

— מודיע בהכנעה: בְּנֵנוּטוֹ גַּלְיֵרִי, רגלי!

— איטלקי?

2. רב טוראי.

3. עיר בצפון מזרחה של הונגאריה, סמוך לגבול רומניה.

4. משרת, שמש.

— כן, מפיומה.⁵

— ולמה צחקת?

— ב"האמלט" אין חשמל אדוני; כל המחזה עובר ביום!

— אהא! — ביום! — ולו היה עובר בלילה?

על זה לא מצא האיטלקי תשובה.

— מה מלאכתך שם בבית?

— סנדלר, אך מומחה גם בעיבוד עורות.

הספקתי להתוודע עם עוד שניים מקיבוץ-גלויות אוסטרי זה. אחד סטודנט, שכמוני לא הצליח להגיע למדרגת אופיציר, ואפילו לא למדרגת גפרייטר. כחור טרון, המתגנדר כבחורה, כאילו משתמש בצבע לשפתיו; השני: פסל-אמן, שזכה כבר להשתתף בתערוכה ובהצלחה הגונה. — שמו היה ידוע לי. לא הספקתי להיכנס איתו בדברים — ובאה המהומה: ההתנפלות.⁶

הקרב היה מר ואכזרי. — כיומיים נמשך כריות מרחוק ואחר-כך באה התנגשות אישית, בכידונים. הרוסים נסוגו אחור, כבשנו אחדים מכורות-המחסה שלהם, וביום הרביעי הגענו לעיר צינטווחובה,⁷ שאחרי מלחמה נוראה, בעלת קורבנות הגונים, כבשנו אותה כדם.

התבצרנו מסביב לעיר והתכוננו לקצת מנוחה. בדקתי את הפלוגה שלי; שישה אנשים נפלו ושניים נפצעו קשה. — על הידיעה של הנופלים קמה שתיקה עמוקה ומלאת זוועה בפלוגה. — התהלכתי הנה והנה בתוך השתיקה הכבדה ופתאום שומע אני את הטירולי הארוך והתמים אומר בטון רציני וחגיגי:

— להם טוב (Sie habns gut), להם אין יותר פלדוויכל.

ופתאום אני רואה והנה הפלדוויכל שלנו עומד מן הצד ומקשיב ושומע את זה. הוא ניגש אלי בצעדי-נמר רכים וטורפים ואומר לי:

— אתה מקלקל את הצבא. היזהר לך!

אחר-כך ניגש אלי הטירולי, נכנס בשפמו אל תוך פניו ואומר בחירוק שיניים:

— אתה תאכל עוד עכברים אחדים עד שתיפטר מן הארון הפלדוויכל!

5. פיומה — עיר נמל בקרואטיה, כ-60 ק"מ מדרום-מזרח לטריאסט. בשנים 1870-1910 נכללה כחחסו הונגאריה. כיום בייגוסלביה.

6. כמוכן: ההתקפה.

7. עיר פולנית, כ-100 ק"מ מצפון מערב לקראקוב.

"You'll eat a few more rats before you get rid of the Herr First Sergeant!"

In the course of the account of this battle which I had to give headquarters, it was my duty to name a few men who had distinguished themselves by exceptional heroism and daring. Among them were Margolis, Oestreicher, and the Tyrolean. Margolis, the shriveled seminary student, kept bobbing up here and there in the midst of the turmoil like an angry, provoked bee whose hive has been attacked by hornets. Several times it was necessary to hold him back, to prevent him from plunging into the Russian lines all by himself, with nothing but his gun, which he kept reloading with marvelous speed.

Old Oestreicher, of course, did not forget to pray in his phylacteries, even though this time without his prayer shawl—but in the meantime he fought fearlessly. And he joined the "pagans" in shouting words of encouragement and triumph "for our people and for the cities of our God! In thy help do I trust, O Lord!"

I transmitted this information in my report in German translation.

The lean, simple Tyrolean had roved about in the thick of the battle like a tank, crossing every obstacle, every pit and broken fence, while he lighted cigarette after cigarette, and muttered angrily!

"Verfluchtes Bis! Accursed vermin!"

When I handed the report to my officer, Herr Joni, he looked at it, read it, and tore it to pieces.

"Don't be in such a hurry, my friend," he said with narrowed eyes. "Do you think that wars are fought only for medals?"

He thwacked his boots with his whip and left me. As he was departing he turned back and said, "Make a simple report without any frills or hero stories. And within half an hour, drill!"

So about a half hour later drill in military tactics began. Right on the front. That was something entirely new to me. I had never heard of such a thing in my life, that in the trenches, in the vestibule of death, they should continue drill-

ing, marching properly, standing at attention, reviewing the titles of "the supreme commander in chief, His Majesty Emperor Franz Josef the First," and everything else that had to do with it. And in truth these were not mere drills. For the cruel tricks and pranks employed behind the lines began all over again. The running back and forth, eating cigarettes, and all the other clever schemes in the jaws of death were made even more rigorous and ingenious. Except that the plain soldiers acted entirely differently here. A sort of jesting spirit reigned over the entire line. It was difficult for me to comprehend whence these good spirits originated. Evidently, the plain men bore the abuses of the officers with an inner smile in which there was more of scorn and contempt than pain. The wiry, naive Tyrolean was ordered to run back and forth twenty times in the trench, and, finally, when he had finished the twentieth lap, he did not stop but continued to run. The first sergeant shouted after him, but to no avail. He did not stop until the sergeant halted him forcibly. And when he stopped his lips continued to mumble innocently, "Fourteen, fourteen, fourteen!"

"Fourteen what, idiot?"

"Fourteen!" the Tyrolean answered with feigned naivete, "the fourteenth time! I have to run six more times, Herr First Sergeant," he lied, with a completely serious mien.

Whereupon all his mates dared to break into restrained laughter. This was poison to the "stripper of carcasses."

"Wait, wait!" he said, gritting his teeth. "I'll teach you military etiquette!" And he went off, looking back at me with an expression boding no good.

When he left, there was a rest period. All the men sat down. The stories began of the three-day battle in which Margolis, the Tyrolean, and Uncle Oestreicher had so distinguished themselves. The report of their heroism spread through the entire battalion. And they waited for the citations of merit and the awards for all three. Something else began to interest me. What had given these men the courage to fight like lions and with such self-abandon? In a private conversation with Margolis I questioned him about it. He answered me simply.

"How do I know? In such a panic we're forced to do some-

בתוך הדין וחשבון, שעלי היה למסור למפקדה על הקרב הזה, היה עלי לציין אחרים, שהצטיינו בגבורה ובהעזה יוצאת מן הכלל. ביניהם היו מרגלית, הדוד אסטרייכר והטירולי הארוך. מרגלית, בחור הישיבה הצנום, היה נע ורץ בתוך המהומה כדבורה גרויה, שעדת-צרעות התנפלה על פוורתה. פעמים אחדות היה צורך לעכבו, שלא ייכנס אל תוך מחנה הרוסים יחידי עם רובהו, שהיה ממלא אותו כדורים בחריצות מפליאה.

הדוד אסטרייכר הזקן לא שכח כמוכן את התפילה בתפילין, אף כי הפעם בלי טלית — ובינתיים "עבד" לבליחת. וגם צרח יחד עם "הגויים" צריחות עידוד וניצחון: "בעד עמנו ובעד ערי אלוהינו! — לישועתך קיויתי אדוני!"⁸

מסרתי את זה בראפורט בתרגום גרמני.

והטירולי הארוך והתמים התהלך בתוך כל הקרב כמכונת-כרזל, נע על שתי רגליו הארוכות ועובר על כל מכשול, על כל בור וגדר הרוסה ובינתיים היה מדליק סיגאריה אחרי סיגאריה וממלמל בחרון:

— פּרֶפּלוּקְטֶס בֵּיסֶט! (שרץ ארוך!) —

כשמסרתי את הראפורט לקצין שלי האדון יוני — הביט, קרא — וקרע אותו לגזרים:

— לא למחר כל-כך חביבי — אמר בעיניים מצומצמות — חושב אתה, שכל המלחמה לא ניתנה אלא בשביל מדאליות?

חבט במגלבו על המגפיים ועזב אותי. — בלכתו פנה לאחור:

— עֶשֶׂה ראפורט פשוט בלי כל חוכמות וגבורות. ובעוד חצי שעה: תרגילים! — והלך.

וכעבור חצי שעה התחילו תרגילי הצבא. בתוך החזית. — זה היה דבר חדש לגמרי בשבילי. זה לא שמעתי מעולם: שבתוך בור-המחסה, בחצר המוות ימשיכו את התרגילים הצבאיים, את ההליכה כראוי, את העמידה בכבוד, את החזרות על כינוי של "שר הצבא הרם על כל רמים, הוד מלכותו הקיסר פראנץ יוסף הראשון" וכל השייך לזה? — ובאמת לא היו התרגילים הללו תרגילים סתם: שוב התחילה אותה הקונדסיות האכזרית שבעורף החזית. ההמשך של הריצה רצוא ושוב, של האכלת הסיגאריה וכל אותן ההמצאות, שכאן, בלועו של המוות,

8. צירוף שני חלקי-פסוקים: משמואל ב, י, 12, ומכרשית, מט, 18.

הצטיינו ביתר חידוד וכשרון-האמצאה. — אלא שהחיליים הפשוטים התנהגו פה באופן אחר לגמרי. כעין איוה רוח כדיחה היתה שוררת על כל הקו. קשה היה לי להבין תיכף, מאין מצברוח טוב זה בא. על כל פנים, האנשים הפשוטים קיבלו את התעללויותיהם של הקצינים בצחוק פנימי, שהיה בו יותר מן הכוז והלעג מאשר מן הכאב. הטירולי הארוך והתמים קיבל פקודה לרוץ בתוך בור-המחסה הנה והנה עשרים פעם, ולבסוף כשגמר את הפעם העשרים — לא עמד ברצונו, אלא המשיך ורץ לדרכו. ולחנים צעק עליו הפלדוויבל — הוא לא עמד, עד שהלה לא העמיד אותו בזרוע. וכשעמד מלמלו שפתיו כממשך לתומו:

— ארבע-עשרה, ארבע-עשרה, ארבע-עשרה!

— מה ארבע-עשרה, אידיוט?!

— ארבע-עשרה! — ענה הטירולי בתמימות שבעורמה — הפעם הארבע-עשרה! — עוד לי לרוץ שש פעמים, אדוני הפלדוויבל! — שיקר בתמימות וברצינות גמורה.

ועל זה העזו כל חבריו לפרוץ בצחוק חשאי. — צחוק זה בא כרעל בעצמותיו של "פושט הנבלות".

— חכו, חכו! — אמר בחירוק שיניים — אני אלמד אתכם מוסר צבאי! — והלך, כשהוא מביט בי לאחור בפנים המנבאים לי רעות.

כשהלך — היתה הרווחה. כל החבריה ישבה והתחילו הסיפורים על הקרב הארוך שנמשך ימים אחדים ושלושת האנשים, מרגלית, הטירולי והדוד אסטרייכר, הצטיינו בו כל-כך. בכל הגדר עברה שמועת הגבורה שלהם. וכולם חיכו לפקודת השבח ולאותות הצטיינות של שלושתם. — אותי התחיל מעניין דבר אחר: מה המריץ את

האנשים האלה להילחם כאריות, במסירות ובחירוף-נפש כזה? — ובשיחה בינינו לבין עצמנו שאלתי את מרגלית בעקיפין על עניין זה.

הוא ענה לי בפשטות:

— אני יודע? כמהומה כזאת הן מוכרחים לעשות דבר-מה! ומה? לעמוד ולהביט? או לעמוד לצוות על אחרים, כמו שעשה האדון האוכרוליטנט שטובניאק?

הדוד אסטרייכר ביאר לי את הדבר ככה:

— אני חושב, שהעיקר הוא וארשה. אם נכבוש את וארשה — נלך הביתה. הנכד שלי יהיה בעוד חודש בר-מצווה — ואני מוכרח להיות שם. הוא לומד כעת "דרשה" יפה מאוד. — קונדס נפלא הוא.

thing! What do you suppose? Stand and look? Or stand and order others about, like Herr First Lieutenant Stubniak?"

Oestreicher explained the situation to me as follows:

"I think that the main objective is Warsaw. If we capture Warsaw, we'll go home. My grandson will be Bar Mitzvah within a month, and I simply must be there. He is already learning a very fine speech. He's a lively and frolicsome lad!"

I asked the Tyrolean why he kept shouting constantly, "Verfluchtes Bis!" And with such rage. And did he really hate the Russians so much?

"The Russians?" he answered. "It was the first sergeant who got me angry. He is the accursed vermin (Verfluchtes Bis), the devil take his hide!"

Again I remembered that word with which they set off all wars—patriotism.

The actor Madi—who did not know that I was a Jew—poured out all his wrath upon the Jews.

"Even there in the theater they gave me butler parts," he said resentfully. "And here they are recommended for decorations. That rotten Jew,"—he was referring to Margolis—"kept jumping up all the time to perform deeds of valor in order to win a medal. And sir, you will see, he'll get one. He'll get one. He won't rest until they decorate him. Sir, you must have heard—for the Jews are already noising it abroad—that this latest victory of ours was due to the Jewish officers. Officer Schlesinger! I know him. He is a Jewish teacher who is afraid of his own shadow. And all of a sudden they speak of him as a hero. And Margolis," he again referred enviously to his companion, "that rotten Margolis, that 'ai-vai-vai!'" He made a grimace, and spat.

"Why do you hate him so?" I asked.

"Hate that choleric dog? Who hates him? People like that you can't even hate. You can only loathe them!"

When I revealed to him the fact that I was also a Jew, he was not taken aback. Like a person who no longer has anything to lose, he showed his true colors and said with bold brevity: "I have no luck. Even here I have fallen into the hands of a Jew."

That same day he stood at the side of the first sergeant, who took him under his benevolent wing and thought up schemes of reprisal.

The first was to take away my orderly, who returned to me, much to the distress of my superior officer. That was really a rather hard nut to crack. Because this orderly was like an ordinary soldier in every particular, not like officers' orderlies, who are exempt from the customary military duties. And when the first sergeant ordered him to leave me, he replied: "Herr First Sergeant, I beg leave to say, sir, I volunteered to serve in the army, and I also volunteered to serve the Herr Sergeant of my own free will! I do this not at the expense of my military duties, but in addition to them!"

But Herr Lieutenant Joni found a way out. He took him as his own orderly.

Whereupon the Tyrolean appeared and announced to me: "Today I'll bring you your meals, sir."

I felt a bit strange to have this giant soldier, who was a head taller than myself, serve me. But this situation did not last very long. My orderly came and informed me, without making any secret about it, in fact, in a rather loud voice: "On the first night I'll dedicate one of His Majesty's bullets to him!"

"To whom, boy?"

"To that apostate Jew! Why do you have such contemptible Jews as these? I loathe him."

"Sh-sh-sh! Don't shout, fool! And if you ever let me hear words like these again, I'll knock your brains out! Understand? About face! March!"

The young soldier drew himself up to attention and left.

And just because he left me without saying a word, suspicion and fear arose in me. He'll keep his word. This young Magyar, faithful as a dog and courageous as a lion, doesn't beat around the bush. And especially lately, after he had had a taste of death, he had become completely emancipated from fear and hindrance. He guarded my honor like an intelligent Doberman-Pinscher dog, who even at a distance gets wind of the plots of his master's enemy. Every personal offense against me, the slightest hint of anything insulting, he absorbed like

והטירולי — אותו שאלתי, על מה צעק כל הזמן "פרפלוכטס ביסט!"? ובכעס כזה? ואם באמת שונא את הרוסים כל-כך?
— הרוסים? — ענה לי הטירולי — אותי הרגיו הפלדוויבל, הוא "השרץ הארור", ימח שמו וזכרו!
אהא.

ושוכ נזכרתי באותה המלה, שבה מציתים את כל המלחמות שבעולם: פאטריוטיסמוס.

והשחקן מאדי — הוא לא ידע שאני יהודי — שפך את כל כעסו על היהודים.

— גם שם בתיאטרון נתנו לי תפקידי לאקייאים — אמר ברטינה עמוקה — ופה הם הקאנדידאטים למדאליות. היהודון הרקוב הזה — אמר על מרגלית — קפץ כל הזמן והראה "גבורות" כדי לקבל מדאליה. ואדוני יראה, שהוא יקבל. הוא לא ישקוט, עד שלא יצינו אותו. — אדוני שומע, היהודים כבר מדברים בכל מקום, שהניצחון האחרון שלנו הוא של הקצינים היהודים. — הקצין שלזינגר! אני יודע אותו: הוא מורה יהודי, המפחד מפני צילו. ופתאום מדברים עליו כעל גיבור. — ומרגלית — חזר שוב פעם אל חברו בקנאה — מרגלית רקוב זה, "אי-וי-וי" זה — אמר בהעוויית פניו.

וירק.

— מדוע אתה שונא אותו כל-כך? — שאלתי.

— שונא אותו החולירע! מי שונא אותו? אותם אי-אפשר אפילו לשנוא, אותם אפשר רק לגעול!

כשגיליתי לו שגם אני יהודי — התחזק ולא בא במבוכה. וכאיש אשר אין לו כבר מה לאבד גילה את קלפיו בפני ואמר בקיצור נמרץ: — אין לי מזל. גם פה נפלתי בידי יהודי.

ובאותו יום עמד לצידו של הפלדוויבל, שלקח אותו תחת כנפיו שכניתו וחסדו וקבל תחבולות, מה לעשות עימדי —

התחבולה הראשונה היתה, להציל מידי את המשרת שלי, שחזר אלי למורת רוח הפקודה. זה היה בעצם אגוז קשה קצת. יען כי הלא המשרת היה כחייל סתם לכל הלכותיו, לא ככל משרת-הקצינים הפטורים מעבודות הצבא הרגילות. וכשהפלדוויבל נתן לו פקודה לעזוב אותי, ענה:

— אדוני הפלדוויבל, מודיע בהכנעה: אני התנדבתי למלחמה מרצוני הטוב, ואני מתנדב לשרת את הארון הצוגספיהרר גם כן מרצוני

הטוב! — אני עושה זאת לא על חשבון חובותי הצבאיות, אלא נוסף עליהן!

אלא שהארון הלויטננט יוני מצא עצה: הוא לקח אותו למשרת לעצמו.

ועל זה הופיע הטירולי והודיע לי:

— היום אני אביא לאדוני את ארוחתו.

הרגשתי את עצמי קצת מוזר בשירותו של הטירולי הארוך הזה, שהגעתי לו עד הכתפיים. אך המצב הזה לא ארך בהרבה — בא המשרת שלי ומודיע לי בלי סודיות, כמעט בקול רם:

— בערב הראשון אני אקדיש לו כדור אחד מכדוריו של הוד מלכותו!

— למי, ילד?!

— לאותו היהודי המומר! — למה לכם יהודים מאוסים כאלה?!

אני מרגיש לו בחילה.

— ששש! אל תצעק, טיפש! ואם עוד הפעם תשמיע דברים כאלה — אתן לך על פניך שתשתגע! הבינות? — מארש, הסחלק!

החייל הצעיר התייצב עמידת-כבוד ועזב אותי כדין.

ודווקא זה, שעזב אותי בלי מלה — עורר בי חשד ופחד. הוא יקיים את דבריו. מאדיארי צעיר זה, הנאמן ככלב והגיבור כארי — אינו יודע חוכמות. וכיחוד בזמן האחרון, אחרי שטעם את טעם המוות — השתחרר לגמרי מכל פחד ומכשול. ועל משמר כבודי שלי עמד ככלב דוברמן-פינצ'ר אינטליגנטי, המריח מרחוק את מזימותיו של אויב כעליו. כל פגיעה בכבוד שלי, כל רמז קל הנוגע בי — נבלע אל קרבו כרעל, ההולך ותוסס ורוחח עד ההתפרצות לעת-מצוא. וזה הגיע אצלו עד לידי שנאה עזה כלפי הקצין יוני וכלפי כל שונאי ישראל בכלל עד כדי כך, שזה עורר בי כעין חשד כלפי מוצאו.

— שמע פאלי, אין לך במשפחתך יהודים?

הצעיר הביט בי וענה בפשטות:

— אני נוצרי טהור, אדוני. אין במשפחתנו יהודה איש-קריות!

טרח!

— ובכן? — הוספתי בזהירות — אתה חושב, שהיהודים הם כולם מוכרי המשיח, שצריך לכוז להם?

הצעיר לא מצא את ידיו ורגליו. לא הבין כלום ממה ששאלתי אותו. מה הוא יודע, מה אני רוצה ממנו. כך לימדו אותו: "יהודה איש-

poison, which continued to fester until upon occasion it burst forth. With him this rose to a mighty hatred of the officer Joni and of the enemies of Israel in general, so that I became rather suspicious of his own origin.

"Listen, Pauli, aren't there any Jews in your family?"

The youth looked at me and answered naively: "I am a pure Christian, sir. There is no Judas Iscariot in our family!"

"So?" I continued cautiously. "You think that all Jews are betrayers of your Messiah, and are thus to be despised?"

The youth did not know what to do with himself. He did not understand anything at all of what I had asked him. How could he know what I asked him? That's the way they taught him—"Judas Iscariot." And in particular he did not understand the connection between his underofficer and Judas Iscariot. His underofficer he loved more than the entire battalion. And he would not permit anyone to offend him with any improper language. I continued to question him.

"Do you hate Margolis?"

"I, sir? Why should I hate him?"

"And Uncle Oestreicher?"

"On the contrary, I love him. He prays for us all."

"And Corporal Rosenberger?"

At this point the youth finally grasped the reason for my questions.

"Do you think, sir, that I am an anti-Semite? No. My father is a tenant-farmer of Herr Baron Freund-Tosegi. Would that there were a man like him among the Christians. But, sir, if you suspect me of being an anti-Semite," he added confusedly, "then—then I'll leave you, if you wish it, sir."

I reassured him that I was very anxious to have him as my friend and orderly, but that the Herr Lieutenant wanted him for his own service only.

The youth reflected for a moment and then spoke, half to himself.

"It won't take long. Only," he added, "we must beware of that 'stripper of carcasses'! He is a foul snake. We have to be careful of him."

Then he went to his new master, Lieutenant Joni.

That very same evening an order came from the first lieutenant appointing me quartermaster in charge of supplies for my entire platoon. I did not understand why they should have selected me, of all people. That is always the business of the first sergeant. And while I was reflecting, my orderly came in and whispered to me: "Sir, please don't accept this charge. It isn't clean."

"You're a fool!"

"I may be a fool, but this business isn't clean. Please find some reason for being excused from it, sir. I'm telling you."

I could find no reason for not obeying the order. I became the officer in charge of stores. Really not an easy job, but not the hardest work on the front. And the work was done in good order. My men were especially happy. They were "near the feedbag," they thought. And to a certain extent this was so. Two things are taken for granted in the army as proper. Just as it is a capital crime to steal on the front, to steal from the adjoining regiment is in the category of a meritorious deed. And secondly, if the appropriation of goods for one's own benefit involves a stiff penalty, the distribution of generous portions to one's own men is in the category of a good quality, self-evident and to be taken for granted.

But my orderly, who used to sneak over to me at every opportunity, was not satisfied with my new duties. It was in vain that I asked him for the reason. He knew nothing, but he had a premonition of something very bad, and this bad thing would come to me (or in his own words "to us") as a result of the new appointment.

Two days later hell broke loose again—the great offensive along the entire front. Scarcely had the tumult and the firing begun, when my orderly appeared and informed me, deferentially: "Herr Sergeant, I beg leave to say, sir, I have returned to you!"

"Go right back! Understand?"

"I beg leave to say, sir, I won't go, sir!" he shouted above the noise and confusion.

Behind me I heard a voice, the voice of the Tyrolean, shouting: "Nicht lassen, nicht lassen, 'Freitag'!" ("Don't leave him, don't leave him, 'Man Friday!'")

We crawled out of the trench—toward death.

קריחה. וביחוד לא הבין, מה לו, לאונטראופיציר שלו ולאוחו יהודה איש-קריחה? את האונטראופיציר שלו אוהב הוא יותר מכל הגדוד. והוא לא יתן למי שהוא לנגוע בו במלה לא הגונה. — ואני הוספתי לשאול:

— אתה שונא את מרגלית?

— אני, אדוני? מדוע זה אשנא אותו?

— ואת הדוד אסטרייכר?

— אדרכה, אני אוהב אותו; הוא מתפלל בעד כולנו.

— ואת הקורפוראל רוזנברגר?

— פה הצעיר עמד על סוד שאלותי סוף-כל-סוף:

— אדוני חושב, שאני אנטישמי? לא. אבי הוא אָריס אצל הארון

הכרון פרוינד-טֹסְגִי, שהלואי שבין הנוצרים ימצאו איש כזה. אך אם

אדוני חושב כי, שאני שונא יהודים — הוסיף כמעט במבוכה — הרי

— הרי אני אעזוב אותו, אם אדוני רוצה בכך.

— הרגעתני אותו, שאני רוצה מאוד, שהוא יהיה ידידי ומשרתי, אך —

— הלא הארון הלוויטננט רוצה, שהוא ישרת אותו דווקא.

— הצעיר הרהר רגע ואחר-כך אמר כמו לעצמו:

— זה לא יאריך הרבה. — אך מאותו "פושט נבלות" — הוסיף —

— עלינו להיזהר. זה נחש מסריח, אדוני; עלינו להיזהר ממנו.

— והלך אל אדונו החדש, אל הלוויטננט יוני.

באותו ערב באה פקודת האוברלויטננט, הממנה אותי לשר-הכלכלה

לכל הפלוגה ולאחראי עליה. לא הבינותי, למה זה דווקא אני? זה תמיד

עניין לפלדוויבל. ועד שאני מהרהר, נכנס המשרת שלי ולוחש לי:

— אל יקבל אדוני על עצמו את העניין הזה, זה עניין לא טהור.

— אתה טיפש!

— אני טיפש, אך זה עניין לא טהור. ימצא אדוני איזה תוֹאָנָה

להיפטר מזה. אני אומר לך.

לא מצאתי שום תואנה לא למלא את הפקודה. הייתי לשר-האוצרות

של הפלוגה. עבודה לא קלה בעצם — אך לא זאת היא העבודה הקשה

ביותר פה בחזית. והעבודה נמלאה על-ידי בסדר. ביחוד שמחו לזה

האנשים שלי. "הם נמצאים על-יד האכוס" — חשכו. וכמידה ידועה זה

היה נכון. שני דברים מוכנים בחיי הצבא, שהם בבחינת "פרוטקציה"

כשרה: שאם לגנוב בחזית הוא פשע, שהפושע מתחייב בו כנפשו

לפעמים, הרי לגנוב מאת הרגימנט השכן — בגדר מצווה הוא. והדבר

השני: אם לחלק מנות בפרוטקציה עונש חמור כרוך בו, הרי לחלק

מנות הגונות לאנשים שלי — בגדר מידה טובה היא, המובנה מאליה.

ורק המשרת הצעיר, שהיה מתגנב אלי בכל הזדמנות — לא היה

מרוצה ממשרתי זאת החדשה. ולחינם שואל אני אותו לנימוק. הוא

אינו ידוע כלום — אך מרגיש הוא דבר-מה רע מאוד, שאיננו יודע מה

זה — ודבר רע זה יבוא לי — (או בלשונו הוא: לנו) — ממשרתי זאת

החדשה.

למחרתיים שוב התחיל הגיהנום: התקפה גדולה לאורך כל החזית.

— ורק התחילו היריות והרעש — והנה המשרת שלי הופיע ומודיע לי

בצעקת-כבוד:

— אדוני הצוגספיהרר, מודיע בהכנעה: אני שבתי אליו!

— תלך תיכף חזרה! הבינות?!

— מודיע בהכנעה: לא אלך! — צועק הוא בתוך הרעש

— והמהומה —

ומאחורי אני שומע קול; קולו של הטירוולי הצועק:

— ניכט לאסן, ניכט לאסן, "פרייטאג"! — (אל תוותר, אל תוותר,

"ששת"!) —

— והגחנו מתוך הכור — כלפי המוות.

אני: הגנב, בכף-הקלע

The "Thief" —

Target in the Pit of Hell

THERE was nothing strange about the friendly feeling that the ordinary soldiers felt for me. For in addition to the spiritual community that existed under the black wings of death, I also established a sort of martial sodality. I turned over all my possessions—my entire pay and the many gifts (mostly chocolates, bonbons, and cigarettes, which I received from the city in great abundance) to my comrades in death. There were some among them who sent the chocolates to their sweethearts and the few pennies to their mothers. For a few pennies to send home to his mother, the simple Magyar would at the same time play the dog and the lion.

But gradually this relationship began to make all the officers hate me. A hatred which apparently was even mightier than death itself. And if this mutual esteem which existed between my soldiers and myself had already begun back there in the barracks—when I refused to obey the lieutenant colonel's order to spit in their faces—then here, in the very jaws of death, it was renewed and transformed into true affection. As for me, money had no value. For me death was so certain that I was conscious of only one feeling: When? One thing surprised me very much: How the officers spruced up in their smartest, even at the front, whenever the slightest opportunity for rest presented itself. Their entire pay, whether large or small, they would spend for uniforms and personal gadgets. At their head was the genteel *Herr Figer*—who lacked nothing but earrings. He was completely ornamented with gold rings set with precious stones, while about each wrist was encircled a costly platinum-plated bracelet set with precious stones; while the plain soldiers used to send their wretched pay home, pennywise, one to his aged mother, another to his wife, a third to his sister, and a fourth to his sweetheart, probably waiting for him back there with eyes swollen with hope and sorrow.

Under these circumstances our communal acts were anathema to the officers, who could take no other steps than to transfer my men every week. This was efficiently supervised by the young lieutenant with the Jewish features, *Herr Joni*, who was constantly on the watch. As my superior officer, his hatred for me had another and special reason; everyone knew that I was a Jewish writer and a Zionist. And he actually trembled with fear lest his comrades discover that he was an apostate. His particular fear was that they might, God forbid, promote me to the rank of commissioned officer. And to avert this there was only one remedy—an excellent army remedy: to punish me for some act of carelessness. If the mere accusation was sufficient to hold me in my present rank, how much more effective would actual conviction be?

This battle lasted ten terrible days, ten shocking days that occasioned great casualties in the vicinity of Tchenstochov. But it brought much news to our regiment. The Jewish officers, almost without exception, had proved themselves to be men of incomparable daring. Every important gain, the capture of some important hill, some forest, village, or Russian battery, several cannon and the taking prisoner of high-ranking Russian officers—most of these valorous deeds had been accomplished by Jews and the rest by Hungarian officers. In no instance did the Austrians have a hand in them. It was a coincidence, but a fact, nonetheless. The devil's work. And because of this, the heretofore restrained, undercover hatred of the Austrian officers became an impetus to open demon-

יחסם הטוב של האנשים הפשוטים אלי לא היה בו משום פלא —
חוץ מן ה"קומונה" הנפשית שתחת כנפיו השחורות של המוות —
יסדתי גם כעין קומונה חומרית. לכל הפחות אנוכי בעצמי הפקרתי את כל מאודי: את כל "משכורתי" ואת המתנות הרבות (על פי רוב שוקולאדה ומגדנות וסיגאריות, שקיבלתי מאת "העיר" במידה גדושה) לחברי-כמוות. והיו ביניהם, ששלחו את השוקולאדה לאהובתם ואת הפרוטות לאומתם. כעד הפרוטות השלוחות לאם עלול המאדיארי הפשוט להיות לכלב ולארי כאחד.

ואולם לאט-לאט התחיל יחס זה משמש סיבה לשנאה של כל הקצינים אלי. שנאה, שכנראה עזה היא אפילו מן המוות עצמו. ואם אהבת-גומלין זו שבין אנשי ובני התחילה עוד שם בקאדר, אחרי שלא רציתי לשמוע לפקודת האדון שר-האלף ולירוק בפניהם — הרי פה בלועו של המוות התחדשה אהבה זו עד כדי אחווה אמיתית. ואני שום ערך לא ראיתי בכסף. המוות היה כל-כך בטוח בשבילי, שרק רגש אחד היה חי בי: מתי? — אחת הפליאתני מאוד: איך כל הקצינים מתלכשים בהידור רב כחזית בכל הזדמנות קטנה של מנוחה. את כל משכורתם הגדולה ולא-גדולה היו מכזבים על תלבושות וקישוטים. ובראשם האדון פיגר העדין — שרק עגילים היו חסרים לו באוזניו. כולו היה מלא טבעות-זהב עם אבנים יקרות, ועל צומת-הגידין של שתי ידיו: שני צמידים-זהב יקרים משובצים אבני-יחן ומעולפים פלאטינה — כעוד שהחיילים הפשוטים היו שולחים את "המשכורת" הזעומה שלהם פרוטות-פרוטות הביתה: אחד לאמו הזקנה, השני לאשתו, השלישי לאחותו והרביעי לאהובתו, המחכה לו שם בעיניים טרוטות מתקווה ואכל גם יחד.

כמצב זה היו מעשי הקומונה שלנו כצנינים בעיני הקצינים, שלא מצאו דרך אחרת מאשר להחליף את אנשי ככל שבווע. ועל זה שמר עלי

בעיניים פקוחות ואויבות ביחוד הלייטננט הצעיר בעל הפנים היהודיים האדון יוני. הוא היה המפקד שלי ולשנאתו אלי היתה עוד סיבה: כולם ידעו אותי כתור סופר יהודי וגם ציוני. והוא היה רועד ממש מפחד, פן יבולע! לחבריו, שמומר הוא.

והפחד העיקרי היה — פן חלילה וחס יעלו אותי למדרגת קצין. ונגד זה יש רק תרופה אחת, תרופה צבאית מובהקת: להעניש אותי על איזה אי-דייקנות. העלילה עצמה דיה בשביל להשאיר אותי במעלה שאני נמצא בה, ועל אחת כמה וכמה העונש.

והקרב הזה האחרון, שנמשך כעשרה ימים נוראים, עשרת ימי זוועה עם קורבנות גדולים מסביב צ'נסטוחובה — הקרב הזה הביא הרבה חדשות כרגימנט שלנו. — העובדה הראשונה, שכל הקצינים היהודים, כמעט בלי יוצא מן הכלל, הראו את עצמם לנועזים עד לאין דוגמה; כל כיבוש חשוב, כיבוש איזו גבעה חשובה, איזה יער, איזה כפר או איזה באטריה? רוסית, תותחים אחדים וגם שביית שבוים רוסים חשובים, אופיצירים גבוהים — רוב המעשים הללו נעשו בקרב הזה בידי היהודים ומועטם בידי הקצינים ההונגארים. אך בשום אופן לא בידי האוסטרים. זה היה מקרה — אך עובדה. מעשה שטן. ומזה צמחה השנאה הכבושה והנסתרה ועברה לאט-לאט משטח הנסתרות אל שטח הגלויות. הראשונים שבהם היו האופיצירים האוסטרים. הגיע הדבר לידי כך, שאופיציר יהודי אחד, שר-המאה נוימאן — עמד פתאום למשפט אחרי ניצחון יוצא מן הכלל: אחרי שנשאר עם משרתו ועם עוד ששת אנשיו, שרידי הקרב, ושמונתם לא רק שגירשו באטאליון רוס ממעמדו החזק — אלא גם הביאו את התותחים הגדולים כשכי, יחד עם שר-אלף רוס. — האשמה היתה טיפשית, מגוחכת ורשענית מאוד: "כזבו האמוניציה" (פירוש: הניצחון לא היה שווה בנוק הכדורים!), ועוד: "הוא השתמש במשרתו כחור מגן על גופו שלו".

השמועה עברה כמחנה כסערה חרישית וצורבת. שר-המאה נוימאן היה שם כעירו מורה, שגמר את לימודיו דווקא בכריפאראנדיה

1. כמובן, יתגלה, יודע.
2. סוללה.
3. גוד.
4. תחמושת.

stration. Things came to such a pass that one Jewish officer, Captain Neumann, was suddenly called up for court-martial after an exceptionally victorious sally, because when he was left with his orderly and six men, the last survivors of the encounter, the eight of them not only drove a Russian battalion from its entrenched position, but also brought back heavy cannon, together with the Russian lieutenant colonel. The charge was stupid, most ridiculous and shocking. "Wasting ammunition" (that is to say, the victory was not worth the bullets expended.) And more: "He used his orderly as a shield to protect himself."

The report spread through the camp like a swift wind. Captain Neumann had been a teacher in his home town, having completed his studies in the only Jewish teachers' institute in the country, in Budapest, as a pupil of both Professors Bacher and Banotzi. Herr Lieutenant Colonel Figer was to preside at the court-martial. But in the meantime, during this very battle, some insignificant thing occurred, to which no one except my young orderly paid any attention. Lieutenant Colonel Figer had selected the apostate, Lieutenant Joni, as his adjutant. And in this my orderly immediately discovered the clue to the entire situation. The devilish cabal which had brought charges against Neumann was the brain child of the apostate Joni.

The entire battalion awaited the decision with great impatience, some with hope and joy, others in helpless shame and irritation. My orderly paced back and forth nervously, but in stony silence, like someone hatching a terrible plot.

But before the court-martial could take place, we were again sharply attacked, and the trial was postponed until after the battle. In the meantime, I was given another superior officer in place of Joni, a Magyar lieutenant, a stubborn bull-necked Protestant, sullenly upright. Only the day before had he returned from the hospital, and when he learned what the court-martial was about, he said to me: "What kind of brothel have you turned the front into? What is the real charge?" And when I explained to him that it was wasting ammunition, his swarthy features grew even darker.

"What? Is His Majesty suffering for lack of ammunition?"

He reflected a moment, then suddenly queried: "You're a Jew?"

"Yes, sir!"

"Well, then, tell me the truth, straight and without any prejudice one way or another. How do the Jews in your platoon conduct themselves?"

"Sir, you will see with your own eyes and judge for yourself."

And in the battle he saw for himself and also judged. He had already recommended the three men for citation—the Tyrolean, Margolis, and the veteran Oestreicher. The Tyrolean to the rank of corporal; Margolis to the rank of sergeant; and Oestreicher for the gold medal. With this medal there was also a sum of money, which was by no means unwelcome to the veteran with a large family. And me he recommended for promotion to the rank of color-bearer.

Stammering, I remarked to him that I entertained no such high hope, since Herr Lieutenant Colonel Figer . . .

He riveted his eyes upon me murderously and thundered: "Shut up! I have recommended you! I won't be captain in a brothel! About face! March!"

Among the fallen in our regiment, whose number this time reached more than one hundred and fifty, there was also the apostate Jew, commissioned-officer Joni.

The autopsy disclosed that the shot had come from behind, which in fact was not so very infrequent an occurrence. At the front one does turn this way and that, forward and backward, and why would it not be possible for a bullet to strike him from behind?

The Tyrolean remarked, "A coward gets a bullet in the back when he turns it to the enemy."

Whereupon my orderly, who during all this commotion had not stirred from my side, looked at me and said, "Don't vilify him after his death. He was a good-for-nothing, but he didn't have his back to the bullets."

No one got the drift of his remark, put his words pierced my heart like an arrow. I was stunned. I called him aside, made him stand at attention, fixed my eyes upon his, and stared at him at length. He looked back directly into mine

(כיתספר למורים) היהודית היחידה בארץ, כבודאפשט, והיה מתלמידיו של הפרופסורים באכר ובאנוצי. — למשפט העמיד אותו האדון שרהאלף פיגר. ואולם בינתיים, בתוך ימי הקרב הזה קרה דבר קטן, שאיש לא שם אליו לב חוץ מן המשרת הצעיר שלי: שרהאלף פיגר אימץ לו את הלויטננט הצעיר יוני המומר לאדיוטנט שלו. — והמשרת שלי תיכף מצא את פתרון כל השאלה; כל הקומבינאציה השטנית של האשמת הקצין נוימאן היתה פרי מוחו של יוני המומר. וכל הגרוד חיכה למשפט נורא זה בכליון עיניים; אחדים בתקווה וכשמחה ואחדים בכושה ובצער אין-אונים. המשרת שלי התהלך כמטורף, אך בשקט גמור, כמי שחובל בליבו איזו תחבולת-תוכנית נוראה.

ועד שהתקיים המשפט — באה שוב התנפלות חזקה והמשפט נדחה לזמן בלתי ידוע מראש; עד גמר הקרב הזה. — בינתיים קיבלתי אני מפקד חדש במקום יוני: לויטננט מאדיארי, פרוטסטאנט עקשן, בעל עורף-פר, שתקן וישר עד כדי פחד. הוא רק זה אתמול שב מבית-החולים וכששמע את כל עניין המשפט — אמר לי: — איזה בית-זונות עשיתם פה מן החזית?! — מהי האשמה בעצם? — וכשביארתי לו: "בזכו חומר יריה" — קדרו פניו השחומים!

— מה? הוד מלכותו סובל במחסור אמוניציה?

הרהר רגע ושוב שאל פתאום:

— אתה יהודי?

— כן, אדוני הנאור.

— ובכן, אמור לי את האמת, ישר וכלי כל פניות: איך מתנהגים

היהודים שבפלוגתך?

— אדוני יראה בעיניו וישפוט.

ובקרב ראה בעיניו וגם שפט. כעת כבר הוא הציע את שלושת האנשים, את הטירולי, את מרגלית ואת הזקן אסטרייכר לציין את הטירולי: למדרגת קורפוראל; את מרגלית: למדרגת צוגספיהרר ואת הדוד אסטרייכר: למדאליית-זהב. מדאליה זו היתה קשורה גם בסכום

5. יוסף באנוצי (1849-1926) — היסטוריון יהודי של הספרות ההונגאריה. מ-1892 עד מותו כיהן כמנהל בית-המדרש היהודי למורים כבודאפשט.

6. שליש.

כסף — וזה היה לגמרי לא מיותר לזקן בעל המשפחה הגדולה.

ואותי הציע למדרגת אופיציר: "דגלן".

אני העירותי לו בגמגום: שאין לי תקווה גדולה לכך, היות ששר-

האלף האדון פיגר —

הוא נעץ בי את עיניו כרוצח והרעים עלי:

— שתוק! אני הצעתי אותך! — אני לא אהיה שר-מאה בבית-

זונות! — מארש!

בין הנופלים ברגימנט שלנו, שמספרם הגיע הפעם ליותר ממאה וחמישים — היה גם הקצין המומר יוני.

כדיקת הרופא מצאה, שהיריה באה לו מאחור. זה בעצם לא היה

דבר נדיר מאוד. הלא בחזית פונה האדם אילך ואילך, פנים ואחור

ומדוע זה לא ייכנס לו כדור גם מאחור? — הטירולי העיר:

— הפחדן מקבל את הכדור מאחור, בפנותו עורף לאויב.

על זה הביט בו המשרת שלי, שבתוך כדי המהומה לא מש מעל ידי,

ואמר:

— אל תחרף אותו אחר מותו. הוא היה מנוול, אך לכדור זה הוא לא

פנה עורף —

איש לא הבין אותו — אך לי נכנסו דבריו כחץ בלבבי. נדהמתי. —

קראתי לו הצידה, העמדתי אותו עמידת-כבוד, נעצתי בו את עיני

והסתכלתי בו ארוכות. — הוא הביט בעיני ישר רגעים ארוכים אחדים,

אחר-כך, כמי שאינו עוצר כרוחו עוד, אמר:

— כן, אדוני!

— אומלל! — אמרתי לו — מה עשית? — אתה יודע מה מחכה

לך על זה?

— יודע, אדוני. אך אל נא יטריח את עצמו, אדוני, אני בעצמי

אמסור את עצמי למשפט. לפקודתו, אדוני!

סתמתי בידי את פיו; אחר-כך אמרתי לו:

— יד לפה, אינפאנטריסט פאלי! (חייל רגלי פאלי!) — ואף מלה

אל תוציא בלי פקודתי! הבינות? מארש!

הוא הסתלק.

לא עבר חצי שעה — ואני מקבל פקודה: להופיע לפני האדון

שר-האלף. הייתי בטוח, שאשוב מאת שרהאלף בתור אופיציר. — אך

במקום זה הודיע לי הוד-יפפותו האדון פיגר במנוחה גמורה:

— אתה רוצה להיות אופיציר? אתה? ובכן תחכה קצת, עד שיכופר

for a few long minutes, and then, like one who can no longer control himself said; "I did, sir!"

"Wretch!" I said to him. "What have you done? Do you know what you can expect for something like that?"

"I know, sir. But please don't disturb yourself, sir. I myself shall turn myself over to the court-martial. At your service, sir!"

I stopped his mouth with my hand. Then I said to him, "Not a word from you, Infantryman Paul! Not a word from you without my order! Understand? About face! March!"

He marched off.

Hardly had half an hour passed when I received an order to report to the lieutenant colonel. I was certain that I would return as an officer. But instead, his handsome grace, Herr Figer, informed me with icy nonchalance: "Do you want to be an officer? You? Well, you'll wait a while, until you shall have atoned for your sin. I have received a report that you have embezzled your soldiers' money and food, for your own profit."

"Herr Lieutenant Colonel . . ."

"Keep your mouth shut, you one-year volunteer sergeant! Go! Report to your first sergeant that you are to be given a punishment of two hours' detention!"

I left him like a doomed man. My head was spinning.

I—a thief! An ordinary thief!

I had embezzled the soldiers' money!

God in heaven!

Me, of all people!

And of all people, my own soldiers' money!

My orderly was as white as a sheet. His dark-blue eyes suddenly turned red, like those of a wolf stalking its prey in the dead of night. He uttered only three words, tearfully: "Herr Joni's heritage!"

Then he added, "And someone else's too, that actor, Madi. I saw him whispering all the time with the first sergeant."

The first sergeant obeyed the order. Within our trench, on a spot that was somewhat elevated, one of the officers had built for himself, very likely during the cycle of battles fought before we came, a sort of shelter. The hut was built in a very

bad spot, serving as a direct target not only for the enemy's rifle fire but also for the heavy guns. In this place the first sergeant made me lie down—me, who was in line to be an officer—on a cot, tied my right hand to my left foot, and said with the compassion of a first sergeant: "I'm sorry for you, sorry that you got into this scrape. Out of consideration for your position I am only tying one hand to one leg, and not both of your hands and feet together. For two hours. But you can lie there for about half an hour, untie yourself, and get up."

And while walking away he repeated his original words quite earnestly: "I'm sorry you got into this scrape."

"I defecate upon you, you red heifer!" (he was slightly red-headed) I said to him in his own language. "My forebears in ancient days used to throw this stuff which you accuse me of stealing to dogs like yourself. Get out of here before I spit in your face!"

He was thunderstruck. It was the first time in my life that I had seen a first sergeant stumped by someone of lower rank. He made no reply, but when he reached the door of the hut, his earnestness turned into a mocking sneer.

"Beware!" he snarled, as he walked off, a smile playing about his mustache.

I lay down like a leper on the bed of boards. I had time to reflect upon the entire situation. I found the punishment was a form of "an eye for an eye" retribution. I divided my food among my men, therefore they accused me of stealing their food.

Very logical.

Hardly had half an hour passed when my philosophizing was suddenly terminated.

The Russians began to shell us. At first at a wide range, all along our front, and then bit by bit the range was narrowed down until it was entirely centered about my hut. The act of the devil himself. The first instant a stupid thought entered my mind (what doesn't a man think about at a time like this?); the lieutenant colonel had staged this play with the Russians for my benefit. But the situation began to get terrifying. The shells landed all around my hut. It was not built

עונג. קיבלתי ידיעה, שאתה מעלת בכסף החיילים שלך ובכלכלה שלהם — לטובתך.

— אדוני, שר-האלף —

— יד לפה, אינהיריגרי-פרייליגרי צוגספיהרר! — לך והודע לו לפלדוויבל שלך, שיתן לך עונש-כפיתה לשתי שעות. מארש!

יצאתי מאיתו כמת-מצווה, ראשי היה סחרחר,

אני — גנב. גנב פשוט.

מעלתי בכסף החיילים.

אל אלוהים!

דווקא אני.

ודווקא בכסף החיילים שלי!

המשרת שלי היה חיזור כסיד. עיני-הבתולה שלו היפות, הכחולות-אפלות היו פתאום אדומות, כעיני זאב טורף בחשכת לילה. רק שלוש מלים הפלית, כמעט בכבי:

— ירושת האדון יוני

והוסף: ועוד משהוא: אותו השחקן, מאדי, ראיתי מתלחש כל הזמן עם הפלדוויבל —

והפלדוויבל מילא את הפקודה. בתוך כור-המחסה שלנו, על מקום גבוה קצת בנה לו אחד הקצינים, ודאי עוד במחזור-הקרב שקדם לנו, כעין סוכה לדירה. הסוכה היתה בנויה במקום רע מאוד: כולה היתה משמשת מטרה ישרה לא רק לכדורי הרובה של האויב, אלא גם לפצצות התותחים. — בתוך סוכה ארוכה זו השכיב אותי — את המועמד לקצינות! — הפלדוויבל, על "המיטה" העשויה שם, קשר את ידי הימנית אל רגלי השמאלית ואמר כחמלה פלדוויבלית:

— צר לי עליך, שנכשלת הפעם. מתוך כבוד אני קושר רק את ירך האחת אל רגלך האחת ולא את שתיהן. לשעתיים. ואולם אתה תשכב כחצי שעה, תחיר את עצמך ותקום.

ותוך כדי הליכה שוב חזר על דבריו ברצינות גמורה:

— צר לי שנכשלת הפעם.

דמי זרם לי אל מוחי:

— אני מחריא עליך, פרה אדומה! (הוא היה אדמוני במקצת) — אמרתי לו בלשונו הוא — אבותי ואבות אבותי היו משליכים

7. חייל סדיר, המתנבך לשנת-שירות אחת.

לכלבים שכמותך את "הכלכלה" הזו, שאתם מאשימים אותי כגניבתה!

— לך מפה, פן אירק לך בפניך!

הוא כאילו נבהל. ואת לי הפעם הראשונה בחיי, שראיתי פלדוויבל נבהל מפני הקטן ממנו כמעלה. — לא ענה לי כלום, אך כשהיה כבר בפתח הסוכה הפכה רצינותו לכת-צחוק לעגנית ואמר:

— היזהר! — והלך, בכת-צחוק כשפמו.

שכבתי על מיטת הקרשים כמצורע. היתה לי שהות להתחקות על כל המעשה. מצאתי, שהעונש הוא "מידה כנגד מידה"; אני חילקתי את הכלכלה שלי לחיילים, לפיכך מאשימים אותי כגניבת הכלכלה שלהם. הגיוני מאוד.

אך לא עבר חצי שעה והתפלספותי נפסקה פתאום:

הרוסים התחילו לירות כלפינו. בתחילה בשדה-יריה רחב, לאורך כל החזית שלנו, ואחר-יכן לאט-לאט נצטמצמו והצר שדה-היריה עד שהתרכזו כולו מסביב לסוכה שלי. מעשה שטן. — ברגע הראשון עלתה על דעתי מחשבה טיפשית (על מה אינו חושב אדם בשעה כזו?): ששר-האלף "הזמין" בשבילי את "המשחק" הזה מאת הרוסים. אך המצב התחיל להיות איום: הפצצות נפלו דווקא מסביב לסוכה שלי. הסוכה היתה מכוונת לא בהקבלה כלפי האויב, אלא בזווית האחת כלפי קו-החזית הרוסי, דוגמת הנקודה (המרובעת) של הקמין לעומת הקו שלו, ואני שכבתי כפינתו האחת: בזווית השמאלית של הסוכה: בצפונות.

ככה:

החזית הרוסית

החזית שלנו

הסוכה עם המיטה לשמאל

והרימונים הולכים ובאים כלי הרף.

אחדים עוברים על גבי הגג, אחדים מתפוצצים עוד לפני הסוכה. — ואני מוסר את עולמי הזה לגורל הרחמן.

הפלדוויבל הרשה לי לא להתחשב עם הפקודה ולשכב רק חצי

parallel with the enemy line, but one corner was at a right angle to them. I was lying in a corner to the left of this central point, which faced the north.

The shells kept falling incessantly. Some passed over the roof, others exploded before they reached me. I entrusted my earthly lot to the All Merciful.

The first sergeant had authorized me to disregard the order and lie down for only half an hour. But my stubbornness opposed itself. I wouldn't stir from that spot until the stipulated two hours had passed. Not I. Accept the kindness of the first sergeant? Not that. Die? What's the difference whether it is today or tomorrow? And suddenly the whine of a shell which would make your hair stand on end—and then—an explosion . . .

Evidently, I was still alive. I knew I was alive because I felt pain. The exploding shell had sliced off the right corner . . . Only three corners remained standing, with the small addition of the two walls which still constituted the eastern and western corners.

Suddenly my orderly appeared, his eyes streaming bloody tears, to help get me outside. He began to drag me by force, against my will. I struggled with all my might. I refused. No, I didn't want to go. When I explained to him that I did not want to accept the generosity of the first sergeant, he stopped pulling me, reflected for a moment, and said, "That's right, sir."

Without another word he lay down beside me on the cot. Then he muttered, "I won't leave either."

I did not try to drive him away. I knew the fellow. And then, too—why should I deny it?—it was pleasant to feel someone at my side in the gaping jaws of death. The devil only knows why this was so! Egoism? I had no time to think much about it, because the firing was renewed with even greater intensity. We embraced like two miserable insects, almost suffocating each other, and, with our bodies drawn up as much as possible, we awaited the end. The grenades flew, whistled, hummed and pulled my agony taut, as with burning tongs. My breathing was held back to the point of suffocation.

The shells shot away two more corners, the eastern and the western, at one sweep. There now remained only our little corner. Like a "Hebrew booth of the harvest festival that was ritually unfit," because it had only two incomplete walls and a roof. The shooting did not stop, but it seemed that the Russians had also had quite enough of this target and had begun to direct their fire farther on, to the north.

Suddenly I saw the first sergeant standing and looking at us. He, too, was as pale as death. He wanted to speak, but could only stammer.

"What—what—w-w-wh-what are you—you doing here?" he asked my orderly.

The youth looked at him for a moment, and then answered calmly, "Here I am dreaming of the accidental death of the Herr First Sergeant!"

The first sergeant stood there stunned at this colossal impertinence. Certainly, in all his military service, no one had ever been so disrespectful. He stood there for a moment, then screamed: "March out of here!"

"Stay, Paulil!" I commanded him.

The orderly was not satisfied. He added, "My place is beside my Herr Color Bearer!"

Now a satanic smile streaked across the first sergeant's face; then he assumed a stance with his legs stretched wide and swayed with the assurance of complete victory.

"Perhaps you'll promote him to the rank of color-bearer, little boy?"

Then he suddenly shouted at the orderly: "Report!" And he went off.

We did not leave the cot until exactly two hours had passed. Then we appeared jointly before my new lieutenant, and I reported to him in accordance with the rules.

"Herr Lieutenant, I beg leave to report, sir, I have received my punishment for the crime of stealing food and embezzling money!"

The lieutenant did not understand me. For a moment he thought I had gone out of my mind.

"What?" he shrieked. "What?"

I repeated my report. He walked over to me, grasped my shoulders and shook me as he thundered, "You've gone crazy!"

שעה. ואולם הזדקפה בי העקשנות בכל כוחה הקדמון: אני לא אזוז מפה עד שלא תעבורנה שתי השעות החוקיות, כהלכה. אני לא. — ליהנות מחסרו של הפלדוויכל? זה לא. — למות? — מה איכפת: היום, או מחר? — ופתאום שריקת-רימון מפצחת את הקודקוד — ואחריה — התפוצצות — —

אני עדיין חי, כנראה; — "חי חי הנני, יען ארגישה כאב".

הפצצה חתכה את הזווית הימנית. נשאר רק שלוש זוויות עם הוספה קטנה של שני הקירות המהווים עדיין את שתי הזוויות: המזרחית והמערבית — —

פתאום מופיע המשרת שלי ובעיניים זולגות דמעות-דם רוצה להציל אותי החוצה. — הוא התחיל לסחוב אותי בכוח, למרות רצוני. נאבקתי איתו בכל כוחי: לא. כשביארתי לו שאינני רוצה להשתמש בחסרו של הפלדוויכל — הרפה ממני, הרהר רגע ואמר:

— זה נכון, אדוני.

ובלי מלה שכב על-ידי במיטה; ואחר-כך מרמר:

— לא אלך גם אני מפה.

לא ניסיתי לגרשו. ידעתי את האיש. וגם — למה אכחד? — נעים היה לי להרגיש את מי-שהוא לצידי בפיו הפתוח של המוות. השד יודע מה זה? אגואיזמוס? — לא הספקתי לחשוב הרבה בדבר — יען כי היריות התחדשו ביתר שאת. התחבקנו שנינו כשני שרצים אומללים, עד כדי להיחנק — וחיכינו בגוף מצומצם עד כדי מינימום לקץ הימים. — הגראנאטים! עפו, שרקו, זמזמו ומתחו את עצבי כבצבת צורכת. הנשימה נעצרה עד מחנק.

הפצצות הסירו את שתי הזוויות, את המזרחית והמערבית בבת-אחת. — נשארה רק הזווית שלנו. כמין "סוכה פסולה" בעלת שני חצאי קירות וגג. — היריות לא פסקו — אך כנראה, שהרוסים הסתפקו גם בחורבן זה והתחילו לכוון את היריות הלאה, כלפי צפון. פתאום רואה אני את הפלדוויכל עומד ומביט בנו. — חיזור הוא גם הוא כמת. — רוצה לדבר ומגמגם.

— מה — מה — מממה אתה — אתה עושה פה? — שואל הוא את המשרת שלי.

הצעיר מביט בו רגע ועונה בשקט:

א. רימונים.

— אני חולם פה את מיתתו המשונה של האדון הפלדוויכל!

הפלדוויכל עמד כנדהם מפני העזה זו. ודאי כמשך כל ימי שירותו הצבאי לא העזו ככה בפניו. עמד רגע וצרח:

— מארש מפה!

— הישאר, פאלי! — פקדתי עליו אני.

המשרת לא הסתפק. הוסיף:

— מקומי על-יד האדון הדגלן שלי!

כעת עברה בת-צחוק שטנית על פיו של הפלדוויכל; עמד עמידה ממושקת-רגליים והתנועע בבטחון נצחוני הגמור:

— אולי אתה תעלה אותו למדרגת דגלן, ילדון?!

ואחרי זה פתאום בצעקה כלפי המשרת:

— צום ראפורט! (אל המשפט!) — והלך.

ולא ירדנו מן המיטה עד שלא נמלאו שתי השעות בדיוק. אחרי-כן עמדנו יחד לפני הלויטננט שלי החדש ואני הודעתי לו כדין:

— אדוני הלויטננט, מודיע בהכנעה: קיבלתי את עונשי על עוון גניבת-מאכלים ומעילה בכסף!

הלויטננט לא הבין אותי. חשב רגע שיצאתי מדעת.

— מה? — צעק עלי — מה?

חזרתי על הודעתי. — הוא ניגש אלי, תפס אותי בשתי כתפיו, נענע אותי והרעים עלי:

— אתה השתגע?!

— לא, אדוני; על כל פנים: לא אני השתגעתי.

וביארתי לו את כל העניין. — הוא התהלך הנה והנה כמבולבל, כארי בסוגר; פתאום נעמד ואמר כמו לעצמו:

— אני אעשה קץ לנאפופים אלה!

אחר-כך פנה אל המשרת שלי, שעמד כל הזמן יחד איתי עמידת-כבוד:

— ואתה מה?

— אדוני הלויטננט! מודיע בהכנעה: לא יכולתי לעזוב את המפקד שלי בסכנה-זונה זו!

וביאר לו את מצב הדברים: את הסוכה, את היריות, את הכל.

הלויטננט הקשיב, הרהר ואמר:

— בואו, הראו לי את המקום!

הראינו לו את המקום. — האדם רתח כולו מכעס עצור עד כדי רעל.

"No, sir. At least, it isn't I who have gone crazy!"

And I explained the entire situation to him. He paced back and forth distractedly, like a caged lion. Suddenly he stopped and said half to himself: "I'll put a stop to these whoredoms!"

Then he turned to my orderly who all this time had been standing at attention with me.

"And what about you?"

"Herr Lieutenant! I beg leave to report, sir, I could not leave my superior officer in that bitch of a danger!"

He explained to him how matters had stood—the shelter, the raking gun fire—everything.

The lieutenant listened, reflected and said, "Come, show me the place!"

We showed him the spot. The fellow fumed and reeled with anger. He began to leave the spot and walk off, but he turned back again, looked, and turned away once more, then again returned.

"I'll put an end to it!" he cried, and looked at me as if he were examining me to see how it was that I had remained alive. Then he rebuked me for not leaving the place when the firing began. Not only was it permitted to do so, but it was my duty to have done so! The order had not sentenced me to a punishment that endangered my life. And when I explained to him why I did not do this, I detected in him a sort of terrible anger that was mixed with a certain degree of satisfaction. He took us along with him, gave us a drink of cognac, and sent my orderly about his duties.

We remained by ourselves, drinking. For about a quarter of an hour. In silence. He drank and said nothing. Suddenly he stood up, raised his glass, and exclaimed: "Raise your glasses! A toast to the Herr Color-Bearer! To your health!"

We drank, and he added, "Go and have your color-bearer collar sewed on! On my responsibility!"

When I reached my dugout and told my orderly about this, he did not jump for joy; but he removed my coat with a gravity that betokened inner elation and immediately sewed on the officer's collar.

The very next morning the order was issued, officially promoting me to the rank of color-bearer.

התחיל לעזוב את המקום וללכת — ושוב חזר אליו והתכונן — ושוב הלך, ושוב חזר. — לבסוף החליט שוב פעם:

— אני אעשה קץ! — אמר והביט בי, כבודק אותי, איך זה נשארתי בחיים. — אחר-כך נזף בי, על שלא עזבתי את המקום בשעה שהתחילו היריות. זה לא רק שמותר היה לי; זאת היתה חובתי! הפקודה לא הטילה עלי עונש של סכנת-מוות. וכשביארתי לו, למה לא עשיתי זאת — ראיתי כעין כעס נורא המעורב בשוכע-רצון במידה ידועה. — לקח אותנו אליו, השקה אותנו קוניאק ושלח את המשרת שלי לעבודתו. נשארנו שנינו שותים. כרבע שעה. בשתיקה. שתיקה. שתיקה. — ופתאום קם, מרים את כוסו ואומר:

— הרם את כוסך! לחיי האדון הדגלן: לחייך!

שתינו והוא הוסיף:

— לך ותפור-לך את צווארון הדגלן! על אחריותי!

כשבאתי אל חזרי וסיפרתי זאת למשרת שלי — לא קפץ משמחה, הפשיט מעלי את חולצתי ברצינות של חדווה פנימית ותיכף תפר עליה את צווארון-הקצין.

למחרת בבוקר באה הפקודה, שעליתי למדרגת דגלן.

חנינא בני¹

מלחמה, שגעון, אש-תפתה וצער
 והמולה כלולה בתפלה ודם —
 חנינא בני, מגניח כל סער,
 מדוע זה נסתלקה שכניתי העליזה
 מלבך החם?
 יפה היא שירת-היידר ששירתך המיתה —
 חנינא בני, הן כל ימי חיך
 לאלה קרית.

כל ימי חיך הנדהמים משירה
 תקעת שמי עיניך באדם הליל,
 ואסיר שאון-עד של מיתה כבירה
 בגסיסה מנעמת הכינות את לכך
 לקבלת פני-אל;
 ועתה, עת אלפי שמשותיך לך הזמות
 חנינא בני, מדוע זה יראת
 להביט בתהומות?

מדוע זה כבשת עיניך בקבר,
 בו צלמך העיף יכול-עבר יהי — ?

1. חנינא בני — שם נרדף לצדיק גמור, על-פי הנאמר על ר' חנינא בן דוסא: "בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת: כל העולם כולו נוזנין בשביל חנינא בני, וחנינא בני די לו בקב חרוכין מערב שבת לערב שבת" (ברכות, יז, ע"ב).

חנינא בני, היכפה כן-הגבר,
 בו תהל החשכה לאור המזרות
 ולשירה הנהי?
 וכלום לא ידעת, שחכיבים היסורים
 וקדוש הצער, קדוש שבועתים
 לכני הטהורים?

קדוש הוא הצער; את סודי אגלה לך:
 עולמותי הסועים ולידי צער הם;
 ואשרי המאמין בצערי זה, המקלה
 ויצרוף כל יציר: מתאי דם נמלה
 ועד קרני ראם.
 ומה לך עוד מדונה ונאוש יורף,
 חנינא בני, הלא חתן דמים
 ויהודי הנך?

כל יקומי הגועש, הקדוש לך ככה,
 לא נברא אלא בשביל משפחת-הרן:
 בשביל החנינאים, המעלים כל אגחה
 לסמפוניה יוצרת עולמות אין-חקר,
 להמנון התהום.
 חנינא בני, הכט-נא כרמים:
 הנגה הגדול כבר הולך ומסמא
 באור אחרית-הימים.

הנגה הגדול: זהי ככת-עיני,
 כה כל ימי-רגבך הצצת בעזו;
 הנגה הגדול: בו תוכל תראני
 עת דמעת עיניך תעלס כך רגע
 והיתה לחרו.
 כל חדונה בחיים משם לך נשקפה:
 בשיר-ערש אמן, בנשיקת רעיתך,
 ברעיון ושפה.

והמולה הלזו המלאה כל-צער
 כי תדהים באבניה את לבך הרך:
 חנינא בני, הנשא עם הסער,
 תלהט-נא כלורית קדקדך בשמש
 וכשירה פתח;
 יפה הוא ההיידר ויפה התמורה,
 אשרי האובד, חנינא בני,
 ולא יוכל לקבורה.

גיהנום

Hell

AT first I myself did not know how I felt when my orderly helped me on with my coat and its newly sewed-on officer's collar. In a general way, of course, joy. Satisfaction. And it is marvelous—this is already my fourth month in the army, a noncom on the front, giving orders, cursing and blaspheming like a first sergeant, eating all sorts of filthy things, drinking from what is both possible and impossible to drink, crawling on my belly in the mire and among dead bodies, eagerly hunting and capturing a man, and having even been made out a thief already, thank God: all this meant that I was a soldier in every respect and to the minutest detail.

Despite this, I was for a moment ashamed of becoming an officer. Yet this sense of shame, which persisted as a vestige of my pre-war thinking, was now completely confirmed here. To be a boon companion of Herr Stubniak or a friend of Herr Figer might not be such a great honor, at that. But, withal, I was a *soldier*, an entirely different sort of person. And sometimes when I was reminded that I should some day have to return to civilian life, I became truly perplexed. What would I do there among those people, among those civilians? And more, there was one strange thing I still had to account for: despite my loathing of Herr Figer, despite this—why deny it?—I was doing everything possible to please him! And not merely for reasons of discipline. Not at all. Strange, indeed—but a fact.

Notwithstanding, I continued to be aware of a sense of embarrassment because of my new officer status. But only for a fleeting moment. In another moment I became definitely contented. I looked into the mirror which my orderly proudly held up in front of me and I was pleased with myself. To be sure, I found a sort of justification for this satisfaction; the pack was lifted from off my back. No longer would I have to carry my knapsack and the heavy gun. I would not have to drag this burden along. A light, handsome revolver. A most pleasant weapon. One gets an exceptional kind of pleasure shooting with it. You shoot with one hand, as though in pleasant sport, at that head over there. *Biff!* The head hangs limp and the entire body falls its full length. It's a mistake; that isn't just shooting, not killing—no. It's a far deeper, far greater thing than that. Life and death are in one of my hands. Just as my own life lies in the hand of some fellow over there. And another thing—the comfort of an officer's life. Then, too, the joy of my orderly. Now he was an orderly among those who count. By right. And his joy of joys—that I had finally become an officer! Certainly that is a positively altruistic joy. My joy was but the reflection of his.

And he, my orderly, was suddenly changed. You could scarcely recognize him. His doglike fidelity took on an entirely different form. It became like that of a faithful wife. Yes, in truth, like a faithful and capricious woman. In the course of time he got into the habit of addressing me in the imperative. He actually ordered me about, in a complaining, fault-finding voice, cussing me out every other minute.

"Sir, again you haven't eaten the meal I brought you!" he would cry as he threw the plate of potatoes to the ground and roundly swore by all that is holy.

Or if I happened to stand in a place exposed to danger, he would expostulate: "And why are you sticking your rotten head out to the enemy! Get out of here!" And again a blasphemous curse.

Or I had but to put on my pants before he repaired and pressed them well, and I and my ancestors as far back as Moses himself were roundly abused. He was very faithful; he loved me; very much so; that was very good, very fine. But this was

כתחילה לא ידעתי כעצמי, מה אני מרגיש בעצם כשעה שמשרתי הלבישני את החולצה עם צווארון-הקצין החדש. באופן כללי, מוכן: שמחה. שובע-רצון. ומפליא. זה לי כבר החודש הרביעי שאני חייל, סגן-אופיציר, בחזית, מפקד, מחרף ומגדף כמו פלדוויבל, אוכל מסואבות, שותה ממה שאפשר ומה שאפשר, זוחל על גחוני ברפש ובגללי-אדם, צד ציד-אדם בקנאה ואפילו גנב הייתי כבר תהילה לאל — פירוש: חייל על כל הלכותיו, פרטיו ודקדוקיו — — ובכל-זאת התביישתי רגע להיות אופיציר. אמנם, בושה זו, שנשארה לי מימים קדמונים, מן הימים שלפני המכול (המלחמה), בושה זו אושרה פה אישור גמור: להיות חברו של האדון שטובניאק, או עמיתו של האדון פיגר: זה לא דווקא כבוד גדול. אך הן בכל-זאת חייל אני, אדם אחר לגמרי: ולפעמים, כשאני נזכר שעלי לשוב פעם אל סביבתי הציבילית — כא אני במכוכה אמיתית: מה אעשה שם ביניהם, בין הציבילים ההם? ועוד: דבר אחד מזור היה לי לקבוע: עם כל בחילתי לאדון פיגר, הרי בכל-זאת — — למה לכחד? — עושה אני את הכל בשביל למצוא חן בעיניו. ולא דווקא מתוך פקודה. לא. — מזור — — אך עובדה. — והנה: בכל-זאת מרגיש אני כעין בושה כלפי הקצין החדש שבי. ואולם רק רגע כמימרא. — כעבור רגע הייתי שבע-רצון כהחלט. הכטתי בראי, שהמשרת שלי החזיק לפני בגאוה ומצאתי חן בעיני עצמי. — ואמנם גם לשמחה זו מצאתי נימוק, המשמש כעין הצדקה לשביעת-רצוני זו: הוסר המשא מעל גבי. יותר לא אשא את ילקוטי ואת הרובה הכבד; לא אסחוב את המעמסה הזאת. אקדוח קל ויפה: כלי-זיון נחמד עד להפליא. הנאה יוצאת מן הכלל לירות בו. קולע אתה ביד אחת, כמו במשחק-שעשועים, כלפי אותו הראש שם — ופיק! הראש מתרשל וכל אותו הגוף שם נופל מלוא קומתו. טעות, זאת לא יריה שתם, לא הריגה — לא. דבר יותר עמוק ויותר גדול מזה: החיים והמוות

בידי האחת. — כשם שחיי אני בידו האחת של אותו-ההוא שם. — ושוב פעם: נוחיות חייו של הקצין. — וגם: שמחתו של המשרת שלי; כעת הוא כבר משרת מן-המניין. על-פי החוק. — ושמחת כל שמחתו: שהייתי סוף-סוף לאופיציר! ובכן: זוהי שמחה אלטרואיסטית כהחלט. שמחתי אינה אלא הנאה משמחתו שלו.

והוא, המשרת שלי — גם כן השתנה פתאום תכלית שינוי. כמעט עד לבלתי הכיר אותו. נאמנות-הכלב שלו עברה וקיבלה צורה אחרת לגמרי. היתה זו כעין צורת אשה נאמנה. כן, באמת: אשה נאמנה וקפריזית מאוד קפריזי אמון ואהבה, שהגיעו לאט-לאט עד לידי גסות. כמשך הזמן התרגל לסגנון המצווה עלי; פשוט מפקד עלי, בקול רטינה ותלונה מחרף הוא ומגדף אותי בכל רגע ורגע.

— אדוני שוב פעם לא אכל את הארוחה שהבאתי לו! — אמר והשליך את הצלחת יחד עם תפוחי-האדמה על הקרקע תוך כדי קללה נמרצת באלוהים קדושים.

או אם עמדתי במקרה במקום שיש בו משום סכנה:

— ומה הוא תוחב את ראשו הרקוב כלפי האויב? ! ילך מפה! — ושוב קללה נמרצת.

או די היה לי ללבוש את המכנסיים בטרם שהוא תיקן אותם וגיהצם יפה — קיבלתי ממנו מנה יחד עם אבות אבותי עד משה רבנו ע"ה! — הוא נאמן מאוד, הוא אוהב אותי, טוב מאוד, יפה מאוד; אך זה קצת יותר מדי. הוא יורד לחיי ממש. אינו נותן לי מנוחה לחיות רגע בלי הקונטרולה שלו. קסאנטיפה? צעירה ויפה, המכרסמת אותי בלי-הרף. — ולחינם ניסיתי לצעוק עליו, לדבר אליו דברי כיבושין: "פאלי, אל תהא גם, אל תקלל אותי, זה לא מן המידה". או: "פאלי, שתוק, יען כי אתן לך על פניך שתשכח את אֵל מחוללך!" — לא הועיל. הוא ענה לי כדרכו:

— אם אדוני אין לו שכל לִדְבַר, איך לשמור על עצמו!

סבלתי ממנו צרות צרורות עד כדי עייפות אמיתית ולא פעם החלטתי בנפשי שאשלח אותו לעזאזל. — עד שפעם הגיעו לי הקאפריזים שלו עד דכדוכי נפשי — ואז נזכרתי פתאום כאמצעי-הצבא היחיד. אחרי

1. פיקוח, ביקורת.

2. אשתו של סוקרטס, ששמה נעשה כינוי לאשה טרדנית הממרת את חיי בעלה.

just a little too much. He was getting under my skin. He gave me no peace. I didn't have a moment without his supervision. A young, handsome Xantippe who plagued me incessantly. It was in vain that I tried to reprove him, to dress him down. "Pauli, don't be vulgar. Don't swear at me. It's bad manners."

Or, "Pauli, keep quiet, or else I'll give you such a smash in the face that you'll even forget the God who created you!" It was of no use. He answered me in his own fashion, as was his custom.

"But if my good sir hasn't enough common sense to take care of himself!"

I suffered his impositions and persecutions to the point of sheer exhaustion, and more than once I decided to send him packing. Once his caprices irritated me beyond all human endurance. Then I suddenly remembered the only military means that I could employ.

After one of the officers had publicly humiliated Uncle Oestreicher I could not swallow a morsel of food, no matter how much I tried. I pushed the plate aside, lighted a cigarette, and sat down to write something. My domineering orderly looked at me for a second, then pounced upon me without restraint. He snatched the cigarette from my mouth, threw it upon the table, and stuck the plate under my nose.

"If you won't eat your meal, sir, I'll smash it all on your head! Understand?"

He held the plate ready.

I stared at him as though he were mad. What was there to do! And suddenly I recalled the only remedy.

"Attention!" I thundered at him with every ounce of energy I could muster.

The youth brought his feet together and was immediately petrified. With the plate in his hand. He froze up just as he was.

"That's the way you'll stand for half an hour!"

Thus I got rid of him for half an hour. He stood that way without moving. Mute, petrified, like a statue.

I went about my duties in peace.

Not more than fifteen minutes had elapsed when my friend,

the lieutenant, came in to see me. He noticed the soldier standing as rigid as a marble statue, plate in hand. As he observed him a smile stole across his solemn countenance.

"Leavel!" I flashed at him as I noticed the lieutenant and rose to greet him.

The orderly departed.

I explained the entire situation to the officer. He laughed, then said to me: "Beware, my friend, lest you become a pupil of Herr Figer."

Now, as a result of our intimate conversation about the officers, I became aware of the interesting character of this lieutenant. Of a noble Protestant family, musically gifted, he himself could play the piano and the flute. He had a large, rare library. His family, the Smeretchani, maintained a democratic tradition going back many years.

We were still conversing when the orderly reappeared with a bowl of freshly made potato pudding. He stood at attention and said, almost in tears: "Please don't stand me up against the wall; please eat, sir, because, because" (here his handsome face became frightfully distorted), "because if you don't, I'll break this whole dog of a world into bits!"

I ate and he left. When he had gone, the lieutenant said to me: "Give me this young fellow. I'll give you an ancient manuscript. The original manuscript of Trismegistus!"

"How can the entire Trismegistus itself compare in value with such a young fellow!" I replied.

"You're right," he said, reflectively. "This is the terrible paradox of war, that this earth-shaking madness has at least one good quality. Through it, man is revealed to us in a clear fashion, such as would never have been possible for us to behold otherwise. God! What couldn't one make of such a fellow through culture and civilization! How handsome he is! By Allah! If I were Jupiter, I would appoint him as my Ganymedel!"

During the course of our conversation he congratulated me upon my promotion and at the same time he gave me the news that along with my promotion had come an order from headquarters to have me and my platoon stand guard on hill Number 16. This was the most important point on our front. It

איזה עלבון של אחד הקצינים כלפי הדוד אסטרייכר לא יכולתי לבלוע את ארוחתי בשום אופן. דחיתי את הצלחת הצידה, הדלקתי סיגארה וישבתי לכתוב דבר-מה. — המשרת-המפקד שלי הביט בי רגע, ואחר-כך התפרץ עלי בכל מהותו: חטף את הסיגארה מפִי, זרק אותה על השולחן ותחב לי את הצלחת אל תחת חוטמי:

— אם אדוני לא יזולל את ארוחתו, אני אפוצץ את הכל אל ראשו! מבין?! — והחזיק את הצלחת מוכנה.

הבטתי בו כמטורף — מה לעשות? ופתאום נזכרתי בתרופה היחידה:

— פִּבְדִּי!!! — הרעמתי עליו בכל כוחי.

הבחור הצמיד את שתי רגליו והתאבן כרגע; והצלחת בידו האחת. הוא קפא כמו שהוא.

— ככה תעמוד חצי שעה.

וככה נפטרתי ממנו לחצי שעה. הוא עמד ככה מבלי לזוז. אולם, מאובן, כפסל.

ואני עבדתי במנוחה.

כעבור רבע שעה נכנס אלי הלויטננט הטוב שלי. ראה את החייל הקפוא עם הצלחת בידו — הביט ובת-צחוק עברה על פניו הרציניים.

— הסתלק! — פקדתי כרגע על המשרת כשראיתי את הלויטננט וקמתי וקיבלתי את פניו.

המשרת הסתלק.

ביארתי לו לקצין את כל העניין. הוא שחק ואחר-כך אמר לי:

— היוזר, חכיבי, אתה נעשית לתלמידו של האדון פיגר — וכעת, מתוך שיחתנו זו האינטימית על הקצינים וענייניהם, נודעה לי

אישיותו המעניינת של קצין זה. בן למשפחה פרופטסטאנטית אצילה, מוסיקאי בחסד, מנגן בפסנתר ועוגב, יש לו ביבליותריקה גדולה ויקרה, משפחתו, משפחת סְמֶרְצ'אני, היא בעלת מסורת דמוקראטית מעידן

ועידנים.

ועד שאנו משוחחים והנה המשרת שוב הופיע עם דייסת תפוחי-אדמה טריה, עומד כדין ואומר כמעט בכביה:

— אל יעמיד אותי אדוני אל הכותל — יאכל אדוני — יען כי — יען כי (פה נתעוו פניו היפים למפלצת) יען כי אני אפוצץ את כל

עולם-הכלב הזה לרסיסים!

אכלתי והוא הסתלק. כשיצא אמר לי שר-המאה:

— תן לי את הבחור הזה — אתן לך כתביד עתיק: כתבידו

המקורי של טריסמגיסטוס!

— מה ערכו של כל טריסמגיסטוס עצמו לעומת בחור כזה, אדוני שר-המאה!

— צדקת — אמר הוא בהרהורים — הנה הפאראדוקסון הנורא של

המלחמה: השיגעון הזוועני הזה לכל הפחות מעלה אחת יש לו: על ידו מתגלה לנו האדם בגילויים, שלעולם לא היינו רואים אותם בלעדי

המלחמה. — אל אלוהים, מה אפשר להוציא מבחור שכזה על-ידי התרבות והציביליזאציה! — וכמה הוא יפה! חי-אללה, לו הייתי

יופיטר, הייתי ממנה אותו לגאנימֶדֶס!

ובתוך כדי שיחה — מברך אותי הקצין לעלייתי ויחד עם זה מודיע

הוא לי חדשות: עם היותי לקצין באה פקודה עליונה להעמיד אותי ואת

פלוגתי על משמר הגבעה מספר זה וזה. גבעה זאת היתה הנקודה

החשובה ביותר בחזית שלנו; היא עלתה לנו כדס רב במשך הקרבות

האחרונים. היה מקרה, שבמשך יום אחד, משבע בבוקר ועד חמש

בערב עברה הגבעה מידינו לידי הרוסים שמונה פעמים. מלחמה איומה

היתה זאת. ולבסוף כבשנו אותה וסייגנוה בכור-מחסה מעבר השני,

לצד האויב.

וכעת זוכה אני בהצטיינות נוראה זו: לעמוד שם על המשמר. מעבר

לגבעה.

— מעתה ייקרא לך בשם "קצין האש" — אמר הלויטננט בטון

ספק-לעג ספק-הילה — ואולם יחד עם זה — הוסיף — יורשה לך

לבקש דבר-מה, אם יש לך, בנוגע לחיילים, לכלכלה וכדומה. — חשוב לך עד הערב.

הלך.

"חשוב לך", מה יש פה לחשוב? נזכרתי בבדיחתו של רוזנברג

השמן. אבקש מאת האדון שר-האלף פיגר, שיספר לי אנקדוטה טרם היכנסו אל אותו הקבר הבטוח.

3. טריסמגיסטוס, הרמס — כינוי יווני של האל המצרי תחות, שזוהה עם האל היווני הרמס. ספרות יוונית ענפה, שנוצרה במצרים, ובה יסוד מיסטי חזק, יוחסה לו. על-שמו הורם הרמטי בספרות האיטלקית, והמושג "ספרות הרמטית" ככלל.

4. גנימֶדֶס — באגדות יוון, נער טרויאני יפה-תואר, שזאוס (יופיטר) בחפוש נשר חטף אותו אל האולימפוס, כדי שיהיה לו לנושא-הגביע.

had cost us a great many men during the recent engagements. Once during the course of a single day, from seven until five, the hill had passed back and forth from our hands to the Russians eight times. It was a frightful battle. In the end we captured it and fortified it with a trench on the opposite side, facing the enemy.

Now I had the good fortune to receive this terrible "distinction" to stand on guard there. Beyond, on the other side of the hill.

"Now you'll be called the officer who has been on the firing line," the lieutenant said in a half-mocking, half-laudatory tone. "But at the same time," he continued, "you are permitted to request something special with reference to soldiers, food, and the like. Think it over until evening."

He went off.

"Think it over." What is there to think about? I recalled the joke of fat Rosenberger. I would ask Herr Lieutenant Colonel Figer to tell me a joke before leading me to that certain grave.

Suddenly the thought flashed through my brain: I have a request. I went to the captain. Let them permit me this time to choose the men with whom I am to stand guard. I told him that there had already been such a precedent in the 66th Regiment, and that they should also permit me to do likewise.

They did. I selected thirty men, half a platoon, from among all the platoons in the regiment. When my captain learned of my system of selection, he chuckled and was pleased with it. I chose all the chicken-livered and nitwits, together with all the light-headed and nervous fellows. Among them there were gypsies, seminary students, horse thieves, pickpockets, and notorious professional card sharks. And since Lance Corporal Margolis had in the meantime become a telephone operator (the devil knows how he did it—I learned later that this seminary student had never in his life spoken even a syllable over the telephone), I drafted him as the operator of my squad. He was willing, although for a moment he scratched the nape of his neck.

"I think that I'll attain great heights back there on the hill," he said. "I'll attain the rank of a telephone operator of distinction." But he immediately added: "Never mind! I'll respectfully report all news from the Garden of Eden to you, sir."

"How are you so sure that it will be from the Garden of Eden?"

"After the hell of our first sergeant? Why, this is the only good quality of this 'carcass stripper'; he purifies and refines a person by ordeal so that he can enter the Garden of Eden."

I remembered that it was worth my while also to take along the stupid actor, Madi, "who switches on the lights in Hamlet." It would be proper to show him how Margolis, "the cowardly Jew," behaved in the line of fire. And just as I became interested in locating him, the appalling report came that Lance Corporal Madi had disappeared before the battle had begun and could not be found. Immediately thereafter the announcement came that Madi had not taken part in the battle, but had evaded his duty and had hidden in the town of Jaszolwietz; that he had already been apprehended, and that the court-martial had ordered him to be shot immediately.

Poor Madi. With what intensity this stupid actor hated the "cowardly Jews!" A bitter, silent hatred which he had not the strength to conceal, even in my presence. And now, the death sentence.

A death sentence at the front!

The readers who have never been at the front will never understand the effect of a death sentence in the trenches. For this, culture has not found adequate descriptive adjectives. Where death lurks every moment on all sides, where the chances are ninety-nine to one that you will be killed, and where you cling passionately with every atom of your being to this one chance to live—they suddenly come and rob you of this solitary chance and make it certain: death! Terrible! I shall not even try to transmit this feeling to the reader.

Faintness seized me, a sort of nausea.

Not half an hour passed, when the order reached me. Me, of all people. It was I who had been selected to translate this sentence into action, with my platoon.

I immediately understood that this was the master stroke of Herr Figer.

ופתאום נצנץ כי רעיון, יש לי בקשה. — נכנסתי אל שר-המאה ומסרתי לו את בקשתי: יתנו לי הפעם לבחור את האנשים אשר איתם עלי ללכת אל המשמר. אמרתי לו, היה כבר פרצדנט' כזה ברגימנט השישים ושישה, ירשו נא גם לי לעשות זאת.

הרשו לי. ואני בחרתי לי שלושים איש, חצי פלוגה, מבין כל פלוגות הרגימנט. כשנודעה לו לשר-המאה שלי שיטת הבחירה שלי — צחק ונהנה מן הדבר: בחרתי לי את כל הפוחזים והריקים יחד עם כל קלי הדעת והפוזיזים שבחבריה. היו ביניהם אמנים, צוענים, בחורי ישיבה, גונבי-סוסים מועדים, גונבי-כיס ידועים ומשחקים בקלפים פרופסור-נליים מפורסמים. והיות שגפרייטר מרגלית היה בינתיים לטלפוניסטן (השד יודע, איך בא לידי כך; כפי שנודע לי אחרי-כן: מעולם לא דיבר חובש בית-המדרש הזה בטלפון אף חצי מלה בחייו!) — גייסתי אותו לטלפוניסטן כפלוגת-המשמר שלי. — הוא היה מרוצה, אף כי רגע התגרד בעורפו:

— חושבני, שאעלה שם מאחורי הגבעה לגדולה: אעלה שם למדרגת טלפוניסטן של-מעלה. — ואולם תיכף הוסיף — אין דבר! — אודיע לאדוני בהכנעה את כל החדשות מגן-הערך.

— מאין לך הכיטחון, שדווקא מגן-הערך?
— אחרי גיהנום הפלדוויכל שלנו? — הן זוהי המעלה היחידה של "פושט-נבלות" זה, שמטרה הוא את האדם ומצרף אותו בשביל גן-הערך!

נזכרתי, שכדאי לי לקחת עימדי גם את השחקן הטיפש מאדי, "המדליק את החשמל" ב"האמלט". כדאי יהיה להראות לו את מרגלית "היהודי הפחדן" בתוך קר-האש. — ועד שאני מתעניין בו לחפשו — עברה שמועה מכהילה: גפרייטר מאדי נעלם עוד בתחילת הקרב ואינו. ותיכף אחרי זה פקודה, האומרת, שמאדי לא נכנס אפילו לקרב, אלא השתלף מחוכתו והסתתר בעיירה יאזולוביץ; וכעת מצאו אותו שם ומשפטו יצא ליריה תכופה.

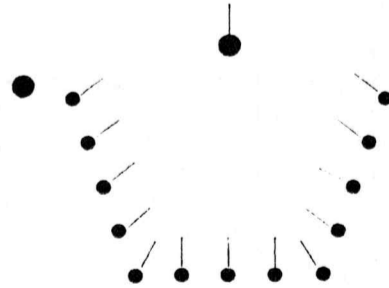
מאדי המסכן. — באיזו שנאה שונא השחקן הטיפש הזה את "היהודים הפחדנים"! איזו שנאה מרה וחשאית, שאפילו בפני לא היה בכוחו להסתיר אותה. והנה — משפט מוות. בתוך החזית משפט מוות.

5 תקדים.

הקוראים שלא היו בחזית לא יבינו את זה לעולם: מה טעמו של משפט מוות בתוך בור-המחסה. לזה לא המציאה התרבות מלים וצבעים. במקום שהמוות אורב לך בכל רגע ומכל מקום; במקום שבתשעים ותשעה אחוזים אתה נידון למוות ובאחוז אחד אתה נאחו ככל כוחך ועצמך בחיים — באים פתאום וגוזלים ממך גם את האחו היחיד הזה, שגם הוא מוטל בספק, ועושים אותו לוודאי: מוות! — נורא! ואני איני מנסה אפילו למסור את הרגש הזה לקורא.

כעין התעלפות תקפה אותי, כעין גירוי הקאה. ולא עבר כחצי שעה — והפקודה הגיעה אלי. דווקא אלי: עלי להוציא לפועל את פסק-הדין האיום בעזרת הפלוגה שלי — תיכף הבינותי, שזאת היא חוכמתו העליונה של האדון פיגר. זוועה עברה בדמי. — נצנץ כי רעיון: צריך להודיע לו לאדון פיגר באיזה אופן, שמאדי הוא שונא ישראל גדול ושאני שמח להוציא אותו להורג — אולי ימנע ממני את התענוג הזה, תענוג הנקמה — לא הספקתי לעשות כלום. הפקודה באה במפגיע ועלי למלא אותה. עולמי חשך בעדי.

סדר מילוי פסק-הדין בחזית היה כזה: הוציאו את בן-המוות אל שטח העורף, במקום שעין-האויב אינה מגעת, שם העמידו אותו ומסכיבו העמידו את הפלוגה בצורת "חית" ממושקת; האומלל עמד לא בתוך "חית" אלא מחוצה לה, באופן כזה, שאם לקשור את שני קצוותיה התלויות של החית עם הנקודה שבה הוא עומד — יצא "מחומש" שהנידון עמד בזוויתו האחת, כזה:

שם עמד הוא ואחוריו כלפי הפלוגה. — והמפקד עמד על-ידי החייל האחרון של אחת הצלעות; את פקודת ההכנה והיריה נתן לא בקול; כדי

A shiver shot through my veins. A thought flashed through me. I ought to let *Herr Figer* learn in some way that Madi was a great Jew-hater and that I was happy to take him out to be shot. Then he might deprive me of this pleasure, the pleasure of revenge.

Before I could do anything the special order came, and I had to execute it. The world turned black.

The arrangement for the death sentence on the front was as follows: They took the victim to a place back of the lines which was unexposed to the enemy view. There they stood him up and ranged the squad in the shape of a horseshoe about him. The victim did not stand within the open mouth of the shoe, but just beyond the center, in such a manner that if you joined the two ends of the horseshoe by straight lines to the point where the victim stood, you would get a pentagon with the victim at the intersecting point of the upper angle.

X: victim

officer: X

There he stood with his back to the squad. The commanding officer stood to one side of the last soldier on the left flank. He did not give the orders "ready" and "fire" by word of mouth, so that the victim would not become terror-stricken and move, or else in his dread try to escape. It was certain that he would not deliberately do this. "A soldier does not run away from a court-martial." Only in an insane fit might he so act. Therefore, the commanding officer gave the order by a movement of his hand. According to strict procedure one should blindfold the prisoner, but the braver ones chose to stand with eyes unbound. And it also happened once that one of the officers stood facing the squad, looking into the muzzles of the rifles trained upon him. In such a case it was possible for the commanding officer to give the order by word of mouth.

And I was the unfortunate officer to carry out the terrible deed.

And of all people to execute; an acquaintance, a comrade in arms.

And more, it should turn out to be the one person who was positive that I hated him, because he truly hated me and had given me a foretaste of suffering in hell.

When my orderly learned of this, he became so jittery that he did not know what to do with himself.

"This is also the work of his royal swinishness," he said. "The devil take that wretched artist-comedian! He couldn't be killed on the front; but must die by the hands of *mein Herr!* Of all people! Tfu!"

My head began to ache. My temples began to hammer dangerously. I thought I was going crazy.

Only one thing bolstered me up. The peremptory command. That is what an order does to you; it steels the nerves like cold water on molten white-hot iron.

When they turned Madi, the wretched actor of butler parts, over to me, and he looked at me, I almost fainted. I could see that he was convinced that I had volunteered to do this as an act of revenge.

If only I had been permitted to say something to him!

But that was absolutely forbidden.

On the way, as we were leading him to the place of execution, strange thoughts struggled within me. I decided that this was a sort of test on the part of the Supreme Mysterious Mind. He was testing the Jew within me and the feeling of revenge in my heart. To be sure, He, the Supreme Mind, knew that I had a very contrary opinion about revenge. He knew that I considered revenge the lowest characteristic of man, because it reduces man to a level below that of the wild animal. The wild animal knows no vengeance. Vengeance is the "civilized wisdom" of *homo sapiens*, of thinking man. I remembered the words of our master, Moses, who said, "Thou shalt bear neither grudge nor enmity!"

Thus I reflected, and felt inwardly happy because of the fact that instead of revenge I felt warm pity and great compassion for this stupid, miserable fellow, who had caused me

להגידון לא ייבהל ולא יעשה איזו תנועה או שלא ינסה להימלט בבהלתו. בכוונה תחילה ודאי שלא יעשה זאת; "החייל לא יברח מפני המשפט הצבאי" — אך מתוך טירוף-הדעת אולי כן. ולפיכך נתן המפקד את הפקודה בסימן-תנועה שבידו. — על פי צריך היה לקשור את עיניו, אך האמיצים שבהם החמירו על עצמם ועמדו בעיניים פקוחות. והיה גם מקרה, שאחד הקצינים עמד בעיניים פקוחות ופניו כלפי הפלוגה דווקא, כלפי הרובים, המכוונים למולו. — במקרה כזה אפשר היה לו למפקד לתת פקודה בקול.

וכעת — הייתי אני האומלל המפקד על מעשה-זוועה זה.

ודווקא לאחד החיילים-המכירים שלי.

ודווקא לאדם, שהיה בטוח, שאני שונא אותו, יען כי הוא שונא אותי באמת וגם גרם לי את הגיהנום ההגון.

כשזה נודע למשרת שלי — לא מצא את מקומו מרעדה.

— גם זהו מעשה "הוד חזירותו" — אמר — ימח שמו של אותו ארטיסט-קומדיאנט אומלל! לא נהרג בחזית, דווקא בידי אדוני עליו ליהרג! דווקא! טפו!

ראשי התחיל כואב עלי. רקותי הלמו לי כפעמוני-סכנה. חשבתי שאצא מדעת.

ורק דבר אחד חיזק אותי: הפקודה החמורה והתכופה. זה טבע הפקודה: מחשלת היא את העצבים, כמים קרים את הברזל המלוכלך.

כשמסרו לי את מאדי "שחקן-הלאקייאים" העלוב והוא הביט בי — כמעט שהתעלפתי. ראיתי בו שבטוח הוא, שאני התנדבתי לכך: למעשה-נקמה.

לו היה מותר לי להגיד לו דבר-מה!

אך זה אסור בהחלט.

ברוך, כשהובלנו אותו למקום המעשה, התרוצצו בי רעיונות מוזרים. החלטתי, שזהו כעין ניסיון מידי אותו השכל העליון הנעלם. מנסה הוא את היהודי שבי ואת רגש הנקמה שבלבכי. הן הוא, השכל העליון, יודע, שדעתי רעה מאוד על מעשה-נקמה. יודע הוא, שאני חושב את הנקמה לתכונה האנושית השפלה ביותר, יען כי תכונה זו משפילה את האדם ממדרגת החיה הרעה. החיה הרעה אינה יודעת נקם. הנקמה היא "חוכמתו" של ההומו סאפיאנס, של האדם בעל ההיגיון; ויודע הוא, כמה מזכה אני את דבריו של אותו התנאי-החכם, רבי שמעון

בן יהודה, האומר: "תלמיד-חכם שאינו נוקם ונוטר כנחש, אינו תלמיד-חכם". אם זהו התלמיד-החכם — אל יהי חלקי עימו — ויהי חלקי עם משה רבנו ע"ה האומר: "לא תקום ולא תטור!"

כאלה הרהרתי ושמחתי בליכי על העובדה, שבמקום נקמה הרגשתי חמלה חמה ורחמים גדולים אל האדם הטיפש-האומלל הזה, שבמזימתו שכחתי שתי שעות בכף-הקלע, שתי שעות, שהנחילו לי רע-עצבים של זקנה עד היום הזה.

כשתיקה נוראה זו הגענו עד מקום-המעשה. — שם סידרתי את האנשים כדין.

ורק פה ראיתי, שבין החיילים נמצא גם רוזנברגר השמן. הוצאתי אותו והעמדתיו הצידה:

— אתה יהודי — לחשתי לו והוא הבין.

איש לא שמע זאת — אך הנידון קלט את הלחישה; כעין מעשה-הנס של השטן. או אולי לא שמע, אלא הבין מה שלחשתי. הרים את ידו אל המצחיה שלו, עמד בכבוד ואמר:

— אדוני הדגלן, מודיע בהכנעה יש לי בקשה אחרונה!

— דָּבָר, גפרייטר אנדראש מאדי!

— אתה סילקת את הקורפוראל רוזנברגר, יען כי יהודי הוא ואינך רוצה שיעשה בי מעשה-נקמה —

— כן, גפרייטר אנדראש מאדי.

— ובכן — אני גם כן יהודי. התנצחתי לפני שמונה שנים.

עיני חשכו בחוריהן. הגפרייטר מאדי, שונא-ישראל מר זה — יהודי הוא. לא האמנתי לו רגע. חשבתי אולי רוצה הוא לבקש ממני, מאחורי-בגזע, מ"בן-גורלו כדת" — כמו שאומרים בהונגאריה — חנינה. — אף בכל-זאת עמדתי על טיפשותי זאת. — שתקתי רגע ארוך. בלעתי את רוקי המר ואחר-כך החלטתי בנפשי, שברור לי מה הוא רוצה:

— טוב, גפרייטר אנדראש מאדי, הדוד אסטרייכר יגיד "קדיש" אחר-כך.

הוא גם כן בלע את רוקו — עשה איזו תנועה מוזרה ותפלה ואמר: — תודה, לא זאת רציתי לבקש. רציתי לבקש, שאדוני הדגלן ישאיר לי את מעלת-הגפרייטר שלי וימיתני בלי דגראדאציה.⁶

6. הורדה כררגה.

to spend two hours in the pit of hell, two hours which have left me with palsy to this very day.

In that terrible silence we reached the place of execution. There I arranged the soldiers in accordance with regulations.

It was at this point that I noticed that among the soldiers there was also fat Rosenberg. I withdrew him from the ranks and had him stand to one side.

"You're a Jew," I whispered. He understood.

No one heard it; only the victim caught the whisper. A sort of devil's miracle. Or perhaps he did not hear, but comprehended what I had whispered. He saluted, stood at attention and said, "*Herr Color-Bearer*, I beg leave to report, sir, I have one last request!"

"Speak, Lance Corporal Andrash Madi!"

"You took Corporal Rosenberg out of line because he is a Jew and you don't want him to commit any act of revenge."

"Yes, Lance Corporal Andrash Madi."

"Well, I'm a Jew, too. I was converted to Christianity only eight days ago."

My eyes sank into their sockets. Lance Corporal Madi, this bitter Jew hater—himself a Jew. For a moment I did not believe him. I thought that he might want to ask me, who was of the same racial stock and "religious confession," as they say in Hungary, for forgiveness. Nevertheless, I conquered that stupid notion. I remained quiet for a moment that seemed an eternity, swallowed my bitter saliva, and then established to my own satisfaction that I understood clearly what he wanted.

"Good, Lance Corporal Andrash Madi. Uncle Oestreicher will say Kaddish for you."

He, too, swallowed his saliva, made some strange meaningless motion, and said, "Thank you, but that isn't what I wanted to request. I wanted to request that the *Herr Color-Bearer* leave me my rank of lance corporal and shoot me without removing the insignia of my rank."

I stared at him, speechless. The soldiers looked at one another and at me, too. And I even noticed a slight smile, concealed and distorted, on the face of one of them.

In truth, how did it happen? According to regulations one must reduce a man to the rank of a private before executing him. And if he has some military rank, one must tear it off and remove the stars from his collar. The law of degradation is strict in the case of traitors. But in this case neither the judge advocate nor I had received an order to degrade. Even though the *Herr First Lieutenant* had given me a lesson in conducting an execution. I took advantage of the oversight, which was not mine.

"Good. I have received no order for degrading Lance Corporal Andrash Madi."

Again he replied, "Thank you. And one minor request. Please give my pants to Infantryman Laslo Kritschan and my boots to Infantryman Benvenuto Ghaliierghi. They asked for them."

"They asked for them? All right, Lance Corporal Andrash Madi."

He acknowledged my consent with a salute, faced about, and took the customary position. I went over to him, took my kerchief out of my pocket to blindfold him.

"I have one," he said and handed me his.

That "I have one" congealed my blood. Frightful "I have one." My hands actually trembled. I had difficulty in blinding his eyes. Then I noticed that his cheeks were moist.

I hastened to do everything with dispatch.

Thirteen shots entered his head. He stood for a moment, tottered, and fell his full length to the earth.

I began to vomit. I slumped to the ground. One of the soldiers gave me a little cognac from my bag.

We returned in silence. Only one man's voice was heard, saying half to himself: "He didn't even cross himself!"

It was the voice of the scrawny Tyrolean. Not knowing Hungarian, he had not understood the words of the victim when he confessed himself an apostate Jew.

When I returned to my dugout, I was aware of a sort of feeling of gratitude toward *Herr Figer* for having provided me with this devastating experience. After this hellish deed, the watch on the hill would be in the nature of a Garden of Eden.

It is very hard to die. But it is a thousand times harder to kill deliberately, consciously.

הבטתי בו כטמטום. גם החיילים הביטו זה בזה ובי. — ואפילו בתצחוק קלה, נסתרת ונעווה ראיתי בפני אחד מהם.

ובאמת: איך קרה הדבר? על פי הדין, צריך לפני ההמתה להשפיל אותו למדרגת אדם פשוט; ואם יש לו איזו מעלה שבמעלות-הצבא — צריך לקרוע אותה, להסיר את הכוכבים מעל צווארונו. — חוק הדגראדאציה הוא חוק חמור בכוונתו. והנה: לא השופט הצבאי עשה זאת ולא אני קיבלתי פקודה לעשות זאת. אף כי האדון האוכרלוטינט נתן לי את השיעור איך להתנהג ומה לעשות. — השתמשתי בשגיאה זו שאינה שלי ואמרתי:

— טוב. לא קיבלתי פקודה לדגראדאציה, גפרייטר אנדראש מאדי. והוא שוב אמר:

— תודה. ועוד בקשה קטנה: את המכנסיים שלי נא למסור להרגלי לאסלו קרצ'אן ואת המגפיים שלי להרגלי בנבנוטו גאליירי. הם ביקשו.

— הם ביקשו ממך? — טוב גפרייטר אנדראש מאדי.

הוא הודה לי באות-כבוד, פנה לאחור ועמד כדין. ניגשתי אליו, הרצאתי מביסי את ממחטתי לעטוף בה את עיניו.

— יש לי — אמר הוא ומסר לי את ממחטתו.

"יש לי" זה — הקפיא בי את הדם. נורא. "יש לי". — ידי רעדו בעין. בקושי קשרתי לו את עיניו ואזי ראיתי, שלחיי רטובות.

מיהרתי לעשות את הכל בחיפזון.

שלוש-עשרה יירות פילחו את ראשו. הוא עמד רגע והתנועע — ונפל מלוא קומתו ארצה.

התחלתי להקיא. צנחתי על הקרקע. אחד החיילים נתן לי קצת קוניאק מילקוטי.

חזרנו הכיתה בשתיקה. רק קולו של אחד האנשים נשמע אומר כמו לעצמו:

— לא הצטלב אפילו!

זה היה קולו של הטירולי הארוך והתמים. הוא לא ידע את השפה ההונגאריה ולא הבין את דבריו של האומלל, שיהודי מומר הוא.

כשבאתי הכיתה הרגשתי כעין רגש תודה להאדון פיגר על שזיכה אותי בזוועה זו: אחרי מעשה-הגיהנום זה יהיה לי משמר-הגבעה בכחינת גן-עדן.

קשה מאוד למות — אך קשה פי-אלף להמית ככוונה, בהכרה.

בְּשֵׁם הַבְּתוּלָה מָרְיָה

In the Name of the Virgin Mary

THE last request of Lance Corporal Madi traveled through the entire sector like wildfire and aroused wonder and respect.

"That's a soldier for you!" was on the lips of every officer on the staff. "That's a soldier; that's class!" they said enviously.

They turned to me. "How was it that he asked you? How did it happen?"

I explained to all of them how it happened. He requested me not to reduce his rank, not to remove him from the rank of lance corporal before his death. He wanted to die as lance corporal.

This did not satisfy them. They wanted me to explain in detail. That I should imitate his voice. Whether he pleaded or whether he spoke with me brusquely, complainingly, or appealingly. Just how was it?

And for the moment they forgot his treason, his cowardice, everything.

Herr Figer was visibly stirred. All the while he looked at his well-manicured nails and walked to and fro. That was a soldier!

But amid all this feeling of respect on the part of Herr Figer there was an envious feeling of an entirely different kind. For meanwhile it had become known that the lance corporal had been an apostate Jew. First of all: a Jew—and such

a soldier; and secondly (this particular envy was mightier than everything else) the Jew died without being degraded! The Jew died as a soldier of rank. This honor Herr Figer could not indulge in a Jew under any circumstances.

What is more, the wretch had deceived them all this time. Hadn't they considered him a Christian by birth? Why, his entire demeanor had been that of a true Christian all the time, without the slightest trace of suspicion. He was constantly repeating his catechism, and aloud at that. With fervor, with awe, and whenever danger was imminent, he was the only one in the entire battalion who would constantly mumble: "In the name of the Virgin Mary, in the name of the Virgin Mary."

Then he would kneel and with arms uplifted would pray:

"Blessed art thou among the women of the earth, and blessed is the fruit of thy womb, Jesus!"

Thus the phrase "in the name of the Virgin Mary" became a byword in camp. For every trouble that came and before every danger, little or great, that impended, there was an "in the name of the Virgin Mary." Until gradually this sacred phrase became part of the lexicon of brazen, vulgar cursing.

"May every vestige of you be blotted out, in the name of the Virgin Mary!"

Or, "Would that the holy God had crushed your mother's belly even before it expelled you into this world, in the name of the Virgin Mary!"

There was one who angrily reproved the use of such language, Uncle Oestreicher. He never took it up. He suffered from it as a result. Because Uncle Oestreicher was the only one besides Madi who prayed constantly. The lance corporal, with "in the name of the Virgin Mary," and Uncle Oestreicher, with "He that dwelleth in the secret place of the Most High shall abide under the shadow of the Almighty. Thou shalt not be afraid of the terror by night, nor the arrow that flieth by day. A thousand shall fall at thy side, and ten thousand at thy right hand; it shall not come nigh thee."

And these two devout soldiers were known higher up, in headquarters. There were two people at the front who prayed. This they noted back there with respect and affection. The

בקשתו האחרונה של הגפרייטר מאדי עברה במחנה ועוררה השתוממות כבוד.

— הנה חייל! — נשמע מפי כל שטאב' הקצינים — הנה חייל, הנה כפתור! — אמרו בקנאה. ופנו אלי:

— איך הוא ביקש אותך? איך זה היה? —
ביארתי לכולם, איך זה היה. הוא ביקש שלא אוריד אותו מגדולתו ממעלת הגפרייטר לפני מותו. הוא רצה למות בתור גפרייטר.

זה לא השביע את רצונם. שאבאר להם בפרוטרוט. שאחקה להם את הטון שלו. אם הוא התחנן, או דיבר איתי קשות, כתביעה, כדרישה? איך זה היה?

ושכחו כרגע את בגידתו, את פחדנותו, את הכל. האדון פיגר היה מרוגש ממש; כל הזמן הסתכל בציפורניו המיוטבים-המיופים והתהלך אילך ואילך. הנה חייל!

אך בכל התרגשות-הכבוד של האדון פיגר היתה מורגשת קנאה ממיין אחר לגמרי: הן נודע בינתיים שהגפרייטר היה יהודי מומר. זה קלקל את הכל. ראשית: יהודי — וחייל כזה! ושנית: (וקנאה זו היתה עזה מכל!) היהודי מת בלי דגראדציה! היהודי מת בתור אדם-המעלה! את הכבוד הזה לא היה האדון פיגר יכול לרתות? ליהודי בשום פנים.

ועוד: הן הנבל הזה רימה אותם כל הזמן. הלא הם חשבוהו כל הזמן לנוצרי מלידה ומהריון! הן כל התנהגותו היתה נוצרית מובהקת כל הזמן, בלי כל אבק של חשד. תמיד היה מתפלל את ה"אני מאמין" ודווקא בקול-רם. בכוונה, בדחילו ורחימו, ובכל פעם שאיזו סכנה היתה מתרחשת ובאה — היה הוא היחידי בכל הכאטאליון שהיה ממלמל כל הזמן:

1. מטה, סגל.
2. לסלוח, לוותר.

— בְּשֵׁם הַבְּתוּלָה מָרְיָה — בְּשֵׁם הַבְּתוּלָה מָרְיָה —
ואחרי-כך היה כורע על ברכיים וכמועל ידיים היה מתפלל:

— בְּרוּכָה אַתְּ בֵּין נְשֵׁי-תָבֵל וּבְרוּךְ פְּרִי בְטֶנְךָ יְשׁוּ!
וככה היתה המימרה "בשם הבתולה מריה" למימרה שגורה בקרב המחנה בזמן האחרון. על כל צרה שבאה ולפני כל סכנה קטנה או גדולה: "בשם הבתולה מריה." — עד שלא-ט-לא-ט נכנסה המימרה הקדושה גם אל תוך הקללות הנמרצות —

— "ימח שמך וזכרך, בשם הבתולה מריה!" — או:
— "שאותו האל הקדוש שבעתים היה מרטש את בטן אמך עוד בטרם החריאה אותך לעולם הזה בשם הבתולה מריה!"

ואם היה מי שהוא שגער בסגנון זה בניזיפה — הרי זה היה הדוד אסטרייכר. הוא לא נשא את זה לעולם. הוא סבל מזה. יען הדוד אסטרייכר היה חברו היחידי של מאדי לתפילה תמידית. הגפרייטר: "בשם הבתולה מריה" והדוד אסטרייכר: "יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן — לא תירא מפחד לילה ומחץ יעוף יומם — יפול מצדך אלף ורובה מימינך אליך לא יגש" —

ואת שני המתפללים ידעו גם שם למעלה, במפקדה העליונה. יש שני מתפללים במחנה. את זה ציינו שם בכבוד ובחיבה. והקצינים הביטו בו בגפרייטר מאדי בשובע-רצון. שהנה: יש גם נוצרי מתפלל; לא רק מחרף ומגדף, אלא נוסף לזה גם מתפלל.

ופתאום נודע, שהנוצרי הזה גם הוא יהודי. נזכרתי בהערותו של הטירוולי הארוך והתמים ומסרתי אותה לאדון פיגר:

— לפני מותו לא הצטלב —
האדון פיגר פקח את עיניו, כמי שעמד כעת על סודו של העניין:
— מובן, שלא הצטלב. לפני המוות לא העז לשקר.

ופתאום:
— אתה יודע? בקשתו האחרונה באה יותר מתוך פחדנות מאשר מתוך גבורה! — מובן!

לי לא היה לגמרי "מובן".
ומה שכאב לו לאדון פיגר מכל: "ירושתו של היהודי". המימרה "בשם הבתולה מריה", שהיתה ממש לסיסמה לאורך כל החזית של הרגימנט שלנו וגם מחוצה לה. מימרה זו הכניסה רוח חדשה לגמרי אל תוך המחנה: את רוח הנצרות, שלפני זה לא היתה מורגשת כלל. מימרה

officers had looked upon Lance Corporal Madi with especial satisfaction. For here you also have a Christian who prays. He not only swears and blasphemes, but, in addition, he prays.

Then suddenly it was discovered that this Christian was also a Jew.

I recalled the remark of the gawky Tyrolese and repeated it to Herr Figer.

"Before his death he did not cross himself."

Herr Figer opened his eyes wide like one who had just plumbed the depths of the matter. "Of course, he did not cross himself. He didn't dare to lie before his death."

And suddenly, "Do you know? His last request came more out of cowardice than courage! That's evident!"

It was not entirely evident to me.

But what irked Herr Figer more than everything else was "the Jew's bequest"—the phrase "in the name of the Virgin Mary," which had become a byword all along the front in the sector occupied by our regiment and even beyond it. This phrase brought an entirely new spirit into our sector—the spirit of Christianity, previously not at all noticeable. This dictum served as an exceptional moral force, and also as a ritually proper prayer shawl in which Jew-hatred sanctimoniously cloaked itself.

There was, nevertheless, someone who discovered an entirely different basis for the situation outside of hatred for the Jew. A strange, thorny basis. To be sure it was impossible to escape its truth. It was—*eroticism*.

The one who discovered it was Lieutenant Adolph Meizing, a Freudian professor of psychology and pathology in Vienna. Lieutenant Meizing analyzed the matter with classic simplicity.

Young men strong as cedars had been living for months and even years without any sort of woman or the slightest suggestion of a woman. Their libidos sought different outlets. One of the outlets was violent cursing, in which you could always find erotic, pornographic expressions. Similarly, prayer served as an outlet for passion—prayer which sought to stifle that feeling, wrestle with it, and generally subdue it. But what outlet was there that was more unusual than a prayer

which is itself erotic? The prayer to Mary, the Virgin, of the Immaculate Conception! And if you want, the professor continued, to see and hear it, and meet it face to face, then listen sometimes to our gigantic Croat, Franz Rizitsch. Listen to him utter this holy prayer and with what emphasis and tenderness! For him this short prayer served as a real catharsis!

In truth, so it did. The gigantic Croat suffered more than anyone else among us for lack of sex expression, sometimes to the point of biting his skin. For him the entire misfortune of war lay in that and that only.

Whatever the reason, the phrase spread like wildfire throughout the entire sector. The officers used it and turned it into a slogan, a symbol for the hymn of hate for the Jews, to the point of mania. Until it became a maxim that there could be no valor without this prayer, and that a victory was not truly a victory unless it had been attained by virtue of crossing oneself while intoning "in the name of the Virgin Mary."

Therefore, it was obvious that no Jew could become a hero.

"It is obvious."

Bravery in general took on an entirely different meaning there at the front from its meaning in the city. In the light of cannon fire and flares and in the confusion of battles the concept "heroism" assumed a new aspect.

At first, heroism divested itself of its patriotic cloak. What sort of patriotism could there possibly be here! Nothing of the kind! When the order came to creep stealthily behind the Russian lines, why, then we crawled. Trembling with fear, on our stomachs, with bulging, blinking eyes, constantly tucking in our heads. We thrust them into the ground or behind a rock, while sometimes we hastily dug out a small hole, stuck our heads in and slept on our stomachs. Stretched prone, face forward, with buttocks sticking up, a good target for the Russians! Among those crawling men there were always a few who were impetuous, thoughtless, light-headed. Fellows who became disgusted with all this crawling and jumped up on their feet, erect, in desperation. And with a shriek of "You bastard!" or "Hit him—he isn't your father!"

Or even shouting the name "Marusia!" (That was the extent of our knowledge of Russian, the name of a Russian woman.) They ran like mad and attacked the terrible "en-

zo שימשה כימים האחרונים גם כוח מוסרי יוצא מן הכלל וגם טלית כשרה, שהשנאה ליהודים התלכשה בה בקדושה.

הנצרות — זה היה הקורס' היציב והמתפתח ועולה בזמן האחרון. היה אמנם מייש-הוא, שמצא יסוד אחר לךבר חוץ משנאת היהודים. יסוד מוזר וציני. אמנם אי-אפשר היה להימלט מאמיתותו. היסוד הזה היה היסוד הארוטי.

האיש שמצא את זה היה הלויטנטט אדולף מייזינג, פרופסור לפסיכולוגיה ולפאתולוגיה בווינה, מאסכולתו של פרוד. הלויטנטט מייזינג ראה את זה בפשטות קלאסית:

— בחורים כארזים חיים מזה חודשים וגם שנים בלי אשה וכלי ריח אשה. הליכידו סקסואליס' שלהם מחפש לו מוצאים שונים. אחד מאלה הוא גם: הקללה הנמצאת, שכמעט תמיד אתה מוצא בה ביטויים ארוטיים-פורנוגרפיים. כמו-כן משמשת התפילה מוצא לרגש העגבים: התפילה הרוצה לחנוק את הרגש הזה, נאבכת עימו ועל פי רוב מכניעה אותו. ואולם מה לכם מוצא נפלא יותר מאשר התפילה שהיא עצמה ארוטית?! התפילה למריה — הבתולה — שילדה בקדושה!! — ואם רוצים אתם — הוסיף הפרופסור — לראות ולשמוע את זה עין בעין, הרי הקשיבו פעם להקראטי הענק שלנו פראנץ ריזיץ, איך הוא מבטא את המימרה הקדושה הזאת ובאיזו הדגשה והטעמה! בשכילו משמשת תפילה קצרה זו ממש גאוה!

ובאמת כך הוא הדבר. הקראטי הענק הוא הסובל ביותר מחוסר אשה בקרב המחנה, לפעמים עד כדי נשיכת עורו. בשכילו כל אסון המלחמה הוא כזה ורק כזה.

אם כה וכה — והתפילה הקצרה אחזה כאש את כל המחנה — והקצינים השתמשו בה והפכו אותה לסיסמה, לסמל, להימנון השנאה ליהודים. — עד כדי טמטום. עד כדי תיאוריה, שאין גבורה בלי תפילה זו, והניצחון אינו ניצחון אם לא בא בכוח ההצטלכות יחד עם "בשם הבתולה מריה".

ולפיכך מוכן מאליו, שהיהודי אינו מסוגל להיות גיבור.

"מוכן מאליו".

שאלת הגבורה ככלל קיבלה פה בחזית מוכן אחר לגמרי מאשר

1. כיוון. מנמה.
2. יצר המין.

בעיר. לאור אש התותחים והראקטות ובתוך מהומת הקרבות לבש המושג "גבורה" צורה אחרת לגמרי.

בתחילה פשטה הגבורה מעל עצמה את הלבוש הפאטריוטי. איזו פאטריוטיות, מה פאטריוטיות, מי פאטריוטיות! לא דובים ולא יער! באה הפקודה לחול ולהתגנב אל אחורי החזית הרוסית — ובכן זוחלים; בפחד-רתת, על הגחון, בעיניים כולטות ומצמצות — ובינתיים מחביאים את הראש תכופות. תוחבים אותו כעפר, או מאחורי אבן, ולפעמים חופרים בחיפזון גומה קטנה, תוחבים בה את הראש וככה שוכבים על הבטן. בגוף משוטח ומרוקע — כשהאחור כולט למעלה, מטרה טובה לקלע הרוסי. בין הזוחלים הללו יש כמעט תמיד אחד או שניים, בעלי מזג חם, מחוסרי היגיון, קלי דעת, שאחרי שכל הזחילה הזאת נמאסה עליהם — קופצים הם על רגליהם, זוקפים, בהחלטה של "יהי מה שיהיה!" ובצעקת "אמך הזונה!" — או "הכה, לא אביך הוא!" או אפילו בצעקת השם "מארוסיה!" (זאת הייתה כל ידיעתנו הרחבה בשפה הרוסית: שם-הנקה הרוסי) — רצים הם כמטורפים ומתנפלים על "האויב" הנורא, ואחריהם רצים לפעמים עוד אחדים מתוך אינרציה, או מתוך קונדסיות סתם, כמי שאין להם מה לאבד בחייהם.

ובזמן האחרון היו נוהגים להוסיף על הצעקות האלה גם את הצעקה: "בשם הבתולה מריה!"

וכל היוצא מתוך המהומה הזאת בשלום — גיבור הוא ומקבל אות-גבורה, או עולה במדרגה אחת, או מקבל סתם טפיחה על שכמו. ולפעמים מקבל הוא את אלה — על קברו, אם במקרה לא שיחק לו הגורל והוא נפל חלל בצעקת קללתו הנמרצת.

זאת היא הגבורה.

ועוד אלפי אופנים דומים לזה יש לה ל"גבורה".

ובגבורה זו מצטיינים על פי רוב אנשים, ששם בעיר (ואפילו פה בחזית) הם נכהלים מחסיל שחור או מעכבר —

ובזמן האחרון רוב הגיבורים האלה יהודים.

ונגד זה מצאה השנאה תרופה: אין הם גיבורים, אם אינם צועקים:

"בשם הבתולה מריה!"

ואיש מכל הנוצרים לא היה חולה ומרגיש את חילול השם שכדבר. איש לא הרגיש, אל מה השפילו את קדושת-הקדושות, את אס-אלוהים ודווקא פה, בכנפי המוות.

emy," and sometimes others followed them by inertia or out of sheer devilry, like people who have nothing to lose.

Lately, they had also got into the habit of adding to these cries, "In the name of the Virgin Mary!"

Everyone who came out of that turmoil alive was a hero and received a decoration for bravery, or was promoted one rank, or merely received a pat on his shoulder.

Sometimes he received the honors on his grave, if fate had not chanced to smile upon him and he had fallen dead while cursing.

That's what heroism is.

"Heroism" has a thousand other forms similar to this one.

Citations for such heroism went, for the most part, to men who in the city (and even there at the front) were afraid of a black grasshopper or a rat.

Lately most of those heroes had been Jews.

For that, hatred had found a remedy. They were not heroes if they did not shout, "In the name of the Virgin Mary!"

But not one of the Christians realized in the least how blasphemous that was. Not one of them realized to what extent they were degrading their holiest of holies—the mother of God—and right there on the front in the shadow of death.

Until someone came and momentarily opened their eyes. It was Lance Corporal Margolis, who paraphrased the expression and suddenly shrieked, "In the name of the whore, Rahab!"

That made them perceive their blasphemy for the moment. But as the devil would have it, an important guest suddenly made his appearance in the camp, the chaplain in chief. And when he heard the name of the mother of God bandied about on the lips of the blasphemers, his ears pricked up. Only hatred found an outlet in this case, too. Instead of all of the rest, they had Margolis up for "court-martial" before his reverence. The priest was a very pleasant, sympathetic person—a clever, good-hearted fellow. When he asked Margolis to explain, the lance corporal simply declared that Rahab the harlot of Jericho served as a symbol of victory in the Bible, because it was she who helped Joshua capture Jericho and the Holy Land.

His reverence received the explanation with an understanding smile, but after he had sent the little Jewish lance corporal away, he turned to the officers in indignation.

"Perhaps the lance corporal has succeeded in opening your eyes so that you can understand how low you have fallen, my good sirs. The little Jewish lance corporal guards even the sanctities of your religion for you! Thank him for having shown you the way to repentance."

* * * * *

There was not much hope that this incident would change the regiment for the better. Once a swear word has struck root, not all the Jewish lance corporals in the world can remove it. Instead, the chaplain's remark was sufficient excuse to raise the level of hatred against us and especially toward the dead corporal Madi. Herr Figer went about constantly as if he were poisoned, like a person hatching some terrible plot in order to appease his wrath. Finally, he found his revenge. He purposed to issue a special order to open the grave of Madi and remove the lance corporal's star from his coat!

Fate, however, had decreed that the dead lance corporal was not to be punished in this horrible fashion, because his coat had not been buried with him. The Serbian "bastard" was already strutting about in it, cocky as a general! Of course, without the star.

But this whole affair about Madi did not concern us very long. At least not those of us selected to defend that accursed hill. It was only when his two heirs, the Serbian and the Italian from Fiume, presented themselves to ask for the belongings of the dead man—the former for his good coat, and the latter for his fine boots—that the image of the unfortunate wretch again appeared before me.

"Why did he bequeath these things only to you two?" I asked.

"We asked him for them," they replied bluntly.

"Very fine boots," gloated the Italian Benvenuto.

"A tailor-made coat," added the venomous Serb, as he licked his mustache. ("Tailor-made" meant to have a tailor repair the garment one gets from the commissary.)

"How is it that you did not hesitate to make such a request of a man about to die, you scoundrels?"

עד שבא אחד ופקח את עיניהם לרגע; זה היה הגפרייטר מרגלית, שניסח את הפסוק ובחירופו וגידורפו צעק פתאום:

— קָשָׁם רָחַב הַזֹּנָה!

זה העמיד אותם לרגע על חילול-הקודש שלהם. ומעשה שטן במחנה הופיע פתאום אורח חשוב: כוהן-הצבא הגדול, וכששמע את שם אסאלוהים נישא על שפתי המגדפים — סלדו אוזניו. — אך השנאה מצאה מוצא גם לזה: במקום כולם העמידו את מרגלית "למשפט" לפני מעלת-קדושתו. הכוהן היה איש נוח ואהוד מאוד. אדם פיקח וטוב לב כאחד וכששאל את מרגלית על העניין, ביאר לו הגפרייטר בפשטות, שרחב הזונה מיריחו משמשת סמל לניצחון בתנ"ך, יען כי היא-היא אשר עזרה ליהושע לכבוש את יריחו ואת הארץ הקדושה.

הרבונדיסימוס קיבל את הביאור בכת-צחוק שבהכנה ואולם בשלחו מעל פניו את הגפרייטר היהודי הקטן פנה אל הקצינים בניזיפה:

— אולי הצליח הגפרייטר לפקוח את עיניכם, למען תבינו את עומק הירידה שלכם, רבותי. אפילו על קודשי הדת שלכם שומר הגפרייטר היהודי הקטן! — תנו לו תודה על אשר הראה לכם דרך תשובה.

אין לקוות הרבה, שזה יחזיר את הרגימנט למוטב. קללה נמרצת מכיוון שהיכתה שורש, שוב לא יזיזו אותה כל הגפרייטרים היהודים שבעולם. אך דברי הכוהן הגדול היו דים בשביל להגדיל את מדורת השנאה אלינו וביחוד אל הגפרייטר מאדי המת. — והאדון פיגר התהלך כמסומם כל הזמן, כאדם החובל איזו תחבולה נוראה, בשביל לשכך את זעמו הנורא. ובסוף מצא נקמה איומה: רצה לתת פקודה במפגיע, לפתוח את קברו של הגפרייטר מאדי ולהסיר מחולצתו את כוכב הגפרייטר שלו!

מזלו של הגפרייטר המת גרם לו, שלא נענש בעונש נורא זה, יען כי חולצתו לא נקברה איתו. הסרבי "הממזר" כבר התהלך בה בגאווה כנגראל; מובן: כלי כוכב הגפרייטר!

אך כל עניין הגפרייטר מאדי לא העסיק אותנו זמן רב. לכל הפחות לא אותנו, שהיינו מיועדים ללכת ולהגן על הגבעה הארוורה. ורק כשהופיעו שני היורשים שלו, הסרבי "הממזר" והאיטלקי מפיזומה וביקשו את חפצי המת: הראשון — את החולצה הטובה שלו והשני — את המגפיים היפים — — — הופיעה שוב דמותו של האומלל לפני עיני.

— מדוע זה הוריש דווקא לכם? — שאלתי אותם.

— אנחנו ביקשנו ממנו — ענו שניהם.

— מגפיים יפים מאוד — המשיך האיטלקי כנבנוטו בתיאבון.

— חולצה משופרת — ענה אחריו הסרבי הנשון וליקק את שפתיו ("משופרת" פירושו לתקן את החפץ, הניתן מאת המחסן, תיקון מיוחד בידי החיט).

— איך זה לא חכמתם לבקש ממנו, מאת אדם ההולך למות, נבלים?

— מודיע בהכנעה: הן זה הוא הדבר, שהלך למות — ענה הסרבי.

— בשבילו אחת היא — החזיק אחריו האיטלקי — גם —

מודיע בהכנעה — — — ראיתי איך הוא מציע אותם ליהודי.

— לאיזה יהודי?

— להדוד אסטרייכר.

— להדוד אסטרייכר?

— כן, לו. הוא ביקש ממנו, שיתפלל בעדו אחרי מותו, מודיע

בהכנעה.

— ומדוע לא נתן אותם לו?

— מודיע בהכנעה: היהודי לא רצה לקבל. הוא הבטיח לו להתפלל

בחינם. — מה מבין היהודי בענייני מגפיים?

נתתי להם את הירושה וביתיים נזכרתי, שבתוך הפלוגה שהוציאה לפועל את פסק-הדין היה גם הסרבי הזה.

— שמע, אינפאנטריסט קרצ'אן — הן אתה היית בין המוציאים לפועל, לא כן?

"הממזר" נבעת פתאום ופניו חוורו.

— מודיע בהכנעה: כן. הייתי, מודיע בהכנעה!

— המ — האינך חושב, שגָּבַל אתה?

— מודיע בהכנעה: לא.

— ואיך לבך נוקפך? אמור את האמת!

— מודיע בהכנעה: לא. אני יריתי על-פי פקודה.

— אך ביתיים, בתוך כדי מעשה ראית את החולצה — מה?

הסרבי שתק רגע ואחר-כך אמר:

— מודיע בהכנעה: ראיתי. — אך אני יריתי בראש.

— כדי שלא לקלקל את החולצה — מה?

הסרבי שוב שתק. ואחר-כך:

— מודיע בהכנעה: כן.

"I beg leave to report, sir, yes, sir—it was definite that he was going to die," answered the Serb.

"It was all the same to him," the Italian immediately added, "and—I beg leave to say, sir, I noticed that he had offered them to a Jew."

"To which Jew?"

"To Uncle Oestreicher. Yes. To him. He asked the uncle to pray for him after his death, I beg leave to report, sir."

"And why didn't he give them to him?"

"I beg leave to say, sir, the Jew didn't want to take them. He promised to pray for him for nothing. What does a Jew know about boots?"

As I gave the things to them I recalled that in the squad which carried out the execution there had also been this Serb.

"Listen, Infantryman Kratschan, weren't you among those who fired upon him?"

The "bastard," caught unawares, was terror-stricken. His face turned white.

"I beg leave to report, yes, sir. I was, I beg leave to report, sir!"

"Don't you think that you're a scoundrel?"

"I beg leave to report, no, sir."

"Didn't your heart hammer and pound away? Tell the truth!"

"I beg leave to report, sir, no, sir. I fired by command."

"But while you were firing you saw the coat; isn't that so?"

The Serb was silent for a moment, then said, "I beg leave to report, sir, I did see it, sir. But I fired at his head."

"So as not to spoil the coat, wasn't it?"

Again the Serb was silent. Then he replied, "I beg leave to report, sir, yes, sir."

For a moment I hesitated whether to give him the coat. But, on second thought, I handed it to him. At least this fellow was truthful.

He took the coat, as a child takes a fine toy, put it under his arm, thanked me with a salute, and walked off with his comrade.

Some few steps away they both stopped to examine their treasures, carefully, with satisfaction and silent glee. Suddenly,

I noticed that each one looked at the other, then at his article, then at his fellow again. First with suspicion, then with anger. Finally each broke into a violent oath.

"You bastard, in the name of the Virgin Mary! Ha-hal!"

My orderly afterward explained to me all that had occurred between the two. Each one had asked the victim for both articles, for both the coat and boots. The unfortunate had himself made the division between them. For that, they were angry with each other. And each suspected the other of deliberately ruining his article, even though neither of them said so. And now they were convinced that each had upset the other's plans. The coat and one of the boots had been riddled by bullets.

At the time of the disposal, the doctor had told me: "My friend, you can't boast that your men are exceptional marksmen. If any one of them had missed his aim and instead of the head had hit him in the back—well, that is understandable. But to shoot the foot instead of the head!"

I did not reveal to the doctor what had been behind it all.

How terrible! To shoot at the foot of a living person in order to spoil his boot out of jealousy!

"Tful Swine! In the name of the Virgin Mary!"

פקפקתי רגע, אם לתת לו את החולצה. אך נמלכתי בדעתי ונתתייה לו. הן ישר הוא האדם הזה.

הוא לקח את החולצה, כילד המקבל צעצוע נחמד במתנה, שם אותה תחת בית-שחיו, הודה לי בעמידת-כבוד והלכו שניהם.

במרחק של פסיעות אחדות בדקו שניהם את "האוצר", בכוונה, בהנאה, בשמחה חשאית. פתאום רואה אני: כל אחד מביט בפני חברו ושוב בחפץ שלו ושוב בפני חברו; כתחילה בחשד ואחר-כך בכעס עצור ומפי כל אחד מהם נפלטת קללה נמרצת כלפי השני:

— אמך הזונה, בשם הכתולה מריה! — חכה-חכה!

המשרת שלי ביאר לי אחר-כך את העניין שבין שני היורשים: כל אחד מהם ביקש מאת הנידון-למוות את שני החפצים יחד, גם את החולצה וגם את המגפיים. והאומלל חילק אותם ביניהם. על זה כעסו שניהם זה על זה. וכל אחד חשד בשני, שהלה יקלקל לו את שלו, אף כי איש מהם לא אמר זאת בקול. — וכעת נוכחו לדעת, ששניהם ביצעו את מזימתם: גם החולצה וגם אחד המגפיים היו מנוקבים על-ידי יריה. פניתי אל הרופא והוא אמר לי:

— אי אתה יכול, חכיבי, להתפאר באנשיך, שקלעים יוצאים מן הכלל הם. אם אחד מהם החטיא את המטרה ובמקום הראש ירה בגב

— הרי את זה אפשר עוד להבין; אך לירות ברגל במקום כראש!

לא גיליתי לו לרופא את סוד הדבר. למה?

כמה זה נורא: לירות ברגלו של איש חי, כדי לקלקל את המגף מתוך

קנאה!!

— טפו חזירים, בשם הכתולה מריה!

ON THE EVENING before we were to go to the trench in front of the hill I inspected my men in accordance with the biblical injunction. Thus far in the war we had not been in such certain danger, and so I quoted: "What man is there that is fearful and faint-hearted, let him go."

To my amazement, nobody wanted to stay behind. They all wanted to come and defend "the Hill of Venus". This was the name by which the men called it, nobody knew why. It must have been nicknamed thus by someone and the name stuck. Whoever it was, was no ignoramus. Once again Professor Maising explained it to us according to his theory: it was the erotic instinct which did it. The so-called Hill, or Mound, of Venus, is the lower part of the woman's belly, and the trench we were to go into was below the hill... How pleasant for the libido to be able to say, I'm going into the trench below the Hill of Venus! The common soldiers, when they learned the mythological meaning of the nickname, gave it a much blunter name of their own.

When I told the professor, Lieutenant Maising, that all the men were willingly coming to defend this dangerous hill, he almost danced with glee:

— Of course, my dear fellow! Of course! The name alone is enough to draw the gang!

So be it. It sounds like an exaggeration, but who knows? The psyche of a soldier in battle is not easily explained by reason. Perhaps he is right.

He may be right that it's pleasant to go into the trench below the Hill of Venus... But when I recalled how many losses it had caused us already, when I remembered this comrade and that, who were gone, and to whose mothers I had to write and tell them the terrible news, the appetite described by Professor Maising's theory abandoned me completely.

Tonight we must enter the trap.

The fellows all sat down to write letters home. One wrote to his mother, another to his sweetheart, a third to his best friend. And all of them in utter silence.

Whoever hasn't witnessed this ceremony of writing farewell letters before a decisive battle has never witnessed horror. The silence — which is really so profound that one can hear the pens scratching — is filled with the awesome mystery of death, till you feel your head pounding.

I watched one of my soldiers — large, deepset eyes, shaking hands, the forehead creased like a philosopher's. Who knows how many thinkers are lost among the simple folk.

I asked one of them to show me his letter, and he agreed. It was a very brief one:

"My darling Ilonka,

I'm about to enter the dugout of the Hill of Venus (you don't know what that is!) to defend the hill from the Mouska (Russians). The hill is yours and I'm going to defend it, my darling Ilonka. If you want me to live, then I shan't die. You're my hill, my darling Ilonka.

Your Istva'n —

who will live so long as you want him to."

I read a few others. The style varied, but the main principle remained: the woman, for whom he lives and dies. Sometimes it was the mother. Sometime it was both, the beloved and the mother. I told this to our professor, and he rejoiced in the triumph of his Freudian science.

I went to say goodbye to my lieutenant.

When I arrived at his quarters I found a minor but curious uproar going on. There was a group of officers there, including the regimental doctor, surrounding First Lieutenant Stubniak. My own kindly lieutenant came and whispered to me:

ערב כניסתנו אל בור-המחסה של הגבעה הארוכה כדקתי את אנשי ובחרתי אותם על פי פקודת התנ"ך: משך כל זמן היותנו במלחמה לא נכנסנו עדיין אל תוך סכנה כזאת ולפיכך הכרזתי: "איש הירא ורך הלבב ישאר פה."¹

השתוממתי לראות, שאין איש רוצה להישאר; כולם רוצים ללכת להגן על "גבעת ונוס". — בשם זה קראו בזמן האחרון את הגבעה; מי כינה אותה בשם זה, למה ומדוע? — איש לא ידע. ודאי אחד מן המחנה הפליט את השם הזה — וככה נדבק בכולנו. על-כל-פנים האיש ההוא אינו איש בור; יודע ספר הוא. — ושוב פעם הפרופסור מייזינג ביאר לנו את העניין על-פי שיטתו: החוש הארוטי הוא שעשה את זאת. "גבעת ונוס" זה שם בטן האשה מתחת לטבורה. ובור-המחסה הוא מתחת לגבעה. ונעים לו לליבירו סקסואלים להגיד: הולך אני אל בור-המחסה שמתחת לגבעת ונוס. — והחיל הפשוט, כשנודע לו "הסוד המיתולוגי" שבדבר קרא את הגבעה בשם פשוט יותר: "גבעת התורפה" (מובן, שבשפות הלועזיות השם הזה הוא "פשוט" עוד יותר). וכסיפירתי לו לארון הפרופסור-לויטננט מייזינג, איך כל אנשי באים איתי בחשק-רב להגנת הגבעה המסוכנת — רקד ממש משמחה: — מובן, חביבי! מובן! השם עצמו ידו בשביל למשוך שמה את החבריה!

מילא. — קצת הפרזה. וברם: מי יודע? הפסיכיקה של חייל-החזית אינה ניתנת להיגיון סתם. אולי צודק הוא.

אולי צודק הוא, שנעים להיכנס אל בור-המחסה של גבעת ונוס — אך כשנזכרתי, בכמה חללים עלתה לנו הגבעה הזאת עד הנה; כשנזכרתי בידידי זה וזה, שהלך ולא שב ואני מוכרח הייתי להודיע

1. לפי דברים, כ, 8.

לאמו על דבר מותו — כשנזכרתי בכל אלה: אבד לי התיאבון על-פי שיטתו של הפרופסור מייזינג.

והערב עלינו להיכנס אל תוך המלכודת היא.

כל החבריה שלי ישבה וכתבה מכתבים.

הביתה.

אחד לאמו, השני לאהובתו, השלישי לידידו הטוב.

בשקט נורא.

מי שלא ראה את הפרוצס הזה של כתיבת מכתבי פרידה בסך לפני קרב מסוכן — לא ראה זוועה מימיו. השקט הזה — שבאמת "נשמעת" בו אוושת קן-קולמסא — מלא מסתרי המוות עד כדי כאב-ראש.

הסתכלתי בפני החיילים שלי. עיניים עמוקות ובלטות; ידיים רועדות ומצחים מתקמטים עד כדי פילוסופיה. — כמה כשרונות הוגי-דעות הולכים לאיבוד בתוך העם הפשוט.

ניגשתי אל אחד מהם וביקשתי ממנו שיראה לי את מכתבו בטרם שהכניסו אל תוך המעטפה. הוא לא סירב. מסר לי את מכתבו.

— בבקשה אדוני, כתב לא יפה. אני לא לבלר.

קראתי את המכתב. סך הכל שלוש שורות.

"אילונקה יקרה שלי!

אני נכנס אל תוך בור 'גבעת ונוס' (את לא יודעת מה זה!) להגן על הגבעה בפני המוסקה (הרוסי). הגבעה היא שלך ואני הולך להגן עליך; אילונקה יקרה שלי. אם את רוצה בחיי אזי אני לא אמות. את הנך הגבעה שלי אילונקה יקרה שלי.

שלך, החי רק עד שאת רוצה בחיי

אישטןאן."

ניסיתי עוד אחדים. הסגנון שונה, אך היסוד הוא אחד: האשה, שבעדה הוא חי ומת. לעיתים רחוקות: האם. לפעמים שתיהן: יחד האהובה והאם.

סיפירתי זאת לפרופסור שלנו — הוא שוב חגג את נצחון המדע הפרוידיסטי.

אני הולך אל הלויטננט שלי להיפרד ממנו.

ובכית הלויטננט — שערוריה קטנה, אך חשובה למרי. כשאני נכנס — רואה אני שם קבוצת אופיצירים, ביניהם רופא הרגימנט. במרכז עומד האוכרלויטננט שטובניאק וכולם עסוקים בו. — הלויטננט שלי, סמ'צ'אני, ניגש אלי ולוחש לי באוזני:

– He's acting crazy... Then he explained: He's afraid of the hill. The order came for him to join you, so he's suddenly "gone mad". The silence in the room was punctuated by the doctor's voice talking to the crazy officer, and the latter talking to himself. He did it wonderfully well.

– Where did he learn how to do this? I asked my lieutenant in a low voice.

– Fear is a first-rate teacher! he answered.

Mr. Stubniak was a known coward. He was brave only against Jews. At the same time, he had a towering ambition to become a hero – without risking his life, of course. All this was so widely known, that even the minor medal he sported was generally suspected as spurious. There was a rumour that he had bought it for a good sum of money from one of his own NCOs. The man had succeeded in capturing an enemy mortar when he was out scouting in some forest with Stubniak's men. While the officer himself hid in some safe spot, his NCO brought off this feat, which Stubniak bought from him with money, thereby winning the brass *signum laudis* for himself. The officers all knew the story, but whenever they told it they did not fail to add:

– Only a pedlar-Jew would do such a thing – to sell his own triumph for money!

Because, as it happened, the NCO in question was a Jew.

Once I put it to the NCO bluntly, and he answered:

– And why not? Such achievements are a dime a dozen, just like the *signum laudis* medals themselves. Big deal! A mortar! Let him enjoy it, be a hero, why not? I wouldn't have hung a brass medal on my chest alongside my gold one.

And now First Lieutenant Stubniak has gone mad...

The doctor busied himself with him, straining hard to diagnose his condition. It was very difficult. There was something very dubious about it. They have been in this quandary for the past two hours, and can't decide what to do. To decide, quite simply, that he is malingering would be unpleasant. He's a regular officer, product of the imperial military academy, scion of an important family... It's very awkward.

Suddenly Margolis came in to report to my lieutenant, whose telephone operator he was. He had been ordered to set up a secret telephone link between the trench and the Russian front line. One of the most important and most dangerous tasks at the front.

He's come to report about it.

Margolis, the little private first class, looked around and immediately grasped everything. He glanced at the "madman" and reported at the top of his voice, like a proper little soldier, to his lieutenant:

– Lieutenant sir! Beg to report: I've set up the hidden line as far as the enemy front! We'll be able to hear him fart!

Everybody burst out laughing – and the so-called madman Stubniak almost burst out laughing too, but remembered in time and put his hand over his mouth, trying to keep a grave face...

The doctor, who was sitting beside him, saw this. He rose, put his hand on the "madman", and said very quietly and grimly:

– Scoundrel!

Then he pushed him away and added: March!

– To report (i.e., court-martial)! roared Colonel Figger, red with rage.

The court-martial degraded the noble officer to lieutenant. But I asked not to be honoured with his presence in the defence of the hill. It was agreed, and so I'm going out there with my men, *sans* Lieutenant Stubniak.

The doctor, however, questioned Margolis:

– How did you hit on the idea of making him laugh?

– Beg to report: it's very simple, sir, said Margolis. Only fools such as we laugh with us, not lunatics, who laugh when they feel like it. So now Lieutenant Stubniak is not mad, only a fool!

– הוא עושה את עצמו למשוגע.

ותיכף מוסיף:

– מפחד הוא מפני הגבעה. – באה פקודה, שגם הוא ילך עימכם.

– לפיכך "השתגע" פתאום.

בחדר שתיקה, הנקטעת לסירוגין. הרופא מדבר אל הקצין המשוגע

והוא – מדבר אל עצמו. ועושה הוא את זאת כאמנות מפליאה.

– איפה הוא למד את זה? – שואל אני בלחש מאת הלויטננט

שלי.

– הפחדנות היא מורה נפלאה! – עונה הוא.

הקצין שטובניאק היה ידוע לפחדן מובהק. רק כלפי היהודים היתה

לו העזה. – ויחד עם זה היתה לו אמביציה יוצאת מן הכלל להיות

לגיבור. אך בלי כל סכנת-נפש, כמוכר. זה היה מן המפורסמות עד כדי

כך, שאותה המדאליה הזולה שהיתה תלויה לו על חזהו – היתה גם כן

מוטלת בספק גדול אצל כולנו. התלחשו כעל דבר ידוע, שאת המדאליה

קנה מאת אחד האונטרופיצירים שלו בכסף הגון. ההוא הצליח

"לקחת בשבי" מכונת-ירייה רוסית בהיותו שלוח יחד עם שטובניאק

בשליחות "חלוץ" ביער – ועד שהקצין עצמו היה חבוי במקום שהוא,

האינטראופיציר שלו נחל את נצחונו במכונת-הירייה. ואת הניצחון הזה

קנה הוא ממנו – ושכ בתור גיבור וקיבל את מדאליית הנחושת

"סיגנום לאודיס". כל הקצינים ידעו זאת – אך כשדיברו על זה לא

שכחו להוסיף:

– רק יהודי-רוכל יכול לעשות מעשה כזה: למכור את נצחונו

בכסף.

יען כי האונטרופיציר ההוא היה במקרה יהודי.

ואני לא התעצלתי פעם לשאול את האונטרופיציר עצמו על העניין.

הוא ענה לי בפשטות:

– מדוע לא? נצחונות כאלה מתגלגלים פה כמו המדאליות

"סיגנום לאודיס" בעצמן. מציאה גדולה! מכונת-ירייה! יערכ לו! יהיה

גיבור. אני בין כה לא אתלה לי עוד מדאליית נחושת על חזי על-יד

מדאליית הזהב שלי!

וכעת "משוגע" הוא האדון האוכרלוויטננט שטובניאק.

והרופא מטפל בו, עמל, מתאמץ ומזיע להעמיד את הדיאגנוזה –

קשה מאוד. דבר-מה חשוד פה מאוד.

וזה כשעתיים שעומדים בפני עסק ביש זה ואינם יודעים מה לעשות

איתו. להחליט פשוט, שרמאי הוא? זה קצת לא נעים. קצין. ודווקא

קצין מן הקאדר; אדם שחונך כל ימיו לאופיציר, וכן למשפחה חשובה.

– העניין חמור מאוד.

ופתאום נכנס הגפרייטר מרגלית הטלפוניסטן להודיע דבר-מה

להלויטננט סמרצ'אני, שהוא, מרגלית, היה נמצא תחת פקודתו. הוא

קיבל פקודה להתקין את טלפון-הסתרים שבין משמר חלוץ-הגבעה

ובין משמר חלוץ-הרוסים. אחת המלאכות החשובות והארורות ביותר

בחזית. וכעת הוא בא להודיע על זה.

מרגלית, הגפרייטר הקטן, רואה ומבין בן-רגע את הכל. מביט רגע

במשוגע ופתאום מודיע בקול רם, כמעט בצעקה, כהלכת חייל, כלפי

הלויטננט סמרצ'אני:

– אדוני הלויטננט! מודיע כהכנעה, סידרתי את טלפון-הסתרים

עד חזית-האויב! אפילו את נפיתו נשמע ברור!

על זה פרצו כולם בצחוק – והאדון שטובניאק "המשוגע" רצה

כמו-כן להתפרץ בצחוק, אך פתאום שם את ידו על פיו, עצר את צחוקו

ופניו התאמצו להישאר רציניים – – –!

הרופא שישב והתכונן בו כל הזמן, כשראה את זאת – קם פתאום,

ניגש אל המשוגע, שם ידו על שכמו ואמר במנוחה גמורה, אך בחירוק

שיניים:

– נָכַל!

החף אותו כבזו והוסיף:

– מארש!

– צום ראפורט! – הרעים שר-האלף פיגר כולו אדום.

כית-הדין דן את הקצין האציל לדגראדאציה למעלה אחת: הסירו

לו כוכב-זהב אחד והעמידו אותו במעלת לויטננט.

אך אני ביקשתי, לא לתת לי אותו כמתנה להגנת הגבעה. את בקשתי

מילאו ואני הולך עם אנשי, בלעדי הגיבור שטובניאק.

כנתיים מעמיד הרופא את מרגלית:

– איך זה, גפרייטר, נפלת על המצאה זו, להצחיק אותו?

– מודיע כהכנעה: פשוט מאוד – עונה מרגלית – רק טיפשים

כמונו צוחקים איתנו יחד, ולא המשוגע הצוחק בשעה שהוא רוצה.

נדוע, שהאדון האוכרלוויטננט שטובניאק אינו משוגע, אלא טיפש!

חג-המולד הרוסי

צל משמר הליל

מי זה הולך שָׁמָּה?
 דום! נָשַׁח.
 (— אל לך קלי-זין:
 אָנִי אַח.)

פה עָבוֹר כָּל יַעְבוֹר
 אִישׁ וְחִי!
 וּמָה בְּפִיךָ, דְּבַרְהָ?
 (— אָדוֹנִי.)

מֵאֵין בָּאתָ הַנָּה?
 קָרַב. לְאֵט.
 (— שִׁי לְכֶם הַבֹּאתִי:
 שְׁלוֹם-עַד.)

וּמִי אַתָּה? מָה שָׁמָּךְ?
 עָמוֹד! נְאֻמֹּר!
 (— מְלֹאךְ-הַמָּוֶת אָנִי —)
 — עָבוֹר!

20 | A Russian Christmas

WE APPROACHED the hill on a very unsuitable night. The entire area was covered with pure, luminous snow, against which even a cat would have been seen from two hundred paces away. The moon, too, shed her light from behind the white clouds. We dug our path through the snow, leaving man-high walls on either side. A hard Galician winter.

It took us four hours and eight minutes to reach our trench on the other side of the hill.

The snow had prevented any active fighting in our sector for the past few days. This was why the enemy had not assaulted the hill, which had been captured by our side about a month before. Now there was a report that the Russians were planning a general offensive, and we had to get ready for it.

But it seemed that the snow continued to block the armies, and so for a long time we lived in the trench without having anything to do, and this led to boredom.

Boredom at the front is nothing new. But if back home it is unpleasant to remain inactive for days on end, in a dugout it is infinitely worse. It's oppressive enough to sit around and wait for something to happen, without any distractions. It's a great deal worse to sit around waiting for the arrival of the angel of death.

Nothing served to dispel the heavy boredom, neither the card games, nor the tall tales which soldiers spin. Some of the stories they told were of greater interest than the finest literature — naive folk tales, which could serve as splendid models for the art of story-telling. Here for the first time in my life I came across the source of popular verse. The Hungarian people (like all other people) abound in folk songs, which are more directly moving than all the classical and modern poetry. And nobody knows who creates these gems. Suddenly a song appears, words and music, and it sweeps the country, the towns and villages, and you never know whose heart it was that poured out its sadness and joy and shared it through the song with the surrounding world.

I had often wondered about it, and here I was privileged to see the process of creation itself.

A favourite amusement of the simple Magyar is story-telling. When four or five Magyars sit together in company, they at once begin to tell stories, or to sing a song, impromptu, without any advance preparation. They vie with each other, try to produce something finer and fancier, and so it goes on and on.

כשנכנסנו לרשותה של הגבעה היה לילה "לא נעים" בשביל כניסה שכזו. כל השטח היה מכוסה שלג צח ומאיר, שאפילו חתול היה נראה עליו עד כדי מאתיים פסיעה. גם הלבנה היתה מאירה מאיזה מקום שם

מאחורי העננים הלבנים. תוך כדי הליכה חפרנו לנו דרך בשלג; מחיצות השלג שבצידנו היו גבוהות כקומת איש. חורף גאליציה המסכנה. ככה הגענו עד לחפירת-המחסה שמעבר לגבעה.

"הדרך" ארכה ארבע שעות ושמונה רגעים.

השלג הזה היה הגורם לכך, שבמשך כל הימים האחרונים לא היתה כל התנגשות בין שתי החזיתות. ומשום-כך לא תקף האויב גם את הגבעה, שלפני חודש ימים בערך נשארה בידינו. ורק כעת, כשהגיעה אלינו "השמועה", שהרוסים מתכוננים להתקפה כללית — היה שוב צורך לעמוד על המשמר.

אך כנראה, שהשלג לא נתן גם הלאה לעשות איזו פעולה. וככה ישבנו בכור-המחסה זמן רב, בלי כל מעשה. — וזה הביא אותנו לידי שעמום.

השעמום אינו דבר חדש בחזית. אם קשה לשבת ימים אחדים בבית, בקרב הישוב, בלי עבודה, הרי לשהות זמן רב בכור-המערכה נעשה קשה עד לבלי נשוא. פה הסכנה היא המכבידה את העול הזה. אם קשה לשבת ולחכות סתם לדבר-מה מבלי יכולת להפיג את סבל החיכוך — על אחת כמה וכמה לשבת ולחכות למלאך המוות.

ושום "עסק" לא הצליח להפיג את שעמומנו הכבד. לא הקלפים ולא המעשיות, שהחיילים מתחייכים לספר בשורה. מעשיות-העם התמימות יש בהן אמנם עניין יותר מאשר בכל ספרות יפה מעשה-אמנות משובח. מעשיות אלה יכולות לשמש דוגמה מופתית נהדרת לאמנות הסיפור. פה ראיתי בפעם הראשונה בחיי את יוצרי הפיוט העממי פנים אל פנים. הרחוב ההונגארי (כמו בכל העולם) מלא שירי-עם לאלפים, שירים המדברים אל הלב יותר מכל הליריקה הקלאסית והמודרנית — ואין איש יודע, מי הוא היוצר את "דברי אלוהים חיים" אלה. מופיע פתאום שיר-עם, יחד עם הנגינה שלו, השיר עובר מפה לפה, ממלא את כל הכפר והעיר ביחד — ואינך יודע מלב מי יצא ומי שפך בו את צערך ואת שמחתך הפרטית, שהיתה לצערך המשותף של כל העולם שמסביבך?

הרבה מאוד הרהרתי על זה בימי חיי — והנה זכיתי פתאום לראות את מקור-הברכה הזה במעשה-הבראשית שלו.

אחד השעשועים של בן-הכפר המאדיארי הפשוט הוא: המעשיה. יושבים ארבעה-חמישה מאדיארים ביחד — הרי תיכף מטילים זה על זה את החובה לספר, או לשיר דבר-מה חדש, מניה-וכיה, בלי כל הכנה

I thought of the ancient Greek *symposium*, in which the Attic sages vied with each other in presenting new ideas and logical arguments. In the Hungarian "symposium" the subject of the contest is story and song, and the simplest peasant excels in it. A fresh and profound source feeds these tales, which sometimes reminded me of the ancient Egyptian, Greek or biblical myths. I remember hearing stories which seemed to have been taken from our own *Aggadah* imbued with characteristic Hungarian qualities, as well as the special contribution of the narrator himself. This was Man himself, the human being who is a child of his planet, unconfined by time and place, the product of all the generations and all the nations of the earth. All this was to be found inside a tale which bore the specific features of

Magyar culture, that is to say, of the Turanian-Mongolian tribe which has been living in Europe for a thousand years, surrounded by the Latin, Germanic and Slavic civilizations.

Here, I said to myself, are the sources of the inspiration of the romantic writer Maurus Jokai and the wild poet of freedom Petöfi!

It compensated me for all the trials and sufferings and the constant menace of death in this great madness.

It compensated me, but not the men. It drove out boredom for a day or two, or as much as a week, but then they all felt stifled. So we decided to go for a night stroll – towards the Russians.

When the battlefield was not several feet under snow, such a stroll meant a sortie out of the dugout and through the no-man's-land between the lines. In the deep snow it also meant digging through a straight ditch as far as the enemy line, to listen to their doings over there.

I took Pauli and Margolis and two other men and we set out.

Pauli and one of the men shovelled up the snow about one metre ahead, while the three of us tossed it aside and broadened the path.

We made for the enemy line, which was supposed to be five hundred metres away. We had, therefore, a good deal of work ahead of us before we got close enough to be in danger.

As we worked I wondered about this "stroll", which no one had ordered us to take, and which was fraught with mortal danger. Did it indicate that we were heroes? Of course not! We felt none of the sensations which are usually described as courageous. As for patriotism – what did that have to do with us?

We went on in a straight line. We worked and we stopped for rests. It was freezing but beautiful. Perfectly peaceful. We worked some more, for about two hours.

Again a quiet break. It was a quarter past two. A beautiful night.

Suddenly we heard whispering behind us.

Yes, definitely *behind* us. Yet not exactly behind our backs – more to the left. Soft voices, whispering. Sounds resembling our own shovelling sounds, low voices. Even a slight cough.

I gave the order to turn back.

When we got back there was general rejoicing. Roast potatoes, hot and floury. Heavenly...

But the other men are also bored. They also want to go for a "stroll". I had to choose other men. But I couldn't leave Pauli, nor could I do without Margolis. He was needed to lay the telephone wire down the trench. So I chose two other men by lot. Avram Marcus and Leib Adler both Jews, as it happens – were picked. There was also one Magyar who pleaded to be added to the group, one Alek Fardy, so I took him too.

קודמת. ומכיוון שהתחיל האחד – שוב אין סוף לדבר. יען כל אחד רוצה לנצח את השני; וחוזר חלילה.

נוכרתי ב"סימפוזיון" (המשתה) היווני, שבו התנגחו חכמי יוון זה עם זה בדעות ובהגיגין. – ב"סימפוזיון" ההונגארי – עולה הסיפור והשיר על השולחן. – ובן-הכפר הפשוט מספר ושר. הסיפור מלא כוח-דמיון רענן ועמוק ולפעמים קולע אל אחת היצירות המצריות, היווניות או התנ"כיות המובהקות. פחות מכל אל התנ"כיות, יען כי את התנ"ך יודע בן-הכפר המאדיארי, מרבה הוא לקרוא בו. אך במקום זה השתוממתי לשמוע פתאום איזה סיפור, שתוכנו כאילו לוקח מן האגדה שלנו – אף כי בצורה עממית הונגארית מובהקת עם כל סימניה העממיים, וכמובן, בהוספת נופך של המספר. – פה נתגלה לפני "האדם" כאשר הוא אדם, בן כדור הארץ, שאינו שייך לא לדורו ולא לעמו – כנס של כל העמים ושל כל הדורות. אף כי צבינו של הסיפור צביון מאדיארי הוא, טוראני-מזנגולי החי מזה אלף שנה באירופה בין התרבות הגרמנית, הלאטינית והסלאבית.

הנה – אמרתי בליבי – פה מקורו של הרומאניסטן מוריץ יוקאי¹ ושל המשורר פרא-החופש פטיפי!

וכרגע זה – קיבלתי שילומים על כל הסבלות והצרות הצרות וסכנת-המוות שבשיגעון הגדול הזה.

אני – כן, אך לא הם עצמם. יום, יומיים, שבוע ימים גירשו את השעמום, אך אחרי-כן בא המחנק.

לפיכך החלטנו לצאת "טיול". – כלפי הרוסים.

טיול זה, כששטח שדה-הקרב הוא כתיקונו, בלי שלג עד למעלה ראש, הרי פירושו: יציאה מבור-המערכה לתור את השטח שבין שתי המערכות; תיור החלוצ. ואולם כעת, בשלג הגדול הזה, מחייב הטיול הזה עוד דבר-מה: לחתור בשלג בקו ישר כדי להתקרב אל חזית האויב ולהקשיב שם.

מה להקשיב? – לא חשוב. בן-הכפר הפשוט אומר: להקשיב את מזימת המוסקבה הערום, מה הוא חורש עלינו שם. המוסקה הוא בעינינו

1. שמקורו כחבל טוראן, במערב אסיה המרכזית, אשר היו שראו בו את צור מחצבתם של השבטים המאדיאריים.
2. מוריץ יוקאי (1825-1904) – סופר הונגארי עממי ופורח, רב דמיון והומור, ידירו של פטיפי.

איש אחד בעל מיליוני ראשים, או להיפך: ראש אחד בעל מיליוני גופים וכשהוא חורש עלינו מזימות – הרי הוא מדבר בקול רם. ואת זה כדאי, לפי דעתו, לשמוע.

איך שהוא – ואנו יצאנו לטיול. אנוכי ואיתי ארבעה אנשים לעת-עתה: המשרת שלי, ועוד שלושה אנשים וכיניהם גם הגפרייטר מרגליה.

וסדר הטיול הוא כזה: המשרת שלי חופר בשלג יחד עם עוד אחד ומפנים לנו דרך במרחב של מטר אחד. ואנחנו שלושתנו מפנים את השלג וזורקים אותו למעלה. ככה הולכת ונעשית דרך נוחה ורחבה. מפנה הדרך הוא ישר, כלפי חזית האויב. – האויב נמצא – כפי ידיעותינו האחרונות – במרחק של חמש מאות פסיעות מאיתנו. ובכך: יש לנו די עבודה עד שנתקרב אליו לכדי מצב של סכנה.

(בתוך כדי עבודה זו אני נזכר: מהו "טיול" זה שאין איש מחייב אותנו לכך, ושמלא הוא סכנות-מוות – ? מה זה? גבורה? לא היו דברים מעולם. אף שמץ אין בו מאותו הרגש, הידוע לנו בשם "גבורה". ופאטריוטיות – למי תעלה על הלב?)

והטיול נמשך. בקו ישר. עובדים ונחים. לילה קר ונפלא. – מנוחה ושקט. – ושוב עבודה – כשתי שעות רצופות. ושוב מנוחה ושקט. – השעה: שתיים ורבע. לילה נהדר.

הס. ופתאום שומעים אנו קולות-לחש.

מאיין? – מאחורינו?

כן, מאחורינו. בהחלט. אך לא אשר מאחורי גבנו, כי אם מן הצד. מצד שמאל. קולות-לחש. בתחילה קולות הדומים לקול החפירה שלנו – ואחרי-כך כעין התלחשות בני-אדם. – וגם שיעול.

אני נותן פקודה להפסיק ולשוב על עקבותינו.

אנו שבים. "הביתה". – שמחה וששון. תפוחי-אדמה צלויים, חמים, קמחיים, נפלאים.

אך כעת גם יתר המשתעממים אינם רוצים להישאר. אני בוחר שלושה אנשים חדשים לטיול. על המשרת שלי אינני יכול לוותר. וגם מרגלית אינו רוצה לוותר על הטיול. הוא נחוץ: מניח הוא אחרינו את קו הטלפון. כדיוק כמו בהתקדמות רצינית אסטרטגית. ובכך: רק שני אנשים חדשים יכולים לבוא. כעת אנו מטילים כבר גורל. הגורל נופל על שני הרגליים: אברהם מארקוש וליב אדלר. שניהם יהודים. – על פי בקשתו לקחתי עוד אחד: אלק פארדי. מאדיארי.

We hurried down the ditch and went on with our work. Suddenly we heard again soft voices, a brief groan, a suppressed cough. Then someone saying *Shh...* and something that sounded like swearing.

We all said at once: Russians!

They were behind us, a little to the left.

We started back hastily. Suddenly we heard a rough voice saying:

– *Stoy!*

Bayonets ahead.

There was a brief commotion. Fardy fell down, pierced by a bayonet, yelling "By the Holy Virgin!" Margolis wound a telephone wire around the neck of one of the Russians, strangled him and then ran away shouting. By Rahab the Whore! I'm going to bring help! He vanished. I brought down one Russian with my revolver. More Russians showed up, shouting: *Plen, plen pani!* (You're captured, sir!). They surrounded us. Someone

grabbed me from behind, held me tight. They stopped shooting and thrusting...

We've been captured.

They took us a little way down our path, then turned aside and led us to another path. Then I understood. We had been advancing towards each other, the Russians ploughing their way through to our line, while we made our way towards theirs. The distance between the two ditches was not more than six or seven metres!

– God damn!

One of the Russian officers explained it all to me. I could not understand a word he said. I understood it by myself.

At least Margolis got away. But he'll be too late to help. There's nothing for it. We've been taken prisoner.

Prisoner. It's a very strange feeling. Confused, unclear. Yet somehow like waking up from a dream to reality. All normal feelings one has ever known are involved in it – sorrow, shame, gladness, fear, relief, hatred, love, laughter and tears, all mixed together. It's hard to tell, at first, which is predominant.

Here is the terrible enemy, face to face.

He is not terrible at all. They are smiling and talking as if with affection. One of them put his hand on my shoulder (my revolver had been taken away), as if to pat me, and says:

– Officer.

I stared at him. Is this a dream?

And he goes on:

– *Nitchevo*. This word I already know. It means "nothing". What does he mean, nothing?

Another one says:

– *Haroshe pan!*

We all know. It means sir, or mister. What "haroshe" means I haven't the faintest notion. Pity Margolis is not with us, he knows a little Russian. We walked and

walked... Captives. Very strange. Suddenly one of them took out cigarettes and offered them to all of us.

But nobody wanted to take them. The Russian was offended. I could see it in his face. He urged us to take them. Avram Marcus looked at me: Shall I? I nodded. Avram Marcus hesitated to be the only one. The Russian lighted them for us. One lighted match for two of us. But when the third put his cigarette forward to be lighted, the Russian shook his head, put out the match and lighted another one. Then he lit the cigarettes for two more of our men. Strange. This is the enemy. Suddenly I feel a strong desire to embrace him. I am ashamed to do so. I put out my hand and he shakes it, presses it warmly and with his other arm embraces me:

– *Haroshe pan!*

I embrace him too, pressing his face to mine lovingly.

Everybody shakes hands all around.

My batman says:

– This isn't Mouska, this is a man!

אנו ממהרים לסוף הדרך – וממשיכים את העבודה. והנה שוב לחישה; וגניחה; ושיעול. וגם השתקה: ש ש ש! וכעין איזה חירוף וגידוף.

מפי כולנו נפלטה המלה בכת-אחת: רוסיים!

מאחורינו. – משמאלנו.

אנו שבים בחיפזון.

– סטוי! – נשמע קול גם – החוסם בפנינו את הדרך. ולעומתנו

כידונים אחרים.

מהומה קצרה – פארדי נופל דקור – "כשם הבתולה מריה!" – מרגלית כורך את חוט הטלפון לצווארו של רוסי אחד וחונקו בו במקום ובורח וצועק: "כשם רחב הזונה! אני הולך להביא עזרה!" – ונעלם. – אני מפיל רוסי אחד באקדוחי. – מופיעים עוד רוסיים ואחד מהם צועק: פלן! פלן! פאן! – הם הקיפו אותנו – מי שהוא מחזיק אותי מאחור, כמו קשור בעבותות. – הם אינם יורים ואינם דוקרים יותר. אנחנו בשבי.

הם מובילים אותנו פסיעות אחדות חזרה, כלפי העמדה שלנו – אך תיכף משרכים את דרכם ימינה ומכניסים אותנו אל תוך דרך "הטיול" שלהם.

כעת הבינותי: שנינו התקדמנו אלה לעומת אלה, אנו כלפי החזית הרוסית והם כלפי העמדה שלנו, בתוך כך עברנו אלה את אלה. – והמרחק שבין שתי הדרכים אינו יותר משבעה-שמונה מטרים! – לעזאזל!

אחד הרוסיים מבאר לי את כל זה – אך אני אינני מבין מכל דבריו אף מלה. מבין אני מעצמי את כל העניין הבישי הזה.

ואין עצה. לכל הפחות מרגלית נמלט. – אך עם עזרתו ודאי שאיחר כבר. – אין עצה. אנו בשבי.

בשבי – זה רגש מורד מאוד. רגש מבולבל. בלתי-ברור בהחלט; רגש שיש בו מן היקיצה מחלום לעליל. – יש בו ברגש זה מכל ההרגשות המצויות שבעולם: צער, בושה, שמחה, פחד, גאולה, שנאה,

3. רוסיית: עצור!

4. רוסיית: שבי.

5. פולנית: ארון.

אהבה, צחוק וככי כאחד. וקשה ברגעים הראשונים לברר, ידו של איזה מהם על השאר.

הנה האויב הנורא; פנים אל פנים.

הוא אינו נורא; לגמרי לא. להיפך. הם מחייכים ומדברים כאילו בחיבה. – אחד מהם שם את ידו על שכמי (את האקדוח שלי לקחו ממני תיכף), כמלטף אותי ואומר:

– אופִּיצִיר.

אני מביט בו בתימהון. אולי זה חלום?

והוא מוסיף:

– ניִצִ'בו.

את זה אני כבר יודע: "לא כלום". – מה פירוש: לא כלום?

השני שבהם אומר:

– חֶארוֹשֵׁ פֶאן!

"פֶאן" – זה שם כולנו בפיהם. פירוש "ארון". "חֶארוֹשֵׁ" – אין לי מושג מה פירושו. חבל שמרגלית איננו איתנו. הוא יודע קצת רוסיית. ואנו הולכים. זמן רב. בשבי. מוזר. – פתאום מוציא אחד מהם סיגאריות ונותן לנו; לכולנו.

אין איש מאיתנו רוצה לקחת. הרוסי נעלב. הכרת פניו עונה בו שהוא נעלב. הוא מפציר בנו לקחת. אברהם מארקוש פונה אלי במבטו: לקחת? – אני מרשה לו לקחת. הוא לקח ארבע סיגאריות ונותן גם לנו. חוכך הוא לקחת יחידי. הרוסי מדליק לנו; גפרור דולק אחד לשניים מאיתנו. וכשאחד מאיתנו, השלישי, מושיט את הסיגאריה שלו כלפי הגפרור הדולק – אין הרוסי נותן לו אש. כאילו אסור. מכבה הוא את הגפרור, מדליק גפרור שני ומושיט את אשו עוד לשניים. – מוזר. – זהו האויב. – פתאום תוקף אותי חשק עז לחבקו ולנשק לו. – אני מתכייש לעשות זאת – מושיט לו את ידי, הוא תוקע את כפו בכפי, לוחצה בחיבה, בכוח ומחבק אותי בשניה, ואומר:

– חֶארוֹשֵׁ פֶאן!

אני מחבק אותו ומהדק את פני אל פניו. באהבה.

כולם לוחצים ידיים זה לזה.

המשרת שלי אומר:

– זה לא מוסקה, זה אדם!

6. רוסיית: טוב, ארונ!

ואחר-כך, בתוך כדי עישון, מביט הוא בפניהם ואומר לי שוב: — זה אויב? הם יודעים לאהוב אותנו. מי יודע, אולם כולם הם כאלה?

אני מביט בהם ונדמה לי פתאום, שאנשי המאדים ירדו אלינו. בני-אדם גבוהים, עם מעילים עד הקרסוליים, חסונים, חזקים וטובים. נזכרתי באנשי-המאדים של ג'ולס.⁷

ואנו הולכים עוד מעט — הגענו עד החזית שלהם. כולם פרצו בשמחה — הם שמחים לנו. — בור-המערכה שלהם אינו בסדר. שלנו הוא בכחינת גן-עדן לעומת שלהם. פתאום פורץ המשרת שלי בכביה; ומתוך בכייתו נשמעת רק מלה אחת:

— אמי המתוקה!

ילד קטן באמת. ילד יפה בוכה אל אמו.

— אל תבכה פאלי! זה לא יפה! — משתיק אני אותו בלטיפה; והוא ממשיך:

— אמי המתוקה!

אחד הרוסים וזוהו אותו בשתי כתפיו, בחיבה, אני רואה, שבהחלט בחיבה, ואומר לו דבר-מה. אחר-כך נותנים לו פרוסת לחם שחורה. אני מושיט לו את בקבוקי, הוא שותה מעט קוניאק — ונרגע.

— אינך מתבייש, פאלי? לבכות? חייל בוכה?

— אינני בוכה. — אך אני בשבי.

אחד הרוסים חוטף מידי את הבקבוק, הופך אותו ושותה, שותה, שותה כתיאבון, בצמאון-גמלים — השני חוטף אותו מידו ושותה, שותה וכשהשלישי חוטפו גם מידו — כבר ריק הוא. — הוא מחרף ומגדף וזורק את הבקבוק. כעת ראיתי: השלישי הוא אותו הרוסי שנתן לנו את הסיגאריות. כעת מצטער הוא, על ששכח לקחת ממני את הבקבוק עוד בדרכנו הנה.

כל זה עשה עלי רושם כל יימחה. רושם טוב, של בני-אדם טובים, חביבים, חמים ופשוטים.

זהו האויב? — איזה שיגעון.

הרוסים נדברו זה עם זה, כלפינו, אחר-כך מסרו אותנו לחייל אחד;

⁷ אנשי המאדים שפלוש לכדור הארץ, בספרו של ה"ג וולס "מלחמת העולמות" (1898).

אחדים נפרדו מאיתנו בחיבה. — הובילו אותנו לאחורי החזית כלפי בית-איכרים קטן ורגיל שבגאליציה.

כשנכנסנו — אדיר-יחות של משקאות וצלי-חזיר טפחו לנו על פנינו עד כדי אטימת הנשימה. — הבית הקטן היה מלא קצינים רוסיים, על פי תלבושתם: קוזאקים.

בשעה שאני רושם את הדברים הללו אני עדיין במצב מחלה לרגל מה שעבר עלינו בבית-איכרים קטן זה. לעת-עתה קשה לי לתאר את הכל בפרוטרוט. עדיין גירוי-הקאה תוקף אותי לזכרון הזוועה ההיא. מה שקרה פה הוא בקיצור זה: הקוזאקים השיכורים הודיעו לנו, שחג-המולד להם היום. חג-המולד הסלאבי. על השולחן, המלא בקבוקים ושפך משקאות חריפים, התגולל ראש-אדם בעל זקן; ראש יהודי כנראה. הגוף — תחת השולחן. אחד הקצינים — שיכור לגמרי — נתן פקודה להשקות את אברהם מארקוש מדמו של היהודי המת; את הדם מהלו ביין חריף. אברהם מארקוש לא רצה לשותה; הם פתחו את פיו בכידון והשקוהו; הוא הקיא דם ומרה והשתטח מת. אחריו נתן הקצין פקודה להצליב את ליב אדלר על הקיר. כשהתחילו להכניס את המסמרים אל תוך כפיו — התפרץ בשיגעון, התחיל להכות על ימין ועל שמאל, אחד הקצינים ירה בו והמיתו בו במקום.

המשרת הצעיר שלי עמד כל הזמן בשיניים חורקות ובכל רגע היה עליו להתפרץ ולהתנפל עליהם. בקושי רב עצרתי אותו. — אחר-כך נתן הקצין פקודה לקשור את ידינו, לפרות לי קבר ולקבור אותי חיים. הקצין ידע קצת לפטפט גרמנית, שהיתה יותר יידיש מאשר גרמנית. — המשרת הצעיר שלי נפל על צווארי ונשק לי וביקש ממני שאלמד אותו איזו תפילה עברית. הוא אינו רוצה להיות נוצרי עם החיות הרעות האלה ביחד.

הוציאו אותנו החוצה לקבור את שנינו — השחר כבר האיר אי-שם מתחת העננים השחורים. החיילים הרוסיים החופרים את הקבר שלנו בחצר מדברים אלינו בחיבה כשאין איתם קצין. אחד מהם קופץ את אגרופו ככעס כלפי הבית המתהולל.

אנו עומדים ומחכים לקבורתנו.

פתאום שומעים אנו יריית תותח. אחת. ושניה. ושלישית. הרימונים נופלים מסביב לבית וגם אל תוכו ישר. בהלה נוראה. החיילים הרוסיים מבהילים אותנו אל תוך הקבר, המקום היחידי, שאפשר "להתחסות" בו בפני היריות. — הקצינים בורחים על נפשם לאחור. היריות מתגברות

They took us out to be buried together. Dawn was breaking through the dark clouds. The Russian soldiers who were digging our grave in the yard spoke to us kindly whenever the officers weren't looking. One of them shook his fist angrily at the carousing farmhouse.

We stood still and waited for our burial.

Suddenly we heard gun fire. Once, twice, three times. Shells began to explode all around. Some fell on the farmhouse. There was a fearful panic. The soldiers drove us into the open grave, as the only place of near safety. The

יותר ויותר, "מלוות" את הבורחים בדיוק נמרץ, מפילות מהם אחדים. — הבית הקטן הולך ונהרס — כולם כרוו ורק שני החיילים הרוסיים החופרים את הקבר נשארו איתנו יחד.

כעבור זמן-מה הופיעו אנשי.

כשהלכנו הביתה תחת קשת היריות של התותחים — ראינו שהמשרת הצעיר שלי היה לאיש-שיבה גמור. שערו הפך כולו לכן. גם שערי הפך לכן במידה מעטה.

בדרך מצאנו את פארדי המסכן מדוקר ואת שני הקורבנות הרוסיים, אחד נחנק בידי מרגלית והשני מת ביריה. — לקחנו אותם איתנו. קברנו אותם יחד עם מארקוש ואדלר לרגלי הגבעה על-יד בור-המחסה.

הגפרייטר מרגלית התפלל את תפילת הקדיש.

נכנסתי אל העמדה שלנו ומסרתי את הדבר בראפורט להאדון פיגר. שר-האלף העדין הקשיב. שמע ואחר-כך אמר במנוחה גמורה:

— יהודי המת בחג-המולד הנוצרי סימן טוב הוא לו.

עזבתי אותו בגועל-נפש עמוק:

— ימח שמך, בשם הבתולה מריה!

Then, puffing on his cigarette, he looks at them and says:

— The enemy? They love us. Who knows? Perhaps they are like these? I too looked at them and they seemed like men from Mars. Tall men, wearing ankle-length overcoats, big, brawny good men.

We walked a bit further and reached their front line.

There were cries of joy. They are pleased to see us...

Their dugout is a mess. By comparison with it ours is ideal.

Suddenly my batman bursts into tears. He sobbed and repeated:

— Mama! Sweet Mama!

Like a little child. A pretty child crying for his mother.

— Don't cry. Pauli! It's not nice! I stroke him and try to hush him. But he keeps crying:

— Mama! Oh my Mama!

One of the Russians grabs him by the shoulders,

quite affectionately, and says something to him. Then they give him a slice of black bread. I gave him my flask and he sipped a little brandy and calmed down.

— Aren't you ashamed, Pauli? Crying? A soldier crying?

— I'm not crying. But I'm a prisoner.

One of the Russians grabbed my flask, put it to his mouth and drank avidly, like a thirsty camel. Another one grabbed it from him and he too drank and drank. A third grabbed it — but it was already empty. He curses and swears and flings it down. The last was the soldier who had offered us cigarettes. Now he is sorry he did not take the flask from me on our way here.

It all made a profound impression on me. A good impression — good men, simple and warm men.

And this is the enemy? — It's madness.

The Russians consulted among themselves, talking about us. Then they assigned us to one of the men and parted from us amiably. We were led behind the lines to a small farmhouse, a typical Galician farmhouse.

When we entered we were struck by a close atmosphere full of liquor fumes and the odour of roasting pork. It was stifling. The little house was full of Russian officers. Cossacks, to judge by their uniforms.

In writing of these events I am sickened again. It's difficult to describe what we went through in that little farmhouse. It makes me want to throw up.

In brief, what happened was this: the drunken Cossacks informed us that it was their Christmas, the Pravoslav Christmas. On the table, among the bottles of liquor, amid the spills, lay a human head, the head of an old man. He looked Jewish. The body was under the table. One of the officers, who was completely drunk, gave the order to force Avram Marcus to drink the blood of the dead Jew. The blood was mixed with liquor. Avram Marcus refused to drink it. They forced his mouth open

with the point of a bayonet and made him drink. He threw up and fell down dead. Then the officer gave the order to crucify Leib Adler to the wall. When they began to hammer the nails into his hands he went mad and began to beat and kick them with all his might. One of the officers shot him dead on the spot.

My Pauli stood there the whole time grinding his teeth, ready to burst out and fall on them. I forced him to stand still. Then an officer gave the order to tie my hands, dig a grave for me and bury me alive. He could speak a little German, which was closer to Yiddish than proper German. Pauli fell on my neck and begged me to teach him a Hebrew prayer. He didn't want to be a Christian along with these evil beasts.

הַלְעַג

officers retreated rapidly. The firing grew heavier, following the retreating Cossacks with great precision, killing some of them. The little house was in flames. Soon they were all gone, except the two Russian soldiers who took cover in the open grave with us.

A few moments later my men arrived.

When we walked back under the arch of gun-fire, I saw that my Pauli had turned grey. His hair was white as an old man's. Mine too had greyed considerably.

On the way back we found poor Fardy, dead from the bayonet wound, and the two Russian casualties, the one whom Margolis had strangled and the one I had shot. We

carried them back with us and buried them with Marcus and Adler at the foot of the hill, near our dugout.

Private Margolis said "Kaddish".

I returned to our headquarters and reported the whole thing to Colonel Figger. The fine gentleman listened, and then said, quite calmly:

- For a Jew to die on Christmas Day is very fortunate.

I left him, deeply shaken.

- God damn you, by the Holy Virgin!

21 | The Mockery

THESE EVENTS, together with the heavy snow, must have caused the postponement of the expected Russian assault. We had plenty of time to think about what happened in that drunken farmhouse. We took no more "strolls", of course. Another stroll like that one and I'd be eighty years old. Headquarters, however, viewed our sortie very favourably. On my recommendation Margolis was raised to corporal.

When he came to report it to me formally he said:

- Ensign sir! Corporal Jacob Margolis, telephonist to His Majesty, the Supreme Commander, Emperor Franz Josef the First, begs to report: Jacob Margolis Napoleon is a "petit caporal" - and otherwise there is no news! (I had told him that Napoleon's nickname among his troops was "le petit caporal", and now he was proud to be of the same rank.)

- Are you happy, Margolis?

- Beg to report: happy. But not completely.

- Why not?

- If Mady was alive he'd have burst with envy!

- Are you taking revenge on the dead, Margolis?

Mocking the unfortunate?

- Beg to report: on the contrary. That's the whole

point - I can't take revenge on him, because he's dead. If he were alive I'd do so, I'd talk to him all the time, so he'd have to keep calling me corporal... All the same, I want to thank you, sir. It's good to get a raise.

- What's so good about it?

- I don't know. But... well, you know the saying, where there are no men, be a beast like the rest of them.

This saying, (which, incidentally, was not originally his), reflected the psychology of the army man. I discovered that man's constant desire to appear out of the ordinary was not based on a noble impetus to rise above the common herd in the cultural sense. Not a bit of it. He wants only to rise above his immediate environment, whatever it may be. If he happens to be among professors, he too wants to be a professor, and to be superior to the others. If he's among officers, he wants to be an officer, and shine more brightly amid that species, whose outstanding qualities are unreason and polished buttons. That is all. Back in his *Yeshivah*, the talmudic scholar Margolis wanted to excel scholastically; here he was happy to be made a corporal. And by now Jacob Margolis had forgotten how he used to view corporals in the old days.

I had plenty of time to think about it all, while waiting for the snow to melt.

We also had leisure to discuss the question of the enemy and the war as a whole. When we grew tired of the low-voiced songs and the stories, Pauli recalled the horror, our Russian captors and the grave diggers. He pondered and pondered about it. Then he said:

המעשה הזה - יחד עם השלג הגבוה - כנראה הציל אותנו עוד זמן רב מההתקפה הרוסית, שהיתה צריכה להסתער עלינו בימים האלה. - ולפיכך היתה שהות להרהר אחרי מה שעבר עלינו שם באותו בית-האיכרים השיכור. לטויל לא הלכנו יותר, כמוכן. עוד טויל אחד כזה ואני אהיה לבן שמונים. אף כי המפקדה העליונה קיבלה את הטויל הזה בשוכע-רצון מיוחד, בתור מעשה-גבורה מצוין. מרגלית על כל פנים הרוויח בעסק: אותו העלו על פי הצעתי למדרגת "אדון קורפוראל".

כשהופיע הודיע לי זאת רשמית, אמר:

- אדוני הדגלן! אדון קורפוראל יעקב מרגלית טלפוניסט של הוד מלכותו שר הצבאות הקיסר פראנץ יוסף מודיע בהכנעה: יעקב מרגלית נאפוליון "פטי קורפוראל" וחוז' מזה אין כל חדשות! (על כינויו של נאפוליון בפי חייליו "פטי קורפוראל" - סיפרתי לו אנוכי פעם וכעת נהנה הוא, שגם הוא קטן "כמו נאפוליון").

- אתה שמח, מרגלית?

-- מודיע בהכנעה: שמח; אך השמחה אינה מלאה.

- מדוע?

- לו היה מאדי חי, היה מתפקע לכל הפחות.

- אתה מתנקם במח, מרגלית? אתה "לועג לרש"?

- מודיע בהכנעה: אדרבה! זהו, שאינני יכול להתנקם בו, יען כי

מת הוא. לו היה חי הייתי מתנקם בו: הייתי מדבר איתו הרבה, כדי שיגיד לי בכל פעם: אדון קורפוראל! - ובכל-זאת - הוסיף - אני מודה לו לאדוני גם ככה. טוב לעלות.

- ומהו הטוב שבדבר?

- אינני יודע, אך - - השד יודע - במקום שאין איש -

השתדל גם אתה להיות בהמה כמוהם!

במימה זו - שמרגלית גנב אותה דרך אגב מאת אהרן קאמינקא' - ספון כל היסוד הפסיכולוגי של איש הצבא. נוכחתי שהתאוה הכלתי פוסקת של האדם להיות יוצא מן הכלל אינה מיוסדת חלילה על היסוד הנעלה לעלות מעלה מעלה עליית תרבות אבסולוטית. בהחלט לא. - רוצה הוא לעלות רק על סביבתו ותהי סביבה זו מה שתהיה. בין פרופסורים רוצה אני להיות לפרופסור ולעלות עליהם; ובין קצינים - בני-אדם שכל גדולתם היא חוסר-ההיגיון והכפתור הנוצץ - רוצה אני להיות קצין ולעלות עליהם; זהו הכל. - שם ב"שייבה" התאמץ הבחור הוותיק יעקב מרגלית להיות לעילוי - ופה הוא שמח להיות קורפוראל. - ושכח יעקב מרגלית, איך הוא הביט פעם על קורפוראלים.

כעת היתה לי שהות להרהר בדבר זה - עד שהשלג יקם.

כמורכן היתה לי ולכולנו ביחד שהות להרהר על עניין "האויב" והמלחמה בכלל. - כשעייפנו מן הסיפורים והשירים החשאים נזכר פתאום המשרת שלי באותה זוועה שם וביחוד בשובים הרוסים שלנו ובחופרי הקבר. הוא הרהר, הרהר ואמר:

- שנה וחצי אני בחזית ורק כעת יכולתי לראות בעיני רוסיים חיים. כל הזמן ירינו בהם את המוות מרחוק - או שהתנפלנו זה על זה בכיוונים בלילה, בחושך-מצרים ושוב לא ראיתי אותם, אלא ראייה פאנטסטית, לאור ברקי היריות.

- אני כל-כך הייתי רוצה לראות פעם רוסי. לכל הפחות אחד יחיד - אמר אחד החיילים השתקנים - אני חושב, שהם דומים לנו ככל, ורק התלבושת שלהם היא אחרת, משונה.

- ראיתי אותם כעת - ענה המשרת שלי בשוכע-רצון - ולא הבינותי, איך אפשר להרוג אותם? - את הקוזאקים - כן, הוי, אלה הם חיות רעות ופרועות. אינני מבין למה נותנים הרוסים לחיות הללו לשלוט בהם? הרוסים לקחו אותנו בשבי - והקוזאקים התעללו בנו. - גם הקוזאקים אינם חיות רעות - ענה לעומתו מרגלית תוך כדי הרהר - גם ביניהם יש בוודאי אנשים פשוטים וטובים, כמונו, אך יש גם קצינים ושיכורים וחיות רעות.

1. אהרון קמינקא (1866-1950) - רב, חוקר וסופר. מן המתרגמים הראשונים מן הספרות הקלאסית לעברית. שימש כרבנות בפרנקפורט ע"נ אודר ובפראג, ומ-1900 הירצה בבית-המדרש לרבנים בווינה. עלה ארצה ב-1938.

- I've been at the front for a year and a half, but only now have I got to see live Russians. We kept shooting death at them from a distance, or else we fell on them with bayonets in the night, in total darkness, where I could only see them by the flashes of gun-fire.

- I'd so much like to see a Russian. At least one Russian, said one of the least talkative soldiers. I think they're a lot like us. Only their uniforms are different, peculiar.

– Well, I've seen them, said Pauli, rather smugly. And I couldn't understand how we can kill them. The Cossacks, oh yes! Those are wild and evil beasts! I can't understand why the Russians let them rule over them. The Russians took us prisoners, and the Cossacks tortured us.

– And they are the ones who make this war! declared another.

– Are there so many of them, that they can rule over all the countries and force the world to make war? asked one of the men.

– And why did you strangle that Russian? somebody scolded Margolis. You could see he was a man like you!

– I... I strangled... of course I strangled him, because if I hadn't, he'd have killed me!

– But that's exactly my question! Pauli burst out. Why would he have killed you? And altogether, why did they take us prisoner and why are we here making war against them? Altogether, what is the war for? What do they want it for? Who could be so stupid, to want to risk his life just so as to kill others? Where's the sense of it? The devil himself knows!... War!

I was pretending to be asleep. I was afraid they'd involve me in their discussion, and if they asked me this question, what answer could I give?

No doubt the soldiers of Rameses and Hannibal and David and Julius Caesar and Napoleon must have had similar discussions in their camps.

But I failed to deceive them. I sneezed – which no man does in his sleep – and the fellows realized I was awake and at once roped me in.

– Ensign sir! Beg to ask: who's making this war? demanded the naive Tyrolean.

– Who's making this war? – Why, my dear fellow, that's the question everybody's asking – the Russians, and the French and the Germans and the English, and us too!

There was a thoughtful silence, and the Tyrolean spoke again:

– But if everybody's asking, who knows the answer?

– The answer is known to him who wants this war and makes it.

– And who is he, God damn his soul forever by the Holy Virgin?! yelled Pauli. If I could just get hold of him, I'd crush him like a spider!...

And he pressed on:

– Who is the person who sent us to this war?

I hesitated a moment, and finally answered him, very softly, without looking at him:

– Us? His Imperial Majesty, the Supreme Commander, Franz Josef...

This made some of them jump up, while others simply stared at me, as if a great secret had just been revealed to them. There was a general silence, as if they had to digest a hard lump. Once they digested it, they reacted in different ways: some made odd, violent gestures, as if cursing wordlessly. One flung down the book he had been reading, while another threw away a half-smoked cigarette. One spat on the ground with loathing, and another hit his own head and then scratched it and scratched...

Pauli put on his cap with a gesture of despairing rage:

– One man! By the Holy Virgin! he said and went outside.

I wanted to say to them that in reality Emperor Franz Josef himself didn't want the war, but I kept silent.

It would have thrown me into worse confusion.

Poor old Franz Josef! Now he's the object of all the frightful invective which these good soldiers of his were hurling at his head soundlessly, in their minds.

The problem would have continued to worry them, if it had not been for the thaw which set in and with it the great new Russian offensive.

And it was a mighty offensive along a front line winding for hundreds of kilometres, from Czernowitz to Riga. I stood for a moment in the midst of the battle and listened to the roar of gun-fire all along the line. Thousands of cannon and mortars on our side; thousands of cannon and mortars on their side. All pounding each other ceaselessly.

And nobody was made deaf.

And on either side of the line men with rifles and hand-grenades and bayonets all ready to kill, to murder, to annihilate... And not one of them hates the other.

Lunatics! Tens of thousands, hundreds of thousands of lunatics! All possessed by a great madness, like a plague. And there is no doctor to examine them, to diagnose their insanity...

– ואלה הם העושים את המלחמה הזאת! – ענה אחריו השלישי. – האם כל-כך רבים הם אלה, שיש ביכולתם לשלוט על כל המדינות ולהכריח את כל העולם לעשות מלחמה? – שואל הרביעי. – ומדוע חנקת את הרוסי?! – נוזף החמישי כמרגלית – הן ראית, שבן-אדם הוא כמון?

– אני – חנקתי – מוכן שחנקתי אותו, יען כי לולא חנקתי אותו, הוא היה הורג אותי!

– אולם זאת היא השאלה, שאני שואל – התפרץ המשרת שלי – מדוע הוא היה הורג אותך? וככלל: למה לקחו אותנו בשבי ולמה אנחנו עומדים פה לעומתם להתקוטט איתם במלחמה? ככלל: למה המלחמה? מה רוצים במלחמה זו? ומי רוצה בה? – אני בטוח, שגם הם אינם רוצים במלחמה. מי זה טיפש רוצה להיות בסכנת מוות רק כדי להרוג אחרים? איזה היגיון בדברים כאלה? – השד יודע! – מלחמה! הקשבתי והראיתי להם פנים של ישן. פחדתי שמא יצרפו גם אותי לוריוכח טפל זה ואם יפנו אלי בשאלה זו מה אענה להם? ודאי ככה דיברו חיילי רעמסס וחניבעל ודוד ויוליוס קיסר ונאפוליון כיניהם לבין עצמם.

אך לא הצלחתי בעורמתי. התעטשתי – כידוע שלא ברצוני – וכשהחכריה הרגישו שער אנוכי – תפטו אותי.

– אדוני הדגלן, מבקש בהכנעה: מי עושה את המלחמה? – פנה אלי הטיירולי הארוך והתמים במפגיע.

– מי עושה את המלחמה? – את זה חכיבי שואלים גם הרוסים, גם הצרפתים, גם הגרמנים, גם האנגלים וגם אתם וכולנו!

על זה בא הרהור כללי ושתיקה כללית רגע.

אחר-כך שוב הטיירולי:

– אם כולם שואלים, הרי מי יודע את התשובה?

– את התשובה יודע זה, הרוצה במלחמה ועושה אותה.

– ומי הוא זה, ימח שמו וזכרו בשם הבתולה מריה?! – אומר המשרת שלי כבר בצעקה. – לו היה נופל בחלקי, הייתי רומס אותו כעכביש!

ותיכף אחרי זה:

– ומי הוא השולח אותנו למלחמה?!

שתקתי רגע כפקפוק – ולבסוף עניתי בחשאי, מבלי להביט בפניו:

– אותנו? הוד מלכותו שר-הצבאות הקיסר פראנץ יוסף –

על זה קמו אחדים ממקומותיהם, אחרים הרימו את פניהם אלי והביטו בי, כאילו רק כעת נודע להם הסוד הטמיר הזה.

היתה שתיקה כללית, כאילו מעכלים הם את הפרוסה הקשה הזאת.

– ואחרי העיכול באו תנועות שונות, אילמות ומגדופות בחשאי, בלי מלים. אחד זרק זריקת זעם את הספר שקרא; השני זרק את הסיגאריה במחציתה: השלישי ירק ריקה גדולה כלפי העולם, הרביעי חבט בכפו על ראשו והתגרד בה לשווא –

המשרת שלי לבש את כובעו לכישת-כעס, כתנועת-יאוש:

– איש אחד! בשם מריה הבתולה! – אמר ויצא החוצה.

רציתי להגיד להם, שבעצם הדבר גם הקיסר פראנץ יוסף אינו רוצה במלחמה זו – אך נמלכתי בדעתי ושתקתי.

זה היה מביא אותי בעצמי במבוכה.

פראנץ יוסף המסכן! לעת-עתה על ראשו חלים כל החירופים והגידופים האיומים, שחייליו הטובים האלה קיללוהו בהם בקרב ליבם פנימה.

והרכה דאגות גרמה להם שאלה זו גם אחרי-כן – לולא הפשרת

השלג שהביאה בעקבותיה את ההתקפה הרוסית הגדולה, הכללית.

וההתקפה היא עזה, וחריפה מאוד. לאורך חזית של מאות קילומטרים; מצ'רנובין ועד ריגה בקו עקלתון: אני נעמד לרגע באמצע

המהומה ומקשיב להמיית התותחים לאורך הקו הארוך הזה – אלפי תותחים מעבר לזה, אצלנו; אלפי תותחים מעבר לשם, אצלם. וכל אלה הומים ומפוצצים בלי הרף.

ואיש מאיתנו אינו נעשה חירש.

ומשני הצדדים אנשים עם רוכים ופצצות ומכונות וכידונים – להרוג, להשמיד, לגרש, לרצוח.

ואין איש מהם שונא.

משוגעים. עשרות אלפים איש. מאות אלפים איש משוגעים, מוכים באיזה שיגעון גדול, הדומה לכעין מגיפה ואין רופא שיסתכל בהם, שיתבונן בשגעונם ויעמיד דיאגנוזה.

מה היה למשל, לו הוכו פתאום מאות אלפים איש בשיגעון גדול כזה, לא לרציחה, אלא להיפך: לחבק, ללטף ולנשק איש את רעהו

לאורך חזית כזו של מאות קילומטרים?!

What would have happened if, instead, these tens of thousands were seized by another kind of madness, not to kill but on the contrary, to hug, to embrace, to kiss one another, all along the hundreds of miles of battle front?!

Even without love. There's no more need for love to do this, than there is for hatred in order to kill. We don't hate at all.

Why is there no such madness as that? Seriously!

While thinking these thoughts I kept on giving the insane orders of battle:

Right wing: don't advance! Sergeant Ritch: ammunition! Left: lie down, down! Target: two hundred and fifty paces! Right: advance ten paces! Rizic: on your knees! Briedl, damn you, what are you standing up for like a lamp post?! Fire! Fire! Fire! Not all together – in order! That's it, fellows! Margolis, don't get ahead of me with your wires! I don't need the telephone now! Greenbaum, Arbai, Djan-ga, Kaplanow! Get your heads down, down into the ground! Fire! Fire! Left: stop! Advance twenty paces – march! Right: stand still! That's it! Advance twenty paces – march! Right: stand still! That's it! Right: advance, catch up with left! March! Sergeant Ritch, ammunition, damn you! Margolis, lie down! That's it, fellows, that's it! Fine! Mouska's tucking in his tail now! That's right! Now – the whole line: advance, march! Fifty paces! Hurray! Shout, you pigs, or hold your peace forever!...

Meantime I'm thinking about the love assault.

Ow! Orderly! Orderly! Maklin's been hit in the belly! Orderly! Mama! Orderly: to the right! Sergeant Ritch is wounded! Ow, Mama! Corporal Djilini to replace Sergeant Ritch!

Why can't there be a different madness?... What if all these men grew mad with love...?

Ow!

March! Fire! Fire! Fire!

The bodies! Orderlies!

Go and eat now! Every fifth man! Go on, get it down! Private Gal, here's a cigarette!

Infantryman Kuhn, you can eat like a human being! Don't have to bolt your food – you're not at a wedding party! Corporal Djilini, mortar fire! Fire! Advance! Follow me! Lie down! Fire! Ow! March!

On the fourth day of the battle we took Chortkov. The Russians fled.

My platoon had distinguished itself in the fighting. This band of hoodlums, artists, pickpockets and *Yeshivah* students performed wonders, especially the four professional card-players.

Victory.

Six dead, fourteen lightly wounded, one seriously – Infantryman Maklin was wounded in the belly. He will die today.

Victory. The town is ours. Great rejoicing. Surely now it would be appropriate... Yes, it was an interesting contest – now we ought to meet with "the other side", shake hands and embrace and throw a party with speeches.

It's seven o'clock in the morning.

We sat down to eat, and fell asleep over our food.

I re-read the notes I made in my diary the day before, in which I described the battle, and I saw they were worthless. Mere chatter. There is no trace in them of a single one of the myriad sights of the battle. Words, words... Nothing.

I don't think the genius has been born who can really do this.

Perhaps if Beethoven and Dostoevsky were combined in a single soul!

Now the news began to come in from all sides. Among the many items, one was especially impressive. The entire eleventh company had perished. But before dying, its men had won a tremendous victory – it was they who drove the enemy into the town, across the frontier, then fell into the range of the "Preobrazhensk guns" and perished to the last man.

The eleventh company carried the day, winning eternal honour. Was that victory? – Strange that the question should be asked, but it is.

ואולי אפילו גם בלי אהבה. למה האהבה לכך? כשם ששיגעון הרציחה הוא בלי שנאה. כהחלט בלי שנאה. כאמת. מדוע אין גם שיגעון כזה?

את כל זה אני חושב ומהרהר יחד עם פקודות השיגעון שאני מפקד על ימין ועל שמאל:

— אגף הימין: אל תתקדם! פלדוויכל ריץ: אמוניציה! שמאל: לשכב במנוחה! מטרה: מאתיים וחמישים פסיעה! — ימין: התקדם עשר פסיעות! ריזיץ: על הברכיים! — ברירל ימח שמך: מה אתה עומד כעמוד-הקלון למטרה! אש! אש! אש! לא כבהלה! לאט-לאט! — ככה, חברה! — מרגלית אל תקדמיני בפקעת שלך! אינני רוצה כעת לדבר בטלפון! — גרינבאום! ארְבַּאי! זְנִיגָה! קאפלאנוב! תחבו את הראש עשר אמות באדמה! אש! אש! אש! — שמאל: הרף! להתקדם עשרים פסיעה מארש! ימין במנוחה! — ככה! ימין: להתקדם ישר עם השמאל מארש! פלדוויכל ריץ, אמוניציה ימח שם אמך! מרגלית: השתטח! — ככה חברה! ככה! ככה! המוסקה מכורץ את זנבו ונסוג! ככה! — כעת: על כל הקו! להתקדם מארש חמישים פסיעה! הוררא! צעקו חזירים ולא — תיאָלמו לעד!

ובינתיים אני מהרהר: אה, התקפת-אהבה כזו! אוי! — סאניטיטס! — סאניטיטס: מקלין נפצע בבטן! — אוי אמה! — סאניטיטס! ימינה: פלדוויכל ריץ נפצע! — אוי אמה שלי! — קורפוראל זיליני במקום הפלדוויכל ריץ! — מדוע אין שיגעון של — לו היו כל אלה משתגעים פתאום לאהבה!

— אוי!

— מארש! — אש — אש — אש!

— את החללים! — סאניטיטס!

— לאכול! בסירוגין לחמישה! (בסירוגין לחמישה, פירוש: כל אדם חמישי אוכל; ראשון, חמישי, עשירי וכן הלאה!) — ככה! כתיאבון! גפרייטר גאל, הא לך סיגאריה!

— אש-אש-אש! — אינפאנטריסט קון, אכול כמו בן-אדם! אל תמהר, אינך כחתונה! — קורפוראל זיליני — פצעות! — אש! — קדימה אחרי! — לשכב! אש! — אוי! — קדימה!

ביום הרביעי למהומה כבשנו את צ'ורטקוב?

הרוסים ברחו.

הפלוגה שלי הצטיינה באופן יוצא מן הכלל! הגנבים, האמנים, האפאשים ובחורי הישיבה שלי הראו נפלאות וכיחוד ארבעת משחקי-הקלפים המקצועיים.

ניצחון.

שישה חללים; ארבעה-עשר פצועים קלים. אחד קשה, אינפאנטריסט מקלין; בבטן. הוא ימות עוד היום.

ניצחון. העיר היא שלנו. — שמחה וששון. — ובכן, כעת היה צריך — — כן, זאת היתה התחרות מעניינת. — כעת צריך להיפגש עם "הצד השני", לתקוע כף ולהתחבק איתו ולסדר משתה עם נאומים — —

השעה: שבע בבוקר.

אנו יושבים לאכול — ונרדמים אחד אחד.

אני קורא את שורות היומן שלי שתיארתי בהן אתמול את מהלך הקרב — ואני רואה, שאינן שוות כלום. פטופוט סתם. אין למצוא בהן אף אחד מני אלף מדמות הקרב. מלים, מלים, לא כלום. אינני חושב, שיש אמן גאון כזה, שבכוחו לעשות זאת. אולי, לו היו מתמזגים בטוהובן ודוסטויבסקי לנפש אחת!

כשקמנו באו החדשות מכל צד. ובין החדשות הרבות — חדשה אחת "מעניינת": מכל הגונדה האחת-עשרה לא נשאר אף איש. — אך בטרם אבדה — נחלה ניצחון כביר: היא-היא שגירשה את האויב מתוך העיר, עברה את הגבול ונפלה אל תוך שדה-היריה של "תותחן-פריבוזנסק" — וכולם אבדו.

הגונדה האחת-עשרה, שלה כותרת הניצחון. מה זה ניצחון?

2. עיר בגאליציה, 60 ק"מ מדרום-מזרח לטרנופול, לשעבר מרכז חסידי.

3. עוצבה צבאית.

4. היום בשנת ההרפסה אני כבר יודע שוהי: פריאובורזנסק; אך באותו זמן מי מבינינו היה יודע לבטא מלה נוראה כזו! [הערת המחבר].

There is a sight that is often seen at the front: a soldier lies on his belly, firing away, enthusiastically, exhaustedly, straining his every nerve. For at least two days he has not slept, has hardly eaten anything, has done nothing but lie in the mud and keep firing away, jumping up, rushing forward to advance, yelling with all his might and bold virility: Forward! Forward! – Then a bullet hits him in the head, he falls, his limbs jerk, he sprawls, and sometimes continues to shout, Forward! Forward! and dies with the war cry on his foaming lips and pride of victory in his heart. He remains lying in the mud and his platoon marches on to victory. And he goes on to take part in the victory, even after death, even after he has been lying dead for some time, and you seem to see the joy of it on his pale face.

What does it mean? – Surely he knows he will never win now.

Not so. He is victorious. How? – Through his comrades.

Is this not a kind of mockery?

I don't know. Nor do I know how to solve this dilemma. There is something perplexing about this – a man dies – gladly, knowing that another man will take the town and emerge triumphant...

But there is something even stranger, a similar phenomenon, but on a larger scale. A company wins a battle, but all its men are dead. After the war the victorious company is given an outstanding decoration, new colours, or something of the sort, and a formal announcement is made: "Such-and-such a company has won a tremendous victory, having shown exceptional courage..."

And it is given the colours.

Who is given them? – Another company entirely! For, after all, there are no survivors of the winning one. Some officer – who was nowhere near that monstrous battle, won by the poor creatures who are rotting in a common grave – receives it on their behalf!

"The company won a victory! Oh, the valiant company!"

And the valiant company swells its chest with pride.

The sergeant of that company swaggers with pride, as if he himself were a hero. He, the sergeant who during the fierce battle, while death was rampaging, happened to be away on leave somewhere... His fellow sergeant, who won the victory, is mouldering in the muddy grave.

The eleventh company received the colours. Poor fellows. Poor men. What mockery!

Someone else has won a decoration, a big gold medal – Infantryman Andreas Maklin. It wasn't pinned on his chest – it was placed on his grave, on the wooden cross they stuck

on top of the mass grave in which Andreas Maklin rots together with twenty of his comrades.

But he got the medal, as well as a gun salute. Over his grave, I can imagine Infantryman Maklin pulling himself up with pride, down in the earth;

– I'm a hero! They're firing the salute for me, and the medal on the cross is mine!

A great mockery.

מוזר, שישנה פתאום שאלה כזו. אך ישנה כנראה. ישנה בחזית הופעה אחת ההולכת ונשנית ככל הזדמנות. חייל שוכב ויורה, כהתלהבות, בעייפות, בהתאמצות נוראה, אחרי יומיים ויותר של אי-שינה, אכילה חטופה והתגלגלות ברפש – יורה, קופץ קדימה, צועק בכל ליבו ואש-הגברות שבו: קדימה, קדימה! – פתאום בא כדור ונוקב את ראשו, הוא נופל, מתכווץ ומשתחח ומת – וכינתיים ממשיך לצעוק; קדימה! קדימה! – ומת כשצעקת המלחמה בפיו המעלה קצף, ורגש הניצחון בלבו. – הוא נשאר ברפש – אך הפלוגה שלו הולכת קדימה ומנצחת; וכניצחון הוא משתתף עד הרגע האחרון וגם אחרי-כן, אחרי מותו, כשהוא כבר שוכב מת ואתה כאילו רואה את שמחת הניצחון על פניו החיוורים.

מה זה? – הן יודע הוא, שלא הוא ינצח עוד.

לא נכון. הוא מנצח. איך זה? יחד עם חבריו.

האיך בזה כעין לעג?

אינני יודע. אינני יכול לצאת מתוך מבוכה זו. יש פה דבר-מה בלתי-כרוז בהחלט. אדם מת מתוך שמחה שאדם שני יכבוש את העיר ויעמוד כמנצח.

מוזר.

ואולם מוזרה מזו הופעה אחרת; הופעה דומה לזו אך במידה גדולה: רגימנט אחד מנצח וכל אנשיו נופלים מתים. והיה אחרי הקרב – מציינים את הרגימנט המנצח באות-כבוד, בדגל או בדומה לזה ומכריזים:

– רגימנט זה וזה נחל ניצחון יוצא מן הכלל, הוא הצטיין בגבורה

כבירה – –

ומוסרים לו את הדגל.

למי מוסרים?

לרגימנט אחר לגמרי! הן אף אחד מאותו הרגימנט לא נשאר בחיים!

ומי מקבל את הדגל? אחד הקצינים, שלא היה אפילו קרוב לאותה מלחמת-זוועה, שבה ניצחו המסכנים, השוכבים כעת בקבר אחים ומרקיבים.

"הרגימנט ניצח! הרגימנט הגיבור!"

5. חופעה.

והרגימנט הגיבור עומד ומתנפח בגאווה: אני הגיבור. והפלדוויבל של הרגימנט-הגיבור מתהלך נפוח-הכבוד: הוא אחד הגיבורים של הרגימנט-הגיבור. הוא, הפלדוויבל, שבתוך כדי מלחמה וזוועה וסבל ומוות – היה יושב ומעשן לו שם באיזה מקום בחופשתו – – –

כשעה שחברו הפלדוויבל, שהביא את הניצחון, מעלה רימה באדמת-הרפש.

הגונדה האחת-עשרה קיבלה דגל. – מסכנה. מסכנים. איזה לעג!

ועוד מי שהוא קיבל אות-הצטיינות, מדאלית זהב גדולה: האינפאנטריסט אנדראש מקלין. לא על חזהו תלו את המדאליה. – על קברו. על צלב-העץ, שתחבו בראש קבר-האחים, שבו מרקיב האינפאנטריסט אנדראש מקלין יחד עם עוד עשרים חבריו. הוא קיבל את המדאליה ועל קברו ירו יריות-כבוד באוויר. על קברו.

אני רואה את האינפאנטריסט אנדראש מקלין, איך הוא מתמתח שם בקברו בגאווה:

– אני גיבור! יריה לכבודי. והמדאליה שם למעלה על הצלב – שלי היא!

הלעג הגדול.

הַיָּד הַקְּמוּצָה

The Clenched Fist

AFTER the great, bitter victory, which we won through the tortures and agonies of hell in the Galician mud, just after the snow had thawed, we had a short respite.

Even so, they did not allow the Jews to enjoy their rest. Again a roll call; many of the heroes were Jews; and again a few of us earned limitless hatred. That is, those who won medals.

Now, I, too, entered the ranks of the select. The hatred of the officers, "in the name of the Virgin Mary," had heretofore not come out into the open, so far as I was concerned. Either it was my good fortune, or else I was in great measure successful in staving them off by discussions and frontline philosophizing, which it was difficult for the minds of my fellow officers to digest. At any rate, thus far I had been a sort of exception. Even *Herr Figer* did not give evidence of any revulsion when we engaged in our rather lengthy debates.

But now fate caught up with me. I was awarded a large gold medal. Through the recommendation of my lieutenant, the upright, gentlemanly Smertschani.

This medal Lieutenant Colonel Figer pinned on my breast with the following remarks:

"I have heard that there is Magyar blood in your veins. One of your grandmothers was a pure Magyar, the daughter of Bishop Kohani. It isn't ordinary Magyar blood, but Calvinist blood, which has within it the traditional obstinacy and perseverance of John Calvin. That puts you under great obligation. This blood demands that you conquer the Jewish blood in you."

At that point he seemed to regret having revealed his inner feelings and remained silent for a moment. I took advantage of the moment and blurted, spontaneously: "The blood of the Maccabees, *Herr* Lieutenant Colonel?"

The entourage present at the time impelled me to this brazenness.

"Silence, Color-bearer! I did not ask you. I'm talking now!" said *Herr* Figer, after which he mastered himself. His face again became pleasant and affable as before. He began making concessions, as though in debate.

"The blood of the Maccabees? Perhaps you do have Maccabean blood in you. But as yet the heroism of the Maccabees isn't sufficiently clear. The nation they conquered was not of pure Greek stock. Antiochus, Epiphanes, Apollonius, Siron, Nicanor, Gorgias, none of them was Greek. Well, this is no time for debates. You have been decorated. His Majesty cites you among his heroes. It is up to you to show that you deserve it in the future."

He shook my hand.

That's a theory for you! Truly it is a pity that Judas Maccabeus had not provided himself with enemies of pure Greek stock for his victory.

* * * * *

Thenceforward my fate was sealed. In a flash all my friends turned into open enemies. Without the slightest shame or hesitancy.

It was marvelous to see how an officer could in one moment slough off his real self and suddenly appear as a completely different person. For many months he had gone about with you like a dear friend, like a true bosom companion, playing cards with you, getting drunk with you, joking with you (Jewish humor was generally well liked even among the most embittered officers), asking your advice, and even reading you his letters to his mother and sweetheart. And then suddenly

אחרי הניצחון הגדול והקשה — שנחלנו אותו ביסורי-מלאכים ושדים כאחד ברפש הגאליצאי אחרי הפשרת השלגים — היתה קצת מנוחה לזמן-מה.

אף כי גם את המנוחה לא נתנו שתֶּעָרַב לנו היהודים. שוב פעם חשבונות: כמה מן הגיבורים הם יהודים. — ושוב פעם זכו אחדים מאיתנו לשנאה יוצאת מן הכלל. אלה שקיבלו מדאליות.

וכעת גם אני נכנסתי אל תוך שורת היוצאים מן הכלל האלה. שנאת הקצינים "בשם הכתולה הקדושה" לא הוכלטה עד הנה ביחס אלי. או שהיה לי מזל בנירון זה, או שהצלחתי לעצור בעד השנאה הזו במידה מרובה על-ידי שיחות, ויכוחים ופילוסופיית-חזית, שהיתה אמנם קשה מאוד לעיכול כמוחם של חברי האדונים הקצינים. אם כך או כך — עד הנה הייתי כעין יוצא מן הכלל לגבי השנאה הגלויה. אפילו האדון פיגר לא הרגיש גועל בדברו איתי בשיחות ארוכות למדי.

אך כעת נפל הגורל גם עלי. קיבלתי מדאליית-זהב גדולה. על פי הצעתו של הלויטננט שלי סמרצ'אני הישר והאציל.

את המדאליה תלה לי על חזי האדון שר-האלף פיגר בדברים האלה: — שמעתי שיש בדמך מדם המאדיארים. אחת מאמות אמותיך היתה מאדיארית טהורה, בתו של ההגמון קוהאני. זה לא דם מאדיארי סתם אלא דם קאלוויניסטי, שיש בו מסבל ירושת עקשנותו של יוהאן קאלוויין! זה מחייב אותך להרבה. דם זה צריך שינצח את דמך היהודי. פה כאילו התחרט על גילוי ליבו והחריש רגע. אני השתמשתי ברגע זה והפלטתי שלא ברצוני:

— את דם-המכבים אדוני שר-האלף?!

1. ד"אן קאלוויין (1509-1564) — רפורמטור נוצרי, מייסד הקאלוויניזם, שהוא מן הזרמים העיקריים של הנצרות הפרוטסטנטית.

כל הסוויטה? שהיתה נוכחה בשעת מעשה נדהמה לחוצפתי זאת. — שתוק דגלן! לא שאלתיך. לעת-עתה אני מדבר! — אמר שר-האלף פיגר, אחר-כך עצר ברוחו, פניו הרצינו שוב ונעשו גם רכים ככתחילה. הוא הוסיף בויתור, כאילו מתוך ויכוח:

— דם-מכבים? — אולי יש בכך מדם-המכבים. אך עדיין גבורתם של המכבים אינה ברורה למדי. העם המנוצח על ידם לא היה בעל גזע יווני טהור, אנטיוכוס אֶפִּיפָאָנֶס, אפולוניוס, סירון, ניקנור, גורגיאש — כל אלה לא היו יוונים. — ואולם הרגע הזה אינו רגע של ויכוחים. אתה הצטיינת. הוד מלכותו מציין אותך בין גיבוריו: עליך להראות שאתה ראוי לכך בעתיד.

ולחץ לי יד.

הרי לך תיאוריה! באמת חבל, שיהודה המכבי לא הזמין לו גזע יווני טהור לנצחונו.

ומכאן ואילך היה גורלי חתום לשנאה גלויה. כרגע הפכו כל ידידי לשונאים גלויים. — בלי כל בוש וחכיכה אף כמלוא נימה.

מפליא הדבר, איך הקצין יכול להסיר מעל עצמו את מהותו ברגע אחד ולהופיע פתאום אדם אחר לגמרי. משך חודשים ארוכים מתהלך איתך כידיד, כחבר טוב באמת, משחק איתך בקלפים, שותה איתך לשוכרה — מתלוצץ איתך (ההלצה היהודית היתה בכלל חביבה אפילו על חורקי-השן שבין הקצינים), שואל בעצותיך וקורא לפניך אפילו את מכתביו לאמו ולאהובתו —

he amazed you by doing something that made your hair stand on end. Previously, it had never occurred to him to be particular about how you saluted and greeted him. On the contrary, he always greeted you first with "Sevas! Sevas!" (Argot for the Latin *servus*, "Your servant," and an intimate greeting among the officers.) And suddenly you passed by and he halted you with the cry, "Color-bearer! Don't you know that you're supposed to salute your superior?"

That confused a fellow and put him in a terrible pickle. Everything would go black.

Such things happened to me after my decoration. And the group of officers made a firm resolve to employ every artifice to prevent me from advancing to a higher rank. Also, that I should receive no further decoration!

Among all of them there was only one person whose friendly attitude had not changed—Lieutenant Smertschani.

"Spit upon them, my friend! What do you expect of heads bereft of all brains? Don't you know what an officer is? An officer is a stupid mechanism which walks about on gouty wooden pegs and mumbles sounds which have a striking resemblance to human speech. But one mustn't by mischance confuse him with human beings."

What especially bothered Lieutenant Smertschani was what happened to the fine fellow, Uncle Oestreicher. The old fellow had found among our fallen a Russian corpse whose features aroused in him the suspicion that it might be Jewish. And when he was convinced that he was not mistaken, he said Kaddish devotedly for his soul. This provided an excuse to make him report, and to give him one day in solitary without food.

Well, so far as the fast was concerned, it was no punishment for Uncle Oestreicher, who in any event was in the habit of faithfully observing every ritual fast day. And, moreover, the punishment did not bother him very much for still another reason. When Lance Corporal Margolis heard about it, he hastened to advise Oestreicher to report sick. That was not a difficult thing to do. For it so happened that Uncle coughed much as a result of the spring thaw and the rigors of battle. And, then, too, the surgeon himself was quite fond of him,

because he always prayed, whatever the circumstances, in his prayer shawl and phylacteries, in accordance with Jewish religious law. And whenever Uncle reported some symptoms of illness, the doctor would not even bother to examine him, but immediately ordered a furlough for a day or two. Hence Oestreicher took Margolis' advice, and as a result received a two-day furlough; and the third day, on which he was to have fasted, fell precisely on the Fast of Esther!

The clever resourcefulness of Margolis! If one must fast, then it must not be at the express order of *Herr Figer!*

Thus the painful humiliation which we felt because of Uncle Oestreicher's punishment was turned into hearty laughter among all the Jewish men.

Lieutenant Smertschani joined without restraint in this laughter.

As a result, a series of discussions about various religions was set in motion. The lieutenant displayed a surprisingly wide range of information about Judaism. Above all, he hit upon one quality in which the Jew is superior to the Christian. The Christian is full of senseless and meaningless superstitions, to the point of childish ingenuousness. It is surprising to see Christian men of great culture living under the influence of many senseless beliefs. Especially the Slavs, even the most intelligent among them, those who deny every form and manner of religion and religious belief, no matter how hard they strive, are unable to shake themselves loose from this stupidity.

I told him about the Russian who, when lighting his cigarette, made sure that no more than two men should use one match. The lieutenant was already acquainted with the three-on-a-match superstition.

"Why, even if you should grind a Russian to bits, you couldn't get that stupid idea out of his system!"

The discussion of religion was quite timely. For, among the various plagues to which the army at the front was addicted, that of stupid superstition was paramount. There was not a moment in which some purely accidental occurrence did not affect a person so deeply and permanently as to make him do something positively stupid. Among the superstitions cur-

ופתאום מפתיע הוא אותך בנכלה כזו,

ששערות ראשך תסמרנה. כל הזמן לא עלה על דעתו לדקדק בהלכות הכבוד וברכת-השלום שלך, להיפך, הוא היה תמיד מקדים לך שלום: סנס! סנס! (זהו הארגו' של המלה הלאטינית "סרווס" [עבדך], המשמש ברכת-שלום יידיותית בין הקצינים) ופתאום אתה עובר — מעמיד הוא אותך בצעקה:

— דגלן! אינך יודע לחת כבוד כדין לגדול במעלה?!

זה מביא את האדם במבוכה נוראה. עולמך מחשיך בעדך.

כאלה קרו לי אחרי הצטיינותי האומללה. וחבר הקצינים החליט

2. פמליה.

3. לשון-סחרים של קבוצה סגורה מסוימת.

החלטת כרזל, לעכב בכל כוחותיהם את התעלותי למדרגת קצין יותר גבוה. — וגם — שלא אקבל יותר שום אות-הצטיינות! ובין כולם היה רק איש אחד, שלא פג טעמו הטוב: הלויטננט סמרצ'אני.

— ירוק עליהם, חביבי. מה אתה רוצה מראשים משוללי כל מוח? אתה יודע, מה זה אופיציר? אופיציר הוא מכונת-טמטום, ההולכת על שני כלונסאות-פורדאגרה והמגמגמת איזה קולות הדומים מאוד ללשון בני-אדם. אך אסור לערכב אותם בטעות עם בני-אדם.

וביחוד כאב לו ללויטננט סמרצ'אני המקרה עם הדוד אסטרייכר הנחמד. החייל הזקן מצא חלל רוסי בין החללים שלנו. פני החייל עוררו בו חשד, שהחייל הוא יהודי; וכשנוכח שבאמת לא טעה — התפלל אחריו קדיש בכוונה.

זה שימש יסוד בשביל להעמיד אותו לראפורט ולהעניש אותו ליום אחד צום.

מילא הצום; זה לא עונש בשביל הדוד אסטרייכר, שהיה צם בין כה את כל התעניות כדין. וביחוד לא היה עונש זה מצערו יותר גם מטעם אחר: הגפרייטר מרגלית, כששמע על דבר העונש, מיהר ויעץ לו להדוד אסטרייכר להודיע שחולה הוא היום. זה לא היה מן הדברים הקשים. הדוד היה משתעל בין כה שיעול-זקנים אחרי הפשרת השלגים ואחרי יסורי הקרבות. — וגם: רופא הצבא התייחס אליו כחיכה על אשר התפלל תמיד בלי כל עיכוב בטלית ותפילין כדין; וכשהדוד הודיע לו על איזה מיחוש, הוא אפילו לא בדק אותו ונתן לו יום או יומיים "מנוחה". — ובכן הדוד אסטרייכר שמע לעצתו של מרגלית וקיבל שני ימים מנוחה, והיום השלישי, יום הצום שלו — חל בדיוק בתענית-אסתר!

עורמתו של מרגלית! — אם לצום, הרי לא לפקודת האדון פיגר! ככה הפך כאב-העלבון שלנו על עונשו של הדוד אסטרייכר לצחוק רחבי-פה בכל החבריה היהודית.

ובצחוק זה השתתף בכל ליבו וטחולו גם הלויטננט סמרצ'אני. ומתוך כך נתגלגלה השיחה על הדתות השונות. הלויטננט הראה בקיאות מפליאה בידיעת היהדות. וביחוד עמד על מעלה אחת, שהיהודי עולה בה על הנוצרי: הנוצרי הוא מלא אמונות תפלות עד כדי טמטום ילדותי ממש. מפליא לראות איך אנשים נוצרים בעלי תרבות גבוהה חיים תחת השפעת האמונות התפלות השונות. וביחוד

הסלאבים, שאף האינטליגנטים שבהם, אלה הכופרים בכל הדת ככלל וכל עיקריה — עם כל התאמצותם אינם יכולים להתנער מטיפשות זו. סיפרתי לו את הדלקת הסיגאריות של הרוסי, שדקדק בגפרור אחד רק לשני אנשים. הלויטננט ידע את המנהג הזה מכבר. — הנה: אם תתוש את הרוסי במכתש לא תסיר את האמונה התפלה מליבו!

שיחה זו, על האמונה, היתה מעליין הזמן דווקא שיחה בזמנה. בין יתר המחלות, שהצבא נדבק בהן בחזית היתה מחלה זו, מחלת האמונות התפלות, עולה על כולן. אין לך רגע שאיזה מקרה מקרי לגמרי לא ישפיע פה על האדם השפעה פנימית ניכרת, המביאה אותו גם לידי מעשים טיפשיים בהחלט. על כל אותן האמונות התפלות השגורות שם בעיר ובכפר: מציאת פרסת-סוס בדרך, עיטוש בשעת האכילה, שבירת ראי, השאלת סיכה או מחט מבלי לעקוץ בה קודם את השואל אותה, וכדומה וכדומה, על אלה נוספו פה בחזית מאות דומות להן. וכולן עלו למדרגת דת קדושה לכולנו, בלי יוצא מן הכלל. — ואין זה פלא; יש לזה יסוד פסיכולוגי-אנושי מאוד: הפחד. כל הפחד בפני הגורל — מאמין הוא בכל מה שאפשר ואי-אפשר להאמין. הנימוק הפנימי-הנסתר הוא: למה לא אעשה זאת, אם יש אומרים שזה מועיל? מה איכפת לי, אולי באמת? — על כל פנים, להזיק לא יזיק.

rent both in the city and the village were: finding a horse-shoe on the way, sneezing while eating, breaking a mirror, lending a pin or a needle without first pricking the borrower with it, and many more. At the front, hundreds of others were added. And all without exception had assumed a sort of religious sanctity among us. There was nothing unusual about this. It had a very human psychological basis—fear. Everyone living in fear believes in both the possible and the impossible. The subconscious reason is, why shouldn't I do it, if they say it will help? What difference does it make; perhaps it will really help. At any rate, it will do no harm.

So he will do some stupid thing. Or, on the contrary, he will refrain from doing something which his pet superstition forbids him to do.

It is clear to me that this is at bottom the reason for the strong religious feeling which possesses the very wealthy person. Fate has been kind to him, but he is panicked by the constant dread that Dame Fortune will forsake him. Have you ever heard of a millionaire who is an unbeliever?

Similarly, gamblers and great actors are filled with superstition. Every time that Caruso went before the footlights he would first kneel backstage and say his *Mia Cara Madre* with real fervor. Every prima donna carries some sort of an amulet in her bosom. An airplane pilot takes along some animal "to prevent an accident." And on and on.

The soldier at the front, who is ever at the mercy of toying fate, soaks up nonsensical beliefs like a sponge. He may, indeed, laugh at himself—but he certainly won't renounce his stupid superstitions in time of danger.

I noticed it in myself—and was quite embarrassed.

Indeed, I was ashamed, but in conduct I did not refute these superstitions. The reason: What difference would it make if I did believe? Even though it might not help, it certainly would not do any harm! So I capitulated to superstition.

Because of this, my discussions with the cultured Lieutenant Smertschani became really unpleasant. We realized that we, too, were not free of this accursed plague. He, of course, protested vigorously when I brought this to his attention.

Yet he interrupted the discussion and changed the subject.

Not many days passed before an ugly occurrence struck us both, almost literally, between the eyes. Especially him, my boon companion.

This is how it happened.

I was sent as the officer on duty on the front line to reconnoiter the adjacent woods in order to prepare for an attack. I went with ten of my men. On the way, we were detected by the enemy, who blasted us with gunfire. Cannon are not adapted to firing on ten men, but the Russians apparently thought that an entire regiment was advancing against them.

Something unusual happened, something that occurs once in a thousand years. One shell struck my underofficer squarely, and he disappeared as completely as though he had never been in existence. Only by gathering together small bits here and there could one with difficulty establish his identity. This underofficer happened to have been lying down beside me, to my left.

When the firing ceased and I arose, my left sleeve was stained with blood. One button of my coat was in the wrong hole, and the peak of my hat, over my right temple, was missing.

My luck in coming out unscathed from the very shadow of death when my companion was torn to shreds, seemed too good for a Jew. I offered up a special prayer of thanks for my deliverance.

But I did not change the position of my coat button. And likewise I did not adjust my hat, which made me look like a drunkard. It was "certain" that I had been saved because of these irregularities.

Good. Just the same, I had to appear before my commanding officer and report the progress of my detail. And it was impossible to appear before him with my uniform in bad order. One was punished for that. And especially an officer who is supposed to be a model for others.

But I was not going to "endanger my life." And I would not toy with fate by changing the position of the button and the hat, come what may!

I appeared before my officer, looking somewhat like an in-

ועושה הוא את השטות; או להיפך, נזהר ואינו עושה, מה שהאמונה אוסרת לעשות.

לי ברור שמכאן הוא הרגש הדתי החזק אצל העשירים המופלגים. המזל משחק לו והוא נמצא בפחד אחד בלתי-פוסק, שמה תפנה לו ההצלחה עורף. מעולם לא שמענו מיליונר כופר ואפיקורוס. כמורכב מלאים הם אמונות תפלות המשחקים בקלפים וברולטה וגם המשחקים הגדולים על הבימה. קארזו! בכל פעם שהיה יוצא על הבימה — היה כורע ברכ מאחורי הקלעים ומתפלל את ה"קארא מיא קאטרה!" בכוונה ותיקים. כל פרימאדונה נושאת בחופזה איזה קמיע וכדומה. הנוסע באווירון לוקח לו לדרך איזו חיה, "שבזכותה יינצל מאסון" — וכן הלאה.

והחייל בחזית, הנמצא כל הזמן בידי הגורל המשחק איתו —

4. אנריקו קארזו (1873-1921) — זמר אופרה איטלקי נודע, גדול הטנורים בזמנו.
5. איטלקית (בשיבוש): אמי היקרה. תפילה נוצרית למריה, אם ישו.

מתמלא אמונות תפלות כרימון. יש שהוא עצמו צוחק על עצמו — אך לוותר לא יוותר על שטותו בשעת סכנה.

מבשרי חזיתי — ואתבייש במידה לא מעטה.

ואתבייש — אך למעשה לא כפרתי בהן. אותו הנימוק: מה איכפת לי אם אאמין? אם לא יועיל — לא יזיק! ונכנעתי לשטות.

ומשום כך הלכה שיחתנו זאת, עם הלויטננט סמרציאני בעל המוח הנאור, והיתה לבלתי-נעימה לנו בעצם. יען כי שנינו ידענו, שגם אנחנו איננו נקיים ממחלה ממארת זו. — הוא מחה כמובן בכל תיקף כשהעירותי לו על זה — אך בכל-זאת הפסיק את השיחה ועבר לעניין אחר.

ואולם לא עברו ימים רבים ומעשה-הביש אחד טפח לנו לשנינו על פנינו; וביחוד לו, לקצין החביב שלי.

והמעשה שהיה כך היה:

אני שולחתי בתור קצין-האש לתור את החורשה הקרובה, כדי להתכונן להתקפה. הלכתי יחד עם עשרה אנשים שלי. בדרך הרגיש בנו האויב והמטיר עלינו אש-תותחים הגונה. התותחים אינם מסוגלים לעשרה אנשים — אך הרוסים חשבו כנראה, שרגימנט שלם הולך לעומתם.

ואולם קרה מקרה יוצא מן הכלל, הקורה פעם באלף שנה: רימון אחד נכנס בדיוק אל תוך האונטראופיציר שלי — והאיש נעלם כאילו לא היה מעולם. רק חתיכות-חתיכות אפשר היה לאסוף את מהותו בקושי רב — אונטראופיציר זה היה שוכב על ידי בשעת מעשה, לשמאלי.

כשפסקו היריות ואני קמתי ממשכבי — היה שרוול-מעילי השמאלי מלוכלך בדם. כפתורו האחד של מעילי היה מכופתר שלא במקומו, כחור לא-לו; ומצאת כובעי היתה פנויה לצד רקתי הימנית.

המזל שלי, לצאת חי מתוך כנפי המוות הזה, בשעה ששכני נקרע לגזרים — היה מזל של גוי. כמעט שהתפללתי את ברכת "הגומל".

אך את מצבו של כפתור מעילי לא שיניתי; וכמורכב לא תיקנתי את מצב הכובע שלי, החבוש עלי כשיכור. — "ברור" שבזכות אלה ניצלתי מן המוות.

טוב. ואולם הן עלי ללכת ולהופיע לפני הקצין שלי ולמסור לו את הראפורט על שליחותי. ולהופיע לפני הקצין אי-אפשר שלא בסדר. על זה נעש האדם. וביחוד הקצין, שעליו לשמש דוגמה.

אך אני "לא אסכן את חיי"; אני לא אשחק עם הגורל; אני לא אשנה את מצב כפתורי וכובעי. ויעבור עלי מה!

הופעתי לפני הקצין שלי — כמו שיכור במקצת, המעיל מכופתר כמו של פרופסור גרמני, והכובע — כאילו קיבל סטירת לחי הגונה.

ebriate, my coat buttoned like a German professor's and my hat looking as if I had just received a sound box on the ear.

When I entered and stood at attention near the door, he addressed me in his customary friendly manner. But when he had scrutinized the absurd manner of my dress, he cast a look of warning at me, as though he were hinting that I should make the necessary adjustments.

I did not take the hint.

He turned aside so as not to look at me, in order to give me an opportunity to adjust my uniform.

I did not take advantage of his gracious gesture.

He hinted again, this time in no uncertain manner.

It was no use.

When he realized that this was not an ordinary oversight, but intentional and stubbornly so, he immediately changed his attitude and pretended to notice nothing.

"Let's have the report!" he said.

I handed him the report and he signed it.

I noticed something new. He was signing with his left hand.

It was difficult and awkward, but he persisted in writing with his left hand.

What was this? When had he been wounded in his right arm? A thing like that does not remain a secret in the army.

Not only that. He came over to me and shook my hand with his left. By this time he was smiling knowingly as he said to me, almost laughing out loud: "About face! March!"

That very evening I uncovered the mystery of his right hand. Upon surviving the previous battle he made the startling discovery that his right fist was clenched tight.

Since that time there was no power in the world which could force him to open his clenched fist. At least, no power had succeeded for the past seven days.

Herr Lieutenant, Doctor Smertschani—the civilized, the cultured gentleman!

כשנכנסתי ועמדתי על-יד הדלת בכבוד — הוא ענה לי בסגנונו החביב, אך כשהספיק להביט בי היטב ולראות את "האבסורד" שבתלבושתי, זרק בי מבט-אזהרה, כמרמו לי, שאתקן את הטעון תיקון. "לא הכינותי" את הרמו.

הוא פנה לאחור, שלא להביט בי; לתת לי שהות לתקן את עצמי. לא השתמשתי במתנתו זו.

הוא רמו לי שוב פעם וכעת כבר ברמו לגמרי לא דק. ללא הועיל.

כשהרגיש שזוהי לא טעות סתם, אלא כוונה, עקשנות — שינה תיכף את טעמו, עשה את עצמו כאינו רואה כלום ואמר לי:

— תן את הראפורט!

מסרתי לו את הראפורט והוא חתם עליו.

ואני רואה דבר חדש: הוא חותם בידו השמאלית; מתאמץ בקושי וחותם בשמאלית.

מה זה? מתי נפצע בידו הימנית? דבר כזה אינו נשאר בסוד בצבא. ולא עוד: הוא ניגש אלי, לוחץ לי יד — בידו השמאלית. אך כעת

כבר מחייך — — בהבנה — — ואומר לי כמעט בצחוק: — מארש!

עוד באותו ערב נודע לי סוד ידו הימנית: בשעת הינצלו בקרב האחרון, מצא פתאום שידו הימנית קמוצה באגרוף.

ומאז אין כוח כזה בעולם, שיכריח אותו לפתוח את היד הקמוצה — לכל הפחות במשך שבועת הימים הראשונים.

הארון הלויטננט ד"ר סמרצ'אני, האדם הנאור.

CHAPTER XX

Woman! Woman!

SPRING'S harbingers kept growing more numerous, Not outwardly, however. Not in the ashen-gray skies of Galicia. And not in its forlorn, black, muddy earth; but inside, within the miserable inhabitants of the trenches.

We gradually became accustomed to regard ourselves as a unique species of people, in no way comparable to those human beings who dwell in cities and villages. Everyone of us had someone back there, a father, mother, friend, relative, or acquaintance. But in the course of time we had become ridiculously distant. What connection had I, for example, I, Infantryman Avigdor Feuerstein, living in this trench for two years, sleeping quite soundly in mud, eating dirt-soaked bread, exposed to an unnatural and untimely death at every instant, and smoking a cigarette taken from the mouth of an infantryman who strips dogs—what connection had I with my brother or my friend over there, who at the moment might be dozing in a cabaret or laughing at some fat mother-in-law joke? Yes, I did have something to do with him. If only I could appear unexpectedly and give them a resounding blow on his laughing head, pick him up by his feet, and swing him broom-fashion as I rained murderous blows upon all the other gay people there, and then burn up the entire cabaret together with all those accursed people performing on the stage! That's the connection I had with them!

How terrible it was! For the past two years I had been dragging along in constant dread of death, when I was stand-

כד

אִשָּׁה ! אִשָּׁה !

האביב הולך ונותן את אותותיו — אך לא בחוץ, לא בשמי גאליציה האפורים, גם לא על אדמתה השחורה והמרופשת עד כדי יאוש, אלא בחוץ תושבי בורי-המחסה המסכנים.

התרגלנו לאט-לאט לראות את עצמנו כראות איזה מין עם מיוחד, שאין לו שום שייכות אל אחר העם היושב שם בערים ובכפרים. לכל אחד מאיתנו יש שם מישוה: אב, אם, ידיד, קרוב, מכירים — אך כמשך הזמן התרחקנו מהם עד כדי צחוק. איזו שייכות יש, למשל, לי, החייל הרגלי אביגדור פוירשטיין, היושב פה בכור מזה שנתיים, הישן ברפס שינה נעימה, האוכל לחם מעופר בעפר, הנידון למיתה משונה בכל רגע ורגע והמעשן את הסיגאריה מפיו של החייל הרגלי פושט-הכלבים, איזו שייכות יש לי אל אחי שם, או אל חברי שם, הישן כעת בקאבארט וצוחק לאנקדוטה על דבר הקומות השמנה — ? כן, יש לי איזו שייכות: לו יכולתי להופיע פתאום, לתת לו על ראשו הצוחק סטירת-ענק, לתפוס אותו ברגליו כמטאטא ולהכות בו את כל הצוחקים שם מכת-רצח ולשרוף את הקאבארט יחד עם המשחקים הארורים על הכימה! זה כן. כמה זה נורא! אני מתגורר פה מזה שנתיים תחת פחד-מוות בלתי פוסק, כעמידתי, בישיבתי, בשוכבי, בשנתי, באכילתי ובעשני את הסיגאריה; בכל רגע יכול לבוא כדור, להיכנס בקודקודי ולקבור אותי בקבר אחים כלי הספד ותכריכין ואיש לא ידע אפילו את קבורתי.

ing, sitting, lying down, sleeping, eating, and even when smoking a cigarette. Any second a bullet might come along to penetrate my skull and pack me off to burial in a common grave without a eulogy, without shroud, and without anyone even knowing where I was buried.

*Myriads go mad around me,
And my mind cannot forget:
Soon my destiny will have found me;
Soon oblivion make its threat.*

*Z-z-z, the song of dying—
In my throat a sudden clod:
Mother—grandsire—life is flying:
Save me—oh, my Lord, my God!*

*Drugged, my mind is sweating, craven:
Z-z-z, I close my eyes.
But a moment—and the raven
Will be pouncing on its prize.*

*Heart's blood clotting now so thickly;
Rotting flesh, once strong and proud:
Z-z-z, life goes so quickly—
Dead!—sans eulogy or shroud!*

Over there in the city there were people like me who were sitting under peaceful blue skies, without airplanes spitting bombs down upon them, and without grapeshot and shrapnel raining upon them, as on us. They sat there, people like myself, and laughed at some joke about a fat mother-in-law. And that was not all. There they enjoyed a spectacle of "pure art" which demonstrated how a man makes love to his sweetheart. His greatest worry was lest the pretty harlot become angry with him and put on a provocative crepe-de-Chine dress and net panties. Why should he be sitting there and not I? On what basis does His Majesty favor him more than me?

Why should I have to be the one to eat filthy eggs and have a constant rendezvous with death?

Why shouldn't he?

"This is the most terribly sad thing that constantly gnaws at us here," my friend, the unfortunate Color-bearer Dubinski, wrote to one of his friends in the city. "Three or four of us sit under a wet thicket on a cold, damp night; we sit and lie in wait for death, which lies in wait for us. Silence. For a few hours there is silence. Someone there opposite us stirs. He fires. The bullet whistles in my ear as it skims by my temple, while he, back there in the city, lies in his silken bedclothes and kisses a warm woman.

"That's it!

"Woman!

"We have become accustomed to everything, to every kind of misfortune. If the mud doesn't permit the quartermaster corps to bring up our food, then we remain as hungry as leprous dogs who keep scratching themselves because their large boils itch so; we remain hungry and wait three days before we are allowed to open our tins of reserves, and that by special permission. Poor Infantryman Guilani! In his terrible hunger he stealthily opened his reserve tin without permission, and paid with his life. On the spot. Why? Let us suppose that some citizen is sitting in a restaurant eating good beefsteak at a dinner party and washing it down with red wine. What would happen if suddenly and without warning an armistice were declared and we should return home? The very first thing I would do would be to go directly to that restaurant, rip off his gluttonous head, and finish his meal with relish!

"Oh, if only the King should suddenly declare a truce!

"But, we have gradually become accustomed even to this. Food? What difference does it make to me whether my stomach is full of frogs or roasted rats, so long as it is full? Yes, I see that even in this way you can sate your appetite.

"But there is one thing to which it is impossible to accustom oneself—the lack of a woman!

"How beautiful a woman is! By heaven, how beautiful she is!

"You sit down to eat—and facing you there sits a woman with her mouth and hands.

רככות משתגעים מסכיבי
ומחי - הוא זוכר עדנה.
עוד רגע נעתי הגיעה
ואיש לא ישרנה.

זע-זע-זע: מה ייף שיר-המנות:
לכבי שם מחנק לגרוני;
זע-זע-זע - הוי אמי, הוי סבי,
הוי אלי, אדוני.

קדקדי סם מות מזיע,
זע-זע-זע עצום חיש עיניך,
עוד רגע - ועורכים טמאים
יתהוללו עליך.

ילכךך הרענן יבחר
ותרקב שם תחת השיחים.
זע-זע - הפטרנא מהר
כלי הספד ותכריכים.

ושם בעיר ישנם אנשים כמוני, היושבים תחת שמיים כחולים ושקטים, בלי אווירונים המחריאים עלינו פצצות וכלי רימונים ושראפנלים,² הממטירים עלינו זוועות, יושבים שם אנשים כמוני וצוחקים לאנקדוטה על דבר תחמות השמנה. ולא עוד: נהנים הם שם מן האמנות הטהורה, המראה איך אדם אוהב את אהובתו ודאגת דאגותיו היא: שהזונה היפה לא תכעס עליו ותחלבש בחולצת קרפדי-די-שין ומכנסיים עם לולאות-לילה. - מדוע דווקא הוא יושב שם ולא אנכי?! במה הוא חביב יותר על הוד מלכותו מאשר אני?

מדוע דווקא אני צריך לאכול ביצים מסואבות ולחכות למוות בלי הרף?

מדוע לא הוא? - אוי!

- "זוהי התוגה הכי נוראה האוכלת אותנו פה כל הזמן - כותב ידידי האומלל, הדגלן דובינסקי, לאחר מחבריו שם בעיר - "יושבים אנו שלושתנו-ארבעתנו תחת שיח לח כליל קר ורטוב, יושבים ואורכים למוות - האורב לנו. הס. במשך שעות אחדות הס. הוא זו שם ממולנו. הוא יורה - הכדור עף בדיוק על-יד רקתי ושורק לי באוזני - - והוא, ההוא שם בעיר, שוכב לו שם במיטת-משי ומנשק את האשה החמה.

2. פגוים נפיעים.

"זהו!

"האשה!"

"לכל התרגלנו, לכל מיני פורענויות שבעולם. אם הרפש אינו נותן לה לפלוגת הכלכלה להביא לנו אוכל - רעבים אנו ככלבים מצורעים, המתגרדים לפעמים לעקיצת הכינים הגדולות כזית, רעבים ומחכים שלושה ימים, עד שיהא מותר לנו לפתוח את הקונסרבים על פי פקודה מיוחדת. אינפאנטריסט גילאני המסכן; הוא ברעבונו הנורא פתח בגניבה את הקונסרבה שלו בלי פקודה - ושילם בחייו. בו במקום. מדוע? באותה שעה שאותו האורח שם יושב ברסטוראן ואוכל את הביפסטיק במסיבה ומגרגרו ביין אדום. - מה יהיה, אם פתאום יבוא השלום ואנחנו נבוא הביתה! בראשונה אלך אל הרסטוראן ואמלוק לך זולל וסובא את ראשך - ואמשיך לאכול את סעודתך כתיאכון!

"האי! לו המלך היה עושה שלום פתאום!!

"ואולם לאט-לאט גם לזה התרגלנו. האכילה? ומה איכפת לי, אם קיבתי מלאה צפרדעים, או עכברים צלויים - ובלכד שתהיה מלאה. הן רואה אני, שגם ככה אפשר לשבוע.

"ואולם לדבר אחד אי-אפשר להתרגל: האשה.

"מה יפה היא האשה! אל אלוהים, מה יפה היא!

"אתה יושב לאכול - ולעומתך יושבת האשה כפיה ובידיה.

"You sit and smoke—and opposite you sits a laughing woman with her white teeth and her voluptuous breasts.

"I lie down on the damp ground to sleep, and at my side there is a woman who warms me with her warm, kittenish body, and purrs softly. Alas, it is my own body that I embrace, my own self that I press to my cold breast, my own hairy arm that I lick. I gnash my teeth. My entire body yearns irresistibly for a woman! A woman!

"Oh, Bella!

"Bella, Margot, Emma, Mansy, Ilonka, Sara, Netta, Aranka, Maria, Jophi, Clara, Anna, Rebecca, Cleopatra!

"Woman! Woman! Woman!

"The entire front yearns for a woman, something which is not to be had. The body is broken by all sorts of sufferings and deadly pains, the heart becomes petrified by the thousands of bullets and shells, the muscles knotted steel—but there is no woman in whom one can sow fecundating virility . . .

"Woman, there at home, in the city. And she disports herself with some good-for-nothing who, instead of being with me here, awaiting death, takes especial pains to make a good knot in his tie and wax his mustache in order to kiss some woman there, a woman!"

Thus my friend, Color-bearer Dubinski, wrote to his friend, as his face turned all colors.

* * * * *

My men sat still in quiet yearning. The spring air struck their swarthy, trembling bodies. All were silent. Spring tantalized them. Suddenly, one of them sprang up most unexpectedly, moaning and complaining, almost in tears.

"Why are we forbidden to kiss a woman? Is it so difficult for headquarters to bring a few women to us here, at least once a month?"

Then he sat down again and continued to moan: "What difference does it make to His Majesty?"

Whereupon another got up, flipped away his half-smoked cigarette, and said, "In the name of the Virgin Mary! If there were one, he himself would kiss her!"

The gigantic Croat, Franz Rizitsch, in particular, could find no rest. He roamed back and forth like a wild bull, his muscles taut and his trumpetlike nose snorting like a wild ox, as he swore away by the Virgin Mary.

"I would tear a woman apart like a fish and eat her flesh without salt!" he said, his moist eyes flashing passionately. He aroused great pity and compassion in me. Suddenly, he stopped walking and said with deathlike calm:

"Oh! How I would chase those Russians back to Moscow, if I could first sleep with my buxom Rosa!"

Then, "I'll go crazy here. I'll go out of my mind. My brain is growing darker. I can see already nothing but thighs and buttocks."

"And the head, pig? What about the head of your pretty Rosa?"

"The head? Her head I would swallow in any event!"

His bulging eyes, turning my way, welled with tears.

"What a pity!"

Spring continued to herald its arrival. The sun gradually dissipated the clouds.

Above ground, on all sides of the trenches, sprouted green patches of grass. Here and there some sort of blue-and-red flower.

From some distant height a bird's trill reached us.

And there was a butterfly!

We were forbidden to stick our heads outside to catch a glimpse of the earth, which exuded spring everywhere.

My young orderly caught the butterfly in flight, crushed it in his hand, and trampled upon it, as he cried, "That's for you, worm!"

"You beast!" I fumed at him.

The handsome young fellow looked at me angrily and said, "Am I a beast? God is a beast! He is a beast, in the name of the Virgin Mary!"

He lay down on the damp ground, flat on his back. His face and belly faced the blue sky; he breathed heavily.

A songbird began to trill a melody nearby.

The gigantic Croat snatched up a clod of earth and threw it in the direction of the bird with a mighty heave. "Get out of here before I make you nest in the midst of that seven-fold

"אתה יושב ומעשן — ולעומתך יושבת האשה וצוחקת כשיניה הלכנות וכשדיה המכים גלים.

"אני שוכב על האדמה הרטובה לישון — ועל צידי האשה המחממת אותי בגופה החם והחחולי ונוהמת — אוי, את עצמי אני חובק, את עצמי אני לוחץ אל חזי הקר, את ידי השעירה אני מלקק, חורק בשיני וכל גופי נוהם אין אונים: אשה! אשה!
"אוי, בלה!

"בלה, מארגיט, אמה, מאנסי, אילונקה, שרה, נטה, אראנקה, מריה, דוֹפִי, קלארה, אנה, רבקה, קליאופטרה!
"אשה, אשה, אשה!

"כל החזית נוהמת לאשה שאיננה. הגוף מחושל ככל מיני יסורים ומכאובי-מוות, הלב מאובן מאלפי כדורים ורימונים, השרירים כרזל עשת — ואין אשה להריק אל תוך חיקה את שפע ברכת הגבר המבורכת —
"האשה — שם בבית, בעיר. והיא משחקת עם איזה נבל, שבמקום

לחכות פה איתי יחד למוות, מהדר הוא את עניבתו ואת שפמו לנשק שם לאשה. לאשה."

כך כותב ידידי הדגלן דובינסקי לחברו — ופניו אדומים וחיוורים כאחד.

אנשי יושבים ושותקים שתיקת געגועים — ריח האביב טפח להם על גופם השחום והרועד. כולם שותקים. והאביב מתעלל בהם. פתאום קם אחד מהם במפתיע, נאנח ומתאונן כמעט בככיה:

— למה אסור לנו לנשק אשה? כלום קשה לה למפקדה העליונה להביא הנה נשים אחרות פעם אחת בחודש לכל הפחות?!

ושוב יושב ונאנח לעצמו:

— מה איכפת לו להוד מלכותו?

על זה מתקומם השני, זורק את מחצית הסיגרייה לעזאזל ואומר:

— בשם הבתולה מריה! לו יש! הוא מנשק!

ביחוד אינו מוצא לו מנוחה הקרואטי-הענק פראנץ ריזיץ. מתהלך הוא הנה והנה כפרא-פר בשרירים ממותחים ונושם בחוטם החצוצרה שלו נשימות-ראָם נוראות ומחרף ומגדף את הבתולה מריה.

— אני הייתי קורע את האשה כדג ואוכל את בשרה בלי מלח! —

אומר הוא בעיניים לחות, המפיצות זוועה. הוא מעורר בי חמלה

ורחמים גדולים. — פתאום עומד הוא מלטייל ואומר במנוחת-מוות:

— האי! איך הייתי מגרש את הרוסים עד מוסקבה, לו הייתי ישן

קודם עם רוזה שלי הרחבה!!

ואחר-כך:

— אני אשתגע פה. אני אצא מדעתי פה. מוחי הולך ומתערפל. אני

כבר אינני רואה בעיני אלא אחוריים.

— ואת הראש, חזיר? מה עם ראשה היפה של רוזה שלך?

— את הראש? — את הראש הייתי בין כה וכה כולע אל תוך

קיבתי!

ועיניו הכולטות והמכויטות כי במקרה — נתמלאו דמעות.

איוו חמלה!

והאביב הולך ומתכשר יותר ויותר. השמש מפזרת את העננים

לאט-לאט.

מסביב לבור-המחסה, למעלה, צצות נקודות דשא ירוקות. פה ושם

— כעין פרח אדום וכחול.

מאיזה מרחקים גבוהים משתלשל קול ציפור.

הנה: פרפר!

ולנו אסור להוציא את הראש החוצה להביט קצת בשטח האדמה

המאִבִּיכה לכל אפסיים.

משרתי הצעיר חופס את הפרפר במעֵלָפוֹ, מרסק אותו, דורסו כרגלו

ואומר:

— הא לך, תולעת!

— חיה רעה! — נוזף אני בו.

הצעיר היפה מביט בי בעיני זעם ואומר:

— אני חיה רעה? אלוהים הוא חיה רעה! הוא חיה רעה, בשם

הבתולה מריה!

ושוכב על האדמה הרטובה, מתפרקד, פניו ובטנו כלפי השמיים

הכחולים — ונושם בכבדות.

קול הציפור-הזמיר מתחיל לסלסל בקרוב לנו.

הקרואטי הענק חוטף כעין גוש-אדמה, זורקו כלפי הזמיר

בכוח-ענקים:

— לך מפה, פן ארכיך אותך אל תוך גופו של אותו האלוהים הקדוש

שכעתיים שם בשמי מרומי ההרמון שלו, בשם הבתולה מריה!

holy God, up there in the skyey heights of his hermitage, by the Virgin Mary!"

First Lieutenant Stubniak, who had previously spoken constantly of women and dogs, now talked so vulgarly that we were shocked to hear such words, even from such a person as himself.

One fine day one of the men was up for court-martial. He had stolen away to the neighboring village, Zlato-Lippo, where he had raped an old woman.

He was sentenced to twenty-five lashes on the soles of his feet.

It was not long before the crime was repeated by another. He was punished even more severely. He was demoted from corporal to private.

And likewise a third one.

Headquarters issued an order to the effect that in the case of rape and absence without leave in the village, both violations would be punished with death, and by hanging only!

Hanging at the front is a horrible punishment that involves more than just death.

But all this was of no avail.

Spring mocked both us and headquarters.

I was constantly worried about the safety of my giant Croat; and I had a hard time keeping him out of mischief. He bit his flesh, but stayed all right. Instead, a veritable plague broke out in the entire corps. They stole off to the village and brought disgrace upon the army. And above all, they were undermining discipline! Demoralization!

Headquarters found no other means of combatting this plague except by ordering an advance, an attack!

That was truly a punishment. You cannot compare offense with defense. If a defensive battle is a soul-searing experience, then an attack is hell. You have to leave your trench, where you are concealed and can protect yourself, and go out to meet the enemy, who is concealed and protects himself while hurling thousands of kinds of death upon you.

But the men accepted their punishment with satisfaction.

We had never had an attack that could compare with this one. All the energy that was buried and held in leash by the

soldiers, all the sexual passion which seethed and rankled within them, all of this suddenly broke loose upon the enemy. The Russian officers who were captured asked us what had suddenly irritated us to such wrath?

It was a ferocious attack, like a pack of wild animals that do not find their quarry. The Russians had retreated in full flight, seventy kilometers deeper to the rear.

Headquarters rubbed their hands gleefully. That's the logic behind forbidding women at the front! Women consume the army's energy. Quite right.

In truth, the giant Croat, who had already won a few important decorations, this time displayed exceptional bravery. Deaf, dumb, and blind to everything, he plunged into the enemy lines without even firing. He struck to the right and left with the butt of his gun. He led us into a bayonet encounter without orders, and we all followed him like a pack of madmen.

I seemed to feel that the curse of the woman-chaser was hounding my giant Croat to his doom. Instead of becoming wilder, he became much calmer, but this quiet was filled with sadness and suffering. The calm before the storm. This giant generally did not eat very much, anyway. (Margolis, the little lance corporal, ate seven times as much as he. One could not understand what he did with all this food!) Sometimes he shared his meal with a comrade. But of late he had practically stopped eating altogether. Except for a pot of black coffee, which he emptied with one gulp, he tasted nothing until noon. At noon, his soup; and that was all. The rest he left for Margolis. For Margolis only, and under no circumstances for anyone else. Some quip of fate had established a bond between these two creatures, the seven-foot giant, Franz Rizitsch, and the pigmy, lance corporal, who scarcely reached his chest. That was our only amusement in the trenches, watching them walk arm in arm, the Croat blowing Margolis down with one sneeze as a storm does the chaff.

But lately this jocosity had deserted the good-natured Croat, and he stopped doing it. He wanted a woman. Badly! Even his hulk seemed to have shrunk. I had a foreboding of impending calamity. His frame shrank—only to straighten out

והאוכרלוויטנט שטובניאק דיבר כל הזמן על ענייני נשים וכלבים. כעת הוא דיבר בטמטום כזה, שהפתיע אותנו אפילו לגבי אדם כמוהו. וכיום כהיר אחד עמד אחד מהם למשפט צבאי. הוא התגנב אל העיירה זלטה-ליפה ואנס שם איזו אשה זקנה. שפטו אותו לעשרים וחמש מלקות על עקביו. לא עבר זמן-מה — והנה גם השני. הוא קיבל עונש חמור יותר: קורפוראל היה והשפילו אותו לחייל פשוט. והנה גם השלישי.

המפקדה העליונה נתנה פקודה: במקרה אינוס נשים, יחד עם כניסה לעיר כלי רשיון: משפט מוות; ורווקא לתליה!

תליה בחזית — זה עונש נורא חוץ מעונש-המוות עצמו שכדבר. אך כל זה לא הועיל הרבה.

האביב התעלל בנו וגם במפקדה העליונה.

אני דאגתי כל הזמן לשלומי של הקרואטי הענק שלי. והצלחתי בקושי (או אולי לא אני גרמתי לכך) — הוא נשך את בשרו ונשאר במנוחה. — אך במקומו פרצה ממש מגיפה בכל המחנה: הם מתגנבים

אל העיירה וממיטים חרפה על הצבא. ובעיקר: מפירים את הדיסציפלינה! זוהי דיזאורגאניזציה!

לא מצאה המפקדה עצה אחרת, מאשר — התקדמות: התקפה.

זה עונש הגון באמת. אין להשוות את ההתקפה עם ההגנה. אם מלחמת-הגנה היא זוועה — הרי ההתקפה היא גיהנום. עליך לצאת מתוך מחבואיך, במקום שאתה מסתתר ומגן על עצמך — לצאת לקראת האויב, המסתתר ומגן על עצמו ושולח עליך את אלפי המיתות המשונות.

ואולם — הגברים קיבלו את העונש כהנאה.

ולהתקפה כזו לא זכינו עדיין. כל המרץ החבוי והעצור בהם בחיילים, כל צער-העגבים שתסס ואכל אותם — התפרץ פתאום על ראש האויב. — הקצינים הרוסים שנפלו בידינו בשבי שאלו אותנו: מה זה עורר את חמתנו פתאום כל-כך?

זאת היתה התקפת חיות-רעות, שאין להן מה לאבד. — הרוסים כרחו לעומק שבעים קילומטר.

והמפקדה העליונה שפשפה את ידיה בשמחה: הנה ההיגיון שבאיסור הנשים בחזית. הנשים אוכלות את המרץ הצבאי. נכון מאוד.

ובאמת: הקרואטי הענק, שכבר זכה למדאליות הגונות אחדות — הראה הפעם נפלאות. חירש ואילם ועיוור רץ אל תוך מחנה האויב

ומבלי להשתמש אפילו בכיריות. הוא היכה בקת-הרובה שלו על ימין ועל שמאל; הכניס אותנו למלחמת-כידונים בלי פקודתי — וכל החכריה רצה אחריו כמשוגעים.

אני מרגיש שגורל-האשה כאילו רודף את הקרואטי הענק שלי. במקום להיפרא — נעשה הוא יותר ויותר שקט, אך השקט הזה מלא יגון וצער. זהו אותו השקט שלפני הסער. הענק הזה בכלל אינו אוכל

הרבה (מרגלית, למשל, הגפרייטר הקטן אוכל פי-שבע ממנו. לא מובן לאן הולכת כל שפעת-האוכל הזאת!); ויש שמחלק הוא את ארוחתו עם אחד מחבריו. אך בזמן האחרון כמעט שחדל לאכול בכלל. חוץ

מקסות' הקפה השחור, שהוא מריקה בלגימה אחת — אינו טועם

3. משמעת.

4. פריעת הסדר.

5. ספל.

כלום עד הצהריים. וכצהריים שותה הוא את המרק — וחסל. את השאר משאיר הוא למרגלית. רק למרגלית, בשום אופן לא לאחר. איזה גורל מבדח הדביק את שני היצורים הללו זה בזה, את פראנץ ריזיץ' הענק בעל שמונה פוט עם הגפרייטר הפעוט, המגיע בקומתו כדיוק עד פטמת חזהו. זהו התיאטרון היחיד שלנו בכור-המחסה: בשעה ששניים אלה הולכים "שלוכי זרוע" ואחז-כך משיב הקרואטי את מרגלית בנשיפת-חוטם אחת כסער את המון.

הנה: בזמן האחרון חדל, אפס ההומור מן הקרואטי הטוב, יחד עם תיאבונו. — אשה הוא רוצה. אשה. — גם קומתו כאילו נתכווצה. ואני מרגיש בפחד, ששינוי זה יביא דבר-מה בעקבותיו. קומתו נתכווצה — רק כשביל להתקומם פתאום נגד הגורל הצוחק לו בפניו בהתעללות.

suddenly to meet the fate which was laughing tauntingly in his face.

During our swift advance we reached the little village of Zeshinenko. There we were ordered to rest. We were dying for lack of sleep. And we slept.

The next morning my orderly Pauli brought me the news, as was customary under the circumstances. And among other things he told me that in one of the houses they had found a solitary Jewish girl who was insane.

The town was entirely deserted. No living creature was left in it. Except the one girl, and she, insane.

"Why don't they arrest her? They should tie her up and send her back behind the lines!"

"She is very calm and composed," Pauli answered. "She sits by the window and looks outside towards the forest, without stirring. If you talk to her, she doesn't answer. She merely sits there, stares with protruding eyes, and remains silent. She is pretty, very pretty, but emaciated, and her face has a death-like pallor. Sir, you ought to take a look at her. It's worth it!" I went.

The house was on the very edge of the town, on its boundary. Not far away the thick forest began. Through this forest the Russian army had fled before us.

I entered. The house was smashed to pieces. There was some broken furniture, and on the table a half loaf of bread, Russian bread, army bread. And there was a bed that had been used. As if someone had just got up out of it. A real Jewish home.

In this room there was not a soul. I entered the second room. A girl's room. Quite clean and neat. The white room of a Galician Jewish maiden. The white bed was also ruffled, and there at the window she sat, the insane one. She faced the forest. She was unaware of my presence. I tried to speak to her. It was as though I were not even present. She sat and gazed ahead, frozenly. Towards the forest. I tried to touch her; take her hand. She turned her face towards me. She looked at me for a moment with glassy eyes. Then they closed, automatically. When I dropped her hand, her head turned automatically towards the forest. I gave her something to

drink; she would not touch it. I offered her food; but she heard no word.

She was beautiful. Blond. A Galician Jewess, and blond. But a typical Jewess, none the less. The image of a Jewish Madonna. Only very thin, emaciated, tubercular-looking.

I tried to remove her by force. At first she seemed to permit this, but then, after I had stood her up and had begun to lead her, she thrust me off, with herculean strength. Her thrust almost felled me.

I decided to report the matter to the army surgeon.

Before I finished writing the report, Pauli appeared and informed me that there was yet another soul in the village. A fabulously old woman. And she was now standing outside. He had brought her to me. I went out and asked her in. I gave her a little cognac. The old lady gulped it greedily, and asked for a chaser. I gave her a white biscuit, which officers eat. She munched a bit, and became tired. She was very old.

"How old are you, grandma?"

"Last week I was ninety-three."

"May you live to be one hundred and twenty," I immediately added.

The old lady shook her head.

"It isn't necessary. Who needs a long life nowadays? Now the young people die, and I drag myself around. Who needs me? Why does the Almighty keep me here? As if in spite, no form of death overwhelms me. As if in spite."

"Why did they leave you in the village?"

"They didn't leave me, my dove. I remained of my own accord. How was I to go? Why? Where was I to go?"

I diverted the conversation to the demented girl. She revealed the mystery to me. It sounded like a legend, difficult to believe. The Cossacks had occupied the town and just about destroyed it. They killed, slaughtered, abused, and persecuted everyone. Only those who fled were saved. . . . One of the Cossacks killed this girl's parents before her very eyes. He wanted to kill her, too, but she fell at his feet, pleading, and the Cossack took pity upon her. Only a few days later the girl was seen strolling the village streets arm in arm with the Cossack. Strolling with him, nestling against him, like a bride against

חן כדי התקדמותנו המהירה הגענו לכפר וינקה הקטן. פה כאה הפקודה: לנוח. היינו עייפים עד כדי תרדמה, ונרדמנו.

למחרת מביא לי משרתי פאלי שמועות, כרגיל בשעה כזו. ובין השמועות הוא מוסר לי, שכבית אחד מצאו עלמה יהודיה אחת יחידה — והיא משוגעת.

הכפר היה ריק לגמרי. שום בריה חיה לא נשארה בו. והנה מצאו עלמה אחת. והיא משוגעת.

— מדוע אינם אוסרים אותה? צריך לקשור אותה ולשולחה אל העורך — אומר אני.

— היא שקטה לגמרי — עונה פאלי — יושבת על-ידי החלון ומביטה החוצה. כלפי היער, מכלי לזוו. אם מדברים אליה — אינה עונה. יושבת, מביטה בעיניים כולטות ושוחקת. היא יפה. יפה מאוד — אך רזה ופניה כפני מת. יואיל נא אדוני ללכת ולראות אותה. כדאי! הלכתי.

הבית היה בקצה הכפר, על גבולו. לא רחוק ממנו התחיל היער העבה. דרך היער הזה ברח הצבא הרוסי מפנינו.

נכנסתי. הבית פרוץ. יש רהיטים שכורים, על השולחן חצי כיכר לחם; לחם רוסי; צבאי. ויש מיטה; מוצעת. כאילו זה עתה קמו ממנה. הבית הוא בית יהודי מובהק.

בחדר זה אין איש. נכנסתי אל החדר השני. חדר כתולה. הוא מסודר ונקי למדי. חדרה הלכן של עלמה יהודית כגאליציה. המיטה הלכנה גם

כן מוצעת. ועל-ידי החלון יושבת היא, המשוגעת. פניה נעוצים כיער. היא אינה מרגישה כלל בהיכנסנו. אני ניגש אליה — היא אינה מרגישה כי אני מנסה לדבר אליה. כאילו לא הייתי שם. יושבת ומביטה במבט קופא וישר. כלפי היער. אני מנסה לנגוע בה; אוחו בידה; מפנה את פניה אלי: היא מביטה בי רגע בעיניים עששות — ואחר-כך נעצמות העיניים כמו מאליהן. — כשאני מרפה ממנה — נפנה הראש כמו מאליו כלפי היער. — אני נותן לה לשחות, היא אינה מגיבה. מציע לה לאכול — היא אינה שומעת.

אני מתכוונן בה: היא יפהפיה. כלונדינית. יהודיה גאליצאית — וכלונדינית; בכל-זאת יהודיה טיפוסית. תמונת מאדונה יהודית. — אך רזה מאוד, כחושה עד כדי שחפנות.

אני מנסה להזיזה ממקומה בזרוע. בתחילה כאילו נותנת את עצמה — ואחר-כך, כשהקימותי אותה ממקומה ומתחיל להוליכה — זורקת היא אותי בכוח איתנים, כמעט שאני נופל מכוח הזריקה שלה.

החלטתי להודיע את הדבר לרופא הצבא. ועד שאני כותב את הראפורט — והנה פאלי מודיע לי, שישנה עוד נשמה אחת בכפר: אשה זקנה מופלגת. והיא נמצאת פה בחוץ. הוא הביא אותה אלי. יצאתי והכנסתי אותה. נתתי לה קצת קוניאק. הזקנה שחתה בתיאבון וכיקשה איזה "קינוח" לשתייה זו. נתתי לה צנים לבן, של קצינים. היא אכלה קצת ועייפה. זקנה מאוד.

— כת כמה את, סבתא?

— כשבוע העבר מלאו לי תשעים ושלוש שנים.

— עד מאה ועשרים — ממלא אני אחריה.

הזקנה מנענעת בראשה:

— לא צריך. למי נחוצים חיים ארוכים כעת? הנה הצעירים מתים ואני מתלכטת. למי אני נחוצה? למה מחזיק אותי פה הריכונו-של-עולם? כמו להכעיס, שום מוות אינו שולט בי: כמו להכעיס.

— למה השאירו אותך בכפר?

— לא השאירו אותי, יונתי. נשארתי מאלי. איך ללכת? ולמה ללכת? לאן ללכת?

הסיבות את השיחה על דבר הנערה המשוגעת. הסבתא גילתה לי את הסוד. מעשה-אגדה שקשה להאמין בו. הקוזאקים באו אל הכפר וכמעט שהחריבו אותו. הרגו, שחטו, התעללו. מי שכרח ניצל. אחד הקוזאקים הרג את הוריה של הצעירה לעיניה. רצה להרוג גם אותה —

אך היא התנפלה לרגליו בתחנונים והקוזאק ריחם עליה. — ובעוד ימים אחדים ראו את הנערה מתהלכת עם הקוזאק שלובת-זרוע כרחובות הכפר. מתהלכת איתו, מתרפקת עליו באהבה, ככלה על חתן נעורה, צוחקת, עליזה ומאושרת. אלה מן היהודים וגם מן הגויים שנשארו בכפר, השתוממו ולא האמינו למראה עיניהם. לו היתה עושה לכל הפחות רושם של משוגעת, אך לא. נערה שפוייה לגמרי. כמוח בהיר, מתהלכת באהבה עם רוצח הוריה. בת יחידה. — וכשהקוזאקים גירשו את כל תושבי הכפר — היא נשארה. עם הקוזאק שלה. — וכשהצבא שלנו הקריב לבוא — כרחו הקוזאקים והיא נשארה.

a newly wedded groom, laughing, exultant, happy. Those Jews, and even gentiles, who were left in the city were amazed and did not believe their eyes. If only she would give the impression of being crazy. But no, she seemed to be entirely in her right mind. Sanelly and soberly she strolled with the murderer of her parents. Their only daughter. And when the Cossacks drove out all the inhabitants of the village, she remained with her Cossack. And when our army approached, the Cossacks beat a hasty retreat and she was left behind.

"The Cossack cast her from him like a sack of rags," said the old lady. "I happened to be in the house at the time, because the unfortunate young girl loves me. He cast her off and fled."

"And ever since," she concluded, "she has been sitting at the window, gazing after him. Toward the forest. She has been sitting in this fashion for more than a week. She sees nothing. She hears nothing. She doesn't eat and she doesn't sleep. She merely sits and looks. Sometimes she dozes off where she is sitting. She sits until she is exhausted and falls asleep. Then she wakes up again and continues to gaze. Without stirring from the spot. I gave her something to eat and drink, but she would have none of it. And her soul in some miraculous way continues to dwell in her body. Who can understand it? To fall in love with a murderer—who can understand that? Mysterious are the ways of the Almighty."

The army doctor examined her and found it necessary to send her to the hospital. She would die in a day or two. I had no time to question him and inquire into the scientific basis of this "sad marvel," as the soldiers called the unfortunate girl, because the Russians began a sharp counterattack with artillery fire. We prepared to resist stubbornly. But while this was being done, something very strange and terrible happened. A shell, a twenty-eight, fell directly into the young girl's house, and in the debris they found her torn to shreds together with my giant Croat.

Investigation disclosed that the wretched fellow had appeased his sexual hunger with this pretty, young, half-dead girl.

The hand of fate had overtaken him. Woman.

I succeeded in saving my dear dead friend from a dishonorable burial. I managed to arrange a decent burial for both him and the girl.

During the exercises, which occurred during a hail of Russian shells, even the eyes of shorty Margolis dripped tears.

The old woman also participated in the funeral. She did not cry. The fount of her tears had long since been dried up.

* * * * *

And something else happened in the meantime. Lieutenant Stubniak, demoted because he had gone berserk, received a very odd wound. A piece of shrapnel castrated him.

Margolis spoke, wildly.

"From now on," said the little lance corporal, "the order of women and dogs has ceased! This is a double demotion for having gone mad—from man to eunuch!"

"What luck!" said one of the soldiers, enviously. "What luck! Now he'll live peacefully without the curse of lusting for woman!"

And this the unfortunate fellow said with tragic earnestness, with great inner pain, with genuine envy.

הקוואק זרק אותה מעל עצמו כזרוק שק של סמרטוטים — אומרת הזקנה. — בשעת מעשה הייתי בביתה, יען כי אותי אוהבת הצעירה האומללה. הוא זרק אותה וברח.

— ומאז — גומרת הזקנה — מאז יושבת היא על-ידי החלון ומכיטה אחריו. כלפי היער. ככה היא יושבת כבר יותר משבוע ימים. אינה רואה, אינה שומעת, אינה אוכלת ואינה ישנה. יושבת ומכיטה. לפעמים נרדמת היא על מקומה, תוך כדי ישיבה. יושבת עד שמתעלפת ונרדמת. אחר-כך שוב מתעוררת וממשיכה להביט. מבלי לזוז מן המקום. נתתי לה לאכול, לשתות — לא כלום. והנשמה ממשיכה לגור בה בדרך נס. — מי מבין, מה זאת? להתאהב ברוצח. מי מבין את זה? נסתרים דררי הריבונות-של-עולם.

רופא הצבא בדק אותה ולא מצא לנחוץ להעבירה לבית-החולים. היא תמות בעוד יום-יומיים. לא הספקתי לשאול אותו ולהתחקות על היסוד המדעי שב"פלא הנוגה" הזה — כפי שאנשי הצבא קראו לה לצעירה האומללה — יען כי הרוסים שוב התחילו בהתקפה ארטילרית חריפה. אנו התכוננו להגנה חזקה. ואולם תוך כדי כך קרה דבר מוזר ונורא: רימון אחד בעל עשרים ושמונה נקלע אל תוך ביתה של הצעירה ובתוך ההרס מצאו אותה קרועה יחד עם הקרואטי הענק שלי.

החקירה הוכיחה, שהעלם המסכן שיפך את יגונו הגברי בצעירה היפה והמתה למחצה.

ויד הגורל השיגתו — האשה.

ככוח מוסרי רב עלה בידי להציל את מתי היקר מקבורת-חמור בתור עונש. הצלחתי לערוך לו קבורת-כבוד, בכת-אחת עם הצעירה. כקבורה זו — שעברה תחת מטרי-הרימונים הרוסי — זלגו גם עיני מרגלית הקטן דמעו.

בהלוויה זו השתתפה גם הזקנה. היא לא בכתה. מקור דמעותיה נתייבש זה משכבר הימים.

ועוד דבר-מה קרה בינתיים: הלויטננט שטובניאק שהושפל ממדרגתו על ש"השתגע", נפצע פצע מוזר: רסיס-רימון סירס אותו. מרגלית לא עצר ברוחו:

— מעתה — אמר הגפרייטר הקטן — חסל סדר הנשים והכלבים! — זוהי הדגראדאציה השניה שלו על ש"השתגע": מגבר — ל"טומטום".

— איזה מזל! — אמר אחד החיילים בקנאה — איזה מזל! כעת יחיה לו במנוחה בלי קללת-הגעגועים לאשה!

ואת זאת אמר המסכן ברצינות טראגית, בפנימיות כאובה מאוד. בקנאה אמיתית.

Sublime

A RESPLENDENT August. Enough to drive one mad.

I received a letter from Mansy. A very brief one. For weeks she hadn't written me at all. She was working in a hospital as a nurse. She was noted for her efficiency. As soon as I left for the front, she entered a hospital. She left the stage, applause, and the night life, and devoted herself to the sick and the wounded.

She wrote three brief sentences.

Avigdor:

I have been having terrible dreams lately—mad nightmares. I see you dead already. I'm just about going out of my mind.
Mansy.

A terrifying letter.

Terrifying not because she was suffering, but because such letters brought death in their wake. Lately, back there in the city, a sort of prophetic spirit seemed to be abroad among the women who had sweethearts at the front. They saw "clearly before their eyes" the death of the man they loved. It was a shame to talk about it—but facts were facts. Lance Corporal Tzizick, a fine Slovakian soldier, was both a farmer and a shoemaker in his village. He received a letter from his fiancée in which she wrote him that she had seen him in her dream with a gaping hole in his head. We laughed at the letter. But

before long the lance corporal fell dead while eating. A bullet had passed straight through from his left to his right temple.

This incident was not unique. The prophecies of the women were fulfilled more than once. True, we witnessed only the prophecies that came true and not those which were not fulfilled. But only in the beginning did we think so. Within a few months the prophetic letters caused a furore among us. The great anguish and the mighty yearnings of the heart of a woman attached to her mate stretched and refined their nerves and senses to the point of prophetic epilepsy. Anyone who hasn't spent at least one year at the front ought not to ridicule this. If it is at all ridiculous, then only we who have experienced these things have a right to ridicule them. The commander of our third battalion, Major Berger, was torn to pieces by a shell, and in his pocket they found a letter from his sweetheart, who wrote that she had made peace with his wife. (What torture it must be that forces a sweetheart to make peace with a wife. And what torture it must be for the wife to extend a hand of welcome to her husband's sweetheart!) She had done so because she dreamed that he, the major, had been torn to pieces and that while dying he had begged her to go see his wife and make peace with her!

General Guthagen received a very strange letter from his daughter, in which she wrote: "Dear Father, our maid always says that some terrible smell has been distressing her lately. And the foul odor has been coming, forgive me, darling Father mine!—from you, from your body. I understand that you men there wallow in all sorts of filth when you are forced to. I know that. I beg you, Father dear, take care of yourself. Bathe as much as you can even there, for I know how you like your daily cold bath even in winter."

The general was amazed, but not without smiling to think that his dear, sweet daughter, a young girl of exceptional intelligence, did not know that a general does not wallow in filth. The general, after all, is domiciled in quite a fine building, even in wartime. And why does she pay attention to the babbling of a stupid servant?

The death of General Guthagen was nevertheless in strict

Sublime!

אוגוסט נהדר. אפשר להשתגע.

קיבלתי מכתב ממאנסי. מכתב קצר מאוד. זה חודשים שלא כתבה לי כלום. היא עובדת בבית-החולים; אחות רחמניה. היא מצטיינת מאוד. תיכף כשנכנסתי לחזית — נכנסה היא לבית-החולים. עזבה את הכימה, את מחיאות הכפיים, את היין ואת הלילה וקידשה את חייה בטיפול בחולים ופצועים.

שלוש שורות כותבת היא:

"אביגדור,

אני חולמת בזמן האחרון חלומות נוראים. סיוטי שיגעון. אני כבר רואה אותך מת. אני כבר יוצאת מדעתי.

מאנסי"

מכתב נורא.

נורא הוא לא משום שהיא סובלת, אלא משום שמכתבים כאלה מביאים פה את המוות. בזמן האחרון עברה שם בעיר כעין איזו רוח-נבואה במחנה הנשים האוהבות: חזונו הן "גלויות עיניים" את סופו של האדם האהוב עליהן. בושע לדבר על זה — אך העובדה היא עובדה. הגפרייטר ציזיק, חייל סלובאקי נחמד, היה איכר וסנדלר כאחד שם בכפר, קיבל מכתב מאת אוהבתו-כלתו, שבו היא כתבה לו, שחזתה אותו בחלומה כשראשו נקוב מפולש. — צחקנו למכתב — ואולם לא עברו ימים מועטים והגפרייטר נפל חלל בשעת אכילתו: הכדור נכנס לו ברחקו השמאלית ויצא בימנית.

מקרה זה לא היה יחיד במינו. נבואות הנשים התקיימו לא פעם. מובן שאנחנו ראינו רק את התקיימותן של הנבואות ולא את אלה שלא נתקיימו. אך — רק בתחילה חשבנו ככה. עברו חודשים אחרים ומכתבי הנבואה היו לזוועה בקרבנו. הצער הגדול והגעגועים הכבירים

1. נעלה, נשגב; וכאן במוכן: על-טבעי.

של לב האשה הקשורה בכך-זוגה — היה ממתח ומערך את עצביהן ואת חושיהן עד כדי אפילפטיקה נבואית. כל שלא שהה בחזית לכל הפחות שנה אחת — אל יצטחק על זה. — אם לצחוק — הרי לנו יש הרשות להצטחק: אנחנו ראינו מה שראינו. מפקד הבאטאליון השלישי שלנו, שר-המאה פרגר, נקרע בידי רימון — ובכיסו מצאו את מכתב-האוהבת, הכותבת לו, שעשתה שלום עם אשתו (איזה צער הוא זה, המכריח את האשה "האהובה" ללכת ולעשות שלום עם אשת אוהבה! ואיזה צער הוא זה, המושיט את יד האשה לאהובת בעלה!), יען כי ראתה בחלומה, שהוא, שר-האלף, קרוע לגזרים ומתחנן בגסיסותו, שהיא תלך אל אשתו לכרות איתה ברית שלום!

הגנרל גוטהאגן קיבל מכתב מוזר מאוד מאת בתו, שבו היא כותבת לו: "אבא היקר, השפחה שלנו אומרת כל הזמן, שאיזה ריח נורא מחניק אותה בימים האחרונים, והריח הרע נודף — תסלח לי אבא היקר שלי! — ממך, מגופך. אני מבינה: אתם שם מתגוללים בכל מיני סחי בשעת ההכרח. אני יודעת זאת. — אני מבקשת ממך, לשמור על עצמך אבא היקר; התרחק עד כמה שאפשר גם שם, כמו שאוהב אתה להתרחק ככל יום במים קרים אפילו בחורף —"

הגנרל תמה על המכתב, אך לא בלי בת-צחוק. כתו היקרה והנחמדה, צעירה בעלת אינטליגנציה גבוהה — ואיך היא אינה יודעת, שהגנרל אינו מתגלגל ככל סחי? הגנרל סוף-סוף נמצא בדירה הגונה למדי אפילו במלחמה. — ואיך היא שומעת לפטפוטי המשרתת הטיפשה?

ומותו של הגנרל גוטהאגן היה ככל-זאת על פי הרציפה? המזור של שפחתו. המשרת הצבאי שלו השתגע (ואולי לא השתגע, ורק המפקדה העליונה מצאה לנחורץ להודיע על השתגעויות) ורצח את אדונו ותחב את הגופה אל תוך בית-הכיסא בכפר לאזארובקה, בחצר הארמון פון-ויליצקי.

מה זה? טלפאתיה? — נבואה?

מי זה יודע, מה זאת נבואה, טלפאתיה, אפילפטיקה, שיגעון,

חושי-המרחק וכדומה?

"ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים".³

2. מירשם. מתפון.

3. לפי מכילתא בשלח לו (מימרת חז"ל על רוב הניסים והנפלאות שחזו בני ישראל במעמד קריעת ים סוף).

accord with the maid's strange description. His orderly went insane (perhaps he hadn't, but headquarters deemed it advisable to report that he had), murdered the general, and buried his body in the toilet in the town of Lazarovko, in the court of the palace Von Wilitzki.

What was this? Telepathy? Prophecy?

Who is there who knows what constitutes prophecy, telepathy, epilepsy, insanity, sense of the future, and the like?

"The maid on the ocean saw what prophets failed to see."

* * * * *

But if in the city suffering and yearning sensitized the soul to fatalistic yearning for its beloved, the soul of the soldier on the battlefield, who in addition to his own yearnings suffered the very pangs of death, became more finely drawn, refined and sensitive to a really miraculous degree. A person's nerves, clarified in the fires of war, became a fine weblike net, radiating to great distances and picking up images, sounds, and movements. The newspapers have been discussing some marvelous technical discovery, capable of picking up sounds from all corners of the world and transmitting them to our ears. They also have been discussing a television machine which would soon succeed in gathering images from great distances to pass before our eyes.

Who knows? Perhaps we'll really succeed in attaining these miracles, too? When I am alone I have unshaken confidence in man's achievement of wonders even greater than these. But if we are capable of making such a machine, then I also believe in "prophecy" in simple physical form, which once accomplished wonders which science has never been able to fathom. I have more faith in that marvelous machine known as *homo sapiens*, which is able to radiate waves from itself to great distances. And if the hypothesis of Professor Einstein, to whom the newspapers have of late been devoting a great deal of space, is correct, that space and time are not separate and distinct, but that time is only the fourth dimension of space, then why should it be impossible for the machine we call our soul to gather up not only what is distant in space, but also what is far removed in time? Both in the past and in the future? **Why not? For, according to this theory, there is no past or future, just as there is no past or future in space. Why not?**

In any event, our nerves in that hell-hole were already far from being merely somatic threads. In the measure that I studied our own selves, my men and myself—I observed that neither in speech nor in actions did we resemble the individuals we were back in the city. We conversed by allusions. One understood his fellow without any words at all. And at times words were entirely superfluous. Not only were they superfluous; sometimes they did more harm than good. Who was it who said that speech was given only to conceal our thoughts? Right. I observed one of my men, Infantryman Gabor Balkoni, and felt such an affection for him as I had never felt towards any other man. The youth fairly oozed with cordial respect for me. But instead of letting him know about it, I employed all sorts of words, circumlocutions and subterfuges—yet he was aware of the affection I had for him. *Despite my words!* Another of my men, constantly trembling with fear lest I endanger my life, performed all sorts of tricks during the confusion of battle, in order to shield my body and "cover" me. Finally, when I emerged from danger unscathed, he stood or sat opposite me and rolled his eyes affectionately, muttered, told stupid stories, and I understood from his look that was not at all what he wanted to say. Positively not. He wanted to tell me how happy he was that I had remained alive with him and that now he could see me and live with me. And my young orderly, he who cursed me out like a dog when I didn't take care of myself, always told me the opposite of what he really wanted to say.

More important than all was the fact that almost everyone of us always sensed the thoughts of his fellow. One dreamed of the secret hopes of his fellow; the latter read the thoughts of a third; and he in turn saw, as if in a dream, the approaching death of the fourth—and all that fused us into one grand, marvelous harmony, into love such as no Greek philosopher or Hebrew prophet had ever dreamed of. That love often appeared in the open, unexpectedly, without premeditation, and without our speaking of it.

An August day. Resplendent in its blinding brilliance. Fall

ואולם אם שם בעיר העדינו והשגיבו הצער והגעגועים את נפש המתגעגעות געגעועי מוות על אהוב נפשן — הרי חייל המערכה עצמו, שנוסף על הגעגועים שלו הביתה סבל "גם" את יסורי המוות עצמם, נפשו של חייל המערכה הלכה הלך והיעשות לדקה, שקופה, עדינה ורגישית עד כדי "מעשי ניסים" ממש. עצבי האדם, המצורף והמזוקק ביסורי המלחמה, היו לכעין רשת-קרניים עדינה, הקורנת למרחקים וקולטת שם את הצורות, הקולות והתנועות. — העיתונים מדברים בזמן האחרון על איזו אמצאה מפליאה בטכניקה, העלולה לקלוט את הקולות מכל קצווי העולם ולמוסרם לאוזנינו; ומדברים גם על "ראי-פלאים" כזה, שבקרוכ יצליחו לקלוט בו גם את הדמויות ממרחקים ולמוסרן לעינינו. מי יודע? אולי באמת נצליח גם לאלה. אני כשאני לעצמי מאמין אמונה מוחלטת גם בפלאים גדולים מזה בידי האדם. — ואולם אם אנו מסוגלים לעשות מכונה כזו — הרי מאמין אני גם "בנבואה" בצורה "פיסית" פשוטה, שעשתה פעם נפלאות, מבלי שהמדע הספיק לחקור אותם ולעמוד על החוק הריאלי שבהם. מאמין אני יותר באותה המכונה הנפלאה הידועה בשם "הומו סאפינס", "האדם החכם", המוכשרת — כשרון פוטנציאלי לעת עתה — לקרון מתוך עצמה קרני-קליטה למרחקים. — ואם נכונה היא ההשערה, שאותו הפרופסור איינשטיין, שמרבים בזמן האחרון לדבר עליו בעיתונים, צודק בתיאוריה שלו, שאין מקום לחוד וזמן לחוד, ושהזמן אינו אלא הדימנזיה הרביעית של המקום — הרי מדוע אי-אפשר שמכונת-"הנפש" שלנו תקלוט לא רק את הנמצא בריחוק-מקום, אלא גם בריחוק-זמן? — גם בעבר וגם בעתיד? מדוע לא? הן לפי התיאוריה הזו אין עבר ואין עתיד בכלל, כשם שאין במקום עבר ועתיד — מדוע לא?

על כל פנים — עצבינו אנו כבור-המוות רחוקים כבר מהיות חוטי-כשר בלבד. במידה שאני מתכוונן בנו בעצמנו, באנשי השונים ובי בעצמי — רואה אני שלא דיבורנו ולא תנועתנו אינם דומים למה שהיינו שם בעיר בטרם עבר עלינו מה שעבר. מדברים אנו כמו ברמזים, אחד מבין את השני כמעט כלי מלים. ולפעמים מיותרת היא המלה לגמרי. ולא רק מיותרת אלא יותר משהיא מועילה — מקלקלת היא. מי זה אמר, שלא ניתן הדיבור אלא כשכיל לכסות בו את מחשבותינו? — נכון. — מביט אני באחד מאנשי, האינפנטריסט גאבור באלקאני ומרגיש אליו אהבה כזו, שמעולם לא טעמתי את טעמה לגבי גבר.

העלם הזה, כולו מלא אהדת נועם בשבילי. ובמקום גלות לו את זה — אומר אני כל מיני מלים, מדבר בעקיפין, מפטפט — אך הוא מרגיש את אהבתי אליו. — למרות המלים שלי: השני שבאנשי רועד כל הזמן מפחד, שמא אסכן את חיי — עושה הוא כל מיני מעשי-קונדס בשעת מהומת הקרב כדי להגן על גופי ו"לכסות" אותי. ולבסוף, כשאני יוצא "נקי" מתוך הסכנה — עומד הוא או יושב ממולי ומלטף אותי בעיני ומפטפט מלים, מספר שטויות — ואני מבין ממבטו שלא את זה רוצה הוא להגיד; בהחלט לא. רוצה הוא להגיד לי, כמה מאושר הוא, שנשארתי בחיים איתו וכעת יכול הוא לראות אותי ולחיות איתי יחד. — והמשרת הצעיר שלי, זה המחורף ומגדף אותי ככלב, בשעה שאינני שומר על עצמי — אומר תמיד את ההיפך ממה שהוא רוצה להגיד באמת.

אך לא את זה רוצה אני להגיד — חשובה מזה היא העובדה, שכמעט כל אחד מאיתנו מרגיש תמיד במחשבותיו של רעהו. האחד חולם את געגועיו של השני, השני קורא את רעיונותיו של השלישי והשלישי רואה כבחלום את מותו המתקרב של הרביעי — וכל זה ביחד מתמוזג בנו להארמוניה אחת גדולה ונפלאה: לאהבה כזו, ששום חכם יווני ונביא עברי לא חלם עליה מעולם. ואהבה זו באה לפעמים קרובות לידי גילוי פתאומי, מבלי שנחננון לו מראש; מבלי שנדבר על האהבה הזו.

יום אוגוסט. נהדר, מסמא עיניים. הסתיו הרך מלביש את כל הטבע אדרת-צער של מלכות-החידולן הכבירה. השמש השוקעת בוערת — ואנחנו שוכבים פרקדנים ועינינו נעוצות בשמש. נדמה לי ששומע אני את קול גלגל השמש: את רעש הפרוטופראנציס' הכבירים ממרחק של מאה וחמישים מיליונים קילומטרים. — שומע בהחלט. — וכתוך כדי שכיבת כולנו — איזה יגון גדול ועמוק פורש על כולנו את כנפיו הצחורות וממוזג את כולנו לנפש אחת כבירה, הכואבת בלי פצעים, המצטערת מבלי לדעת על מה והמתגעגעת מבלי כל מטרה.

שקט גמור. גם אצלנו וגם שם — מעבר לעולמנו: אצל הרוסים. גם הם חולמים כעת. יחד איתנו. אנו ממוזגים איתם יחד — ורק עוד געגוע אחד מפריד בינינו: התשוקה העזה להיות איתם יחד גם בגוף; פה, ביחד, באור השמש.

4. כנראה הכוונה לכתמי השמש ולהתפרצויות הגאזים מחוכם ובקירובתם.

clothed all nature with a cosmic cloak of unsubstantiality. The setting sun was a lambent flame, and we lay supine with our eyes fixed upon it. I seemed to hear the sound of the sun's substance—the swish of the mighty protuberances one hundred and fifty million kilometers away. I am certain I heard it. And as we lay there, a cosmic sadness spread its black wings over us all and merged us into one titanic soul, which ached without being wounded and was tormented without knowing why. And which yearned without any specific object in view.

Absolute silence. Among us and among the Russians, too.

They, too, were daydreaming. Even as we. We were merged with them, and only one solitary yearning still separated us—the mighty longing to be with them in person, too! Together, in the sunlight.

How much we loved them, those people over there, who suffered in common with us, who yearned for the sun, love, women, and God!

Suddenly corpulent Rosenberger spoke up: "I would give five years of my life to be the first to run across there and give them a warm, fraternal greeting!"

"To do that, and then die!" the gaunt Tyrolese said, as though continuing Rosenberger's thought, without interruption.

"I'm keeping a box of Memphis cigarettes, which my Ada sent me, for the first Russian I meet," added Borki, the angular apache.

And I became aware that my thoughts, too, were now taken up with the probability of meeting the Russians. After a few silent reflections, I presumed upon the strikingly unusual fact that everyone was occupied with this single common thought. And I experimented.

"What were you just thinking about?" I surprised Margolis, who was lying there humming.

"I was thinking of arranging a service in a *minyán* (assemblage for worship of not less than ten men) with those Jewish fellows there," he replied without hesitation. "The first will be the *gomel* prayer, the blessing for deliverance!"

"How do you know what I was thinking about, Jew?"

Uncle Oestreicher, whom I had thought to be asleep, stormed at him. Then he himself added: "I won't die unless and until I utter at least one prayer in a *minyán* with them, whether peace comes in the meantime or not. By my life!"

"You took an oath, Uncle Oestreicher?" I asked him angrily.

"Yes, I did!"

"A righteous man decrees and the Holy-One-Blessed-Be-He fulfills," Margolis added. He reflected for a moment and continued, "I should like just once to embrace a big, strong, Russian gentile and tell him, 'You're a good *pan!*' Embrace him, lift him high, throw him down, and wrestle with him."

"They're good people," said the stubby Magyar, who had spent several years in jail for a murder committed while he was drunk on his wedding day. "Simple people, who like a little liquor, a good woman, and fine horses. Quite like us. It would be good to meet them once and have a drink with them."

"When peace comes, the first thing I shall do is to make a trip to Russia," the Serbian "bastard" said, half to himself. "To take a trip and spend about a month among them and love them."

That's just the way he said it—"and love them."

• • • • •

The sun kept sinking lower and lower. It filled our hearts with unbounded happiness and love such as we had never before thought possible. I recalled the city, and felt a unique joy in recognizing the marvelous feeling I had in lying here, suffering all sorts of tortures—in order to defend the city, protect her borders, and prevent the enemy from attacking and disrupting the joys and pleasures of her people. For a moment there stole through my heart a flash of hatred and envy toward the city, whose inhabitants sat in the theater and laughed at some mother-in-law joke. But in another, I was filled with a sort of pity mixed with love and great compassion. Let them be happy there, let them exult, laugh and enjoy themselves; I was happy to guard their lives and shield them from danger—yes, die a thousand unnatural deaths for them.

כמה אנו אוהבים אותם, את האנשים ההם שם, הסובלים איתנו יחד לשמש, לאהבה, לנשים ולא להים!

ולפתע פתאום אמר רוזנברגר השמן:

— חמש שנים הייתי נותן מחיי להיות הראשון הרץ ועובר אליהם ללחון להם יד שלום!

— לעשות זאת — ולמות! — אמר הטירולי הארוך כממשיך את

מחשבתו של רוזנברגר, כממשיך בלי כל הפסקה ומעבר.

— אני מחזיק בשכיל הראשון שבהם קופסת סיגאריות "ממפיס",

שאדא שלי שלחה לי — ממשיך כמרכן בארקי "האפאש המקצועי".

ואני מרגיש, שגם מחשבותי היו תפוסות כעת בשאלת הפגישה עם

הרוסים. — ואחרי עוד רפליקות אחדות דומות קובע אני את העובדה

המפליאה, שכל החכרייה היתה עסוקה במחשבה אחת משותפת זו. ואני

עושה ניסיון:

— ועל מה חשבת אתה ברגע זה? — מפתיע אני את מרגלית

השוכב והוזה.

— אני חשבתי לסדר תפילה ב"מניין" עם היהודונים שם — עונה

הוא מבלי לחשוב אף רגע — התפילה הראשונה תהיה ברכת

"הגומל"!

— מאין יודע אתה את מה שחשבתי אנוכי, יהודון? — נוף בו

הדוד אסטרייכר, שחשבתיו כל הזמן לישן שנת תמימים. ואחרי כך

מוסיף הוא:

— אני לא אמות עד שלא אתפלל איתם תפילה אחת ב"מניין". בין

אם יבוא השלום בינתיים ובין אם לא יבוא! חי נפשי!

— אתה נשבע, הדוד אסטרייכר? — גוער אני בו.

— כן. נשבעתי.

— צדיק גוזר והקדוש כרוך הוא מקיים — עונה אחריו שוב

מרגלית. — והוא מהרהר רגע בשלו ומוסיף:

— רוצה הייתי פעם לחבק גוי רוסי גדול וכביר ולהגיד לו: חארושי

פאן אתה! — לחבק אותו ולהרים אותו למעלה ולזרוק אותו ולהיאבק

איתו.

— אנשים טובים הם — אומר המאדיארי נמוך הקומה, שישב

שנים אחדות בכית האסורים על רצח כשעת שכרונו כיום חתונתו —

אנשים פשוטים, האוהבים קצת משקה, אשה טובה וסוסים יפים. ממש

כמונו. — טוב היה להיפגש איתם פעם ולשתות איתם קצת.

— כשיבוא השלום, ראשית דברי יהיה: לנסוע לרוסיה — עונה

הסרבי הנשוך "הממזר" כמו לעצמו — לנסוע ולחיות שם כחודש ימים

ולהאוב אותם.

ככה אמר: "לאהוב אותם."

והשמש הולכת ושוקעת. והיא ממלאה את ליבנו אושר אין קץ

ואהבה שלא שיערנוה מעולם. ואני נזכר בעיר — ומרגיש אושר מיוחד

במינו להכרת הרגש הנפלא, שאני פה שוכב וסובל ומסתגף בשכיל

להגן על העיר לשמור על הגבולות, שלא יתנפלו עליה האויבים להפריע

את שמחותיהם ותענוגיהם שם. — רגע עובר בליבי כעין חיזיון שגאה

וקנאה על העיר הזאת, שאנשיה יושבים בתיאטרון וצוחקים על

אנקדוטה על דבר החמות — ואולם ברגע השני מתמלא אני כעין

חמלה מעורבת אהבה ורחמים גדולים: ישמחו שם, יעלו, יצחקו, יחיו

חיים טובים — ואני מאושר לשמור על חייהם, להגן עליהם מפני

הסכנה — למות בעדם אלפי מיתות משונות.

I was happy. . . .
It was a marvelous mission—to die for others.
Only one thing grieved me. Mansy didn't know that at that
moment I was thinking of her.
I lighted the lamp and wrote:

BLOODY ROSE

*It is all one to us, wherever we may be.
Each kiss will bring its fruit, of a bloody crimson hue.
Come to my grave; we shall be coupled in our last embrace.*

*Be not fearful, for there you shall find me;
There will your glowing flesh fall upon my turf;
Thence will my blood-sap still bring you fragrant flowers.*

*For still my sacred longing is rooted in this earth.
Come, kiss me for the last time with your trembling body.
Let the Creator look down, and rejoice in His handiwork.*

*And let the maggots, boring through these crypts,
Mark how hallowed is the love of flesh for flesh,
That they too multiply and find blessing in ecstasy.*

*And when we have, for eternity, been joined anew,
May you, O bloody rose, blossom from my grave,
And, stemmed from my marrow, glisten in the sun.*

The night was warmly mild and pleasant. Silence. The Russians were sending no "presents" over to us.
We were lying down, reading their thoughts over there.

* * * * *

Protracted silence—so agreeable.
Suddenly Infantryman Jzigo sprang up as if from a nightmare and cried out.

"Tonight they'll attack! They'll attack, I tell you!"
"They won't attack. Not tonight!" I said.
"They'll attack, sir. You'll see. I had a dream. Some scoundrel has just entered their position—some great scoundrel, and

he himself brought the order. You'll see. And also, you ought to be careful, sir," he said with a smile. "Really. I had a bad dream. You ought to be careful, sir."

"You bastard!" my orderly yelled as he leaped to his feet.
"You'll die, and not our Herr Color-bearer!"

The conversation was held entirely in that tone in which dreams are described, and yet, despite that, Jzigo arose, dressed, and added:

"I simply can't sleep—by the Virgin Mary!"

* * * * *

Before an hour had passed, the Russian offensive began.

מאושר אני — —
איזה יעוד נפלא הוא זה: למות בעד אחרים — —
ורק דבר אחד כואב לי: מאנסי אינה יודעת, שאני חושב ברגע זה עליה.
אני מדליק את המנורה וכותב:

שושנת-הדמים

אחת היא לשגינינו, אם פה ואם שם,
כל נשיקה תתן פריה וכל צבע הוא דם,
באי עלי קברי, נודודג-נא עוד פעם.

יראה את? אל-נא. הן אותי תמצאי שם
על רגבי שם תגהרי, בכשרף החם,
ודמי הרענן יבשם לך תנוכה.

באדמה השרשה קדושת האביונה,
באי ונשקיני כנענתך, לאחרונה,
יסתכל-נא יוצרנו ויהנה מבריותיו.

ויסתכלו היצורים מחשטי בקברים
וידעו, מה קדשה אהבת הכשרים
ויפרו וירבו ויתעדנו לכרכה.

ואחרי התאחדנו מחדש, לעולמים,
על קברי שם תפרחי שושנת-הדמים
ומלשדי תזיחי בשמש גוניה.

הלילה הוא חם, פושר ומאשר. שקט גמור. הרוסים אינם שולחים שום "מתנות".
אנו שוכבים וקוראים את מחשבותיהם שלהם שם.

דממה ארוכה וטובה.
פתאום מתרונן אינפנטריסט זיגא כמו מחלום בלהות ואומר:
— הלילה יתקפו! — יתקפו!
— לא יתקפו. הלילה לא יתקפו — אומר אני.
— יתקפו, אדוני. הוא יראה. חלמתי. איזה נבל נכנס שם כעת אל העמדה שלהם, איזה נבל גדול — והוא הביא בעצמו את הפקודה. אדוני יראה! — וגם — ייזהר נא אדוני — אמר בבת-צחוק, באמת. חלמתי חלום לא טוב. ייזהר נא אדוני.
— אמך הזונה! — התרונן פתאום המשרת שלי בצעקה אדירה כלפי המדבר — אתה תתפגר ולא האדון הדגלן!
כל השיחה הזאת עברה באותו ההומור, המלווה תמיד את סיפורי החלומות — ובכל-זאת קם זיגא והתלבש. והוסיף בינתיים:
— אינני יכול לישון, בשם הבתולה מריה!

לא עברה שעה אחת — והתחילה ההתקפה הרוסית.

בְּעִיר הַזֹּנוּהַ

In the City of Whoredom

DURING the attack I received an unpleasant visitor. The demoted Lieutenant Stubniak returned from his sick leave, after having spent some time in the hospital because of his unique wound.

When he entered our trench, someone broke into a laugh. All the others joined in, although they did their best to restrain themselves. The laughter was due to our common realization that the lieutenant had returned as a eunuch.

In other times, the lieutenant would have angrily meted out stiff punishment to the entire platoon. But during an attack, with danger lurking overhead, every private towered head and shoulders above him.

"He is already drawing in his tail like a dog," I heard Corporal Margolis whisper in the ear of my orderly.

Lieutenant Stubniak did not interfere with me in the slightest. His notorious cowardice had risen a few degrees, or more properly, his courage had dropped a few more degrees since he had left the front line—or perhaps since his castration. He sat and drank, on and on. Despite the fact that we were beneath a constant hail of shells, we all centered our attention upon the officer. We sought to discover any changes occasioned by his wound.

In truth, he no longer cursed either women or dogs—or jested about them. He merely sat and drank. Pale and trem-

bling. And every time a shell whistled overhead, he seemed to cringe.

I had a strong desire to irritate him. To ask him for orders. He was my commanding officer, wasn't he?

He tried to get out of it with bravado.

"He-he—you—you're really—really the commander—the commander here—here I'm—I—for some time I haven't—haven't been here—here," he stammered, smiled, and patted me on the shoulder. "I—I have again become a-a-a rookie, my friend; please—thanks, very much—please—please . . ."

"Herr Lieutenant, I beg leave to report, sir, without an order I won't do a thing, sir!"

He stammered even more, cringing with timidity and obsequiousness. His servile language disgusted the entire platoon.

The telephone rang. An order to send an underofficer and five men over the top.

As he gave me the order, he added generously, "My friend, send—a-a that fellow there, the corporal with five men. Please."

I announced: "Five men must go over with me. Who volunteers."

The lieutenant interrupted me. "You—please don't go. Only he. And they. You don't have to go."

"Herr Lieutenant, I beg leave to report, sir, I never send men out on such a mission; I always call my men to go with me!"

"Why?" he stammered. "What for? There is no such order. I'm not ordering you to. It's unnecessary. Sit down and take a drink."

Meanwhile, I organized a patrol of five men and a sergeant, and we went over the top.

"You're—you're—a good soldier, my friend," he stammered. "Good—good—I—good luck—godspeed . . ."

We had not gone twenty paces when I heard a loud cannon report, followed by a whining noise. A terrible blow hurled me to the ground—excruciating pain—

When I came to, a surgeon was standing by my side, giving stringent orders to carry me away quickly. He offered me a drink of brandy, and shouted at the top of his voice: "Hurry,

בשעת ההתקפה קיבלתי אורח לא נעים. הלויטננט ה"ירוד" שטובניאק שב מחופשתו, אחרי שבילה זמן-מה בבית-החולים עם פצעו "המזור".

כשנכנס אל הבור שלנו — פרץ מִי־שהוא בצחוק. ואחריו כל החבריה, אף כי עצרו את עצמם והתאפקו בכל כוחם; וסיבתו הנסתרת של הצחוק היתה ההכרה המשותפת של כולנו: הלויטננט שב אלינו בתור סריס.

בשעה אחרת היה הלויטננט מתקצף ומעניש את כל החבריה עונש קשה מאוד. אך בשעת ההתנפלות, בשעה שהסכנה מרחפת על המחנה — בשעה כזו עומד כל חייל פשוט למעלה מראשו שלו ומשיעור קומתו השפלה.

— הוא כבר מכווץ את זנב־הכלב שלו — שומע אני את הגפרייטר מרגלית לוחש באוזני המשרת שלי כלפי האורח.

הלויטננט שטובניאק לא הפריע לי במאומה. פחדנותו המפורסמת עלתה עוד במעלות אחרות, או נכון מזה: אומץ ליבו ירד עוד במעלות אחרות מטה מאז עזב את המערכה — או אולי מאז נסתרס. הוא ישב כל הזמן ושתי ושתה. — ואנחנו, עם כל המצב, שבו היינו שרויים תחת שריקות הרימונים מעל ראשו — הרוסים תקפו קודם כל את העמדות האחורניות שלנו — כולנו היינו מרוכזים כלפי הקציין: התכוננו בו לראות את השינויים, שפצעו גרם אותם —

ובאמת: אינו מחרף ומגדף לא את הנשים ולא את הכלבים — וגם אינו מתלוצץ בהם. — יושב ושתי. חיוור ורועד. ובכל פעם שקול הרימון עובר ממעל לראשו בשריקה — מתכווץ הוא עוד יותר.

נצנץ בי החשק להקניטו קצת. לבקש מאיתו פקודות. הן הוא המפקד שלי. — הוא השתמט בגודל לבב:

— הוא — הוא — אתה — אתה הוא בעצם — בעצם המפקד —

המפקד פה — פה אני — אני — אני זה מזמן לא — לא הייתי פה — פה — גמגם בכת צחוק וטפח לי על שכמי — אני שוב נעשיתי ל־ל־ל־ל־לטירון חביבי — בכקשה — תודה רבה — בכקשה — בכקשה —

— אדון לויטננט, מודיע בהכנעה: בלי פקודה לא אעשה כלום! הוא גמגם עוד יותר; כחנופה, כפחדנות, ובהכנעה; כמחמאות שעוררו ככל החבריה בחילה.

הטלפון מצלצל. פקודה לשלוח אונטרופיציר בראש חמישה אנשים, לצאת מן הבור ולהתקרב כלפי האויב.

וכשהוא מוסר לי את הפקודה — מוסיף הוא בטוב־ליבו: — שלח חביבי את — את — את זה שם, את הקורפוראל עם חמישה אנשים. בכקשה.

אני מכריז:

— חמישה אנשים יבואו איתי החוצה. מי ומי המתנדב? הלויטננט מפסיק אותי:

— אתה — בכקשה לא תלך. רק הוא. והם. אתה לא צריך ללכת. — אדון לויטננט, מודיע בהכנעה: אני לעולם אינני שולח בשליחות כזו — אני תמיד קורא את אנשי בשליחות כזו!

— למה? — מגמגם הוא — למה זה? אין פקודה כזו. אני אינני מפקד עליך. — לא צריך. — שב ושתי קצת.

כינתיים הסתדרו חמישה אנשים יחד עם צוגספיהרר אחד — ואנחנו יצאנו.

— אתה — אתה — איש־חיל חביבי — גמגם — טוב — טוב — אני — טוב — תלך ותצליח — דרך צלחה.

לא הספקנו לצעוד עשרים פסיעה — ואני שומע יריית־תותח כבדה ואחריה שריקה — מכה נוראה הפילה אותי לארץ — — כאב נורא —

כשהתעוררתי עמד על־ידי רופא־הצבא ונתן פקודות כמפגיע לשאת אותי הלאה. השקה אותי איזה משקה חריף וצעק בכל כוחו:

— מהרו ובעוד עשרה רגעים תהיו שם! מהר־מהר! אם ימות בדרך — אמלוך אתכם כ — — —

and you'll get there in twenty minutes! Hurry! Hurry! If he dies on the way, I'll slit your necks like . . ."

More I did not hear. The burning pain overcame me again and I fell asleep. (Afterwards I learned that I had fainted a second time.)

I awoke in the hospital at chief headquarters.

The wound was enervating and dangerous. The pain was near the heart. A ragged splinter of shrapnel. Its upper tooth, about the size of half an egg in circumference, had entered my chest about three finger-breadths above my heart. The pain was sawing at me. I had not the strength to groan or make even the slightest sound. I heard nothing and saw nothing. Only the voice of the nurse kept entering my ear.

"Herr Color-bearer will get well, with the help of God. It is nothing. You'll get well. Only be quiet. The main thing is quiet. Be at ease, be at ease, the danger has passed; the danger was really great, but it has passed, thank God. The operation was successful."

After I had rested a few days, the young surgeon explained things to me.

"The devil! It was the wound of your evil spirit. Exactly around the heart. Of course, poets are wounded in the heart. How did you arrange it just so? Hard by the heart. Right near it, but not in the heart itself."

He explained: "Do you know? Just above the heart there are two arteries which are actually one. Understand?"

I blinked my eyes, as if to say that I did. For the present, I still had not the strength to make any other kind of reply.

"So right between those two arteries the Russians shot their shrapnel filing, damn their souls! The splinter, half a tooth of shrapnel, wedged in between both arteries. The arteries receded graciously, and allowed it ingress. It entered, but they remained uninjured. They weren't harmed in the slightest degree. If even one of them had been damaged, why then, *kaput!* You would be lying here a dead hero."

I blinked my eyes: No.

"And why not?" he protested authoritatively. "I tell you, yes!"

I blinked again. Again he protested.

"You don't understand this! What do you know about medicine and anatomy, my friend? You know poetry."

Only the nurse understood. "Herr Color-bearer says no. If the shrapnel had injured the arteries, then he wouldn't be lying here a half-dead hero, but in the common grave over there!"

I blinked my eyes: Correct.

But the pain overwhelmed me again.

* * * * *

They transported me far back into the interior of Hungary. In the hospital there I was informed that in reality I was just as dangerously ill as before. Spells of fever came and passed, rising and falling very sharply and suddenly.

In the course of a few weeks, it became impossible to make my illness obey normal physical law. The surgeons tried their level best; they strove by every known means to assuage the pain and heal the wound—but they were unsuccessful. They could not fathom the case. The wound was a bad one, deep and dangerous, yet, after the removal of the jagged piece of shrapnel, convalescence should have begun, and I should have begun to improve in a perfectly normal way.

Me, of course, they did not ask. What surgeon asks his patient for advice? At the front, upon the slightest suspicion of illness, the surgeon gave a soldier one of two remedies—*aspirin* or *castor oil*. A headache or stomach ache? *Aspirin* or *castor oil*. A bad heart attack? *Aspirin* or *castor oil*. Rheumatism as a result of lying on the damp ground an entire week? *Aspirin* or *castor oil*. Two remedies to heal every conceivable ailment. Really manna from heaven!

That was the fate of every soldier at the front, until he was wounded.

Yet there were also some cases of minor wounds which they "treated" with *aspirin* and *castor oil*. They treated them until they had to carry slightly wounded men on stretchers to the hospital, dangerously ill with blood poisoning.

Why all this? Not by any chance because of ignorance or indolence. But to weed out the damnable fellows who simulated illness, those cowards and sluggards who wanted to evade active combat and work, and rest up a while instead.

יותר לא שמעתי. הכאב הנורא תקף אותי שוב התקפה חריפה ואני נרדמתי (אחרי-כן נודע לי, שזאת היתה שוב פעם התעלפות). הקיצוץ בבית-החולים של המפקדה העליונה.

הפצע היה אנוש מאוד ומסוכן מאוד. הכאב בא מאצל הלב. נסורת שראפנלה, הכורג העליון שלה, בגודל היקפה של מחצית ביצה, נכנס לי אל חזי כשלוש אצבעות ממעל לליבי. — הכאב היה מנסר ממש. לא היה בי כוח להיאנח או להשמיע קול. — לא שמעתי ולא ראיתי כלום. רק קול האחות הרחמניה נכנס לאוזני כל הזמן:

— אדון דגלן יתרפא בעזרת השם. אין דבר. הוא יתרפא, רק בשקט. העיקר הוא השקט. יירגע — יירגע — הסכנה עברה — הסכנה היתה גדולה באמת — אך היא עברה בעזרת השם. הניתוח הצליח.

כאשר נחתי ימים אחדים — ביאר לי רופא צעיר: — לעזאזל! זה היה פצע שָׁדִי. בדיוק בשכנות הלב. מובן: משורר נפצע בליבו. — איך זה כיוונת-כל-כך? ! בדיוק על-ידי הלב. ובדיוק לא בלב עצמו.

וביאר לי:

— אתה יודע? פה ממעל לליבך ישנן שתי ארטריות' שהן אחת בעצם. מבין?

מצמצתי בעיני, שאני מבין. לתשובה אחרת לא היה לי כוח לעת-עתה.

— ובכן: אל בין שתי הארטיות קלע הרוסי ברסיס השראפנלה שלו, ימח שמו וזכרו! הנסורת, חצי הכורג של השראפנלה פגע בשתי הארטיות, הארטיות פינו לו את הדרך בכבוד, נתנו לו להכנס בתוך, הוא נכנס והן נשארו שלמות. לא נפגעו במאומה. לו היתה אחת מהן נפגעת — כי אז: קאמפץ! היית מונח היום פה בתור מת-גיבורים. אני ממצמץ בעיני: לא.

— מה לא? — מוחה הוא בלמדנותו. אני אומר לך: כן.

אני ממצמץ שוב. הוא שוב מוחה:

— אתה אינך מבין את זה! מה אתה מבין ברפואה ובאנאטומיה, חביבי? ! אתה מבין בשירים.

רק האחות הבינה:

— האדון הדגלן אומר לא: לו היתה השראפנלה פוגעת בארטיות, כי אז לא היה שוכב כעת מת-גיבורים פה, כי אם בקבר-האחים שם! מצמצתי בעיני: נכון.

אך הכאב הדהים אותי שוב פעם.

1. עורקים.

העבירו אותי פנימה, אל תוך גוף הוונגאריה. פה בבית-החולים נודע לי, שבצעם הדבר, הסכנה שלי עומדת עדיין בעינה בכל תוקפה. החום הלך והתחלף, עלה וירד חליפות במעלות ומורדות זקופות מאוד.

במשך שבועיים ימים אי-אפשר היה להכניס את מהלך המחלה שלי לפסיה הרגילים. הרופאים התאמצו בכל כוחם, השתדלו בכל מיני אמצעים להשקיט את הכאב ולרפא את הפצע — וללא הועיל. לא הבינו את העניין. הפצע היה פצע קשה, עמוק, מסוכן — ואולם אחרי שהוציאו מתוכי את נסורת השראפנלה הרי ההכרעה היתה צריכה ללכת ולהתקדם באופן טבעי.

אותי, כמובן, לא שאלו. איזה רופא צבאי ישאל את החולה שלו עצות? שם בחזית נותן רופא הצבא לחייל על כל מיחוש שבעולם אחת משתי הרפואות: או אספירין — או שמן קיק. כאב ראש או בטן? — אספירין או שמן קיק. נקיפת לב חזקה? — אספירין או שמן קיק. רבמאטיזמוס? אחרי רטיבות בלתי-פוסקת של שבוע ימים? — אספירין או שמן קיק. שתי הרפואות הגאוניות: אספירין ושמן קיק, המרפאות את כל המחלות שבעולם. ממש קן מן השמיים.

זה היה גורל כל החולים בחזית — עד שנפצעו. אך היו גם מקרים של פצעים קלים, ש"ריפאו" אותם באספירין ושמן קיק. — ריפאו אותם עד שנשארו את הפצוע הקל על האלונקה אל בית-החולים כדם מורעל.

וכל זה למה? — לא מתוך חוסר ידיעה או רשלנות חלילה. אלא כדי לעשות סג' לסימולאנטיס' הארורים, לפחדנים ועצלנים, הרוצים להשתלף מן הקרב והעבודה ולנוח קצת. וכל חולה שאינו פצוע ואינו שוחת דם — סימולאנט הוא, ודנים אותו באספירין ושמן קיק.

And every patient who wasn't wounded and wasn't bleeding, they considered to be a goldbricker, and sentenced him to aspirin and castor oil.

Thus it happened more than once that such a goldbricker thanked his last with castor oil.

But Lance Corporal Margolis instituted a slight reform. Margolis, with the "help" of the division surgeon. The little corporal was aware of the hatred the men felt for our young surgeon at the front. He was a young bore, without any talent at all. Even before completing his medical studies, he had been commissioned surgeon officer, and hence insisted on "strict discipline" in his relations with the soldiers.

Margolis had a slight wound on his elbow, which he himself was treating in order to avoid reporting it to the surgeon. When he learned that the division surgeon himself had condescended to visit our first-aid station, he decided to play sick. He timed his arrival exactly with that of the surgeon-major and stood first in line. The surgeon-major sat and watched the young surgeon at work.

"What's the matter, Lance Corporal Margolis?" the young surgeon inquired.

"I respectfully request, sir, that you please give me some aspirin and castor oil!"

For a moment there was silent amazement. Then the surgeon-major himself rose and walked over to Margolis, and in a cordial voice asked him, "What are you at home?"

"Your excellency, I beg leave to say, sir, an assistant rabbi!" The young surgeon took pains to explain to his superior: "A seminary student."

"Aha," he said and again turned to Margolis. "So how do you know which medicine you need? Did you study medicine, too? What's the nature of your illness?"

"Your excellency, I beg leave to say, sir, I have a slight wound on my elbow."

He showed his hurt to the surgeon-major. The veteran doctor looked at the wound, stared and gazed, then cast an angry look at the young surgeon, but said nothing. Instead he turned again to Margolis. The little lance corporal continued to answer the questions put to him.

"Your excellency, I beg leave to report, sir, I didn't study medicine at home, but here at the front. Here I got to know that there are only two remedies in existence; aspirin and castor oil!"

The chief surgeon immediately grasped the situation. Again he examined the wound and found it serious, already somewhat infected.

"Come here!" he said to the young surgeon in a voice that was menacingly furious. "What is this?"

"A slight wound," the subordinate answered, quaking with excitement, as he turned to Margolis. "How were you hurt?"

The veteran surgeon gnashed his teeth.

"Why do you ask him, ignoramus? I'm asking you! What kind of wound is this?"

"It is apparent that the slight wound is the result of a fall in which the skin was torn and the flesh gashed to the bone by a rock. The slight wound gradually became infected."

"And why didn't you come sooner?" The elderly officer asked Margolis.

"Your excellency, I beg leave to say, sir, a year ago I had a toothache and was given castor oil. I had about half of it left over. And about three months ago some small insect got into my eye. For this I received two aspirin tablets. I had one left over. And now that I hurt myself, I didn't want to waste any time leaving the front, so I used both medicines for this injury, too. But now that I am out of them, I was forced to come and ask for more!"

The surgeon-major listened and observed Margolis. A restrained smile lighted up his wrinkled face. He patted him affectionately upon the back and then turned to the young surgeon.

"The lance corporal will receive two weeks' sick leave. Write it down and make it official. In the meantime let them give especial attention to his injury. Because he may lose his arm! Do you understand? And the aspirin and castor oil you can now keep for yourself!"

(All these particulars Color-bearer Sliezak, stationed in that sector, later transmitted to me.)

Because of this incident a stop was put to the slavish use of aspirin and castor oil for a long time. The young surgeon was banished to service in the thick of battle.

ולא אחת קרה, שסימולאנט כזה הפיח את נשמתו עם שמן הקיק ביחד.

עד שכא הגפרייטר מרגלית והכניס קצת רפורמה בדבר. מרגלית — "בעזרת" רופא הדיכוייה. הגפרייטר הקטן הרגיש שגנה הגונה לרופא הצעיר שלנו בחזית. זה היה כחור טרדן ומחוסר כל כשרון; לא הספיק לגמור את תורת הרפואה, היה לקצין-רופא והתייחס אל החיילים בכל "חומר המשמעת".

2. מחלת השיגרון.
3. מתחום, מעמיד-יפנים.

ולמרגלית היה לו פצע קטן במרפקו, שהוא בעצמו היה מרפא אותו ובלבד שלא לעמוד בפני אותו הכחור. וכעת, כששמע שרופא הדיכוייה האקסלנץ בעצמו ובכבודו מואיל לבקר אצלנו במקום "העזרה המהירה" — החליט להיות חולה. נכנס בדיוק בשעת ביקורו של הרופא העליון ועמד ראשון בשורה. הרופא העליון ישב והתבונן בעבודת הרופא הצעיר.

— מה יש, גפרייטר מרגלית? — שואל הרופא הצעיר.
— מבקש בהכנעה: נא לתת לי אספירין ושמן קיק!
רגע אחד שתיקת מכובה. אחר-כך קם הרופא העליון בעצמו ובכבודו, ניגש אל מרגלית ושאל אותו בחיבה:

— מה אתה שם בכיתך?
— אקסלנץ, מודיע בהכנעה: סגן-רב!
הרופא הצעיר מתאמץ לבאר לו לעליון: בחורי-שיבה.
— אהא. — אומר העליון ופונה שוב למרגלית — וככן מאין אתה יודע, איזו רפואה נחוצה לך? אתה למדת גם רפואה? — מה מחלתך?
— אקסלנץ, מודיע בהכנעה: הנה פצע קל במרפקי.

ומראה לו לרופא העליון את הפצע. הרופא הזקן התבונן בפצע, הביט, הסתכל — והפנה את עיניו בנויפה כלפי הרופא הצעיר, אך לעת-עתה לא אמר לו כלום, אלא שוב פנה אל מרגלית. והגפרייטר הקטן המשיך לענות על השאלות:

— אקסלנץ, מודיע בהכנעה: אני לא שם בכיתי למדתי רפואה, אלא פה בחזית. פה למדתי לדעת, שיש רק שתי רפואות בעולם: אספירין ושמן קיק!

הרופא הראשי הבין כרגע את כל העניין. שוב התבונן בפצע ומצא אותו מסוכן; כבר מורעל קצת.

— גש הנה! — אמר אל הרופא הצעיר בטון של איום ונויפה כאחד — מה זה?

— פצע קל — ענה ההוא כרטט ופנה אל מרגלית — ממה נפצעת? הרופא הזקן חרק בשיניו:

— מה אתה שואל אותו, בור? ! אני שואל אותך: מה טיבו של פצע זה? !

נודע הדבר, שהפצע הקל, שבא מתוך נפילה וריסוק העור והבשר עד העצם באבן — הפצע הקל התפתח לאט-לאט עד כדי הרעלה.

— ומדוע לא הקדמת לבוא? — שאל הזקן את מרגלית.

— אקסלנץ, מודיע בהכנעה: לפני שנה כאבה לי שן, קיבלתי שמן קיק והשארתי לי את החצי ממנו. ולפני שלושה חודשים נכנס לי איזה זכוב קטן בעין — על זה קיבלתי שתי טבליות אספירין, השארתי לי אחת מהן. וכעת שנפצעתי לא רציתי לאבד זמן ולעזוב את החזית: השתמשתי גם בשביל הפצע הזה בשתי הרפואות. ואולם כעת שאין לי עוד מהן — מוכרח הייתי לבוא ולבקש עוד!

הרופא הראשי שמע, הקשיב, התבונן במרגלית וחיוך קל עבר על פניו הזקנים. טפח לו על שכמו בחיבה ומהבנה — אחר-כך פנה אל הרופא הצעיר:

— הגפרייטר יקבל מנוחה לשבועיים ימים. לרשום! — בינתיים יטפלו בפצעו טיפול רציני ונאמן. יען כי עלול הוא לאבד את ידו! הבינות? ! — ואת האספירין ושמן הקיק תחזיק לעת-עתה לעצמך! (את כל הפרטים האלה סיפר לי אחרי-כך הדגלן סלזאק, שהיה שם באותו מעמד.)

וכזה הושם קץ לפולחן האספירין ושמן הקיק לזמן רב — יען כי הרופא הצעיר הודח ממשרתו עד לתוך החזית גופה.

Although they did not give you aspirin and castor oil in the army hospital, the relationship between doctor and patient was far from being what it was in normal times, in times of peace. They, too, asked the patient few questions about his pains and suspicions. It was for that reason that the doctors were puzzled to find that my wound was not healing properly.

For, had they questioned me, I would have solved the mystery for them: the terrible revulsion and deep-seated nausea which I felt toward everything about me in the hospital, the inconsideration for the men in the trenches, the lack of personal relationship between the city people, the coffee house, theater, and joyousness here, and the thousands upon thousands of men condemned to die for them back there.

Here smoldering hatred for the city and its masses was kindled within me. How they strutted about—the doctors, nurses, and orderlies, and even those who came to visit the wounded, brought in out of hell!

The young doctors were always dressed gaily, as at a masquerade ball. To them the patient was an object, material for study, for experiment, a guinea pig.

And the nurses were daughters of nobles and counts, or just home girls with nothing to do. For them the entire affair was only an opportunity to preen themselves, to show off in their white hospital uniforms.

A soldier lay dying. His groans were heart-rending. Nearby a lieutenant-surgeon, with sleek hair, was ogling a nurse, who smiled back reassuringly. As she turned to walk to her patient, her rhythmic buttocks swung brazenly in seductive waltz time.

Such things kept my wound from healing. I remembered my men over there.

How pitiful for these heroes and their valor!

* * * * *

There was only one nurse in the entire hospital who went about as though she were moonstruck. Her eyes expressed a deep *weltschmerz*—Nurse Therese. Her relationship with a patient, the manner in which she approached a wounded man, the way she nursed him and spoke to him, were by themselves sufficient to ease their pains.

I asked the doctor to have Therese take care of me.

Piecemeal, I learned that the good Therese had been a professional prostitute for a few years before the war.

Hers was the only soul to experience the agony of war and sympathize with its unfortunate heroes.

Later I learned many other things which I hadn't even imagined. I learned that the faithlessness of the wives of the men in that hell back there was a customary and natural thing in the city. They lusted especially after any kind of Russian prisoner: the aristocratic women for the Russian privates; the plainer women of the lower classes for the Russian officers.

And I also learned that only one class of women remained faithful, faithful to the very end—the prostitutes, the cabaret girls, and the frivolous dancing girls. At the outbreak of the war, they had volunteered for jobs in hospitals and had been working devotedly, in sacrifice and fidelity. And they were waiting patiently for their unfortunate sweethearts, and for world peace.

Those united in sacred wedlock had become prostitutes, and the prostitutes had become truly sacred!

* * * * *

Good Nurse Therese healed my wound. I recovered and left the hospital. Only my left hand was still bandaged and in a sling, to prevent it from pressing too much against me.

I received a two months' furlough. So I went to "the city," to lively, beautiful, dear Budapest.

There I found revealed to me the staggering worthlessness of man in his stinking cesspool of corruption.

Budapest is second in gaiety only to Vienna. Its night life is quite notorious. The society of the gay rounders is a world by itself. A sort of country within a country. More than five thousand people constitute this society of fast livers. Most of them are artists of various kinds, with whom are associated all kinds of frivolous people, playboys, spendthrifts, and wastrels. Budapest does not have to apply to others for new forms of merrymaking.

But what was being done in wartime was not merrymaking. It was murder. The murder of every trace of human feeling

ואם בכית-החולים הצבאי לא נתנו אספירין ושמן קיק — הרי היחס אל החייל בכל-זאת לא היה עדיין יחס של הרופא אל החולה שבזמנים כתיקונם, בשעת השלום. לא הרבו לשאול גם את דעת החולה עצמו בענייני מכאוביו ומיחושו. ולפיכך כחידה היתה ביניהם העובדה, שהפצע שלי אינו נרפא בדרך הרגילה.

יען כי לו היו שואלים אותי, הייתי מגלה להם את הסוד: אותה הבחילה הנוראה והכאב הנפשי שהרגשתי לכל הסביבה פה בכית-החולים, אותו חוסר היחס כלפי אנשי-הכור שם, אותו חוסר הקשר הנפשי שבין אנשי העיר, בית-הקפה, התיאטרון והצחוק פה ובין אלפי אלפים אנשים שנידונו שם למות בעדם.

פה נחחדשה כי אותה השנאה הכבושה אל העיר והמונה. איך מתחללים פה הרופאים, האחיות, העוזרים וגם המבקרים את החולים הפצועים, הבאים הנה מתוך הגיהנום!

הרופאים הצעירים מתלכשים כגדי חג כל הזמן, כאילו נמצאים כנשף-מסיכות. החולה אצלם: חפץ, חומר ללימוד, לאקספרימנטים, שפן-נסיונות.

והאחיות — בנות רוזנים וגראפים וסתם בנות-בטלה, שכל העניין אינו בשבילן אלא התגדרות, טרזנות והתהדרות בתלבושות השרד הלכנות שבכית-החולים.

אתה מתבונן בהם ורואה, שכל העולם אינו בשביל כולם אלא פה בשביל להשתקף בו ולחזר אלה אחרי אלה.

פה שוכב גוסס ואנחתו קורעת לבבות — ושם הדוקטור-הלויטנט "המשוח בשמן" ממצמץ מצמרץ-עגבים כלפי האחות הרחמניה, העונה לו בחיוך-הבטחה וכשהיא פונה ממנו והולכת כלפי החולה שלה — מזמרת היא באחוריה המוסיקאליים בריתמוס-ואלצר' נאפופי עד כדי עירום מחוסר כל כושה —

זהו שאינו נותן לו לפצע שלי להתרפא: אני נזכר באנשי שם. — אוי ואבוי —

אוי ואבוי לגיבורים ולגבורתם!

ורק אחות אחת היתה בכל בית-החולים שהתהלכה כל הזמן כסהרורית ועיניה הביעו צער-עולם עמוק: האחות טרז. — יחסה אל החולה, אופן גישתה אל הפצוע, אופן טיפולה בו ודיבורה אליו — היה בו כדי להקל על המכאובים במקצת.

ביקשתי מאת הרופא שהאחות טרז תטפל בי.

לאט-לאט נודע לי, שהאחות טרז הטובה היתה — זונה פרופסיונאלית משך שנים אחדות לפני המלחמה.

זאת היא הנפש היחידה, המרגישה בצער המלחמה וגיבוריה האומללים.

אחר-כך נודעו לי עוד הרבה דברים, שלא שיערנו אותם שם. נודע לי, שבגידת הנשים בכעליהן הנמצאים שם בגיהנום: עובדה רגילה וטבעית היא פה בעיר. וביחוד מעגבות הן אחרי שבויי-המלחמה הרוסים מכל המינים. האריסטוקראטות — אחרי החיילים הרוסים הפשוטים, והפשוטות שבהן, בנות השכבות התחתונות — אחרי האופיצירים הרוסים השבויים.

ונודע לי, שרק סוג אחד מבין כל סוגי הנשים נשאר נאמן לאהוב-נפשן, נאמן עד הסוף: אלה הן הזונות למיניהן, המשחקות בנשפיה-לילה, הרקדניות קלות-הדעת והזונות סתם. אלה — כשפרצה

4. קצב ריקוד הוואלס.

המלחמה, התנדבו או השכירו את עצמן לעבודת בתי-החולים ושם עובדות הן בקדושה ובמסירות ובנאמנות. ומחכות לאהוביהן האומללים ולשלום העולם שיבוא סוף-סוף. ה"קדושות" — נעשו לקדשות, והקדשות — לקדשות באמת.

האחות טרז הטובה ריפאה לי את פצעי ואני הבראתי ועזבתי את בית-החולים. רק ידי השמאלית היתה קשורה עדיין, כדי שלא להניע אותה ביותר.

קיבלתי חופש לשני חודשים. ובאתי "העירה" — נסעתי לכודאפשט ההומיה, היפה והיקרה.

ופה נפתחה לפני התהום האנושית בכל רפשה ומוראה.

כודאפשט היא העיר העליזה השניה במדרגה אחרי וינה. חיי הלילה שלה מפורסמים למדי. החברה החיה חיי לילה — עולם בפני עצמו היא. ממשלה בתוך ממשלה. יותר מחמשת אלפים איש חיים פה את חייהם בלילה. רובם אנשי-אמנות שונים — ואחריהם כרוכים קלי-הדעת, מתחוללים ומבזבזים-כסף וחיים מכל המינים.

כודאפשט אינה צריכה לפנות וללוות קצת הוללות משכנותיה.

ואולם מה שנעשה כעת, בשעת המלחמה — הרי זה כבר לא מעשה-הוללות, כי אם רציחה. רציחת כל מין רגש אנושי ויחס כבוד מינימאלי כלפי אותם המיליונים הסובלים בעד ההוללים האלה והמתים באלפי מיתות משוננות בשביל להגן על שלומם ואורשם ושכרונם ביין, בכסף ובנשים.

and respect for the millions suffering for these merry-makers, enduring fiendish tortures of hell, meeting all sorts of horrible, unnatural deaths, in order to guard their peace and happiness and preserve them in their drunken orgies.

I had long been thoroughly familiar with night life, but now I began to discover new people, altogether different creatures. Human parasites, who took pleasure in considering everyone from the front as legitimate prey. At the beginning of the war, the opposite had been the case. A soldier was aware of his superiority, the superiority of the sacrifices laid upon the altar of the city. And those worms of people, the dregs and scum of war, who had bribed their way out of war service, dragged their tails between their legs and respected those who were suffering in the muddy trenches, where death lurked. But now, it seemed that they had become accustomed to war. Hence, when they saw that there was no longer any imminent personal danger, and that the gay life continued its normal course, they got up on their hind feet and rebelled against their "slavish subjection" to righteousness, honor, and love for us.

What stunned me more than anything else was this most horrible fact—the total absence of loyalty on the part of soldiers' wives to their husbands at the front. And the satisfaction they got out of it. The only connection one could ascribe or conceive to exist between them and their husbands was their vaunting of "my husband's valor on the field of honor."

The native city woman strolled arm in arm with her prisoner, whom she had had set free on her assurance that she needed him for "housework." She lived a gay life with him, tasting the sweets of forbidden living, and in the meantime boasting, as she sighed lecherously, "Why, yes, of course, my husband is bravely defending the Fatherland. He already has three gold medals!"

And she continued to lust after her prisoner.

But with us who had come out of that hell alive, they compared themselves far better. On rare occasions they even preferred us to their Russian captives, and this, too, they sanctimoniously garbed in the cloak of untainted patriotism.

"I hate the Russians," one woman acquaintance of mine

said one night in a coffee house, as she ogled me with her beautiful eyes. "And I hate their whores, too, because they haven't an iota of patriotism; instead of 'taking care' (that is the expression she used) of our wounded heroes while they are convalescing and giving them"—and she smiled at me with the sweetness of both her mouth and breasts—"their love, they cuddle up with the enemy! Phew! Well, how do you feel? How did you get your wound?"

I ate and suffered—and remained silent.

She helped me carve the cutlet on my plate.

I suffered and kept quiet.

She tried to put a piece in my mouth with the fork.

I could not endure it any longer. I sprang up and shouted: "Waiter! Get this whore away from my table!"

Everyone present was shocked. Even the dancing stopped for the moment.

I paid my bill and departed.

The city no longer understood such resentment.

* * * * *

I took a stroll through the city but was afraid to visit my friends. Even my very good and intimate friends.

I looked up my Mansy and paid her a surprise visit. She was a nurse in a hospital. She fainted dead away. The doctors told me nice things about her. They had always marveled at her devotion to the wounded soldiers. She refused to attend any other class of patients. When they tried to transfer her to a civilian hospital, she threatened to resign.

She was working under an assumed name. For her real name was notorious as that of a light-headed dancer. More than one doctor had tried to seduce her. But she was very dangerous. She immediately reported these men to the chief surgeon.

"Sacred serpent" they called her.

My Mansy—the "harlot."

"Why didn't you write me oftener, Mansy?"

"Why? So that you should yearn for me there in passionate helplessness? Is that all you men need there?"

"You men!" she said. How she understood the soul of the unfortunate soldier!

חיי הלילה היו ידועים לי ידיעה מובהקת מאז, אך כעת מוצא אני אנשים חדשים, כריות חדשות לגמרי: בני-אדם-תולעים, המוצאים הנאה מיוחדת ביחס הבזו שלהם אל כל הכא מן החזית. בתחילת המלחמה היה להיפך: איש-הצבא הרגיש ביתרונו, ביתרון קורבנותיו שהוא מביא על מזבח העיר. והתולעים הללו, שלפני-המלחמה, בני-הפרוטקציה השונים כיוצא אז את זנב-כלכם והרגישו כבוד לסובלים שם בכורי-הרפשי-המוות. וכעת — כנראה שכתחילה התרגלו לדבר ואחר-כך, כשראו שאין סכנה יותר וחיי האושר הולכים במסלולם הטבעי — "התעלו", התקוממו נגד "העבדות" שלהם ומרדו בכל רגש היושר, הכבוד והאהבה כלפינו.

אך יותר מכל מדהימה וממיתה אותי העובדה הנוראה ביותר: חוסר יחסן של "נשי-הצבא" אל בעליהן שכחזית שם. ושביעת-רצונן מכל

העניין. "היחס" היחיד שאפשר לקבוע אצלן אל בעליהן הוא: ההתגדרות שלהן ב"גבורת בעלי שם בשדה-הכבוד".

מתהלכת היא הגברת אזרח שרובה יחד עם השבוי שלה, שפדתה אותו על אחריותה "כשביל עבודת-הכית שלה", חיה איתו חיים טובים, חיים-אטורים נעימים וכינתיים מתפארת היא באנחת-זנות:

— הי, כן-כן. גם שלי שם מגן על המולדת בגבורה. יש לו כבר שלוש מדאליות זהב!

וממשיכה לעגוב על השבוי שלה.

ואלינו, פליטי-הגיהנום, מראות הן בכל-זאת יחס יותר טוב: לפעמים רחוקות מעדיפות הן היפהפיות אותנו גם על שבוי-מלחמה רוסי. — וגם את זה מלבישות הן טלית כשרה של פאטריוטיות טהורה.

— אני שונאת את הרוסים — אומרת גברת אחת (מכירה שלי):

כבית-הקפה בלילה, כשהיא מעגבת עלי בעיניה היפות — ויחד עימהם שונאת אני את הזונות שלהם, שאין להן כל רגש פאטריוטי ובמקום

"לטפל" (כך אמרה: "לטפל") בניבורינו הפצועים בשעת הבראחם, כריקונוואלסנטים שלנו, לתת להם (ופה היא מחייכת עלי במתיקות

פיה ושדיה) — לתת את אהבתן להם, מתרפקות הן על האויב! — פוי!

— נו, מה שלומך? איך הפצע שלך?

אני אוכל וסובל — ושותק.

והיא עוזרת לי לחתוך את הקציצה שבצלחתי.

אני סובל ושותק.

והיא מנסה לתת לי את הפרוסה כמזלג אל תוך פי.

פקעה סבלנותי. אני קם וצועק:

— מלצר! קח את הזונה הזאת מעל שולחני!

מבוכה בכל האולם. גם הריקוד נפסק לרגע.

אני משלם ויוצא

העיר כבר אינה מבינה מהו הרוגז הזה.

אני מתהלך בעיר ומפחד לבקר אצל מכירי. אפילו אצל מכירי הכי טובים וקרובים.

אני מחפש את מאנסי שלי ומפתיע אותה בכיקורי: עובדת היא כבית-החולים. היא מתעלפת.

5. מחלימים.

הרופאים מספרים לי טובות עליה. כולם מתפעלים כל הזמן על מסירותה לחולים פצועים. כל חולה אחר אינו מעניין אותה. רצו להעביר אותה לבית-חולים אזרחי — על זה אמרה להתפטר.

ועובדת היא לא בשמה האמיתי. שמה האמיתי הן ידוע מעל כימת הרקדניות קלית-הדעת.

לא רופא אחד יפה ניסה להעביר אותה על דעתה. מסוכנת היא מאוד: כל הניגש אליה כמחמאה חשודה — מיד היא מוסרת אותו לרופא הראשי.

"נחש הקודש" — קוראים לה כולם.

מאנסי "הזונה" שלי.

— מדוע לא כתבת לי יותר מאנסי?

— למה? כדי שחתגעגע עלי שם געגעועי אין אוניס? רק זה חסר

לכם שם?

"לכם" — אמרה. כמה היא יודעת את נפש החייל האומלל.

She received an indefinite furlough on my account. As long as I would be there.

She was always crying. Her eyes were constantly tear-filled. "What shall I give you? What do you wish of me? Ask me for something."

"What shall I ask of you, silly?"

"Take what you want of me. Take my body, my soul, my life. I have tried constantly to be pretty and healthy just for you, using no paint, powder, or cream. No. I ate a lot and worked hard, even though I had no taste for such things; but I tried my best to eat, so as to be healthy and pretty. Everything for you. Everything. Tell the truth—do I look pretty to you?"

"Very pretty, Mansy."

"Tell the truth. For if you don't, if I don't please you, then I'll get you another woman, a very pretty one. Tell the truth."

"You're stupid, Mansy. There isn't another woman as pretty as you in this entire accursed city."

She wept.

"Why don't you declare peace? It's about time. I'm tired of it all. I'll go mad."

"If you love me, Mansy, calm yourself and continue to live a healthy, good life. Eat, drink, and be pretty, Mansy. If you really love me."

She reflected for a moment and said, "Love you? I don't know. I love not only you alone, but all you men over there. Why do you suffer there? For whom? To what end? Why? Wherefore? It's horrible!"

"Come, Mansy. Let's have a drink. Let's drink your favorite liqueur, cherry brandy mixed with cointreau. Come on."

"I won't drink. Since you entered that hell, I haven't had even a thimbleful. It isn't necessary."

That was the most sacred of all sacrifices.

And they called her a harlot.

A few days ago, the upright woman, the pure native-born citizen. And today it is she, the frivolous dancer.

The next day, I paid a duty call. I visited the wife of my friend, Color-bearer Diula Kerack. He was a sculptor and painter. Once we had agreed that whoever got a furlough first

should visit the other's relatives back home. I sent her a note. I wanted to bring regards from her young husband.

She waited for me impatiently. But as soon as I had entered and was seated near her for a few minutes, I was amazed to discover her attitude toward her husband. It was not particularly warm. And I knew how ardent her passion had been for this man with whom she had been living not more than a few months when the war came and tore him out of her arms.

And now she was more interested in me than in him.

I told her how her husband was getting on. I carefully avoided describing all the misfortunes in detail, so as not to cause her undue suffering.

But she persisted in making me the center of her attention.

As a last resort, I unfolded the entire book of our sufferings at the front, and especially those of her husband. I took especial pains to explain that submerged and hidden in that hell was the greatest anguish of all—woman, and a husband's jealousy of his wife, the fear and the terrifying thought that she might be interested in some other man. "Jealousy at the front," I explained, "isn't ordinary jealousy. It is the inquisition of the soul in which all torments are centralized at one and the same time; passionate longing, sexual suffering, and the mortification of a male. Especially the feeling of humiliation. The terrible mortification that she might be kissing some wastrel, some good-for-nothing, who had evaded war service.

"And especially for your husband, an able artist," I explained to her, "the realization that his young wife might betray him through some stupid fellow with a wax-pointed mustache—that was the most terrible of all suffering."

She listened, suddenly rose, and sent off the maid. She closed the door, returned to me, sat down directly opposite, and looked into my eyes as her knees touched mine, as though undesignedly.

"Then you are an artist, too . . ."

I jumped to my feet, my brain dizzy and confused with pain, anger, and shame. I shut my eyes for a moment. Then I said, "What shall I tell Diula for you?"

"What shall you tell him?" she stammered. "What shall

היא קיבלה חופש בזכותי לזמן בלתי-מוגבל. עד שאני אקצא פה.

כל הזמן בוכה היא; עיניה אינן פוסקות להיות לחות.

— מה אתן לך? מה אתה מבקש ממני? בקש דבר-מה.

— מה אבקש ממך, פתיה?

— קח ממני מה שאתה רוצה. קח את גופי, את נפשי, את חיי. אני כל

הזמן השתדלתי להיות יפה ובריאה בשבילך, לא בצבעים ובפוררה ובשמן. לא אכלתי הרבה, התעמלתי הרבה — אף כי לא היה לי תיאבון וחשק לדברים הללו, אך התאמצתי בכל כוחי לאכול, להבריא וללף. הכל בשבילך, הכל. — אמור את האמת: היפה אני בשבילך?

— יפה מאוד, מאנסי.

— אמור את האמת. יען כי אם לא — אם אינני מוצאת חן בעיניך,

כי אז אביא לך אשה אחרת, יפה מאוד. אמור את האמת.

— טיפשה את, מאנסי. אין יפה כמוך בכל העיר הארוורה הזאת.

היא בכתה.

— מדוע אינכם עושים כבר שלום? כבר נמאס לי כל זה. — אני

אשתגע.

— אם את אוהבת אותי מאנסי — הירגעי וחיי גם הלאה חיים

בריאים וטובים. אכלי ושתי והתייפי, מאנסי. אם את אוהבת אותי.

היא הרהרה רגע ואמרה:

— אותך? אינני יודעת. אני אוהבת לא רק אותך, כי אם את כולכם

שם. למה אתם סובלים שם? בשביל מי? בגלל מה? מדוע? למה? אוי,

אוי, אוי לחיי!

— בואי, מאנסי, נשחה דבר-מה. נשחה את המשקה החביב עליך:

שרי-בראנדי מעורב בקואנטרו. בואי.

— לא אשתה. מאז נכנסת אל תוך התופת היא לא שתיתי אף

כמלוא אצבעון. לא צריך.

זה היה הקורבן הכי קדוש.

הנה: הוונה.

לפני ימים אחדים: ההיא, האשה הישרה, האזרחית הטהורה. והיום:

זו, הרקדנית קלת הדעת.

למחרת מילאתי חובה: ביקרתי אצל אשתו של ידידי הדגלן דיולה

קראק. פסל אמן וגם צייר בכיחו. פעם התנינו תנאי: אשר יקדים את

חברו בחופש, יבקר את קרוביו שם. שלחתי לה מכתב: רוצה אני להביא

לה ברכת שלום מאת בעל-נעוריה.

היא חיכתה לי בכליון-עיניים. ואולם תיכף כשנכנסתי וישבתי אצלה

רגעים אחדים, התפלאתי ליחסה אל בעלה. יחס לא חם ביותר. ואני הן

ידעתי אותה ואת אהבתה החמה אל בעלה, שסך הכל הייתה חיה איתו

לא יותר מחודשים אחדים, יען באה המלחמה וגולה אותו מזרועותיה.

וכעת יותר משהיא מתעניינת בו — מתעניינת היא בי.

ואני מספר לה על חיי בעלה. נוהר אני, שלא לספר את כל המצוקות

כמו שהן. כדי שלא לצער אותה ביותר.

והיא בשלה: אני.

ולכסוף אני פותח לפניה את כל פרשת היסורים שלנו שם, ושל

בעלה ביחוד. ומתאמץ לבאר לה, שביסודו של אותו הגיהנום שם ספון

צער כל הצערים: האשה — וקנאת הבעל לאשתו; הפחד והרעיון

הנורא, שהיא אולי נוטה לגבר אחר — הקנאה שם בחזית — מבאר

אני לה — אינה קנאה סתם. זאת היא אינקוויזיציה נפשית, שכל

המכאובים מתרכזים בה ביחוד: געגועי-אהבה, יסורי-הגברות, ועלבון

הגבר. וביחוד: עלבון. העלבון הנורא, שהיא אולי מנשקת גבר בטל,

שֶׁלֶף-המלחמה, בעל נפש ריקה — — —

— וביחוד בעלה: האמן בחסד. — מבאר אני לה — ההכרה,

שאשת נעוריי תגוד בו בידי איזה בר-נש מטומטם בעל שפם מסולסל

— זה נורא יותר מכל.

היא מקשיבה — ופתאום קמה, שולחת את המשרתת לאיזה מקום;

אני שומע: היא סוגרת את הדלת, שבה אלי, יושבת ישר בעיני, ברכיה

ונוגעות "דרך אגב" בכרכי ואומרת:

— הן אתה גם כן אמן בחסד — — —

קמתי במוח מבולבל מכאב וזעם ועלבון ביחד. עצמתי את עיני

לרגע — ואחר-כך אמרתי:

— מה למסור לו לדיולה?

— מה למסור לו? — גמגמה — מה למסור לו? מסור לו — שאני

מחכה לו. שיצירותיו הן בסדר. — ומה עוד? לא כלום. אני מחכה לו.

you tell him? Tell him—that I am waiting for him. That his *objets d'art* are in good order. And what else? Nothing at all. I am waiting for him."

"Good," I said, and departed with deep revulsion.

Everything went black. What should I tell that miserable fellow?

I would lie to him with every fiber of my being.

I decided that it was impossible to spend more time there. I simply had not the strength to endure it. The city of whoredom had stripped off its clothes, including its filthy chemise, and cavorted wantonly like a shameless bawd. I had to leave.

But what would Mansy say about this pure soul of mine in the midst of a city of harlots?

Yet to remain there meant undergoing the tortures of a captive in exile.

• • • • •

A few days later I determined to return to the front and not take full advantage of my furlough.

I drank until I was drunk.

I boarded an electric streetcar, somewhat under the weather, and rode on. Suddenly I noticed a young woman smiling at me. Soon she came over to introduce herself. She said she knew me, although I did not know her. Her husband was at the front. For some time she had been wanting to make my acquaintance. Even before the war.

"This time you won't get away from me!"

I got off the tramcar. She did, too.

She invited me to her home. She was all alone.

At first I had wanted to ask her in which sector her husband was fighting. But upon second thought I changed my mind. Why should I? It was best that I knew nothing.

"How long has your husband been at the front?"

"About two years."

"Well, does he know that his wife is unfaithful to him?"

I asked point-blank.

"What difference does it make to me whether or not he knows it? Suppose he should die? Suppose he were dead already?"

I left her without saying good-by.

But as the devil would have it, I met her again the next day. She greeted me disdainfully.

"I didn't believe you were such a coward."

She examined my collar for a minute and said, "So you belong to the 65th Regiment too! I have a friend in that regiment, Color-bearer Segedi. He is here now. He was wounded and has recovered."

"Who? Color-bearer Segedi? Where is he? When was he wounded?"

"Two weeks ago. A slight wound. If you want to see him, please come to my home tonight. He boards with me."

And she added, smilingly, "He isn't as romantic as you are. He is a soldier. And an officer!"

There was a bitter taste in my mouth.

"And he? He knows that your husband is at the front?"

"Does he know? He's my husband's best friend. My husband is in the 66th. That's in your sector."

I was determined to see my comrade in arms, Color-bearer Segedi, so I was forced to visit her that night. I found him there. He was actually living with her.

I said nothing to him, but in my heart I was convinced that he was a doomed man.

The next morning I requested headquarters to send me back to the front.

— טוב — אמרתי ויצאתי כגועל-נפש עמוק.
עולמי חשך בעדי. מה אספר לו לאותו אומלל? אשקר לו בכל כוחי

והחלטתי שאי-אפשר לי להישאר פה זמן רב. פשוט: אין כוח לשאת את כל אלה. העיר הזונה התפשטה את כל מלבושיה עד כותונתה המלוכלכת והיא רוקדת את ריקוד הנאפופים שלה בלי כל כושת. — עלי לשוּב.

אך מה תגיד לזה מאנסי? הנפש הטהורה שלי פה בעיר-הזונות הלזר?

ואולם להישאר פה — מצוקת-כבל היא לי.

עברו יומיים ואני החלטתי לשוב חזרה. חזרה: אל החזית. לא להשתמש בחופש הנחון לי. "חופש"?

שתיני לשוכרה.

אני עולה על החשמלית שיכור קצת ונוסע. פתאום רואה אני אשה צעירה מחייכת כלפי. היא לא חיכתה הרבה, ניגשה אלי ומציגה את עצמה: יודעת היא אותי, אף כי אני אינני יודע אותה. בעלה נמצא בחזית. — היא מזמן רצתה להכיר אותי. עוד לפני המלחמה.

— כעת אדוני לא יימלט מידי! — אומרת היא בחכיכות.

אני יורד מן הטראם והיא איתי יחד.

ולא עברו רגעים — והיא מזמינה אותי אל ביתה. היא יחידה בכית. כתחילה לא רציתי לשאול אותה איפה בעלה נמצא, כעת החלטתי לשאול. — ואולם תיכף ומיד נמלכתי בנפשי: למה? מוטב לי שלא אדע כלום.

— כמה זמן נמצא בעלה בחזית?

— מזה שנתיים.

— נו, והוא יודע שהגברת כוגדת בו? — שאלתי בלי כל חוכמות. היא לא באה במבוכה כלל.

— מה איכפת לי, אם הוא יודע או לא? ואם הוא ימות? או אולי כבר מת?

עזבתי אותה מבלי להגיד לה שלום.

ואולם מעשה שטן: למחרת שוב נפגשתי איתה. היא קיבלה אותי בלעג:

— לא האמנתי שאדוני הוא פחדן כזה.

היא בודקת כרגע את צווארוני ואומרת:

— הנה גם אדוני הוא בן הרגימנט השישיים וחמישה! יש לי מכיר מן הרגימנט הזה: הדגלן סגדי. הוא פה כעת. היה פצוע והבריא.

— מי? הדגלן סגדי? איפה הוא נמצא? מתי נפצע?

— לפני שבועיים. פצע קל. אם אדוני רוצה לראותו — בבקשה לבוא אלי הערב. הוא לך אצלי.

והיא מוסיפה בכת-צחוק:

— הוא אינו רומנטיקן כמו אדוני. הוא חייל. קצין!

הרגשתי כעין מרירות שבגועל כפי:

— והוא? הוא יודע, שבעלך נמצא בחזית?

— אם הוא יודע? הוא ידידו הטוב של בעלי. בעלי הוא בן הרגימנט השישיים ושישה. זה בשכנותם שם.

החלטתי לראות את "חברי" הדגלן סגדי — ומוכרח הייתי לבקר אצלה בלילה. מצאתי אותו שם. הוא באמת גר אצלה.

לא אמרתי לו כלום — אך בלבי החלטתי, שבן-מוות הוא.

ועוד באותו יום ביקשתי מאת הקומנדה, להחזיר אותי אל החזית.

106

הַמְשֵׁפֵט

שמחת ההתראות בחזית עברה כל גבול. לאדם שלא ניסה בזה אין לו מושג על דבר השמחה הזאת. יש בשמחה זו יותר מן העיצבון מאשר מן השחוק. אך מלאה היא אהבה, אהבה שאין דוגמתה מחוץ לחזית. המשרת שלי עמד נדהם בהופיעי לפניו. עמד רגעים אחדים ושתיק. לא עצר כוח אפילו להתייצב לפני בעמידת-הכבוד הראויה והרגילה. עמד אילם ועיניו זלגו דמעות.

— נו, פאלי, מה שלומך?

הוא לא ענה, בלע את רוקו ושתיק.

— פֶּבֶד, אינפאנטריסט גֶּרְגוּ פאל!!

הוא התאבן כדין וגמגם בחיוך שבעיניו הלחות:

— אדוני הדגלן, מודיע בהכנעה: ברוך הבא!

— נוח, אינפאנטריסט גֶּרְגוּ פאל!!

הושטתי לו את זרועותי.

כרגע התאספה מסביבי כל החבריה. שישים ואחד איש. — ולשאלות לא היה קץ וסוף. כל אחד שאל, אולי במקרה ראיתי שם את אמו, את אחיו, את אביו, את אהובתו, את כלתו, את אשתו, את ידידו ומה שם החיים בכלל? ואיך שם הכל? ומה דבר השלום? ביחוד: מה דבר השלום? יהיה או לא יהיה פעם שלום?

מצאתי גם שינויים קלים בתוך החבריה: אחדים עלו למעלה, אחדים קיבלו מדאליות — יען כי בינתיים "לא נם ולא ישן שומר המולדת".

שניים נפצעו: הדגלן סגדי והטירולי הארוך והתמים.

— הטירולי נפצע? איפה הוא?

— בבית-החולים. פצע אָנוּש מאוד. יריה בבטן. למזלו רק מן הצד.

יש כבר ידיעה על אודותיו. הוא הולך ומתרפא. — הוא השאיר לאדוני מכתב.

— מתי כתב אותו? בפצעו?

— כן. זאת אומרת: לא. כשנפצע היה מונח עוד פה בכור זמן-מה

ואז ביקש מאיתנו, שנכתוב מה שהוא יקריא לפנינו. ואנו כתבנו.

מסרו לי את המכתב. הטירולי היקר מבקש ממני, שאקבל את

מכתביו, שעליו לקבל מביתו. וכיחוד מאת אהובתו. והוא מבקש,

שאפתח את מכתביו ואקרא אותם ואם יהיה ביניהם מכתב תכוף

— שאשלח אותו לו לבית-החולים תיכף ומיד.

למה זה — לא הבינותי.

ביקר אצלי הדגלן קראק האמן-הפסל. מה מאושר היה לשמועה, שנפגשתי עם אשתו הצעירה.

ואני — חיכי נתייכש לי ולשוני דבקה בו.

סיפרתי לו עליה טובות ונפלאות. "עיניה אדומות מבכי בלתי-פוסק. היא משתגעת מגעגועיה עלי".

וכדומה.

הוא ישב בעיניים נוצצות — אחר-כך ישב וכתב לה מכתב.

אספתי שלושה חברים, ביניהם הדגלן קראק, ומסרתי להם את כל

חיי העיר; זאת היתה הקדמה למה שרציתי לספר על בגידת הדגלן סגדי.

— אחר-כך, מבלי לעקוף הרכה סיפרתי להם על הנבלה. אף אחד

מאיתנו לא פקפק הרכה. פה אחד חרצנו את משפטו למות.

רצינו להפיל גורל: מי מאיתנו יוציא לפועל את פסק הדין. הדגלן

קראק קם:

— לא צריך גורל. אני אוציא לפועל. בהזדמנות הראשונה, בקרב

הראשון אפילו ככלב.

הרהרתי: הנה הגורל. כאילו מרגיש הוא, שזכותו שלו היא זאת

באמת: שאת עלבוננו שלו בעצמו מאת אשתו הוא מכפר בזה.

איזה "מקרים" יש בעולם!

הבאמת מקרים הם ולא יותר?

אחר-כך, בתוך כדי סיפור נודע לי שקראק הוא ידידו הטוב של אותו

הדגלן שברגימנט השישים ושישה, שאשתו כגדה בו עם הדגלן סגדי

הנבל.

וכעת הוא נטל על עצמו לכפר על עלבון חברו ומבלי לדעת זאת

אפילו.

נוכרתי: איפה מרגלית הקטן?

גם הוא קיבל מדאליה. הלויטננט סמרצ'אני, שעלה בינתיים למדרגת אוברלויטננט, הציע אותו על העזה יוצאת מן הכלל. עלה בידו דבר העולה "פעם באלף שנה". הוא הצליח לקשור את הטלפון שלנו עם הטלפון הרוסי שנמשך דרך היער ולא רק לקלוט את הנעשה שם — אלא גם לבלבל אותם ולסכסכם שם בפקודות אחדות! — וזה הביא ניצחון חשוב: כיבוש החורשה. את זה עשה הוא בעזרת שכוי רוסי אחד, שנמלט אלינו אחרי מכות נאמנות שקיבל שם מאת הקצין שלו. השכוי היה משרת אצל הקצין הרוסי ואדונו התעלל בו באכזריות חייית-פרא.

כשמרגלית הופיע לפני ועל חזהו גם המדאליה השניה, התייצב ואמר:

— אדוני הדגלן, מודיע כהנעה: קיימתי מצווה: "וסכסכתי מצרים כמצרים ונלחמו איש באחיו ואיש ברעהו — ומלך עז ימשול-כם נאום אדני צבאות!"

שמחת "הפסוק" עלתה אצלו על שמחת המדאליה עצמה.

עם הדוד אסטרייכר קרה אסון: התפילין-של-ראש שלו נוקבו על ידי כדור. כעת מוכרח הוא להתפלל בתפילין פסולות. קשה לתאר לאדם הרחוק מתפילה את הצער שבמקרה כזה. צערו של הדוד אסטרייכר הביא אותו לידי מלאנכוליה ממש.

כשמסרתי את זה לאוברלויטננט סמרצ'אני, החליט להפתיע את החייל הזקן במתנה: להזמין בשבילו תפילין כשרות. קראנו לו לתלמיד החכם שלנו, למרגלית, והוא ביאר לו לקצין כביאור רחב וטעם זקנים את כל הלכות תפילין לפרטיהן ורקדוקיהן. הקצין המאדיארי הקשיב לו קש-כרכ ואחר-כך אמר:

— מפליא הדבר: היהודי הזקן הזה, במקום לשמוח שמחה עמוקה, שהכדור פסח על ראשו כמלוא זית — מתעצב הוא אל ליבו ש"התפילה" שלו נפסלה. מתחיל אני להאמין, חכיבי, שחיי האדם אינם נגמרים באותו הדבר הידוע לנו בשם מוות. — אולי סוקראטס צודק?

— מודיע כהנעה: גם משה בן-מנחם צודק! — אמר פתאום מרגלית.

1. צירוף שני חלקי פסוקים, מישעיהו יט, ז, ומישעיהו יט, 4.

השתוממתי לשמוע, שמרגלית בחור-הישיבה הוותיק יודע את מנדלסון.

— גם ספרים חיצוניים היו נושרים לפעמים מחיקי — אמר מרגלית בחיוך מלא חשיבות, ותיכף הוסיף — ואולם אני הצצתי ולא נפגעתי. וכו' במקום נשלחה הזמנה ללבוב, העיר הקרובה ביותר אלינו, לשלוח לנו תפילין, הראויות בשביל המהדרין מן המהדרין יחד עם תעודת הסופר סת"ם, המעידה על כשרותן שאין להטיל בה ספק.

כאמכתב לטירולי. אני פותח אותו וקורא; המכתב הוא מאת כלתו מריה-אנה. בין יתר הדברים כותבת היא לו, ש"בחלומה ראתה אותו בלי ידיים ובלי רגליים".

מילא, המכתב הזה אינו תכוף ביותר.

הדגלן סגדי נכנס אל החזית. כמו בדרך נס — יען כי אני לא סיפרתי את הדבר לשום אדם חוץ מאשר לשלושת "השופטים" — נפוצה השמועה החרישית, שהדגלן עשה איזה מעשה נכלה יוצאת מן הכלל שם בעיר. איש לא ידע את מהות הנבלה וגדולה היתה הסקרנות בכור. אנחנו קיבלנו אותו בכבוד אך בקרירות-מוות. הוא כתחילה לא שיער מאין היחס הזה ומדוע? — זכל-זאת כאילו עמד על הדבר מאליו — התחיל לדבר בעקיפין על נשים ופצועים וכדומה, השתדל לעורר צחוק באנקדוטות על עניינים כאלה — אך כולנו נשארנו לו קרים כקרח.

הדגלן קראק השתדל לא להיפגש איתו עד כמה שאפשר, וחיכה כציפיה להזדמנות הקרובה.

וההזדמנות לא איחרה לבוא. טרם שירד השלג הגאליציאי הגדול, שחיכו לו על פי נבואת המטאורולוגיה, התחולל קרב עז בין שתי החזיתות, ובין החללים של הרגימנט השישים וחמישה היה גם הדגלן סגדי.

הרגשנו כעין הקלה כקרב ליכנו.

כיערנו את הרע מקרבנו.

מֵאֲדָם פּוֹמְפָדוֹר

"Madame Pompadour"

AFTER that last battle the question of heroism in general and of Jewish heroism in particular again became the order of the day. Only now it was in a different form, in an improved form, although the questioners did not consciously intend to improve it.

"What is it that makes the Jews indifferent about their lives, and carefree; that turns them into people to whom nothing makes any difference and who have nothing to lose?"

Such was the form of the question. That the Jews distinguished themselves in valor more than all the rest, even more than the pure Magyar peasants, no one any longer had the slightest doubt. Many recent instances would not permit the eradication of this unpleasant reality. Since it was impossible to doubt the fact, then one must, at least, find the reason for it. To find the reason meant to remove the aura of glory from the incidents. Analysis is fundamentally unsuited to displaying the object analyzed in its finer condition. On the contrary, analysis reveals things as through a microscope, and through a microscope the face of the most beautiful woman in the world becomes nothing but perforated and hairy goose flesh.

At first they said that the Magyar Jew learned valor from his Magyar countrymen. That would have been a reasonable explanation were it not for the fact that the despised Galician Jews had also of late performed deeds of valor a bit out of the ordinary.

Afterwards they said that it was not really bravery that brought them out on top, but cunning. They tricked the enemy at the psychological moment, just as they tricked the *goy* back home in business.

In this there was evidenced the popular logic, except for those victories into which no amount of logical effort could drag the factor of cunning. Even so, unvarnished deceit was not held cheaply at the front. The work of the generals was mostly trickery. Of course, it was called "strategy." But the bravery of the Jewish Captain Schlesinger (at home he had been a physician, but in the army he volunteered for front-line service only) certainly was not trickery, when it saved the Fifteenth Division from annihilation. It was sheer manly heroism. In the battle for the village of Tolna on the Dniester, after the entire division had been forced to retreat, he remained in the village alone with his company as though quartered in a fortress; and until the division sent him reinforcements at the end of about a week, with his "fortress" as a base, he made constant sallies against the enemy, who surrounded him like locusts about a little garden. For an entire week this action prevented the capture of the town and the bridge—until the division began seriously to doubt that his company had been wiped out and to believe instead that the men were still alive, so that they finally sent the urgently needed reinforcements.

We crossed the Dniester, the largest and most important river on the entire front.

In Captain Schlesinger's company most of those who distinguished themselves and won decorations were also Jews. And proudest of the Jews were their Magyar comrades, who could not praise them enough.

There were many, many more similar victories.

There was our little Jew, Lance Corporal Margolis, the emaciated telephone operator. He certainly was as sly as a serpent, and yet it was impossible to state positively that cunning alone played the chief role in his most recent performance of duty. The ingenious idea to connect our tele-

אחרי הקרב האחרון הזה שוב צפה ועלתה שאלת הגבורה בכלל ושאלת גבורת היהודים בפרט. ואולם כעת כבר בצורה חדשה, בצורה מתוקנת, אף כי השואלים לא התכוונו לחקן אותה.

— מהו הדבר, העושה את היהודים לאדישים לגבי חייהם, לקלי-דעת, לבני-אדם, ש"הכל אחת להם" ושאינ להם מה לאבד?

כזו היתה צורת השאלה. פירוש: כזה, שהיהודים מצטיינים יותר מכל, אפילו מן המאדיארים-הקאלוויניסטים הטהורים עצמם, כמעשי גבורה — כזה אין איש מפקפק כבר. העובדות על גבי עובדות, וכיחוד בזמן האחרון, אינן נותנות לסרס את המציאות הבלתי נעימה. ואם אי-אפשר לפקפק בעובדה עצמה, הרי צריך לכל הפחות למצוא את הסיבה לכך, למצוא את הסיבה, פירושו: להסיר את אור הגלוריה מעל פני הדברים ולנתח אותם. והניתוח אינו מסוגל בשום אופן להראות את הדבר המנותח בצורתו היפה. להיפך: הניתוח פותח את הפנים ומראה את הדברים דרך המיקרוסקופ — ודרך המיקרוסקופ הרי פני האשה הכי יפה בעולם אינם אלא עור-אווזה נקבובי ושעיר.

כתחילה אמרו: היהודי המאדיארי לומד את הגבורה מאת בני-ארצו המאדיארים. זה היה מתקבל על הדעת — לולא היהודים הגאליציאים הבזויים, שגם הם הראו בזמן האחרון גבורות לאו דווקא רגילות.

אחרי-כן אמרו: לא גבורה היא בעצם מה שהיהודים מנצחים בה אלא עורמה. מרמים הם את האויב בשעת הצורך, כשם שמרמים הם את "הגוי" שם בביתם במסחר וממכר.

גם כזה יש היגיון "ידוע" — לולא אותם הנצחונות, שעם כל התאמצות הגיונית אי-אפשר להכניס בהם את העורמה — אף כי העורמה כשהיא לעצמה אינה מן הדברים הווליים בחזית, להיפך: עבודת המצביאים רובה מעשה-עורמה היא. לזה קוראים בשם "חוכמת-האסטרטגיה", כידוע. אך גבורתו של שר-המאה היהודי

שלוזינגר (שם בביתו רופא ופה בצבא התנדב אל מלחמת החזית דווקא) ודאי שלא העורמה שבה הצילה את הדיביזיה החמש-עשרה מתבוסה — אלא אך ורק גבורתו האישית: במלחמה בעד העיירה טולנה שעל-יד הדניסטור — אחרי שכל הדיביזיה מצאה לנכון לסגת אחורנית — הוא נשאר בעיירה לבדו עם הקומפאני שלו כמו במבצר, ועד שהדיביזיה שלחה לו עזרה משך שבוע ימים — סידר הוא הסתערות מתוך "המבצר" שלו כלפי האויב שהיה מקיף אותו כארבה את הגן הקטן, ומשך שבוע ימים עזר בעד כיבוש העיירה וגשר-הנהר — עד שסוף-סוף התחילה הדיביזיה לפקפק בתבוסתו, להאמין שהקומפאני שלו חיה עדיין ושלחה לו את העזרה הדרושה.

ואנו עברנו את הדניסטור. — את הנהר הכי חשוב והכי גדול שבכל החזית הגדולה.

ובקומפאני של שר-המאה שלוזינגר שוב פעם היה רוב המצטיינים והמקבלים מדאליות — יהודים. וכיחוד החגאו ביהודים הללו — חבריהם המאדיארים, שלא גמרו עליהם את ההלל.

ועוד כמה וכמה נצחונות כאלה.

והנה היהודון הקטן שלנו: הגפרייטר מרגלית, הטלפוניסטן הכחוש. הוא ודאי שערום הוא כנחש, ובכל-זאת, בשום אופן אי-אפשר להגיד, שמעשה-הטלפון שלו האחרון אין בו תפקיד אלא לעורמתו בלבד. הרעיון לקשר את הטלפון שלנו בטלפון של האויב — לזה לא נחוצה כל עורמה. כל טירון יודע, שזה דבר מועיל שיכול להביא תועלת מרובה. העיקר הוא: להוציא את העורמה הזו למעשה, לפועל. לזחול על ארבע כארבע מאות פסיעה, להתקרב אל האויב עד ל"תחת חוטמו" — ושם לעשות כאדם העושה בתוך שלו.

phone wire with that of the enemy did not require cunning. Every rookie knew that. The main thing was to bring this cunning into active realization. To crawl forward on all fours for about four hundred yards right under the enemy's nose, and go about his business there as unconcerned as though he were among his own men: that was something else again.

And there was the report in the official army weekly that the members of the Hungarian student organization, Maccabee, had enlisted. They did not scatter to join up with the various regiments constituted according to the districts of their birth. Instead they did a very fine thing. They organized themselves into one regiment and went forth as a unit to do battle with the Cossacks in the Carpathians, where they really performed marvelously heroic deeds. And, of course, it was to be taken for granted that, massed in a single unit, they were bound to lose more men, incomparably more, than if they had broken up and each had become one of hundreds in a different regiment.

They were the fellows known as Zionists, whose patriotism was questioned, sometimes even by non-Zionist Jews.

The question again became a subject for discussion, despite the desires of those who participated. It reached such a stage that one of the officers thought it quite all right to turn to me with a silly, frank question.

"You already have three important decorations. Now you're a philosopher. Tell me . . ."

What he asked was a mere mumble of words, which it was impossible even to repeat in logical sequence.

Suddenly I said to him: "Do you know the secret behind it all? Your hatred for us. Nothing more. You have the power to hate us, but we have only one means to avenge ourselves upon you—our bravery. Engulfed as we are in such bestial hatred, there isn't really much to lose. Sometimes we are seized by the feeling and the realization that it is better to die like a dog than to live amidst such hatred, for which there is neither rhyme nor reason!"

It was the first time that truth had escaped my lips without equivocation.

And it helped us to a considerable degree. He repeated my

words to his fellow officers, and after lengthy discussion a campaign was launched to desist from hating the Jews.

"Destroy the cause and you'll destroy the effect"—bravery.

That's quite an interesting process. The struggle of envy with hatred. And what is even more interesting is the fact that envy and hatred have conflicting and diametrically opposed interests.

Whichever way it was, the citation of the Jews established peace and quiet among the various "pure races" in the Austro-Hungarian-Serb-Ruthenian-Bosnian-gypsy army. In this army of Babel, composed of about twenty different peoples who for many generations had been living within indistinct boundaries that were now rapidly disappearing—in this army of Babel they spoke of race purity! A pure Magyar, a pure Italian, a pure Rumanian, and, above all, a pure Austrian! What wonder then, if as a consequence, the gypsy corporal, Lotzi Gentsche, prided himself on being a *pure gypsy*!

As a matter of fact, he might really have been the only one among them all who had the right to boast of his pure stoek.

Whatever the case might be, however, Jewish daring was "Jewish impudence." Their bravery was similarly dubbed "Jewish panic." But there were many who objected to this vilification. To call an onslaught against the enemy "panic"? Panic makes one flee in retreat and not storm forward.

Only First Lieutenant Smertschani, tongue in cheek, kept smiling at these philosophical discussions. Until once he lost his temper. "You're traveling in circles, beating around the bush, and sometimes you appear to be doing it deliberately to keep from seeing the simple truth and the only possible explanation: the Jews have been yearning for the past two thousand years for a national life, for a life of bravery, heroism, epic achievement, in which their pristine historic splendor and glory would return to them. For two thousand years they have been yearning for a homeland in thousands of different ways: now in prayer, now in the land of Israel, now in the setting up of some mystic, some chassidic *rebbe* as king to make obeisance to. I would go so far as to say that the Magyar patriotism of our Hungarian Jews is but a single consuming desire to be absorbed in the glory of Hungary, to share in its

והנה החדשה שבעיתון הצבא הרשמי: חברי הסדרות הסטודנטים בהונגאריה, "המכביה", התנדבו למלחמה בלי גיוס. ולא התפזרו כל אחד לרגימנט שהוא שייך לו על פי הפלך שבו נולד, אלא עשו מעשה רב: הסדרו כולם ברגימנט אחד וככה יצאו לקראת הקוזאקים בקארפאטים והראו נפלאות ממש. — והן ברור הדבר, שבצורה קומפקטית כזו, כולם ביחד, ודאי שיאבדו יותר — באין השוואה יותר! — מאשר לו התפזרו וכל אחד היה מעורב בין מאות אחרים. ואלה הם — הלא הם אותם היהודים הידועים בשם "ציונים":

ושפאטריוטיותם מוטלת בספק לפי שיחות הבריות ואפילו לפי שיחות היהודים עצמם, אלה שאינם ציונים.

והשאלה צפה שוב והיתה לשיחה. על כורחם של המשוחחים. הגיע הדבר לידי כך, שאחד הקצינים מצא לנכון לפנות אלי בשאלה גלויה וטיפשית:

— יש לך כבר שלוש מדאליות חשובות. והן אתה פילוסוף. אמור לי — —

ומה ששאל לא היה אלא גמגום, שאי אפשר אפילו למסור אותו בהגיון. אמרתי לו פתאום:

— אתה יודע מה סודו של הדבר? השנאה שלכם אלינו. לא יותר. לכם ישנו הכוח לשנוא אותנו ולנו אין אלא כוח אחד לנקמה בכם: הגבורה שלנו. בשנאת חיות רעות כזו באמת אין מה לאבד. לפעמים תוקף אותנו הרגש וההכרה, שטוב למות אפילו ככלב, מאשר לחיות בחך שנאה כזו שאין לה כל טעם וכל היגיון!

זאת לי הפעם הראשונה, שאמת זו נפלטה מפי בכל פשטותה. וזה השפיע במידה מרובה: הקצין הזה מסר את דבריו אלה לחבריו — ואחרי שיחות ארוכות התחילה תעמולה, לחדול מן השנאה ליהודים.

— "תחלל הסיבה ויחדל המסוכב": הגבורה.

זה פרוצס מעניין למדי: התגוששות הקנאה והשנאה. — והמעניין כזה עוד יותר: הנה מקרה, שהקנאה והשנאה אינטרסים מתנגדים יש להן!

איך שהוא — והצטיינות היהודים הדריכה מנוחה את בני "הגזעים הטוהורים" השונים שבצבא האוסטרי-הונגארי-סרבי-רוטיני-בושניאקלי-צועני. — בצבא-ככל זה, המורכב מכעשרים עם, החיים זה דורות חיי גבולות מטושטשים וההולכים ומיטשטשים יותר ויותר — בצבא-ככל זה מדברים על טהורי-גוע. מאדיארי טהור, איטלקי טהור, רומני טהור וכיחוד: אוסטרי טהור! — ומה פלא, אם אחרי אלה נמצא גם קורפוראל צועני, הקורפוראל לאצי גנצ'יה, המתגאה כזה שהוא צועני טהור!

כרם — אולי הוא היחיד בין כולם, שיש לו הזכות להתגאות בטוהר גזעיותו.

בין כה — וההעזה היהודית היתה ל"חוצפה יהודית". והגבורה גם כן קיבלה שם חדש: "פאניקה יהודית". להגדרה זו היו מתנגדים אפילו ביניהם לבין עצמם. לכנות בשם "פאניקה" את ההסתערות על האויב! ? הפאניקה, כידוע, מביאה לידי בריחה לאחור ולא לידי הסתערות קדימה.

ורק האוברלויטנט סמְרָצ'אני מחייך כל הזמן על הוויכוחים הפילוסופיים הללו. עד שפעם התפרץ פתאום כלפיהם:

— הולכים אתם סחור-סחור ולפעמים נדמה, כאילו ככוונה אתם עושים זאת, כדי שלא לראות את האמת היחידה והפשוטה: היהודים הללו מתגעגעים מזה אלפיים שנה לחיי עם, לחיי גבורה, להרואיקה, לאפופיה, שתחזיר להם את יפעתם האנושית הראשונה. זה אלפיים שנה מתגעגעים הם למלכות כאלפי צורות שונות: פעם בתפילות, פעם ב"ארץ-ישראל", פעם כמושחם איזה "רבי" למלך להשתחוות לפניו וכדומה. ולא עוד: כל הפאטריוטיות המאדיארית של יהודי-אנו בהונגאריה אינה אלה תשוקה אחת גדולה להתכולל אל תוך תפארת המלכות ההונגאריה, לקחת חלק ביופיה וכזה לספק את הגעגועים למלכות משלהם, שהם כבר אינם מאמינים בהתגשמותה. מי אוהב אצלנו להתלבש בתלבושת הלאומית שלנו, ללבוש את "המנטה", הצ'אקו עם הזנב ואת המגפיים הלאומיים יותר מן היהודים שהצליחו להתכולל! ?

2. מחבל בוסניה, שכירתו סאראייבו (כיום ביוגוסלביה).

3. אביזרי לבוש הונגארי מסורתי: מנטה — מעיל פרווה; צ'אקו — כובע גלילי עטור נוצה.

beauty, and in this way satisfy their yearning for a country of their own, which they no longer believe can be realized. Who among us likes to wrap himself in the cloak of our nationalism, don the helmet, the *Tzacho* with the tail, and the patriotic hipboots, more than the Jews who have been successfully assimilated?

"And," continued Smertschani, who was the center of attention, "as soon as they were given a taste of national affiliation in the way of a military uniform, beginning with the single star of the lance corporal to the red stripe, the *lampas* on the general's trouser leg, as soon as they got the taste of nationhood, their innate bravery burst forth like a dammed up stream! Why all this sophistry? The Jew is brave because people have bottled up his valor for the past two thousand years."

He paused for a moment amidst silence, and then suddenly affirmed, with finality: "Well, just try for once to give them their land for a while, and you'll see how Jewish cowardice will spontaneously become Jewish heroism!"

This "speech" was the longest talk we had ever heard from the laconic peasant officer.

Then all was silent again for a considerable time. Everyone drained his glass and continued to smoke his cigarette without a word.

Without warning, Color-bearer Sliezak, the Czech pigmy, spoke up cautiously. "I heard that the supreme commander in chief has some such plan."

They looked at him quizzically. He answered their unexpressed question.

"I have heard that they plan to give the Jews Palestine so that they can establish their homeland and government there."

"Who is it who wants to give it away?" the Austrian Captain Walter asked, plainly irritated. "The English want to fool the Jews with some such plan; that is what I heard."

"Correct," Sliezak chimed in. "But in this respect our Entente intends to do likewise. Perhaps this is an answer to England's treachery. I heard so. There is also a declaration to this

effect. So I heard. They are distributing it among the Jewish soldiers."

"And who signed the declaration?" First Lieutenant Smertschani inquired, with cautious stolidity.

"I haven't seen the declaration," was the reply. "Only yesterday one of my friends from the Franco-German front passed through here on his way to the 66th Regiment, and he told me about it. According to him, the following are the signatories: Kaiser Wilhelm, His Majesty Emperor Franz Joseph, and the Sultan of Turkey. So he says."

I sat and listened and my mouth became parched. What was this? An ugly jest? Yes. That was evident. I noticed how that runt, the color-bearer, was eyeing me as he spoke. They had made it up between them to rib me. I felt my face flaming red and the blood rising to my brain. But I controlled myself and with superficial calm, smilingly posed, "Perhaps his majesty, the color-bearer, has his signature on the declaration?"

He raised his eyes to mine. "You think I'm joking with you, don't you? I'm speaking seriously. That's what my comrade, the one who came from over there, told me. There they have already distributed copies of the declaration."

I finished my cigarette and decided to go to my dugout. It was hard for me to remain here, flushing in embarrassment.

I positively did not believe this "duck," nevertheless the report stirred me deeply. Who knows? Lately many peculiar things had been happening. Why not? That England was considering some such plan had in some way trickled across to our lines. But it was clear that this was a glaring bit of English deception. But perhaps it is impossible to meet deception except by similar deception? Perhaps our "grand old man" and his two cronies would reply not with trickery but with a truly historic act?

I walked around like someone poisoned by a powerful, sweet drug.

I could not control myself. I went to Color-bearer Sliezak and questioned him cautiously. When we were alone, Sliezak spoke in an entirely different tone. He was somewhat excited. Suddenly he asked me: "Would you be pleased with it?"

"With what? Palestine? You know that I am a Zionist."

— והנה — המשיך סמרצ'אני בתוך הקשבה רבה מסביבו — הנה: כשנתנו להם להרז את ריח "המלכות" בצורת תלבושת הצבא, החל מכוכבו האחד של הגפרייטר ועד הפס האדום, ה"לאמפאס", שעל מכנסי הגנרל — כשהריחו את ריחה של המלכות: פרצה מהם גם ההרואיקה הטבעית! — למה כל ההתחכמות הזאת? היהודי הוא גיבור, יען כי במשך אלפיים שנה החניקו בו את הגבורה שלו. הוא שתק רגע בתוך השתיקה הגדולה שמסביבו — ואחר-כך אמר לפתע פתאום כמו בתור גמר:

— הבה, נסו פעם לתת להם את ארצם לרגע — ותראו איך "הפחדנות היהודונית" תיהפך פתאום לגבורה יהודית!
"נאום" זה הוא הדיבור הכי ארוך ששמענו במשך כל הזמן מפי הקצין הקאלוויניסטי הממעט בדיבורו תמיד.

אחרי זה קמה דממה ארוכה. כל אחד הריק את כוסו והמשיך לעשן את הסיגאריה שלו בשתיקה.

פתאום אמר הדגלן סלזאק "הגמד" הצ'כוסלובאקי בזהירות: — אני שמעתי, שיש תוכנית כזו אצל המצבאה הראשית. כולם הביטו בו בשאלה. והוא ענה:

— שמעתי שיש תוכנית, לתת ליהודים את פלשתינה, שיכוננו שם את ארצם ומלכותם.

— מי רוצה לתת? — רוגז הקפיטאן האוסטרי ואלטר — האנגלים רוצים לרמות בתוכנית כזאת את היהודים — אני את זאת שמעתי. — נכון — אומר שוב סלזאק — אך לעומת זה גם הברית שלנו אומרת לעשות זאת. אולי זאת היא תשובה על מרמתה של אנגליה. אני שמעתי. יש גם כרוז כזה. — כך שמעתי. — מחלקים אותו בקרב החיילות היהודים.

— ומי חתום על הכרוז? — שואל האוברלויטננט סמרצ'אני במתינות זהירה.

— אני לא ראיתי את הכרוז — עונה המדבר — אך אתמול עבר הנה, אל הרגימנט השישי ושישה, אחד מידידי מן החזית הגרמנית-צרפתית והוא סיפר לי זאת. לפי דבריו חתומים על הכרוז: הקיסר וילהלם, הוד מלכותו הקיסר פראנץ יוסף והסולטן הטורקי — כך הוא מספר.

אני יושב ושומע — וכפי נעשה לי יבש. — מה זה? אנקדוטה מנוולת? כן. ברור. ראיתי איך הדגלן "הגמד" הביט בי בינתיים. — הם נדברו ביניהם לעשות ממני "חוזק" (המלה "חוזק" היתה אצלנו פופולארית מאוד ומעשי-הקונדס עצמם, לעשות "חוזק" ממי שהוא היו מעשים בכל יום). — אני מרגיש שפני מתאדמים, שדמי עולה מליבי אל מוחי. — אני עוצר ברוחי ושואל במנוחה חיצונית, בחיוך: — אולי גם הוד דגלנותך חתום על הכרוז?
הוא מרים עלי את עיניו:

— אתה חושב שאני משטה בך. מה? אני מדבר ברצינות. כך סיפר לי הקאמראד שלי, שבא משם. שם חילקו כבר את הכרוז. גמרתי את הסיגארה והחלטתי ללכת למעונו. קשה היה לי להישאר פה ולהחליף צבעים מכל המינים. אינני מבין את הדבר על כורו: הלא אינני מאמין בהחלט ל"ברווז" זה — ובכל-זאת מכה השמועה הזאת גלים בדמי. מי יודע? קורים בזמן האחרון הרבה דברים מוזרים. מדוע

לא? שאנגליה מדברת על תוכנית כזו — זה כבר עבר אלינו משם באיזה אופן. אך מובן, שזאת היא עורמה אנגלית מובהקת. — אך — אולי — אולי אי-אפשר לענות על עורמה אלא בעורמה כמורכב? או אולי יענה על זה "הזקן" שלנו יחד עם שני חבריו לא בעורמה, אלא במעשה כביר באמת?

לא מצאתי לי מנוחה. התהלכתי כמסומם באיזה סם חריף ומתוק כאחד.

לא עצרתי כוח. הלכתי אל הדגלן סלזאק ושאלתי אותו בזהירות על העניין. פה, בינינו לבין עצמנו, דיבר סלזאק בטון אחר לגמרי. הוא היה מרוגש קצת בשעת דיבורו. פתאום שואל הוא אותי:

— אתה היית רוצה בזה?

— במה? בארץ-ישראל? — הלא יודע אתה שאני ציוני.

He reflected for a moment and then replied, his voice betraying his common interest in the matter, "Be careful, my friend. Here it is dangerous to show sympathy for things like that."

"Why? If the three rulers have signed the declaration?"

"Yes, yes, but just the same don't make a public display of your joy before you actually see and know the truth. Don't dance before the wedding has taken place!"

These words were said with genuine and sympathetic understanding. At first, the suspicion was aroused within me that he might also be a Jew, perhaps a Zionist. Yet not infrequently had I been disabused of similar misapprehensions there at the front. But before a day had passed, I discovered the secret. He was a Czech, and the Czechs—well, one mustn't even think about it. The mere thought dooms you to "hanging upon the nearest tree."

But in the meantime the rumor sprouted wings and kept fluttering among us more and more constantly. A few more men from the Franco-German front passed through our lines and they mentioned it. Openly, I behaved like a person who was really sick. My appetite vanished. I drank more than usual.

Once Margolis and Uncle Oestreicher came over to me. They wanted to talk with me for a while. To "take counsel" about the situation.

"I have some news for *Herr* Color-bearer," Margolis spoke secretly, trembling with excitement.

"The harbinger of the Messianic era," Uncle Oestreicher added immediately.

"What news, Margolis?"

Margolis looked cautiously about; then dug his hand into the breast pocket of his shirt, removed a folded paper, which he opened carefully, and, unrolling it like a scroll, showed me the declaration. It was an official document addressed to the Jewish soldiers in the armies of Germany, Austria, Hungary, Turkey, and all their possessions, and in unequivocal words and without coloring, qualification, or provisos made public

the plan for the establishment of a Jewish government in the Holy Land. And, of course, the plan depended upon our winning the war.

The signatories were: Emperor Franz Joseph the First, Kaiser Wilhelm the Second, and Abdul Hamid, Sultan of Turkey.

I stood there with eyes bulging like a calf's, staring at the declaration, which was printed in Hebrew and Yiddish, as well as all the languages of the European countries wherein Jews were subjects.

Immediately thereafter he handed me the newspaper *Mult és Jövö* (Past and Future) in which I read the editorial written by Joseph Patai, the editor.

The world press lately has been devoting a great deal of attention to Palestine and Zionism. According to one English daily, upon the suggestion of Israel Zangwill, no less, Great Britain intends to establish a neutral Palestine government. According to a German newspaper, Germany wants to dedicate a billion marks to the Hebrew commonwealth which is to be established there under her auspices. In the meantime, they keep writing about Palestine, about its fauna and flora, about its climate and inhabitants. The Hungarian press has added its national tenor voice to this universal chorus. It devotes long articles to the Holy Land and with exceptional earnestness discusses its past, present and future, and the work which the Zionists have been doing there in developing business and industry with such outstanding success. In brief: the war has made Palestine and the Zionists fit for the salons: that war which so many ardent Zionists, as well as the press generally, crowned with the garland of heroic death. Only, with the help of God, let peace come to suffering humanity, and neither England, Germany, nor yet Turkey will make a Hebrew country out of Palestine. In their stead, the Jews themselves, the Jews who have been driven from the lands of the Diaspora (all countries outside of Palestine) and those who shall have escaped to the land of their fathers to continue the ancient conquest and till the sacred soil with the sweat of their brow, will establish the land. Then will people again begin to speak of the settlement of Palestine as building a modern ghetto? Or as being unpatriotic and disloyal to the country of one's adoption? Because what is permissible in war is not permissible in peace.

הוא הרהר רגע ואמר בטון של אדם שיש לו איזו שותפות איתי בעניין הזה:

— היזהר חביבי. פה מסוכן להראות סימפאטיה לדברים כמו אלה.

— מדוע? אם שלושת המלכים חתומים על הכרוז??!

— כן-כן — אך אל תראה את השמחה טרם ראית וידעת את האמת.

אל תרקוד לפני החתונה.

דבריו אלה נאמרו באהדה גמורה, פנימית, ידידותית. כתחילה עלה לי חשד בלבבי: אולי גם הוא יהודי — וציוני? הן לא פעם נפתעתי פה בטעויות כאלה. אך כעבור יום עמדתי על הסוד: הן הוא צ'כוסלובאקי — והצ'כוסלובאקים — נו — על זה אסור אפילו להרהר. ההרהור עצמו מחייב את "התליה על העץ הקרוב ביותר".

אך בינתיים לבשה השמועה כנפיים ורפרפה בקרבנו יותר ויותר. העכירו עוד אחדים מהחזית הגרמנית-צרפתית והאורחים דיברו על זה בגלוי. — אנוכי הייתי במצב של חולה ממש. גז תאבוני לאכילה. שתייתי יותר מן הרגיל.

פעם ניגש אלי מרגלית יחד עם הדוד אסטרייכר. רוצים הם לשוחח איתי קצת. "להמתיק סוד" על אותו עניין.

— יש לי חדשות לאדוני הדגלן — אומר מרגלית בסודיות רועדת ממש.

— עקבות המשיח — ממלא אחריו הדוד אסטרייכר.

— איזו חדשות, מרגלית?

מרגלית סוקר הנה והנה מסביבו — אחר-כך מכניס ידו אל כיס החוזה שבכטנת חולצתו, מוציא משם נייר מקופל מאוד, פותח אותו בזהירות, מגולל אותו לפניו כמו מגילה — ומראה לי את הכרוז. דבר-המלך הוא, הפונה אל החיילים היהודים שכבא בארצות גרמניה, אוסטריה, הונגאריה וטורקיה והשייכות אליהן ובדברים ברורים, בלי שרק וכחל ופרכוס מגלה את התוכנית להקים מדינה עברית בארץ הקודש. — ומובן, שהתוכנית תלויה בניצחון שלנו.

ועל החתום: קיסר פראנץ יוסף הראשון, קיסר וילהלם השני והסולטן הטורקי עבדול חמיד.

אני עומד ומביט בעיני עגלה-ערופה בכרוז הנדפס גם בעברית וגם בידיש ובכל השפות, שיהודי אירופה התיכונה זקוקים להן.

ותיכף אחרי זה מוסר לי את הדורנאל "Mult és Jövö" (עבר ועתיד) ובו אני קורא מעטו של העורך יוסף פאטאי:

"העיתונות העולמית מרבה לדבר בזמן האחרון על ארץ-ישראל ועל הציונות. לפי עיתון אנגלי אחד רוצה אנגליה, על פי עתת ישראל זאנגוויל⁴ כביכול, לייסד בארץ-ישראל מלכות-ישראל נייטרלית. ועל פי עיתון גרמני רוצה גרמניה להקדיש מיליארד אחד "למדינה-העברית", שתתכונן כרשותה שלה. ובינתיים כותבים ומדברים על ארץ-ישראל, על הפאונה והפלורה שלה, על אקלימה ועל תושביה. והעיתונות ההונגאריה נכנסה אל תוך המקלה הזאת בקול הטנור-העממי שלה. במאמרים גדולים עוסקים הם בארץ הקדושה וברצינות נדירה מדברים על עברה, הווה ועתידה ועל העבודה, שהציונים הולכים וממשיכים שם בפיתוח המסחר והתעשייה בהצלחה גדולה. בקיצור: המלחמה הכשירה את ארץ-ישראל ואת הציונים לראוי-הסאלונים: אותה המלחמה שהעטירה כבר — כמו-כן לפי דברי העיתוננים — כל-כך הרבה ציונים נלהבים בעטרת מות-הגיבורים הקדושה. ואולם יבוא בעזרת השם גם השלום לעולם, ולא אנגליה ולא גרמניה, ואולי גם לא טורקיה לא תעשה מארץ-ישראל מדינה עברית; ובמקומם יעשו היהודים המגורשים מארצות הגולה והנמלטים אל ארץ-האבות להמשיך שם את מעשה-הכיבוש ולעבוד בזיעת-אפיהם את אדמת

הקודש. — ואזי שוב יתחילו לדבר על ישוב ארץ-ישראל כעל בניין 'גיטו חדש' או כעל 'בגידה במולדת'. יען כי הלא קודם ליצט במלחמה נון ליצט בשלום" וכולי.

4. ישראל זאנגוויל (1864-1926) — סופר ועסקן יהודי אנגלי, מראשוני המצטרפים להרצל. הפיץ את הציונות באנגליה. ולאחר מכן — ממייסדי התנועה היהודית הלאומית הטריטוריאלית.

I finished reading the editorial, and rubbed my eyes.
I read the declaration a second time. Line by line, word by word, syllable by syllable.

The signatories were: Emperor Franz Joseph the First; Kaiser Wilhelm the Second; and Sultan Abdul Hamid.

Uncle Oestreicher, who had come over to us, repeated, "This is the harbinger of the the Messianic era."

Margolis remembered our "Jewish impudence" and declared in the singsong fashion of one studying the Talmud: "As it is written, 'Colossal impudence will usher in the Messianic era!' And as it is further written, 'Blessed is he who waits and succeeds in attaining the end of days . . .'"

"Give me that declaration, Margolis."

For the first time Margolis stood there as though refusing to do my bidding. He smiled perplexedly, and did not know what to say.

"Corporal Jacob Margolis! Attention! By the Virgin . . ."

Margolis stood at attention, his hands at his sides, and his eyes glued on mine. He was really frightened. I noticed that a shadow of a suspicion passed through him—that I intended to hand him over to the court-martial on the charge of disloyalty.

A complete about-face of this kind is common among officers and may well be believed about any officer.

"Well, very good, Margolis. As you were!" I patted him on the shoulder.

"I'll return it to you shortly."

Margolis breathed deeply and said, "I was frightened."

"You're stupid, Margolis. Aren't the names of the three kings of the East signed to it? May your lot ever be among 'traitors' such as they are."

"I—I—" stammered Margolis. "Perhaps this is only a trap, designed to test us."

"Donner und Blitzen! That seems reasonable. Perhaps it's really so? At any rate it's wise to be cautious."

Be cautious? You can beware of others, but how can you beware of your inner self? Of your own self? 'And yet, whatever happened—wasn't there truly an element of treachery to one's country involved?' I reflected. I asked myself, "Didn't it amount to this? To think of another country, even for a

moment, of other possibilities— Granted, I was a Zionist; but *not in time of war*, by heaven! In wartime, and there at the front to think of another country—of—of another fatherland—!"

"What an idiot I am!" I eased my fretful thoughts. "Why, the king himself wishes it. Isn't he addressing himself to us, to the Jews? And if he himself turns to us, then it certainly is permitted to think about it. Isn't that so?"

"But if this is a trap?"

"It can't be! Why, even Joseph Patai writes . . ."

"If Patai writes about it," Margolis added, "then you can believe the three kings!"

* * * * *

That night I did not sleep at all. I tossed on my bunk, from right to left, from left to my back, from my back to my belly, and so far into the night. Myriads of thoughts struggled within me. I began to curse the entire situation.

"What bliss!" "How terrible it is!" "Palestine!" "Disloyalty!"

* * * * *

Meanwhile, additional rumors on all phases of this matter reached us. From the other side. From over there. From Russia. From England. How did the rumors get to us? Via Russian Jewish prisoners. And all these rumors centered about a single subject: "Madame Pompadour."

Again evening came.

It was such a bright, moonlit night that we were panicky with dread of the Circassians. The Circassians were our especial fear, the nemesis of the Fifteenth Division, which had the special privilege of facing the most deadly marksmen in the entire Russian army. We had a special name for them—"nose hunters." All along that section of our line opposite the Circassians, it was forbidden even to stick a finger above the trench; they shot straight as an arrow, with hairbreadth accuracy, at a distance of three to four hundred meters. Exceptional marksmanship. If one of our men was careless enough to show his entire head, he immediately got a "snap in the nose." A Circassian bullet would enter through the point of

אני גומר את הקריאה — וממשמש בעיני.
ושוב קורא את הכרוז בפעם השניה. שורה בשורה, מלה במלה, אות באות.

— ועל החתום, קיסר פראנץ יוסף הראשון, קיסר וילהלם השני, הסולטן עבדול חמיד.

הדוד אסטרייכר שניגש אלינו בינתיים אומר שוב:
— עקבות המשיח, עקבות המשיח.
מרגלית נזכר ב"חוצפה היהודית" שלנו ואומר בניגון של טעמי הגמרא:

— הדא הוא דכתיב: בעקבא דמשיחא חוצפה יסגי! — והדא הוא דכתיב: אשרי המחכה ויגיע לקץ הימין — —
— תן לי את הכרוז הזה מרגלית.

זאת היא הפעם הראשונה שמרגלית עומד כמסרב מלמלא את רצוני. הוא חיך במבוכה ולא ידע מה לענות.

— קורפוראל יעקב מרגלית! כָּבֵד!! בשם הבתולה — —
מרגלית נעמד בכבוד, ידיו על התפר ועיניו נעוצות בעיני. הוא נבהל באמת. רואה אני, שעבר בו כעין אבק של חשד רחוק: שאני רוצה למסור אותו לדין על עוון בגידה במולדת — —

שינוי טעם ממין זה רגיל אצל הקצינים ויאומן לגבי כל קצין.
— נו, טוב-טוב מרגלית, נוח! — טפחתי לו על שכמו — אני אשיב לך את זה בעוד זמן-מה.

כשמרגלית "נח" נשם נשימה עמוקה ואמר:
— באמת נבהלתי.

— טיפש אתה מרגלית. הלא חתומים פה "שלושת מלכי הקדם".
יהי חלקך בין ה"בוגדים" הללו.

— אני — אני — גמגם מרגלית — אולי, אולי זאת רק פרובוקציה — נגדנו — לנסות אותנו.

5. דבר המותר במלחמה אינו מותר בשלום. בעקבות האימרה הלאטינית: Quod licet iovi non licet bovi (מה שמותר ליופיטר, אסור לשור).
6. ארמית — זה הוא שכתוב: עם בוא המשיח, תגדל החוצפה (לפי סוטה, טו).

חזיו ורעם! זה מתקבל על הדעת — אולי באמת? על כל פנים טוב להיזהר.

להיזהר? כלפי אחרים אפשר להיזהר. אולם איך להיזהר כלפי פנים? כלפי עצמנו? "והלא — — איך שלא יהיה — הלא — באמת יש כזה מן הבגידה במולדת" — הרהרתי ושאלתי את עצמי: "האין זאת?" — "לחשוב אפילו רגע אחד על מדינה אחרת — על אפשרויות אחרות — טוב: אני ציוני — ואולם לא בשעת מלחמה! אֵל אלוהים! בשעת מלחמה, ופה בחזית לחשוב על ארץ אחרת — על — על מולדת אחרת — —!"

— "איריט שכמוני!" — המתקתי את הרהורי הרועדים — "הלא המלך בעצמו רוצה בכך. הנה הוא פונה אלינו, אל היהודים — ואם הוא בעצמו פונה — ודאי שמותר לחשוב על זה — האין זאת?"

— "ואולם אם זאת פרובוקציה — — — —"
לא! הן גם יוסף פאטאי כותב —

— אם פאטאי כותב — אומר מרגלית — הרי יכול ארוני להאמין לשלושת המלכים!

הלילה הזה כבר לא ישנתי כלום. הסתובבתי על משכבי מימין לשמאל, משמאל על הגב, מן הגב על הבטן וחזרו חלילה. — אלפי מחשבות התרוצצו בקרבי. התחלתי לקלל את כל העניין.

— "איזה אושר!" — "כמה זה נורא!" — "ארץ-ישראל" — "בגידה".

ובינתיים הגיעו שמועות נוספות מסביב לכל העניין הביש הזה. מן "הצד השני". משם, מרוסיה. — מאנגליה. — שמועות פאנטאסטיות ממש. איך באו השמועות אלינו? — בידי שבויי-מלחמה יהודים-רוסים. והשמועות הללו התרכזו מסביב מושג אחד כולל: "מאדאם פומפאדור".⁷

ושוכ בא הערב.
הלילה היה שפוך אור-סהר עד כרי פחד צ'רקסי. פחד צ'רקסי זה

היה פחדנו-שלנו המיוחד: פחד הדיביזיה החמש-עשרה, שהיתה לה הזכות המיוחדת לעמוד פנים אל פנים עם היורים הנוראים ביותר של הצבא הרוסי: עם הצ'רקסים. אצלנו היה להם לצ'רקסים שם מיוחד: "צ'ייד-האף". בחזית שלנו אשר ממול גדוד הצ'רקסים אסור היה להוציא אצבע מתוך בורה-מערכה: הם קלעו כחוט השערה אל תוך האדם ממרחק של שלושה-ארבע-מאות מטרים. בדיוק נמרץ. ואם במקרה שכח מי מאיתנו והוציא את כל ראשו כלפיהם — מיד קיבל "סנוקרת" באפו: הכדור הצ'רקסי נכנס לו בדיוק אל חוד-אפו ויצא מאחוריו במקום הקשר של "תפלין". ומכאן הפחד מאור הלבנה, שהיה מאיים עלינו ב"פחד הצ'רקסי" הידוע.

7. מאדאם פומפאדור (1721-1764) — פילגשו רבת-ההשפעה של לואי ה-15, מלך צרפת.

his nose and leave through the nape of his neck. That accounted for our dread of the moonlight, for our "Circassian horror."

Through the entire length of the frontline trenches there was absolute silence. All along the trenches there were muted tunes played by various musicians on all sorts of small instruments. But pianissimo. Those small instruments were fused in a wonderful yet hated symphony, which everyone of us felt to be his own swan song. Because the air was filled with great expectations of a mighty offensive by the Russians, of a sudden attack "which must end the war before winter." Either we'd win or they would. We had been waiting for that offensive for about a month, hopefully, fearfully, with *weltschmerz* and fear of death.

All about us—silence. The moon shone with that romantic light under which sweethearts everywhere nestle against each other in bliss. And there in the trenches, one sad, all-embracing tune, a quiet, final symphony of death, whose finale would be one more mighty roar of cannon along the entire length and breadth of the front—and then, who knew?

The melody kept growing softer and deeper yet more intense, like a secret serenade, filled with the mystery of life's final leave-taking, of one's dear mother, of one's capricious sweetheart, crying back there in the city, of music, the flowering field, and the boisterous dear city, lecherous and gay, so far, far away.

Why did the fear of death overwhelm us then more than ever before?

Because in that silence there was concealed another fundamental emotion which had begun to disturb us of late, and which finally saturated us with terrifying foreboding—the foreboding of certain death. It was the black secrecy in which the entire Russian front had been wrapped. For more than a year we had been accustomed always to have definite information about what was going on on the other side. We always knew when the Russians would attack. We discovered it well in advance and were well prepared. Where did we get this information? No one knew. There were only conjectures and varying legends about the source. They spoke of spies of high

station, of a certain Polish countess, who was living in Moscow, and who was in love with one of the Kaiser's sons. And more. And they also told of something that was positively absurd. They spoke of the Queen herself, Her Majesty, the Czarina, to the effect that she, no less, always informed our high command of what was going on in the General Staff in Moscow.

This secret connection had been broken. There was no information. Not even a murmur. Not even an inkling of a plan of battle.

That filled us with a panic such as we had never before experienced.

It was this strain which buzzed in muted tremolo through the whole accursed symphony, pouring out, in pain and despair, a last farewell.

Suddenly—the telephone.

"Hello! Herr Colonel? My respects!"

The Herr Colonel spoke. "Boy! There's no news. The devil take the god of the Cossacks! Not a murmur. And because of that, we must attack. Do you understand? They mustn't attack us. Understand?"

"My respects, Herr Colonel!"

He continued, "Everything is ready. How about you?"

"My respects, Herr Colonel! All the artillery and munition dumps of the Circassians are as clearly before us as my desk. I even know where their general's cognac is stored."

"You're a fine young fellow, my friend, thank you. And what about Madame Pompadour and her circle?"

"Mere poppycock, Herr Colonel!"

"Well, good! *Sevas!*"

"Respect, Herr Colonel!"

When I put the receiver down, I bit my lower lip and reflected that it was the first time that the Herr Colonel had asked me about Madame Pompadour and her circle.

Because no one ever mentioned Madame Pompadour aloud. They whispered, smiled, jested, and again whispered about her. But to speak about her publicly—never. Especially the Herr Colonel! And now he of all people had inquired about her!

כלל אורך כורי-המערכה שקט גמור. זאת אומרת: כל כורי-המערכה היה מלא מנגינות חשאיות של מנגנים חובבים שונים, שניגנו בכל מיני-זמר קטנים. וכולם — פיאניסימו. מנגינות קטנות אלה הצטרפו לסימפוניה אחת מפליאה וארורה, שכל אחד מאיתנו הרגיש בה את שירת-הברבור שלו, האחרונה בחייו. האחרונה — יען כי האוויר היה מלא חיכוך אחד גדול להתקפה כבירה מצד הרוסים, להתקפה פתאומית "שצריכה לשים קץ למלחמה עוד לפני כוא החורף". או אנחנו ננצח — או הם. להתקפה זו חיכינו מזה חודש ימים, בציפיה, בתקווה, בחד, ביגון-עולם ובאימת-המוות.

מסביב — הס. הלכנה מאירה כאותו הרומאנטיסמוס הידוע, שלאורו מתרפקים האהוב והאהובה באושר נצחי בכל העולם. ופה בכורי-המערכה — מנגינת-אבל אחת כללית: סימפונית-המוות החשאית והסופית, שסופה יהיה — עוד רעם-תותחים אחד כביר ככל רחבי החזית ואחרי-כן — ואחרי-כן — מי יודע?

והמנגינה הולכת הלך והשקט, הלך והעמק — עד כדי סרנאדה סודית, המלאה מיסתורין של פרידה אחרונה מן החיים, מן האם היקרה, מן האהובה הקפריסית הבוכה שם בעיר, מן המוסיקה, מן השדה הפורח ומן העיר ההומיה היקרה והזונה, הצוחקת ומתהוללת שם הרחק, הרחק —

מדוע זה תקף אותנו כעת פחד המוות יותר מאשר לפני זה? יען כי בשקט זה היה ספון עוד רגש סודי אחד, שהרגיו אותנו בזמן האחרון ולבסוף שפך עלינו כעין נבואה נוראה: נבואת המוות הבטוח. זאת היתה הסודיות האפלה, שכל החזית הרוסית היתה מעולפת בה בזמן האחרון. מזה שנה ויותר התרגלנו לדעת תמיד ידיעה ברורה את

הנעשה שם מעבר לגבול: תמיד ידענו, מתי יתקפו אותנו הרוסים, ידענו זאת מראש וחיכינו להתקפות אלה בהכנה. מאין קיבלנו את הידיעות ההן? את זה איש לא ידע. על מקורן היו רק השערות ואגדות שונות. דיברו על מרגלים ממדרגה גבוהה, דיברו על איזו נסיכה פולנית, החיה שם במוסקבה, נסיכה הרוחשת חיבה לאחד מבניו של קיסר וילהלם. ועוד. ודיברו גם על אבסורד גמור: דיברו על המלכה עצמה, על הצארית בעצמה ובכבודה — שהיא, כביכול, מודיעה תמיד למצבא העליונה שלנו את המתרחש שם בשטאב הגנרלים במוסקבה.

ובזמן האחרון — נפסק החוט הנסתר הזה. אין שום ידיעה. אף הגה, אף צל של תוכנית — מה זה?

וזה הכניס בנו רוח פחד, שלא ידענו אותו עד הנה. ורוח הפחד הזה זמזם ברעד-חשאי דרך כל הסימפוניה הארורה הזאת, המשתפכת חרש, ככאב, ביאוש, כפרידה אחרונה.

ופתאום — הטלפון:
— האלו! — הר אוקרסט? — רשפקט הר אוקרסט!
והר אוקרסט מדבר:

— ילד! שום חדשות אין. ימח שם אלוהי הקוזאקים! אף הגה. ומשום כך — עלינו לעשות התקפה. מכין אתה? אסור שהם יתקפו אותנו. הבינות?

— רשפקט הר אוקרסט!
והוא ממשיך:
— הכל מוכן. ואצלך?

— רשפקט הר אוקרסט! כל הארטילריה וכל המחסניה של הצ'רקסים נהירה לנו כשולחן-הכתיבה שלי. אפילו את הקוניאק של הגנרל שלהם יודע אני, איפה הוא טמון.

— אתה כחור, חביבי. תודה. ומה בדבר "מאדאם פומפאדור" וחבריה?

— אגדות, הר אוקרסט!
— נו טוב. סוס!
— רשפקט הר אוקרסט!

וכשהנחתי את אפרסת-הטלפון למקומה — נשכתי את שפתי

התחתונה והרהרתי, זאת הפעם הראשונה שהר אוקרסט שואל אותי על דבר "מאדאם פומפאדור וחבריה" —

יען כי: על דבר "מאדאם פומפאדור" איש לא דיבר בקול רם. על "מאדאם פומפאדור" התלחשו, חיכו, התלוצצו ושוב התלחשו — אך לדבר עליה — לא. וכפרט הארון שר-האלף! — והנה הוא שואל אותי.

Madame Pompadour. That was the only "information" which for some time had been filtering through the lines from across the border. The news about "Madame Pompadour and her circle." And about that situation, which was definitely Jewish, they had been whispering incessantly for the past few days. The whispering was intriguing, strange, enigmatic.

To this effect. In Russia there was occurring something new and strange, something both interesting and terrible, which only England with its cold, clever, calculating machine could have planned. Some enigmatic woman, Madame Pompadour, evidently a French woman, yet Jewish, a woman who had engaged in actual warfare and had lost one of her arms in an encounter, had now organized a Jewish legion among the Zionists for the purpose of conquering Palestine. Madame Pompadour—a mighty Amazon. And a Jewess. A modern one-armed Judith. She had three comrades to help her. Each one was from a different allied country. One, a Russian, whose name was Shavosinski or Sabbatinski. Of course, a Jew. His name came from the root of the Hebrew word *Shabbas* (Sabbath). He was her commander in chief. He was mobilizing the Jewish youth for the conquest of Palestine. He had already gathered together one hundred thousand Jewish soldiers—Zionists, of course. The second was Belfer. The name of an outstanding Jew. Belfer—a Russian Jew, fabulously wealthy, who had become an English subject and been given the title of lord. He was a general, too. He had furnished the money to feed and equip the Jewish legion. And the third, a terrifying man, who, with the help of the Jewish legion, would destroy the entire world, the entire German-Austro-Turkish front in one day. His name was Wessmann. A professor of chemistry. He had discovered some sort of horrible gas which had but to touch a person and *presto!* his flesh would instantly drop off, though the man remained alive. Horrible.

The living spirit which animated them all was the woman, Madame Pompadour.

Such things were whispered among us more and more frequently. Partly in jest and partly in fear, which set your teeth chattering. A terrible war. A legion of Jews. That was ridiculous. Seminary students, dreamy Talmudists? And the commander Sabbatinski, whom the Jewish legion followed as though bewitched. He didn't give orders. He gave them a short speech, and they ran after him like mad.

We all whispered. Meanwhile, we said that it was a fantasy, like the fantasies that were usual in the frontline trenches, always depressed and subject to nightmares.

There were also a few Zionists among us. Of course, secretly, but not with questionable intent. The Zionists were by no means suspected of harboring any evil thoughts. The Zionists of Budapest had achieved much in the war, and had earned the unqualified confidence of general headquarters. Not only did the Zionists of Budapest enlist without waiting for conscription, they did even more than that. They established a special regiment, a Zionist regiment, with the leader of all the Zionist sport clubs in the country, with the red-haired Goldosch, whom Max Nordau had dubbed "the bull's neck," as chief and organizer. This regiment entered the frontline fire, two thousand young Zionists strong, and in a single day lost almost all of them. They succeeded in dislodging the Cossacks from the Carpathians, but in so doing only a pitiful remnant came out alive. So rumor had it. And because of this they did not suspect us Zionists of the slightest inclination to believe those legends about Madame Pompadour and her circle. On the contrary, let Madame Pompadour and her legion come. "The Zionists will take them in and destroy every last one of them." This was the belief current among the whisperers, who nonetheless accepted a little of the legend about Madame Pompadour.

The rumor did take effect. Some strange magic passed among the few Zionists in the Fifteenth Division. Gradually our curiosity was turned into a mighty yearning to learn how much truth there was in it. Perhaps, after all, there might be some basis of fact in these tales? Who knew?

Under such circumstances, one's heart began to beat violently. It was the Jewish heart, which had been still for many generations. But the face suddenly blanched. It was terrible. For one's features might betray such a titillating inner folly.

A Jewish Legion. The idea had, withal, some strange magic. A Jewish Legion conquering Jerusalem—God in heaven! Was it true? That would be marvelous and terrible. Terrible, because of what might happen if we should be fated to engage in battle with this legion? God in heaven! In actual combat—in pitched battle!

Of course, of course. There was no question about it. If they came, we knew our duty to our country. Not one of us would commit the folly of even for a moment considering desertion at the front. Such a thought mustn't even be breathed. Only—but—God! Well, it was stupid! No such situation could ever possibly exist.

"מאדאם פומפאדור" — זאת היתה "הידיעה" היחידה שהסתננה אלינו בזמן האחרון משם דרך גבול החזית. הידיעה על דבר "מאדאם פומפאדור" וחבריה. — ועל עניין זה, שהיה יהודי בהחלט, התלחשו מזה ימים אחדים בלי הרף. והתלחשות היתה מעניינת, מגרה, מוזרה ומלאה חידות.
בערך כזו:

שם ברוסיה מתהווה דבר חדש ומוזר. דבר מעניין ונורא, שרק אנגליה יכולה ליצור אותו במכונת-הקומבינאציות שלה הקרה והערומה. איזו אישה מוזרה, מאדאם פומפאדור, אשה צרפתית כנראה, אך אשה יהודיה, מצרפת, אשה שהשתתפה במלחמה בפועל, ממש בקרב, איבדה את ידה האחת במלחמה ועכשיו אירגנה גדוד עברי מבני הציונים, שמטרתו היא לכבוש את פלשתינה — מאדאם פומפאדור — אשה אמאזונה כבירה. ויהודיה. איזו "יהודית" מודרנית. בעלת יד אחת. ויש לה שלושה חברים, העוזרים על ידה. וכל אחד מארץ אחרת של ארצות ההסכמה. אחד רוסי, שמו שֶבֶתִּינְסְקִי. מובן יהודי. מן המלה שבת. הוא הגנרל שלה. המגייס את הנוער היהודי לכבוש את ירושלים. וכבר גייס כמאה אלף חיילים יהודים. מובן: ציונים. — השני קֶלְפֶר. שם יהודי מובהק. קֶלְפֶר. יהודי רוסי שנעשה לנתין אנגלי. עשיר מפלג, שהוכתר בתואר לורד. גנרל. הוא נותן את הכסף לכלכלת הגדוד העברי. והשלישי — איש נורא, שיחריב בעזרת הגדוד העברי את כל העולם. את כל החזית הגרמנית-אוסטרית-טורקית ביום אחד. שמו וְסֶמֶן. פרופסור לכימיה. הוא המציא איזה גז נורא שְדִי לו לנגוע באדם — מיד משייר הוא את הבשר מן הגוף — והאדם נשאר חי. נורא.

והרוח החיה שבהם היא האשה: מאדאם פומפאדור.
כאלה התלחשו בינינו יותר ויותר. קצת כצחוק וקצת כפחד המקשקש בין השיניים. מלחמה נוראה. גדוד של יהודים. זה מצחיק. בחוריישיבה, תלמודיסטים נלחמים! והשלישי שבתנסקי — שהגדוד העברי הולך אחריו כמו אחרי מכשף. הוא אינו נותן פקודות.

הוא נואם להם נאום קצר — וכולם רצים אחריו כמשוגעים. כולנו התלחשנו. ובינתיים אמרנו: פאנטאסיה, מפאנטאסיות הרגילות בתוך בור-המערכה, העצבני וההווה חלומות זוועה.

והיו בינינו גם ציונים אחדים. מובן בסתר, ובלי כל כוונה רעה חלילה. הציונים לא היו חשודים חלילה על שום מחשבה רעה. הציונים שבכודאפשט עשו מעשה רב וכזה קנו להם את אמונה של המפקדה העליונה על מאה אחוזים. הציונים שבכודאפשט לא רק שהתנדבו למלחמה בלי גיוס. יותר מזה: הם יצרו גדוד מיוחד, גדוד ציוני, בראשותו של מנהיג האגודות הספורטיביות הציוניות שכארץ, החבר ז'ולדוש האדמוני, זה שמאכס נורדאו כינה אותו בשם "עוֹרֶף-הַפֶּר" — וגרוד זה נכנס אל תוך האש — אלפיים צעירים ציונים בבת אחת — ואכדו שם ביום אחד כמעט כולם. עלה בידם לגרש את הקוזאקים מבין הקארפאטים — אך יחד עם זה לא נשאר מהם כי אם שריד ופליט. כך סיפרו השמועות. ומטעם זה לא חשדו בנו, בציונים, בשום נטיה להאמין באותן האגודות על דבר מאדאם פומפאדור וחבריה. אדרבה: תכוא מאדאם פומפאדור וגדודה. "הציונים יעשו איתם בעורמה — ויחריבו אותם עד אחד." זאת היתה האמונה הכללית בין המתלחשים, שבכל-זאת האמינו שמן מן האגדה על דבר מאדאם פומפאדור.

ובכל-זאת. — בכל-זאת: השמועה על דבר מאדאם פומפאדור עשתה את שלה. איזה כישוף מוזר עבר במחנה הציונים האחדים שבדיכזיה החמש-עשרה. ולאט-לאט עברה הסקרנות שלנו והיתה לחשוקה עזה: לדעת מה אמת יש בדבר. אולי באמת יש איזה ממש ככל הכדיות הללו? מי יודע?

ובשעה כזו — התחיל הלב דופק בחזקה. זה היה הלב היהודי המשותק זה דורות. והפנים החווירו פתאום. זה היה נורא. הפנים היו יכולות לגלות דבר-מה מן השטות הזו. המדגדת שם בפנים.

גדוד עברי. — מושג זה היה בכל-זאת לכעין קסם מוזר, גדוד עברי הכובש את ירושלים. — אל אלוהים! הבאמת? הן זה נפלא ונורא. נורא; יען כי — מה יהיה אם זה יביא אותנו באמת לידי פגישה בגדוד זה? — אל אלוהים — לידי התנגשות.

מובן, מובן. אין מה לדבר. אם יבואו — אנחנו נדע את חובתנו למולדת. איש מאיתנו לא יעשה שטות כזו: לחשוב אף רגע חלילה על בגידה בחזית. חס מלהזכיר. — אך — — ואולם — — גדוד עברי — — אל אלוהים! — — נו, שטות! — לא היה ולא נברא.

After whispering, we laughed.
"The harbinger of the Messiah!" Uncle Oestreicher repeated, a smile lighting up his face. "The harbinger of the Messiah."

What harbinger of the Messiah? What do you mean, Messiah? Nothing of the kind. Rank folly!

Thus we all spoke, but no sooner had we spoken when there again stole into our hearts the doubt, the suspicion, and the shadowy hope mixed with fear: What would happen if we should be forced to meet them in battle? God in heaven! What an encounter! It was frightful even to think of.

Finally, we concluded with conviction: It is folly, no more and no less!

Yes, folly, if something had not occurred in the meantime! A new Jewish officer joined our regiment. We learned that they had transferred him from the regiment which had been "annihilated"—the "Zionist regiment."

When he came to report that he had been assigned to my company, after his customary official report, he informed me almost in a whisper, unofficially, that *he himself had requested* to be assigned to my company.

I was not surprised. Such incidents were not rare. "Do you have any friends here?" I asked him, as is usual in such a case.

He blanched a little, after which he smiled in slight confusion, and after looking about to make sure that no one else was listening, he whispered in my ear: "Madame Pompadour."

Without waiting to observe the impression this made upon me, he added, "Doctor."

The word "doctor" instantly cleared up everything for me.

Because the information had already reached me that the Zionists at the front were the only ones who would not brook insults against the Jews on the part of anti-Semitic officers, for they had a word which marked them off and which united and rallied them in this ethical-national battle whenever necessary. That word was "doctor." At first there were two words, "Doctor Herzl," but in order to keep the password entirely secret, they had dropped the name.

That word, together with "Pompadour," was enough to send through my brain a blinding, blazing lightning flash, which momentarily stopped my heartbeat.

Within a few hours the entire riddle of Madame Pompadour became completely clear to me. The new officer had come from a different division and had also been in a hospital in Budapest, and later in the city itself. There they knew more than we. Madame Pompadour was by no means a woman, but a Russian Jewish officer, Joseph Trumpeldor. General Sabbatinski was the Russian-Jewish writer, Ze'ev Jabotinski, who had translated Bialik's poetry into Russian. "Lord Belfer" was Lord Balfour, a British Cabinet minister. And the "terrible" Mr. Wessmann was Professor Chaim Weizmann, one of the Zionist leaders living in England.

"Tell me, all the stories about the Jewish Legion. Is there any truth in them?" I asked.

"What a question." My new colleague smiled. Motioning me to withdraw to one side, he took a sheet printed by the high command out of his pocket and showed me a duplicate copy of the declaration which I had taken from Margolis and now kept in my pocket. That copy of the declaration was not in Hebrew but in Yiddish.

My comrade explained.
"God set one off against the other. This declaration was aimed at another one similar to it. The Entente says that the English have published a declaration similar to theirs. Now do you understand? It's very simple."

"Well. So far as its being simple goes there is still room for debate."

But my blood froze in my veins.
My comrade continued. "Is it still a secret among you people here? Back there we spoke of it quite confidently, openly

and without fear. Of course, if the high command openly takes up this problem, why should it be taboo to speak of it?"

"Perhaps it's a trap?"
"I should say not. In some regiments meetings have already been arranged to discuss the declaration. That is to say, to discuss the idea. And the meetings have been officially permitted by headquarters. They're already talking about a separate flag."

ואחרי התלחשות — צחקנו.

— עקבות המשיח! — אמר שוב הדוד אסטרייכר כמוכח בצחוק קל. — עקבות המשיח.

— איזה עקבות משיח! משיח-שמיח! לא היה ולא נברא! שטות!

כן אמרנו סלגו — ואחרי שאמרנו זאת — שוב התגנב אל ליבנו הטפף הפקפוף — והתקווה המעורפלת המעורבת פחד: מה יהיה אם מופרחים נהיה להיפגש איתם — אל אלוהים! איזו פגישה! — זה נורא.

ולכסף החלטנו: שטות! וחסל!

כן, שטות — לולא קרה מקרה בינתיים. אך בינתיים קרה מקרה: בא קצין יהודי חדש אל תוך הרגימנט שלנו. מרגימנט אחר העבירו אותו אלינו. ופתאום נודע לנו, שהעבירו אותו מן הרגימנט "שנחרב כולו": "רגימנט הציונים."

וכשכבא אלי להודיע לי, שהכניסו אותו אל הפלוגה שלי — אחרי ההודעה הרשמית הרגילה שלו, הודיע לי כמעט בלחישת, לא רשמית — שהוא עצמו ביקש, שיעבירו אותו ישר אל הפלוגה שלי.

אני לא התפלאתי על זה. מקרים כאלה לא היו נדירים כל-כך.
— יש לך פה בפלוגה שלי מכיר? — שאלתי אותו כרגיל במקרה כזה.

הוא החוויר קצת, אחר-כך חייך חיוך מבוכה קלה, ואחרי שהסתכל מסביב לראות, אם אין אוזן זרה מקשיבה לנו, לחש לי באוזני:

— מאדאם פומפאדור — — —
ותיכף הוסיף, מבלי לחכות אפילו לראות את הרושם שעשה עלי:
— דוקטור.

המלה דוקטור הסבירה לי כרגע את הכל. יען כבר הגיעה לאוזני השמועה, שהציונים שבחזית, היחידים שאינם סובלים עלבונות כלפי היהודים מצד הקצינים שונאי-ישראל — יש להם מלה המשמשת דיכוייה כינם לבין עצמם והמקשרת אותם במלחמה מוסרית-לאומית זו בשעת הצורך. מלה זו היא "דוקטור". בתחילה היו שתי מלים: "דוקטור הרצל", אך בכדי לעשות את הדיכוייה לנסתרת לגמרי — השמיטו את המלה "הרצל".

ומלה זו יחד עם השם "פומפאדור" — היו דים כדי להכריק לי במוחי הכרקה מסמאה וצורבת, המעמידה לי את דפיקת לבבי לרגע.

ולא עברו שעות אחדות וכל החידה המוזרה של "מאדאם פומפאדור" היתה כרוונה לי לגמרי. הוא בא מדיכוייה אחרת ובינתיים היה גם בכודאפשט בבית-החולים ואחר-כך בעיר עצמה — ושם יודעים יותר מאשר אצלנו פה. כך נודע לי הפתרון: מאדאם פומפאדור — זאת לגמרי לא אשה, אלא קצין רוסי יהודי, יוסף טרומפלדור. הגנרל שבתניסקי — הוא הסופר הרוסי-יהודי זאב ז'בוטינסקי, שתרגם את שירי ביאליק לרוסית. הלורד בלפור — הוא לורד באלפור, מיניסטר באנגליה; והארדון וסמן הנורא — הוא פרופסור חיים וייצמאן — אחד ממנהיגי הציונים, החי באנגליה.
— הנה אומר: כל האגדות על גדוד עברי — יש בהן איזה ממש? שאלתי.

— איזו שאלה? — אומר לי הקולגה החדש ובתוך כדי חיוך ותנועת-סתר כאחד מוליך אותי עוד יותר הצידה, מוציא מתוך כיסו נייר מודפס במכונת המפקדה העליונה ומראה לי העתקה שניה של אותו הכרוז שישנו בכיסי מאת מרגלית. — העתקה זו היא לא עברית, אלא יהודית.

והקאמראד מבאר לי.
— "זה לעומת זה עשה האלוהים." כרוז זה יצא לעומת כרוז שני דומה לו. האנטנטה,¹⁰ אמור: האנגלים, הוציאו כרוז דומה לזה. — וכעת המבין אתה? הדבר הוא פשוט מאוד.

מילא. אשר ל"פשטות" הדבר, הרי יש מקום להתווכח עליה קצת. דמי הסתמרר בקרבי.
והקאמראד מוסיף:

— אצלכם פה זה עדיין בבחינת סוד? אצלנו שם מדברים על זה כפה מלא. מובן: אם המצבא פונה אלינו — הרי מדוע זה לנו אסור לדבר על זה?!

— אולי זאת פרוכוקאציה?
— חלילה. ברגימנטים אחדים כבר נוסדו כנופיות מסביב לכרוז זה, כלומר: מסביב לאידיאה זו. והכנופיות נאשרות בידי המפקדה העליונה. — וכבר מדברים על דגל מיוחד.

9. לפי קוהלת, 1, 14.

10. מעצמות ההסכמה במלחמת העולם הראשונה: אנגליה, צרפת, רוסיה ובעלות-בריתן.

Again the *Herr Colonel*.

After an inconsequential talk with the *Herr Colonel*, he again asked me, "Well, how is Madame Pompadour, my friend?"

I was taken aback for a moment, but doing my very best to compose myself, I replied, laughing, "Madame Pompadour? Ha, ha, ha! I have just been betrothed to her, *Herr Colonel*! And I have the honor to invite you, sir, to the wedding! We'll drink a toast!"

The *Herr Colonel* laughed like someone slightly inebriated. "Ha, ha, ha! Congratulations! *Sevas!*"

When I put the receiver down, my friend was already standing there with liquor-filled glasses. He offered me one as he said, "Congratulations! To the health of Madame Pompadour!"

"Congratulations! But we really should have invited all our fellow officers who are of pure racial stock. They above all others should share the joy of our betrothal. Yet even more than their joy in our betrothal, let them rejoice in our bill of divorcement."

The latent Jewish energy began to ferment.

It was fortunate that in the midst of all this came the attack which provided this energy the opportunity to burst forth.

ושוב פעם הר אוברסט.

ואחרי שיחה של מה-בכך עם הר אוברסט -- הוא שוב פעם שאל

אותי:

— נו, מה שלום "מאדאם פומפאדור", חביבי?

אני נרעדתי רגע ואחר-כך התחזקתי ככל כוחי ומתוך צחוק אמרתי:

— מאדאם פומפאדור? היי-הי! אני קידשתי אותה לאשה הר

אוברסט! ואני מתכבד להזמין את אדוני הנאור אל החתונה! נשתה

קצת לחיים!

ההר אוברסט צחק צחוק מתוק ושיכור קצת: היי-הי! מזל טוב!

סוף!

הַקֵּן

פיחת סמֶרְמֶרֶת עֶבְרָה כִּי חִישׁ
 וּמְעִינֵי סֶר הוִילוֹן הָעֵב, הַאֶפְלוּלִי —
 עֶבְרֵי פֹאֹל הַנְּאָמָן,
 הַצֵּל זֶה הַצּוֹנֵן הַעוֹמֵד שָׁם מְמוּלֵי
 הַשֶּׁטֶן הוּא אוֹ אִישׁ?

— אֲדוֹנֵי הַנְּאוֹר עַל מִשְׁמַרְתִּי אֲנִכִּי!

אֲמֹשׁ בְּעָרְב הוֹפִיעַ פֶּה בְּלֹאט
 וַיִּשֶׁם לִי כְחֵר עַל גְּלִגְלֵתִי הַעֲרוּפָה —
 עֶבְרֵי פֹאֹל הַנְּאָמָן,
 מְדוּעַ כֹּה חֲסָמָא כַת עֵינֹי הַשְּׁקוּעָה
 וּמָה יִכִּיט בְּשֶׁאֵט?

— אֲדוֹנֵי הַנְּאוֹר, עַל מִשְׁמַרְתִּי אֲנִכִּי!

מִלֶּאֶף הָאֵין הוּא? — כֵּן, מִלֶּאֶף הַטּוֹב;
 תְּהִי קְדוּשָׁה שְׁלִיחוֹתוֹ וּבִיאָתוֹ כְּרוּכָה —
 עֶבְרֵי פֹאֹל הַנְּאָמָן,
 הַאֲבוּקָה שְׁבִידֵיו מְדוּעַ הִיא הַפּוּכָה?
 אֶת חֲרָבְךָ שְׁלוּף!

אָבִי הוּא כֶן-עֶמְרֵם כְּמָהוּ לֹא קָם
 וּמִלְכֵי מְנַעִים וּמִירוֹת בְּהָרֵי בְּגִלְבַּעַ
 עֶבְרֵי פֹאֹל הַנְּאָמָן,
 אֲמַר לוֹ: כֵּן הַמַּכְבִּים לֹא יַחַת, לֹא יִנַּע
 מֵאֵין וּמָדָם.

יָרֵם אֲבוּקָתוֹ אִם הִגִּיעַ הַתּוֹר —
 וְאִתָּה, אִם אֶלֶךְ — הָרִימָה אֶת הַמַּצָּח —
 עֶבְרֵי פֹאֹל הַנְּאָמָן,
 תֵּן-לִי אֶת כְּנוֹרֵי, גִלְךָ בְּשִׁיר הַנְּצַח
 אֶל פְּרִדְסֵי הָאוֹר!

— אֲדוֹנֵי הַנְּאוֹר עַל מִשְׁמַרְתִּי אֲנִכִּי!

השיר הזה יהיה קודש לשני הידידים שלי: למשרתי שלי גור-האריה נרגו פֹּאֹל; ולקציני האוברלוֹיטננט דוקטור יאנוש סמרצ'אני — ששניהם זימרו לי באוזני את שירת אבותי המכבים העברים הקדמונים והצעפּו לי את גיהנום השנאה שמסביבי בצעיף עֶבְרוֹת-קְדוּמִים נפלאים.

האוברלוֹיטננט סמרצ'אני, מאז קרא את כרוז המלך בדבר מדינה עברית בארץ-ישראל — התחיל לפתח תיאוריה של מלכות עברית רחבה, שאף הגאוותן שבמאדיארים הטהורים היה יכול לקבל תיארון להיות חבר-אזרח בקרבה. כאילו צמצם את כל ידיעותיו הרחבות כדי לבנות את המדינה העברית עם כל פרטיה ודקדוקיה. — ומפליא הדבר: אין בה בתיאוריה זו אף שמץ מאותה האידיאה הידועה בשם "מיסיה" או: "יעוד ישראל להביא אור לגויים" במובן המנדלסוני הידוע. בונה הוא בדמיונו מדינה פשוטה ככל המדינות ורק דבר אחד מוסיף הוא ממוחו "הגויי" הפשוט עליה: את מקור השלום שבין שלוש הדתות המקוננות בארץ-ישראל, או כמו שהוא מכנה את זה: "הברית השלישית".

— הברית הראשונה — אומר הוא מתוך הרהור — התנ"ך, היא ברית אחדות-האלוהים, או "ברית האלוהים האנושי"; הברית השנייה, של ישו מנצרת, היא "ברית האדם האלוהי", כזאת היא גם ברית מוחמד, הקוראן; וכעת עליכם ליצור את הברית השלישית: את "ברית השלום", ואל הברית הזאת יש רק דרך אחת: האם-האדמה, שעליכם לשוב אליה, אחרי ש"השמיים" ניתקו את פיכם מעל פְּטֶמֶת-שְׂדֵיהָ.

1. שליחות. הכוונה היא ל"חורת התעודה" הידועה של המשכילים ואנשי הרפורמה היהודים בגרמניה (ובארצות אחרות), שהצדיקה את פיזורו של עם ישראל בין העמים וראתה בו גילוי רצון האל להביא את אמתה של הדת המונותאיסטית לאומות העולם.

שמע את אלה המשרת הצעיר שלי ולא נתן לי מנוחה, שאבאר לו את דברי האדון האוכרלוויטנט, "שאינו דומה כלל לקצין" לפי דבריו. ביארתי לו את העניין בכל יום וככל הזדמנות. המאדיארי הצעיר הקשיב, קלט, למד ועיכל את הדברים עד שהפכו בו לדם. ואחרי שעיכל אותם — התחיל להצמיח מתוך נפשו פרחי-דמיון, המפליאים בפשטותם. ידוע, שהמאדיארי אינו בעל "יראת שמיים" כמובן המקובל. אצל הנוצרים. הוא אינו אוהב ביותר לא את התפילה ולא את הסמלים. הצלב אינו כנמצא אצלו על גבי בית-התפילה, אלא בתוכו. על גבי מגדל בית-היראה שלו עומד תרנגול, המכשר את השחר. — המאדיארי משוחח את אלוהיו כמשוחח את אביו, או נכון מזה: את ידידו הגדול. מתוכח הוא איתו ומקלל אותו קללת יריד אוהב ורוגז: אלוהי המאדיאריים, אף כי הלבישוהו במשך הדורות לבוש רומא החדשה — נשאר הוא אותו "אלה" ההוני-הטוראני-מונגולי, שיש בו יותר מן הגבורה האנושית מאשר מן המיסתורין האלוהי אשר שם בשמיים. — "אדוני איש מלחמה" — אין עם הקרוב להבנת המושג האנושי הזה מאשר המאדיארי.

ודרך פריסמה זאת ראה המשרת שלי הצעיר גם את מלכות ישראל, ש"הזקן פראנץ יוסף זכה בחייו הארוכים להיות לשליחה של נבואת הנביאים ולהקים אותה עם גמר המלחמה הנוראה הזאת", שהיא לפי דעתו מלחמת גוג ומגוג.

ככה רקמו לי שני האנשים האלה, הקצין הגבוה והחייל הפשוט את מסכת-עתידי המפליאה, פה בבור-המוות.

כעת כבר קשה היה עלי להשלים עם המוות הנכל. כעת אמות? כעת: אחרי הכרוז הזה?

ולפעמים הרהרתי הרהורי-איסור: כעת? אחרי מה שהולך ומתהווה שם על ידי אותו הקצין טרומפלדור, ז'אבוטינסקי, וייצמן ובאלפור? אה! — איך שהוא: כל הדרכים מובילות ירושלימה! צודק הוא הרוד אסטרייכר: עקבות המשיח!

ועכשיו לא הרגשתי כבר באותה השנאה המרה והחריפה שמסכיבי. מה איכפת לי?! מהו ערך כל השנאה הטיפשית הזאת לעומת הכרוז הזה?!

ההתקפה האחרונה עלתה לי בחייהם של אחדים מבחורי. הסרבי "הממזר" קרצ'אן נקרע בידי רימון. הוא היה לבוש אותה "החולצה

המשופרת" שקיבל כירושה מאת הגפרייטר מאדי האומלל. למה לבש אותה פתאום לקרב? כאילו הרגיש בסופו רוצה להופיע שם לפני יוצרו בפאראדה? בחולצה משופרת.

אחריו הלך מאיתנו האמן הפסל קראק. מה טוב לו, שלא זכה את הזכיה הנוראה לדעת, מה עשתה עימו אשתו הבוגדת. — לפעמים טוב ומיטיב הוא המוות.

אחריהם עזב אותנו הקורפוראל פֶרנאט רוזנברגר הצעיר והשמן. בן עשרים ואחת היה במותו. — מי יספר לנו כעת את האנקדוטה הבאנאלית בפעם האלף? מה נורא להיזכר באנקדוטה של אחד מחבוינו. רואה אני את האנקדוטה שלו מרחפת עלי-ראשנו יתומה. ככה הולכים — — אהד אחרי השני.

במחיר יקר מדי שילמתי בעד הניצחון הקטן הזה של ההתקפה האחרונה.

הטירולי הארוך והתמים שב מחופשתו. פה חיכתה לו הפתעה נעימה: הוא עלה למדרגת קורפוראל בכת-אחת — אך שמחתו מעורבת תוגה עמוקה. הוא נדהם למות קרצ'אן, רוזנברגר וקראק.

נורא לראות איך הוא בוכה בחשאי על אוכדן חבריו. אני מנחם אותו והוא אינו שומע לי. ורק אחרי שתיקה ארוכה קם הוא ואומר בקול פאטאלי:

— יץ קום אי! (כעת יבוא תורי!)

ואחרי אלה איך למסור לו את מכתב כלתו? — אך הוא ביקש אותו: — אני יודע שיש לי מכתב ממריה-אנה שלי. הלא נפגשתי איתה.

אני יודע גם את תוכן המכתב. היא סיפרה לי.

מסרתי לו את המכתב. קרא ושקע בהרהורים.

— מובן שכעת הגיע תורי שלי. אני יודע. אך מה איכפת לי? אמרתי גם לה, שאני משחרר אותה מאהבתה אלי. נתתי לה גט-פיטורין בלי כומר. גם "החתונה" שלנו היתה בלי הכומר. — היא בכתה. טיפשה. מה יש בזה לבכות אם אדם מת?

ואת זה הוא אומר בעיניים לחות ואדומות עדיין למותם של חבריו. כמה אהבה פה בינינו, בין האנשים הפשוטים.

ולעומת זה כמה שנאה שם "למעלה" בין הקצינים!

אחרי ההתקפה הזאת היתה לנו תקווה למנוחה ארוכה. כא החורף
העז ועל כנפיו שלג גדול מאוד. השלג כיסה את כל עין הארץ במרחבי
כל שטח-הראות ובמרחקיו.

התחלנו לתקן, לשכלל ולשפר כל אחד את הקן שלו.
הקן. זהו השם המתאים ביותר לאותו החור, שבו מסתדר איש-הצבא
בתוך בור-המערכה. הפלוגה גרה וישנה כולה ב"אולם" אחד גדול,
כמערה רחבה ואפלה המוארה גם ביום במנורות. אך הקצינים ואפילו
סגני הקצינים "בונים" להם מעון מיוחד בצד המערה. זהו הקן. קינו של
האדם בן המאה העשרים, שהתרגל לחיות חיי אדם-המערה שלפני
שבעה-עשר מיליונים שנה.

המשרת שלי מחליט לבנות לי פה "ארמון מלכים". השיר שלי
השפיע ועשה עליו רושם גדול.

— אדוני הדגלן הוא בן-מלכים, בן מלכי-התנ"ך.

— כולנו בני-מלכים, פאלי.

— לא, אדוני — המלכים שלנו היו פעם עבדים למלכי-הקדם
אבותיו של אדוני. ירושלים היא העיר הראשונה בעולם. לפניו היו רק
כפרי-שודדים קטנים וגדולים.

— ורומא?

— הרומאים היו שודדים. אני יודע. קראתי. ומה? בני-אדם הגונים?
איזה בני-אדם הם, שאלוהיהם הם שיכורים ונואפים ורוצחים! כמו-כן
היוונים. כולם שודדים. וירושלים — אני יודע את תפילת המלך
שלמה בעל-פה.

והתחיל לקרוא לפני בעל-פה את תפילת שלמה בגמר בניין הבית:

— "פנה בניתי בית זבול לך מכן לשבתך עולמים"³ —

מובן, בהונגאריה.

כמעט כל המאדיארים שבפלוגה שלי יש להם תנ"ך קטן בצקלונם.
והקן הולך ונבנה. משפרים אנו שנינו את הקירות, חופרים בהם
כוכים לכלים שונים. אחר-כך עושים שולחן, תולים שתי מיטות זו
למעלה מזו, העליונה בשבילי, התחתונה בשבילי.

המנוחה בתוך עולם-השלג הלכן משרה עלינו מצב-רוח מיוחד
כמינו. מעבר לכל חיי אדם ומעבר לכל המיית התרבות והעיר חיים אנו

פה בתוך המערה ומתחממים לאור "התנור", שהתקנו אותו בתחבולות
שונות.

אך בניין הקן אינו נגמר לעולם. תמיד יש מה לשכלל ולשפר. מוצא
אתה רסיס עץ, חתיכת פח, רסיס זכוכית, מסמר, שבר-חרס — הכל
מוכשר ונחוץ לנו. ככל אפשר להשתמש, הכל מביא תועלת חשובה
מאוד.

והקן הולך ומשתפר ונעשה נוח יותר ויותר. ואתה קשור בקן שלך
קשר גוף ונפש, קשר עצבים עתיק, עצוב ונצחי.

אני מוזמן לשתייה אל שר-המאה. הוא גר ב"מכסה" נהדר, התרשים
והמסגרים שבצבא בנו לו דירת רוזנים באמת. טפיטים, תמונות, ספרים
— הכל.

ואולם כשאני חוזר אל הקן שלי — הרי אני בז לכל הכלי האושר
ההוא. את התנור אני בעצמי בניתי לי. בידי, כמו-כן את מיטתי.

הקן שלי. בו אני חי, יושב ומהרהר — ובו אני מחכה למוות.

זה שני חודשים שאנו חיים כך. השלג יורד ויורד — ואנו יושבים
בקן שלנו. העבודה היחידה שלנו היא: לבדוק בכל פעם את חורי-
היריה, את "אשנבי-המוות" כפי המשרת שלי. לנקות אותם, לפנות את
השלג מסביבתם, כדי לראות תמיד את השטח שבינינו ובין החזית
הרוסית.

ואחרי העבודה אנו שבים אל הקן שלנו, יושבים ומתחממים לאור
התנור וחולמים תחת השלג.

ואולם יש שאחד הקצינים עובר ובודק את כל הקינים — בשביל
לעשות "רקביזיציה"⁴. "הקן של האונטראופיציר יפה מאוד" — סיפרו
לו לאדון הקצין — והוא מקבל תיאבון להתיישב בו.
הוא נכנס, האונטראופיציר נבהל, קם בחיפזון ועומד עמידת כבוד
ומודיע:

— אדוני הלויטננט! מודיע בהכנעה: אין חדשות!

והאדון הקצין מפשק את רגליו, לועס את הסיגאריה בתותבות הזהב
שלו, חובט במגלבו על המגפיים שלו ואומר:

— יפה מאוד קורפוראל. יפה מאוד. מעון אופיצירים הוא. היום

תפנה את "המכסה" בשבילי. תיכף ומיד.

— כן, אדוני! — והולך לו.

3. לפי מלכים א, ח, 13.

4. החרמה.

והאונטראופיציר המסכן עומד בעיניים כולטות מצער, מכאב ומעלבון — זורק את מקטרתו שהפסיק אותה באמצע העישון, מחרף ומגדף את אל אלוהי הרוחות לכל חזיר! — ומתחיל לפנות את הקן שלו —

את הקן, שטיפל בו, ששכלל אותו, שחפר אותו בציפורניו, ששיפר אותו בליבו, בדמו והתחמם בו בכל אושרו האומלל. לְכַל אֶפְשֶׁר לְהַחְדָּגֵל לְאֶט-לְאֶט: לְסַכְלוֹת הַרְפֵּשׁ, לְאֶכִּילָה חֲסוּפָה, לְחַיּוֹת יָמִים בְּלִי שִׁנָּה, לְרַעֲב, לְאֶכִּילֹת עַכְבְּרִים צְלוּיִים, לְרִיצַת שְׁעוֹת בְּלִי נְשִׁימָה וּבִינְתִיִּים לְשִׁנָּה, לְכָל מִינֵי הַתְּעַלְלוֹת בְּצוֹרֵת עוֹנֵשׁ — אֵךְ עַם דָּבָר אֶחָד אֵי-אֶפְשֶׁר לְהַתְּפַשֵּׁר כְּשׁוֹם אוֹפֵן: עִם שְׂדִידַת הַקֵּן שֶׁלְךָ. אַחֲרֵי מַעֲשֵׂה כֹזֵה נֶאֱלַמַּת אֶפִּילוֹ הַשִּׁירָה.

לא פעם זכיתי למכאוב זה כהיותי עוד אונטראופיציר. דווקא הקן שלי היה מעורר את תיאבונם של האדונים הקצינים.

ואתמול קרה מקרה של שדִידַת-קֵן כְּזוֹ עִם הַטִּירוּלִי הָאֶרֶוֹךְ וְהַתְּמִים; כְּתוֹר קוֹרְפּוֹרָאֵל בְּנֵה לוֹ מַעוֹן מִיּוֹחַד וְאַחֲרֵי שִׁשְׁפָּר אוֹתוֹ כְּכֹל כְּשֶׁרוֹנוֹ הַתְּמִים וְטַעְמוֹ הַפְּשׁוּט וְהַטּוֹב בְּאֵ הַדְּגָלֵן סְלֹזָאק, הַ"מָּה תְּקַפּוּץ" הַקֵּטָן, וְשָׂדַד אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ.

מִיֵּהֲרָתִי וּמִסִּרְתִּי אֶת הָעֵנִיִּין לְאוֹכְרִלוֹיטְנַנְט סִמְרַצְיָאֵנִי.

הוא לא חשב הרבה.

אַחֲרֵי שֶׁהַדְּגָלֵן הַשּׁוֹדֵד הִסְתַּדֵּר כְּמַעוֹנוֹ הַחֲדָשׁ יִפְהַיֶּיפָה — הוֹדִיעַ לוֹ הָאוֹכְרִלוֹיטְנַנְט, שֶׁנַּחוּצָה לוֹ דִירָה זֹו. פְּשׁוּט. נַחוּצָה.

וּנְגַד זֶה אֵינְ עֵצָה.

וְהָאֶדוֹן הַדְּגָלֵן הוֹאִיל לְהַטְרִיחַ אֶת עֲצָמוֹ וּלְחַפֵּשׂ לוֹ דִירָה אַחֲרָת. וּמִצָּא מְשׁוּם-מָה, שְׂדִידַתוֹ הַקּוֹדֵמַת טוֹבָה כְּכֹל-זֹאת יוֹתֵר מִכֹּל.

אֵךְ אוֹתָהּ מִקְצַת הָאֵהֶדָה, שֶׁהַדְּגָלֵן סְלֹזָאק עוֹרֵר בִּי אֵז, בְּשַׁעַת הַשִּׁיחָה עַל דָּבָר הַכְּרוּז — נִדְפָה כַּעַת כְּלִיל. אֲנִי מְרַגֵּשׁ אֵלָיו שִׁנָּה נוֹרָאָה.

וּמִכּוֹן, שֶׁהָאוֹכְרִלוֹיטְנַנְט הַחֲזִיר לוֹ לְטִירוּלִי שְׁלִי אֶת קִינּוֹ.

וְרַק הַגִּפְרִיִּיטֵר מְרַגְלִית (סְלִיחָה: הָאֶדוֹן הַקּוֹרְפּוֹרָאֵל מְרַגְלִית!) — יָדַע לְשַׁמּוֹר עַל הַקֵּן שְׁלוֹ מִפְּנֵי הַשּׁוֹדְדִים. הוֹא הַחֲזִיק לוֹ שְׁנֵיִם שְׁלוֹשָׁה פְּגִרֵי-עַכְבְּרִים כְּמִקּוֹם חֲבוּיִן כַּחוּץ וְכִשְׁהֲרִגִישׁ שֶׁהַשּׁוֹדֵד צָרִיךְ לְכוּא —

הַכְּנִיס אֶת הַפְּגִרִים וּזְרַקֵם אֶל תַּחַת מִיטָתוֹ. וְכִשְׁהַשּׁוֹדֵד מִצָּא אֶת הַדִּירָה לְטוֹבָה כְּשֶׁכִּיל עֲצָמוֹ, הוֹדִיעַ לוֹ מְרַגְלִית:

— אֶדוֹנִי הַנְּאוֹר, מוֹדִיעַ בְּהַכְּנַעָה: חוֹר נִפְלָא בְּאַמַּת. אֶדוֹנִי יִרְגִישׁ אֶת עֲצָמוֹ כְּטוֹב וּבְמִנוּחָה פַּה. וְרַק — יִמַּח שְׁמֵם וּזְכָרֵם שֶׁל אֵלֶּה (פַּה הַרְאָה

אֶל תַּחַת הַמִּיטָה) שֶׁל הַשְּׂרָצִים הָאֵלֶּה פַּה. הֵם אוֹכְלִים אֶת חַיֵּי מִמֶּשׁ. כְּלִילָה אֵינְ לִי מִנוּחָה מֵהֵם. וְדוּוֹקָא אֶל תוֹךְ הַמִּיטָה הֵם נִכְנָסִים. כְּלִילָה הַזֶּה תַּפְסָתִי שְׁלוֹשָׁה מֵהֵם — עַל גּוֹפֵי הַתְּהַלְכוֹ בְּטִיּוֹל. דוּוֹקָא עַל בְּטָנִי. — פּוּ! יִמַּח שְׁמֵם וּזְכָרֵם. — אֵךְ אֵינְ דָּבָר. אֶפְשֶׁר לְהַרְעִיל אוֹתָם. בְּבִקְשָׁה: יֵשׁ לִי רַעַל טוֹב.

וְתוֹךְ כִּדִּי דִּיבּוֹר מוֹצִיא הוֹא כְּעֵינְ אִיזָה קִמַּח צְהוּב (אֶבֶק לְבָנִים) וּמְרָאָה.

אֶת דְּבָרָיו הָאֲחֵרוֹנִים שׁוֹמַע הַשּׁוֹדֵד כְּכֹר מִכַּחוּץ.

מֵאַחֲרֵי הַדִּלְתָּ.

הָאֶדוֹנִים הַשּׁוֹדְדִים אֵינֵם אוֹהֲבִים לְהִלְחֵם עִם הָעַכְבְּרִים.

כְּמַלְחָמָה זֹו אֵינְ לְקוֹת לְמִדְּאִלְיוֹת.

הַפֶּלֶב

המשרת שלי הביא לי כלב. יצור מסכן: רזה, צרוע ואילם. כן: אילם. רק שתי עיניי יש לו, שאפשר להתבלבל מהן. נורא להביט בהן. כל צער המלחמה בוכה מתוכן. — נורא.

הכלב מתחטא לפני. אני מאכיל אותו. הוא אוכל בלי תיאבון. — הוא שכח כבר לאכול — אומר פאלי שלי — מי יודע מתי אכל? אנו מנקים אותו יפה-יפה, בנפט, בכנזין, בשלג, בסבון ובמים. הנפט מרפא גם את עורו, המלא כעין איזו צרעת ממארת. ובלבד שכבר יתן קול פעם! אילמותו קורעת לב ממש. הוא מביט ובוכה ושחק.

פאלי מדבר אליו, מתחנן לפניו, מאיים עליו, מפתה אותו — ללא הועיל.

הוא שחק.

פאלי מפחיד אותו בחקותו כל מיני קולות: של חתול, של צפרדע, של עגל, של סוס, של חמור, של חזיר וגם של כלב — ללא הועיל. הוא שחק.

ופתאום — בשורה:

הוא לקח אותו עימו אל מטבח הקצינים בלכתו להביא לי אוכל. ובשובו מספר הוא לי בשמחה:

— פְּנְדָה נכח! (את השם "בנדה" נתן לו פאלי אחרי שם פלדוויבל אחד, שמת לפני שנה, זכרו לקללה).

— איך זה?

— הארון הלוויטננט שטובניאק רצה ללטף אותו ועל זה פרץ כנביחה!

— אתה משקר, פאלי.

— חי נפשי, אדוני!

ומוסיף:

— הוא אינו נותן לקצינים שילטפו אותו. הלא הם גירשו אותו לפני זה באכזריות. אך על החזיר הזה נבח בכעס. — הארון הקורפוראל מרגלית יעץ לי פעם, שאראה לו את אחד הקצינים "ההם" — אני חשבתי שהוא משטה בי — והנה הוא צודק!

והכלב הולך ומבריא, הולך ויפה.

ומוכן, שהכלב היה בזמן קצר לחביב כל הפלוגה; יותר מזה: ל"קמיע" לכל הרגימנט. ודווקא קמיע יקר מאוד: כלב שבא מעצמו אלינו. ודאי מאת המלאך גבריאל הוא שלוח לנו. ולנו לשנינו, לפאלי ולי, היה הכלב לחבר טוב. אם אהבתי את חייית-הבית הזאת שם בעיר — הרי פה בבחינת חבר-פנימי אמיתי היא לי.

ופעם תפט אותי פאלי בדבר-הבאי: כשעה ויותר שוחחתי עם הכלב שלי כמו עם ידידי הטוב, המבין אותי. — הצעיר נכהל באמת. הוא מפחד כל הזמן מפני המלאנכוליה, שתקפה אותי בזמן האחרון. וכעת, כשנכנס וראה אותי מדבר כשעה שלמה עם הכלב — חשב שיצאתי לאט-לאט מדעתי. הוא אומר, שבינתיים גם בכיתי.

מי יודע? אולי באמת בינתי הסתתרה כבר?

אני הולך ומרגיש כעין דבר דומה לזה בזמן האחרון. השלג יורד; האנשים שלי יושבים כל היום ומתגעגעים אחרי החיים והמתים; הקצינים הם חיות רעות — ואני הולך ומיטרף לאט-לאט. ואולם נעים לי לדבר אליו:

עִינֶיךָ וְעִינֵי כְבוֹשׁוֹת פְּקָקֵעַ הַשָּׁמַא,

בְּגוֹ אֲדָמְתָנוּ-הַזֹּנָה הַרְנָה דָם גְּבוּרִים —

נְעֻצְבֵי אַתָּה, נְעֻצְבֵי, יְדִידֵי בְרֵ-פֶלְבָא,

מְדוּעַ כֹּה נִפְלוּ פְּנֵיךָ הַשְּׁחוּרִים?

מְדוּעַ כֹּה תִחְשָׁה דוּמְיָה?

פִּיתוּם תִּתְהַלֵּךְ סְבִיבֵי בְּדָמְהָ חֲרָדָה

וְזִנְבְךָ הַתְּחַבֵּא אֶל סְגוּר הַלֵּב —

אֶל תִּירָא, אֶל תִּחַת, יְדִידֵי בְרֵ-פֶלְבָא,

קָרֵב הִנֵּה אֶל קְבָרֵי הַחַי וּבְצֻדֵי פֶה שָׁב,

נִתְחַמֵּם נָא אִישׁ בְּרַעְהוּ.

נִתְחַמֵּם לְאוֹרָה שֶׁל תּוֹגָה כְּלִבִּית נִמְכָּזָה,

זֶה פְּכֹר לֹא דְבַרְתִּי עִם מִיִּשְׁהוּ כְּלִכְבִּי.

אֶל נָא תִהְדָּרְנִי, יְדִידֵי בְרֵ-פֶלְבָא,

כְּמוֹנֵי כְּמוֹךְ נִכְחֵן אָנִי, נְבִיא,

כָּלֵב בְּנֵי-נְבִיאִים לְדוֹרוֹת.

כְּמוֹנֵי כְּמוֹךְ בְּלִיתִי אֶת חַיִּי בְּלִיקָה

וּבְרִנְתֵי כְּלָבִים עֲרֻצְתִּי כָּל צֵל;

גוֹרֵל אֶחָד לְשִׁנֵּנוּ, יְדִידֵי בְרֵ-פֶלְבָא,

כְּמוֹךְ נִכְחַתִּי בְּחֻשְׁכַת הַלַּיִל

וּכְלִפֵּי הַלְכָנָה הַקָּרָה.

הוי, כלפי הלכנה הקרה, הדוממה המתה:
הפגר הנסחב במרומי הסודות,
בו אמרנו שנינו, ידידי בר-כלבא,
לרצות אלהינו ועל חסדו להודות,
על שירי השלחן הערוך.

על שירי שלחנם של בעלים נעלמים אדירים,
שבחררי רנחם העליזה לעד
נהפך בקדושה, ידידי בר-כלבא,
ונרמה עצמנו: כצפור על כד
שיר מזמור לחרות הנעמנו.

שיר מזמור לחרות — אכוי לנו, כלכי השירה,
הנוכחים לגבורה ונושכים בפחד —
שכה נא לימיני, ידידי בר-כלבא,
אולי זה יעלה לשנינו כיחד
לקלל פה קללה נמרצת.

להקיא צערנו הגדול, הנחנק, הנכאש:
את מוגלת-יפינו הטמאה הזאת —
למדני נא אתה, ידידי בר-כלבא,
לנכות הפעם קללה כזאת,
ארורה, ברורה ומשחררת.

מה זה תסתכל בעיני בעינים כה תוהות? —
הוי, כמה צמאתי לעינים כאלה,
לעיני אין-דמעה, ידידי בר-כלבא,
המעלים לנביחה קדושה כל-פלא,
באהבה, באמונה ותיקית.

אנכי, ידידי, זה כבר לא נהמתי כנפשי
ולועי המזמר כבר שטוף בדם;
רק עיני משוטטות, ידידי בר-כלבא,
למזרח, לנגב, לצפון ולים
ולעבר לחיים הארוכים.

לעבר לחיים, שם אהיה להולך על ארבע,
לכלב בן-חורין, המשתין בקרנות המזבח —
ולא עוד אנסה, ידידי בר-כלבא,
להצדיק כל טומאה וכזבים הפח
בלשון בני-אדם עלגת.

לא עוד אנסה לנער דכדוכי תהומי,
לתת מלה יפה ליורשי הבא —
לא עוד אשקר, ידידי בר-כלבא,
בשאלות-נצחים: מדוע, על מה? —
וברגעי עת-רצון אאלם.

עוד רגע, עוד שנים — וניצוץ-מתכת יפוצץ
את מחי החולם לרכבות צרדים.
ואתה — ואתה, ידידי בר-כלבא,
שב נא וחכה עוד רגעים אחדים
ותהום על חיי העלגים.

תקונן על חיי האוכדים ברעש הכזבים,
בנאקה חשאית תכנני לעד —
— ואחר — תסמרטט את בשרי לאט
ותלקק את דמי המאדם.

תלקק את דמי ההוזה — והשתטית,
והקאות קול-נביחה מלא-ארס צירי —
אולי, או אולי, ידידי בר-כלבא,
יעלה בגרוך מה שנכצר משירי:
להרעיל בצערי העולם —

המשרת שלי התחיל בזמן האחרון לקנא לי בכלב.
וכשמסרתי לו את תוכן השיר — אמר בזעם גלוי:
— הנה יש לו לאדוני כבר חבר טוב. — אולי ימנה אותו אדוני
למשרת שלו?

שתק רגע ואחר-כך אמר:

— אני אגרש אותו לעזאזל!

אך מובן, שלא גירש אותו; כעת, לפני ההתקפה: לגרש את "המלאך
המציל" היחידי שלנו, שכל הגדוד קשור בו כאמונה קדושה, שבזכותו
נישאר בחיים?!

The Dugout

FROM the very moment First Lieutenant Smertschani read the royal decree concerning a Jewish government in Palestine, he began to develop the theory of such a government on so magnificent a scale that even the proudest of the pure Magyars would not have been ashamed to become one of its citizens. He seemed to concentrate his broad knowledge upon the problem of building a Jewish country down to the last detail of national life. The remarkable thing was that in all his theorizing there was not the slightest trace of the "mission" idea, that is, that "the mission of Israel is to bring light unto the gentiles," in accordance with the famous Mendelssohnian concept. In his imagination he constructed a simple country, in all respects like others, except that he added one idea of his own—his "gentile" brain child; the source and center of peace among the three rival religions would be in Palestine, and would constitute, as he put it, "the third covenant."

"The first covenant," he spoke reflectively, "the Old Testament, is the covenant of the unity of God, or the covenant of the human God; the second is that of Jesus of Nazareth, or the covenant of the divine man, similar to which is also the covenant of Mohammed, the Koran; and you must create the third covenant, the covenant of peace. There is only one way to achieve this covenant—through Mother Earth, to whom you must return, since Heaven has torn you from her breast."

My young orderly heard all this and gave me no rest until I had explained the words of the *Herr* First Lieutenant, 'who isn't at all like an officer, judging from the way he speaks.' I explained it to him every day and at every opportunity. The young Magyar listened, absorbed, reviewed, and digested the words until they became part of his bloodstream. And having digested them, his soul began to sprout flowers of the imagination which were astounding in their ingenuousness. It is notorious that a Magyar is not reverent in the sense accepted by Christians. He is not overfond of either prayer or symbols. The cross appears not on the exterior of his church, but only within. On its belfry is perched a cock that heralds the coming of dawn. The Magyar talks with his God as with a father, or more accurately still, as with his best friend. He argues with him and swears at him in the manner of an angry, loving friend. The God of the Magyars, despite the fact that in the course of generations they have clothed him in the garb of the new Rome, has remained the same Hun-Turanian-Mongolian "Eleveh," in whom there is more of human heroism than of the divine mystery resident in heaven. "My Lord is a man of war." There is no people which can more intimately understand this human concept than the Magyar people.

Through this prism, my young orderly viewed the land of Israel, which "the patriarch Franz Joseph by virtue of his long life has been privileged, as destined instrument of prophetic divination, to establish at the close of this horrible war," which in his opinion was the war of Gog and Magog.

Thus these two, the commissioned officer and the plain soldier, spun the astonishing veil of futurity here in the pit of death.

By that time it had already become difficult for me to accept death with resignation. Die now? Now, after this declaration?

At times I mused on forbidden thoughts. Now? After what is being achieved over there by that officer, Trumpeldor, by Jabotinsky, Weizmann, and Balfour?

Eh! Whatever happens, all roads lead to Jerusalem! Uncle Oestreicher is right. It is the harbinger of the Messiah!

Now I was no longer aware of that bitter, mordant animosity which surrounded me. What difference did it make to me? Of what significance was all this stupid hatred, now that this declaration had been made?

* * * * *

The last attack cost me the lives of several of my boys. The Serb "bastard" was torn to pieces by a shell. He was wearing the "tailored coat" which he had inherited from the unfortunate lance-corporal Madi. What suddenly possessed him to wear it in battle? He must have sensed his end and wanted to appear before his Maker as on dress parade. In a tailored coat.

The next one to leave us was the sculptor Kerack. How fortunate he was to have been denied the terrible privilege of learning how his faithless wife had betrayed him. Sometimes death is an end devoutly to be wished.

Young, fat Corporal Barnet Rosenberger followed them. He was twenty-one when he died. Who will now tell us the banal anecdote for the thousandth time? How terrible it is to recall the anecdote of one of our comrades. I see his joke fluttering over our orphaned heads.

So they went—one after the other.

I paid much too high a price for the insignificant victory in this last attack.

* * * * *

The simple, elongated Tyrolean returned from his furlough. A pleasant surprise awaited him. He was promoted from private to corporal at one stroke, but his joy was mixed with keen grief. He was overwhelmed by the deaths of Kretschani, Rosenberger, and Kerack.

It was terrible to watch him weep silently for his lost comrades.

I tried to console him, but he paid no attention. Only after protracted silence he arose and cried, fatalistically, "I'm next!"

After that how could I hand him the letter from his bride? Yet he said, inquiringly, "I know I have a letter from my Maria Anna. I met her. I even know the contents of the letter. She told me."

I handed him the letter. He read it and sank into deep reflection.

"It's clear that my turn has come now. I know. But what difference does it make? I told her, too, that I free her of her love for me. I gave her a divorce without a priest. Our wedding was also without benefit of clergy. She cried. The fool. What is there to cry about when a person dies?"

As he said that his eyes were still wet and red, lamenting the death of his comrades.

How much love there was among us here, among the plain people.

And contrariwise, how much hatred there was "up above," up there among the officers!

* * * * *

After the attack we hoped for a long rest. Bitter winter came and brought an exceptionally heavy snowfall. The snow buried the earth completely as far as eye could see.

Each one of us began to repair, improve, and even beautify his individual dugout.

The dugout. That word most aptly describes the hole in which every soldier in the frontline trenches settled himself. The entire company lived and slept in one large "hall," in a wide dark cavern, which even in the daytime was lighted by lanterns. But the officers, and even the noncoms, "built" a special dwelling for themselves in the sides of the cavern. That was the dugout. The cell of twentieth-century man who has accustomed himself to the life of the cave-dwellers of seventeen million years ago.

My orderly determined to construct a "regal palace" for me there. For my poem had stirred him profoundly.

"Herr Color-bearer is a prince—a prince of Biblical descent."

"We're all princes, Pauli."

"No, sir. Our kings were once the servants of the Eastern kings, your ancestors. Jerusalem is the first city in world history. Previous to it, there were only large and small predatory villages."

"And Rome?"

"The Romans were marauders. I know. I read. And what were they? Respectable people? What sort of people are they whose gods are drunkards, libertines, and murderers! And the Greeks likewise. Marauders all. And Jerusalem—I know King Solomon's prayer by heart."

He began to recite the prayer Solomon offered up when he dedicated the Temple.

"I have builded thee a habitation, a dwelling for thy resting place for all generations."

In Hungarian, of course.

Almost all the Magyars in my platoon had small Bibles in their knapsacks.

The construction proceeded. We improved the walls, sinking shafts in them for various articles. Then we made a table and suspended two bunks one above the other—the upper for me and the lower for him.

That leisure in the midst of a white, snow-covered world created in us a unique mood. Far away from all society and the clamorous civilization of the city, we dwelt in a cave and warmed ourselves by a "stove," which we had to employ various stratagems to ignite.

But constructing a dugout is a job that is never finished. There is always something to improve and repair. If you find a splinter of wood, a piece of tin, a broken piece of glass, a nail, a potsherd—everything is useful and necessary. Everything can be utilized; everything is beneficial.

The dugout becomes more and more improved and more and more pleasant. And you become attached, body and soul, to your dwelling-place, with the bond of idolatry, sad and eternal.

I was invited to drink with the captain. He lived at a "swell number." The craftsmen and locksmiths in the army had built him a princely dwelling. Tapestries, paintings, books—everything.

But when I returned to my own dugout, I disdained the inutilities of his wealth. I had built my stove with my own hands. Likewise my bed.

The dugout was my own. In it I lived, sat, and thought, and in it I awaited death.

For two months now we had been living like that. The snow kept falling, and we sat in our dugouts. Our only duty was to keep constantly examining the holes through which we might have to shoot, "the windows of death," as my orderly called them. To clean them, and clear off the snow around them, so that we could always have an unobstructed view of the sector between us and the Russian lines.

After such an inspection, we returned to our dugout, sat down, and warmed ourselves by the stove, to dream under the blanket of snow.

But it sometimes happened that one of the officers came through to inspect all the dugouts, in order to requisition one of them. "The noncom's dugout is a very fine one," they would report to the commissioned officer, and the latter, now envious, would become anxious to move in and take over.

He would enter, the noncom would arise hastily in bewilderment, stand at attention, and report: "*Herr* Lieutenant! I beg leave to report, sir, there is nothing to report, sir!"

The officer would brace himself, legs wide apart, chew his cigar with his gold false teeth, thwack his whip against his boots, and say, "Very fine, corporal. Very fine. It's a dwelling fit for officers. Today you'll clear out and change your address for mine. Without delay."

"Yes, sir!" And the officer would depart.

The miserable noncom would stand there, his eyes popping with anguish and humiliation, hurl his half-smoked pipe onto the floor, roundly curse the officer's swinish behavior, and begin to clear out.

That dugout to which he had given so much personal care, dug with his own nails, improved with his heart, his blood, and to which he was so desperately attached.

One can gradually become accustomed to anything, to endure the mud, a snatched meal, to go days without sleeping, to starve, to eat roasted rats, to run for hours on end without stopping to catch your breath, and to hate as you run, to stand all sorts of abuse in the form of punishment, but with one thing it is absolutely impossible to compromise and resign yourself to—being robbed of your dugout.

After such an occurrence even the singing was stilled.

As a noncom, it was my lot to suffer this way more than once. It seemed that my dugout in particular had excited the cupidity of the commissioned officers.

Only the day before the gawky, simple-minded Tyrolean had been robbed of his dugout in just such a manner. As a corporal he had built himself a separate lodging, and after his simple, wholesome taste and his ingenuity had improved and made it comfortable, Color-bearer Sliezak, the little "Jumping Jack," had robbed him of it.

I hastened to report the matter to First Lieutenant Smertschani.

He did not think very long.

No sooner had the marauding color-bearer comfortably ensconced himself in his new finely appointed abode, than the lieutenant informed him that he himself needed it. He simply needed it, that was all.

Nothing could be done about it.

The *Herr* Color-bearer, having to comply, was thus put through the trouble of hunting for another dugout. In some strange way, he discovered that his own original dugout was much better than all the rest.

That modicum of respect which Color-bearer Sliezack had aroused in me during the discussion of the declaration had now entirely disappeared. I felt prejudice, even hatred for him.

Only Lance Corporal Margolis (I mean *Herr* Corporal Margolis) knew how to save his dugout from the plunderers. He kept two or three dead rats hidden just outside, and when he suspected that a marauder might come, he brought them in and threw them under his bunk. When the officer pronounced the dugout nice enough to be his, Margolis informed him: "Sir, I beg leave to report, sir, this is really a terrible hole. You'd find it nice and comfortable here, sir. Only, the devil take them," (and he would point under the bunk) "these rats here, without exaggeration, they eat me up alive. At night they give me no rest. And they come right up on the bunk, no less. Last night I caught three of them. They were taking a stroll right over me. Right on my belly. Phew! The devil take them! But that doesn't matter. You can poison them. If you wish, I have some good poison."

While speaking he would take out a sort of reddish powder (just plain brick dust) and show it, playing the game to the hilt.

By the time he had finished, the intruder was generally outside.

Plundering gentlemen don't like to battle with rats.

In that battle there was no chance to win a medal.

מְנֵה, מְנֵה

Mene, Mene . . .

THE idleness and boredom of the long wintry days and nights were bound to produce strange dispositions and living conditions. The officers gradually stripped themselves of their civilian garb and revealed themselves in all their loathsome repulsiveness. What were those intelligent fellows occupied with all that time? Eating, drink, smoking, joking, and vulgarity.

In addition to all that, pent-up hatred which had neither rhyme nor reason. At first, hatred towards us Jews; later, hatred for everything, that is to say, for the weak, the inferior, the privates. This hatred, originating about two years before, increasing and spreading instead of being obliterated by the awareness of a common danger, soon began to reveal itself as a bacchanalian orgy.

The temper among the officers can best be defined as a physical orgy accompanied by a spiritual one. The orgy of body manifested itself in the usual way, intemperate drinking of all sorts of mixed liquors; and if women were missing, sexual desire found another outlet—inquisitorial persecution of human beings. If the hypothesis be correct that one of the basic factors of sex is sadism, then there at the front that single factor completely displaced sex experience itself.

The very first victims were the orderlies of the perverted officers. The punishment was not some ordinary thing, but something that involved one's daily life—something that came

within the range of the routine experience of those irrational and deluded men. Their sole pleasure was to discover a unique punishment for each minor infraction, for an improper word, for the slightest unnecessary movement.

Chief among these maestros was Lieutenant Colonel *Herr Figer*. The refined *Herr Figer*, he of the marvelous manicure and esthetic philosophy, was very punctilious in his punishments, to the end that both basic factors should be present simultaneously, physical *and* spiritual torture. In his opinion a punishment was not worthy of the name, if, for example, one of the officers had his orderly merely drink out of the spittoon. He added that the one so punished must also raise the spittoon aloft and say, "To your health!" to those present, and then drink the toast. And after drinking it, to express his enjoyment by saying, "Ah, that was fine; may I have another?"

There seemed to be a rivalry among the officers in discovering new forms of punishment. Soon they seemed to have lost their reason altogether. For they established the principle that each one must be punished in accordance with his occupation as a civilian. The carpenter they made eat wood shavings; the locksmith was forced to eat nails; and the shoemaker, his glue, if he chanced to make a pair of shoes that did not strike the officer's fancy. And so on.

While such punishment was being meted out, they made merry in a hilarious drinking bout.

There was one poor soldier who had made the mistake of addressing his lieutenant as "*Herr Color-bearer*"—to which salutation he had been accustomed for two years, for his superior had only that very day been promoted to a lieutenantcy. Whereupon the officer asked him, "What were you back home?" And when he replied that he was a gardener, his judge advocate punished him by making him stand outside and above the trench, a perfect target for Russian bullets. He was ordered to stand in that position for an entire hour, to the horror of all of us, who stood there all the while, watching him turn his head quickly from side to side in order to avoid the bullets which were whistling by him. A lone tree in a storm.

The gods of all nations must have watched over this miser-

הבטלה והשעמום שבכל משך ימי החורף הארוכים עם לילותיהם — מן ההכרח הוא שיביאו לידי אותו מצב הרוח והחיים, שאליהם הגענו בזמן האחרון. חבר הקצינים התפשט לאט-לאט את כל "בגדי-הציביל" שלו והופיע לעינינו בכל גוֹעְלו המבחיל. — במה עוסקים האינטליגנטים הללו כל הזמן? אכילה, שתיה, עישון, ליצנות, ניבול-פה.

ונוסף על כל אלה: השנאה הכבושה, שאין לה לא סיבה, לא טעם ולא שחר. בתחילה שנאה לנו היהודים, ואחר-יכן שנאה לכל, הווי אומר: לחלשים, לנכנעים, לחיילים פשוטים. ואם שנאה זו התחילה אז, לפני שנתיים — ואם במשך הזמן הלכה והתפתחה בכור-המוות, במקום להישמד בידי רגש הסכנה המשותפת לכולנו — הרי בזמן האחרון הופיע בצורת באכאנאליה! ממש.

את מצב הרוח השורר כעת במחנה הקצינים אפשר להגדיר ככה: אורגיה גופנית בלוויית אורגיה נפשית. האורגיה הגופנית מופיעה בצורת אורגיה רגילה: שכרות בכל מיני משקאות ממוזגים יחד, ואם האשה היתה חסרה באורגיה זו — הרי מצא לו המרץ הגברי מוצא אחר: התעללות אינקוויזיטיבית בבני-אדם. ואם נכונה היא ההשערה, שאחד מיסודות העגבנות הוא הסאדיסמוס — הרי פה בחזית תפס היסוד הזה את כל מקומה המלא של העגבנות עצמה.

בשורה הראשונה עמדו משרתי האופיצירים לקורבן לאדוניהם החולניים. העונש היה לא "דבר רגיל", אלא דבר שבסדר-החיים, שנכנס לתוך תוכנית חייהם של האופיצירים ההוללים. וכל העונג שבדבר הזה, להמציא איזה עונש מיוחד כמינו: עונש על כל דבר קטן, על מלה לא נכונה, על תנועה קלה.

1. שם לאטיני לטקסי האל באכוסוס (דיוניסוס), ובהשאלה: משתה הוללות ופריצות.

ראש "המייסטרס" היה שר-האלף האדון פיגר. האדון פיגר העדין, בעל המאניקור למופת ובעל הפילוסופיה האסתטית היה מוקרק בעונש, שיהיו בו שני היסודות יחד: מיסוד הכאב הגופני ומיסוד היסורים הרוחניים גם יחד. בשבילו לא היה זה עונש ראוי לשם זה, אם אחד הקצינים משקה את משרתו מספל-הריקיקה; הוא הוסיף על זה: השותה הנענש היה מוכרח להרים את הספל ולהגיד למסוכים: "לחיים!" וכך לשותות. ואחרי השתיה להביע רגש הנאה: "אהה! בכקשה עוד!"

בהמצאת העונשים ישנה כעין התחרות בין הקצינים, שכנראה נטרפה עליהם דעתם לגמרי בימים האחרונים. לזה מצאו דרך: כל אחד קיבל עונש לפי מלאכתו שם בבית. את הנגר האכילו נסרי-עץ, המסגר אכל מסמרים לחיבוק, הסנדלר אכל את הדבק שלו אם החטיא במקרה את טעמו של הקצין בעשותו לו נעליים. וכן הלאה. ובשעת כל הרצאה לפועל של עונש כזה — היתה שתיה כרת והנאה ברוב-עם.

והיה חייל מסכן אחד, שטעה ואמר לו ללויטננט חדש "אדוני הרגלן"; לכינוי הזה התרגל משך שנתיים, יען כי הקצין עלה רק היום למעלת לויטננט. — ועל זה שאל אותו הקצין: "מה מלאכתו שם בכיתו?" ועל התשובה שנגן הוא — העמיד אותו "השופט" מחוץ לבור-המחסה, למעלה: למטרה לחיצי הרוסים. ככה היה מצווה לעמוד שם שעה שלמה — לזוועת כולנו, שעמדנו כל הזמן וראינו, איך הוא עומד ומפנה את ראשו הנה והנה בחטיפה לעקוף את הכדורים השורקים כלפיהו. "עץ בסער".

able fellow, because not a bullet entered his head, and he came off with only an arm wound. Because of this he was "released" from standing there any longer.

One of the drunken officers thought it was quite the thing to bathe his wound in wine. Only after he had done this, did he permit the surgeon to treat it.

This abusive treatment, this bacchanalian action, became second nature to them—wine, vulgarity, torturing the privates, and "getting plastered."

And in between, philosophical discussions about God, art, religion and psychology.

All lumped together.

An orgy which continued without interruption along the front, instead of a battle "on the field of valor and honor."

There were only two who did not participate in all this—First Lieutenant Smertschani, who was always engrossed in his books and who had recently been granted a furlough; and Lieutenant Stubniak, for the notorious reason that he had no sexual desire to stimulate him in that way.

Headquarters knew absolutely nothing about what was going on. For who would report it to them?

The fact was that hundreds of men knew of this moral leprosy. They suffered the tortures of hell, both physically and mentally, to the point of melancholia, but not one of them dared to burst his bonds and raise a hue and cry of protest that would reach headquarters, which occasionally did send staff officers to inspect the battalion.

Is the theory which says that the people, the masses, make a revolution, a correct one? I doubt it. Why, there were millions of men there in distress, suffering like dogs, sick for the past two and a half years; men from all walks of life, plain fellows, educated men, business people, and illiterates, all together, and one little cabal among the "higher-ups" kept them tethered to a single iron chain and bent them to its slightest whim!

Only a select few can initiate a revolution from among those higher-ups. If a general should give an order for demobilization or for a march against the regal palace, we would all either disband or march upon the palace!

No, certainly not. If a revolution should come, it could be

only from above. With the help of a few generals. After that it would continue even without them. Only the first order is important, the order which liberates. The other processes continue of their own momentum, even against the wishes of those who gave the initial order.

Yes, a few generals would be able to bring about the great change, the cataclysm, the great redemption; but they, of course, are the ones who do not suffer.

If only such a general would once drink from a spittoon.

On the contrary. The war had made prima donnas of the field marshals. Before the war who knew that a Ludendorff or a Mackensen even existed?

As a matter of fact, who ever paid any attention to those creatures, except prostitutes, or they themselves?

And now their names were suddenly on every lip and the newspapers were filled with their praise!

Why should they, of all people, introduce a change? Are they crazy?

* * * * *

Sliezak, the Czech color-bearer, went completely crazy. His mania was to catch traitors trying to desert to the enemy, as prisoners of war. And he always caught someone, in that way bringing "spiritual food" to the officers.

Margolis explained it to me in a way that seemed neither unreasonable nor illogical.

"The only one who wants to desert to the Russians—is he himself, Herr Sliezak. How that fellow hates the Magyars! And I know something else," Margolis continued. "Almost everyone now knows that the leader of the Czechs, some professor whose name I don't know, is now in Russia preparing the revolution which is to liberate Czechoslovakia from our grand old man. Sol 'Everyone who declares another unfit, uses his own shortcomings as the basis!' He goes out of his way to uncarth traitors so that we won't suspect him of being anxious to take a stroll across there."

Then there were various rumors about Jewish soldiers who deserted to the Russian lines and there betrayed all our secrets.

They had to be Jews, of course.

כל האלים יחד שמרו על האדם האומלל הזה, שלא קיבל את הכדור כראשו אלא רק בזרועו — ועל זה "פטרור" אותו מלעמוד שם יותר. אחד הקצינים השיכורים מצא לנכון לחבוש את פצע הנענש כיון דווקא. ורק אחר-כך מסר אותו לחובש לעשות את חובתו. והתעללות זאת, כאכתאנאליה זו היתה להם לטבע שני: יין, ניבול-פה, עינויי החיילים הפשוטים ושכרות עד כדי טמטום. — ובינתיים — יוכוחים פילוסופיים על אלוהים, אמנות, דת ופסיכולוגיה.

הכל ביחד. אורגיה ההולכת ונמשכת כחזית, במקום המלחמה, ב"שדה הגבורה והכבוד".

ורק שני אנשים לא השתתפו בכל העניין: האוברלויטנט סמרצ'אני,

שהתעמק תמיד בספריו ושבוזמן האחרון קיבל חופש; ולויטנט שטובניאק — יען כי הסיבה ידועה: חסר היה לו המרץ הגברי לכך. ומכל זה לא ידעה המפקדה העליונה ולא כלום. כי מי זה יודיע לה את זאת?

הנה העובדה: מאות אנשים רואים ויודעים את המגיפה המוסרית הזאת, סובלים עינויי גיהנום בגוף ונפש עד כדי עצבות-שיגעון, ואף אחד מהם אינו מעז להתפרץ ולהרים זעקת-שבר, שתגיע לאוזני המפקדה העליונה, שסוף-סוף שלחה אלינו כפעם בפעם קצינים גבוהים לבקרת הגדוד.

הבאמת נכונה התיאוריה האומרת, שאת המהפיכה עושה העם, ההמון? מסופקני.

הנה: מיליונים אנשים נמצאים במצוק ובסבל כלבים, חולים מזה שנתיים וחצי, אנשים מכל המינים, פשוטים, מלומדים, סוחרים ובורים ביחד — וכנופית אנשים "שם למעלה" מחזיקה את כולם כמו כחוט ברזל אחד ומטה אותם לאשר תחפוץ!

רכולוציה יכולים להביא רק אחדים: מאלה שם למעלה. אם הגנרל נותן פקודה היום להתפזר או אפילו לעלות על בית המלך — כולנו מתפזרים או הולכים נגד בית המלך!

לא, בהחלט לא. ואם תבוא מהפיכה — הרי תבוא רק מלמעלה. בעזרת גנרלים אחדים. ואחר-כך תימשך גם בלעדיהם. רק הפקודה הראשונה חשובה: הפקודה המשחררת — ויתר הפרופצסים נמשכים מאליהם אפילו נגד רצון הפקודה הראשונה.

כן: גנרלים אחדים היו יכולים להביא את השינוי הגדול, את התמורה, את הגאולה הגדולה — ואולם הם הלא אינם סובלים בהחלט.

לו היה גנרל כזה שותה פעם מספל-הרוק — — —
להיפך: המלחמה עשתה מכל אנשי-השרד פרימאדונות. מי זה ידע לפני המלחמה, שישנו איזה לודנדרוף² או איזה מאקנסן³ בעולם?

2. אריך לודנדרוף (1865-1937) — ראש מטה הצבא הגרמני במלחמת העולם הראשונה. תמך במפלגה הנאצית מראשיתה וייצגה ברייכסטאג.

3. אוגוסט פון מקנסן (1849-1945) — מצביא גרמני שהצטיין מאוד בחזית המזרח במלחמת העולם הראשונה.

ובכלל, מי זה חש בכריות הללו — חוץ מן הזונות, או הם בעצמם? וכעת — שמם נישא על כל שפה והעיתונים מלאים תהילתם פתאום!

ולמה זה יביאו שינוי? המשוגעים המה?

והאדון הדגלן הצ'כוסלובאקי סלזאק השתגע לגמרי בימים האחרונים. שגעונו הוא: לחטוף בוגדים, הרוצים לעבור אל האויב בשבי. והוא חוטף בכל פעם ומביא "מזון רוחני" לקצינים.

מרגלית מכאר לי את הדבר לגמרי לא' בהיגיון טיפשי:

— היחידי הרוצה לעבור אל הרוסים הוא — הוא עצמו, האדון סלזאק. איך האדם הזה שונא את המאדיארים! ואני יודע עוד דבר — ממשיך מרגלית — הלא כבר כמעט ידוע לכל, שמנהיג הצ'כוסלובאקים, איזה פרופסור שאיני יודע את שמו, נמצא ברוסיה ומכין שם את הרבולוציה לשחרור צ'כוסלובאקיה מידי הזקן שלנו. ובכן: "כל הפוסל כמומו פוסל!" — מתאמץ הוא למצוא בוגדים — כדי שלא ירגישו בו שהוא רוצה לטייל שמה מעט.

והנה גם שמועות שונות על דבר חיילים יהודים, "שכרחו אל החזית הרוסית ושם מסרו את כל הסודות שלנו". דווקא יהודים.

Not Czechs, not even Ruthenians, who referred to themselves almost openly as kinsmen of the Russians, only Jews. It was common knowledge that the Ruthenians in the Carpathians told their children stories and sang to them of the *Matzkali* who would come some day and redeem the "world." They awaited the *Matzkali* as eagerly as the Jews await the Messiah.

Yet the rumors always mentioned "Jewish traitors."

In the meantime, we became genuinely good soldiers.

The snow was beginning to melt, and we saw that the Russians were beginning to fix the "roof" of their frontline trench. It was customary, when both sides were doing similar things, such as clearing the field of the dead, for everyone to refrain from firing. And since we, too, were repairing our position after the thaw, the Russians were not afraid to go about their business in the open.

But the sport of "hunting" had broken out among us. The men stood at the "window of death" and fired at the "points" over there. If a fellow made a direct hit, he was overjoyed.

"Zip!—one!"

"Zip!—two!"

"Zip!—three!"

That every "zip" meant a family man, a living, suffering person, who had his ambitions and wanted to live just as much as we, did not even enter our minds.

The life of a man is only a "zip!"

If, in addition, we also heard the death rattle of the fellow who had fallen, that was an even greater achievement!

I observed with what calm satisfaction and amusement the boys shot at a "fox" or "hare" over there.

In the end we paid for all this with the life of a fellow who was very dear to us. The lanky Tyrolean had gone up on the roof to make some repairs. He was certain that the Russians would not fire, because four days before I had stopped the hunting game. But the Russians evidently had not forgotten our violation of the tacit agreement, and the Tyrolean fell head forward—dead.

So he, too, left us.

How difficult it was for us to lower him into the trench!

And to get the simple, lanky soldier into the rotting hole that was his grave.

I recalled his words, "My turn next!"

We were overcome as we stood before his body, now rigid in death. Margolis sobbed softly.

Uncle Oestreicher kept walking about in circles, as if he were hesitating about something. Then he whispered to Margolis for a moment, and finally stood up and recited Kaddish, the prayer for the dead.

The simple Christian Tyrolean was privileged to have what thousands of Jewish soldiers were fated to miss.

The last words of the prayer were stifled in the tearful spasms and hoarse coughs of advancing age.

The veteran was weeping.

* * * * *

Among the higher-ups the orgy went on uninterrupted, having now boldly come out from behind barred doors. The officers had been dressing recently as though for a wedding. Finery piled on resplendent uniforms. Gold, silver, and precious stones glistening in the trenches like the treasures of Satan in hell. Exactly. They strutted about like puffed-up peacocks that some drunken maharajah had adorned with gems and pearls, and, for greater debauchery, had them drink of his own cup of wine, so that they went about in circles, stumbling and cackling strangely. The officers were beginning to change even their manner of speaking. They all spoke through their noses. With them this was a sign of superior indifference, of lofty nonchalance, which prided itself, so to speak, on lack of both energy and desire to do anything. There are several letters which aren't pronounced by officers. Especially the letter "r," which no officer enunciates sharply. Something akin to a German "ch" takes its place, as it is ordinarily heard among the sons of counts in their clubs.

Still Margolis had a different explanation. He said that they simply imitated the Galician Jew, who pronounces the "r" like that!

On the basis of this scientific explanation, the "little corporal" became angry with one of the Jewish officers who was

לא צ'כוסלובאקים — גם לא הרוחניים, האומרים על עצמם כמעט בגלוי, שאיך הרוסים הם — אלא דווקא יהודים. ידוע, שהרוחניים שבקארפאטים מספרים לילדיהם ושרים להם על "המאצקאלי", שיבוא פעם באחרית הימים ויגאל את "העולם". מחכים הם ל"מאצקאלי", ממש כמו שהיהודים מחכים ל"משיח".

והשמועות מדברות דווקא על כוגדים יהודים.

ובינתיים — וגם אנחנו היינו לבני-חיל אמיתיים.

השלג נמס קצת ואנו רואים, איך הרוסים מתחילים לתקן את "גג" המערכה שלהם. רגיל הדבר, שבשעה ששני הצדדים עסוקים בדבר אחד — למשל: פינוי החללים וכדומה — הרי אין אחד יורה כלפי השני. והיות שאנו גם כן מתקנים את העמדה שלנו אחרי הפשרת-השלג, לפיכך אין הרוסים מפחדים לעלות למעלה ולעבוד.

אלא שבינינו פרצה בזמן האחרון "אמנות הציד". עומדים האנשים על-ליד "אשנב המוות" וקולעים כלפי "הנקודות" שם. ואם קלע האדם אל המטרה — שמחה וששון.

— פיק! — אחד.

— פיק! — שניים.

— פיק! — שלושה!

שְׁפֵל "פיק" — הוא אדם בעל משפחה, אדם חי וסובל, עמל ורוצה לחיות כמונו: כל זה אינו עולה אפילו על דעתנו.

נפש האדם אינה אלא: פיק!

ואם נוסף על זה נשמעת פה גם אנקת המוות של הנופל שם — הרי זה בוודאי מציאה!

אני עומד ומביט: באיזו מנוחת-שעשועים קולעים הילדים הללו אל אותו "השועל" או "הארנבת" שם.

לבסוף שילמנו בעד כל זה בנפש אחת יקרה לנו: הטירולי הארוך עלה על הגג לתקן שם קצת. הוא היה בטוח, שהרוסים לא יירו — היות שאני הפסקתי לפני ארבעה ימים את "אמנות הציד". אלא שהרוסים לא שכחו כנראה את חילול ההסכם החשאי שבינינו — והטירולי הארוך נפל מלוא קומתו.

ובכן: גם הוא עזב אותנו.

כמה קשה לנו להוריד אותו אל תוך הכור! לשים את הטירולי הארוך והתמים אל כור הריקבון.

נזכרתי בדבריו: יָן קום אי!

אנו עומדים נבוכים לפני גופו המאובן שלו. מרגלית בוכה בחשאי. והדוד אסטרייכר מסתובב הנה והנה, כאילו מפקפק באיזה דבר — אחר-כך מתלחש עם מרגלית רגע ולבסוף עומד ואומר קדיש.

זכה הטירולי הנוצרי הארוך והתמים למה שלא זכו אלפי יהודים. והמלים האחרונות של הקדיש נחנקו בנשימות-בכי זקנות ושיעולים צרודים.

החייל הזקן בוכה.

ושם "למעלה" הולכת ונמשכת האורגיה, היוצאת כבר מגבולות החדר הסגור. האופיצירים מתלכשים בזמן האחרון כמו לחתונה. בגדי פאר על גבי תלבושות תפארת, הזהב והכסף ואבני-היקר מתנוצצים בתוך כורה-המחסה כמו אוצרות-השטן בגיהנום. בדיוק. — מתהלכים הם כתרנגולי-ההודו נפוחים, שאיזה מאהאראג'ה שיכור קישט אותם במרגליות ופנינים, וליתר הוללות השקה את התרנגולים שלו מיינו —

והם מתהלכים חוגגים וכושלים ובינתיים מקרקרים קרקור מגגומים מוזרים. — האדונים האופיצירים התחילו בזמן האחרון לשנות גם את ביטוי-דיבורם החיצוני. כולם מחטמים; זה אצלם סימן לרשלנות עליונה, לנזן-שאלאנס גבוה, המתגאה בכיכול בחוסר-כוח וחוסר-רצון לפעולה. וישנן אותיות אחדות שאינן מתבטאות בשפת האדונים הקצינים. וביחוד את ה"ריש" (R) אין הקצין מבטא באופן פרינציפיוני. את מקומה ממלא כעין "חית" (CH); את זה רגילים אנו לשמוע מפי בני-הגראפים בקלוב שלהם.

אף כי מרגלית מוצא אחרת: הוא אומר שמחקים הם פשוט את היהודי הגאליציאי, המבטא ככה את ה"ריש"!

ועל יסוד גילוי זה המדעי התחצף "הקורפוראל הקטן" בפני אחד הקצינים היהודים שהתהלך באפקטאציית רוזנים, התנפח וביטא את ה"ריש" באמנות מפליאה. כשהוא דיבר אליו על משמרו ליד הטלפון, שאל מרגלית פתאום:

— אדוני הדגלן מבטא את הריש ככה באופן טבעי, או למד את זה?

strutting about with the affectation of nobility, puffing himself up and pronouncing the "r" with marvelous artistry. While discussing guard duty near the telephone, Margolis suddenly asked him, "Is it natural for the Herr Color-bearer to pronounce the "r" like that, or did you learn it from somebody?"

The stupid Jewish color-bearer for the moment became even more stupid in the face of the corporal, restrained his temper, and for the moment replied calmly; "Yes, Corporal Margolis, it is natural."

"Ah," said Margolis, matter-of-factly, "the Herr Color-bearer is a Galician Jew."

Instantly the officer was as enraged as a bull at a bullfight. In his terrible anger he could find no words to express himself. Margolis, with teeth gritted, drew so close to him that their noses almost touched. He roared threateningly.

"You just wait, you stinking seminary student! I'll teach you respect!"

To call an assimilated Hungarian Jew a Galician—that is perhaps the most terrible insult he can receive. Especially when he preens himself and takes special pains to be a noble officer, and to nasalize and puff up like the "pure blooded" officers.

"What did you do, wretch?" I asked Margolis, when he told me about it. "He'll have your life!"

"When?" Margolis asked. "Not just now. For the general attack is due, that great spring offensive which heralds the arrival of the Messiah!"

* * * * *

That was the belief current among us. The war couldn't last any longer. Impossible. Under no circumstances. How could it? More than two and a half years? Where will they get the strength and the men?

Strength had given out, and so had patience—likewise the willingness to go on living like that. Everything had given out. There was only one thing more that was bound to come—and after that, peace. It was the day of reckoning. "The day of reckoning and revenge." The great and mighty offensive had

yet to come, both on our part and on the part of the enemy. And in that offensive "all accounts would be settled."

This settling of accounts meant the great revenge upon the officers.

There was only one person who did not believe in this "final day of judgment." That was Infantryman Johann Kretschri, whose origin and race no one had succeeded in discovering all this time. He was a very thin fellow, with red eyes and hair. He had given his nationality on the official records as "Austrian." But can the word "Austrian" exactly define the nationality of a man? How many different kinds of Austrians there were! "Austria, thy peoples are as numerous as thy people!" a deputy from the upper house of the Hungarian Parliament once exclaimed.

In fact, Kretschri displayed the characteristics of many different nationalities. In the first place, he understood all the languages of the monarchy. Even in Hungarian, the most difficult of all European tongues to speak, he was as fluent as a native. Similarly German, Czechoslovak, and the other languages.

We asked him: "Kretschri, tell the truth; aren't you a Jew?" He answered dryly, "When I die, Uncle Oestreicher will surely say Kaddish for me."

That was truly a hint as to his Jewishness. But once, during a conversation, which was spiced with sharp and sarcastic jests, he said that he had been born circumcised.

Thereafter we despaired of ever learning the racial origin of Infantryman Kretschri.

"And do you like *tscholnt*?" Margolis once took him by surprise.

"Who doesn't like *tscholnt*?" the redhead replied. "The person who doesn't like that dish is no friend to me!"

Again we could not definitely determine his nationality.

What a name! Kretschri!

This fellow Kretschri was a nonbeliever, at that. Not in God, nor in Satan; neither in Jupiter nor in Jahveh. That is to say, he had but one belief, which he had evidently developed there in the trenches during the war. That belief he delighted in demonstrating with all sorts of logical theorems.

הדגלן היהודי הטיפש נטפס כרגע זה עוד יותר בפני ה"פטי קורפוראל", עצר ברוחו וענה לו לעת-עתה במנוחה:

— כן קורפוראל מרגלית, באופן טבעי.

— אה — אמר מרגלית טבעית — האדון הדגלן הוא יהודי גאליצאי — —

הדגלן הפך כרגע לפר-האיצטדין. לא מצא מלה לזעמו הנורא. — ניגש אל מרגלית בחירוק שיניים, עד כדי נגיעת חוטם כחוטם, נהם נהימה נוראה ואמר:

— חכה, חכה בִּחְתָּר בּוֹאֵשׁ! אני אלמד אותך כבוד! ("בוחר" — "כחור הישיבה" כפי היהודים ההונגארים).

לכנות את היהודי ההונגארי המתכולל בשם "יהודי גאליצאי" — זה אולי העלבון הכי נורא בחייו.

ביחוד כשהוא מתייפה ומתאמץ להיות לקצין אציל ומחטם ומקפחץ ומתנפח יחד עם הקצינים "טהורי הגזע".

— מה עשית אומלל? — שאלתי את מרגלית כשסיפר לי את הדבר — הן הוא יאכל אותך חיים!

— מתי? — שואל מרגלית — מתי יאכל אותי? לעת-עתה לא.

4. מדברים באינפוף.

לעת-עתה תבוא התקפה הכללית, התקפת-האביב הגדולה ובהתקפה זו הן יבוא המשיח!

זאת היתה האמונה הכללית במחנה. המלחמה אי-אפשר שתימשך הלאה. אי-אפשר, בשום אופן. איך? יותר משתי שנים וחצי? ומאין יקחו את הכוח ואת האנשים?

אָפֶס הכוח, אָפֶס הסבלנות, אָפֶס הרצון לחיות ככה, אָפֶס הכל. רק עוד דבר אחד צריך לבוא — ואחרי-כן: שלום. יום-השילומים צריך לבוא. "יום שילום ונקם". — תבוא עוד ההתקפה הגדולה, הכבירה, גם מצידנו וגם מצד האויב — ובהתקפה זו "יסודר הכל".

ו"יסודר הכל" — פירושו: הנקמה הגדולה בקצינים. ורק איש אחד היה שלא האמין "ביום הדין" האחרון הזה: אינפאנטריסט ויהאן קרצ'רי, שבמשך כל הזמן שום איש מאיתנו לא הצליח לדעת את מוצאו ואת גזעו. זה היה חייל רזה מאוד, בעל עיניים אדומות ושיער אדום: בנאציונאלי של היה רשום: אוסטרי — אך כלום המלה "אוסטרי" עלולה להגדיר את לאומיותו של האדם? כמה מיני אוסטרים יש בעולם! "מספר אנשיך מספר לאומיך אוסטריה!"

— אמר פעם חבר בתי-הנבחרים אחד בהונגאריה. והיו בו בקרצ'רי סימנים של הרבה לאומים. ראשית כל: שמע את כל השפות שבמונארכיה. ואפילו הונגאריה, את השפה קשת-הביטוי שבכל השפות באירופה, דיבר כמאדיארי מובהק. כמו-כן גרמנית, צ'כוסלובאקית וגם יתר השפות.

כששאלנו אותו:

— קרצ'רי, אמור את האמת: אתה אינך יהודי? ענה בקול יבש:

— כשאמות — הדוד אסטרייכר ודאי יגיד אחרי קדיש.

זה היה באמת רמז ברור ליהדותו. ואולם פעם אחת סיפר בתוך כדי שיחתו, שהיתה מתובלת בדיחה חריפה וסארקאסטית, שהוא נולד מהול.

ואחרי זה כולנו התייאשנו מדעת, מה גזעו של אינפאנטריסט קרצ'רי.

— וטשולנט אתה אוהב? — הפתיעו מרגלית פעם.

5. סעיף הלאומיות.

— מי זה אינו אוהב טשולנט? — ענה האדמוני. — רק אדם שאינו יודע את המאכל הזה אינו אוהב אותו!

ושוב לא עמדנו על מהותו הלאומית של האינפאנטריסט קרצ'רי. איזה שם! קרצ'רי!

וקרצ'רי זה לא האמין בשום אמונה שבעולם. לא באלוהים ולא בשטן, לא ב"ופיטר" ולא ב"יהוה". — זאת אומרת: היתה לו רק אמונה אחת, שכנראה התפתחה אצלו פה בכור-המחסה במשך ימי המלחמה. ואת אמונתו זאת אהב להוכיח בכל מיני מופתים ותיאורמות

The outline of Kretschri's religious doctrine ran somewhat as follows:

"God is not pure spirit and not even the most refined matter, nor dynamic energy, either, as you suppose. The dynamo itself is subject to man. But what then? God is nothing but a creature, mightiest of the mighty, a creature with an intelligence much superior to ours, but a creature, nonetheless. God is a wicked creature, very cruel. A cruelty without comparison in human life. This creature has dominion over all that exists which is both within and beyond the grasp of our finite brain. Its rule is cruel and unlimited. And if you understand this, you understand everything. You will understand why ninety-nine and ninety-nine hundredths per cent of life in this world is one great mass of cruelty, one mighty program of abuse against all of us—against mankind in general, as well as against all the varied species of living creatures. Suffering, misfortune, affliction, and pain. One doesn't have to be a philosopher to figure out the preponderance of suffering and the minimum of happiness. That person who first uttered the stupid thought, "My Lord is a merciful and compassionate God," wished to deceive both himself and that wicked creature to whom he prayed. For lack of any other means, he wanted to cajole it. It is natural to cajole a murderer when his ax is posed over us. For what is our entire life, if not one sadistic molestation by someone or other?"

"And I say to you," Kretschri would conclude, "everyone who desires to rise to his God must be cruel and murderous, must bait his victim and laugh at him; he must make every effort to be like God himself."

That was the catechism of Infantryman Johann Kretschri.

His doctrine struck a responsive chord among our officers. They burst out in loud laughter at his words; only while doing so they were aware that his ideas spoke to their sottish hearts. At any rate, they now received firm support for the deeds which they had been performing without philosophic backing.

The officers decided to arrange a "philosophical evening" for the week end, in honor of Infantryman Johann Kretschri.

When they informed Kretschri about the character of the event, he was silent, at first. Then he spoke: "Let them hang themselves without me! Why do they need me? They are wild enough animals without me! I won't go!"

He did not want to appear, even though there were many who greatly envied him, because he was a plain infantryman, who was accorded the privilege of having officers arrange an evening in his honor. Certainly that went beyond the limits of military etiquette.

In the end, they forced him to appear.

Well, as far as drinking goes even Kretschri did not decline to do his share. But he uttered not a single word. They could not get a sound out of him.

When the officers noticed this, they decided to bait him. "Let the reader of the letter be its bearer!" (Let him who suggests it, carry it out.)

The orgy raged all night.

The soldiers in the trenches sat and waited for the approaching great day of judgment, for the "war of Gog and Magog" which would finally arrive and bring on the devastating cataclysm, foretold in Isaiah and in the New Testament.

That was the apocalypse common to all the privates; during the long wintry days and nights they were coming to the "end of days." Everything kept drawing closer to it. Everything proceeded in good order. Everything.

During the night, at the banquet of the officers, there had been a sudden panic—my orderly told me the very next morning. He himself had heard it from his friends, the officers' orderlies, when they met in the kitchen. Something terrible had happened, some astounding miracle, the like of which had not been heard of since Biblical days.

He recounted the occurrence, genuinely awe-stricken.

"About three in the morning, in the midst of the symposium, amid the singing, hilarity, and drunken carousing, an inscription suddenly appeared on the wall, an exact duplicate of what was written in the days of the Bible, sir! They say it was terrifying. Lieutenant Colonel Herr Figer almost went out of his mind, sir!"

הגיוניות. קיצור-תורתו זאת של קרצ'רי היה בערך כזה:
— האלוהים אינו לא רוח מופשט ולא חומר עדין שבעדינים. גם לא כוח דינאמי — כמו שאתם חושבים. הדינאמו בעצמו זקוק לבן-אדם.
— אלא מאי? האלוהים אינו אלא חיה אחת כבירה על כל כביר. חיה בעלת שכל יותר גבוה מאשר שלנו — אך חיה: האלוהים הוא חיה רעה, אכזרית מאוד. אכזרית מאין לה דוגמה בחיים שלנו. החיה הזו שולטת בכל אותו היקום, שאנו תופסים ולא תופסים אותו כמותנו המצומצם. שולטת היא שלטון אכזרי ובלתי-מוגבל. — ואם תבינו את זאת — תבינו את הכל. תבינו, מדוע זה תשעים ותשעה אחוזים ותשעים ותשע עשיריות של האחוז המאה של חיי העולם הזה הם אכזריות אחת גדולה, התעללות אחת כבירה בכלנו, כבני-אדם כמו בכל בעלי-החיים למיניהם. סבל, צרות, יסורים ומכאובים. לא צריך להיות למאתימטיקן פילוסוף בשביל לעשות את חשבון האחוזים שבסבל החיים ומעט "האושר" שבהם. — אותו האדם שאמר בפעם הראשונה את הטיפשות: "אדוני אל רחום וחנן" — רצה לרמות את עצמו ואת אותה החיה הרעה, שהתפלל אליה. באין עצה אחרת — רצה לחנוף לה. כנהוג לחנוף לרוצח בשעה שקרדומו מונף עלינו. — כי מה כל חיינו, אם לא התעללות אחת גדולה של מי-שהוא?
— ואני אומר לכם — גמר קרצ'רי — כל הרוצה להתעלות אל אלוהיו, עליו להיות אכזרי, רוצח, מתעלל בקורבנו ולצחוק עליו: עליו להתאמץ להיות דומה לאלוהים עצמו.

זהו הקאטיקסימוס⁶ של תורת האינפנטריסט יוהאן קרצ'רי. תורה זו מצאה אוזן קשבת בחוג הקצינים שלנו. הם צחקו עליו צחוק

רחב — אך יחד עם זה היה מורגש בהם, שתורה זו מדברת אל ליבם השיכור. על כל פנים: הם קיבלו בה סעד ותומך למעשיהם, שעשו אותם בלי כל פילוסופיה.

וחבר האופיצירים החליט לערוך בסוף השבוע הזה "נשף-פילוסופיה" — לכבודו של האינפנטריסט יוהאן קרצ'רי. כשמסרו לו לקרצ'רי את עניין הנשף — שתק ואחר-כך אמר: — יתלו את עצמם בלעדי! למה אני נחוץ להם? חיות רעות הם גם בלעדי! אני לא אלך.

לא רצה ללכת. אף כי היו הרבה שהביטו עליו בקנאה גדולה: חייל רגלי פשוט, שזכה לכבוד כזה, שהקצינים יעשו לכבודו נשף. הלא זה ממש יוצא מגדר המוסר הצבאי.

אך לבסוף הכריחו אותו להופיע בנשף. מילא לשותת, מזה לא היה מושך את ידו גם קרצ'רי — אך לדבר לא דיבר אף מלה. אי-אפשר היה להוציא מפיו אף הגה.

כשראו זאת הקצינים — החליטו להתעלל בו בעצמו. "קריינא דאיגרתא להווי פרוונקא!"⁷

והאורגיה רעשה כל הלילה. והחיילים שבכור ישבו וחיכו ליום הדין הגדול ההולך וקרב. ל"מלחמת גוג ומגוג", שתבוא סוף-סוף ותביא את הקאטאקליזמה⁸ הגדולה, זמנוכאת בישיעהו ובכרית החדשה.

זאת היתה "האפוקאליפסה"⁹ הכללית של כל החיילים הפשוטים, שבמשך ימי החורף הזה ולילותיו הארוכים באו לידי "קץ כל הקיצין". — הכל הולך ומתקרב לידי כך. הכל הולך בסדר. הכל —

ובלילה, שם במשתה הקצינים היתה איזו מהומה פתאום — מספר לי משרתי בבוקר אחרי המשתה מפי חבריו יתר משרתי הקצינים שנפגשו אותו במטבח.

— איזה דבר נורא קרה שם, איזה פלא גדול, שלא נשמע כמוהו מימי כתבי הקודש.

והמשרת שלי מספר את זה בחרדת קודש ממש.

מה היה?

— כך, בשנה השלישית בלילה, באמצע המשתה, השירה,

והתהוללות והשיכרון — הופיע פתאום "הכתב" על הקיר ובו היה כתוב בדיוק מה שהיה כתוב אז בימי כתבי הקודש, אדוני! בדיוק! אומרים שזה היה נורא. האדון שר-האלף פיגר כמעט שיצא מדעתו, אדוני!

6. קאטיקס — ספר עממי ופשוט להוראת עיקרי הדת הנוצרית בצורת שאלות ותשובות. בהשאלה: כינוי לספר הכולל הוראות יבשות ונוקשות.

7. ארמית: מנסח המכתב הוא יהיה השליח (כבא מציעא פג, ע"ב).

8. קאטאקליזם — חורבן, הפיכה גמורה.

9. חזון אחרית הימים.

"Who saw it?"

"Herr Lieutenant Stubniak's orderly was there, too, and he also saw it. Exactly as in Biblical days, sir!" he added with awe, yet with inner joy, too.

I was intrigued. The inscription had really appeared upon the wall. In shining letters: MENE, MENE, TEKEL, UPHARSIN. I wasn't puzzled very long. There immediately flashed through my mind the conjecture that this had been Margolis' doing.

It proved to be so. Margolis, who had become an expert in telephony, had also branched out into the field of electrography. It was he who had performed that terrifying miracle there, by electrography. The drunken officers saw, were amazed, went out of their minds, and fled for their lives.

As a result of this occurrence the officers were tamed down for a considerable time thereafter.

It was only after a long while that Margolis' trick was discovered.

The marvel was that, even after they discovered the deception, they did not punish the little corporal. On the contrary.

The inscription had made such an impression upon them that they were even afraid of the stratagem!

Great is the power of "belief," especially in the heart of a sot who goes berserk in the courtyard of death.

The privates felt and believed that Margolis' trick was of no consequence, but rather the proof itself that the "end of days" had really arrived. Thereafter, everyone of us, whether asleep or awake, constantly saw before his eyes the inscription:

MENE, MENE . . .

— מי ראה? —

— גם משרתו של האדון הלוויטנט שטובניאק היה שם — וגם הוא ראה. כדיוק כמו בכתבי הקודש, אדוני! — גמר בחרדה אך גם בשמחה פנימית.

התעניינתי בדבר: באמת הופיע הכתב על הקיר, באותיות מאירות: "מנה, מנה, תקל ופרסין".

אנוכי לא פקפקתי הרבה: תיכף נצנצה השערה במוחי, שידו של מרגלית בדבר.

ובאמת כך היה. מרגלית, שהיה מומחה גדול במקצוע הטלפון — התמחה בזמן אחרון גם במקצוע החשמל. והוא עשה שם את הפלא הנורא. — באמצעי חשמל. והקצינים השיכורים ראו ותמהו ויצאו מדעתם — וברחו על נפשם.

ככה היה שקט במחנה הקצינים זמן רב.

ורק אחרי זמן רב נודעה עורמתו של מרגלית.

ופלא: גם אחרי שנודעה המרמה — לא הענישו את הקורפוראל הקטן. לא נגעו בו לרעה. להיפך.

הכתב עשה "עליהם" רושם כזה, שהיו מתיירים אפילו מפני העורמה שבו!

גדול כוחה של "האמונה" — וכיחוד בלב השיכור המתהולל בחצר-המוות.

ואולם החיילים הפשוטים הרגישו והאמינו, שלא עורמתו של מרגלית היא העיקר, אלא העובדה עצמה, שבאמת בא קץ הקיצין. וכל אחד מאיתנו ראה בחלומו ובהקיצו את "הכתב":

— מנה, מנה — —

דיומידס וגלאוקוס

Diomedes and Glaucus

ANOTHER spring had arrived.

We cleaned, repaired, and improved our trench city. Everything was orderly, in good repair, and pleasing.

Outside, above us, a flaming spring. As though for once, with a final supreme effort, the Galician sun were trying to rival Italy's. Birds were heard singing here and there. A lark passed over our heads in full flight, trilling exultantly. And there were butterflies also.

But this time we felt differently about spring than we had the year before. Now our hearts were calm, the calm before a storm, before the end. The yearning for life, freedom, the city, for a woman and a simple trade no longer excited us to resentment and the gnashing of teeth. All those yearnings were turned into one deep-seated pain which enjoined us all to repose. We waited, restfully, calmly, in a pleasant state of inner enervation, containing within itself a new element: the clear prospect—peace.

It was evident that similar calm reigned over there, too.

Yet within this calm was implicit a single assured and terrible expectation. We all knew that before long the general spring offensive would come; but the worst of it was that during the entire winter we had gotten no information about what was going on on the other side. That secret thread which used to keep us in constant contact with them, and which would transmit information to us, general news, plans, sketches of positions—that thread had been snapped. Though it was almost common knowledge that the other end of the thread was in the hands of the Czarina herself, if one might say so. How did we know this? The devil knows. But so it was said and believed among us.

It was terrible, because we now had to keep on making general preparations, without letup and without any definite objective.

Despite all this, we reckoned that the offensive would not begin earlier than June. And it was only April now.

"We'll be able to arrange our Seder (Passover Supper) right here at the front," Uncle Oestreicher said to me with perfect confidence. "And then will come the Day of Judgment."

We strengthened our positions. We devoted special attention to the concrete trench behind our frontline, about thirty paces to the rear. It was in the concrete trench that we were to await the attack. As soon as the Russian artillery opened up, we were immediately to withdraw to our concrete fortified position and wait for the infantry attack.

Meanwhile, there was quiet and yearning, even yearning concerning the enemy.

There were some among us who had never seen a Russian in person, not even at a distance. A Russian took on a fantastic shape in the eyes of the plain soldier, which excited his curiosity and lured him on, as though by some hidden, inner force.

At any rate, there was in this fascination a feeling which one could undeniably call love.

Our most intense yearning was concentrated upon a single stretch of soil, not more than about three hundred paces wide—no man's land.

For several months there had been no encounters between the frontlines. We sat there and daydreamed, singing, hoping—and so they on the other side must have, too.

Now that the snow had melted and the earth had again become visible, marvelous green grass began to sprout. Here and there in the grass, variegated flowers. Flitting above the flowers, butterflies. And high above them all, the lark, trilling pleasantly.

ושוכ בא האביב.

אנחנו ניקינו, תיקנו ושיפרנו את "העיר" שלנו פה בכור. הכל נקי, בסדר, מתוקן ונעים.

ובחוץ, שם למעלה — האביב לוהט. שמש גאליציה כאילו רוצה להתחרות הפעם עם שמש איטליה. פה ושם נשמעות ציפורים. החוגה עוברת בטיסה ממעל לראשנו ובינתיים מסלסת היא את סלסולה העליו.

הנה גם פרפרים אחדים.

ואולם כעת מרגישים אנו את האביב כאופן אחר מאשר לפני שנה. כעת שקט בלבבות, שקט שלפני הסער, שלפני הסוף. לכל הפחות ככה מרגישים ומאמינים אנו כולנו. הגעגועים לחיים, לחופש, לעיר, לאשה ולעבודה פשוטה אינם מעוררים עוד בנו רוגו וחירוק שיניים. לפיכך: כל הגעגועים הללו עברו והיו לצער אחד עמוק, המצווה על כולנו מנוחה. מחכים אנו כעת במנוחה, בשקט: בכעין חולשה פנימית נעימה, שכתוכה ספון גרעין חדש: התקווה הברורה — שלום.

וכנראה, שגם "שם" שורת מנוחה זו.

אף כי בתוך מנוחה זו ישנה ציפיה אחת בטוחה ונוראה: יודעים אנו, שבעוד זמן-מה צריכה לבוא התקפת האביב הכללית, והרע שבדבר, שבמשך החורף הזה אין לנו שום "ידיעה" משם. אותו החוט הנסתר, שהיה מקשר אותנו תמיד עימם והעביר אלינו ידיעות חשובות משם, ידיעות, תוכניות ותיאורי מקומות — אותו החוט נפסק בזמן האחרון. אף כי כמעט ידוע לכולנו, שקצהו השני של החוט הזה נמצא בידי הצארית בעצמה כביכול. מאין יודעים אנו את זאת? השד יודע. אך ככה מדברים ומאמינים פה.

והנה נפסק החוט; וזה נורא, יען כי בשעה זו עלינו להתכונן סתם בעלמא בלי הפסק.

אך בכל-זאת "חושבים", שההתקפה לא תבוא קודם מבחורש יוני. וכעת רק אפריל.

— את "הסדר" נזכה לערוך פה, בחזית — אומר לי הדוד אסטרייכר כביטחון גמור. — ואחרי-כן יבוא יום הדין.

ככה מרגישים אנו כולנו. ביוני תחיל החנונה הגדולה.

ובינתיים מתקנים את העמדות. וביחוד עוסקים בכור-הבטון שמאחורי כור-החזית, כשלושים פסיעה בערך מאחורינו. בכור-הבטון עלינו לחכות להתנפלות. כשהארטילריה הרוסית תחיל את עבודת-ההרס שלה בעמדתנו, עלינו להיכנס תיכף אל עמדת-הבטון ולחכות עד שתבוא התקפת חיל-הרגלים.

ובינתיים — לוהט האביב עד כדי דמעות בעיניים.

ובינתיים — שקט וגעגועים.

ובין הגעגועים הללו התפתחו בזמן האחרון געגועים כלפי האויב. יש בקרבנו כאלה, שלא זכו מעולם לראות בעיניהם איש רוסי אף מרחוק. דמותו של האיש הרוסי היא בעיני החייל הפשוט כעין דמות פאנטאסטית, המגרה אותו, מושכת אותו באיזה כוח נפשי טמיר ונעלם והוא אינו יודע למה.

על כל פנים: יש באותה משיכה כעין רגש שבלי ספק אפשר לקרוא לו בשם אהבה.

וגעגועי הגעגועים שלנו מתרכזים בזמן האחרון על פני שטח-אדמה אחד, שרוחבו לא יותר משלוש מאות פסיעה בערך.

זהו השטח שבין שתי החזיתות.

זה חודשים אחדים שלא היתה שום התנגשות בין שתי החזיתות. אנחנו פה יושבים, הויים, שרים ומנגנים ומתגעגעים — והם שמה. וכעת, כשהשלג הפשיר ונתגלתה האדמה — התחילה הקרקע מצמיחה דשא ירוק ונפלא. — ובין הדשא פה ושם פרחים מכל הצבעים. ומעל לפרחים — פרפרים. וממעל לכל זה — החוגה המסתלסת בנעימים.

All this we observed from the trenches, and a mighty agonizing longing gripped us. Oh, but once to step out of the trench and stroll out there in the "Garden of Eden" (as we called no man's land); to walk, run, hop, jump, and roll around like a colt in the soft fragrant grass, in company with the shadowy, distant Russians! Like mischievous children.

The most beautiful of all our dreams thus far.

I vowed that if I survived the war, the first thing I would do would be to return to this spot with Mansy and my sister, and sit down in the grass with them. And then bury my face in the grass and just cry and cry, cry my heart out, at length, without cessation, until my joyous soul would depart.

* * * * *

Uncle Oestreicher received his phylacteries from Lvov. And with what inner joy!

"I won't leave this world," he said to me, when he was garbed in his phylacteries and praying shawl, "until I pray in a *minyan* with them over there!"

"Uncle Oestreicher! You're making a vow while in your praying garb!"

"Yes, sir. I want to obligate the Almighty to grant me this privilege! It is the only thing I want the privilege of experiencing just once in my life—to pray with them! They certainly pray, even as we do, and very likely they use the very same ritual. Don't you think so? For prayer is identical all over the world," he continued, meditatively. Finally, he again said, with conviction, "In a *minyan*! With them! In peace!"

"The Lord grant it!" the Italian Benvenuto Ghalieregh answered. "For once in my life I, too, want to take a drink with them! Only one drink, by the Virgin Mary!"

* * * * *

The order came to go out to reconnoiter the thick woods, stretching to our left between the opposing lines. The Russians had spent the previous fall there, and then deserted the spot.

Now, before the spring offensive, one must reconnoiter it.

And, as a matter of fact, wasn't there the possibility of bringing back some information?

I had the privilege not to go myself, but to send my men instead. But now not only my customary procedure impelled me to go along with my men, as always, but more especially the powerful and unconquerable longing to leave the trench and take a short stroll through the "Garden of Eden."

I took seven men with me. All had volunteered to go.

Among them was also Uncle Oestreicher. I did not want to take him, but he actually pleaded with me. Never before had he pleaded like that.

What was I to do? I took our old man along with us for this "stroll."

And, of course, Margolis, too. He understood Russian.

At night, exactly at three, we went over the top.

It was a moonlit night, except that the moon was most of the time entirely concealed behind the dark clouds.

As we crawled forward, we rolled around in the soft, wet grass, like colts that had come out of the mire after an idle, sluggish winter.

"Too bad we can't shout!" whispered Adam Ballah, the expert horse thief. "I have an unconquerable desire to give a loud, exultant neigh! Oh!"

"Shut up, you ass!"

We continued to crawl toward the woods.

We reached our objective, drenched from head to foot.

Once in the woods we straightened up and advanced cautiously.

We had made our way about fifty yards into the forest when I was startled. A human figure of some kind!

On such an occasion one should shout: "Halt!" Yet here, now, under these circumstances!

We stopped in a long wide-spread line, each man about five yards apart.

We all saw the figure. It was standing behind a thick tree.

Each one of us also was stationed behind a tree.

Suddenly, like the devil's spitework, the moon emerged from behind the dark clouds and bathed us in a lustrous stream of light!

ואנו מציצים על כל אלה מתוך הכור ותשוקה אחת הזקה וכואבת תוקפת אותנו, תשוקה אחת כללית: האי, לצאת פעם מתוך הכור ולטייל שם על פני "גן-העדן" (כך קראו את השטח שבין שתי החזיתות). לטייל, לרוץ, לקפוץ ולהתגלגל כסֵּיח בדשא הריחני, הרך, יחד עם הרוסי האפל והרחוק!

— האי, להתגלגל ולהיאבק עם הרוסי כילדים שוככים — !

החלום שבין שתי החזיתות.

החלום היפה שבכל חלומותי שחלמתי עד הנה.

אני נודר נדר: אם אזכה לקץ המלחמה, הרי הדבר הראשון שאעשה יהיה: לשוב הנה יחד עם מאנסי ועם אחותי ולשבת איתן יחד פה בדשא הזה —

ואחרי-כך — לכבוש את פני בדשא ולבכות, ולבכות, ולבכות, הרבה, בכי ארוך, עד יציאת נשמת המאושרת —

הדוד אסטרייכר קיבל את התפילין שלו מלבוב. איזו שמחה פנימית!

— אני לא אסתלק מן-העולם — אמר לי כשהוא לבוש טלית ותפילין — עד שלא אתפלל ב"מניין", "עימהם שם"!

— הדוד אסטרייכר — אתה נודר נדר בטלית ותפילין!

— כן אדוני, רוצה אני לחייב את הריכונו של עולם שיוכני בזה! רק בזה רוצה אני עוד לזכות פעם בחיי! להתפלל איתם. — הן הם מתפללים גם כן כמונו, באותו הנוסח בוודאי, אין זאת? הלא התפילה אחת היא בכל העולם — המשיך הדוד את הרהוריו. ולבסוף החליט שוב פעם:

— במניין! — איתם! — בשלום!

— יעזרך אלהים! — ענה לו האיטלקי בכנוונו גאלירי. — גם אני הייתי רוצה פעם בחיי לשתות איתם כוס אחת! — רק כוס אחת, בשם הבתולה מריה! !

באה פקודה: לצאת ולתור את החורשה העבה, המשתרעת לשמאלנו בין שתי החזיתות. הרוסים שהו בחורשה עוד כסתיו העבר, אחרי כן עזבה.

כעת, לפני התקפת האביב, צריך לתור אותה קצת. ובכלל: אולי אפשר להביא משם איזו חרשות?

היתה לי הרשות לא ללכת כעצמי, אלא לשלוח את אנשי. אך כעת לא רק ההרגל שלי הניע אותי ללכת איתם יחד כמו תמיד, אלא בעיקר: התשוקה העזה לצאת מן הכור ולעבור קצת את — "גן-העדן".

לקחתי איתי שבעה אנשים. כולם התנדבו.

ביניהם גם הדוד אסטרייכר. לא רציתי לקחת אותו — אך הוא ממש התחנן. מעולם לא התחנן עוד ככה.

מה לעשות? לקחתי את "הזקן" שלנו לטיול.

ומובן, גם מרגלית: הוא יודע רוסי.

ובלילה, בשעה שלוש בדיוק יצאנו את הכור.

ליל-ירח היה — אך הלבנה היתה נסתרת לגמרי מאחורי העננים השחורים.

כתוך כדי זחילה — התגלגלנו בדשא הרך והרטוב.

כסֵּיחים שיצאו מן הרפת אחרי החורף העצל.

— חבל שאי-אפשר לצהול! — לוחש לי גונב-הטוסים המומחה, אדאם באלה — יש לי חשק כל-כך גדול לצנוף צנפת-צהלה גדולה ורחבה! אי!

— שתוק, בן-סוסה!

והמשכנו את הזחילה. — כלפי החורשה.

הגענו אל החורשה; רטובים לגמרי. — לאורך כל פני קומתנו.

בחורשה קמנו והתקדמנו בזהירות.

אנו נמצאים בחורשה כחמישים פסיעה בערך ופתאום אני רואה: איזו דמות אדם.

כמקרה כזה צריך לצעוק: "עמוד!" — אך פה, כעת —

עמדנו בשורה רחבה, ברוחב חמש פסיעות זה מזה.

כולנו ראינו את הדמות. עומדת היא מאחורי עץ עבה.

גם אנו עמדנו מאחורי עץ כל אחד.

ופתאום, מעשה שטן, כמו להכעיס — הסהר יוצא מתוך חשכת העננים ומאיר עלינו ככל שפע זוהרו!

Now I saw clearly. Russians! Not just one. Eleven of them. We stood behind the trees without stirring. Silent, petrified, our rifles trained upon them. Not aimed, precisely, but at the ready, with butts resting against our waists.

They stood in similar position.

Two rows of guns, trained against one another, standing petrified.

Who would be the first to move?

The instant one of them stirred, I'd shoot.

But they evidently were thinking of that, too; the instant one of us moved, they'd fire upon us.

Hence they just stood there, without stirring.

They stood for a few minutes. And then a few minutes more. Our hearts pounded furiously. The moon shone on.

Accidentally, one of our men coughed.

Whereupon one of their men also coughed.

What was this? A reply?

I, too, experimented with a cough.

Again a cough from the other side.

Now we were certain that it was a reply. I decided to try again. But before I was able to, Uncle Oestreicher had anticipated me.

Again an answering cough.

We took it for granted that it was a reply.

If that was the case, then we were the initiators. And as such we were the ones in a commanding position. That was most important in such a situation. This was the law of re- counter: he who began always had a much better chance of victory, even though he was much weaker than the other.

I stood there for a few moments, and a forbidden thought flashed through my brain: a truce. I knew the severe penalty which such a thought entailed, but I could not subdue it. For a moment an internal conflict burst forth from within me; finally the thought conquered.

I decided to slacken my grip on the gun, and point it toward the ground.

The Russian opposite me did the same.

I experimented. I raised my rifle to its previous position.

So did he. So did our men. That being so, I slackened my grip again. Whereupon he did, too.

Good.

After me, my men did the same. So did the Russians.

Now the two rows of men were standing with their rifle muzzles pointing downward. The die was cast! For better or worse, I thrust my bayoneted gun into the ground. Uhl! Come what may! Sol!

My answer seemed to be the proper one, for they also did the same.

I whispered, "Pan (Mister)," and was frightened by my own voice.

Immediately the answer came back, "Pan!"

At that point I came out from behind the tree and stood facing the spot where the voice came from, ordering my men, in the meantime, to keep under cover just where they were.

The Russian came out, too. I stood still for a moment, but he had already started walking and was approaching me.

That was fine. It augured well.

The Russian came over to me, stopped, and again said, "Pan!"

I offered my hand, and in the meanwhile ordered my Italian to walk toward the enemy lines, beyond them—to see if enemy reinforcements had been planted there. Perhaps it was a trap!

Ghalierghi took his gun along for protection. Margolis came over to us, by my order, and engaged in conversation with the Russian. He asked him if there weren't more men back there. The Russian, a noncom, answered.

"What did he say?" I asked.

He said, "God forbid!"

Good. Tell him that we have no reinforcements planted, either.

Meanwhile Ghalierghi returned and reported. Not a soul back there.

We breathed a sigh of relief. Margolis jested with them. Then we sat down on the ground.

I kept in mind that the death penalty could await us for our conduct.

What was the difference? The devil with it!

We talked a bit. Of course, barely audibly.

They give us some peculiar tobacco. Chips of cut stems mixed with shredded green and yellow leaves. The Russian explained that it was *machorka*! Whereupon he rolled himself a cigarette. He made a very small tube out of tough paper, stuffed some of the scraps into it, then sealed it, and presto! he had a cigarette!

Strange.

כעת ראיתי ברור: רוסיים. לא רק אחד. — אחד-עשר איש. אנו עומדים מאחורי העצים מבלי לזוז, דוממים, קפואים. והרוכים מוכנים כלפיהם. לא במטרה, אלא נכונים. קת הרובה על יד האיזור. כמו-כן גם הם.

שתי שורות רוכים, זו לעומת זו; עומדות קפואות.

מי יזוז קודם?

ברגע שאחד מהם יזוז — אני אִיֶּרָה.

אך כנראה שגם הם חושבים ככה: ברגע שאחד מאיתנו יזוז הוא יירד בנו.

ולפיכך עומדים. מבלי לזוז.

עומדים רגעים אחדים. ועוד רגעים אחדים. הלב דופק "ער כדי רעש" — והלבנה מאירה.

פתאום משתעל אחד מאיתנו.

ועל זה משתעל גם אחד מהם.

מה זה? תשובה?

אני גם כן מנסה להשתעל.

שוב שיעול גם משם.

כעת כבר ברור, שזוהי תשובה. — צריך לנסות עוד פעם. ועד שאני רוצה לנסות — וכבר ניסה הדוד אסטרייכר.

שוב תשובת-שיעול משם.

מוכן, שזוהי תשובה.

אם ככה — הרי אנחנו האיניציאטורים! אנחנו "המפקדים" פה. זה חשוב מכל במקרה שפזה. זהו "חוק הראן-קונטר" שבהלכות המלחמה: "המתחיל — יש לו תמיד הרבה אחוזים תקווה של ניצחון על השני, וגם אם חלש הוא בהרבה אחוזים מן השני". ופה אנו "המתחילים".

אני עומד רגעים אחדים — ומחשבה אסורה מנצנצת כמוחי: "שלום". — אני יודע את חומר הדין שברעיון זה, אך אינני יכול להתגבר עליו. רגע מתחוללת בי מלחמה פנימית — ואחר-כך גובר הרעיון.

ואני מחליט:

אני מרשל פתאום את הרובה ופניו למטה.

גם אותו הרוסי העומד למולי עושה ככה.

אני עושה ניסיון — מרים את הרובה למצבו הקודם! גם הוא עושה ככה. וגם אנשינו. אם ככה — אני שוב מרשל. ועל זה גם הוא. טוב.

ואחרי גם אנשי עושים ככה, וגם האנשים ההם.

כעת עומדות שתי השורות וחורי רוכיהם כלפי הקרקע.

אני מעז ונועץ בתנועת-החלטה את כידון הרובה בארמה: אי! יהי מה שיהיה! — ככה!

התשובה היא נכונה: גם הם עושים ככה.

אני אומר: "פאן!" ונבהל מקולי שלי בעצמי.

והיכף ומיד באה התשובה: פאן!

כעת אני כבר יוצא מאחורי העץ ועומד ישר מולו — אך בינתיים אני מצווה על אנשי, שהם יישארו במקומם, מכוסים.

גם הרוסי יוצא. אני עומד רגע, אך הוא הולך כבר וניגש אלי.

זה טוב. זה מוצלח.

והרוסי ניגש אלי ועומד ושוב אומר: פאן!

אני מושיט לו יד — ובינתיים אני נותן פקודה לאיטלקי שלי, ללכת כלפי חזית האויב, קדימה ולראות: אולי מסתתר שם עוד "כוח" רב ממנו? אולי אין זאת אלא מלכודת?

גאלירי הולך עם רוכו בביטחון, ומרגלית ניגש אלינו על פי פקודתי ונכנס עם הרוסי בשיחה. הוא שואל אותו, אם אין שם עוד? הרוסי —

אונטראופיציר — עונה.

— מה הוא אומר? — שואל אני.

— הוא אומר: חלילה וחס! ברוסית זה: "ישמור אלוהים!"

— טוב. אומר לו, שגם מאחורינו אין "כוח" איתנו.

בינתיים שב גאלירי ומודיע: אין איש.

אנו נאנחים אנחת-הקלה. מרגלית מתלוצץ איתם — אחר-כך אנו יושבים על הקרקע.

אני נזכר: בעד זה צפוי עונש-מוות.

מה איכפת? ! ימח שמו!

אנו משוחחים קצת. כמוכן, בחשאי-חשאין.

הם נותנים לנו איזה מין "טבק" מוזר. פירורי גבעולים שנחתכו וביניהם גם פירורי עלים ירוקים וצהובים. הרוסי מבאר: "מאחורקה".

והיכף הוא מגלגל לו סיגארה: עושה משפך קטנטן מנייר עבה למדי, ברוק אל תוכו מן הפירורים הקטנטנים, אחר-כך סותם את המשפך הקטן — והנה סיגארה.

הקטן מוזר.

I took the gift and waited. He was about to roll another cigarette, but I didn't let him. I offered him one of mine. He thanked me: "Spasibo, Pan!"

I distributed cigarettes among all the men. We lighted our cigarettes with the utmost caution, inside our helmets, which screened the light on all sides, and smoked. Then we offered them some of our liquor.

They enjoyed it very much. Unexpectedly, the Russian in command of the patrol made some sort of suggestion. Margolis explained it to me. He proposed the exchange of a few prisoners.

"What does it mean?"
"He will give us a few of his men as prisoners and we'll give him a few of ours in exchange."

I reflected upon the offer for a moment. A peculiar idea. "Well, boys," I turned to my men as a sort of experiment, "which one of you wants to make peace with the Czar, may the devil take him?"

"With the Czar, the devil take him, no; but with these fellows, yes!" said the Italian.

The Russian continued to explain at length, with Margolis interpreting for me: "We have an abundance of food. White bread and meat. Everything. But you haven't."

Whereupon my orderly flared up furiously, yet contained himself for the moment. "Let the Herr Corporal tell them, in a pig's neck. You have no more than we! Among us they can eat until it comes up on them! Please tell them that, Herr Corporal!"

"Be quiet, Pauli!"
"Madjar," said the Russian, "Madjar!"

He realized that the man was a Magyar. "Musco!" my orderly replied to him, "Musco!" (Muscovite.)

The Russian offered him his hand in friendship. My orderly hesitated for a moment, then, despite what he had said, decided to shake his hand.

I decided to send Uncle Oestreicher to take a needed rest. Let this veteran who had a large family go off to live out his remaining days as a prisoner, and there await the Messiah. Why should he perish in the spring offensive?

At first he protested. Why single him out? Later, however, when the Italian had consented to go over, he began to waver.

"Why are you wavering, Uncle? The phylacteries are in your pocket. There you'll pray with a minyan. Go. Why should you lose your life only a few days before the armistice? Isn't it so?"

Uncle Oestreicher turned to Margolis to have him ask the Russian whether they'd kill him once they had him back there.

The Russian gesticulated in vigorous protest. "God forbid!" he says, Margolis explained.

Finally we came to a barter understanding. I gave him four men and he gave me five, one as "profit."

I trembled all over. The death penalty.

Oh, the devil take me! Come what may. The Italian still wanted to live. Uncle Oestreicher was an elderly Jew with a large family. What difference would it make to our "grandpa" back in Vienna, if I exchanged those men for a few Russians? I was certain that "grandpa" would consent. And if he consented, I'd be on top of the world. Those sots back there! "We won't bring our guns along for them, the devil take them!" said our four men, almost in unison. "Please take our guns."

With embraces and kisses, we parted. Uncle Oestreicher wept. So did one of the Magyars. Just previous to our taking leave of one another, I advised firing a few shots into the air before parting, to signalize an encounter between us.

When I returned, remorse preyed on me so that I became ill.

But I suddenly recalled the Trojan War and the two opposing heroes, Diomedes and Glaucus, who became fast friends on the field of battle—and made a truce openly, in the sight of the warring hosts. If the Greeks could indulge in such an action, how much more so could we! *

* When I wrote this chapter I was a prisoner of war in Tschortokov. I learned that both the Italian and Uncle Oestreicher had died there in Tschortokov even before they could enter Russian territory. Their two companions remained alive, but I then could not, of course, give their names. They would be subject to the death penalty.

אני לוקח את המתנה ומחכה. הוא רוצה לעשות סיגארה שניה — אני אינני מניח לו. אני מכבד אותו בסיגאריות שלי. הוא מודה לי: "פאסיבה פאן!"
אני מחלק לכולם סיגאריות.

אנו מדליקים בהסתר גדול את הסיגאריות תחת כובעינו, המכסים את האש מכל צד, ומעשנים.
אחר-כך אנו מכבדים אותם מן המשקה שלנו.
הם נהנים מאד,
ופתאום מציע הרוסי, הראש, איזו הצעה. מרגלית מבאר לי את דבריו:

— הוא מציע להחליף שבויים אחדים.
— מה פירוש?
— הוא יתן לנו אחדים מאנשיו בשבי ואנו ניתן לו אחדים משלנו.
אני מהרהר קצת. רעיון מוזר.
אך הרעיון נכנס לי אל ליבי.
— נו, חברה — פונה אני אל אנשי בתור ניסיון — מי מכם רוצה לעשות שלום עם הצאר ימח שמו?
— עם הצאר, ימח שמו, לא, אך עם אלה — כן! — אומר האיטלקי.

והרוסי ממשיך ומבאר בהרחבת הדעת ומרגלית מוסר לי:
— יש אצלנו הרבה לאכול. לחם לבן וגם בשר, הכל יש. לא כמו אצלכם!

על זה מתקצף המשרת שלי בכעס נורא, אך עצור לעת עתה:
— יאמר להם האדון קורפוראל; קדחת יש להם כמו לנו! אצלנו יכולים הם לאכול עד כדי הקאה! יאמר נא להם האדון קורפוראל!
— שתוק פאלי!

— מאדז'אר — אומר הרוסי — מאדז'אר!
הוא הכיר בו את המאדיארי.
— מוסקה! — עונה לו המשרת שלי — מוסקה!
הרוסי מושיט לו יד. המשרת שלי מפקפק רגע ואחר-כך בכל זאת מחליט ונותן לו יד.

אני החלטתי לשלוח את הדוד אסטרייכר "לנוח קצת". חייל זקן זה, בעל משפחה גדולה — ילך לו לחיים ארוכים ויחכה שם בשבי לקץ-הימין. למה לו למות בהתקפת-האביב?
הדוד אסטרייכר מוחה בתחילה. מדוע דווקא הוא? — אחר-כך, כשהאיטלקי הסכים ללכת שמה — התחיל הדוד אסטרייכר לפקפק קצת.

— מה אתה מפקפק, דוד? התפילין הם בכיסך, שם תתפלל

"במניין" — לך. למה לך למות דווקא ימים אחדים לפני השלום? לא כן?

הדוד אסטרייכר פונה אל מרגלית, שישאל את הרוסי, אם לא יהרגוהו שם?

הרוסי עונה בתנועת-מחאה רחבה.
— "ישמור אלוהים!" אומר הוא — מבאר לנו מרגלית.

סוף-סוף באנו לידי הסכם-גומלין. — אני נותן לו ארבעה אנשים והוא נותן לי גם "רווח": חמישה.

אני רועד כולי: עונש-מוות.

אי! ימח שמי! — יהי מה שיהיה. האיטלקי רוצה כל-כך לחיות עוד. הדוד אסטרייכר — יהודי בא כימים, בעל משפחה גדולה — מה איכפת לו ל"זקן" שלנו שם בווינה, אם אני אחליף את האנשים הללו ברוסים אחדים!?

מובטחני בו ב"זקן" שלנו, שהוא מסכים לזה. ואם הוא מסכים — הרי אני מצפצף על הכל. השיכורים ההם שם?!

— את הרובים לא נישא להם ימח שם! — אומרים ארבעת "השבויים" כמעט בכת-אחת — בבקשה לקחת את הרובים שלנו.

נפרדנו בחביקות ונשיקות. הדוד אסטרייכר בכה. כמריכך אחד המאדיארים שהלכו. — אך טרם שעזבנו אלה את אלה יעצתי קודם לירות יריות אחדות באוויר — לסימן התנגשות שבינינו.

(הערה: קעת בשעה שאני כותב את אלה — אני נמצא כבר בעצמי בשבי. בצ'ורטקוב. פה נודע לי, שגם האיטלקי וגם הדוד אסטרייכר שניהם מתו פה בצ'ורטקוב עוד טרם שהספיקו להיכנס אל אדמת רוסיה. — חכריהם השניים נשארו בחיים — ואין לי היכולת לפרוש בשמם. הם צפויים לעונש-מוות. ואני? — אם אדפיס פעם בחיי את היומן הזה — אמחוק את כל הפרק הזה.)

כששכתי — אכל אותי מוסר-כליתי עד כדי מחלה.

אך פתאום נזכרתי במלחמת טרויה, בשני הגיבורים האויבים: דיומידיס וגלאוקוס שהתיידדו בתוך כדי המלחמה ועשו שלום ביניהם — לעיני כל הצבא הנלחם. ואם היוונים יכלו להרשות לעצמם דבר כזה — אנו על אחת כמה וכמה!

2. טבק פשוט וגם תוצרת-כית.
1. שיבוש של "ספאסיבה פאן", ברוסית: תודה, אדוני.

קץ הימים

The End of Days

BY the beginning of June our expectation of the great general offensive turned into silent hysteria. The concrete support trench was completed in every particular.

The spring, as if in spite, was so glorious that it stirred the heart and soul to tears.

In the evening, when my orderly prepared my bunk, he spoke up unexpectedly. "I'll be a raving dog if the big party doesn't begin at dawn tomorrow!"

"How do you reckon it exactly tomorrow?"

"How? How? Just like that, that's how. You'll see if I have lied!"

"You surely must have heard some rumor."

"Heard? Heard? Of course, I have heard, but who pays any attention to rumors. I know of a certainty. Tomorrow morning. At dawn."

And because of this he had everything prepared, all packed and ready.

We went to sleep.

Never before had I slept so soundly and well when a tremendous shell, it seemed like a thirty-two, violently agitated the entire surrounding area with its shriek, and then exploded about fifty yards off to our right. It had been aimed directly at our frontline position.

The noise had instantly roused me from my sleep. After the explosion we immediately rushed into our concrete support trench and abandoned our first-line trench to the withering barrage, which all but burst our eardrums.

My dugout was the target of this annihilating fire.

I recall even the most insignificant details of my dugout. The window made of a piece of molten broken glass—I had no tool to make it square—the sofa, the bunk, the hook, the "bureau" that had been chiseled shaftwise in the wall, and the pictures. And among the pictures, the one of the forty most brilliant rabbis in Israel, from Maimonides, in the twelfth century, up to and including K'sav Sopher, in the nineteenth.

* * * * *

In the concrete support position, a hellish racket. The trench was about five meters deep. The roof, which was flush with the ground, was about three meters thick. And it was constructed as follows: a layer of boards, each of which was more than half a meter thick; upon this a layer of concrete; and on top of everything—earth.

Under this roof we sat tightly pressed against one another and listened to the humming shells which rent the heavens and ploughed up our entire front line.

When one of these shells wedged into our roof and exploded, we all choked for a few minutes; and with mouths agape and choking breath that resembled a protracted, stifled sneeze, we waited for the air to come up out of our smothered lungs. The sneezing lasted several minutes.

Thus we sat in two long lines, facing one another, awaiting the order to abandon the position.

To abandon it, after the enemy had wiped out our first position and was preparing to direct his shells at the positions behind us and at our artillery, while his infantry launched an attack upon us.

To go forth, while on the outside a shell was dropping on every square meter, at least one shell in each meter! A shell which could raze a three-story building without leaving one brick in its original position.

To go forth in such a deadly hail of shells! It is fortunate that military tactics teach us not to go into the open until

בתחילת חודש יוני באה הציפיה שלנו להתקפה הכללית הגדולה עד כדי היסטריקה חשאית ופנימית. בור-הבטון היה גמור כהלכה. האביב, כאילו להכעיס, היה נפלא ומרהיב לב ונפש עד כדי בכיה. בערב, כשהמשרת שלי הציע לי את מיטתי אמר פתאום:
— אָהי כלב שוטה, אם מחר בבוקר השכם לא תתחיל החתונה!
— מנין לך שדווקא מחר?
— "מנין" — "מנין" — ככה. אדוני יראה, אם שיקרתי!
— ודאי שמעת איזו שמועה.
— "שמעתי" — "שמעתי" — מוכן ששמעתי, אך מי זה שוֹעֵה אל השמועות — אני יודע ברור: מחר בבוקר. בבוקר השכם. ומשום-כך הכין את כל החפצים ארוזים ומוכנים. הלכנו לישון.

מעולם לא ישנתי שינה עמוקה וטובה כל-כך — כשרימון כביר, "בעל שלושים ושניים" לפי ההשערה, זעזע את כל שטח האוויר שלנו כשריקתו ואחר-כך התפוצץ במרחק של חמישים פסיעה בערך לימיננו. הוא קלע ישר אל תוך העמדה הראשונה שלנו. כבר השריקה העירה אותי משנתי. ואחרי ההתפוצצות — נכנסנו תיכף אל עמדת-הבטון; והשאירו את העמדה הראשונה למאכלת התותחים, שהתחילו לכמבם בזה אחר זה עד כדי להחריש אוזניים. הקן שלי מטרת החורבן.

נזכר אני בכל חפץ קטן שבתוך הקן. החלון העשוי שכר-זכוכית מחומשת (לא היה מכשיר לעשות אותה מרובעת); הספה — המיטה — הקולב — "הארון" — הכנף שבתוך הקיר; והתמונות. — וכין

התמונות: תמונת ארבעים הרבנים גאוני ישראל החל מן הרמב"ם וסיים "בכתב סופר" ז"ל.

ובתוך עמדת-הבטון — רעש גיהנום. עומק העמדה: כחמישה מטרים. הגג, העשוי יחד עם שטח האדמה, עוביו כשלושה מטרים. וכנוי הוא ככה: שכבת קורות-עץ, שעוביה של כל אחת מהן יותר מחצי מטר, על שכבה זו — שכבת בטון — עליה: שכבת חול, עליה: שכבת אבנים ועליה: שוב שכבת בטון ולמעלה אדמה. תחת גג זה ישבנו צפופים והקשבנו לרננת הגראנאטים, הבוקעים שמיים ומחריבים לנו את כל העמדה הראשונה. וכשרימון אחד קזה נתקע בגגנו והתפוצץ — כולנו נחנקים לרגעים אחדים ובפה פעור ונשימה חנוקה, הדומה לשיהוק ארוך ואטום — מחכים לאוויר שיצא מתוך ריאתנו האטומה. שיהוק של רגעים אחדים. כה אנו יושבים פה בשתי שורות ארוכות זו מול זו, צפופים — ומחכים לפקודה לצאת.

לצאת — אחרי שהאויב יחריב כליל את העמדה הראשונה שלנו ויתחיל לעבור ברימוניו אל העמדות שלאחרינו ואל הארטילריה שלנו — כשבינתיים יתחילו חיילות-הרגלי שלו לכוא עלינו. לצאת — כן: ושם בחוץ נופל גראנאט אחד על כל מטר מרובע, לכל הפחות גראנאט אחד על מטר! גראנאט שיש בכוחו להשמיד בית בעל שלוש קומות מבלי להשאיר לו אף לבנה אחת על מקומה. לצאת במטרי-מוות כזה — טוב שחוכמת המלחמה מלמדת אותנו לצאת רק אחרי שהאויב יחדל להמטיר עלינו את המוות ורק כשגייסותיו יתחילו להתקרב — — ואולם פתאום באה פקודה בטלפון:

1. הוא ה"חכם סופר", הרב משה סופר (1762-1839). מנהיגה של היהדות האורתודוקסית בהונגאריה בזמנו, מייסדה וראשה של ישיבת פרסבורג. הוא אחד מגיבורי הפואמה של המאירי "יוסילי טגלשי".

the enemy has ceased hailing death upon us, but only when his troops begin to approach. But suddenly the order came by telephone: "Send out a patrol."

That meant to leave the trenches and arrange the men in ranks, twenty-five yards apart. Those men must lie down in the midst of this terrible hail of bullets and watch for the oncoming wave of the enemy infantry attack.

This time Herr Lieutenant Colonel Figer himself received the order. He had been sent to our support position by headquarters and also because with us there was a little better chance to survive than back in his fine quarters. He transmitted the order to me.

"Send twenty men as lookouts and tell them that everyone who volunteers to go will receive a decoration, if he hasn't one already. The ones who have decorations will receive even higher ones. Those who further distinguish themselves will be promoted."

I announced: "Everyone who wants to go out with me . . ."

The lieutenant colonel interrupted. "You don't have to go, color-bearer; why should you!"

Lieutenant Colonel Herr Figer had suddenly become kind-hearted. He was now considerate of the life of someone else besides his own. However, this was not an exceptional occurrence among us. Alas, it is a frequent thing that in time of danger the officers suddenly become kind and pleasant, courteous and affable, actually like sisters . . .

Like sisters, but not like brothers. A brother is a man. But these gentlemen suddenly become women; nice, tender women.

"Won't you sit down a while? You're tired."

Or, "Please don't bother, I'll do it myself."

Or, "Don't endanger your life; the army needs men like you."

And now Herr Figer was concerned about my own life. I mustn't go myself, but send a noncom in my place into that hell, into that certain death out there above us.

"Herr Lieutenant Colonel, I beg leave to say, sir, I never send my men; I always rally my men to meet the danger."

I continued my announcement of the horrible order.

Sixteen men volunteered.

"Any more? Who else? Well, what do you say, boys!"

With difficulty we got another volunteer.

In the meanwhile, the air, made oppressive by the explosions above, was stifling us.

"Hi!" We stood for a few moments with gaping mouths, smothered lungs and eyes bursting from their sockets.

"Well, any more? Who else?"

Not another man volunteered. We still needed three.

Now came the hellish job. I had personally to select the three men to go.

There is only one other thing at all comparable to this volcanic upheaval of one's moral life—to take out a fellow soldier and shoot him by order of court-martial.

Those who volunteered had at least the moral satisfaction which eliminated about seventy-five per cent of the fear of death. This autosuggestion is of precious value on such occasions, for one who endangers his life of his own accord pulls himself together and goes forth courageously.

But the man whom it is my duty to order to go is a most unfortunate wretch. Especially since he has not volunteered like his comrades. And this miserable fellow, who in the final analysis has held back solely out of fear, I must now send forth to certain death.

He is the one I must single out among all his fellows.

For him I must become cruel—horrible Fate itself.

I actually implored them to volunteer. I pleaded in every way I knew.

So I played "Babel" with them. That is to say, I ordered all those who were left, those who did not volunteer, to get together in a group. Then I shut my eyes, and walked the entire length of that row of men. Upon my return trip, my eyes still shut, I picked out three men, in broken order, "You!—you!—you!"

Only when I had thus picked them did I open my eyes to see whom I had chosen for the "burnt offering."

The three men selected stood in a line, sad, dejected, miserable. They hadn't even the satisfaction which the courageous act of volunteering gives.

— להעמיד משמרות!

הווי אומר: לצאת החוצה, להעמיד שם אנשים בשורה, במרחק של עשרה-עשרים פסיעה זה מזה. על האנשים הללו לשכב בתוך מטר-

המוות האיום ולהביט ולראות מתי מתחיל החיל הרגלי לבוא נגדנו. את הפקודה מקבל הפעם האדון שר-האלף פיגר בעצמו ובכבודו, שהוכנס על פי פקודה עליונה אל עמדת-הבטון שלנו וגם: מחמת שבעמדת-בטון זו קצת יותר בטוחים החיים מאשר שם בדירתו היפה. הוא מוסר לי את הפקודה:

— שלח עשרים איש על המשמר; ואמור להם: כל המתנדב מאלי ויוצא, אם אין לו מדאליה יקבל מדאליה; אשר יש לו — יקבל מדאליה ממדרגה גבוהה יותר. המצטיין ביותר — יעלה למדרגה גבוהה ממדרגתו.

אני מכריז:

— כל אשר יבוא עימי החוצה —

שר-האלף מפסיק אותי:

— אתה אינך צריך ללכת, דגלך, למה לך!

שר-האלף האדון פיגר היה פתאום לאדם טוב. חס הוא על חיי משהו חוץ מחיי עצמו; חס הוא האדון פיגר על חיי. — זה לא חזון בלתי-נפרץ אצלנו. אוה, זה חזון רגיל דווקא, שבשעת הסכנה נעשים האדונים האופיציירים לטובים ונחמדים, לאדיבים מאוד ולאהובים, ממש כמו אחיות.

כמו אחיות — ולא כמו אחים. האח הוא גבר; והאדונים הללו נעשים ברגע אחד לנשים. לנשים טובות ורכות.

— שב נא קצת; הלא אתה עייף —

או:

— אל נא תטריח את עצמך, אני בעצמי —

או:

— אל נא תסכן את עצמך, אתה אדם נחוץ לצבא — —

וכעת האדון פיגר חס על חיי-אני. שלא אלך בעצמי; שאשלח אונטראופיצייר במקומי אל תוך התופת, אל תוך המוות הבטוח שם למעלה.

— אדוני שר-האלף, מודיע בהכנעה: אני לעולם אינני "שולח" את אנשי — אני תמיד "קורא" את אנשי אל תוך הסכנה!

והמשכתי להכריז את דבר הפקודה הנוראה.

התנדבו שיש-עשר איש.

— והלאה? מי עוד? נו, חברה!

בקושי מתנדב עוד אחד.

וכינתיים מחניק אותנו האוויר הלחוח מהתפוצצות הפצצות שם למעלה.

— היק! — ואנו עומדים רגעים אחדים בפה פעור, כריאה אטומה ובעיניים בולטות מחוריהן.

— נו, הלאה! — מי עוד?

אין איש מתנדב יותר. — עוד שלושה אנשים נחוצים לי.

וכעת בא הגיהנום: להצביע בעצמי על שלושה אנשים, שיצאו החוצה.

רק דבר אחד יש דומה לזה כוועתו המוסרית: להוציא את חברנו להורג על פי פסק-הדין הצבאי.

אלה שהתנדבו — יש להם לכל הפחות הסיפוק המוסרי. סיפוק זה יש בו כשבעים אחוזים מהשמדת אימת-המוות. אוטוסוגסציה זו ערך יקר יש לה במומנטים כאלה. — המסכן את חייו מרצונו, מאושש את עצמו והולך בגבורה.

ואולם האיש שאני צריך לצוות עליו ללכת — אומלל הוא מאוד. וכפרט אחרי שלא התנדב כמו חבריו. — ואת האדם האומלל הזה, שסוף-סוף מתוך פחד לא התנדב — אותו עלי להוציא החוצה אל תוך המוות הבטוח.

כו עלי להצביע באצבע בין יתר חבריו — —

כשבילו אני צריך להיות הגורל האכזר והנורא —

זה גיהנום.

אני מתחנן ממש לפנייהם, שיתנדבו; מתחנן ככל לשון של בקשה. אין איש רוצה.

אני עושה מהם "בכל", פירוש: אני נותן פקודה, שהנשארים, אלה שלא התנדבו, יתערבבו כולם זה בזה. — אחר-כך אני עוצם את עיני — עובר פעם מקצה השורה אל קצה השני בעיניים עצומות, אחר-כך, כשאני חוזר — אני תופס בעיניים עצומות אחד-אחד מהם בדילוגין: אתה! — אתה! — אתה!

ורק כעת אני פוקח את עיני ורואה במי בחרתי לעולה.

שלושת הנבחרים עומדים בשורה: עלובים, נדכאים, אומללים. אף סיפוק הגבורה שבהתנדבות אין להם.

I whispered to each one, separately: "The fact that you did not volunteer makes no difference to me, my friend. You'll be cited like all the rest."

Now—to go out!

The concussions of the roaring bombshells made everything in sight quake, but still we advanced. The enemy had only too well noticed us leaving the trench. On such occasions he added his "little devils" to the cannon fire, and trained his machine guns directly upon us.

I crawled toward them, my men after me.

We were all outside, on the roof of the concrete support trench.

Hell broke loose. The machine guns crackled at us, right into our faces.

We crawled along, and before I could space four of them in a prone position as we crawled forward, two were missing. They had simply disappeared.

Soon I could not tell of a certainty that I myself was alive. Who knew? In such roaring confusion!

I arranged the rest of them as we crawled on. In a line. Ten paces apart. At first, I still kept jerking my head from side to side, cautiously, flat on my belly, head in the dirt, terrified and gasping for breath. I continued to wait, doggedly now, without stirring, for a bullet or a shell to blow me to hell.

But a considerable period passed and death, spitefully, did not come. I threw all precaution to the winds and got up! On my feet. Truly, what can happen worse than death itself?

Thus I stood and encouraged my men.

But in that moment I thought: What is this? Bravery?

Bravery, hell! It was the omega of desperation. It was the sole means of keeping my nerves, so frightfully taut, from cracking.

Suddenly I saw my Pauli leave the support trench and crawl towards us.

He was not present when I formed the patrol, but when he returned and found me gone, he came after me.

I leveled my pistol at him. "Get back! Right away!"

He ignored both me and my pistol.

He crawled straight at me, gingerly, with eyes flashing;

when he reached me, he tackled me about my feet and dragged me down to the ground. I fell flat, and remained lying there.

I distributed cigarettes among the men and lay down.

In order to bring back my damned orderly, I myself had to return.

I began to crawl back to the trench, and two or three of them began to crawl after me.

"Back, swine!" I leveled my pistol at them.

It is a rule, without exception, that without his officer, even a loyal soldier loses his courage. So I stayed. As did my orderly.

Finally the order came to bring them back. For the present they weren't needed. The enemy wouldn't storm us yet.

Bring them back? Already there were but fourteen men left.

The others had been torn to pieces, had died of wounds, or had simply disappeared without a trace.

When I returned and faced Lieutenant Colonel Figer, I boiled with fury and hatred. It was as though an acute attack of nausea has seized me upon sight of that drunken coward. And when my eyes chanced upon his finely manicured nails, I almost shot him with my revolver.

From that moment a feeling of hatred and loathing kept growing stronger and stronger within me. Especially when he tried to be nice and pleasant to me.

My Pauli had really gone mad. He laughed right in his face. He actually derided him.

"Pauli, later he'll drive you crazy with the punishment he has waiting for you," I whispered in his ear.

"When? When, sir? Tomorrow? Or the next day? There isn't any more tomorrow or the next day. There's only today, sir. And he won't escape this day—by the Virgin Mary, sir!"

* * * * *

So the Russians shelled our positions all that day and night, and the next day and the next night, too, incessantly, without stopping for a second. It was only on the morning of the third day that there was a sudden silence.

אני לוחש לכל אחד ואחד:

— בשבילי לא חשוב, שלא התנדבת, חביבי. אתה תקבל "הצטיינות" בדיוק כמו חבריך כולם.

וכעת — לצאת.

הפצצות הומות ורועשות ומרעידות את היקום שמסביבנו — ואנו יוצאים, והאויב רואה משם היטב את יציאתנו. — וכשעה כזו הוא מוסיף על התותחים את "השד הקטן" שלו: מכונן הוא כלפינו גם את מכונת-היריה.

אני זוחל לפנייהם — והם אחרי.

אנו כולנו בחוץ, על גג בור-הבטון.

הגיהנום רועש כעת שבעתיים. ומכונת היריה מקרקרת בנו, ישר בנו. אנו זוחלים — ועד שאני מסדר ארבעה מהם, בשכיבה, תוך כדי זחילה — כבר שנים מאיתנו אינם בעולם. פשוט נעלמו.

יש שאני אינני מאמין, שחי אני. — מי יודע? ברעש כזה!

אני מסדר בזחילה את יתרם. בשורה. במרחק עשר פסיעות זה מזה. בתחילה אני עדיין "חוטף" את ראשי הנה והנה, נוהר, גוחן, טומן את ראשי בעפר, מפחד ונחנק בנשימתי — כעבור רגעים אחדים אני מחכה כבר בעקשנות, בלי לזוז, לכדור או לפצצה שתבוא ותפוצץ אותי לעזאזל.

ואולם כעבור זמן-מה והמוות, כמו להכעיס, איננו בא. — אני מפקיר את עצמי וקם! — על רגלי! באמת: מה יכול פה לקרות יותר מאשר המוות?!

ובכן אני עומד וככה מעורר את אנשי.

וברגע זה אני נזכר: מה זה? גבורה?!

קדחת, גבורה! — זה יאוש אחרון. העצה היחידה שעצמי לא תפקעו במתיחותם הנוראה!

ופתאום אני רואה את פאלי שלי יוצא מתוך בור-הבטון וזוחל כלפינו.

הוא לא היה שם בשעת הגיוס הזה — וכעת, כשבא וראה שאינני — הוא בא אחרי.

אני מרים עליו את אקדוחי: חזרה! תיכף ומיד!

הוא מצפצף עלי ועל אקדוחי.

ישר אלי הוא זוחל, במהירות, בעיניים ממצמצות, נפקחות ונעצמות ושוב נפקחות ובולטות — וכשמגיע אלי, חובק הוא את רגלי ומושך אותי למטה: לשכב.

אני מחלק לאנשי סיגאירות — ושוכב.

בשביל להכניס את המשרת הארוך — עלי בעצמי לשוכב.

אני מתחיל לזחול "הביתה" — והנה שניים-שלושה מהם מתחילים לזחול אחרי.

— חזרה, חזירים! — מרים אני את אקדוחי כלפיהם.

חוק ולא יעבור: בלי הקצין מאבד החייל הנאמן את האומץ שלו. — נשארתי. וגם המשרת שלי.

לבסוף באה הפקודה להכניס אותם; לעת-עתה הם אינם נחוצים. האויב לא יסתער עלינו עדיין.

להכניס — לא היו כבר אלא ארבעה-עשר איש.

השאר נקרעו, נפצעו עד מוות או פשוט נעלמו ואינם.

כששכתי וראיתי את שר-האלף פיגר — הוצתה בי אש זעם ושנאה נוראה. כעין איזה בחילה חריפה תקפה אותי למראהו השיכור והפחדן;

וכשעיני נתקלו בציפורניו המשופרים, כמעט שיריתי בו באקדוחי.

ומאותו רגע הלך הרגש הזה, המעורר שנאה ובחילה כאחת, הלך והתגבר בי יותר ויותר. וכיחוד, כשהוא התאמץ להיות טוב ונעים אלי.

פאלי שלי השתגע ממש: הוא צוחק לו ישר בפני. — פשוט לועג לו.

— פאלי, אתה תשתגע אחרי-כן מן העונש, שהוא יכבד אותך בו! — לוחש אני לו באוזנו.

— מתי? מתי אדוני? מחר? מחרתיים? כעת אין יותר מחר-

מחרתיים. כעת יש רק היום, אדוני. — ומתוך היום הזה הוא לא יצא, כשם הבחולה מריה, אדוני!

ככה הרעיש הרוסי את העמדות שלנו יום, לילה, ושוב כל היום ושוב כל הלילה בלי הרף ובלי מנוחת רגע. ורק ביום השלישי בצהריים היתה פתאום דממה.

I immediately went outside to see what was doing.
The enemy was not yet approaching.
That silence following two nights and two and a half days of bedlam, coursed through my body like warm, healing nectar.
And after all this hellish shelling, we could still telephone to every point for news.
Yes, only there was no telephone. The shells had ripped up the wires.

Where in the world was Margolis?
Margolis was nowhere to be found.
But within an hour the roar of the cannon commenced again.

With renewed vigor, if it were within the realm of possibility to renew and add to that titanic force!

It was impossible to establish telephonic communication with even the nearest field headquarters.

Suddenly the telephone rang.

Superhuman joy.

"Hello! Respects, your excellency!" said Lieutenant Colonel Figer. "What? Who? Who repaired the telephone wires? I haven't any idea, your excellency! What? I didn't even send a man to repair it. How could you send anyone out at such a time? What? Yes, I'll transmit the message! Respects, your excellency!"

And he gave me the message. It was the division commander himself. He sent me, as an officer who had seen active service, his personal congratulations as well as those of the entire division. He had a great deal of confidence in me. Thank you, very much. He wanted to know who had repaired the telephone in this hellhole. And all along the entire front of our regiment.

I was convinced that Margolis was responsible. That devil was capable of doing it. And the proof? He was absent and no one knew where he was.

Deathly panic suddenly stirred within me. Who knew what had happened to him?

Only let the little fellow remain alive with me, dear God! Don't take that young boy from me now!

I felt that I would gladly give my life for his safety.

But I did not have to worry very long before he reappeared. "God Almighty! What a face! How you look, Margolis!"

He was completely covered with mire, his hair wildly tousled, his clothes ripped to shreds and smeared with blood. I hastily examined every part of his body. "Where were you wounded, wretch? What have you done?"

He stood erect before me and reported: "Herr Color-bearer! I beg leave to report, sir, all the telephone wires are in good order. Now the Muscovite can shoot over even the Czar himself. He'll never snap our telephone connections again! A plague on his head!"

"Where is your wound?"

"Here!"

He pointed to his ankle. A slight scratch, a tear in the skin, which would not have frightened even a child. That was his wound.

"That's not mine, sir," he said, pointing to the blood. "It's my comrade's, the telephonist of the adjoining regiment. He was killed and belched blood upon me."

I embraced him and gave him some cognac.

Only then did I become aware of the fact that instead of reporting to the Herr Lieutenant Colonel, he had reported to me.

I pinched his side. "Go report to him! Do you hear?"

"To whom?" he replied, almost aloud. "To that female with a whore's manicure? Let the devil talk to him! I won't! What have I in common with him? Have I ever stolen chickens with him?"

Again the telephone rang. "The division commander wants our 'rescuer repair man' in person on the telephone." To his surprise, Margolis answered, "Your excellency, I beg leave to report, sir, all my life, I have had telephonic communications with God!"

* * * * *

That very night, at two, the Russians came out of their holes and began to descend upon us in hordes.

The battle was very bitter. My men were wild beasts, lions set for a kill.

תיכף יצאתי החוצה לראות מה יש שם?
האויב לא התקרב עדיין.
השקט הזה שאחרי שני לילות ושני ימים וחצי רעש — בא בעצמות כמו איזה משקה-אלוהים חם ומרפא.
העונג הזה שבמנוחת-הנפש הזו הסחיט דמעות-עדנים מתוך הראש.
סוף-סוף אפשר לטלפן לכל הנקודות: מה חדשות שם?
כן — אך אין טלפון. הרימונים קרעו את הטלפון.
איפה הוא מרגלית?
מרגלית איננו.

וכעבור שעה — שוב התחילו הרעמים.
וכעת בכוח מחודש — אם בכלל אפשר עוד לחדש ולהוסיף על כוח איתנים זה!

ולטלפן אי-אפשר אפילו לקומנדה הקרובה.
שום חדשות אי-אפשר לקבל.
ופתאום — הטלפון מצלצל.
שמחה יוצאת מגדר הרגיל.

— האלו! רשפקט אקסלנץ! — אומר שר-האלף פיגר לתוך הטלפון — מה? מי? מי תיקן את הטלפון? אין לי כל מושג, אקסלנץ! מה? — אני גם כן לא שלחתי שום איש לתקן. איך לשלוח החוצה בשעה כזו? — מה? — כן אקסלנץ — תיכף כשייוודע לי — אמסור לאקסלנץ! — רשפקט אקסלנץ! — מה? — כן, אמסור! רשפקט אקסלנץ!

והוא מוסר לי: זה היה האדון הדיכויזונר בעצמו ובכבודו, הוא שולח לי, לקצין האש, את ברכתו ואת ברכת הדיכויזיה. הוא בוטח בי מאוד. תודה רבה. והוא שואל, מי תיקן את הטלפון בגיהנום זה? לאורך כל החזית של הרגימנט שלנו?

אני בטוח שמרגלית הוא המתקן. השד הזה מוכשר אפילו לזה. והא ראייה: הוא איננו. ואין איש יודע איפה הוא.

ודאגת מוות מקננת בי פתאום: מי יודע מה איתו?
רק קטן זה יישאר עוד בחיים איתי, ריבונו של עולם. רק את הבחורון הזה אל תיקח ממני לעת-עתה.

ואני מרגיש, שאת חיי שלי הייתי נותן כעת בעד חייו ושלומו.
לא הארכת לי לדאוג. הוא הופיע.

— ריבונו של עולם, איזה פנים, איזה מראה יש לך, מרגלית!?
הוא כולו מלוכלך כרפש; שערו פרוע ובגדיו קרועים ומלוכלכים כדם. אני ממחר לבדוק את כל גופו: איפה הפצע שלך, אומלל! מה עשית?!

והוא מתייצב לפני ומודיע לי:
— אדוני הדגלן! מודיע בהכנעה: כל הטלפון בסדר. וכעת יכול המוסקה לירות הנה אפילו את הצאר בעצמו: שוב לא ניתק את הטלפון שלנו! קדחת בקודקודו!
— איפה הפצע שלך?!

— הנה!
הוא מראה את קרסולו: חיכוך קל, ריסוק העור, שאפילו ילד לא היה נבהל ממנו. זהו "הפצע".

— זה לא שלי, אדוני — מראה הוא על הדם — זה של חברי הטלפוניסט מן הרגימנט השכן. הוא נהרג וירק עלי את דמו!

חיבקתי אותו ונתתי לו קצת קוניאק.
ורק כעת הרגשתי בדבר, שבמקום להודיע את הראפורט להאדון שר-האלף — הוא הודיע לי.

צבטתי אותו בצידו:
— לך ומסור לו. — אתה שומע?!

— למי? — עונה הוא כמעט בקול גס — לאותה הגברת שם עם ציפורני הזונה? — ידבר אליו השטן! אני לא אדבר אליו! מה לי ולו? כלום גנבתי איתו יחד תרנגולות!!

שוב טלפון: האדון הדיכויזונר מבקש את "המתקן המציל" בעצמו אל הטלפון. ועל התפלאותו עונה מרגלית:

— אקסלנץ, מודיע בהכנעה: כל ימי דיברתי בטלפון עם אלוהים!

עוד באותו לילה, בשעה שתיים — יצאו הרוסים מחוריהם והתחילו לעלות עלינו בסך.

הקרב היה חריף מאוד. — האנשים שלי: אריות טורפים.

My orderly kept singing all the while. He sang a song during this convulsive uproar.

A sort of jesting spirit broke out among us in the very midst of the hellish business. Everyone was shouting, jesting, singing. They all sang. The Russians must surely have thought we had gone crazy.

At three-thirty, after an hour and a half's firing, we ran out of ammunition!

My first sergeant came and reported, "There's no ammunition, sir!"

"I'll put a bullet through your brain! Why didn't you prepare for such an emergency?"

"For the past half hour I have been requesting the *Herr* Lieutenant Colonel to issue the order. He's sitting down there below, all at sea. He just keeps drinking, without saying a word, scared to death."

"Ammunition! Bring ammunition, immediately!"

I myself descended into the trench.

The lieutenant colonel was sitting there drinking, teetering on his seat. That very moment all the evil spirits in the universe entered my soul and rekindled my loathing and hatred for him. In a flash I recalled the filth, cruelty, and impurity of that creature. I had nothing to lose. This was the real, the irrevocable end.

He was aware of the situation, and began to stammer. "Why, you—you know that I trust you—I have always had confidence in—in your courage—why, you—you—" (he rose and tried to grasp my shoulder)—"you . . ."

I brushed off his hand.

"What am I? What am I?" I screamed at him with all my might, as I felt that I was freed from every tie and bond of authority in existence. "What am I, *Herr* Lieutenant Colonel? I demand ammunition! Ammunition! Ammunition is what I demand, you damned bastard! Why do you stand there like an idiot? Why? Get out! Get out! To the battle! Get out!"

And I leveled my revolver at him. "You'll die right here, filthy dog!"

Behind me stood my orderly, shouting, "Put a bullet in his belly, *Herr* Color-bearer! A bullet in his swinish belly!"

I'll never forget that miserable scene. He stood before me, a wretched, quaking creature, half drunk and half dead of fright, and when I screamed at him, he stammered, "Please don't! Please don't! Aren't you—you—you—a hero—?"

I spat in his face and went to get ammunition.

But when I returned I found an astounding change. On both flanks of my company, absolute silence. No one in sight. My company had occupied about one hundred and fifty yards of the trench. That was the entire length of our remaining front. Beyond that, all had been captured.

How had it happened?

I do not know.

The Russians kept pouring in upon us by the thousands. One wave fell, the second, behind it—and after it the third, the fourth, fifth, sixth—endlessly. And all we had were three ranks, that was all. Not a soldier more than that. And they came twenty, thirty ranks at a time.

"Who in the world produced them in such crazy numbers?" my orderly shouted as he fired away without intermission.

"That they know well!" Margolis retorted. "They know how to reproduce, damn them!"

"It seems to me that today they also know how to win!" I said, and encouraged my company, whose men kept dropping off, one by one, as it shrank with each passing moment.

Our artillery wasn't doing us any good, either.

What had happened?

Had the artillery been captured too?

I fired rockets of all colors as an S.O.S. There was no answer.

We were isolated.

Suddenly my first sergeant reported, "Sir, the Muscovites are behind us, too!"

"What? Behind us?"

I snapped the order: "*Gendarmerie!*"

It meant that the company must divide into two sections, one facing the front, and the other, back to back with their comrades, facing forward and firing from that position.

Suddenly I heard cries from behind. "Avigdor! Don't shoot! Don't shoot! We're all lost!"

המשרת שלי שר כל הזמן. מזמר איזה שיר בתוך המהומה. איזה רוח של בדיחות פרץ במחנה בתוך כדי עבודת התופת. כולם צועקים ומתבדחים. ומזמרים. — מזמרים. — הרוסים חושכים בוודאי שכולנו השתגענו פה.

בשלוש וחצי, אחרי עבודת שעה וחצי — נחנף חומר יריה!

הפלדוויבל שלי בא ומודיע:

— אין חומר יריה אדוני!

— אתן לך תיכף כדור במוחך! מדוע לא הכינות!

— זה כחצי שעה, שאני דורש את הפקודה מאת האדון שר-האלף.

הוא יושב בתוך העמדה ואינו מוצא את ידיו ורגליו. שותה, שותק

ומפחד!

— אמוניציה! תיכף תביא אמוניציה!

אני יורד בעצמי אל הכור.

שר-האלף יושב ושותה עד כדי נפילה מעל מושבו. — כרגע זה כל

השרים שבעולם נכנסו כי והציתו כי את כל בחילתי ושנאתי אליו:

נזכרתי כרגע אחד כמימרא בכל זוהמתו ואכזריותו וטומאתו של בר-נש

זה. ושאלו לי מה לאבד. קץ כל הקיצין!

הוא הרגיש בדבר — ופתח בגמגום:

— הן אתה — אתה יודע — ש — שאני בוטח בך — תמיד

בטחתי ב — כגבורתך — הלא אתה — אתה (פה קם ורצה לחבוט על

שכמי) אתה —

השמטתי את ידו מעל שכמי:

— מה אני?! מה אני?! — צעקתי עליו בכל כוחי, והרגשתי, שאני

משוחרר כעת מכל קשר וחבל ומשמעת שבעולם — מה אני, אדון

שר-האלף?! אני דורש במפגיע, אמוניציה! אמוניציה! אמוניציה אני

דורש, אמך הזונה הארורה! — מה אדוני עומד כאידיוט?! מה?

החוצה! החוצה! אל המלחמה! החוצה!!!

והרימותי עליו את אקדוחי:

— פה תהא קבורתך, כלב מלוכלך!!

ומאחורי עומד המשרת שלי וצועק:

— כדור בכטנו, אדון דגלן! כדור בכטן-החזיר שלו!

לעולם לא אשכח את התמונה העלוכה הזאת: עמד לפני יצור עלוב

ורועד, חצי שיכור וחצי מת מפחד וכשאני צועק עליו — הוא מגמגם:

— אל נא, אל נא — הלא — אתה — אתה — גיבור —

ירקתי בו ויצאתי החוצה — להביא חומר יריה.

וכששכתי מצאתי שינוי כביר: משני עברי הפלוגה שלי — שקט.

אין איש. הפלוגה שלי תפסה כמאה וחמישים פסיעות בערך — זאת

היתה כל החזית שלנו. והלאה — נפלו בשכי.

איך זה?

אינני יודע!

הרוסים הולכים ובאים עלינו לאלפיהם. שורה אחת נופלת —

והשניה אחריה — ואחריה השלישית, הרביעית, החמישית, השישית

— כלי סוף. אצלנו שלוש שורות, זה הכל. יותר מזה אין. והם באים

בעשרים, בשלושים שורות.

— מי זה הרבה אותם במספר מטורף כזה?! — צועק המשרת שלי

תוך כדי יריה בלתי-פוסקת.

— את זה הם יודעים! — עונה לעומתו מרגלית. — לפרות ולרבות

יודעים הם, ימח שמם!

— דומני שהיום הם יודעים גם לנצח! — אומר אני — ומעורר את

הפלוגה שלי ההולכת ונופלת אחד-אחד, הולכת וקטנה מרגע לרגע.

והארטילריה שלנו גם כן אינה עוזרת לנו.

מה זה?

גם הארטילריה "נפלה בשכבי"!!

אני יורה ראקטות מכל הצבעים ומתחנן בהן לעזרה. — אין עונה.

אנחנו יחידים.

פתאום מודיע לי הפלדוויבל:

— אדוני! הנה שם מאחורינו גם כן המוסקה!

— מה? מאחורינו?!

אני נותן פקודה:

— ז'אנדראמיריה!!!

פירוש: על הפלוגה להתחלק לשניים, חלק אחד פניו כלפי חזית

האויב והחלק השני אל אחורי הראשון ופניו לאחור — וכך לירות!

ופתאום שומע אני צעקות מאחור:

— אביגדור! לא לירות! לא לירות! כולנו אבדנו!

The voice was that of my dear friend, First Lieutenant Smertschani.

He was a prisoner. The Russians were accompanying him from behind the parapet of our battleline. He was coming straight at us. There were a large number of our men with him.

I immediately surmised that the Russians had broken through our front, either on the right or the left flank, through one of our regiments, and in that way had been able to penetrate to our rear, from which vantage ground they had captured our entire division.

But in the meanwhile the Russians kept surging against us from their own front. I mustered the ebbing forces of my company and we defended ourselves against those who were attacking our van. All told there were twenty of us left.

Before I had finished, four men fell at one burst of gunfire.

And after them, three more.

And yet another.

Then two more.

And from behind I heard, "Don't fight! It's useless! All is lost!"

But, after all, is it the man who shoots? It is the gun that shoots; the gun shoots, and not the man!

Opposite me a Russian officer, flanked by a few soldiers, came toward us.

I fired my revolver—I fired and fired, but I failed to hit him.

What was this? Was I drunk? Or blind?

But he did not shoot. He walked toward me without saying a word. He seemed to be smiling.

A tall man, strikingly handsome, with sincere, kind features. He smiled as he approached me, with his arm held aloft.

"Nie nada, Pan! Nie nada!"

"It's all over! The game's up, old fellow!"

He pointed behind me. "There go your men, all prisoners of war."

I saw that it was a fact. I gave the order—lower arms!

My men—six in number—thrust their bayoneted guns into the earth. We stood and waited.

The handsome officer came over to me.

I handed him my pistol.

He emptied it in the air, and put it in his pocket.

Again he smiled, slapped me on the shoulder, and said something.

Margolis translated it for me. "He says you're a good soldier."

Then he produced a cigarette case and offered me a smoke. I took out mine and offered him one.

We both lighted up.

He suggested that we exchange cases. We did.

Margolis was sorry about mine. It was gold, while the Russian's was only silver.

He gave me a warm handclasp—almost embraced me, as he again addressed me with the word which meant "good soldier." He added several words which I did not understand. "Yeh, Bogu! Molodyetz!" (By God, what a man!)

He turned me over to a sergeant who had been assigned to take me to headquarters, warning him to guard me carefully so that no harm would befall me on the way.

On the way we stumbled across Russian dead and also a few of our own.

Margolis looked at them, and then, after a protracted silence, said, as he continued on his way:

"So tell me, sir, what is this entire game about? Couldn't I have bought a ticket to tour Russia by train? Was it worthwhile to start all this racket—merely for that? Was it, sir?"

THE END

והקול קולו של האוכרלוטנט סמרצ'אני היקר.
הוא בא כשבי — והרוסים מלווים אותו מאחורי גב החזית שלנו —
כלפינו-אנו. הוא ויחד איתו המון משלנו.

אני תיכף משער, שהרוסים הבקיעו את החזית שלנו לימין או לשמאל, באחד הרגימנטים — וככה נכנסו אל אחורינו ושם לקחו כשבי את כל הדיכוייה —
אחרת אי-אפשר.

אך כינתיים הלא באים ממולנו הרוסים מתוך החזית שלהם גם כן. אני מאמין את כל כוחות הפלוגה שלי ואנו מגינים על עצמנו בפני הבאים עלינו מפנים!

ואנו סך הכל כעשרים איש.

וכינתיים נופלים ארבעה מאיתנו בכת-אחת.

ואחריהם עוד שלושה.

ועוד אחד.

ועוד שניים.

ומאחורינו אני שומע:

— לא להילחם! לא צריך! הכל אבוד!

אך כלום האדם הוא היורה? האקדוח יורה, הרובה יורה ולא האדם! וממולי הולך וקרב אופיציר רוסי ולימינו ושמאלו אנשים אחרים.

אני יורה בו באקדוחי, יורה ויורה — ואינני קולע אליו.

מה זה? — אני שיכור? — או עיוור?

והוא — אינו יורה. הולך כלפי ושותק.

וכאלו מחייך.

אדם גבוה, יפה עד להפליא, פנים גלויים וטובים; מחייך הוא וקרב אלי, וכינתיים מרים את ידו:

— ני נאדא, פאן! ני נאדה!

ומראה לי לאחורי: — "הנה שם באים שלך, כולם, כשבי".

אני רואה — ונותן פקודה — להניח את הנשק!

האנשים שלי — שישה במספר — תוחבים את הרובים בכידוניהם אל תוך הקרקע ואנו עומדים ומחכים.

האופיציר היפה נגש אלי.

אני מוסר לו את אקדוחי.

הוא יורה מתוכו את הכדורים — וטומנו.

ושוכ מחייך, חובט על שכמי ואומר איזו מלה.

מרגלית מבאר לי:

— הוא אומר, שאדוני הוא בן-חיל.

אחר-כך מוציא את קופסת הסיגאריות ומכבד אותי.

אני גם כן מוציא את קופסתי ומכבד אותו. שנינו מדליקים.

הוא מציע להחליף את הקופסאות. אנו מחליפים.

מרגלית חס על שלי: היא מזהב, ושלו רק מכסף.

הוא לוחץ את ידי — רואה את האיזור שלי, האיזור מוצא חן בעיניו. הוא מסיר את שלו, אני את שלי — ושנינו מחליפים אותם ואוזרים כל אחד את של חברו.

הוא שוב לוחץ את ידי — כמעט מחבק אותי ושוב אומר אותה המלה שפירושה: בן-חיל. ומוסיף מלה שאני מבין אותה:

— יי בוגו! — מולודיץ!

הוא מוסר אותי לאונטראופיציר, שילוה אותי אל הקומנדה שלהם ומזהיר בו, שישמור עלי, שלא יארע לי כל רע בדרך.

אנו הולכים. — כשבי.

בדרך אנו נתקלים בחללים רוסיים — וגם חללים אחרים משלנו.

מרגלית מביט בהם ואומר אחרי שתיקה ארוכה תוך כדי הליכה:

— וככן יגיד נא לי אדוני: למה כל המשחק הזה? האם אי-אפשר

היה לקנות כרטיס נסיעה ולנסוע ברכבת לרוסיה? — האם כדאי היה

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

בשביל זה לעשות את כל הטאראאם הזה?!

2. רוסיית: אין צורך, אדוני.
3. רוסיית: חיהאל, בן-חיל!